

מסכת

סוכה

מן

תלמוד בבלי

ש"ס עוזר

הש"ס המסומן

לע"נ ר' עוזר ב"ר אלכסנדר הכהן ז"ל

בס"ד

הש"ס המסומן – מפת דרכים לדף הגמרא.

* על מנת להקל על הלומד לעקוב אחר משא ומתן הסוגיא (הוצאה פנימית) *

לפניכם מונחת גמרא שהיא תוצאה של שיטת הוראה המיושמת למעלה מעשרים שנה.
ב"ה זכינו שהיום יש מספר מגידי שיעור ומרביצי תורה שלמדו בדרך זו וממשיכים ללמדה לתלמידיהם.
במקור, גמרות הללו נועדו לשימוש במסגרת השיעור. מגיד השיעור אמור לתת הקדמה מראש לסוגיא מתוך הגמרא, ולאחר מכן הלומדים יעקבו אחר מהלך הסוגיא בעזרת הסימנים בעת השיעור.
אחת המטרות העיקריות היתה ליעל ולדרבן חזרות.
במשך השנים, לומדים שונים גילו תועלת רבה מהגמרות המסומנות גם בלימוד עצמי.
רבים העידו שראו מהסימנים ברכה בעמלם וביכולתם לזכור את הנלמד.
הוספנו בין השורות זעיר פה וזעיר שם מילות קישור שנלקחו כמעט כולן מפירוש רש"י כדי לשמור רצף החשיבה של הלומד, כמו כן הבסיס של הסימנים מבוסס על פי פירוש רש"י. הוצאה זו אינה מתימרת להיות פירוש או תרגום אלא היא כעין "מפת דרכים".
מחשבה רבה ניתנה לכל סימון ופסיק, אבל בסופו של דבר הם בגדר הצעה. אנו מעודדים כל לומד להוסיף משלו.
אנו מאמינים בדרך ש"יהו עמלים בתורה אבל לא מתקשים בה".
גמרות אלו היו בפני תלמידי חכמים ומגידי שיעור שאמרו שראו בהן תועלת.

יהי רצון שנזכה לראות ברכה במעשה ידינו בריבוי לומדי התורה ויודעה להביא נחת לבורא עולם יתברך

לפרטים: 02-6541693
052-5300710

USA: 718-471-6510

Rabbi Yitzchak Berkovits
Sanhedria HaMurchevet 113/27
Jerusalem, Israel 97707
02-5813847

יצחק שמואל הלוי ברקוביץ
ראש רשת כוללים לינת הצדק
סנהדריה המורחבת 113/27
ירושלם ת"ו

כסלו ירושלם תו יג לסדרת תשפ

Dear Friends,

I have had the pleasure of working with Rav Yehonasan Berger in the years I spent with Yeshivas Aish Hatorah and witnessed the success of his marking system in opening Shas to many who were about to give up on Gemara study altogether. I see it as an effective means of attaining clarity in the structure of the daf in relatively little time and would suggest it for those seeking independance in preparing the daf and retaining the basic shakla v'taria. Magidei shiur should certainly give it serious consideration as a valuable aid to their tzibbur.

Sincerely,

Yitzchak Berk

הרב יצחק שמואל הלוי ברקוביץ
ראש רשת כוללים
"לינת צדק"
ירושלים תובב"א

בס"ד

Gemara Markings
Your Roadmap for Traveling the Talmud Highway

It's just great to see the thousands of people joining the ranks of students of the Talmud in recent years. Lots of credit goes to Daf Yomi and the emergence of new yeshivos in America, Israel and the world over.

At the same time many of us might ask the questions – fine, I participated in the shiur – or – I learned it on my own but:

- Did I really follow what was going on?
- Sure I understand it line by line but do I have a picture of the whole sugya?
- How much do I retain?
- Do I really feel a connection to the Gemara itself?
- Am I motivated to return to the Gemara again once I've learned it?

The solution is found in one word – review ("chazara").

When we look at the daf Gemara we feel intimidated.

- It was clear in shiur but now to review; I don't want to read that translation again.
- I don't want to listen to that tape again.
- To repeat the daf – it's too agonizing.
- I have difficulty "seeing the forest from the trees."
- Where did the question and the answer begin?
- How much of the "braisa" (ברייתא) was relevant?
- Was Rav Huna responding to the תרץ or supporting it?
- Was Rav Ashi's comment relevant to the sugya or was he getting off on a tangent?

These concerns can be resolved. The "Gemara Markings", a system of geometric forms combined with standard punctuation and numeration superimposed on the traditional (Vilna) daf Gemara, has been successfully used by hundreds of learners and has resulted in a renewed enthusiasm in their learning.

After having learned with this system using this new edition of Gemaras many have expressed:

- I never realized that this is what the Gemara was trying to do.
- I was never able to follow a shiur so smoothly.
- This system has helped me remember entire sugyos just by recalling the structure and to tell you the truth, I didn't even realize there was a structure.
- I finally have a desire to review because I know I'll be successful.

We have received reactions from another significant group of people – Maggidei Shiurim who both prepare and present shiurim using this system. They state:

- It makes it so much easier for me to give shiur when the whole sugya is mapped out ahead of time.

- I have the feeling that they are all following me because I can easily refer back to particular names and statements or refer back to a highlighted point on the previous page.
- My children were sick this morning and I didn't have time to prepare and even so, I was able to give a clear and understandable shiur using my marked Gemara.
- I find that by using these Gemaras I can focus on content and detail – get a closer look at the "trees" not fearing they will get lost in the "forest."

This is what it's all about – great efficiency in presenting the Gemara with greater success in acquiring it.

This method of teaching the Gemara is the result of 20 years of development, revision and refinement. It has produced many successful talmidim, Maggidei Shiurim, Marbitzei Torah and individuals dedicated to spreading Torah to Klal Yisrael. Our primary objective is "Lehagdil Torah uleha'adirah" - להגדיל תורה ולהאדירה.

As stated above one of the main goals of this project was to increase the motivation to review by instilling the feeling and demonstrating "You can do it." In the course of time it became clear that many found the marked Gemaras a useful tool for independent learning. They found that with the learning background that they already had – they were able to rapidly get through the sugya with clarity without needing the assistance of translations or other support material.

In the current edition of marked Gemaras one will notice from time to time brief comments between the lines. These are not meant to serve as translation as much as they are designed to add explanation by offering connecting words or ideas to enhance the flow of the sugya. These comments are taken almost exclusively from "Rashi" unless otherwise noted. Likewise the basis for the symbols and structural notations is Rashi.

It is important to note that this edition was not designed to serve as a translation. It is rather a navigational tool – a roadmap to assist in increasing clarity as you proceed toward your destination – the מסקנת הגמרא.

Though much thought was given to the placement of each symbol and comma, this remains a "work" in progress. The authors encourage everyone using this edition to add their own comments and suggest their own innovations. Individual creativity is highly recognized.

We have coined as our motto:
"הוו עמלים בתורה אבל לא מתקשים בה."

"It is a virtue to toil in Torah but not get frustrated by it." The "Marked Gemara" has been brought to the attention of Gedolei Torah both in the United States and Eretz Yisroel. They acknowledged the value of all tools that endear the learning of Torah.

For more information, please contact us:
In Israel: 052-5-300-710
In USA: 718-614-8494

בס"ד

הש"ס המסומן

מהדורת "להבין ולהשכיל"

ישמחו השמים ותגל הארץ אודה לה' בכל לבבי שנותן לי הזכות לשבת באוהלה של תורה ולהגיש בפניכם מנחת העני הצעה צנועה כלי עזר ללימוד הגמרא.

איתא בברכות (ו:) "אמר רבא אגרא דשמעתתא סברא" היינו שעיקר קיבול שכר הוא עבור שהלומד "יגע וטורח ומחשב להבין טעמו של דבר" (רש"י שם) ובאמת בחולין (עז.) רואים תיאור של רבא - "חריפא סכיניה", ורש"י מפרש: "לב פתוח לו בסברא". שאיפתו של כל בן תורה בלימוד היא להיות בעל סברה ישרה, שבבא היום יוכל לענות "כן, פלפלתי בחכמה והבנתי דבר מתוך דבר" (שבת לא.). כדי להגיע לכך אנו שוב פונים לרבא, הפעם במס' ע"ז (יט.) שם מובאים כמה מימרות שנוגעות לענייננו "אמר רבא לעולם ילמד אדם תורה ואח"כ יהגה (ע"י רש"י ד"ה ואח"כ יהגה - יעיין בתלמודו לדמות מילתא למילתא להקשות ולתרץ ובראשונה לא יעשה כן...), ואמר רבא לעולם ליגריס איניש ואע"ג דמשכח ואע"ג דלא ידע מאי קאמר" (עיין רש"י שם) וכן עיין בשבת (סג.) "אמר רב כהנא כד הוינא בר תמני סרי שנין והוה גמירנא ליה לכוליה הש"ס ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו עד השתא, מאי קמ"ל דליגמר איניש והדר ליסבר" ע"כ, ורש"י שם (בד"ה דליגמר איניש) מסביר "לגרוס שמעתתא מרביה ואע"ג דלא ידע לכולהו טעמי". ושמא יאמרו שהיום עצות אלו לא נוגעות לנו? על כך אנו מוצאים בר' אלחנן זצ"ל הי"ד בספרו עקבתא דמשיחא (עמ' ל' בהוצאת בני תורה) "יש לדעת כי מלבד המצוות והאיסורים הכתובים בתורה, רשומות שם גם עצות, עצות מנוסות! וכשם שהתורה נצחית היא כך גם עצת התורה נצחית היא!"

דברים אלו מקבלים חיזוק במשנה תוקף בספר אורחות צדיקים שער כז שער התורה עיין שם עמ' רע"ג - "... כמה היו דבוקים בתורה על כן זכו לרוח הקודש וכן בארץ צרפת היו עוסקים בעסק גדול וזמן רב והיו יושבים במקום אחד ללמוד כל התלמוד והיו חוזרים תמיד ולא פסקה תורה מפיהם והיו עושים כמו מעשה הראשונים כדאמרינן (ע"ז יט.) לעולם לגרס אנש ואף על גב דמשכח ואף על גב דלא ידע מאי קאמר ואמרינן (שבת סג.) מעיקרא ליגמר אנש והדר ליסבר, וכל זה אינם עושים עתה כי כל אחד רוצה ללמוד תוספות וכל חידושים וחידושי דחידושים קודם שידע צורת התלמוד, אם כן איך יצליחו, כיון שעושה להפך ממה שאמרו חכמי התלמוד, כי כל מה שנאמר בתלמוד הכל אמת ואין להשיב עליו או לשנותו ולא להוסיף ולא לגרוע וכו' (עיין שם המשך דבריו הנחוצים). יש להוסיף עוד ועוד בעניין זה אך אין כאן המקום להאריך.

שמנו כמטרה במהדורא זו להאהב התלמוד על לומדיו, לגרום חשק ורצון לחזור לשנן, לומר לחכמה אחותי את ושיקוים בנו האמור בקידושין (ל.) "ושננתם - שיהו דברי תורה מחודדים בפיך שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד" ובעירובין (נד.) "שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעיתו מה טוב - אימתי שמחה לאיש בזמן שמענה בפיו" ובתפילה שנוכל לומר די לצרותינו וכדמוכח במס' ב"ב (ח.) ש"אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ", עיין בברכות (מ"ז:) "אחרים אומרים אפילו קרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ" עיין רש"י שם (ד"ה שלא שימש ת"ח) – הוא הגמ' התלויה בסברה שהיו נותנים לדברי המשנה טעם והיו מתאספים יחד ועוסקים בכך והיא דוגמת הגמ' שסדרו האמוראים עכ"ל.

הרבה לומדים מתקשים בלימוד הגמרא, הסיבה לכך היא שבו בזמן הלומד נדרש לבצע ג' פעולות בבת אחת והם המגוונות, נפרט אותם:

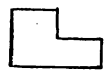
א. הכרת נושא חדש. ב. לתרגם את השפה הארמית. ג. לפענח את המבנה והמהלך המיוחד לתלמוד הבבלי לצורותיו

א. הכרת נושא חדש - אנו ממליצים להכין את המשניות עם מפרש שמסביר פשט בנושא.

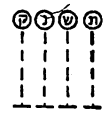
ב. תרגום השפה הארמית - קיימים ספרים שחוברו ע"י תלמידי חכמים יראי ה' וניתן להעזר בהם.

ג. פענוח מבנה ומהלך דף הגמרא - אנו מציעים בפניכם מעין 'מפה', מילה זו תיטיב לבטא את התועלת שיש בשיטת הסימונים שלפניכם ע"י ההמחשה הבאה - לפניכם סרטוט של עיר שבו נראית גבולותיה החיצוניים ותו לא! סרטוט זה לא יועיל למשתמש שמחפש דרכו להגיע ליעד הנבחר, אולם כשיושלם הסרטוט עם קוים - רחבים וצרים מקוקוים ומפותלים שכל אחד מהם מראה על סמטה או רחוב ראשי, פסי רכבת או כביש, כבישים שבבנייה וכאלו שבתכנון, גינות ופרדסים, נהרות ואגמים, ככל שהמפה מפורטת וברורה יותר היא יעילה יותר! כמו כן הש"ס המסומן - נסיון לעזור ללומד למצוא את דרכו בשבילי מערבא נהרדע סורא ופומבדיתא.

שיטת הסימונים - הוראות שימוש

- המסגרת תוחמת מקור תנאי - משניות ובריתות שמובאים לאורך כל התלמוד לצרכי קושיא, סיוע או איזה סיבה אחרת. במהדורה הנוכחית יש התייחסות ל"חסוריה מחסרא והכי קתני" כאילו זה מקור תנאי וכן בכל תיקון מקור תנאי שמופיע בסוגיות (כמו "אימא הכי" וכו').

- סדרות - אמורים להבליט דברים שבאים בסדרה, לדוגמה: הגמ' מביאה מספר ת"ש (תא שמע) כדי להקשות על שיטה מסוימת, סביב כל ת"ש יופיע סימון סדרה. הסבה שישנם מספר צורות של סימון היא שפעמים רבות על הדף הנלמד יש כמה סדרות כמו - ת"ש להוכיח דעה מסוימת, רצף של מימרות מאותו רב, סדרה של עצות בקשר למאכלים מקבץ של ידיעות שמכנה המשותף שלהם אותו מספר (כמו שלשה דברים טובים ל... שלשה דברים קשים ל...), כדי להפריד בין סדרה לסדרה אנו משתמשים בצורות השונות.

- יבוא בזמן שהגמ' שואלת, מתרצת, דוחה, ומנמקת דברים. לפעמים הענין ממשיך לאורך מספר שורות ולפעמים משתרע על פני למעלה מעמוד גמ'! כדי להראות שכל השורות הבאות מטרתם אחת היא - אנו מסמנים במרווח שבדף בין הגמ' לרש"י או לתוס', סימן זה יתחיל מהשורה שבה מתחיל הענין עד השורה שבה יסתיים.

- פעמים רבות יש מלה או שתים שמהווים עיקר הקושיא או ההוכחה לדברי הגמ' למרות שהוא מובא בתוך ברייתא ארוכה או כחלק ממימרא ארוכה, כדי למשוך תשומת הלב לאותם מילים או משפט אנו מסמנים בקו מקוקו או בפס מפותל. שימוש נוסף לפס עקום הוא להבליט את המילים שבהם הגמ' מציעה ריבוי אפשרויות כמו "איבעית אימא", "לישנא אחרינא", "או דלמא", "איכא דאמרי" וכו'.

- חצים - אם יש צורך לחזור ולמצא דבר שנאמר לפני כן אנו מסמנים חצים במרווח בין הגמ' לרש"י, למשל רב הונא אומר הלכה מסוימת וכדי לבסס את הדין הגמ' מביאה ברייתא ארוכה שבה נמצא אותו משפט - אבל המשפט כבר מרוחק מספר רב של שורות הדין של רב הונא - החץ מקשר בין אותה שורה של הברייתא ודברי רב הונא שנאמרו לפני כן.

- מספור - כדי לעשות סדר בריבוי, למשל כשיש מספר תירוצים לאותו קושיא, או בזמן שיש ריבוי לשונות בגמ' - "לישנא אחרינא" או "איכא דאמרי", ועוד שימוש רגיל כדי לעקוב אחר סדרות של דברים.

- מרכאות יחידות נועדו כדי לחבר קבוצות מלים להיות משפט ולקוראם ברצף במקרים שאחרת הלומד היה מפסיק מוקדם וע"י כך לטעות בהבנה.

[ ] { } - סוגריים - מטרתם כדי לבודד קטעים צדדיים על מנת לשמור על רצף חשיבה. במקרים רבים תוך כדי מהלך של הגמ' פתאום מופיעה ידיעה שאינה קשורה ישירות לעצם שקלא וטריא של הסוגיא. כדי לאפשר שמירה על אותו רצף סומנו הידיעות הצדדיות בסוגריים כך שבלימוד הראשוני הלומד ידלג עליהם - יבין ביתר בהירות את עיקר הסוגיא ובסיומה יחזור וילמד את כל הגמ' כולל מה שהוא דילג לפני כן. במקרים מעטים קיימת תופעה שבתוך אותה ידיעה צדדית יש עוד עניין צדדי (צדי צדדים) אז יופיע קטע בסוגריים תוך הסוגריים.

- צורת קשת מתחת שני מילים - סימן זה מורה להמשיך את הקריאה במקום שהפסקה בקריאה איננה נכונה.

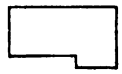
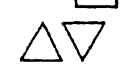
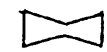
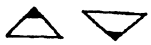
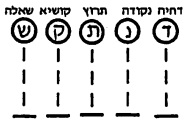
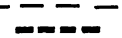

- קשת עם פסיק - מורה שיש להמשיך את הקריאה אבל עם הפסקה קטנה דוגמא: קמ"ל דלא.

מנסיון של שנים – שיטת הסימונם מוכיחה את עצמה כיעילה ללומד עם הזמן, הרבה ראו בה תועלת וברכה אבל רק לאחר שהתרגלו ולמדו בה מספר דפים.

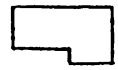
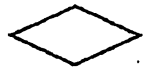
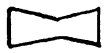
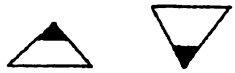
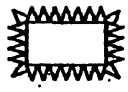
נסיים בתפילה שנוכל להרבות בעסק התורה ובעמלה מתוך חשק ושמחה, וממילא נרבה גבולותינו בתלמידים ומלאה הארץ דעה, ונזכה לביאת גואל צדק ובניין ביהמ"ק במהרה בימינו.

© כל הזכויות שמורות תשס"ה

GEMARA MARKINGS

Symbol	Name	Description	Examples
	Boxed Text	Marks off Tannaic sources	ת"ש, מיתיבי, תניא, ת"ר, תנן, תנא, ורמינהו
SERIES INDICATORS 	**Triangle**	Series of related questions or proofs (inverted triangle represents proof in opposite direction)	ת"ש, מיתיבי, ואימא, איתיביה, אילימא-אלא-לעולם
	Diamond	Similiar usage as above.	בעי, איבעיא לה, ההוא גברא
	Double underline	"	
		Additional shapes needed for distinction when multiple series appear on one page	
			
			
	"Firebox"	Generally around a name, (sometimes on גופא or תניא) Denotes beginning of a סוגיא which last at least an עמוד	
	Long Markings (in margins)	Used to mark off a long question, answer or proof Or point	
	Dot-Underline	1. Focuses on main few words in ברייתא that prove or disprove points of the גמ 2. Contrast different statments 3. Focuses on the main few words of an אמורא'S statement (for easier back reference)	
	Squiggle-Underline	Highlights complimentary words Secondary use- May be used similiar to the Dot-Underline	בשלמא-אלא הניחא-אלא אי אשמעינן-אי אשמעינן
	Arrows (in margin)	Reference back to a (hard to find) previous point in the גמ	
	Numbers & Letters	Numbering approaches of the גמ or for lists of הלכות	
I II III	**Roman Numerals**	Different לשונות	איכא דאמרי לישנא אחרינא
" "	**Quotes**	To denote: פסוק short phrase, short quote	
[ ] { }	**Brackets**	Side point-- can be anywhere from a line to an entire דף Bracketed section interrupts the logical flow of the גמ and can be skipped temporarily to maintain continuity of the סוגיא	
' '	Single quote marks	Read without pausing phrase contained within	
	Connector	Don't stop (in a place where I mistakenly might have stopped)	
	Comma-Connector	Pause-- but don't stop	
. , ; : / ?	**Various Punctuations**	Common usage	
א או דלמא ב		Indicates two options of גמרא'S query	איבעיא לה

סימוני התלמוד

סימון	שם	תיאור	דוגמאות
	מסגרת	להבליט מקורות תנאיים	ת"ש, מיתיבי, תניא, ת"ר, תנן, תנא, ורמינהו
	משולש	סידרה של שאלות או הוכחות (משולש חפץ מראה על כיוון חפץ)	ת"ש, מיתיבי, ואימא, איתמר, "אילימא-אלא-לעולם"
	מעין	גם מסמן סידרה - במקרה שיש סידרה שניה על אותו עמוד	בעי, איבעיא להו, תהוא גברא
	פס כפול	"	
		"	
		"	
		"	
	"פייר-בוקס" מלבן אש	מסמן שם מאד מרכזי - שבדרך כלל דנים בשיטתו למשך עמוד גמ' או יותר	
	שאלה/ תשובה/ נקודה אורוכה קושיה/ דחיה	מסמנים ברירות בין תנמ' ותוס' או רש"י	
	קו-קו	להבליט מילים או משפטים מרכזיים	
	פס מפותל	כמו וא"ל	, בשלמא-אלא הניחא- אלא אי אשמעינן- אי אשמעינן
	חצים (ברירות שבין הגמ' והתוס')	אם תנמ' מתייחסת לשורה למעלה או לדף קודם - להקל על חיפוש	
① ② ③ א ב ג	מספרים אותיות	ספירת תשובות או שיטות	
I II III	מספר רומי	ריבוי לשונות	איכא דאמרי לישנא אחריתא
׳ ״	מרכאות	לכלול יחד משפט (שאחרת לא היה נקרא כמשפט)	
[ ] { } - סוגריים		מאמר צדדי שבקריאת ראשונה מדלגים כדי לשמור על רצף הקריאה	
	קשת / חיבור	מורה להמשיך לקרא במקום שאחרת היו מפסיקים	
	קשת - פסיק	לעצור אבל לא להפסיק	
. , ; : / ?	פיסוק	שימוש רגיל	
א או דלמא ב	'א או דלמא ב'	להבליט שתי אופציות כגון 'א-או דלמא-ב'	איבעיא להו

סוכה · ורבי יהודה מכשיר · בגמרא מפרש טעמא: **גבוהה עשרה** · בגמרא מפרש טעמא: **שלש לפנים** · כמי בגמרא יליף להו: **ושמחתם** מרובה מלמדה · המלעיג בכל ברוב והרי הוא כמי שמיטו ועל שם שסכך קדוש סוכה: **גמ'** **מבוי** שהוא גבוה · מבוי שהוא פחות מעשרה הוא אור לדלתן ורחבו פחות לרשות הרבים ומלילות פחותות ו' ויותרות וכחות לרשות הרבים הרי הוא רשות היחיד לבני חצירות ואסרו חכמים להוליך מרשותו לרשות חבירו בלא עירוב שהחצירות כל אחת רשות לעצמה ומבוי רשות לכולן והגריסו בו שיתוף להשתתף כל החצירות בפת או ביין והניח השיתוף בחצר אחת ולפי שאין לו מחיצה רבועים וקרוב הוא להיות דומה לרשות הרבים הגריסו היכר כרחבו פחות לרשות הרבים ואין זקוק לו קורה מהלכ לכותל ואם גבוה הקורה מעשרים אמה: **ימעט** · יקפיד: **ליט עלייך** · והמס מפרש טעמא: **סוכה מדלורייתא** · דעשרים אמה דילה ליפיון מדלורייתא וקודם **שנבנים המשנה** נלמדה **שיעורה מסיני**: **תני פסולה** · שייך למיתני בה לפון פסול כלומר לא נעשים כמונה **והכלכה**: **מבוי** · דכולו מדרבנן דמדלורייתא סגי ליה בשנים מחיות ויש לריך לקורה זו אלא מדרבנן: **תני תקנתא**: דלא שייך למיתני בה לפון "פסול" דמלן פסולה קודם שנבנים משנה זו הרי היא מחלת הורלתו ומטעו: **ואיבעית אימא לימת בדלורייתא נמי** · שייך למימר תקנתא: **סוכה דנפישי מילתא** · ואין דומין תקנותיהן זו לזו ולריך לשנות הלשון לכל תקנה. **ותקנה כגון בגבוהה** "ימעט" **וכשמיעה גבוהה** "יניח", **ושלין** לה שנים דפנות "יעשה לה", **ושמחתם** מרובה "יוסף סכך הלכך פסיק ותני 'פסולה' דמי למיכללינהו לכולהו בהך פסולה דקיימת לן (פסחים דף נ:) יפנה תלמיד להלמידו דרך קלרה: **מבוי לא נפיש מיליה** · **בשמחתם משמח**: **למען ידעו** · עשה **סוכה שיישבתם** ניכרים לך לכתיב ידעו כי בסוכות הושבתי לייתי ליכב הכי דריש ליה, ולתע"ג דאין יולא מידי פשוטו להיקף עגני כנוד, מיהו דרשינן ליה לדרשה: **דלא שלטא** בה עינא · שמיט רואה את הסכך **וסוכה היינו סכך בשמה**: **וסוכה פחיה לגל** · משמע אין **סכך אלא** **המשתי לגל**: **לגלן בגל דפנות** · שהגללין מגינין זה לזה מתוך גובהן של דפנות ואין לריך סכך ולקמן מוקי פלוגתייהו בי' זילת בשתין כה **לגלן מרבע** על **מרבע** דכהלי **שיעורה** לייכל **על סכך לגלן בל על** של **דפנות**: **עשתרות קרנים** · שני הרוח גדולים והשפלה ביניהם ומתוך גובה הסרים אין חמה זורחת שם בשפלה: **על דפנות, ליכל על סוכה** · **שמשה בלה מתחתי** נמלא שמה **בטל**: **שבעת ימים** · סוכה של שבעה **ואין לך** שהייה ערלי ודייה בחמישה קלות: **למעלה מעשרים** · לריך לעשות יסודותיה ומחיצותיה קטועין **שלש חפל**: **חמה דלחדם עושה בי**· · שפיר דמי דודאי יש בכולל קבע ערלי והרי עשה כחורה **ועל כרחך לא הקפידה תורה על הערלי אלא לעם שיעור** לחת לך **שיעור בגובה שחמה יכולה לעמוד ע"י יחידים ערלי**: כולהו

מלכתי' וסוכה תהיה לכל הח כתי' נמי מזרח וממטר ומיבעי נמי שלא יהיו גשמים לתוכה אלא ודאי מסוס דבעיון שכבה ערלי ות"ל הוא ליה קבוע:

כרבי

סוכה · **מאי** שנא גבי סוכה דתני פסולה ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא · והא דלא פריך מאי שנא גבי הדם דתני פסולה ותקנתא דתנן בפרק לולב הגזול (לקמן דף לב:) לו שהיו עגבין מרובין מעלין פסול ואם מיעטן כשר דלא פריך אלא מסוכה ומבוי דשיכן שוה לענין גבוה ושיכה לשון מקנתא ועוד דגבי הדם אלטריך למיתני תקנתא דס"ד אמינא כיון "דגדולו כפסול הו ליה תקנתא:

דאורייתא הוה הני יממעו

חייקין דילמא טפי חיים לומר יממעו לכתחילה וחיעבד כשרה ודקדק בלשון דלמא הני לידי ליסורא דלורייתא ומבי פסולה אע"ג דלא היי ליעבד מעלית כמו יממעו אבל במבוי דרבנן לא חיים ותנא יממעו אהוא ליעבד מעלית כדאמרינן בריש פסחים (דף ג.) אעפ"י שכתוב כמה לותיות אלא להוליא דבר מגוה ובקונטרס לא פירש כן אי נמי יש לומר דלעון יממעו משמע תוספת דרבנן בעלמא ופסולה משמע דלורייתא ובפרק במה מדליקין (שבת דף כב.) דלמרינן בר חטוה שהיחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה וכמבוי אגב דתנן בסוכה נקט נמי גבי בר חטוה פסולה ול"ל לי הוה הני יממעו הוה משמע כשום שהיחה מדלקת עושה הה ליט למען למ"ד דלמר דלקה עושה מלוה ואפי' למ"ד הכמה עושה מלוה חייקין להכותה לומר לעולמו הוא מדליקה כדלמרינן גבי הדליקה בשפוד ואגמה בתון:

אמר רבה אמר קרא לעון ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל-עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה, למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה משום דלא שלטא בה עינא · רבי זירא אמר מהכא °וסוכה תהיה לצל יומם מחורב" עד עשרים אמה אדם יושב בצל סוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יושב בצל סוכה אלא בצל דפנות א"ל אביי אלא מעתה העושה סוכתו בעשרות קרנים הכי נמי דלא הוי סוכה · א"ל רחם-דל עשרות קרנים, איכא צל סוכה, הכא דל דפנות ליכא צל סוכה · אמר מהכא °בסוכות תשבו שבעת ימים-אמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי, עד עשרים אמה אדם עושה דירתו דירת ארעי, למעלה מעשרים אמה אין אדם עושה דירתו דירת ארעי אלא מעתה עשה מחיצות של ברזל וסיכך על גבן הכי נמי דלא הוי סוכה? א"ל הכי קאמינא לך: עד כ' אמה דאדם עושה דירתו דירת ארעי כי עביד ליה דירת קבע נמי נפיק למעלה מכ' אמה דאדם עושה דירתו דירת קבע כי עביד ליה דירת ארעי נמי לא נפיק בולהו

לקבוע הגסרים בממעריס שלא ירדו גשמים בה. כה ולפילו סימני טמר לחמר מקום גודל מקלה כי היכי דל ור לקמן בפירקין (דף יד.) גבי פלוגתא דר"מ ורבי יהודה דמסכיין בגסרין דלי מכשרת בהו חתי למימר מה לי לסכך בזה .. ה לי ליעבד תחת תקרת ביתי וביתו ולתי פסול מדלורייתא דסוכה לחמר רחמנא ולא כיטל על כל יחות הבחה מ"מ כיון דלא לחסור שלא מדרבנן לא שייכא למימר שהגשמים סימן קללה וי"ל דהכי קאמינא לך: עד כ' אמה דאדם עושה דירתו דירת ארעי כי עביד ליה דירת קבע נמי לא נפיק, למעלה מכ' אמה דאדם עושה דירתו דירת קבע כי עביד ליה דירת ארעי נמי נפיק, דסוכה עראי היא ואינה קבוע:

רבינו חננאל

סוכה שהיא גבוהה מעשרים אמה פסולה ור' יהודה מכשיר · ותנן בעירובין מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה יעשם פ"ש מבוי דתניא תקנתא לבומר יעשם זה ושבחה שורין הקורה למעלה מכ' אמה ויתקן המבוי ומכשיר · ולגבי סוכה תני פסולה לתני נמי גבי סוכה יעשם ושנינן בסוכה שמפולחת ב נ ו ב ח מרובה ורייתא ונמרשי מלתא תני פסולה · מבוי שהוא מרדבנן כי' ובאו לבאר מנין כי הגובה פוסל בסוכה · רבה אמר מהא למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל כל סוכה שאינה יכולה דהשוי סוכה דמצוה היא אינה סוכה · ולמעלה מכ' אמה אין אדם יודע שדר בסוכה דלא שלטא בית עינא לסיכך פסולה ור' זירא אמר *)בצל תשנות ודחי אביי אלא מעתה מקום שאין הדומה זורחת כגון עשתרות קרנים אם יעשה באותו מקום סוכה אינה סוכה משום שאין שם צל מפני חמה. ושני התם דל עשתרות קרנים המונעים הדומה ונמצא צל סוכה**)אבא אם · הרשעות תמצא צל המכך במקום אחר רשוי סוכה מזה המקום שהוא תחת המכך כי היא מיבעל . רבא אמר מרהיבין בסבות חשבו שבעת ימים ו' ימים בלבדי שים דירת ארעי בעינן · ולמעלה מכ' אמה ולרי אמה דירת קבע הוא ואינה דירת ארעי לסיכך פסולה ·

א א מיי' פ"ד מהלכות סוכה הלכה ג סמג עשין מג טוש"ע ח"ח סי' תלג סעיף ג:

ב ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח:

[כך דגדולו פי' לגדו ע"ל לשיטת לקמן לג. מגדלי סוכעגא וכמו כוזב כתוב' למלי דמסיק לקמן לג: לעולה כתר דתגדן]

ג ג מיי' שם הלכה ב סמג שם טוש"ע ח"ח סימן תכל סעיף ב:

ד ד מיי' שם פ"ט הלכה יט ופמג שם טוש"ע ח"ח סי' תכלא סעיף ג:

ה ה מיי' פי"ו מהלכות שבת הלכה יד סמג עשין דרכון ג טוש"ע ח"ח סי' שסב סעיף כה:

[ל"ל למעלה מעשרים כו']

ו ו מיי' פ"ו מהל' סוכה הלכה ה סמג עשין מג טוש"ע ח"ח סימן תכלא סעיף ג:

[ל"ל דנפישין מילית וכ"ת בעירובין כ.]

ויקרא כה מהו קרקעית תשבו ג' שבועות יעשה אדם סוכתו ז' ואחר כך ישבו ג' שבועות בתוכה ולא פחות מכאן אלא אם כן יש לו מקום קבוע בתוך ביתו שיכול לישב בו ז' ימים ולא יצא משם ואפילו ירד גשם ואפילו

כולהו ברבי לא אמרי ההוא ידיעה לדורות היא כרבי יוחנן לא אמרי ההוא לימות המשיח הוא דכתיב ור' יוחנן א"כ לימא קרא "ותופה תהיה לצל יומם" ומאי "וסוכה תהיה לצל יומם" שמעת מינה תרתי, ברבנן נמי ① לא אמרי משום קושיא דאביי, במאן אולא הא דאמר ר' יאשיה אמר רב מחלוקת בשאין דפנות מגיעות לסכך אבל דפנות מגיעות לסכך אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן? כרבה דאמר משום דלא שלטא בה עינא וכיון דדפנות מגיעות לסכך משלט שלטא בה עינא ② במאן אולא הא דאמר רב הונא אמר רב מחלוקת בשאין בה אלא ארבע אמות על ארבע אמות אבל יש בה יותר מארבע אמות על ארבע אמות אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה, במאן? כרבי יוחנן דאמר משום דלא שלטא בה עינא וכיון דדפנות מגיעות לסכך משלט שלטא בה עינא ③ במאן אולא הא דאמר רב חנן בר רבה אמר רב מחלוקת בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו ושולחנו אבל מחזקת יותר מכדי ראשו ורובו ושולחנו אפי' למעלה מעשרים אמה כשרה, במאן? דלא כרב: בשלמא דרבי יאשיה פליגא אדרב הונא ורב חנן בר רבה דאינהו קא יהבי שעורא במשבא ואיהו לא קא יהיב שעורא במשבא, אלא רב הונא ורב חנן בר רבה נימא בהכשר סוכה קמיפלגי דמר סבר הכשר סוכה בארבע אמות ומר סבר הכשר סוכה במחזקת ראשו ורובו ושולחנו: לא דכולי עלמא הכשר סוכה = ראשו ורובו ושולחנו והכא בהא קמיפלגי: דמר סבר במחזקת ראשו ורובו ושולחנו פליגי אבל יותר מראשו ורובו ושולחנו ד"ה כשרה ומר סבר מראשו ורובו ושולחנו עד ד' אמות פליגי אבל יותר מד' אמות דברי הכל כשרה מיתיבי סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ורבי יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה *אמר רבי יהודה *מעשה בהילני המלכה בלוד שהיתה סוכתה גבוהה מעשרים אמה והיו זקנים נכנסין ויוצאין לשם ולא אמרו לה דבר אמרו לו *משם ראייה אשה היתה ופטורה מן הסוכה, אמר להן והלא שבעה בנים הוו לה ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים ④ למה לי למיתני ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים? הכי קאמר להו כי תאמרו בנים קטנים היו, וקטנים פטורין מן הסוכה, כיון דשבעה הוו אי אפשר דלא הוי בהו חד שאינו צריך לאמו וכי תימא קטן שאינו צריך לאמו *מדרבנן הוא דמיחייב ואיהי בדרבנן לא משגחה! ת"ש ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא ע"פ חכמים בשלמא למ"ד בשאין דפנות מגיעות לסכך מחלוקת דהכא של מלכה לישב בסוכה שאין דפנות מגיעות לסכך משום

ברבי זירא לא לימא מסוס קושיא לתיבי דקתמר על רבה מסוס דרבי זירא שמי לתיבי שפיר: וכיון דדפנות מגיעות לסכך משלט שלטא בה עינא: ולא דמי לגר סוכה וקורה מטי דלא שכיח היכר למעלה מעשרים אע"פ שמקורה על גבי כתלים דהתם קורה טפח לא שליט בה עינא כמו בסוכה דלהכא טובא: ויש בה יותר מלרבע לחות לפילו למעלה מעשרים בשירה. לכתוף מסוך דלכ הוצת סכר מלמעלו ורובו ושולחנו, עד ד' לחות פליגי יותר מד' לחות כשלה ויומא וכי נכנסין בריבתה מהו יתר מד' לחות הם היתה גבוהה מעשרים לפילו סוכה הי ולמי לין כאן לכ סוכה? וי"ל לעולם לריך להוסף לפי הגובה *לפי חשבון ד' לחות לעשרים לי נמי קים להו לרבנן לפילו בגובה טלח לי לחסכר טלח יהא כאן לכ סך פורתא הם היתה רחבה יותר מד' לחות משום כלהסכין כפרק יום ט"ב (יומא דף כ:) נבי כותבת הגפה למייבשה דעתה לחמריך טוי עלמא טובא עוב מלך הכשן פורתא: ברבי זירא לחמר משום לל. לכל כרכה לחמר משום מיטלט עיטא לי לחפילו לחבה סובה לי טלטא בה טיטא:

כמאן דלא כחד. ודברי כ חנן בר רבה לריכה טעמא וי"ש מפרשים משום דהוה ליה לול לל מרגלוין כיון דגבייהו וקמיכה בולי לפי לבל מחזק טפי מכלי לחצו, נפקא מכלל לול לל מרגלוין לחקרויי סוכה - הכי גר"ח: בשלמא דר' יוחנן דרב חנן וולד הוא לית ליה פליגי לחד' יחקי דלית ליה היב שיטרא למסכת כי: וכתב רבינו מנגלל וים שנורסין פליגא: *עד לרבעים וחמשים לחמה. כי לתי גווחא קחני גבי מבוי בריש עירובין (לף ב:) ולית ליקלי דלית לייך הכא הסתם ממשים כאמה לרבעים מיבעיא כדלייקינן בריש ללמה ניונים (כתובות לף לה.) גבי ללמה שסתמה ממים וכלם ממים ולל מבעה מזוטיה לילכה מזוטיה וכסוף פ"ק (לף קיה:) גבי טוקמין מן הרוחים לרבע וחמש לחן לרבע וחמש גיזן דהסתם ניחא להוי זו ולין לריך לומר זו משום סכי קשיא ליה לבל קשיא מהסיל דפרק בטח כותים (נדה נז:) גבי קיטוי דקאמר רבי מאיר לפילו לרבעים וחמשים יום ופריך עלה הסתם ממשים מקשיה לרבעים מיבעיא ויש לומר דליכא למשוי הכא כי ההוא ניסמא דמסכי בריש מפנין (שבת לף קכ.) לרבע וחמש כדלאמרי לעיל דף לב: גבי לבל עבי לפילו טובה לבל עבי קיטוי לא שייך למשוי הכי דלא מיסתבר שיסתר קישוי לעולם וכן פרק במה מלה יוללה (שם ס: ושם) גבי סנדל המסומר שנסתיירו ט' ד' וחמש פשיטא ליה דלא שריין טובה ובריש חע"פ (כתובות מ.) גבי מסחה חדס לחסחו כ' וג'. שנים בגת כתובה ושוד הסם (לף ס. ושם) גבי יונק חיטוי והוק לפילו לרבע וחמש שנים בהכי שייך לומר ה"מ לפילו טובה*:

[ופ"ע תוס' שבת ס: ד"ה ממרי נסוגי' וכ"ה קמן שת"י נגמו מדרבנן הוא דמחייב ואיהי בדרבנן לא משגחה מ"ש ושוד וכו' · הא לתי מדרבנן לא מיחייבא לתי לחמר טובה ומ"ש: תוס' ד"ה ים בה וכו' ו לפי תשבול: ד"ע לעשרים · עי' תשובת הגה"ג מ"ש סימן קכו:

*) [עי' ברי"ף סכ' ותיכף מ"ד לכתחלה כנגד דכל מילי כרב עביד ושמש שביוון על רבינו חר"א ז"ל]. **) [ונראה דצ"ל חלה בהכשר דפטח לכל בשיטור משך הסוכה לף מייבי]:

(ה) רש"י ד"ה כמאן דלא סד"ה עם ד"ה לחצו וחכו:

[מיבעי פורתא] לחן ע' מוכן ותוסי ע"ל ע"ש ועי' לף שלשה נה]

הגהות הב"ח

(ג) ת"ש ברבנן מאי קושיא דכתיב ור' יוחנן א"כ לימא קרא ועיין תוס' סוכה לאיתוי מה ישאיה לא פ"ג א אשכשתא דרב הונא ורב חנן משום דלא איירי **)אלא ה כ ש ר ברפנות אבל משך בשיטור לא אורי ויש מי שגורסים פליגא ופשוטה היא אלא רב הונא ורב חנן בר רבה במחוקת ראשו ורובו פליגי אבל אם היא רחבה יתיר מזה השיטור [כשרה] ניחא בהכשר סוכה פליגי אליבא דרב ושניהן לא כולי עלמא הכשר סוכה במחוקת ראשו ורובו ושלחנו ובוצא פליגי מר סבר רב חנן בר רבה במחוקת ראשו ורובו פליגי אבל אם היא רחבה יתיר מזה השיטור אפילו טובה מב' אמות ש"ק כשר וכ"ש לר' יהודה ורב הונא סבר מכדי ראשו ורובו ושלחנו עד ד' אמות על ד' אמות פליגי · יתר מד' אמות על ד' אמות אפילו גבוה מב' אמות · אמה כשרה לדברי הכל · ומתבינן מהא דתניא סוכה שהיא גבוהה מב' אמות פסולה ור' יהודה מכשיר עד ארבעים ואמאי? ת"ש ר' יהודה מעשה בסוכה הילני המלכה שהיתה גבוהה מב' אמות והיו זקנים נכנסין אצלה ולא אמרו לה דבר: ירושלמי אמרו לו מפני אשה ואין אשה מצוות במצות · ואמרה להן והלא ו' בנים היו לה תלמידי חכמים אית לך למימר בסוכת מלכה אפילו מחוקת אלא ראשו ורובו ושלחנו אלא כשאין הדפנות מגיעות לסכך דכך אורחייהו דעתידייא למעבד דפנות קלילין דיי יהא [קירוי] עילי (פי' מן קרי תלמוד בלא חסמן) · דייקינן מינה דלא מייתי ראיה מסוכת הילני המלכה אלא ברבר שהלקן והביא סיוע לדבריו עכשיו אם תאמר כשאין הדפנות מגיעות לסכך חלוקתם שפיר שורך המלכה לישב בסוכה כעין זו · אבל לדברי (הכל) מי שאי בסוכה קטנה

[תוספ' פ"ק].

[שבת כח: ושם נסמן]

גליון השי"ס

גמ' מ"ש מסכה בסילוי המלכה · עיין לעיל לף לד ע"ש מיכל ועיין בתוס' סימן ס"ו: שם מדרבנן הוא דמחייב · עיין יומא לף פב ע"ב בתי"ד ד"ה כן שנסכה שם סיתה מחוכסת למטה בשלמא וקל ואין

מסוס

בעלמא: הכא לחמרי: כרבה לח לחמרי · דילוף מלמטן ידעו: הטוח · לחו דיליעה דיסיבה סוכה קח לחמר בידיעה דוכות הבחין היקף סוכות מעני כבוד הנעשה לחבות · לימות המשיח · לעתיד סוכות עתידה להיות מלוה לישב בה לעתיד לבא: תרתי · לעיל לא לעשוי ולמסתור, אבל סוכת מלוה לישב בה לעתיד לבא: תרתי · לחין אם סוכה לחת העשויה לעל דהטיה דימות המשיח מסוס דעשויה לעל קרויה סוכה: מסוס קושיא לתיבי · דעשה מחוטת על ברזל וסיטיה לח משמע להו הוחיל וקרת לחו חוקה משמע ערלי נקט לח ילפינן מיניה סיטיה: כמאן · מהכא לחמרי לעיל לחוק הך דרבן: ה"ג מחלוקת · דר' יהודה ורבנן: מטלטל שלטא בה עינא · דרך דפנות לחי טעמא מסוס ערלי הוא לו מסוס לל דפנות מגיעות לסכך אבל דפנות מגיעות לסכך אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה כמאן? ה"ג מחלוקת בשאין בה לחי לו מסוס לל דפנות מגיעות לסכך חמרי מוזו רבנן:

מקום לתירצא · רוח שהוא שולט בה מפני החום : תלת למ"ד בקטנה פליגי · לכל גבולה לפילו רכבן מודו : ובי דרכה של מלכא · והלא מערומיה ומקריעים מסוכים עמה : לקיטוניות שבה · סוכה גדולה לבני מסיבה' וקיטוניות קטנה בסוכה לעיעות והיא בקיטונית יחבא ותע"ג דפסולה לא חיכפה לן לתקה פטורה מן הסוכה : נרבי יהודה שבב כר' · ות"ח לרב חנן דמוקי פלוגתא בשחיכה מחזקת תלת כדי לתקן ולזוז ושולחנו הכא כיון דבניה גבה הויא לה גדולה ומודו דה רבנן ומתי רחיה של רבי יהודה ? וי"ל דשולחנה בתוך הסוכה בגדולה היתה ובניה על הקולן היו יוכלין לתקן ולזוז ולא כמסובין הן ולא כזקופין ולי נרחה דודאי לרב חנן קשיא והאי תירוצא לרב הונא הוא וכן עיקר דשיעור לתקן ולזוז תמרינן לקמן דלית תלת ז' טפחים ואי תפשר לשבעה בניס בשבעה טפחים : כב"ש · דאי כב"ה לא בעי שולחנו כדלקמן בפרק היכן (דף כח.) : ודייקת נמי · גרסינן ודיקת נמי כדלקמן בגדולה פליגי והוא יוצא על הפתח מבחון לזולתו מוסבב לחוכה ושולחנו לפני גופו בבית : מדקתני · נמי "פלוגתא" "מי שהיה" ולא חיישי בשיעורא דסוכה : ואם חיתה · דבשיעורא דסוכה פליגי ליתי "סוכה המחזקת לתקן וזוז ושולחנו כשרה, ובניה מחזקת תלת כדי לתקן וזוז ב"ש פוסלין" כו' : תמר מר זוטרא דיקת נמי · דבקטנה פליגי ובשיעורא, "דפוסלין-ומכשירין" על כרחך לסוכה מהדרי : תלת לא גרסינן והכי גרסינן לעולם בתרתי פליגי : פטור מן המוזוז · טלה מפרש פלוגתא לקמן : ואין נחלט · תלת פוחתו לעולם ויולת ביוכל לס לא גלגל כשהר קרקע בלא בנין : מעורבי המלחמה · מי שהיה לחלר בשה בית חדש וגו' (דברים כ) : ואין מעברין בו · דלך בחיסס להיות פחוחין לחלר והרבה בחים פחוחים לחלר-לחת ואין יולאין דלך חלר לרחות הרבים נמלא החלר רשות לטולן והבחים כל לחד מיוחד לבעליו ולחמרו חכמים אין מוליחין מרשות לרשות בלא עירוב שיערב כל הרשויות להיותם רשות לחת ותיקנו ליתן כל בית ובית שבחלר פת וטולן בסל לחד ומניחין לוחו בלחת מן הבחים ועשים טולם כלילו דרך בלוחו בית וכל הבחים דירה לחת ומשמעין הבא בבית שלין בו ד' על ד' לן לריך ליתן לחת הפת : ואין מטמחפין בו · מיקנו חכמים על כל חלר הפחוחה למבוי כדלך מחיקנו עירוב לבחי החלר שיהו טוחנין בשיחוף ואם בית קטן זה פחוח לחלר שבמבוי ואין בית אחר פחוח לה ואין מטמחפין בו · ואין לריכה ליתן בשיחוף : ואין מניחין בו עירוב · החלר לחלר שנבנו לחוכו מן הבחים : למעבר והטולר מן הבחים מוכר ליכנס בו ועוד הוא לה למימר ואין לעניין פחח בית אם אל שנרה המחורסה :

ואין מניחין בו עירוב · דלת חזי לדירה ואפי' לשמולל דחמר פרק מי שהוליחוהו (עירובין דף מא. ושם) עירוב מקום קטן לא מיקנו רשותייהו בשביל בית דלת חזי לדירה ודלחומיה משכחת בית שמולל גופיה דחמר בית שאין בו ד' אמות ואין לריך ליתן פת בית אלא מלי מעמת טולה הכא דיירי ואף על פי דלית ליה עירוב מקום קטן ומקנו לחבדי מקום למנחי עירובן בניהו : ואין

לא נלרכה אלא לקיטוניות שבה · מה שדחק בקושטרם לרב חנן כך רבה מה רלה לרבי יהודה הא לי לחפשר לשבעה בשבעה טפחים לחו פירכת היא דדילמת תרוכת טובת לבל לח היתה רחבה *שבעה טפחים ובניה בחוחו חוכך הוו יחבי :

דאמר לך מר ב"ש היא ולא חזוו מיכה כו' · בסדר רב עמרם פסק בשחה מקומות הלכה כב"ש חדא הא דסוכה לריכה שחהא מחזקת לחבו וזוו ושולחנו ולילך בשחוח ולזוז ושולחנו (דף מ. ושם) גבי סדין בגילים ב"ש פוטרין וב"ה מחייבין עוד לשם כמה חוטין הוא טחן ב"ש לחמרי ד' וב"ה ל' ג' עוד שם כמה מהא מסולשלא בית שמחי לומרים ד' וב"ה ג' בכל הי שבדי כב"ש ולילך בשכחת ברכות פרק לחו דברים (דף נה:) בש"ה מכבדין [לח] הבית ולח"כ טוטפלידים ולחמרינן בגמ' בכוליה פירקין הלכה כב"ה בר מהך עוד שם בסוף בסוף שבדי כב"ש ולילך בשכחת ברכות פרק לחו דברים (דף נה:) בש"ה מכבדין [לח] הבית ולח"כ טוטפלידים ולחמרינן בגמ' בכוליה פירקין הלכה כב"ה בר מהך עוד שם בסוף בסוף

משום אוירא אלא למאן דאמר בסוכה קטנה מחלוקת וכי דרכה של מלכה לישב בסוכה קטנה? אמר רבה בר רב אדא לא נצרכה אלא לסוכה העשויה קיטוניות קיטוניות, וכי דרכה של מלכה לישב בסוכה העשויה קיטוניות קיטוניות? אמר רב אשי לא נצרכה אלא לקיטוניות שבה: רבנן סברי בניה בסוכה מעליא הוו יתבי ואתי יתבה בקיטוניות משום צניעותא ומשום הכי לא אמרי לה דבר ור' יהודה סבר בניה גבה הוו יתבי ואפ"ה לא אמרי לה דבר. *אמר רב שמואל בר יצחק, "הלכה צריכה שתהא מחזקת ראשו ורובו ושולחנו" א"ל רבי אבא כמאן כב"ש: א"ל אלא כמאן איבא דאמרי אמר רבי אבא דאמר לך מני? אי ב"ש היא ולא תזוו מינה, מתקיף לה רב נחמן בר יצחק ממאי דב"ש ובית הלל בסוכה קטנה פליגי דלמא בסוכה גדולה פליגי וכגון דיתיב אפומא דמטולתא ושולחנו בתוך הבית דבית שמאי סברי גזרינן שמא ימשך אחר שולחנו ובית הלל סברי לא גזרינן ודיקא נמי דקתני *מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית ב"ש פוסלין ובית הלל מכשירין ואם איתא "מחזקת"=ואינה מחזקת מיבעי ליה, דסוכה קטנה לא פליגי והתניא מחזקת ראשו ורובו ושולחנו כשרה רבי אומר עד שיהא בה ארבע אמות על ארבע אמות ותניא אידך רבי אומר *כל סוכה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות פסולה (רבי) אפילו אינה מחזקת אלא ראשו ורובו כשרה ואילו "שולחנו" לא קתני, קשיין אהדדי? אלא לאו ש"מ הא ב"ש הא ב"ה, אמר מר זוטרא מתניתין נמי דיקא מדקתני ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין" ואם איתא בש"א לא יצא וב"ה אומרים יצא" מיבעי ליה, ואלא קשיא "מי שהיה"? לעולם בתרתי פליגי: פליגי בסוכה קטנה ופליגי בסוכה גדולה וחסורי מיחסרא והכי קתני מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית ב"ש אומרים לא יצא וב"ה אומרים יצא, ושאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו בלבד ב"ש פוסלין ובית הלל מכשירין. מאן תנא להא דתנו רבנן בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות יפטור מן המזוזה, ומן המערה, ואינו מטמא בנגעים, ואינו נחלט בבתי ערי חומה, ואין חוזרין עליו מעורבי המלחמה, ואין מערבין בו, ואין משתתפין בו, ואין מניחין בו עירוב, ואין

[גלת שבעה_כ"ל מג"ש ופ"ו רפ' מרובן ע"ש]

ז א מיי' פ"ל מהלכות סוכה הלכה ג סמג עשין מג טוש"ע א"ח סימן תרלב סעיף ג [כ"כ הלפס פ"כ דף רמב.]

ח ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד :

ט ג מיי' פ"ו מהלכות מזוזה הלכה ב סמג עשין כב טוש"ע י"ד סי' רפו סעיף יג :

י ד מיי' פי"ל מהלכות תלת הלכה ג סמג עשין מב :

יא ה מיי' פי"ב מהל' סוכה הלכה ב סמג עשין לעם :

יב ו מיי' פי"ב מהלכות שבועות הלכה יב סמג עשין קמד :

יג ז מיי' פ"ו מהלכות מלוים הלכה ה סמג עשין קב [כל סדיוים חלו חן חוץ ד' עד כה כחם כ"כ חלפס פירוטן פ"ק דף קמו. ועוד ב"כ פ"ל דף קכו: ועוד בהלכות מזוזה דף פת.]

רבינו חננאל

פליגי וכי דרך מלכה לישב בסוכה קטנה ושנינן בסוכה שהיתה עשויה קיטוניות היתה כו' ואוקימנא הלכתא צריכה שתהא מחזקת ראשו ורובו ושולחנו ואמר ליה ר"אבא מני הא וא"ר הונא ב"ש היא ולא תזוז מינה ואוקימנן עלה ממאי דהלכתא ב"ש וב"ה בסוכה קטנה? דתנן מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית בית שמאי פוסלין וב"ה מכשירין. ודייקת מינה הנה ב"ה מכשירין אע"פ שאינה מחזקת אלא ראשו ורובו בלבד וב"ש פוסלין *) בסוכה קטנה פליגי וכיון דייתיב אפומא דמטללתא ושולחנו בתוך תבית. ואוקימנא לעולם בסוכה גדולה (וכי דאמרין) [ודיקא נמי] מדקתני [במשנתנו מי שהיה ראשו ורובו ולא קתני מי שהיה בסוכה שאינה מחזקת אלא ראשו ורובו ודחיינן להאי מבראי משום] דקשיא לן. דאי איתא שסוכה גדולה היא וכשרה. ומשום שיושב על פי הסוכה ושולחנו בתוך הבית פליגי. אי הכי לא יצא ידי סוכה היא להן לומר אלא מדקתני פוסלין ש"מ בסוכה קטנה פליגי ואפי' אי הכי דבסוכה קטנה פליגי ליתני מי שהיה בסוכה שאינה מחזקת אלא ראשו ורובו בלבד ב"ש פוסלין כו'. מי שהיה [ראשו ורובו] סתם למה לי והתניא בתחרי פליגי בגדולה וקפנה ותמורי מחמורא ורבי קתני מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בבית או שאינה מחזקת ראשו ורובו ושולחנו ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין וקי"ל כב"ש והני מתניתא דקתני חדא מחזקת ראשו ורובו ושולחנו כשרה רבי אומר עד שיהא בה ד' על ד' אמות ותניא אידך כל שאין בה ד' אמות פסולה. ורא"א אפילו אינה מחזקת אלא ראשו ורובו כשרה וקשיא כב"ה. פשוטה הן. מאן תנא להא דת"ר בית שאין

*) [נלמה דע"ל דילמת כסוכה גדולה פליגי וכגון דיתיב אמומא דמטולתא וכו'].

נוסחא
גירסת ר"ת בסוכה גדולה ושולחנו בבית ואינו מחזקת ראשו ורובו בסוכה קטנה ב"ש פוסלין וב"ה מכשירין ואע"ג דלא מחזקת ראשו ורובו ושולחנו כשרה רבי אומר עד שיהא בה ד' על ד' אמות ותניא אידך כל שאין בה ד' אמות פסולה. ורא"א אפילו אינה מחזקת אלא ראשו ורובו כשרה וקשיא כב"ה. פשוטה הן. מאן תנא להא דת"ר בית שאין

נוסחא
גירסת הרמב"ם בבית אם יש בו ד' על ד' אמות ואינו מחזקת אלא ראשו ורובו בלבד

נוסחא
גירסת הרמב"ם בבית שאין בו ד' על ד' אמות

*) זה לקוח מגי' רבנו חננאל בסוכה דף ט"ו ע"ב ורש"י שם ד"ה ואוקימנא.

**) [נראה שהוא מגי' הרי"ף בסוכה דף ח' ע"ב ד"ה ואוקימנא].

***) [נראה שהוא מגי' הרי"ף בסוכה דף ח' ע"ב ד"ה ואוקימנא].

ואין עושין אותו עיבור בין שתי עיירות. תימה הלא בית מחי עבידתיה לר"מ דתמר פרק כילד מעברין (עירובין דף מ. ושם) טתנין קרפף לזו וקרפף לזו ולא בית הלל וכן לרבנן תליבא דרב הונא דבגמרא ולחייא בר רב דתמר קרפף אחד לשתיהן אותו קרפף חיו לריך בית ואי כשיש יותר ממחה ותרבעים ואחת אמה ושליש אמה בין שתי עיירות דהוה שיעור שני קרפיפות שעכשיו מלטרף בית זה לגרפן דכשיש בו ד' תשיב למעט החוץ ולגרפן ואי לית בית תרבע אמות לא תשיב והוי כמאן דליתא ואין העיירות מתחברות בין לרב הונא בין לחייא בר רב ר"ש מה לו להזכיר שתי עיירות הוה ליה למימר ואין עושין אותו עיבור לעיר אחת כיון שאין בו ד' אמות דאי הוה בו ד' אמות ורקאי לתוך שבעים אמה ושיירים הוה מתעבר עם העיר למאוד מן הבית דאל עיר אחת יכולין לעשות בורגנין בלבד במקום שילכו דלתמרינן בפרק עושין פסין (שם דף כא.) אתיאו מברייתא דבי ישמעאל דבעיאתא דהוי אלתא פרסי לאמלי אמרינן הא לטה דלתימר אמר אין בורגנין בכבל נפק אחוי ליה מתוותא דמיבלען בשבעים אמה ושייריים ותומר רשב"ם דגרסינן הכא ואין עושין עיבור לעיר וכן משמע בירושלמי דגרסינן ואין עושין אותו עיבור לעיר ור"ת מקיים גירסת הספרים ומפרש דאין עושין לזה הבית דין עיבור שכן ב' עיירות לדרכן לעיר אחת בפני עלמה אין לה קרפף כדתמרינן (שם דף מ.) לא תאמרו קרפף אלא בין שתי עיירות ואם היה לזה הבית ד' אמות היה לו דין עיר אחת לתת לו קרפף כמו לעיר ושיטו טתנין לבית זה ולעיר אחלטו ב' קרפיפות כמו בשתי עיירות לרב הונא ולחייא בר רב קרפף אחד לשתיהן דעל כרחך לאו דוקא נקטי רבנן שתי עיירות דהוה הדין עיר וכיס אלא אפי' עיר אחת ד"מ עיר נקטי רבנן שתי עיירות דהא לחייא בר רב דאמר קרפף אחד לשתיהן על כרחך לא נקטי רבנן שתי עיירות דווקא דהוה הדין עיר וכיס דע"י בורגנין המלבלעים בתוך שבעים אמה ושייריים הוה כעיר אחת בפסין (שם דף כא.) ומיהו אין נראה שיתחבר אחד בשני בתים כלא עיר קרפף לזו ולקרפף לזו אלא בתים כלא עיר קרפף לבית זה בפני עלמו ל"מ ולרב הונא תליבא דרבנן ליתן לשני בתים כלא עיר לגמרי שטתנין לשני בתים כלא עיר קרפף אחד לשתיהן דאי לאו הכי עיר אחד יתחבר בשני בתים כלא עיר קרפף לזו ולקרפף לזו ותמ"ש שלחייא בר רב תליבא דרבנן הוי בית כעיר לגמרי שטתנין לשני בתים כלא עיר קרפף אחד לשתיהן דאי לאו הכי עיר אחד יתחבר בשני בתים כלא עיר קרפף לזו ולקרפף לזו אלא בתים כלא עיר קרפף לבית זה בפני עלמו ל"מ ולרב הונא תליבא דרבנן ליתן לשני בתים כלא ע

ואע"ג דבטלינהו לכולהו משום דבטלה דעתו אצל כל אדם. תבן ובטלו הוי מיעוט וכל שכן עפר ובטל. תבן ואין עתיד לפנותו ועפר סתם מחלוקת ר' יוסי ורבנן דתנן בית שמילאהו תבן או צרורות וביטלו מבוטל ביטלו אין, לא ביטלו לא. ותני עלה רבי יוסי אומר תבן ואין עתיד לפנותו הרי הוא כעפר סתם ובטל, עפר ועתיד לפנותו הרי הוא כסתם תבן ולא בטיל. גבוהה מעשרים אמה והוצין יורדין בתוך כ' אמה: אם צלתם מרובה מחמתם בשרה, ואם לאו פסולה. גבוהה י' טפחים והוצין יורדין לתוך י'. סבר אביי למימר אם חמתם מרובה מצלתם כשרה א"ל רבא האי דירה סרוחה היא ואין אדם דר בדירה סרוחה. גבוהה מעשרים אמה ובנה בה איצטבא: כנגד דופן האמצעי על פני כולה ויש בה הכשר סוכה כשרה, ומן הצד: אם יש משפת איצטבא לכותל ד"א פסולה פחות מארבע אמות כשרה, מאי קא משמע לן דאמרינן דופן עקומה. תניא שנפחת וסיכך על גביו אם יש מן הכותל לסיכך ד"א פסולה. הא פחות מכאן כשרה: מהו דתימא התם הוא דחזיא לדופן אבל הכא דלא חזיא לדופן אימא לא קמ"ל גבוהה מכ' אמה ובנה איצטבא באמצעיתה אם יש משפת איצטבא ולדופן ארבע אמות לכל רוח ורוח פסולה, פחות מארבע אמות כשרה, מאי קא משמע לן דאמרינן דופן עקומה היינו הך: מהו דתימא דופן עקומה מרוח אחת אמרינן אבל כל רוח ורוח לא, קא משמע לן. פחותה מי' מפחים וחקק בה כדי להשלימה לעשרה: אם יש משפת חקק ולכותל ג' טפחים פסולה,

פחות

משום ר' יוסי נקט עפר סתם לחפיל בסתם קבטיל ולא תבן להחליף

לומר תבן ועפר אין עתיד לפנות ועפר סתם מחלוקת:

והוצין יורדין בתוך כ'. ואי"ת כשלגלתו מרובה מחממו למאי כשרה הא לי קלסתם היו ההוצין טפלין כדתשכחן בעירובין (דף ג.) גבי מקלת סכך בתוך כ' ומקלת סכך למעלה דפסלינן בסוכה דכי קלסתם לה הוי לה חממה מרובה מלגלגה ועל כורחין פי' לפי שלא יכול להתקיים הסכך בתוך עשרים דחממת קלשוחו יבא הרוח ויפזר לו יפול לתוך לפרש לחפיל היה מתקיים כך הוה ליה חממו מרובה שבזה לא היו מכשירין לעיל לחמולי להחסם כיון דאין גלגלתה מרובה חלת על ידי סכך של מעלה מכ' הוה ליה סכך פסול *מלמטה בהדי סכך כשר ויש לומר דהכא יש לנו להכשיר יותר שיש רוב הוצין ורוחין הן להתקיים בקל כך אם היה שם דבר הסומכת:

פחות

ואע"ג דבטלינהו בטלה דעתו אצל כל אדם. לא דמי לתרנקי דפ' מלון (עירובין דף עם.) דלילכא למלן לומר דלחפילו תרנקי מבטל ליים: **בית** שמילאהו תבן או צרורות וביטלו בטל. כך היא הגירסת בכל הספרים כאן וכפרק מלון (שם דף עח:) דמייתי לה לתמניתין דתניין שבן שתי מצירות מלא קב לו תבן מערבין שבים ואין מערבין לחד מלא עפר לו מלא צרורות מערבין לחד ואין מערבין שבים והיא מסנה במסכת תהלות פע"ז ולא כתב שם שבן תבן מלא עפר לו צרורות ומשום דמייתי לה הכא ובעירובין לתבן מעט להגיה הספרים תבן במקום עפר ולא גרסינן נמי במסכת תהלות וביטלו בטל מלא מומחה בוקעת ושולה מומחה בוקעת ויורדת והיא היא להא בהא תניא מלא שדרך בני אדם לעשות כן לקלר מצניות של סדר מהרות כשמביאים ואין [לומר] דהך דמייתי [הכא] בבייתא היא דאין לו להביא מן הבייתא כיון שיכול להביא מן המסנה וזה לשון המסנה בית שמילאהו עפר לו לצרורות וביטלו וכן כרי של תבואה וגל של צרורות לחפי' כגון של טבן לחפילו מומחה בלד הכלים מומחה בוקעת ושולה בוקעת ויורדת פי' לפי שהם מבוטלים והא דתלמר תבן ואין עתיד לפנותו ועפר סתם מחלוקת רבי יוסי ורבנן תני' דכמתניתין דלהלמה לא חייבי רבנן מידי בתבן מכ"ש הוא דידע ליה כיון דבעפר וצרורות מלרבי רבנן ביטול כ"ש בתבן וכן פרק מלון (שם עם.) קלמר מלן תנא להלמה רבי יוסי היא ופריך לי רבי יוסי ליחיכא דמעיקן ליה בין תבן בין צרורות פריך מקשה דפרישים תני' דלא קתני תבן במתני' דלהלמה והא דפקיעא לן הכא דתבן וביטלו הוי מבוטל לחפי' לרבנן דייק לה מדקתני במתניתין דלהלמה לחפילו כרי של תבואה דמהני ביטול כ"ש בתבן והא דקלמר עפר סתם מחלוקת רבי יוסי ורבנן הוי מימר דבעפר ואין עתיד לפנותו נמי פליגי דלרבנן לא בטיל תלת ל"ב בטלו ואין עתיד לפנותו ולא הויו ביטול כלמוכח הכא תלת מכבד ליים: **בית** שמילאהו תבן או צרורות וביטלו בטל. כך היא הגירסת בכל הספרים כאן וכפרק מלון (שם דף עח:) דמייתי לה לתמניתין דתניין שבן שתי מצירות מלא קב לו תבן מערבין שבים ואין מערבין לחד מלא עפר לו מלא צרורות מערבין לחד ואין מערבין שבים והיא מסנה במסכת תהלות פע"ז ולא כתב שם שבן תבן מלא עפר לו צרורות ומשום דמייתי לה הכא ובעירובין לתבן מעט להגיה הספרים תבן במקום עפר ולא גרסינן נמי במסכת תהלות וביטלו בטל מלא מומחה בוקעת ושולה מומחה בוקעת ויורדת והיא היא להא בהא תניא מלא שדרך בני אדם לעשות כן לקלר מצניות של סדר מהרות כשמביאים ואין [לומר] דהך דמייתי [הכא] בבייתא היא דאין לו להביא מן הבייתא כיון שיכול להביא מן המסנה וזה לשון המסנה בית שמילאהו עפר לו לצרורות וביטלו וכן כרי של תבואה וגל של צרורות לחפי' כגון של טבן לחפילו מומחה בלד הכלים מומחה בוקעת ושולה בוקעת ויורדת פי' לפי שהם מבוטלים והא דתלמר תבן ואין עתיד לפנותו ועפר סתם מחלוקת רבי יוסי ורבנן תני' דכמתניתין דלהלמה לא חייבי רבנן מידי בתבן מכ"ש הוא דידע ליה כיון דבעפר וצרורות מלרבי רבנן ביטול כ"ש בתבן וכן פרק מלון (שם עם.) קלמר מלן תנא להלמה רבי יוסי היא ופריך לי רבי יוסי ליחיכא דמעיקן ליה בין תבן בין צרורות פריך מקשה דפרישים תני' דלא קתני תבן במתני' דלהלמה והא דפקיעא לן הכא דתבן וביטלו הוי מבוטל לחפי' לרבנן דייק לה מדקתני במתניתין דלהלמה לחפילו כרי של תבואה דמהני ביטול כ"ש בתבן והא דקלמר עפר סתם מחלוקת רבי יוסי ורבנן הוי מימר דבעפר ואין עתיד לפנותו נמי פליגי דלרבנן לא בטיל תלת ל"ב בטלו ואין עתיד לפנותו ולא הויו ביטול כלמוכח הכא תלת מכבד ליים: **בית** שמילאהו תבן או צרורות וביטלו בטל. כך היא הגירסת בכל הספרים כאן וכפרק מלון (שם דף עח:) דמייתי לה לתמניתין דתניין שבן שתי מצירות מלא קב לו תבן מערבין שבים ואין מערבין לחד מלא עפר לו מלא צרורות מערבין לחד ואין מערבין שבים והיא מסנה במסכת תהלות פע"ז ולא כתב שם שבן תבן מלא עפר לו צרורות ומשום דמייתי לה הכא ובעירובין לתבן מעט להגיה הספרים תבן במקום עפר ולא גרסינן נמי במסכת תהלות וביטלו בטל מלא מומחה בוקעת ושולה מומחה בוקעת ויורדת והיא היא להא בהא תניא מלא שדרך בני אדם לעשות כן לקלר מצניות של סדר מהרות כשמביאים ואין [לומר] דהך דמייתי [הכא] בבייתא היא דאין לו להביא מן הבייתא כיון שיכול להביא מן המסנה וזה לשון המסנה בית שמילאהו עפר לו לצרורות וביטלו וכן כרי של תבואה וגל של צרורות לחפי' כגון של טבן לחפילו מומחה בלד הכלים מומחה בוקעת ושולה בוקעת ויורדת פי' לפי שהם מבוטלים והא דתלמר תבן ואין עתיד לפנותו ועפר סתם מחלוקת רבי יוסי ורבנן תני' דכמתניתין דלהלמה לא חייבי רבנן מידי בתבן מכ"ש הוא דידע ליה כיון דבעפר וצרורות מלרבי רבנן ביטול כ"ש בתבן וכן פרק מלון (שם עם.) קלמר מלן תנא להלמה רבי יוסי היא ופריך לי רבי יוסי ליחיכא דמעיקן ליה בין תבן בין צרורות פריך מקשה דפרישים תני' דלא קתני תבן במתני' דלהלמה והא דפקיעא לן הכא דתבן וביטלו הוי מבוטל לחפי' לרבנן דייק לה מדקתני במתניתין דלהלמה לחפילו כרי של תבואה דמהני ביטול כ"ש בתבן והא דקלמר עפר סתם מחלוקת רבי יוסי ורבנן הוי מימר דבעפר ואין עתיד לפנותו נמי פליגי דלרבנן לא בטיל תלת ל"ב בטלו ואין עתיד לפנותו ולא הויו ביטול כלמוכח הכא תלת מכבד ליים:

והוצין יורדין בתוך כ'. ואי"ת כשלגלתו מרובה מחממו למאי כשרה הא לי קלסתם היו ההוצין טפלין כדתשכחן בעירובין (דף ג.) גבי מקלת סכך בתוך כ' ומקלת סכך למעלה דפסלינן בסוכה דכי קלסתם לה הוי לה חממה מרובה מלגלגה ועל כורחין פי' לפי שלא יכול להתקיים הסכך בתוך עשרים דחממת קלשוחו יבא הרוח ויפזר לו יפול לתוך לפרש לחפילו היה מתקיים כך הוה ליה חממו מרובה שבזה לא היו מכשירין לעיל לחמולי להחסם כיון דאין גלגלתה מרובה חלת על ידי סכך של מעלה מכ' הוה ליה סכך פסול *מלמטה בהדי סכך כשר ויש לומר דהכא יש לנו להכשיר יותר שיש רוב הוצין ורוחין הן להתקיים בקל כך אם היה שם דבר הסומכת:

פחות

בית שמילאהו תבן או צרורות וביטלו בטל. כך היא הגירסת בכל הספרים כאן וכפרק מלון (שם דף עח:) דמייתי לה לתמניתין דתניין שבן שתי מצירות מלא קב לו תבן מערבין שבים ואין מערבין לחד מלא עפר לו מלא צרורות מערבין לחד ואין מערבין שבים והיא מסנה במסכת תהלות פע"ז ולא כתב שם שבן תבן מלא עפר לו צרורות ומשום דמייתי לה הכא ובעירובין לתבן מעט להגיה הספרים תבן במקום עפר ולא גרסינן נמי במסכת תהלות וביטלו בטל מלא מומחה בוקעת ושולה מומחה בוקעת ויורדת והיא היא להא בהא תניא מלא שדרך בני אדם לעשות כן לקלר מצניות של סדר מהרות כשמביאים ואין [לומר] דהך דמייתי [הכא] בבייתא היא דאין לו להביא מן הבייתא כיון שיכול להביא מן המסנה וזה לשון המסנה בית שמילאהו עפר לו לצרורות וביטלו וכן כרי של תבואה וגל של צרורות לחפי' כגון של טבן לחפילו מומחה בלד הכלים מומחה בוקעת ושולה בוקעת ויורדת פי' לפי שהם מבוטלים והא דתלמר תבן ואין עתיד לפנותו ועפר סתם מחלוקת רבי יוסי ורבנן תני' דכמתניתין דלהלמה לא חייבי רבנן מידי בתבן מכ"ש הוא דידע ליה כיון דבעפר וצרורות מלרבי רבנן ביטול כ"ש בתבן וכן פרק מלון (שם עם.) קלמר מלן תנא להלמה רבי יוסי היא ופריך לי רבי יוסי ליחיכא דמעיקן ליה בין תבן בין צרורות פריך מקשה דפרישים תני' דלא קתני תבן במתני' דלהלמה והא דפקיעא לן הכא דתבן וביטלו הוי מבוטל לחפי' לרבנן דייק לה מדקתני במתניתין דלהלמה לחפילו כרי של תבואה דמהני ביטול כ"ש בתבן והא דקלמר עפר סתם מחלוקת רבי יוסי ורבנן הוי מימר דבעפר ואין עתיד לפנותו נמי פליגי דלרבנן לא בטיל תלת ל"ב בטלו ואין עתיד לפנותו ולא הויו ביטול כלמוכח הכא תלת מכבד ליים:

והוצין יורדין בתוך כ'. ואי"ת כשלגלתו מרובה מחממו למאי כשרה הא לי קלסתם היו ההוצין טפלין כדתשכחן בעירובין (דף ג.) גבי מקלת סכך בתוך כ' ומקלת סכך למעלה דפסלינן בסוכה דכי קלסתם לה הוי לה חממה מרובה מלגלגה ועל כורחין פי' לפי שלא יכול להתקיים הסכך בתוך עשרים דחממת קלשוחו יבא הרוח ויפזר לו יפול לתוך לפרש לחפילו היה מתקיים כך הוה ליה חממו מרובה שבזה לא היו מכשירין לעיל לחמולי להחסם כיון דאין גלגלתה מרובה חלת על ידי סכך של מעלה מכ' הוה ליה סכך פסול *מלמטה בהדי סכך כשר ויש לומר דהכא יש לנו להכשיר יותר שיש רוב הוצין ורוחין הן להתקיים בקל כך אם היה שם דבר הסומכת:

פחות

גם יש משפת האיצטבא ולכותלי הסוכה ד' אמות רוחב לכל רוח פסולה. פחות מד' אמות כשרה ואתא לאשמעינן דמכשירין דופן עקומה ואפילו מכל רוח והיתה פחותה מי' וחקק בתוכה להשלימה לי' מפחים

*) נראה למחר מדברי רבינו ז"ל ובכר מהני למימר דאם מחתם מרובה מגלגם כשרה ודמה רבנן וכו'.

רבינו חננאל

לדירה אבל האי כיון דלמיתבר קאי לית ליה מידי בחצר: היתה גבוהה מכ' אמה ומיעשת בכרים וכפתות אע"ג דבישלן לא הוי (בישול) מיעוט דבטלה דעתי אצל כל אדם שאין אדם נותן [כרים וכפתות] במקום עפר ואבנים, תבן וביטלו הוי מיעוט וכ"ש עפר וביטלו כגון שחסכים שלא לימלו משם לשולם תבן ואין עתיד לפנותו ועפר סתם מחלוקת ר' יוסי ורבנן לר"י בטל לרבנן לא בטל. דתנן [בית שמילאהו] עפר או צרורות וביטלן דייקינן מינה מדקתני וביטלן מכלל שאם לא ביטלו מפורש אלא בסתם אינן מבוטלים ותני עלה ר' יוסי אומר תבן ואין עתיד לפנותו דידע לתנא דידן לא בטל לר' יוסי בטל. וכן עפר סתם לר' יוסי בטל לתנא דידן דקתני צרורות ובישלן מכלל דסתמא לא בטלי. היתה גבוה מכ' אמה וחוצין יורדין לתוך כ' ורואים אם צילתן של הוצין הללו מרובין מחמתן כשרה דחשבינן אלו החוצין זה הן חסכך. היתה גבוהה עשרה מפחים והוצין יורדין לתוך י' מפחים *) דחה רבא דברי אביי ואמר דירה סרוחה היא ופסולה. היתה גבוהה מכ' אמה ובנה בה איצטבא כנגד דופן האמצעית על פני כל האמצעית הסוכה ויש (בין האיצטבא) [בהאיצטבא] ו' מפחים שהן הכשר סוכה קטנה כשרה. בנה זו האיצטבא מן הצד אם יש משפת איצטבא ולכותלי' אמות מפולה פחות מהן כשרה מאי קמ"ל דיהודעקמה תנינא בית שנפחת וסיכך ע"ג אם יש בין כותל לסיכוך ד' אמות פסולה ודחינן שאני התם משום דברוכתיה דופן מעליא היא דפחות מכ' אמות היא. אבל הכא שוה הדופן גבוה יותר מכ' אמה ולבני זו הסוכה דופן פסולה היא איכא לא קמ"ל היתה גבוהה מכ' אמה ובנה בתוכה באמצעיתה האיצטבא

כד א מיי' פ"ד מהל' סוכה כל"ו טוש"ע או"ח סי' תכל"ג ס"ד:

כה ב מיי' שם וסמג עשין ס"ג ושו"ע שם ומיי' פכ"ד מהל' שומרת מת הלכה ג:

כו ג מיי' פ"ד מהלכות סוכה הלכה יג וסמג ושו"ע שם סעיף ג:

כז ד מיי' פ"ה שם הלכה ב טוש"ע שם סעיף ט:

כח ה מיי' פ"ד שם הלכה יד טוש"ע שם סעיף ה:

כט ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:

ל ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף ז:

לא ח מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף י:

לב א ב מיי' פ"ד מהל' סוכה הל"ח סמ"ע ת"ח סי' תכל סעיף ו:

רבינו חננאל

פחות משלשה טפחים כשרה • מכאן רקיעת לפי מה שפי' בקונט' בריש פרק שני דניפין (דף סו:) גבי גידול תמצה ומחילה תמצה אין מצטרפין לחס היה מרין עמוק תמצה ומקיפו מחילה תמצה אין מצטרפין להיות בתוכו רשות היחיד הא למקמן הכא לענין סוכה דמצטרפין וכן בפ"ק דשבת (דף ז:) גבי בית האין תוכו עשרה לחס מקק בו מרובעה על מרובעה תשיב כוליה רשות היחיד מיהו ההיא לחיכא לרחוב שמקק מרובעה בעומק עשרה ועוד מקשה רבינו שם מהא דאמר פ' בתרא דעירובין (דף נה:) ובשבת פרק הזורק (דף נה.) דבור ושולייחה מצטרפין לעשרה ועוד תמרינן בסוף פרק כל גגות (עירובין נה:) גבי שבי חלילות זו למעלה מזו ויש גידול תמצה ומחילה תמצה דמודה רב חסדא בתחתונה הואיל ורוחה פני עשרה למערבא שניס ולא מערבא לחד לגמ' ים לומר לגידול תמצה ומחילה תמצה לענין שבי חלילות זו למעלה מזו לייני ולענין עליונה כדמוכח סוגיא דכל גגות ולענין עירוב לי כמי לענין תל ברשות הרבים גבוה תמצה והקיף על גביו מחילה תמצה ללמ תשיב רשות היחיד לענין שבת וח"מ ויתשבה רשות היחיד מטעם דלי בעי מנח עליה מידי ומסתמא כדלמכמן בריש חגיגה (שם דף עח. ושם) גבי עמוד ברשות הרבים גבוה עשרה ורחב עשרה ונעץ בו יתד כל שהוא מיעטו ושם מילתו טוב ביתות תשיב טוב רשות היחיד הואיל ולי בעי מנח ליה מידי ומסתמא ודייק לה מהא דאמר רבי יוחנן בור ושובל מצטרפין לעשרה כלומר וכי היכי דמצטרפי לעשרה לענין שומק הוא הדין דמצטרפי לרחבה לענין רוחב דממתני' דשבת פרק הזורק (דף נה.) ובפרק המוצא תפילין (עירובין דף נה:) דקתני תוליין הבור שבן גבוהין עשרה ורחבין ד' דייק לה ר' יוחנן וכי היכי דקתני עשרה קתני נמי ד' ולתתי תשיב רשות היחיד הא לא מסתמא ליה ברוחב שהתויר מפסיק הלא מלי לימ לך למימר למנח ליה מידי ומסתמא ה"ג וי"ל דהכא בחל שהוא לרחב הרבה בעשר אמות לא בעשרים כעין הלר דלא שייך להחשיבו רשות היחיד מטעם דלי מנח עליה מידי הלא בדבר לר כעין עמוד רוחב ד' ולתתי בפ"ק דשבת (דף ז:) גבי בית שאין רוחב עשרה ורוחב עשרה מקיף בו להשלימו לעשרה לתתי לא מתלק כי הלי גוונא לחס יש מפסיק תקק ולטחול שמפסיק מפחים ויש לומר דלא דמי רשות שבת שהוא למטע רגל לבית לסוכה דבעינן מחיצות סמוכות לסכך : [ופי' תוס' שבת ז: ד"ה ומפ]

סבר לחני למימר גוד לסיק מחיצתא. לכסוף מסיק בעינן מחיצות היכירות ולא דמי לסיכך על גבי מכסדרה שאין לה קיימין דשלהי פירקין (דף יח:) דפי' מקרא תשיב שפיר מחיצות היכרות : **אבל** על שפת הגג כשרה לגבי הכל . לתשיב מחיצות היכרות בפי מעמוד משום דמיכרות בבית :

דיומדי סוכה טפח . והא דבעינן לתמה גבי פסי בירלות פרק שמשבאנו כי האוזן : שמעתין פסין (עירובין דף יז:), גבי מחיצות שבת התמיכו : יש בו עשרה טפחים

עשרה טפחים מקלן . והא דבעינן נמי גבי שבת מחיצה עשרה מהכא יליפין : וכתיב ושבתי שתים עשרה אבנים וגו' ואמר רב ור' יוחנן ור' חנינא ואמרי לה רב חביבא פתנו כולית סדר מועד כל כי האי נוננא ונהא (זוא חלופי) חלופי ר' יוחנן ועייל ר' יוחנן ° ארון מ' טפחים ובמורת שפחה הרי עשרה וכתיב ונועדתי לך שם כלומר כיון שמצאנו כי האוזן יש בו עשרה טפחים וכתיב השתים שמים לה' האוזן נתן לבני אדם . נמצא למעלה מארון רשות אחרת :

*) [ל"ל ל"ל ומפי דמלינו בכריתות מתניתי כמקן כתרן דייקינן מיכח.

פחות משלשה טפחים כשרה, מאי שנא התם דאמרת פחות מארבע אמות ומאי שנא הכא דאמרת פחות משלשה טפחים? התם דאיתיה לדופן, פחות מארבע אמות סגיא, הכא לשוויי לדופן, פחות משלשה טפחים אין, אי לא לא. דתניא: גבוהה מעשרים אמה ובנה בה עמוד שהוא גבוה עשרה טפחים ויש בו הכשר סוכה סברי אביי למימר גוד אסיק מחיצתא א"ל רבא בעינן מחיצות היכירות וליכא. ת"ר נעץ ארבעה *קונדיסין וסיכך על גבן ר' יעקב מכשיר ובבמים פוסלין אמר רב הונא מחלוקת על שפת הגג דר' יעקב סבר אמרינן גוד אסיק מחיצתא ורבנן סברי לא אמרינן גוד אסיק מחיצתא אבל *באמצע הגג דברי הכל פסולה ורב נחמן אמר באמצע הגג מחלוקת, איבעיא להו: באמצע הגג מחלוקת אבל על שפת הגג דברי הכל כשרה או דלמא בין בזו ובין בזו מחלוקת? תיקו. מתיבו נעץ ד'קונדיסין בארץ וסיכך על גבן ר' יעקב מכשיר וחכמים פוסלין והא ארץ דכאמצע הגג דמי וקא מכשיר רבי יעקב * תיובתא דרב הונא תיובתא, אלמא באמצע הגג דברי הכל כשרה *לימא תיובתיה דרב הונא בתרתי? אמר לך רב הונא פליגי באמצע הגג והוא הדין על שפת הגג, והאי דקמיפלגי באמצע הגג להודיעך כחו דר' יעקב דאפילו באמצע הגג נמי מכשיר. ת"ר *נעץ ארבעה קונדיסין בארץ וסיכך על גבן ר' יעקב אומר רואין כל שאילו יחקקו ויחלקו ויש בהן טפח לכאן וטפח לכאן נידונין משום דיומד ואם לאו אין נידונין משום דיומד שהיה רבי יעקב אומר דיומדי סוכה טפח ובבמים אומרים עד שיהו שתים בהלכתן ושלישית אפילו טפח: ושאינה גבוהה עשרה טפחים: *כלל אתמר רב ורבי חנינא ורבי יותנן ורב חביבא מתני' בבבולה סדר מועד כל כי האי גוונא חלופי רבי יוחנן ומעיילי רבי יונתן *ארון תשעה ו"וכפורת טפח הרי כאן עשרה וכתיב °ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת" ותניא

פחות משלשה • מכלל דאיכא למימר פחות מד' מסתברא דלא דומיא דלעיל ועוד דלעיל קתני סתם ולא פירש כמה ולא סמכינן אסברא דלקמן דפחות מג' לא הוי כלום דהא אמרינן בפ' בתרא דעירובין (דף נה.) דבור ושולייחה מצטרפין לעשרה ועוד תמרינן בסוף פרק כל גגות (עירובין נה:) גבי שבי חלילות זו למעלה מזו ויש גידול תמצה ומחילה תמצה דמודה רב חסדא בתחתונה הואיל ורוחה פני עשרה למערבא שניס ולא מערבא לחד לגמ' ים לומר לגידול תמצה ומחילה תמצה לענין שבי חלילות זו למעלה מזו לייני ולענין עליונה כדמוכח סוגיא דכל גגות ולענין עירוב לי כמי לענין תל ברשות הרבים גבוה תמצה והקיף על גביו מחילה תמצה ללמ תשיב רשות היחיד לענין שבת וח"מ ויתשבה רשות היחיד מטעם דלי בעי מנח עליה מידי ומסתמא ודייק לה מהא דאמר רבי יוחנן בור ושובל מצטרפין לעשרה כלומר וכי היכי דמצטרפי לעשרה לענין שומק הוא הדין דמצטרפי לרחבה לענין רוחב דממתני' דשבת פרק הזורק (דף נה.) ובפרק המוצא תפילין (עירובין דף נה:) דקתני תוליין הבור שבן גבוהין עשרה ורחבין ד' דייק לה ר' יוחנן וכי היכי דקתני עשרה קתני נמי ד' ולתתי תשיב רשות היחיד הא לא מסתמא ליה ברוחב שהתויר מפסיק הלא מלי לימ לך למימר למנח ליה מידי ומסתמא ה"ג וי"ל דהכא בחל שהוא לרחב הרבה בעשר אמות לא בעשרים כעין הלר דלא שייך להחשיבו רשות היחיד מטעם דלי מנח עליה מידי הלא בדבר לר כעין עמוד רוחב ד' ולתתי בפ"ק דשבת (דף ז:) גבי בית שאין רוחב עשרה ורוחב עשרה מקיף בו להשלימו לעשרה

מחיצות סמוכות לסכך : [ופי' תוס' שבת ז: ד"ה ומפ]

סבר לחני למימר גוד לסיק מחיצתא. לכסוף מסיק בעינן מחיצות היכירות ולא דמי לסיכך על גבי מכסדרה שאין לה קיימין דשלהי פירקין (דף יח:) דפי' מקרא תשיב שפיר מחיצות היכרות : **אבל** על שפת הגג כשרה לגבי הכל . לתשיב מחיצות היכרות בפי מעמוד משום דמיכרות בבית :

דיומדי סוכה טפח . והא דבעינן לתמה גבי פסי בירלות פרק שמשבאנו כי האוזן : שמעתין פסין (עירובין דף יז:), גבי מחיצות שבת התמיכו : יש בו עשרה טפחים

עשרה טפחים מקלן . והא דבעינן נמי גבי שבת מחיצה עשרה מהכא יליפין : וכתיב ושבתי שתים עשרה אבנים וגו' ואמר רב ור' יוחנן ור' חנינא ואמרי לה רב חביבא פתנו כולית סדר מועד כל כי האי נוננא ונהא (זוא חלופי) חלופי ר' יוחנן ועייל ר' יוחנן ° ארון מ' טפחים ובמורת שפחה הרי עשרה וכתיב ונועדתי לך שם כלומר כיון שמצאנו כי האוזן יש בו עשרה טפחים וכתיב השתים שמים לה' האוזן נתן לבני אדם . נמצא למעלה מארון רשות אחרת :

*) [ל"ל ל"ל ומפי דמלינו בכריתות מתניתי כמקן כתרן דייקינן מיכח.

כך ורבי חנינא ורבי יוחנן ורב חביבא מתני' • להך מילתא דלקמן : **כסולי סדר מועד** • כלל הוא דלמרינן הלי זוגא כי הדדי בשמעתא דהכי מגמריא רחמנא למשה מסיני דבשליקים שבי ליה בשפה : **תרון תשעה** • נוהגו לכתוב "ולמה ומלי קומתו" ולמה בת שמה טפחים : ומניא

פחות משלשה • כלומר הלכה למשה מסיני ושמעינן ליה כלילו שהקק לבוד ומגיע עד הכותל לבוד =סניף לפופטוי"ן בלע"ז דבר שמתריכין תוכו על ידי סניפין כדי לסמוך חקק על חקק : **התם דליתיה לדופן,** תורה אור פחות מי' שמו דופן ולפילו גבוה עד לרקיע הלכך עד לרבע למות מסר משמו מגמריב־רחמנא למשה דופן עקומה : **הכא** • פחות מי' אין שם דופן עליו, **הלא השפת** הוא דבעינן **לשוייה דופן הלכך** כמה שלילו דופן לא תגמרי' לחמצא דהא "דופן עקומה תגמרי' ואפי' "לתו דופן הוא והלכך פחות מג' טפחים כבל דוכתא=לבוד הוא שפיר דמי,ולי לא,לא : **ובגה כה** עמוד גבוה עשרה • לחוק מן הפנות הרבה ומו הכשר סוכה שים בריאתו שבשבה "ומשמו על מעלה סוכה ומשמו : **גוד לסיק מחיצתא** • על עמוד שמכחוץ סביב הגגיסה עשרה סביבות רחבו והרי יש בהן גובה י' וחשובה סוכה על רחבו ודופני העמוד=דופטיפיס על ידי גוד לסיק,וסכך על מעלה כשר לה דליט למעלה מכ' מרחק העמוד : **מחלוקת על שפת הגג** • דמחילת הבית תחמיה כנגד בין הקונדיסין' ואיכא למימר גוד לסיק והכא לא לתריך דבעינן מחיצות היכרות : **אבל בחלמא הגג** • שלין תחמיה מחיצות סביב דברי הכל פסולה ולא דייה בהרבעה הקונדיסין להיות לה שם ד' מחיצות : **כי גרסינן ורב נחמן אמר בחלמא הגג מחלוקת** • ועל ידי הקונדיסין יעקב מכשירה וכגון שהן רחב טפח לכל לידיהן דליכא שם מחיצות טפח מנפון לדרום ושם מחיצות טפח ממזרח למערב בכל לחת ולחת כדלקמן ג"כ סברי לה מחכשרה אלא בשתי מחיצות כהלכתן כשישור מקר סוכה ובקליטים לפילו טפח : **אבל בשפת הגג דברי הכל כשרה** • דלמרי' גוד לסיק : **דכי חלמא הגג דמי** • דלין מחיצות שחמיה דניחמא אמר לך רב הונא פליגי באמצע הגג והוא הדין על שפת הגג, והאי דקמיפלגי באמצע הגג להודיעך כחו דר' יעקב דאפילו באמצע הגג נמי מכשיר. ת"ר *נעץ ארבעה קונדיסין בארץ וסיכך על גבן ר' יעקב אומר רואין כל שאילו יחקקו ויחלקו ויש בהן טפח לכאן וטפח לכאן נידונין משום דיומד ואם לאו אין נידונין משום דיומד שהיה רבי יעקב אומר דיומדי סוכה טפח ובבמים אומרים עד שיהו שתים בהלכתן ושלישית אפילו טפח: ושאינה גבוהה עשרה טפחים: *כלל אתמר רב ורבי חנינא ורבי יותנן ורב חביבא מתני' בבבולה סדר מועד כל כי האי גוונא חלופי רבי יוחנן ומעיילי רבי יונתן *ארון תשעה ו"וכפורת טפח הרי כאן עשרה וכתיב °ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת" ותניא

[פוסקים פ"ק]

שבת נה: מגילה ו. שבת 36. מירושלמי ה: סנהדרין ו.

גליון השים

נמ' נימא מיבוי דד"ם פתחתי • דף נה ע"ב גיפין דף מח ע"ב :

[פי' רש"י ד"ה אם יש לעיל ע"ל]

נוסחא

מקורות

ר' ישעיה ר' שמעון

שיטה מקובצת

שבת נה: ד"ה אבל נוסחאות - ר"ן - ריטב"א - תוס' רא"ש - ר"ן - מאירי

ותניא מעולם לא ירדה שכינה למטה. וקרא כתיב דעל כפורת ירד ע"מ למעלה מעשרה מיפסקא רשותא: למעלה מעשרה מפחים. תירוצא הוא: שפירש שדי מזיו שכינתו. מדת קומתה לא נתנה. מדת עובים היא קומתה שהיא היתה לתרון ככמוי תיכה: מסגרת. שפה כעין תורה אור

ותניא ר' יוסי אומר מעולם לא ירדה שכינה למטה ולא עלו משה ואליהו למרום שנאמר °השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם° ירד ה' על הר סיני: למעלה מעשרה טפחים והכתיב °ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים: למעלה מעשרה טפחים והכתיב °ואליהו למרום והכתיב °ומשה עלה אל האלהים: למטה מעשרה והכתיב °ויעל אליהו בסערה השמים: למטה מעשרה והכתיב °*מאחז פני כסא פרשו עליו עננו* ואמר ר' תנחום מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו וענני עליו: למטה מעשרה, מבל מקום מאחז פני כסא כתיב: אישתרבובי אישתרבב ליה כסא עד עשרה ונקט ביה בשלמא ארון תשעה דכתיב °ועשו ארון עצי שטים אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומתו אלא כפורת טפח מנלן: דתני רבי חנינא כל הכלים שעשה משה נתנה בהן תורה מדת ארכן ומדת רחבן ומדת קומתן, כפורת מדת ארכה ומדת רחבה נתנה, מדת קומתה לא נתנה, יצא ולמד מפחות שבכלים שנאמר °ועשית לו מסגרת טפח סביב" מה להלן טפח אף באן טפח. ונילף מכלים נופייהו: תפשת מרובה לא תפשת *תפשת מועט תפשת. ונילף מציץ דתניא *ציץ דומה כמין טס של זהב ורחב ב' אצבעות ומוקף מאזן לאזן וכתוב עליו שיטין יו"ד ה"א מלמעלה וקדש למ"ד מלמטה וא"ר אליעזר בר' יוסי אני ראיתיו ברומי ובתוב עליו קדש לה' בשיטה אחת: דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מהכשר כלי, נילף מוד דאמר מר זר משהו: דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מהכשר כלי, אי הכי מסגרת נמי הכשר כלי הוא? מסגרתו למטה היתה הניחא למאן דאמר מסגרתו למטה היתה אלא למאן דאמר מסגרתו למעלה היתה מאי איכא למימר הא הכשר כלי הוא אלא דנין דבר שנתנה בו תורה מדה מדבר שנתנה בו תורה מדה ואל יוכיח ציץ וזר שלא נתנה בהן תורה מדה בלל רב הונא אמר מהכא °על פני הכפורת קדמה" ואין פנים פחות מטפח זאת אומרת כאפי דבר

דמיבעיא לן בטבלא המהפכת הייט משום דמסתפק ליה לתלמודא ומסתפק מסתפק ליה לתלמודא בתורת כהנים ויסוד הסתיפי כלי עץ יכול לקח הסולם והקולב והנחושת והמטרה ת"ל מכל כלי עץ ולא כל כלי עץ יכול שתי מועיל לה הטבלן ולה הטבלן והה הדולבקי ת"ל כל כלי ריבה מה רלית לרבות לה לנו ולהוציא לה לנו מחר שריבה הכתוב ומיעט ת"ל שק מה שק מיוחד שמסתפק לחדם ולה מסתפק לחדם לקח לתי מרבה לה הטבלן ולה הטבלן והה הדולבקי שמסתפק לחדם ולה מסתפק לחדם ומועיל לתי לה הסולם שמסתפק לחדם ולהיו מסתפק לה מסתפק לחדם וקולב והנחושת שמסתפק לה מסתפק לחדם ולל כרמין כשתין רלוין למדרם מיירי מדלת נקט מטה כשה וספסל ועוד דהוי מלי לרבוייהו ממשכב וכשתין להם ליה קיבול נמי מיירי מדלת קלחר מה שק מיטלטל מלה ורייקן ומיבעיא לן בתנחות (שם) לי דרשה נמול' לי לסמכתה בעלמה משום דעל כרחך לפילו למ"ד מסגרתו למטה לתי"פ שכל הדרשות לריכות להיות דת"כ לרבויי מסתפק לחדם ומסתפק מסתפק לחדם והטבלן המהוה לקמיך ללמד שמגביהין לוחו לעולי רגלים מ"מ לענין טבלה לוה דרשה גמורה לטבלה המתהפכת נפקא לן מטבלן המהוה והסתם דף של מחתוין דפסיקתא לן שהיה מדרבנן היה מסתפק לחדם ומסתפק לחדם דמסתפק בכל דוכתה דפסוקי כלי עץ לפילו סומלה לרבנן ליה בהו כדמסתפינא בריש חולין (דף ג. ושם) דקלמר סתם במוקדשין שבדק קרומים של קנה ושתם בה ושל סרטין כשטבלה כלי מייני לשולה טעונה כלי ובפ' בכל מערבין (עירובין דף ג.). דמקיל ליה בפסוקי כלי עץ ובפרק כל הכלים (שבת דף קכ:) גבי קנה של זיתים דפריך בגמרא פסוקי כלי עץ הוא ובפ"ק דשבת (דף מז:) כלי עץ וחכוכים פסוקיהן מהורין לפילו מדרבנן דומיא דכלי זכוכית ולקמן בפרקין (דף יב:) דלמר סיככה בחלים זכרים כשרה ולי מקבלי טומלה לפילו מדרבנן הוו פסולין לסיכוך לפילו מטלניות שחין בהן שלש על שלש ולמיני פסתן פסלינן לקח על גב דלת מקבלי טומלה כל הני לית להו לדמו לדף של נחתום ממש שהדפין רחבין ולפילו להניח עליהן דבר גזרו עליהן דדמו לבית קיבול כדפירש בקונטרס במבואות (דף צו:) דמהאי טעמא מסתה מבלה המתהפכת מדתורייתא למ"ד מסגרתו למטה היתה ולי הוה מלי לממר דף של נחתומין הוה בטבלה המסתפק לחדם ומסתפק לחדם לפילו מדרבנן מהורין:

ואל יוכיח לן זר שלה נתנה בהן תורה מדה. והה דלמר לעיל דלין רחב שמי מלבנות לין זה שלה מדרבנן משום דכתיב (שמות כח) על מלחו שיעור מלחו וסתם מלח רותב שמי מלבנות ומיהו ריב"ח מפרש *ללין היה מונח ברחם משום דקשיל ליה מלי שבת גבי בהן גדול דקרלה מלבנת דכתיב (שם כט) ושמת המלבנת על רחשו וכתיב (ויקרל סו) ובמלבנת בד ילבה ולמר פ"ק דגיטין (דף ז. ושם) בזמן שהמלבנת ברחם בהן גדול תהה עטרה ברחם כל לחד וכהן הדיוט קלחה מבלעות (שמות כח) ("ועשית להם מבלעות) שלה ולפי משמוט היו זו משו דשל בהן גדול שהלין היה דומה לותה וכן התפלין כדלמרינן בפרק שני דזבחים (דף יט:) שעטרן סיה ברחה בין לין למבלעת שהם מבית תפלין וכהן הדיוט לפ"ג דהוה ליה כמי תפלין סיה יכול להניחם במקום שבהן גדול מבית לת

לין

יו"ד ה"א מלמעלה. לפ"ש ציו"ד ה"א שם גמור לין זה הוגה שם כתותיותו לם מזכיר שמי לותיות כין לחיו מזכירם לשם שם שלם ועוד ההוגה שם כתותיותו פירש בקונטרס שלוקם לותיות של שם בן תרבעים ושתים ולפ"ש נזהרין בכל השמות* :

קדש למ"ד מלמטה. י"מ למטה ממש זה למעלה מזה ולת מיסתבר לחין זה כדרך קרייתו חלת יש לפרש זה שלת כנגד זה קדש למ"ד בתחילת סיטה התחתונה ושם בסוף סיטה עליונה:

מסגרתו למטה היתה. מסתמא מכחן למדיניה לת היתה מסגרת שהכשר כלי שלת היתה מסגרת בשלמא לחן לחת כרגל היתה מונחת בראשה ולה השלחן מונחת עליה ולת כמו שמפרש ר"ם למחן דתמר למטה היתה מחוברת ומי בשלחן משום דקשי' ליה הת דתמר ר' יוחנן פרק שני שלחם (מנחות דף צו:) למחן דתמר למטה היתה טבלת המתהפכת מסתה ובפרק לחו מומין (בכורות דף לה:) לת מסכתת טומלה לחרוייתת לחין לו תוך בכלי שתך חלת בשהך לחזו למדרסות ובפרק המוכר לת הבית (ב"ב דף פו:) גבי דף של מחטוחין מסקינן שתי פסוקי כלי עץ דרבנן ולת מיסתבר לימר דלחתת כמחן לחמר מסגרתו למטה היתה להוהו מי לתר במבואות (דף צו:) טבלת המתהפכת היבעי ומתוך כך היה דוחק רבינו תם דלמחן דתמר מסגרתו למטה היה לה בית קיבול מלמטה והייט מתהפכת שתם היתה מתהפכת היה לה בית קיבול מלמטה ולכך קומתה טפי מסלר פסוקי כלי עץ דרבנן ולת מיסתבר לימר דלחתת כמחן לחמר מסגרתו למטה היתה להכת ולריך לומר להת דתמריך גבי דף של נחטוחין דרבנן הייט כמחן דתמר מסגרתו למטה היתה דמדרבנן מתתה ומדתורייתת מיבעי ור' חליעזר דמיקל משום דשמת מדתורייתת מהורה ת"ל דהוה שטוח דף' המוכר לת הבית דלת כרבי יוחנן ומסקינן לת קלי וכן פירש שם רשב"ם דהחיה מסקינן לת קיימת ושוד י"ל דהת

לג א מיי' פ"ג מהלכות כלי המקדש הלכה ו סמג עשין קעג:

[ועי"ע תוס' ע"ז ית. ד"ה טונה ותוס' שבועות לה. ד"ה נתלף]

רבינו חננאל

ותניא ר'יוסי אומר משלי לא ירדה שכינה למטה ולא עלה אלא משה ואהרון וירד ה' על הר סיני והוא כתיב ועמדו רגליו ביום ההוא ועמדו למעלה מעשרה טפחים ולא עלו משה ואליהו למרום והכתיב ומשה עלה אל האלהים וכתיב ויעל אליהו בסערה השמים ושנינן למטה מעשרה. והכתיב מאחז פני כסא פרשו עליו ענני. ואי"ר נחום מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו עליו. [למטה מעשרה] מכל מקום מאחז פני כסא[כתיב]. מכלל שיש שם אחיזת יד ושנינן אישתרבובי אישתרבב לי הכסא ואחז בו אלא משה לא עלה אלא למטה מעשרה טפחים. בשלמא ארון ט' טפחים דכתיב ביה אמה וחצי קומתו לל אמת ו' טפחים נמצא קופת הארון ט' טפחים אלא פרוכת מגלן ואמיקנא ילוף מפרוכת שבכלים והוא המסגרת. דכתיב ועשית לו מסגרת פותח ואקשינן ונילף מציץ דתניא ציץ דומה כמין טס של זהב ורחבו ב' אצבעות מוקף מאזן לאזן וכתוב עליו ב' שיטין ה' מלמעלה וקדש למ"ד למטה. וא"ר יוסי אני ראיתיו ברומי וכתוב עליו קדש לה' בשיטה אחת ורחינן ציץ זר תכשיטין ואין דנין כלי מהכשים. ואפילו לם"ד מסגרתו למעלה היתה והכשר כלי הוא. ס"ם נתנה תורה בעיקר השלחן מדה ונתנה תהיה בעיקר הארון מדה ופומה זה לזה לאפוקי ציץ זר דלא נתנה תורה בהן מדה כלל: ירושלמי מנא לן דלמעלה מעשרה ראשון אחרת. ר' אבהו בשם ר' שמעון בן לקיש ונעדתי לך שם. וכתיב אתם ידעתם כי מן השמים דברתי עמכם. מה דבור האמור להלן ראשון אחרת אף דבור האמור כאן משל הכפורת ראשון אחרת. רב הונא אמר בפרת משה מהכא דכתיב אל פני הכפורת קדמה וכתיב אל פני הכפורת יהיו פני הכרובים ונמצרי דאין פני הכרובים פרוצים מפפח. ואקשינן ממאי דהלל המוכח בעיגן עשרה מפחים ולחי הסככה. אימא עשרה מפחים בתרי סככה הן.

[ג"ל סה מהגמ"ק]
[בהגהות הגר"ם פינסקר ציין מיעוטו]

לד א מיי' פי"ד מהלכות מלכים הלכה ב:

לה ב מיי' פט"ז מהלכות תפלה הלכה ז:

רבינו חננאל

ושנינן הנא מבית שלמים נמי לה דכתיב והבית אשר בנה המלך שלמה וגו' ודברי שאומי' הן. נמצאו הכרובים על גבי הכפורת במשכן עומדים בשליש הבית שהוא כ'מפתי' דל מינית עשרה מפחים לאורך ובמורת כראמרינן משו להו עשרה וכתיב והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה מוכבים בכנפיהם. נמצאו כנפי הכרובים למעלה מעשרה וקרי להו מסכה. ש"מ כי חללה עשרה והלתי מסככה. ואקשינן ממאי דבנמי למעלה מראשיהן היו פורשין שנמצא תחלל עשרה מפחים דלמא בזוגי רישייהו הוו קיימי ונמצאת המסכה למעלה מכלל עשרה. ושנינן מדכתיב פורשי כנפים למעלה ש"מ למעלה מראשיהן. תניא ר' מאיר דתני בפ' כלים בפרק פ"ו כל האמות היו בבינוניות ממורש דאמה של משה היתה קטנה ואורה היתה יתירה עליה חצי אצבע ואורה יתירה עליה חצי אצבע. נמצאת האמה שהיא ששה מפחים וחצי אצבע הוא הבינונית שיש פחות הימנה חצי אצבע ואורה יתירה עליה חצי אצבע אלא ר' יהודה דתליג עליה דר"מ דאמר אמה של בנין ו' מפחים דשל כלים ה' נמצא אורן ו' מפחים ומחצה כי כלי הוא וכפורת מפח וחצי ה' וחצי נשאורו קטנות הכרובים י"א מפחים וחצי") הנה צריכין להיות שיעורי י"א מפחים וחצי המסכה ושנינן לר' יהודה נמוד נמיר לה שיעור דמסכה י' מפחים דאמר רב חייא בר אשי אמר רב שיעורין חציצין ומחיצות הל"מ. מחיצות הא דאמרן. שיעור מחיצות של מרכה עשרה מפחים הל"מ. הניחא לר' יהודה דצריך הלכה אלא לר"מ מדאורייתא היא כראמרן אורן ו' מפחים וכפורת מפח הרי עשרה והכרובים מוכבים על הכפורת ושנינן לר' מאיר מדאורייתא נוטה ומשנות אינשי הלכתא לגבי אינש מחיצתא ולדיומן עקומה ד' אמות ומחצה פי' כלבוד דמי ואקשינן שיעורין דאורייתא ניתני דכתיב ארך תשה ורחבה עשרה א"ר אבין כל הפסוק הזה לשיעורא נאמר חסה דתנן בנגעים פרק י"ג ב' שכובכו לבית המנוגע

*) ג"ל כנס נרן לעיל שיעור כסוכה י"ח פפחים ומני.

דבר יוכני: תפשת מרובה לא תפשת, תפשת מועט תפשת, דאיתמר כאפי דציפרתא דזוטר טובא. אמר רב אחא בר יעקב: רב הונא פני' נמר: כתיב הכא אל פני הכפורת וכתיב התם מאת פני יצחק אביו ונילף מפנים של מעלה דכתיב כראות פני אלהים ותרצני. תפשת מרובה לא תפשת תפשת מועט תפשת ונילף מכרוב דכתיב אל הכפורת יהיו פני הכרובים: אמר רב אחא בר יעקב גמירי אין פני כרובים פרותין מטפח, ורב הונא נמי מהכא גמיר, ומאי כרוב א"ר אבהו *כרביא שבן בבבל קורין לינוקא רביא א"ל אביי אלא מעתה דכתיב פני האחד פני הכרוב ופני השני פני אדם היינו כרוב היינו אדם: אפי' רבבי ואפי' זוטרא. וממאי דחללה עשרה בר מסככה אימא בהדי סככה? אלא מבית שלמים נמי דכתיב והבית אשר בנה המלך שלמה להי' ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלשים אמה קומתו וכתיב קומת הכרוב האחד עשר באמה וכן הכרוב השני: ותניא: מה מצינו בבית שלמים כרובים בשליש הבית הן עומדין, משכן נמי כרובים בשליש הבית הן עומדין: משכן כמה הוי עשר אמות דכתיב עשר אמות אורך הקרש כמה הוי עשרים לרחב שיתין פושבי, תלתיה כמה הוי עשרים פושבי, דל עשרה דארון וכפורת פשו להו עשרה וכתיב והיו הכרובים פורשי כנפים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפורת, קרייה רחמנא סככה למעלה מעשרה, כמאי דגרפינהו עילוי רישיהו. קיימי דלמא להדי רישייהו קיימי: אמר רב אחא בר יעקב למעלה" כתיב, ואימא דמידלי מוכא: מי כתיב למעלה, הניחא *לר' מאיר דאמר כל האמות היו בינוניות אלא לר' יהודה דאמר אמה של בנין ששה טפחים ושל כלים חמשה מאי איכא למימר: ארון וכפורת כמה הוי להו תמניא ופלגא פשו להו חד סרי ופלגא אימא סוכה עד דהויא חד סרי ופלגא? אלא לרבי יהודה הלכתא גמירי לה, דאמר ר' חייא בר אשי אמר רב *שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני, *שיעורין דאוריתא. נינהו דכתיב *ארץ חסה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש *ואמר רב חנין כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר לשמה *הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתפיו וסנדליו וטבעותיו בידו הוא והן טמאין מיד היה

ג זוטרי: וממאי דחללה עשרה. כיון דמחרון ולפנים יפת עשרה ממאי דחללה עשרה לבד משוני סככה דלמא כהאי סככה כי תרון ולפנים: בשלים הבית היו עומדין. שהיו הכרובים שעשה שלמה עומדין כתרן על רגליהם וכתיב קומת הכרוב עשר ממלא קומתו כלה בשלים גובה הבית שהוא שלשים לפי כאן במשכן כשהיו הכרובים שעשה משה על הכפורת היה גבהן כלה בשלים גובה הבית: מסככן כמה הוי. וגבהו: תלתיה כמה הוי עשרים. ממלא גובה הכרובים כלה לסוף עשרים מפחים מן התרן והן עומדין על הכפורת: דל עשרה מפחים דתרון וכפורת. לרעת מרחשם של כרובים כמה הוי ממלא מרחשם של כרובים עד רגליהם עשרה מפחים: וכתיב "וכלים בכנפיהם". למעלה מכנפיהם ולמטה עד הכפורת קרוי סכך וכנפיהם למעלה לגבהן היו פרוסות למעלה מתח כנפיהם עשרה מפחים חלל עד הכפורת וקרי ליה סוכה: וממאי דנדפייהו טילוי ריישייהו. ריישייהו. כשוה לרחשם דהוה ליה עשרה עם עובי הכנפים: הניחא לרבי מחיר לתמר. במסכת מנחות (דף פו:): כל התמות. שבמשכן היו של כליס היו גמדות בינוניות שהיו תמה בת שמה מפחים והיו קדוש בינוניים מפני שהיו ממשה קטנה מימנה והיו תמה יתירה ושוכב ותמה הקרנות ותמה ריבוע של מזבח הפנימי כדתמר במנחות (שם) מהלי קרנ ותלה מדות המזבח בתמות תמה תמה וטופח וגו' גדולה מימנה תני לעבע כדתניא בפסחים (דף פו:) שתי תמות היו בשוקן הבירה תמה יתירה על של משה תני לעבע שתי תמות ג' מקלות עשויין למדוד בהן התמות שוקן הבירה מקום הוא על תומת שער מזרחי של הר הבית ושוקן הבירה מטיירים בו כדי שלא יכנסו לשם שבועה כל התמות לכיכל למילך כדילפת לה ר' לתרון וכפורת פשו להו עשרה מכנפיהם עד מקום מזבחם: מאי היכא דמי. לי מינה ילפת בני תלתה חד סרי ופלגא לתרון וכפורת תמנית ופלגא הוא דהוו וכיון דכרובים בשלים הבית עומדין להייטו למוך עשרים פשו חד סרי ופלגא תחת כנפיהם: לרבי יהודה. דלת מני ליף מקלי כל שיעור מחילה הלכתא גמירי לה מסיני וגמירי דבלר מעשרה לבר מסככה לתו מחילה היא ובהני הויא מחילה: קישורין. של ליסורין כגון כזית לכל תלילה ליסור וכלותבה ליום הכפורים: תלילין. שהתלילה פוסקת בטבילה: ומחוסרין. הלכות מחילה: לשיעורין נאמר. הפסוק מדבר בשבחה של תרן ישראל שתלילו בדברי תורה כדעבד בפרישותיה ליסורין שבכתורים: כלין על כתפיו. שלא נטמא באב: וסנדליו ועבעותיו בידו. שלא נטמא באב: ומטמן מיד. בלא שהייה דכתיב (ויקרא יד) ונבא הבית ראה את הנגע והנה הנגע וגו' ונפן

*בר יוכני. שוף גדול הוא מאד ובכבורות (דף מז:) אמרינן פעם אחת הטילה בר יוכני ביצה במקומה ועכשיו שפים כרכים ושיברה ר' לרזיס: פני פני נמר. ג"ם גמר ובליפרתא לא כתיב פני: תפשת מרובה. במקום שאחה שומע לשון המועט במרובה לא תפשת אור דיש להקשות תפוס לא המועט והרי אחה עקרן בדברין: ועילף מפני הכרובים. דזוטרי מטפח: הייט פני כרוב הייט חדס. הלא שניהן שון ולמה נאמר הכתוב ומשני לעולם כרוב נמי פני היטוק הוא וחזו ביולקם פני חדס=אחפי רבבי, פני הכרוב=אחפי ג זוטרי: וממאי דחללה עשרה. כיון דמחרון ולפנים יפת עשרה ממאי דחללה עשרה לבד משוני סככה דלמא כהאי סככה כי תרון ולפנים: בשלים הבית היו עומדין. שהיו הכרובים שעשה שלמה עומדין כתרן על רגליהם וכתיב קומת הכרוב עשר ממלא קומתו כלה בשלים גובה הבית שהוא שלשים לפי כאן במשכן כשהיו הכרובים שעשה משה על הכפורת היה גבהן כלה בשלים גובה הבית: מסככן כמה הוי. וגבהו: תלתיה כמה הוי עשרים. ממלא גובה הכרובים כלה לסוף עשרים מפחים מן התרן והן עומדין על הכפורת: דל עשרה מפחים דתרון וכפורת. לרעת מרחשם של כרובים כמה הוי ממלא מרחשם של כרובים עד רגליהם עשרה מפחים: וכתיב "וכלים בכנפיהם". למעלה מכנפיהם ולמטה עד הכפורת קרוי סכך וכנפיהם למעלה לגבהן היו פרוסות למעלה מתח כנפיהם עשרה מפחים חלל עד הכפורת וקרי ליה סוכה: וממאי דנדפייהו טילוי ריישייהו. ריישייהו. כשוה לרחשם דהוה ליה עשרה עם עובי הכנפים: הניחא לרבי מחיר לתמר. במסכת מנחות (דף פו:): כל התמות. שבמשכן היו של כליס היו גמדות בינוניות שהיו תמה בת שמה מפחים והיו קדוש בינוניים מפני שהיו ממשה קטנה מימנה והיו תמה יתירה ושוכב ותמה הקרנות ותמה ריבוע של מזבח הפנימי כדתמר במנחות (שם) מהלי קרנ ותלה מדות המזבח בתמות תמה תמה וטופח וגו' גדולה מימנה תני לעבע כדתניא בפסחים (דף פו:) שתי תמות היו בשוקן הבירה תמה יתירה על של משה תני לעבע שתי תמות ג' מקלות עשויין למדוד בהן התמות שוקן הבירה מקום הוא על תומת שער מזרחי של הר הבית ושוקן הבירה מטיירים בו כדי שלא יכנסו לשם שבועה כל התמות לכיכל למילך כדילפת לה ר' לתרון וכפורת פשו להו עשרה מכנפיהם עד מקום מזבחם: מאי היכא דמי. לי מינה ילפת בני תלתה חד סרי ופלגא לתרון וכפורת תמנית ופלגא הוא דהוו וכיון דכרובים בשלים הבית עומדין להייטו למוך עשרים פשו חד סרי ופלגא תחת כנפיהם: לרבי יהודה. דלת מני ליף מקלי כל שיעור מחילה הלכתא גמירי לה מסיני וגמירי דבלר מעשרה לבר מסככה לתו מחילה היא ובהני הויא מחילה: קישורין. של ליסורין כגון כזית לכל תלילה ליסור וכלותבה ליום הכפורים: תלילין. שהתלילה פוסקת בטבילה: ומחוסרין. הלכות מחילה: לשיעורין נאמר. הפסוק מדבר בשבחה של תרן ישראל שתלילו בדברי תורה כדעבד בפרישותיה ליסורין שבכתורים: כלין על כתפיו. שלא נטמא באב: וסנדליו ועבעותיו בידו. שלא נטמא באב: ומטמן מיד. בלא שהייה דכתיב (ויקרא יד) ונבא הבית ראה את הנגע והנה הנגע וגו' ונפן

[ג"ל כה מהגמ"ק]

[ג"ל כה מהגמ"ק]

[ג"ל כה מהגמ"ק]

מסורת השי"ס

היה לבוש כליו. דתיקנו להו בגדיו: הוה טמא מיד. דכתיב והבא אל הבית יטמא: והן טהורין עד שיטמאו. דכתיב (ויקרא יא) והאוכל בבית יכבס וגו', ודרשינן בת"כ אין לי אלא אוכל שאוכל בגדו אוכל בגדו לא אוכל לא אוכל ולא ריבה אתי פעמים כתיב יכבס בגדיו ואת קופתו לרבות הכל מה ת"ל והאוכל ליתן שיעור לשובך כדי לאכילה אחת טעון כיבוס בגדיים עד שישהה כדי אכילה וגופו טמא מיד לאכי כתיב והבא אל הבית יטמא ולא כתיב כיבוס בגדים והאוכל בבית לריבוי שוהה כדי אכילה יכבס בגדיו: אכילת פרס. תני ככר שיעורו חכמים לומר למזון שתי סעודות לעירוב דתנן בעירובין (דף פב:) תליא בית המטבגא: פת חטין. שהייתה מוטעמת מכל שעוריס: מיסב. דהיינו דרך אכילה מי שהוא מיסב הוא עסוק באכילה ואינו טרוד בדברים אחרים: עגם כשעורה. מן המת: ואינו מטמא באהל. כשיעור זה עד שיהא קדרה או גלגולת שלמה או רוב מנין אברי אדם: גפן. מה שיעורו בו: כדי רביעית יין. בשאר חשוקי גזיר לאיסור כדי לאסור במשקה דלמא במסכת גזיר (דף נ:) דתרלינן ולובלין ועליו מלמדפין לשיעור רביעית יין שאם יתכם לכוס מלא יין עד שיגיע ממנו רביעית יין, ואין דומה המשקה בכוס מלא מים למשקה ביין משום דיין עב הוא ואינו ממהר לנתת לתוך נכרן ונגדק על שפת הכוס יותר מן המים: תאנה. מה שיעורו בה: כגרוגרת להוציאת שבת. כדתנן התם (שבת קיח:) כלי שהוציאו בו את התאנה ביום טוב חייב משום שבות: כדי רביעית יין לנזיר. כדתנן התם (נזיר דף ל:) נזיר שהיין מותר לו ואסור לחבירו מביא לו חבירו רביעית יין ומברך עליה בורא פרי הגפן ומותר לו ואם לאו אסור לו: ארץ שכל שעוריה בזיתים. כדתנן התם (נזיר דף נה:) כל שעוריה כזיתים: דתרתי. דתרי זיתים: כגרוגרת. כדתנן התם (שבת דף קיא:) כלי שהוציאו בו את התאנה ביום טוב חייב משום שבות: כלי בעלי בתים שיעורן ברמונים. כדתנן התם (כלים פרק יא משנה ה) כלי בעלי בתים שיעורן ברמונים: ארץ שמן (*ודבש). כדתנן התם (שבת קיח:) כל שעוריה בזיתים: דתרתי. דתרי זיתים: כגרוגרת. כדתנן התם (שבת

דבר תורה רובו ומקפיד עליו תוכן. י"מ דהכא לחידי בעבר חוכן. ולכך בעבר תוכן לפיכך מיעוטו שאינו מקפיד וקשה לר"ת מהא דתמרינן פרק הערל (יבמות דף עח. ושם) נכריס מעוברת שנתגיירה בנה אין לריך טבילה ופריך לתמלי וכי תימא משום דרבי יצחק התמר רב כהנא לא שנו אלא רובו לכל כולו תוכן והשתא דעדיפא הוה ליה לתקוויי דבעבר לפיכך מקוה ולפיכך אינו מקפיד תוכן ועוד מדקיימ"ל מיעוטא בתלילה במסכת מקוואות (פ"ח מ"ה) ומייתי לה בסוף הלל קבריס (בבא דף קיד.) על המרדעת רבי"ג אומר עד כלישר החיטלקי עוד מייתי התם על בנאים של תלמידי חכמים מלד אחד תוכן ולל עד מעני לדדין ובזבחים בסוף דם תמלת (דף לח:) דם של בגדו תוכן ואם עבה הוא אינו תוכן רבי על בגדו תוכן ואם מוכר רבי הוא אינו תוכן ול"ת כיון דאחת הלכתא לרובו ולא למעוטו ול"ל קרא למלי אחת דתרתין בעבו שלא יהא דבר תוכן כיון דבין המיס וי"ל דלמלריך לבית המדרש כדלתיתא בפרק קמא דקדושין (דף כה:): **ורבי** שמעון סבר ים אם למקרא. כולהו מוהו דתרתין מקרא ומסורת אלא של חגם בגמרא בין אלא במילתא למיבתבי להדדי פליגי דמר סבר מקרא עיקר כדאמרן ר"ע בריס סנהדרין (דף ז.) דסבר ים אם למקרא ובפ' כל שעה (פסחים דף ט:) גבי לחם עוני דדרים מקרא ומסורת ובפ' עולב הגזל (נקמן דף לה:) תנן ר"ע אומר כשם שעולב אחד ואחרון אחד כך כו' ודרשינן בגמרא [דף נב.] עולב אחד מדכתיב כשם אחד וי"ו וכן ר"ש דסבר כהת ים אם למקרא ובפ' קמא דקדושין (דף יח:) גבי בנבדו בה דריס מקרא ומסורת ומיהו קשה לדבי עקיבא דלא דריס התם אלא מקרא לחוד ואומר לא דריס מדרייהו כר' שמעון דדתמרינן גבי לחם עוני ועוד תנן בסוכה ר"ע אומר כל הלילות היו שוין אלא שבלילי שבתות היו מקדימין לנסך קודם לתמיד שנאמר [דף נה:] ונסכיו ר"ע סוכה בריתם הספינה ומוכח שמעתתא מקום דקסבר סוכה דיתם ערלי בעינן לאמת לא בעי ג' כהלכתן דאד מעמת הוא כדקאמרי' בהוהו שמעתא (ב) (דלקמ"ע) דפליג אדר"ע שוין בסוכה דדיתם קבע בעינן ול"ש סבר ר"ע ים אם למסורת ומיהו בזה ים לומר כמו שפירש לקמן דהאי דקאמר כולהו סבירא להו סוכה דיתם קבע בעינן לא בעינן ול"ש שוד קשה דהא ר"ע ור"ש דסבירי ים אם למקרא ומחייבי לחתיכה לחת בפרק דם שחיטה (בבריתות דף כב:) גבי תחיכה על תולין ותחיכה על קדש בח לחד ואכל לח כרחתנה וכח לחר ואכל לח השניה זה מניח לחם תלוי וזה מניח לחם תלוי דבדרי ר"ע ור"ש לומר שניהם מניחין לחם לחד וכן גבי חלב ושומן תלמוד לומר בעינן תחיכה מתוכו ומלן לבעי תחיכה מתוכו תחיכה לתמרינן בפרק קמא דחלב (שם דף יז:) משום דמעות קריבה היא ומלן לחמייב סבר ים אם למסורת מלא כתיב ואין לפרק ההיא דדם שחיטה בעי תחיכה גדולות שחלב זה מזו כזית וזה מזו כזית דתרוייהו שמי מעות לעל כרחך טעמא משום דלא בעי תחיכה מתוכו תחיכה כדמוכח התם בשילהי פירקין בגמרא גבי ר' יוסי דקאמר תחיכה מתוכו תחיכה בעיי"ו ואין לומר דכיון דהוו לכתחילה שניהם חשוב משום דליקבע חיסורא דהא רב נחמן הוא דקאמר הכי בריס פרק קמא דחלו (שם יח:) לחבל רבה דמפרש טעמא משום דמעות קריבה הא ליה כלל כדמוכח התם ועוד קשה דתמרינן הכא דחלו עלמא ים אם למסורת ובסוף פרק כילד בונין (פסחים דף סו:) גבי בניה לחד יחכל הסבר ים אם למקרא ועוד קשה דלקמן (דף ס:) פסלינן ל"ש סוכה תחת סוכה מדכתיב בסוכה ולא תמרינן ים אם למקרא [וע"ע תוס' לקמן נב. ד"ה כפת ותוספות פסחים נו. ד"ה עוני]

כולהו ותוספות זבחים מ. ד"ה לא נגרכה ותוספות נדה סו. ד"ה לא ותוספות פסחים נו. ד"ה עוני]:

בדורשין תחילות קמיפלגי. ומשמע דלכולי עלמא סבכה לא בעי קרא ולפיכך הכי דל חד לגופיה ולא מוקמינן ליה למניינא דלא בעי תלת דרים תחילות ולא כמו שפי' הקונטרס בריס סנהדרין (דף נ:) גבי תלמה דלמיס כתיבי בפרקה דפי' אין דורשין תחילות מקום דלמלריך למומחה ועוד קשה לפי' למלי דמסיק התם דלכולי עלמא אין דורשין תחילות ואמר *ליה ר' יהושע ס"ל כתנאי קמא של הסופרים דלי מקופח לא הוה ידעינן מומחה כמו שפי' בקונטרס עלמא ור' (יוחנן) (עלמו) ליקמא דעלמא נקט כדלמרי אינשי מלן דלריס ליה דיבא ליקרב לגבי דיינא הרגיל ולא לגבי הדיוט וכיון דמקופח לא ממעט הדיוט ס"ל הוי לחי דמניינא הלא ולחי לפיכך לא לילטריך למומחה לפיכך הכי דל חד לגופיה דאין דורשין תחילות וכל הכי דבריס סנהדרין (דף ז:) דקרטא קרנא לטוטפות לטפשה ועבדה כהניס דסוף פרק קמא דסנהדרין (דף יד:) לריך לנקוד דדרשין כולהו למניינא ולא למריך דאין דורשין תחילות: **וסוכה** תהיה לל. בירושלמי מתרין טעמא דר"ש מן הדא קרייה וסוכה תהיה לל יומם מתורב הרי לחת, למחסה ולמסתור הרי לחת, מזרח וממערב לניס, ורבנן לחרי מזרח וממערב לחת:

ויעמידנו

(ג) *דְּבַר תּוֹרָה רֻבּוֹ וּמְקַפִּיד עָלָיו, חִצְיוֹ, וְשֶׁאֵינוֹ מְקַפִּיד עָלָיו אֵינוֹ חִצְיוֹ וְגַזָּרָה עַל רֻבּוֹ שֶׁאֵינוֹ מְקַפִּיד, מִשּׁוּם רֻבּוֹ הַמְקַפִּיד, וְעַל מִיעוּטוֹ הַמְקַפִּיד, מִשּׁוּם רֻבּוֹ הַמְקַפִּיד, וְלֵיגְזוֹר נְמִי עַל מִיעוּטוֹ שֶׁאֵינוֹ מְקַפִּיד, מִשּׁוּם מִיעוּטוֹ הַמְקַפִּיד, אִי נְמִי מִשּׁוּם רֻבּוֹ שֶׁאֵינוֹ מְקַפִּיד? *הֵיכִי דָּמֵי? גּוּפָא גְּזֵירָה וְאַגַּן נִיקוּם וְנִגְזוֹר גְּזֵירָה לִגְזֵירָה! מִחֲצִיוֹ הָא דְּאָמְרַן, הֲנִיחָא *לְרַבִּי יְהוּדָה אֶלָּא לְרַבָּנַן מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? כִּי אַתְאֵי הִלְכְתָא לְגַוֵּד *וְלַבּוֹד וְדוֹפֶן עָקוּמָה: וְשֶׁאֵין לָהּ שֶׁלֹּשׁ דְּפָנוֹת:

חָנָה רַבָּנַן *שְׁתִּים *כְּהִלְכָתָן וְשְׁלִישִׁית אֲפִילּוּ טְפָח ר"ש אוֹמֵר שָׁלֹשׁ כְּהִלְכָתָן וּרְבִיעִית אֲפִילּוּ טְפָח בְּמַאי קְמִיפְלְגִי? רַבָּנַן סְבְרִי יֵשׁ אִם לְמִסּוֹרֶת וְר' שִׁמְעוֹן סָבַר *יֵשׁ אִם לְמִקְרָא:

(ד) **רַבָּנַן סְבְרִי** יֵשׁ אִם לְמִסּוֹרֶת °בְּסֻכָּה, בְּסֻכַּת, בְּסֻכּוֹת הָרֵי כָּאן אַרְבַּע דָּל חַד לְגוּפֵיהּ, פָּשׁוּ לְהוּ תַּלְתָּא: שְׁתִּים כְּהִלְכָתָן וְאַתְאֵי הִלְכְתָא וּגְרָעָתָהּ לִשְׁלִישִׁית וְאוֹקְמָהּ אַטְפַּח ר' שִׁמְעוֹן סָבַר יֵשׁ אִם לְמִקְרָא: "בְּסֻכּוֹת, בְּסֻכּוֹת" *הֲרֵי כָּאן שֵׁשׁ, דָּל חַד קְרָא לְגוּפֵיהּ, פָּשׁוּ לְהוּ אַרְבַּע, שְׁלֹשׁ כְּהִלְכָתָן אַתְאֵי הִלְכְתָא

(ה) וּגְרָעָתָהּ לִרְבִיעִית וְאוֹקְמָתָהּ אַטְפַּח וְאַי בְּעֵית אֵימָא דְּכוּלֵי עָלְמָא יֵשׁ אִם לְמִקְרָא וְהָכָא בְּהָא קְמִיפְלְגִי מַר °סָבַר *סְכָכָה בְּעֵיָא

(ו) קְרָא וּמַר סָבַר סְכָכָה לָא בְּעֵיָא קְרָא וְאִיבָּעֵית אֵימָא דְּכוּלֵי עָלְמָא יֵשׁ אִם לְמִסּוֹרֶת וְהָכָא בְּהָא קְמִיפְלְגִי מַ"ם כִּי אַתְאֵי הִלְכְתָא לְגָרַע

(ז) וּמַ"ם כִּי אַתְאֵי הִלְכְתָא לְהוֹסִיף וְאִיבָּעֵית אֵימָא דְּכוּלֵי עָלְמָא כִּי אַתְאֵי הִלְכְתָא לְגָרַע וְיֵשׁ אִם לְמִסּוֹרֶת וְהָכָא *בִּדּוֹרְשִׁין תְּחִילוֹת קְמִיפְלְגִי מַ"ם דּוֹרְשִׁין תְּחִילוֹת וּמַ"ם אֵין דּוֹרְשִׁין תְּחִילוֹת, רַב מַתְנָה אָמַר טַעֲמָיְהוּ דְּר"ש מֵהָבָא °וְסוּכָה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם מֵחֹרֶב וּלְמַחְסֶה וּלְמִסְתּוֹר מִזֶּרֶם". וְאוֹתוֹ מִפְּח הֵיכָן מְעַמְּדוֹ? אָמַר רַב מְעַמְּדוֹ כְּנֶגֶד הַיּוֹצֵא אֲמָרֵי לֵיהּ רַב כָּהֲנָא וְרַב אַסִי לְרַב

ויעמידנו

דבר תורה רובו ומקפיד עליו(אינו)חציו והאמר רב כהנא לא שנו אלא רובו אבל כולו אע"פ שאינו מקפיד חציו. ש"מ דהיינו רביתיה. ש"מ דהאי רובו רוב גופו של אדם הוא *) ואחאי הלכתא. וגזרו על רובו שאינו מקפיד לחיות חציו משום מיעוטו המקפיד שהוא דבר תורה וכן מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד וניגזור נמי על מיעוטו שאינו מקפיד משום מיעוטו המקפיד כו' ודחינן רובו שאינו מקפיד ומיעוטו המקפיד גזירה נינהו ואין נזורין גזירה לגזירה פי' המקפיד בגון שעה וכיוצא בה שיש דבוק בשורו של אדם והמקפיד עליו להוציאו מעל בשרו חציו. כדתנן (מקוואות פ"ט) כל המקפיד עליו** לחסירו אינו מקפיד עליו להסירו ושאין (עליו)[לח]ב' דפנות כו'.ת"ר ב' כהלכתא ושלישית אפילו פחח. ר' שמעון אומר ג' כהלכתן ורביעית אפילו פחח. במאי פליגי רבנן סברי יש אם למסורת פירוש במסורת הכתיבה וחסירין הן בסכת בסכות הרי כאן ד' דל חד לגופיה פשו להו ג' שתים כהלכתן ואתאי הלכתא גרעת' לשלישית ואוקימתא אפחח. הלכתא הא דגרסינן בגדה פרק ג' חני אושעיא וגריא דמן חבריא. חמשה שיעוריים ואלו הן שליא ושופר ושדרא ואיצב דופן המוכה. דתנא ב' כהלכתן ושלישית אפילו פחח ור' שמעון סבר יש למקרא ולא חיישינן לכתיבת דכסכות בסוכות קרינן הרי כאן ג' דל חד קרא לגופיה פשו להו ד', ג' כהלכתן ורביעית אפילו פחח אתאי הלכתא האי דתני אושעיא גרעתא לרביעית אוקימתא אפחח אביבעית אימא ק"ע יש אם למקרא" ור' הם ובהא פליגי ת"ק סבר סככה בעיא קרא פשו להו תלת. ור' שמעון סבר סככה לא בעיא קרא. אביבעית אימא כ"ע יש אם למסורת ור' הם,דל חד לגופיה פשו להו תלת ת"ק סבר כי אתאי הלכתא למגרע מהני תלת חד ולוקמה אפחח ור' שמעון כי אתאי לפפויי מהני תלת דופן אתריתי דאת בה פחח אביבעית אימא כ"ע כי אתאי הלכתא למיגרע והכא ברורשין תחלות קמיפלגי פירוש הא קרא תורא דאוקימתא לגופיה ור' שמעון סבר דרשינן ליה ור"ת סבר לא דרשינן ליה רב ע' לפעמים דר' שמעון מהבא זה היה קבלה בידינו ומצאו מפורש בתלמוד א"י רבנן דקיסרי שמעון מפעייהו דרבנן ופעמים דר"ש מתרא קרא וסוכה תהיה לצל יומם מחרב למחסה ולמסתור.הרי אותה למעלה בסככה למכסה ולמסתור הרי ב' לחעמת מורם

*) נרחה ד"ל דלחתי הלכתא לזה דוכ גופו של חדם ומקפיד עליו חוכן. **) כמשמע שם ניחא לחניא להסיחו ולולי דלכיבו נרחם שם.

רבינו חננאל

דבר תורה רובו ומקפיד עליו(אינו)חציו והאמר רב כהנא לא שנו אלא רובו אבל כולו אע"פ שאינו מקפיד חציו. ש"מ דהיינו רביתיה. ש"מ דהאי רובו רוב גופו של אדם הוא *) ואחאי הלכתא. וגזרו על רובו שאינו מקפיד לחיות חציו משום מיעוטו המקפיד שהוא דבר תורה וכן מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד וניגזור נמי על מיעוטו שאינו מקפיד משום מיעוטו המקפיד כו' ודחינן רובו שאינו מקפיד ומיעוטו המקפיד גזירה נינהו ואין נזורין גזירה לגזירה פי' המקפיד בגון שעה וכיוצא בה שיש דבוק בשורו של אדם והמקפיד עליו להוציאו מעל בשרו חציו. כדתנן (מקוואות פ"ט) כל המקפיד עליו** לחסירו אינו מקפיד עליו להסירו ושאין (עליו)[לח]ב' דפנות כו'.ת"ר ב' כהלכתא ושלישית אפילו פחח. ר' שמעון אומר ג' כהלכתן ורביעית אפילו פחח. במאי פליגי רבנן סברי יש אם למסורת פירוש במסורת הכתיבה וחסירין הן בסכת בסכות הרי כאן ד' דל חד לגופיה פשו להו ג' שתים כהלכתן ואתאי הלכתא גרעת' לשלישית ואוקימתא אפחח. הלכתא הא דגרסינן בגדה פרק ג' חני אושעיא וגריא דמן חבריא. חמשה שיעוריים ואלו הן שליא ושופר ושדרא ואיצב דופן המוכה. דתנא ב' כהלכתן ושלישית אפילו פחח ור' שמעון סבר יש למקרא ולא חיישינן לכתיבת דכסכות בסוכות קרינן הרי כאן ג' דל חד קרא לגופיה פשו להו ד', ג' כהלכתן ורביעית אפילו פחח אתאי הלכתא האי דתני אושעיא גרעתא לרביעית אוקימתא אפחח אביבעית אימא ק"ע יש אם למקרא" ור' הם ובהא פליגי ת"ק סבר סככה בעיא קרא פשו להו תלת. ור' שמעון סבר סככה לא בעיא קרא. אביבעית אימא כ"ע יש אם למסורת ור' הם,דל חד לגופיה פשו להו תלת ת"ק סבר כי אתאי הלכתא למגרע מהני תלת חד ולוקמה אפחח ור' שמעון כי אתאי לפפויי מהני תלת דופן אתריתי דאת בה פחח אביבעית אימא כ"ע כי אתאי הלכתא למיגרע והכא ברורשין תחלות קמיפלגי פירוש הא קרא תורא דאוקימתא לגופיה ור' שמעון סבר דרשינן ליה ור"ת סבר לא דרשינן ליה רב ע' לפעמים דר' שמעון מהבא זה היה קבלה בידינו ומצאו מפורש בתלמוד א"י רבנן דקיסרי שמעון מפעייהו דרבנן ופעמים דר"ש מתרא קרא וסוכה תהיה לצל יומם מחרב למחסה ולמסתור.הרי אותה למעלה בסככה למכסה ולמסתור הרי ב' לחעמת מורם

*) נרחה ד"ל דלחתי הלכתא לזה דוכ גופו של חדם ומקפיד עליו חוכן. **) כמשמע שם ניחא לחניא להסיחו ולולי דלכיבו נרחם שם.

מיוחסין ד: יבמות פח. נדה סו:

[כ"ס ג. וכ"ג]

[נעיל ס: וכ"ע]

[פי' שבת לו:]

נ"ב אין כאן מקום להאריך בדברי הראשונים ז"ל בענין זה

[נקמן ז:] סנהדרין ד. נדה כו. [תוספ' פ"ח] [קידושין יח: וכ"ע]

[ועי"ע דדפנות] [לח מיקרי סוכה פ"ח מיסוכה] [לקמן יעיש] [נדפס' עי' רכ"ו] [נקמן יב. במשנה ד"ה כשרין]

[מגילה ג.]

תגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה ועל מיעוטו וכו' בקונטרס ס"ד ואח"כ פ"ה וכל נזרה: (ב) תוס' ד"ה ור' שמעון וכו' כדקאמרינן בהוהו שמעתא דרבי שמעון ובן גמליאל דפליגי אדר' עקיבא:

קק

ויעמידנו כנגד רחם תור. (רחם שורה) במקלט *לפנים מערבים בהלכות לו מזרחים לדומים כשהמיטות מערבים לפנים ערלה טומאה לב' מחיצות ומיקוי כותבים מיטות רחם תור היות תלם מעטה של סוף שדה שהתלמים כלים והולכין בהלכות זה לתוך מזה מעט: טפח שוחק. מולדין בד' אצבעות שחיקה טגעות זו בזו דהוי טפח ומקום: ומעמידו בפחות מג' ב]. סמוך לחתם הדפנות ופחות מג' כלבוד והויא ליה כמחיצה של ד' טפחים ומשך סוכה שבעה עמלה רובו על דופן עקיה: כמבוי המפולש ג]. שמחי הדפנות זו כנגד זו: בשרה. להא נמי קרי בהלכתן: לכל רוח שירצה. שהרי יש כאן לארבעה יוצאין ולאיזה יוצא שירצה יעשה: עושה פס ד]. דופן גמור של ד' טפחים ומעמידו בפחות מג' סמוך לדופן אלא מקלוט פס לארבעה דכי לתרגין לגבוד ג' לחיכא ז' טפחים לחוך כדי סוכה קטנה: שחי דפנות ה]. שלמות בהלכתן כמין גחם דלין גרלות מפולגות כי האי: חמר רבה ותיבה נתרת אלא בצורת הפתח. בעירובין (לף צ:) חמר היכי דמי צורת הפתח קנה מלמן וקנה מכאן וקנה על גביהן ולבתי קלמר רבה דטפח שעשיו בבריית שמחזיר בדופן שלישים ליטו מחיר אלא אם כן עשאו לאותו טפח צורת הפתח על פני כל הדופן כולו כילד קנה של אחי טפח אלא של היולא וקנה של אחי טפח במקלוט שכשנגדו וקנה על גביהם מזה לזה (ו)והוה ליה כילטו כל הדופן פחות טפח דפתח שים לו צורת פתח שחיזה משלישיית היא בפרק קמא דעירובין (לף צ:) והוו טפח שאחזרו חכמים: ובתלת נמי בצורת הפתח. מקשה דטפח שעשיו היינו כדפרינן רבי סימון לעיל עושה מחיזה טפח אלא היולא ואחת רבה למימר דאם עשה צורת הפתח על פני כל הדופן בשני קנים כל אחת וקנה על גביהם קלי מטפח שכשנגדו וקנה שעל גביהם קלי מטפח זה לקנה של זוית: בקעביד טפח שוחק. אלא היולא כדרבי סימון: לא סבר לה מר ותניתיה נמי. לו האי לו האי: וכן לשבת. תע"ם שלריך לשבת שבת של סוכות מותר לטמוך על מחיצות הסוכה אם עשה כרבי ע"ב כמוך לקתני סוכה דתין בה שלש טפחים כהלכתן וקלישים לפילו טפח מכאן ומכאן ולא פחות ואם עשה פחות מכאן ומכאן אלא שלש טפחים בהכי) לשבת דסוכה הרי היא כבית ואסור לטלטל בה כלים ואפילו לצורך השבת ואפילו לצורך הסוכה ואפילו לצורך מלוה ואפילו לצורך מלוה שאין לה אלא יום אחד כגון לולב ושופר ומגילה ומקרא מגילה ומילה ונר של שבת ונר של יום טוב

סיכך על גבי מבוי שיש לו לחי כשרה. כתן למ"ד בפ"ק דעירובין (דף יב:) לחי משום היכרא כתן למ"ד משום מחיצה קשה מה ענין סוכה לבעני מחיצות דלמא דלמחיצות בעי לחי ור"ל דמייירי בלחי טפח כדלמרינן לעיל דמעמידו בפחות מג' טפחים אור ומחיצה ומסיכך על גבי מבוי שיש לו לחי כשרה ואמר רבא (ו) סיכך על גבי פסי ביראות וצריכא: דאי אשמעינן מבוי משום דאיכא שתי דפנות מעלייתא אבל גבי פסי ביראות דליכא שתי דפנות מעלייתא אימא לא ואי אשמעינן פסי ביראות אימא שם ארבע דפנות אבל סיכך על גבי מבוי דליכא שם ארבע דפנות אימא לא ואי אשמעינן הני תרתי משמיה לקילתא אבל מקילתא לחמירתא אימא לא, צריכא: ושחמתה מרובה מצלתה פסולה: ת"ר חמתה מחמת סכך ולא מחמת דפנות רבי יאשיה אומר אף מחמת דפנות אמר רב ייתר בר שלמיה משמיה דאביי מ"ט דרבי יאשיה דכתיב ומסבות על הארון את הפרוכת פרוכת-מחיצה וקא קרייה רחמנא סככה אלמא מחיצה כסכך בעינן, ורבנן ההוא דניכוף ביה פורתא דמחזי כסכך. אמר אביי: רבי ור' יאשיה *ורבי יהודה ורבי שמעון ורבן גמליאל ובית שמאי ורבי אליעזר ואחרים כולהו סבירא להו סוכה דירת קבע בעינן רבי דתניא *רבי אומר כל סוכה שאין בה ארבע אמות על ד' אמות פסולה רבי יאשיה הא דאמרן *רבי יהודה דתנן *סוכה שהיא גבוהה למעלה מכ' אמה פסולה רבי יהודה מכשיר רבי שמעון דתניא *ב' כהלכתן וג' אפילו מפח רבי שמעון אומר ג' כהלכתן ור' אפילו מפח רבן גמליאל דתניא *העושה סוכתו בראש העגלה או בראש הספינה רבן גמליאל פוסל ור"ע מכשיר בית שמאי דתנן *מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין רבי אליעזר דתנן *העושה סוכתו כמין צריף או שסמכה לכותל רבי אליעזר פוסל לפי שאין לה גג וחכמים מכשירין אחרים דתניא אחרים אומרים סוכה העשויה כשובך פסולה לפי שאין לה זיזין אמר רבי יוחנן *סוכה העשויה ככבשן אם יש בהקיפה כדי לישב בה כ"ד בני אדם כשרה ואם לאו פסולה, כמאן כרבי דאמר כל סוכה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות פסולה, מבדי *גברא באמתא יתיב *כל שיש בהקיפו שלשה מטפחים יש בו רוחב טפח, בתריסר סגי? הני

(ו) גבא

(ז) סיכך

(ח) ביראות

(ט) מבוי

(י) משום

(יא) ואי

(יב) פסי

(יג) ביראות

(יד) סיכך

(טו) ולא

(טז) מחיצה

(יז) ומסבות

(יח) מחיצה

(יט) ורבנן

(כ) ההוא

(כא) ביה

(כב) ורבי

(כג) ורבי

(כד) סוכה

(כה) ורבי

(כו) ורבי

(כז) סיכך

(כח) ורבי

(כט) סוכה

(ל) ורבי

(לא) ורבי

(לב) סוכה

(לג) ורבי

(לד) סוכה

(לה) ורבי

(לו) סוכה

(לז) ורבי

(לח) סוכה

(לט) ורבי

(מ) סוכה

(מא) ורבי

(מב) סוכה

(מג) ורבי

(מד) סוכה

(מה) ורבי

(מו) סוכה

(מז) ורבי

(מח) סוכה

(מט) ורבי

(נ) סוכה

(נא) ורבי

(נב) סוכה

(נג) ורבי

(נד) סוכה

(נה) ורבי

(נו) סוכה

(נז) ורבי

(נח) סוכה

(נט) ורבי

(ס) סוכה

(סא) ורבי

(סב) סוכה

(סג) ורבי

(סד) סוכה

(סה) ורבי

(סו) סוכה

(סז) ורבי

(סח) סוכה

(סט) ורבי

(ע) סוכה

(עא) ורבי

(עב) סוכה

(עג) ורבי

(עד) סוכה

(עה) ורבי

(עו) סוכה

(עז) ורבי

(עח) סוכה

(עט) ורבי

(פ) סוכה

(פא) ורבי

(פב) סוכה

(פג) ורבי

(פד) סוכה

(פה) ורבי

(פו) סוכה

(פז) ורבי

(פח) סוכה

(פט) ורבי

(צ) סוכה

(צא) ורבי

(צב) סוכה

(צג) ורבי

(צד) סוכה

(צה) ורבי

(צו) סוכה

(צז) ורבי

(צח) סוכה

(צט) ורבי

(ק) סוכה

(קא) ורבי

(קב) סוכה

(קג) ורבי

(קד) סוכה

(קה) ורבי

(קו) סוכה

(קז) ורבי

(קח) סוכה

(קט) ורבי

(ר) סוכה

(רא) ורבי

(רב) סוכה

(רג) ורבי

(רד) סוכה

(רה) ורבי

(רו) סוכה

(רז) ורבי

(רח) סוכה

(רט) ורבי

(ש) סוכה

(שא) ורבי

(שב) סוכה

(שג) ורבי

(שד) סוכה

(שה) ורבי

(שו) סוכה

(שז) ורבי

(שח) סוכה

(שט) ורבי

(ת) סוכה

(תא) ורבי

(תב) סוכה

(תג) ורבי

(תד) סוכה

(תה) ורבי

(תו) סוכה

(תז) ורבי

(תח) סוכה

(תט) ורבי

(תי) סוכה

(תיא) ורבי

(תיב) סוכה

(תיג) ורבי

(תיד) סוכה

(תיה) ורבי

(תיו) סוכה

(תיז) ורבי

(תיח) סוכה

(תיט) ורבי

(תכ) סוכה

(תכא) ורבי

(תכב) סוכה

(תכג) ורבי

(תכד) סוכה

(תכה) ורבי

(תכו) סוכה

(תכז) ורבי

(תכח) סוכה

(תכט) ורבי

(תל) סוכה

(תלא) ורבי

(תלב) סוכה

(תלג) ורבי

(תלד) סוכה

(תלה) ורבי

(תלו) סוכה

(תלז) ורבי

(תלח) סוכה

(תלט) ורבי

(תמ) סוכה

(תמא) ורבי

(תמב) סוכה

(תמג) ורבי

(תמד) סוכה

(תמה) ורבי

(תמו) סוכה

(תמז) ורבי

(תמח) סוכה

(תמט) ורבי

(תנ) סוכה

(תנא) ורבי

(תנב) סוכה

(תנג) ורבי

(תנד) סוכה

(תנה) ורבי

(תנו) סוכה

(תנז) ורבי

(תנח) סוכה

(תנט) ורבי

(תס) סוכה

(תסא) ורבי

(תסב) סוכה

(תסג) ורבי

(תסד) סוכה

(תסה) ורבי

(תסו) סוכה

(תסז) ורבי

(תסח) סוכה

(תסט) ורבי

(תע) סוכה

(תעא) ורבי

(תעב) סוכה

(תעג) ורבי

(תעד) סוכה

(תעה) ורבי

(תעו) סוכה

(תעז) ורבי

(תעח) סוכה

(תעט) ורבי

(תפ) סוכה

(תפא) ורבי

(תפב) סוכה

(תפג) ורבי

(תפד) סוכה

(תפה) ורבי

(תפו) סוכה

(תפז) ורבי

(תפח) סוכה

(תפט) ורבי

(תצ) סוכה

(תצא) ורבי

(תצב) סוכה

(תצג) ורבי

(תצד) סוכה

(תצה) ורבי

(תצו) סוכה

(תצז) ורבי

(תצח) סוכה

(תצט) ורבי

(תק) סוכה

(תקא) ורבי

(תקב) סוכה

(תקג) ורבי

(תקד) סוכה

(תקה) ורבי

(תקו) סוכה

(תקז) ורבי

(תקח) סוכה

(תקט) ורבי

(תקי) סוכה

(תקיא) ורבי

(תקיב) סוכה

(תקיג) ורבי

(תקיד) סוכה

(תקיה) ורבי

(תקיו) סוכה

(תקיז) ורבי

(תקיח) סוכה

(תקיט) ורבי

(תקכ) סוכה

(תקכא) ורבי

(תקכב) סוכה

(תקכג) ורבי

(תקכד) סוכה

(תקכה) ורבי

(תקכו) סוכה

(תקכז) ורבי

(תקכח) סוכה

(תקכט) ורבי

(תקל) סוכה

(תקלא) ורבי

(תקלב) סוכה

(תקלג) ורבי

(תקלד) סוכה

(תקלה) ורבי

(תקלו) סוכה

(תקלז) ורבי

(תקלח) סוכה

(תקלט) ורבי

(תקמ) סוכה

(תקמא) ורבי

(תקמב) סוכה

(תקמג) ורבי

(תקמד) סוכה

(תקמה) ורבי

(תקמו) סוכה

(תקמז) ורבי

(תקמח) סוכה

(תקמט) ורבי

(תקנ) סוכה

(תקנא) ורבי

(תקנב) סוכה

(תקנג) ורבי

(תקנד) סוכה

(תקנה) ורבי

(תקנו) סוכה

(תקנז) ורבי

(תקנח) סוכה

(תקנט) ורבי

(תקס) סוכה

(תקסא) ורבי

(תקסב) סוכה

(תקסג) ורבי

(תקסד) סוכה

(תקסה) ורבי

(תקסו) סוכה

(תקסז) ורבי

(תקסח) סוכה

(תקסט) ורבי

(תקע) סוכה

(תקעא) ורבי

(תקעב) סוכה

(תקעג) ורבי

(תקעד) סוכה

(תקעה) ורבי

(תקעו) סוכה

(תקעז) ורבי

(תקעח) סוכה

(תקעט) ורבי

(תקפ) סוכה

(תקפא) ורבי

(תקפב) סוכה

(תקפג) ורבי

(תקפד) סוכה

(תקפה) ורבי

(תקפו) סוכה

(תקפז) ורבי

(תקפח) סוכה

(תקפט) ורבי

(תקצ) סוכה

(תקצא) ורבי

(תקצב) סוכה

(תקצג) ורבי

(תקצד) סוכה

(תקצה) ורבי

(תקצו) סוכה

(תקצז) ורבי

(תקצח) סוכה

(תקצט) ורבי

(תקק) סוכה

(תקקא) ורבי

(תקקב) סוכה

(תקקג) ורבי

(תקקד) סוכה

(תקקה) ורבי

(תקקו) סוכה

(תקקז) ורבי

(תקקח) סוכה

(תקקט) ורבי

(תקקי) סוכה

(תקקיא) ורבי

(תקקיב) סוכה

(תקקיג) ורבי

(תקקיד) סוכה

(תקקיה) ורבי

(תקקיו) סוכה

(תקקיז) ורבי

(תקקיח) סוכה

(תקקיט) ורבי

(תקקכ) סוכה

(תקקכא) ורבי

(תקקכב) סוכה

(תקקכג) ורבי

(תקקכד) סוכה

(תקקכה) ורבי

(תקקכו) סוכה

(תקקכז) ורבי

(תקקכח) סוכה

(תקקכט) ורבי

(תקקל) סוכה

(תקקלא) ורבי

(תקקלב) סוכה

(תקקלג) ורבי

(תקקלד) סוכה

(תקקלה) ורבי

(תקקלו) סוכה

(תקקלז) ורבי

(תקקלח) סוכה

(תקקלט) ורבי

(תקקמ) סוכה

(תקקמא) ורבי

(תקקמב) סוכה

(תקקמג) ורבי

(תקקמד) סוכה

(תקקמה) ורבי

(תקקמו) סוכה

(תקקמז) ורבי

(תקקמח) סוכה

(תקקמט) ורבי

(תקקנ) סוכה

(תקקנא) ורבי

(תקקנב) סוכה

(תקקנג) ורבי

(תקקנד) סוכה

(תקקנה) ורבי

(תקקנו) סוכה

(תקקנז) ורבי

(תקקנח) סוכה

(תקקנט) ורבי

(תקקס) סוכה

(תקקסא) ורבי

(תקקסב) סוכה

(תקקסג) ורבי

(תקקסד) סוכה

(תקקסה) ורבי

(תקקסו) סוכה

(תקקסז) ורבי

(תקקסח) סוכה

(תקקסט) ורבי

(תקקע) סוכה

(תקקעא) ורבי

(תקקעב) סוכה

(תקקעג) ורבי

(תקקעד) סוכה

(תקקעה) ורבי

(תקקעו) סוכה

(תקקעז) ורבי

(תקקעח) סוכה

(תקקעט) ורבי

(תקקפ) סוכה

(תקקפא) ורבי

(תקקפב) סוכה

(תקקפג) ורבי

(תקקפד) סוכה

(תקקפה) ורבי

(תקקפו) סוכה

(תקקפז) ורבי

(תקקפח) סוכה

(תקקפט) ורבי

(תקקצ) סוכה

(תקקצא) ורבי

(תקקצב) סוכה

(תקקצג) ורבי

(תקקצד) סוכה

(תקקצה) ורבי

(תקקצו) סוכה

(תקקצז) ורבי

(תקקצח) סוכה

(תקקצט) ורבי

(תקקק) סוכה

(תקקקא) ורבי

(תקקקב) סוכה

(תקקקג) ורבי

(תקקקד) סוכה

(תקקקה) ורבי

(תקקקו) סוכה

(תקקקז) ורבי

(תקקקח) סוכה

(תקקקט) ורבי

(תקקקי) סוכה

(תקקקיא) ורבי

(תקקקיב) סוכה

(תקקקיג) ורבי

(תקקקיד) סוכה

(תקקקיה) ורבי

(תקקקיו) סוכה

(תקקקיז) ורבי

(תקקקיח) סוכה

(תקקקיט) ורבי

(תקקקכ) סוכה

(תקקקכא) ורבי

(תקקקכב) סוכה

(תקקקכג) ורבי

(תקקקכד) סוכה

(תקקקכה) ורבי

(תקקקכו) סוכה

(תקקקכז) ורבי

(תקקקכח) סוכה

(תקקקכט) ורבי

(תקקקל) סוכה

(תקקקלא) ורבי

(תקקקלב) סוכה

(תקקקלג) ורבי

(תקקקלד) סוכה

(תקקקלה) ורבי

(תקקקלו) סוכה

(תקקקלז) ורבי

(תקקקלח) סוכה

(תקקקלט) ורבי

(תקקקמ) סוכה

(תקקקמא) ורבי

(תקקקמב) סוכה

(תקקקמג) ורבי

(תקקקמד) סוכה

(תקקקמה) ורבי

(תקקקמו) סוכה

(תקקקמז) ורבי

(תקקקמח) סוכה

(תקקקמט) ורבי

(תקקקנ) סוכה

(תקקקנא) ורבי

(תקקקנב) סוכה

(תקקקנג) ורבי

(תקקקנד) סוכה

(תקקקנה) ורבי

(תקקקנו) סוכה

(תקקקנז) ורבי

(תקקקנח) סוכה

(תקקקנט) ורבי

(תקקקס) סוכה

(תקקקסא) ורבי

(תקקקסב) סוכה

(תקקקסג) ורבי

(תקקקסד) סוכה

(תקקקסה) ורבי

(תקקקסו) סוכה

(תקקקסז) ורבי

(תקקקסח) סוכה

(תקקקסט) ורבי

(תקקקע) סוכה

(תקקקעא) ורבי

(תקקקעב) סוכה

(תקקקעג) ורבי

(תקקקעד) סוכה

(תקקקעה) ורבי

(תקקקעו) סוכה

(תקקקעז) ורבי

(תקקקעח) סוכה

(תקקקעט) ורבי

(תקקקפ) סוכה

(תקקקפא) ורבי

(תקקקפב) סוכה

(תקקקפג) ורבי

(תקקקפד) סוכה

(תקקקפה) ורבי

(תקקקפו) סוכה

(תקקקפז) ורבי

(תקקקפח) סוכה

(תקקקפט) ורבי

(תקקקצ) סוכה

(תקקקצא) ורבי

(תקקקצב) סוכה

(תקקקצג) ורבי

(תקקקצד) סוכה

(תקקקצה) ורבי

(תקקקצו) סוכה

(תקקקצז) ורבי

(תקקקצח) סוכה

(תקקקצט) ורבי

(תקקקק) סוכה

(תקקקקא) ורבי

(תקקקקב) סוכה

(תקקקקג) ורבי

(תקקקקד) סוכה

(תקקקקה) ורבי

(תקקקקו) סוכה

(תקקקקז) ורבי

(תקקקקח) סוכה

(תקקקקט) ורבי

(תקקקקי) סוכה

(תקקקקיא) ורבי

(תקקקקיב) סוכה

(תקקקקיג) ורבי

(תקקקקיד) סוכה

(תקקקקיה) ורבי

(תקקקקיו) סוכה

(תקקקקיז) ורבי

(תקקקקיח) סוכה

(תקקקקיט) ורבי

(תקקקקכ) סוכה

(תקקקקכא) ורבי

(תקקקקכב) סוכה

(תקקקקכג) ורבי

(תקקקקכד) סוכה

(תקקקקכה) ורבי

(תקקקקכו) סוכה

(תקקקקכז) ורבי

(תקקקקכח) סוכה

(תקקקקכט) ורבי

(תקקקקל) סוכה

(תקקקקלא) ורבי

(תקקקקלב) סוכה

(תקקקקלג) ורבי

(תקקקקלד) סוכה

(תקקקקלה) ורבי

(תקקקקלו) סוכה

(תקקקקלז) ורבי

(תקקקקלח) סוכה

(תקקקקלט) ורבי

(תקקקקמ) סוכה

(תקקקקמא) ורבי

(תקקקקמב) סוכה

(תקקקקמג) ורבי

(תקקקקמד) סוכה

(תקקקקמה) ורבי

(תקקקקמו) סוכה

(תקקקקמז) ורבי

(תקקקקמח) סוכה

(תקקקקמט) ורבי

(תקקקקנ) סוכה

(תקקקקנא) ורבי

(תקקקקנב) סוכה

(תקקקקנג) ורבי

(תקקקקנד) סוכה

(תקקקקנה) ורבי

(תקקקקנו) סוכה

(תקקקקנז) ורבי

(תקקקקנח) סוכה

(תקקקקנט) ורבי

(תקקקקס) סוכה

(תקקקקסא) ורבי

(תקקקקסב) סוכה

(תקקקקסג) ורבי

(תקקקקסד) סוכה

(תקקקקסה) ורבי

(תקקקקסו) סוכה

(תקקקקסז) ורבי

(תקקקקסח) סוכה

(תקקקקסט) ורבי

(תקקקקע) סוכה

(תקקקקעא) ורבי

(תקקקקעב) סוכה

(תקקקקעג) ורבי

(תקקקקעד) סוכה

(תקקקקעה) ורבי

(תקקקקעו) סוכה

(תקקקקעז) ורבי

(תקקקקעח) סוכה

(תקקקקעט) ורבי

(תקקקקפ) סוכה

(תקקקקפא) ורבי

(תקקקקפב) סוכה

(תקקקקפג) ורבי

(תקקקקפד) סוכה

(תקקקקפה) ורבי

(תקקקקפו) סוכה

(תקקקקפז) ורבי

(תקקקקפח) סוכה

(תקקקקפט) ורבי

(תקקקקצ) סוכה

(תקקקקצא) ורבי

(תקקקקצב) סוכה

(תקקקקצג) ורבי

(תקקקקצד) סוכה

(תקקקקצה) ורבי

(תקקקקצו) סוכה

(תקקקקצז) ורבי

(תקקקקצח) סוכה

(תקקקקצט) ורבי

(תקקקקק) סוכה

(תקקקקקא) ורבי

(תקקקקקב) סוכה

(תקקקקקג) ורבי

(תקקקקקד) סוכה

(תקקקקקה) ורבי

(תקקקקקו) סוכה

(תקקקקקז) ורבי

(תקקקקקח) סוכה

(תקקקקקט) ורבי

(תקקקקקי) סוכה

(תקקקקקיא) ורבי

(תקקקקקיב) סוכה

(תקקקקקיג) ורבי

(תקקקקקיד) סוכה

(תקקקקקיה) ורבי

(תקקקקקיו) סוכה

(תקקקקקיז) ורבי

(תקקקקקיח) סוכה

(תקקקקקיט) ורבי

(תקקקקקכ) סוכה

(תקקקקקכא) ורבי

(תקקקקקכב) סוכה

(תקקקקקכג) ורבי

(תקקקקקכד) סוכה

(תקקקקקכה) ורבי

(תקקקקקכו) סוכה

(תקקקקקכז) ורבי

(תקקקקקכח) סוכה

(תקקקקקכט) ורבי

(תקקקקקל) סוכה

(תקקקקקלא) ורבי

(תקקקקקלב) סוכה

(תקקקקקלג) ורבי

(תקקקקקלד) סוכה

(תקקקקקלה) ורבי

(תקקקקקלו) סוכה

(תקקקקקלז) ורבי

(תקקקקקלח) סוכה

(תקקקקקלט) ורבי

(תקקקקקמ) סוכה

(תקקקקקמא) ורבי

(תקקקקקמב) סוכה

(תקקקקקמג) ורבי

(תקקקקקמד) סוכה

(תקקקקקמה) ורבי

(תקקקקקמו) סוכה

(תקקקקקמז) ורבי

(תקקקקקמח) סוכה

(תקקקקקמט) ורבי

(תקקקקקנ) סוכה

(תקקקקקנא) ורבי

(תקקקקקנב) סוכה

(תקקקקקנג) ורבי

(תקקקקקנד) סוכה

(תקקקקקנה) ורבי

(תקקקקקנו) סוכה

(תקקקקקנז) ורבי

(תקקקקקנח) סוכה

(תקקקקקנט) ורבי

(תקקקקקס) סוכה

(תקקקקקסא) ורבי

(תקקקקקסב) סוכה

(תקקקקקסג) ורבי

(תקקקקקסד) סוכה

(תקקקקקסה) ורבי

(תקקקקקסו) סוכה

(תקקקקקסז) ורבי

(תקקקקקסח) סוכה

(תקקקקקסט) ורבי

(תקקקקקע) סוכה

(תקקקקקעא) ורבי

(תקקקקקעב) סוכה

(תקקקקקעג) ורבי

(תקקקקקעד) סוכה

(תקקקקקעה) ורבי

(תקקקקקעו) סוכה

(תקקקקקעז) ורבי

(תקקקקקעח) סוכה

(תקקקקקעט) ורבי

(תקקקקקפ) סוכה

(תקקקקקפא) ורבי

(תקקקקקפב) סוכה

(תקקקקקפג) ורבי

(תקקקקקפד) סוכה

(תקקקקקפה) ורבי

(תקקקקקפו) סוכה

(תקקקקקפז) ורבי

(תקקקקקפח) סוכה

(תקקקקקפט) ורבי

(תקקקקקצ) סוכה

(תקקקקקצא) ורבי

(תקקקקקצב) סוכה

(תקקקקקצג) ורבי

(תקקקקקצד) סוכה

(תקקקקקצה) ורבי

(תקקקקקצו) סוכה

(תקקקקקצז) ורבי

(תקקקקקצח) סוכה

(תקקקקקצט) ורבי

(תקקקקקק) סוכה

(תקקקקקקא) ורבי

(תקקקקקקב) סוכה

(תקקקקקקג) ורבי

(תקקקקקקד) סוכה

(תקקקקקקה) ורבי

(תקקקקקקו) סוכה

(תקקקקקקז) ורבי

(תקקקקקקח) סוכה

(תקקקקקקט) ורבי

(תקקקקקקי) סוכה

(תקקקקקקיא) ורבי

(תקקקקקקיב) סוכה

(תקקקקקקיג) ורבי

(תקקקקקקיד) סוכה

(תקקקקקקיה) ורבי

(תקקקקקקיו) סוכה

(תקקקקקקיז) ורבי

(תקקקקקקיח) סוכה

(תקקקקקקיט) ורבי

(תקקקקקקכ) סוכה

(תקקקקקקכא) ורבי

(תקקקקקקכב) סוכה

(תקקקקקקכג) ורבי

(תקקקקקקכד) סוכה

(תקקקקקקכה) ורבי

(תקקקקקקכו) סוכה

(תקקקקקקכז) ורבי

(תקקקקקקכח) סוכה

(תקקקקקקכט) ורבי

(תקקקקקקל) סוכה

(תקקקקקקלא) ורבי

(תקקקקקקלב) סוכה

(תקקקקקקלג) ורבי

(תקקקקקקלד) סוכה

(תקקקקקקלה) ורבי

(תקקקקקקלו) סוכה

(תקקקקקקלז) ורבי

(תקקקקקקלח) סוכה

(תקקקקקקלט) ורבי

(תקקקקקקמ) סוכה

(תקקקקקקמא) ורבי

(תקקקקקקמב) סוכה

(תקקקקקקמג) ורבי

(תקקקקקקמד) סוכה

(תקקקקקקמה) ורבי

(תקקקקקקמו) סוכה

(תקקקקקקמז) ורבי

(תקקקקקקמח) סוכה

(תקקקקקקמט) ורבי

(תקקקקקקנ) סוכה

(תקקקקקקנא) ורבי

(תקקקקקקנב) סוכה

(תקקקקקקנג) ורבי

(תקקקקקקנד) סוכה

(תקקקקקקנה) ורבי

(תקקקקקקנו) סוכה

(תקקקקקקנז) ורבי

(תקקקקקקנח) סוכה

(תקקקקקקנט) ורבי

(תקקקקקקס) סוכה

(תקקקקקקסא) ורבי

(תקקקקקקסב) סוכה

(תקקקקקקסג) ורבי

(תקקקקקקסד) סוכה

(תקקקקקקסה) ורבי

(תקקקקקקסו) סוכה

(תקקקקקקסז) ורבי

(תקקקקקקסח) סוכה

(תקקקקקקסט) ורבי

(תקקקקקקע) סוכה

(תקקקקקקעא) ורבי

(תקקקקקקעב) סוכה

(תקקקקקקעג) ורבי

(תקקקקקקעד) סוכה

(תקקקקקקעה) ורבי

(תקקקקקקעו) סוכה

(תקקקקקקעז) ורבי

(תקקקקקקעח) סוכה

(תקקקקקקעט) ורבי

(תקקקקקקפ) סוכה

(תקקקקקקפא) ורבי

(תקקקקקקפב) סוכה

(תקקקקקקפג) ורבי

(תקקקקקקפד) סוכה

(תקקקקקקפה) ורבי

(תקקקקקקפו) סוכה

(תקקקקקקפז) ורבי

(תקקקקקקפח) סוכה

(תקקקקקקפט) ורבי

(תקקקקקקצ) סוכה

(תקקקקקקצא) ורבי

(תקקקקקקצב) סוכה

(תקקקקקקצג) ורבי

(תקקקקקקצד) סוכה

(תקקקקקקצה) ורבי

(תקקקקקקצו) סוכה

(תקקקקקקצז) ורבי

(תקקקקקקצח) סוכה

(תקקקקקקצט) ורבי

(תקקקקקקק) סוכה

(תקקקקקקקא) ורבי

(תקקקקקקקב) סוכה

(תקקקקקקקג) ורבי

(תקקקקקקקד) סוכה

(תקקקקקקקה) ורבי

(תקקקקקקקו) סוכה

(תקקקקקקקז) ורבי

(תקקקקקקקח) סוכה

(תקקקקקקקט) ורבי

(תקקקקקקקי) סוכה

(תקקקקקקקיא) ורבי

(תקקקקקקקיב) סוכה

(תקקקקקקקיג) ורבי

(תקקקקקקקיד) סוכה

(תקקקקקקקיה) ורבי

(תקקקקקקקיו) סוכה

(תקקקקקקקיז) ורבי

(תקקקקקקקיח) סוכה

(תקקקקקקקיט) ורבי

(תקקקקקקקכ) סוכה

(תקקקקקקקכא) ורבי

(תקקקקקקקכב) סוכה

(תקקקקקקקכג) ורבי

(תקקקקקקקכד) סוכה

(תקקקקקקקכה) ורבי

(תקקקקקקקכו) סוכה

(תקקקקקקקכז) ורבי

(תקקקקקקקכח) סוכה

(תקקקקקקקכט) ורבי

(תקקקקקקקל) סוכה

(תקקקקקקקלא) ורבי

(תקקקקקקקלב) סוכה

(תקקקקקקקלג) ורבי

(תקקקקקקקלד) סוכה

(תקקקקקקקלה) ורבי

(תקקקקקקקלו) סוכה

(תקקקקקקקלז) ורבי

(תקקקקקקקלח) סוכה

(תקקקקקקקלט) ורבי

(תקקקקקקקמ) סוכה

(תקקקקקקקמא) ורבי

(תקקקקקקקמב) סוכה

(תקקקקקקקמג) ורבי

(תקקקקקקקמד) סוכה

(תקקקקקקקמה) ורבי

(תקקקקקקקמו) סוכה

(תקקקקקקקמז) ורבי

(תקקקקקקקמח) סוכה

(תקקקקקקקמט) ורבי

(תקקקקקקקנ) סוכה

(תקקקקקקקנא) ורבי

(תקקקקקקקנב) סוכה

(תקקקקקקקנג) ורבי

(תקקקקקקקנד) סוכה

(תקקקקקקקנה) ורבי

(תקקקקקקקנו) סוכה

(תקקקקקקקנז) ורבי

(תקקקקקקקנח) סוכה

(תקקקקקקקנט) ורבי

(תקקקקקקקס) סוכה

(תקקקקקקקסא) ורבי

(תקקקקקקקסב) סוכה

(תקקקקקקקסג) ורבי

(תקקקקקקקסד) סוכה

(תקקקקקקקסה) ורבי

(תקקקקקקקסו) סוכה

(תקקקקקקקסז) ורבי

(תקקקקקקקסח) סוכה

(תקקקקקקקסט) ורבי

(תקקקקקקקע) סוכה

(תקקקקקקקעא) ורבי

(תקקקקקקקעב) סוכה

(תקקקקקקקעג) ורבי

(תקקקקקקקעד) סוכה

(תקקקקקקקעה) ורבי

(תקקקקקקקעו) סוכה

(תקקקקקקקעז) ורבי

(תקקקקקקקעח) סוכה

(תקקקקקקקעט) ורבי

(תקקקקקקקפ) סוכה

(תקקקקקקקפא) ורבי

(תקקקקקקקפב) סוכה

(תקקקקקקקפג) ורבי

(תקקקקקקקפד) סוכה

(תקקקקקקקפה) ורבי

(תקקקקקקקפו) סוכה

(תקקקקקקקפז) ורבי

(תקקקקקקקפח) סוכה

(תקקקקקקקפט) ורבי

(תקקקקקקקצ) סוכה

(תקקקקקקקצא) ורבי

(תקקקקקקקצב) סוכה

(תקקקקקקקצג) ורבי

(תקקקקקקקצד) סוכה

(תקקקקקקקצה) ורבי

(תקקקקקקקצו) סוכה

(תקקקקקקקצז) ורבי

(תקקקקקקקצח) סוכה

(תקקקקקקקצט) ורבי

(תקקקקקקקק) סוכה

(תקקקקקקקקא) ורבי

(תקקקקקקקקב) סוכה

(תקקקקקקקקג) ורבי

(תקקקקקקקקד) סוכה

(תקקקקקקקקה) ורבי

(תקקקקקקקקו) סוכה

(תקקקקקקקקז) ורבי

(תקקקקקקקקח) סוכה

(תקקקקקקקקט) ורבי

(תקקקקקקקקי) סוכה

(תקקקקקקקקיא) ורבי

(תקקקקקקקקיב) סוכה

(תקקקקקקקקיג) ורבי

(תקקקקקקקקיד) סוכה

(תקקקקקקקקיה) ורבי

(תקקקקקקקקיו) סוכה

(תקקקקקקקקיז) ורבי

(תקקקקקקקקיח) סוכה

(תקקקקקקקקיט) ורבי

(תקקקקקקקקכ) סוכה

(תקקקקקקקקכא) ורבי

(תקקקקקקקקכב) סוכה

(תקקקקקקקקכג) ורבי

(תקקקקקקקקכד) סוכה

(תקקקקקקקקכה) ורבי

(תקקקקקקקקכו) סוכה

(תקקקקקקקקכז) ורבי

(תקקקקקקקקכח) סוכה

(תקקקקקקקקכט) ורבי

(תקקקקקקקקל) סוכה

(תקקקקקקקקלא) ורבי

(תקקקקקקקקלב) סוכה

(תקקקקקקקקלג) ורבי

(תקקקקקקקקלד) סוכה

(תקקקקקקקקלה) ורבי

(תקקקקקקקקלו) סוכה

(תקקקקקקקקלז) ורבי

(תקקקקקקקקלח) סוכה

(תקקקקקקקקלט) ורבי

(תקקקקקקקקמ) סוכה

(תקקקקקקקקמא) ורבי

(תקקקקקקקקמב) סוכה

(תקקקקקקקקמג) ורבי

(תקקקקקקקקמד) סוכה

(תקקקקקקקקמה) ורבי

(תקקקקקקקקמו) סוכה

(תקקקקקקקקמז) ורבי

(תקקקקקקקקמח) סוכה

(תקקקקקקקקמט) ורבי

(תקקקקקקקקנ) סוכה

(תקקקקקקקקנא) ורבי

(תקקקקקקקקנב) סוכה

(תקקקקקקקקנג) ורבי

(תקקקקקקקקנד) סוכה

(תקקקקקקקקנה) ורבי

(תקקקקקקקקנו) סוכה

(תקקקקקקקקנז) ורבי

(תקקקקקקקקנח) סוכה

(תקקקקקקקקנט) ורבי

(תקקקקקקקקס) סוכה

(תקקקקקקקקסא) ורבי

(תקקקקקקקקסב) סוכה

(תקקקקקקקקסג) ורבי

(תקקקקקקקקסד) סוכה

(תקקקקקקקקסה) ורבי

(תקקקקקקקקסו) סוכה

(תקקקקקקקקסז) ורבי

(תקקקקקקקקסח) סוכה

(תקקקקקקקקסט) ורבי

(תקקקקקקקקע) סוכה

(תקקקקקקקקעא) ורבי

(תקקקקקקקקעב) סוכה

(תקקקקקקקקעג) ורבי

(תקקקקקקקקעד) סוכה

(תקקקקקקקקעה) ורבי

(תקקקקקקקקעו) סוכה

(תקקקקקקקקעז) ורבי

(תקקקקקקקקעח) סוכה

(תקקקקקקקקעט) ורבי

(תקקקקקקקקפ) סוכה

(תקקקקקקקקפא) ורבי

(תקקקקקקקקפב) סוכה

(תקקקקקקקקפג) ורבי

(תקקקקקקקקפד) סוכה

(תקקקקקקקקפה) ורבי

(תקקקקקקקקפו) סוכה

(תקקקקקקקקפז) ורבי

(תקקקקקקקקפח) סוכה

(תקקקקקקקקפט) ורבי

(תקקקקקקקקצ) סוכה

(תקקקקקקקקצא) ורבי

(תקקקקקקקקצב) סוכה

(תקקקקקקקקצג) ורבי

(תקקקקקקקקצד) סוכה

(תקקקקקקקקצה) ורבי

(תקקקקקקקקצו) סוכה

(תקקקקקקקקצז) ורבי

(תקקקקקקקקצח) סוכה

(תקקקקקקקקצט) ורבי

(תקקקקקקקקק) סוכה

(תקקקקקקקקקא) ורבי

(תקקקקקקקקקב) סוכה

(תקקקקקקקקקג) ורבי

(תקקקקקקקקקד) סוכה

(תקקקקקקקקקה) ורבי

(תקקקקקקקקקו) סוכה

(תקקקקקקקקקז) ורבי

(תקקקקקקקקקח) סוכה

(תקקקקקקקקקט) ורבי

(תקקקקקקקקקי) סוכה

(תקקקקקקקקקיא) ורבי

(תקקקקקקקקקיב) סוכה

(תקקקקקקקקקיג) ורבי

(תקקקקקקקקקיד) סוכה

(תקקקקקקקקקיה) ורבי

(תקקקקקקקקקיו) סוכה

(תקקקקקקקקקיז) ורבי

(תקקקקקקקקקיח) סוכה

(תקקקקקקקקקיט) ורבי

(תקקקקקקקקקכ) סוכה

(תקקקקקקקקקכא) ורבי

(תקקקקקקקקקכב) סוכה

(תקקקקקקקקקכג) ורבי

(תקקקקקקקקקכד) סוכה

(תקקקקקקקקקכה) ורבי

(תקקקקקקקקקכו) סוכה

(תקקקקקקקקקכז) ורבי

(תקקקקקקקקקכח) סוכה

(תקקקקקקקקקכט) ורבי

(תקקקקקקקקקל) סוכה

(תקקקקקקקקקלא) ורבי

(תקקקקקקקקקלב) סוכה

(תקקקקקקקקקלג) ורבי

(תקקקקקקקקקלד) סוכה

(תקקקקקקקקקלה) ורבי

(תקקקקקקקקקלו) סוכה

(תקקקקקקקקקלז) ורבי

(תקקקקקקקקקלח) סוכה

(תקקקקקקקקקלט) ורבי

(תקקקקקקקקקמ) סוכה

(תקקקקקקקקקמא) ורבי

(תקקקקקקקקקמב) סוכה

(תקקקקקקקקקמג) ורבי

(תקקקקקקקקקמד) סוכה

(תקקקקקקקקקמה) ורבי

(תקקקקקקקקקמו) סוכה

(תקקקקקקקקקמז) ורבי

(תקקקקקקקקקמח) סוכה

(תקקקקקקקקקמט) ורבי

(תקקקקקקקקקנ) סוכה

(תקקקקקקקקקנא) ורבי

(תקקקקקקקקקנב) סוכה

(תקקקקקקקקקנג) ורבי

(תקקקקקקקקקנד) סוכה

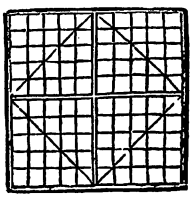
(תקקקקקקקקקנה) ורבי

(תקקקקקקקקקנו) סוכה

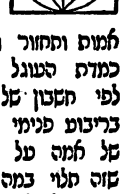
(תק

הני מילי. דכהיקף ג' לחיכא רווחא טפח: בעיגולא. רוחב טפח יש בו והוא עגול וכל עגול אין רחבו אלא כחומרתו ואלו בעיגול ד' אמות מרובעות שיהא מרכזו בגידיה כמו בחומרתה ובריבועא לחיכא הקיפא טפי: מכדי כמה מרובע יתר על העיגול רביע. מתני' היא "כתרכובת ומקצת מדות והדברים נראין לעיניים דלילו חמה עגולה תוכו שלם חמות מקיפה וחמה מרובעת נראיה תוכה ד' לכוכבה חמה לכל רוח: בשיתסר. ה"מ. דמני בשיתסר מהאי טעמא דמרובע יתר על עיגול רביע: בעיגולא דנפיק מינו ריבוע. [עירובין נ. נ"ב קמ:] אם היקפו בתוכו של ט"ז חמה בקרקע בריבועא תמלא בתוכו מרובע מרובעות ואם היה נריך לעגלו מבפנים ולהוליא קרנות ריבועו חמה עוגלו בתוכו י"ב ונמלא חיצון יתר על הפנימי רביע אף כאן אם היתה מרובעת סוכה זו היה להיות כדי שיהא בהיקיפה שלשה טפח טפי מיני סוכה. לכל

ריבועא לנפיק מנו עיגולא פלגא. פירש בקונטרס כשהתה מרבע בתוך העיגול לתה טוטל ממנו תני העיטור שהגחל בו להייט תילתא דכולה הלכך לנקט עשרה ריבוע גריך העיגול המקיפו סביב להיות כ"ך ודבר תימה הוא זה מה ענין זה לגל זה תלת יש לפרש ריבועא דנפיק מנו עיגולא פלגא מרוחבו של עוגל מחזיק רוחב הריבוע נמלא זויות של ריבוע המגיעין עד העיגול כפלייס על רוחב הריבוע דקא סבר כל תמתא בריבוע תרי תמות בתלכסונה ותימה היכך טעו במלה רבי יוחנן ורייני דקיסרי דמחבר שלא מדעו הדבר היכך עלה על דבר שהיט ויש לומר דקבלה בידם לשון זה של ריבוע מנו עיגולא פלגא והוא תמא לענין המקום ולא לענין תוכך המוט המקיף והרוחב דמקום הריבוע שבתוך העיגול מתמעט תלי של ריבוע דהוה תילתא דכולי עיגול תדע שהם תעשה ריבוע של עשר על עשר ותחלקו שתי וערב ותחזור ותעשה ריבוע כפיים לתלכסונה

של ריבועים קטנים כעין שפירשתי לעיל נמלא ריבוע פנימי תלין של חיטן ולהם תעשה עוגל של עשרה על עשרה כמוך ריבוע החיטן יהא העגול בין שני הריבועים וזה הוכחה שמרובע יתר על העיגול רביע יתר על הריבוע הפנימי תלין של פנימי דהייט (תילתא דעגולה דהייט) רביע של ריבוע חיטן וקלת תימה דלא נקט ריבועא דנפיק מנו (ה) עיגולא דהייט תילתא מכל העגול כי היכי דנקט עיגולא דנפיק מנו ריבועא דהייט ריבועא מכל הריבוע לכך יש לפרש דהכי קרי מילי קיימי דליירי כעין שפירשתי שעושה עיגול בתוך ריבוע וחוזר ושוקה ריבוע

תחר בתוך תוכו עיגול ולתא למימר שנתמעט העוגל רובע של ריבוע החיטן וריבוע פנימי נתמעטו מריבוע חיטן פלגא ורובע ופלגא קיימי לריבוע חיטן ולם תלמר והלת ריבוע של שבעה על שבעה לם תעשה בו עוגל של שבע על שבע תמות ותחזור ותעשה בתוך העוגל ריבוע של תלכסונו שבעה כמדת העוגל הוה ליה ריבוע פנימי ממשה על פי חשבון של תמתא ותרי תומטי בתלכסונה ומשכחת לה בריבוע פנימי יתר מחלין של חיטן דיש בפנימי כ"ה לטושות של תמה על תמה ובחיטן לת מקבלת תלת מ"ט ויש לומר שזה תלוי במה שהוכחנו למעלה של תמתא ותרי תומטי תיטן מכוון לחיכת מפי ות"ל חין בריבוע הפנימי ה' על ה' לחם היה בו ה' על ה' היה תלכסונו טולה מפי מ': **ורתיקון** חיטנה בית שער לפנימים ותתחייב במזוזה. ובית שער חייב במזוזה כדתניא בהקומן רבה (מנחות דף לג:) בית שער לכסדרה ומרפסת חייבין במזוזה, ותימה דבפרק קמת דיומת (דף יח: ושם) תמרינן דממעטינן לה ממזוזה מדכתיב "בית" מה בית מיוחד לדירה יצתו תלו שתין מיוחדין לדירה? ויש מחלקין בין פתוחין לבית ולפתוחין לגינה וקשיא לחם כן הוה ליה לגמויי הכי החם במנחות (שם) דפריך תורב חסדא לחמר לכסדרה פטורה מן המזוזה ול"ל הא לחוכייתה הא לדבנן והא דלת מקני החם במנחות, דמשמע ליה דרב חסדא "פטורה"-לגמרי קלמר תפילו מדרבנן:

סוכת טוחים. כל הך דקתניה הכא לחמר בשמעתין דלתו בני חיובא ניהו דקסבר גרי לריות הן והא לחמר פרק שני דיבמות (דף כה:) לחמר גרי לריות ולחד גרי חלומות הלכה כולם גרים הני מילי כשנתגיירו לגמרי לבל גרי טוחים כתיב בספר מלכים (ב יז) תם ה' היו ירלים ולת תלהיהם היו עובדים ומתן לחמר טוחים גרי לחת קסבר לחמר כך ניתקנו:

סוכה

ריבועא דנפיק מנו עיגולא פלגא, ולא היא דהא קחזינן דלא הוי כולי האי: א"ר לוי משום ר"מ "שתי סוכות של יוצרים זו לפנים מזו-הפנימית אינה סוכה" וחייבת במזוזה והחיצונה סוכה ופטורה מן המזוזה ואמאי תהוי חיצונה כבית שער הפנימית ותתחייב במזוזה? משום דלא קביע *תנו רבנן: גנב"ך סוכת נוים סוכת נשים סוכת בהמה סוכת בתים, סוכה מכל מקום, כשרה ובלבד שתהא מסובבת בהלבתה מאי בהלבתה? אמר רב חסדא והוא שעשאה לצל, סוכה מכל מקום לאתויי מאי? לאתויי סוכת רקב"ש: סוכת רקב"ש: סוכת רועים סוכת קייצים סוכת בורגנין סוכת שומרי פירות סוכה מכל מקום בשרה ובלבד שתהא מסובבת בהלבתה מאי בהלבתה? אמר רב חסדא והוא שעשאה לצל, סוכה מכל מקום לאתויי מאי? לאתויי סוכת גנב"ך האי תנא—דגנב"ך אלימא ליה גנב"ך משום דקביעי וקא תנא מכל מקום לאתויי רקב"ש דלא קביעי והאי תנא—דרקב"ש אלימא ליה רקב"ש=דבני חיובא נינהו ותנא מ"מ לאתויי גנב"ך דלאו בני חיובא נינהו:

מתני'

פירק"ת בלע"ז שלפני הבית: מקום ללת קביעי. לת זו ולת זו דבר קטוע ותין הפנימים תשובה להיות לה בית שער: סוכת נוים. שעשויה לזול בה בימות החמה: סוכה מ"מ. לפיכ פחותה מלטי ולקמיה מפרש מהי היא: מהי כהלכתה. מהי תתת להתמוטטין דהיכ שתהא נלמה מרובה מהמתה ובדבר שבשבר לסכך בו פחיתת תמו מקום דריעת במילי תחריייתת שלת נעשים לשם סוכה תחכשר לף בפסולות: לתמר רב חסדא. האי כהלכתה דקתמר הוא שמסוככת יפה דמוכחת מלתת שעשייתה לתחסוכה לגל היתה ולת לעניטות בעלמת דלט"ג דסוכה לשם תג בעין, לשם סוכה בעין ולגל הות דמקריית סוכה שסוככת מן התורב: ר"קב"ש. סימן רועים קייליס בורגנין שומרי פירות ולקמן פריך מהי גריטותייהו דהכי מהכך דלגיל דקרי ליה סוכה מכל מקום: רועים. שעשו סוכה בשדה ליטב בחוכה מפני השרב ושומרים לתם: קייליס. שומרי קיטות השמוחין בשדה לייבש: בורגנין. שומרי העיר וכולן יקרלים שם לחל סוכה זו לת לשם תג נעשים: סוכה מכל מקום. לחפיל פחות מהלו והייט הכך לגליל כדמפרש לקמן דלתי תנת תמיכי ליה הני מקום דיקרלים ניהו וחייבין בסוכה ובלויה סוכתן להכשיר יותר מסוכת גנב"ך גויס נעיס בהמה טוחים שתין חייבין בסוכה: תלימת. חסוכה להכשיר: סוכת רקב"ש לת קביעי. פעמים רועין כתן ופעמים רועין כתן כשחכלו תת המרעה וכן קייליס כשיבשו הולכין לשם ומוכרין סוכתן:

מתני'

לבל ריבועא מנו עיגולא פלגא. כשחתה מרבע בתוך העיגול לתה טוטל ממנו תני העיטור שהגחל בו להייט תילתא דכולה הלכך לנקט עשרה ריבוע גריך העיגול המקיפו סביב להיות עשרים ולרבע: ולמו מילתא היא. להת לריט דלת הוי שיעורא כולי הת תלת שיהת רחב כשיעור תלכסונת של מרובע וכל לתתא בריבוע לתתא ותרי תומטי בתלכסונו: שתי סוכות של יוצרים. שתי סוכות של יוצרים-טוחין לשם שתי סוכות זו לפנים מזו בפנימים הוה דר ומלטיע קדושתו ובחיצונה הוה שעשה מלאכתו ומוליא קדושתו למכור: פנימית היתה סוכה. שם בת ליטב בסוכה בתג לשם סוכה ותע"ג דלת בעיטן סוכה לשם תג להת כבית הלל קיימת לן דמכשרי סוכה ישנה במתניתין (דף י:) הכל לתיה סוכה דלת מיכלכל מלתת לשם סוכה הוה לר בו להת כל ימות השנה דייר השם: ותייבת במזוזה. לשולש מקום דכל דירתו בה: התילונה סוכה. ויולת בה ידי חובתו ולין לריך לסומרה ולעשותה לשם תג כבית הלל ומקום היכירא דמתה ליכת למיסר דכיון דעשה שתת לתו הכת דייר והשתת דייר בה ליכת היכירא: ופטורה מן המזוזה. לטולם ללתר דירה היא שתיה עשויה לתת לנתת ולבת דרך שם ולהכנים שם תגריס: ותיהוי כבית שער הפנימים. דקיל במנחות בהקומן רבה (דף לג:) דתייב במזוזה—מדלכן, בית שער פירש"י בלע"ז שלפני הבית: מקום ללת קביעי. לת זו ולת זו דבר קטוע ותין הפנימים תשובה להיות לה בית שער: סוכת נוים. שעשויה לזול בה בימות החמה: סוכה מ"מ. לפיכ פחותה מלטי ולקמיה מפרש מהי היא: מהי כהלכתה. מהי תתת להתמוטטין דהיכ שתהא נלמה מרובה מהמתה ובדבר שבשבר לסכך בו פחיתת תמו מקום דריעת במילי תחריייתת שלת נעשים לשם סוכה תחכשר לף בפסולות: לתמר רב חסדא. האי כהלכתה דקתמר הוא שמסוככת יפה דמוכחת מלתת שעשייתה לתחסוכה לגל היתה ולת לעניטות בעלמת דלט"ג דסוכה לשם תג בעין, לשם סוכה בעין ולגל הות דמקריית סוכה שסוככת מן התורב: ר"קב"ש. סימן רועים קייליס בורגנין שומרי פירות ולקמן פריך מהי גריטותייהו דהכי מהכך דלגיל דקרי ליה סוכה מכל מקום: רועים. שעשו סוכה בשדה ליטב בחוכה מפני השרב ושומרים לתם: קייליס. שומרי קיטות השמוחין בשדה לייבש: בורגנין. שומרי העיר וכולן יקרלים שם לחל סוכה זו לת לשם תג נעשים: סוכה מכל מקום. לחפיל פחות מהלו והייט הכך לגליל כדמפרש לקמן דלתי תנת תמיכי ליה הני מקום דיקרלים ניהו וחייבין בסוכה ובלויה סוכתן להכשיר יותר מסוכת גנב"ך גויס נעיס בהמה טוחים שתין חייבין בסוכה: תלימת. חסוכה להכשיר: סוכת רקב"ש לת קביעי. פעמים רועין כתן ופעמים רועין כתן כשחכלו תת המרעה וכן קייליס כשיבשו הולכין לשם ומוכרין סוכתן:

מתני'

ממחות מב.

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה ריבועא דנפיק וכו' וקלת תימה וכו' מנו עיגולא פלגא תילתא מכל העיגול:

גליון השים

גמ' תני רבנן גנב"ך. ע' ביתין דף מח ע"ב תוס' ד"ה בלי:

[מהר"ם מוסק זה]

רבינו חננאל

דקיסרי קאמר נמצאת שטועה דר' יוחנן אליבא דרייני דקיסרי אמורה: א"ר מאיר משום ר' לוי ב' סוכות של יוצרים כו'. פשוטה היא. ת"ר סוכת נוים סוכת בהמה סוכת בתים סוכה מ"מ כשירה. ובלבד שתהא עשויה לצל ומסובכת כהלכתא וכן סוכת רועים סוכת קייצין סוכת בורגנין סוכת שומרי פירות סוכה מ"מ כשירה ואסיקנא סוכת נוים וסוכת נשים וכיוצא בהן דלאו בני חיובא נינהו אם היא עשויה לצל ומסובכת כהלכתא כשרה וכ"ש סוכת רועים וקייצים ובורגנין ושומרי פירות דבני חיובא נינהו שסוכתם

מתני' סוכה ישנה בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין, ואיזו היא סוכה ישנה כל שעשאה קודם לחג שלשים יום אבל אם עשאה לשם חג אפילו מתחילת השנה כשרה: גמ' ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק אמר קרא חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים לה' סוכה העשויה לשם חג בעינן ובית הלל ההוא מיבעי ליה לכדרב ששת דאמר רב ששת משום ר"ע מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה ת"ל חג הסוכות שבעת ימים לה' ואנ"א רבי יהודה בן בתירה אומר כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה שנאמר חג הסוכות שבעת ימים לה' מה חג לה' אף סוכה לה' ובית שמאי נמי מיבעי ליה להכי? אין הכי נמי אלא מאי מעמיד רבית שמאי? כתיב קרא אחרינא חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים סוכה העשויה לשם חג בעינן, ובית הלל ההוא מיבעי ליה לעושין סוכה בחולו של מועד, ובית שמאי סבירא להו בחולו של מועד כרבי אליעזר דאמר אין עושין סוכה בחולו של מועד; ובית הלל ליתא דרב יהודה דאמר רב דאמר רב יהודה אמר רב יעשאה מן הקוצין ומן הגימין ומן הגרדין פסולה, מן הסיסין כשרה כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי אף מן הסיסין נמי פסולה (אלמא) דבעינן מויה לשמה ה"נ נבעיא סוכה עשויה לשמה שאני התם דאמר קרא גדילים תעשה לך לך לשם חובך הבא מיבעי ליה למעוטי גזולה, התם כתיב קרא אחרינא ועשו להם משלהם:

מתני' סוכה ישנה בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין. כדמפרש בגמרא קודם לחג שלשים יום ולא פירש שהיא לשם חג: בית שמאי פוסלין. דבעו סוכה לשמה וזו אפי' עשאה לשם חג, דכתיב סוכות תעשה לך: ובית הלל מכשירין. דלא בעינן סוכה לשם חג: לשמה. לשם שמאי ליעשיך: כשרה. לבית הלל: גמ' דכתיב סוכות תעשה לך: על החגיגה. שלמי חגיגה שם שמים חל עליהם לאוכלן עד לאחר הקטרת חימורין דזכו בהו בתר דכי מעלהן גבוה כעבד הטוב פרס: חג. חגיגה: חג הסוכות תעשה לחג סכום המקבלו ונכנסו: בעולו של מועד. אם לא עשאה מתחילה: פלוגתא דרבי אליעזר בפרק היכן נוקמן (נקמן מ:): ופרכינן לבית הלל דלא בעו לשמה גימא גבי לילים נמי ליה להו דרב יהודה אמר רב: עשאה. לילים: מן הגרדין. פרניי"ש בתוליו בסוף הכלים מותר בהנאה וגדל שם לילים מינה וכו': מן הקוצין. תוליו שנתקו בשמי וקוצים תוקן ותלויין לרחציהן בבגד לאחר שנתלש וקרי להו קוצין על שם שבולתן קוצים: מן הגימין. כגון פלים שתפרוה לו שעשו בה לימרא במתע ורחתי תוכי התפירה תעיין בה ומהן גדלו לילים: פסולה. הואיל ותלויין ועומדים כל הלה בכגד ולא נתנו בה לשם לילים לאו עשיה לשמה היא: מן הסיסין. פקעיות כדוריות של חוט לומי"ש: כשרה. הואיל וכשנתלו בבגד, לשם לילים נתלו, עשיה לשמה היא, דעויה לשמה לא בעינן שהין עויה מן העשיה: כי אמריתה קמיה דשמואל. רב יהודה תלמידו של רב ושל שמואל היה לאחר פטירתו של רב היה לומד שמועות מפומו כך אמר לי רב וכשהלכתי אליו לפני שמואל נחלק עליו, ואמר לי עשיה לשמה בעו: אף. גרסינן אף ה"נ מן הסיסין פסולה דבעינן עויה לשמה דמעמיד להלי למותיב קאמר לה ואם כן לא מותיב אלא מדשמואל ולאו מילתא היא דלבב נמי עשיה לשמה בעי: למעוטי גזולה. דבעינן תעשה לך מלבך:

מתני'

סוכה ישנה בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין, ואיזו היא סוכה ישנה כל שעשאה קודם לחג שלשים יום אבל אם עשאה לשם חג אפילו מתחילת השנה כשרה:

גמ' ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק אמר קרא חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים לה' סוכה העשויה לשם חג בעינן ובית הלל ההוא מיבעי ליה לכדרב ששת דאמר רב ששת משום ר"ע מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה ת"ל חג הסוכות שבעת ימים לה' ואנ"א רבי יהודה בן בתירה אומר כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה שנאמר חג הסוכות שבעת ימים לה' מה חג לה' אף סוכה לה' ובית שמאי נמי מיבעי ליה להכי? אין הכי נמי אלא מאי מעמיד רבית שמאי? כתיב קרא אחרינא חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים סוכה העשויה לשם חג בעינן, ובית הלל ההוא מיבעי ליה לעושין סוכה בחולו של מועד, ובית שמאי סבירא להו בחולו של מועד כרבי אליעזר דאמר אין עושין סוכה בחולו של מועד; ובית הלל ליתא דרב יהודה דאמר רב דאמר רב יהודה אמר רב יעשאה מן הקוצין ומן הגימין ומן הגרדין פסולה, מן הסיסין כשרה כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי אף מן הסיסין נמי פסולה (אלמא) דבעינן מויה לשמה ה"נ נבעיא סוכה עשויה לשמה שאני התם דאמר קרא גדילים תעשה לך לך לשם חובך הבא מיבעי ליה למעוטי גזולה, התם כתיב קרא אחרינא ועשו להם משלהם:

ואם עשאה לשם חג וכו'. תפילו לבית הלל נפקא מינה שאין צריך לחדש בה דבר חבריה לתמיר טפח כל שהוא. פ"ם דב"ש דכתיב תג המצות תעשה לך שבעת ימים סוכה העשויה לשם חג בעינן וב"ח האי קרא איצטריך להו לעושין סוכה כל שבעה ואפילו לחולו של מועד. ואסיקנא ב"ה עצי סוכה אסורין כל שבעה ושם שמים חל על הסוכה ואקשינן וב"ה ליתי לה מהא דרב יהודה דאמר עשאה לצורכי עם הצמר שנטבך בקנים וגמרינן או מן התותים של נודרי או מן הגימין פסולה מן חסיסין פ' הן מקעיות כשי. כי אמריתיה קמיה דשמואל אמר לי אף מן המקעיות נמי פסולה דבעינן מויה לשמה. ובסוכה אמאי לא בעי ב"ה לשמה ושאני התם לגבי ציצית דכתיב גדילים תעשה לך לשם חובה לכך בעינן עשיה שהיא הטויה לשם גדילים. למעוטי מי שלא נטווה לשם גדילים ועשו להם ציצית דייקינן האי דכתיב להם משלהם למעוטי גזול אבל גבי סוכה דליכא קרא אחרינא למעוטי גזולה ודרשינן הג הסוכות תעשה לך למעוטי גזולה אבל עשויה לשמה לא בעינן לדברי ב"ה וקי"ל בהא כשמואל דבעינן מויה

ואם עשאה לשם חג וכו'. תפילו לבית הלל נפקא מינה שאין צריך לחדש בה דבר חבריה לתמיר טפח כל שהוא ומתן לתמר כל שהוא ובתר הכי יוסי לתמר כל שהוא ובתר הכי ליתא התם דלבב נמי עשיה בעינן ולאו מילתא היא דלבב נמי עשיה בעינן ולאו מילתא היא דלבב נמי עשיה בעינן ולאו מילתא היא

הא קא מצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר. לפי שהאילן מחובר וכעין דבר תלוש דומיא דפסולת גורן ויקב ואם הסוכה שתחת האילן מסוככת כדלקמן מרובה ממנה לאו מיסתבר שהיפסל משום ליכוף סכך פסול כיון שקלת ליה לפסול לכתחלה מרובה הלכך כשאין עליה מחמת הפסול ליירי והא דלא מצטרף סכך פסול לגלות מרובה משום דל"ל מאי למימרא להשתא נמי דמצטרף קא פריך מאי למימרא ומדלא דייק מקרא סוכתו בשפודין לו בתלוסות המטה מכשירין לקמן (דף טו:) בשיש ריווח ביניהן כמותן ותנ"ג דלא מהני בהו תכשיט בטל ברוב כיון דמיכשרין ולא מיערבן בהדי לתודיה קתני(ה) ולא תמרי' דלפסול משום מצטרף סכך פסול לכיון דכי שקלת ליה סגי בכשר ושוב למריכן לעיל (דף ז:) היכא גבוהה מעשרים והוין יורדין לתוך עשרים אם גלתה מרובה מחמתה כשרה והא דלמריכן בסמוך תחתונה כשרה ועליונה פסולה כגון שהתחתונה גלתה מרובה מגלתה ועליונה ממנה מרובה מגלתה וקיימי תרוייהו בתוך עשרים דמשמע הא קיימת עליונה למעלה מעשרים תחתונה נמי פסולה משום דמצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר אחם מיירי כשאין התחתונה גלתה מרובה גלתה מחמת עליונה וכי הא גוונא הוה מצי לאסוכי שתיהן פסולות לי קיימת עליונה למעלה מעשרים גלתה דמשכח לה שפיר ות"ח כיון דאין תחתונה גלתה מרובה גלתה מחמת עליונה חמתי כשרה הא לקמן בריש השלן (דף כב:) למריכן סוכה המדובללת כשרה ומפרש שמואל בגמרא קנה עולה קנה יורד ולקמר חביי לא שנו אלא שאין בין זה לזה ג' טפחים אבל יש בין זה לזה ג' טפחים ויש"ל הא אמר רבא אחם לא לזה גלתה אבל יש בין זה לזה גלתה אחם יש בגגו טפח למריכן אסור רבי ורבינו אחם מפרש דלמעלה מעשרים לא חשיב סכך פסול מחמת שאין הפסול גלתה מחמת גובה שקשה ליה הא דקאמרינן תחתונה כשרה ועליונה פסולה לימעיך ליה מהא דתימא גלתוך סכך פסול בהדי סכך כשר אדחק בקונטרס לפרש דאע"ג דקיימת עליונה כתוך כ' מהו דתימא כיון דאין יכול למיפסל תחתונה משום דיומין לקיימת עליונה למעלה מעשרים אלא משום דלא גלתה מחמת עליונה אלא מחמת עצמה אימא לפסלה משום

(ה) היכי דמי כגון שהתחתונה גבוהה מכדי סוכה והעליונה חמתה מרובה מצלתה וקיימי תרוייהו בתוך כ' עליונה כשרה ותחתונה פסולה היכי דמי כגון דתרוייהו גבוהין מכדי סוכה ועליונה פסולה לית מ"ד ניגזר דילמא מצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר קמ"ל. כמה יהא בין סוכה לסוכה ותהא תחתונה פסולה? אמר רב הונא טפח שכן מצינו באהלי טומאה טפח *(*דתניא) *טפח על טפח ברום טפח מביא את הטומאה וחוצץ בפני הטומאה אבל פחות מרום טפח לא מביא ולא חוצץ ורב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי ארבעה שלא מצינו מקום [חשוב] פחות מארבעה ושמואל אמר *עשרה מאי טעמא דשמואל כהכשרה כך פסולה מה הכשרה בעשרה אף פסולה בעשרה תנן רבי יהודה אומר אם אין דיורין בעליונה התחתונה כשרה מאי אין דיורין אילימא דיורין ממש אטו דיורין קא גרסי אלא לאו מאי אין דיורין כל שאינה ראויה לדירה והיכי דמי דלא גבוה עשרה מכלל דתנא קמא סבר אע"פ שאינה ראויה לדירה פסולה כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא אם אין התחתונה יכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה התחתונה כשרה מכלל דתנא קמא סבר אע"פ שאינה ראויה לקבל פסולה איבא ביניהו דיכולה לקבל על ידי הדחק: מתני' *פירס עליה סדין מפני החמה או תחתית מפני הגשר או שפירס ע"ג הקינוף פסולה אבל פורס הוא על גבי נקליטי המטה: גמ' אמר רב חסדא לא שנו אלא מפני הגשר אבל לנאותה כשרה פשיטא "מפני הגשר" תנן? מ"ד הוא הדין דאפילו לנאותה והאי דקתני "מפני הגשר" אורחא דמילתא קתני, קמ"ל, לימא מסייע ליה *סיככה כהלכתה ועיטרה בקרמין ובסדינין המצוירין ותלה בה אגוזין שקדים אפרסקין ורמונים *פרכילי ענבים ועטרות של שבולין יינות שמנים וסלתות אסור להסתפק מהן עד

(ו) אמר רב הונא טפח. תע"ג לקמן פרק היכן (דף כב:) למדין מחבוט רמי הכא לא שייך:

שלא מלינו מקום פחות מד'. תיובתא דרבי יוחנן דאמר ג' ואין לומר דמקום היחיד וכרמלית כדפירש בקונטרס ולעניין גובה נמי משכחת ברים חלון (עירובין דף עו:) ליחשב כפחתא:

פירס עליה סדין מפני החמה. כתוב בתשובת הגאונים הא דקתני פירס עליה סדין מפני החמה, החמה לו מתחיה מפני הגשר פסולה היכא דחמתה מרובה מצלתה מלמעלה בלא סדין אבל אם יש ללתה מרובה מחמתה כשרה ואין הסדין פוסלתה והייט כמו שפירשתי לעיל לחיין מלמעלה סכך פסול בהדי סכך כשר כיון דבלא פסול ללתה מרובה וכעניין זה מפי"ם מפני החמה שמייבשת לח הסכך ומתוך כך היה נעשה חמתה מרובה וכן מתחיה מפני הגשר ואם היו עלין מוסרין היה חמתו מרובה והסדין מונעו מליפול וכיון שהסדין גורם שעל ידו ללתו מרובה מחמתו פסול אבל לפירוש הקונטרס קשה דלמה יפסל מפני שמגין על הלחם מפני החמה ומן הסיסמין מתי שנח מלחותה ושוב מליט לקמן פרק היכן (דף כז:) גר' יוחנן גרסי לילעי כשהגיעה חמה למרגלותיו עמד ופרס עליו סדין:

עד

(ז) בעשרה תנן רבי יהודה אומר אם אין דיורין בעליונה התחתונה כשרה. מאי אין דיורין? אילימא דיורין ממש אטו דיורין קא גרסי אלא לאו מאי אין דיורין כל שאינה ראויה לדירה והיכי דמי דלא גבוה עשרה מכלל דתנא קמא סבר אע"פ שאינה ראויה לדירה פסולה כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא אם אין התחתונה יכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה התחתונה כשרה מכלל דתנא קמא סבר אע"פ שאינה ראויה לקבל פסולה איבא ביניהו דיכולה לקבל על ידי הדחק: מתני' *פירס עליה סדין מפני החמה או תחתית מפני הגשר או שפירס ע"ג הקינוף פסולה אבל פורס הוא על גבי נקליטי המטה: גמ' אמר רב חסדא לא שנו אלא מפני הגשר אבל לנאותה כשרה פשיטא "מפני הגשר" תנן? מ"ד הוא הדין דאפילו לנאותה והאי דקתני "מפני הגשר" אורחא דמילתא קתני, קמ"ל, לימא מסייע ליה *סיככה כהלכתה ועיטרה בקרמין ובסדינין המצוירין ותלה בה אגוזין שקדים אפרסקין ורמונים *פרכילי ענבים ועטרות של שבולין יינות שמנים וסלתות אסור להסתפק מהן עד

(ח) מתניתין מקום סוכה תחת סוכה לעולם מניחו ומסלקו מפני הכבוד מפני הבזיון מפני הגנבים מפני הגשמים מפני הדליקה מפני הנשרפין מפני הנופלין מפני הנפלים מפני הנכרים מפני הבהמות והחיות ומפני השרצים ומפני הרוחות ומפני הצינה ומפני החמה ומפני הגשר ומפני הדבורים ומפני הצרעים ומפני הנחשים ומפני הנחשולים ומפני הנחשלים ומפני הנחשלין ומפני הנחשלות

סה א מיי' פ"ג מהל' סוכה הלכה יח סמג עשין מג טוש"ע או"ח סי' תנב סעיף ג:

סו ב מיי' שם סמג שם טור ש"ע או"ח סי' תרכג סעיף יח:

סז ג מיי' שם הלכה כג סמג שם טוש"ע או"ח סי' תרכז סעיף ג:

עד מוצאי י"ט האחרון של חג. לקמן בפ' לולב וערבה (דף מה: ושם) מפרש מאי שנא מאחרון דקרי ביום טוב האחרון ומסיק משום דסוכה לאו לאתרמויי ליה שעודתה בין השמשות כדי למיכל בסוכה ומיגו דליתקנלאי לבין השמשות ליתקנלאי לכולי יומא לאכל לרבנן לא חזי בין השמשות דמעיקרא קדיש נפיק ביה ולאו על גב דממ"נ מוקלה הוא בין השמשות דשמא יום הוא והוי עביטי עלי תג לית ליה כי היכי גוונא לאוסרו בשמיני במיגו דליתקנלאי לבין השמשות מאחר דלית ליה לאסרה לית מחמת יום שעבר וכן מצמע בפ"ד (שם) גבי הפרים ז' לתרוגים ל' ימים דלמרינן התם דכל לחם ולחם יוצא בה ואוכלה למחר ולית לאסרין למחר לאו על גב דליתקנלאי בין השמשות משום ספיקא דיום שעבר ומהאי טעמא גבי שבת ויום טוב בפ"ק דביצה (דף ז·) דלמר רב טלא בזה לחבירו בזה מפרש טעמא משום הכנה ולית לבעי למימר מיגו דליתקנלאי לפ"ג דרב כרבי יהודה סבירא ליה דלית ליה מוקלה וכן שני ימים טובים של גליות דטלדא בזה מותרת בזה ובפרק בכל מערבין (עירובין דף לו·) גבי לגין של טבול יום שמלאוהו מן החבית של מעשר טבל ואמר הרי זה תרומת מעשר לכשתחשך דבריו קיימין ואם אמר עכשיו לי בזה לית ליה למר כלום משום דסוף היום על ע"ם קונה עירובו או משום דבעינן סעודה הלילויה מבעוד יום הא לם תמילת יום של שבת קונה עירוב ולית בעי סעודה הלילויה מבעוד יום הוי עירוב ולית למרינן לתו דלויה היא בשבת מיגו דליתקנלאי בין השמשות משום יום שעבר וכל כי לית למר לסוכה דלמרינן משום דלי ליתקנלאי לחם של טל גב דלית מיחייב למיכל בה לית מקום ספיקא יום שעבר (ו) שאני סוכה דמכל מקום חייב למיכל בה מחמת מה שיהיה ומתן לחסר בה לחתוך לפילו בשמיני ופירש שם בקונטרס מיגו לחסור בין השמשות בשמיני משום דספק יום דשביעי הוא ליתקנלאי לכולי יומא לחמי לחסר מיגו דליתקנלאי משום יום שעבר לחסור בשמיני לית יכול לחפילו רב לחסר לחסר ביצה פ"ק דביצה (דף ז·) בשני ימים טובים של גליות לית לחסר לית משום דספקא דיום שעבר הוא הן הן לית לית היינו טעמא משום דגזר לתרוגי לחתו סוכה ומיהו לית ריהה מרב לחסי למתי דגרים לקמן פ' לולב וערבה (דף מה:) הפרים שבשבה לתרוגים לשבעה ימים רב לחסי לחסר כל לחם ולחם יוצא בה ואוכלה למחר דקסבר לכולי יומא לית לחסר ליה למחר ולית ליה במיגו דליתקנלאי לפיכך דוחק התלמוד לפרש טעמא גבי ביצה משום דספקא ליה והפרים שבשבה לתרוגים לשבעה ימים דקאמר רב בפ' לולב וערבה כל לחם ולחם יוצא בה ואוכלה לילחר שמ"ע דרב כר' יהודה סבירא ליה לית לחסר למיכלה ביומא דליתקנלאי למודה לחודה ליתקנלאי ולית לית והיכא דמיקלע שבת במולאי יום טוב של חג נוהגין לחסור להמתפק מעוי סוכה עד מולאי שבת ולכאורה קשה לחסור [לי] משום דקדושה לחתו היא שבת יש כאן: **נוי** סוכה. קרמים הפרוסים למעלה לגוי לין ממעטין בסוכה גבוהה מכ' דמיכה לגלוי מכסכה הוא לחי מכסכה הוא לחי מיפסלא משום למקבל טומאה ולאו לפוסלה משום פתוחה מי' כך פירש בקונטרס ולית לחי לחולין יוכדין לאוך ' דפסלין לעיל (דף ז·) משום דירה סרוחה דשלחי הכא לעני שכויו: **שלוחי** מלה לחן. מן הדין לפילו גבוהין מן המטה עשרה. מן הדין לפילו גבוהין ' שרי דלת חביבי לחל להפסיק כיון דלית בגגו טפח להת בשלחי פירקין (דף יח:) משקיון דכן הלכה סוכה המעויה כמין גריף פסולה לפי שאין לה גג דשפוטי לחלים לאי כלחלים דמו ומינה דייק רב יוסף בגמרא דמותר ליתן בכילת חתיים בסוכה והא לחסרינן הכא גבוהין עשרה היינו מלדבנן ודוקא בנקליטין דקביעי לחבל כילת חתיים דלא קביעי לפילו גבוה ' שריא כי היכי דהחמירו בקונטרס לחסור לפילו לין גבוהין ' משום דקביעי וכילת חתיים דלא קביעי שרי לפילו ביום לה גג וכדלחמרינן לחידך ליתנה דנקליטין לגבי כילה קביעי לי נמי דהכי פליגי הכך תרי ליקני לית לחפסר טומד דפליגי ביש לה גג ולחינה גבוהה ' דלליתנה בחרת לחסור להת בהדיא בגמרא תרגמת שמואל דמתניתין דהכא בגבוה ' : **מוציא** רשלחו חתן לכילה וקורת ק"ש לחתו חת הערוה [כח"ק נגרסת כה: כה:]:

עד מוצאי יום טוב האחרון של חג ואם התנה עליהם הבל לפי תנאו הלמא מן הצד. אתמר גווי סוכה אין ממעטין בסוכה אמר רב אשי יומן הצד ממעטין מנימין עבדיה דרב אשי אימטמישא ליה כתונתא במיא ואשתמרא אמטלתא אמר ליה רב אשי דלייה דלא ליימרו קא מסבבי בדבר המקבל טומאה והא קא חזו ליה דרטיבא לכי יבשה קאמינא לך. אתמר גווי סוכה המופלגין ממנה ארבעה רב נחמן אמר כשרה רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי פסולה רב חסדא ורבה בר רב הונא איקלעו לבי ריש גלותא אגנינהו רב נחמן בסוכה שנויה מופלגין ממנה ארבעה טפחים אשתיקו ולא אמרו ליה ולא מידי אמר להו הדור בהו רבנן משמעתייהו? אמרו ליה *אנן שלוחי מצוה אנן ופטורין מן הסוכה. אמר רב יהודה אמר שמואל מותר לישן בכילה בסוכה אע"פ שיש לה גג והוא שאינה גבוהה עשרה אמא שמע והישן בכילה בסוכה לא יצא ידי חובתו הבא במאי עסקינן כשגבוהה עשרה בית חסא והישן תחת המטה בסוכה לא יצא ידי חובתו הא תרגמה שמואל במטה גבוהה עשרה ת"ש או שפירים על גבי קינופות פסולה? התם נמי דגביהי עשרה והא לא קתני הכי דתניא נקליטין שנים וקינופות ארבעה פירס על גבי קינופות פסולה על גבי נקליטין בשרה ובלבד שלא יהיו נקליטין גבוהין מן המטה עשרה מכלל דקינופות אף על פי שאין גבוהין עשרה? שאני קינופות דקביעי והרי סוכה על גבי סוכה דקביעא ואמר שמואל כהבשרה כך פסולה? אמרי התם דלמפסל סוכה, בעשרה, הבא דלשויי אוהלא בציר מעשרה נמי הוי אוהלא. אמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל הישן בכילה ערום מוציא ראשו חוץ לכילה ויקרא קריאת שמע קריאת שמע מיתיבי הישן בכילה ערום לא יוציא ראשו חוץ לכילה ויקרא קריאת שמע הבא במאי עסקינן כשגבוהה עשרה ה"נ מסתברא מדקתני סיפא הא למה זה דומה לעומד בבית ערום שלא יוציא ראשו חוץ לחלון ויקרא קריאת שמע שמע מינה

ובית הבל לפי תנאו. וכגון דאמר אינו מוכל מכסה כל דין המטמות של יום טוב לחלון דלית מל קלוסה עלייהו והכי מוקים לה במסכת ביצה בהמביא (דף נ:) ומנלה אחריכא לה מהכי קתני מיהת סדיגין והייט סייעתא: **דלמת מן הגג**. לפטות קאמר לחבל למעלה לימת לך לפילו לגלותה כמי מסכך במקבל טומאה קבי לה: **לין ממעטין**. הפרוסין למעלה לגוי לין ממעטין: **בגבוהה מעשרים להכשירה** דלית מין מכסה ניגהו דלי סכך הוי הוה מיפסלא משום מקבל טומאה **ולא לפוסלה משום פתוחה מי**: **ומן הגג ממעטין**. לה מציעוי ' מפחים דהת לימה מחזק לחתו וכוכו ושולחו: **לימטימה**. ניסורה בחים: **והת קחזו לה דרטיבא**. שהית לחה ומוכחת מילתה דלעגבה שמחה ולא לסכך: **לכי יבשה קאמינא לך**. דמסקלה: **ציי סוכה**. סדיגין הפרוסין תחת סכך לגוי: **פסולה**. משום דהל מפסיק ומסכה דלת גגי בסוכה **ורבי נחמן** כיון דלגוי סוכה יהביהו בעלה לגבה: **רב נחמן**. לה בית דין היה ונגיד ומטה בבית רחק גולה ושמין על פיו: **שלוחי מצוה לחן**. **להקביל פני רחק** גולה דחייב לחדם **להקביל פני רבו** ברגל ופטורין כדחמן לקמן (דף כה·) שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה: **כילה**. הפרוסה בבגיבות המטה ואע"פ שיש לה גג שאין גגה מגופא כשל נקליטין חלת שוה כשל קיטופת: **והוא שהיתה גבוהה עשרה**. מן המטה דבעיל מגובה עשרה לחו לוהלה הוא: **הא לא קתני הכא**. כבריימא דמפרש להו בגוה דהכי תנת נקליטין שנים וכדפירמתי לעיל יוליחן בחמלע המטה למרלשותיה ולמרגלותיה: **דקביעי**. חבל כילה לת קבועה עשרה לת מהיב: **התם למפסל סוכה**. קלחייה משום סוכה מחת סוכה: **להכשירה כך פסולה**. כל כמה דלת מקרייה עלוזה סוכה לת מיפסלת מחמונה: **הכת לעשוייה לוהלת**. שלת יכן מחמיו לבל שלר הסוכה כשרה: **בציר מעשרה** נמי הוי לוהלת. היכת דקביעה: **וקורת קריאת שמע**. דכיון **דלחו לחבל** הוא לת למרינן **למקום** שרוצו שם לחתו מזרק וליחסר משום לת ילולה בך ערות דבר' חלת הרי הוי כמוליח לחתו חוץ לחתוק:

הגהות הב"ח
(ו) תוס' ד"ה פר מולאי וכו' דחתי סוכה דמקש וכו' כין בשמיני דעבידי משום:

נוסחא
כ"ה (עד המלי) בד"ק.

רבינו חננאל
ב ק ד מ י ן ובמרינן המצויירין ותלה בה אנוים ואפרסקן כו' אפור להסתפק מהן עד פוצאי יו"ט האחרון ואם התנה עליהן בשעה שעיפרה ע"ם שיסתפק מהן כל ימי המועד מותר להסתפק מהן אפילו ביום טוב קתני פירוש עיפרה בקרסין ובמרינן כרב חסדא ודחי רב אשי דלמא כי מכשר האי תנא בעיפרה מן הצד אבל תחת הסכך פסולה ורלא כרב חסדא. **עבדיה דרב אשי** איטמטישא כתונתיה במיא ושטחה ע"ג סוכה כדי להתייבש. וא"ל הסר אותה שלא יאמרו תרוויהו אותה ע"ג סכך הסוכה דמסככין בבגד. ושמואל היא. *) פירוש המרינן שמעפרין המוכה בהן שאין דבוקות בדפנות אלא אמרו פסולי וקי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים. אמר רב יהודה אמר שמואל מותר לישן בכילה בסוכה אע"פ שיש לכילה גג ובלבד שלא תהא גבוהה (ששה) [עשרה] מפחים ואקשינן עליה מסתני' דקתני הישן (בסוכה) [תחת המטה] בסוכה לא יצא י"ח. ומשני בסוכה גבוהה י' מפחים. והרי קנוסות דאינן גבוהות י' מפחים דהניא בהדיא נקליטין שנים וקנוסות ד'. פרס ע"ג קנוסות פסולה. ע"ג נקליטין בשרה. ובלבד שלא יהו נקליטין גבוהין מן המטה עשרה מפחים. מכלל דקנוסות אע"פ שאין גבוהה עשרה מפחים פסולה. ואאי שאני קינופות דקביעי בסוכה ואפילו פחות מי' כיון דקביעי אהל הן. והרי סוכה אע"ג דקביעה ואפר כהבשרה כך פסולה. כלומר אינה עלינה חשובה אהל עד שיהא בה הלל י' מפחים והישן התם לגבי סוכה ע"ג דסוכה דלמפסלא למוכה קא אתי בעי' שמואל י' מפחים ואפר כהבשרה כך פסולה אבל הכא **)בכילה דלשוויא אהלא קא בעי בציר מי' מפחים לא. והי אוהלא. הא דאפר שמואל הישן בכילה ערום מוציא ראשו חוץ לכילה וקורא ק"ש אוקימנא בשאינה גבוהה י' מפחים (וכי תכילה) [ולכן] אפרינן חוינא לה כמאן דחביטא ורביא על נופו היא וכלבוש עשוי אבל אם היא עשרה מפחים לא יוציא ראשו חוץ לחלון ויקרא. דייקינן מנה מדקתני למה זה דומה

*) עיין מגן דוד דסוכה כמופלגין ממנה מרנגס. פירוש כמדיגין כי' חלת פרוזות מכדוזן ד"ם ר"ש לפר כמרי ורב חסדא ורבה בר רב סוכה לפרו שלא ולא ולא ול

ר"ע וכים נמי תע"ג דלית גבוה עשרה כיון דקביע הוי תוהלת דלת גגיה מקיטופת. והך מלתא אמעטת בתלי נפשה הוא דלת תימת כיס כלילה דלמי לת גבוה ליתתרי להוציא דתקו מון למתון: כילת מתניס. לימה כשתר כילה ואין עושין לה גג והיא סביבות המטה וגגה מגופף כשל נקליטין: ליהוי כקיטופות. וליפסלת לתך בפתוח מי: לגבי קיטופות לת קביעי. לתשוב כמותה ליפסול תך בפתוח מי: לגבי כילה קביעי. הלכך לימא מפסלי כי תפיט ליה להו גג וכילה לת פסלה תפיט כי כיס ליה לה גג: כי יהודה. לקמן מפרש בפרק היכן: עוגבים היינו יתנים תחת המטה. למטה לגבי סוכה להל ערלי הוא שמסלקין לותה ממקום למקום: לעגבה עשויה. לשכב על גבה ולת תחתיה להיות לו תהל הלכך לתו שם להל עליה ושלמת לתו מקום ערלי הוא תלת-לתו שמה להל: תבל כילה לסוכה עשויה. ולתהל הלכך שם להל עליה ותע"ג דערלי הוא לת מיפקע שמיה קמ"ל רבה דטעמת דרבי יהודה הסם ט': מתני' הדלה. מרלי"ד בלע"ז: קיסום. לירי"ת בלע"ז והוא גדלה בגפן: פסולה. שלין מסככין במחובר דלמר מר (דף יב.) בלמסך מגרך ומיקבך בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר: הרבה מהן. ומכולן ברוב: לו שקלען. לתך לתחר שסככה בהן ולת תמרין תחילת עשייתה בפסול ופסולה: זה הכלל כו'. בגמרת יליף לה: ותין ניידולו מן התרן. כגון עורות בהמה ותפיזי לת מקבלי טומתה כגון שמוסרין מלתכה: גמ' ויתיב. רב יוסף וקלתר הכי הת דתנן "לו שקלען כשרה" תמר רב עלה מהי תנן גריך לתחור ולסומרה טלה תבל גריך הוא לגוענ קלת לותה שהוסככו במחובר לתחר קיילתן דתהוי להו הך כעשויה דתי לת פסולה מקום שעשה "מעשה" ולת מן העשוי דהכי משמע "סוכת מעשה"=כשתתה עושה לותה תהל רחויה לסוכה ולת מן העשוי בפסול שתיו רחוי לסוכה ותתה מתקו בתיקון. מושמע כי הלי דמסכר לה בקלילה ולת הלל שתר לה' ומיהו נעטע קרוב לשהיכה הוא שמגיה כל תחד לבדו ומניתו ויחוד ומגיה לת תבירו ומניתו: שהלכינהו רב יוסף לתפיי. בגמרא: לכשורי מכשר. בגלת נעטע דקשכר קילתה זו היא גמר עשייתה והיכי למי "תעשה ולת מן העשוי" כגון החומע בגדים לעשות לו סוכה שהסיבוך היא מלתן ויתיב נעטע בו לעשות שום מעשה גלת פותח תחת מדפנותיו וככנס לשומקו ושטל השומרים ומגיע והסוכה נעשית מהניה דופנותיה וסככה לבל זה שקשקן זה מעשה שלה שנגמר בהכשר: רמת קבלתה. הטיל לימים: לפרזומת דלימני ביתיה. לי דקשכר לילה זמן לימים הוא ורלימתה תותו סומת "לבל כשות לילה חייב והוית מעט עשה גלת הזמן גרמת וכשים חייבות: מלתן. לגיליות בככפות הטלית שוט לתת בפעל ד' ותותבו בככף ושוטו שוט ר' כופלו והרי הן כשמה כפליס ופוסק לרתנין שלהן ונעשין שמה מטוח שוטין ורב שמרכס שכה ולת פסקן עד שעשה כל הגדיליס וקבריהס ונמלתת עשוין בפסול דתין דה תלת שוט לתת ולתת לקמיה ט': הטיל לב' קרטות בבת לתת. שעשה תרכב כפליס תרוכין כשיעור שני לימים ושותב רתשו לתת בככף זה ורלשו לתר בככף זה וכפף הרתשין עד שהגיעו זה לזה לשמע תרכה: מתי לתו קושר. שעשה הגדיל בזו וכזו ולתר כך פסק ממלטה ונעשו שתים ולת"פ שנעשו בפסול לכולה קודם שנפסקה שוט לתת הות: בכיון

אי קביעי לסוי כיקיטופות. לת"פ שזה יש לה גג וזה לין לה גג מ"מ לת תשיב גג כיון דתין גבוהין עשרה וכשניהם לים ביה חדת לריעותת דנקליטין תין לה גג וגבוה עשרה וקיטופות יש לה גג ולין גבוהים י': מותר ליתן גבוהים כסוכה לת"פ שיש לה גג ולת"פ שגבוהה עשרה. תין הלכה כן דתמרינן בסוף פירקין (דף יח:) תבי יוסף לרב יוסף דגני בכילת תתניס בסוכה תמר כמתן כר"ת שמעת לת שרי לתת בלת גג ולתמר בפרק היכן (לקמן דף טו:) רב שרת ליה לרב לתת בדלת למיגני בכילת תתניס בסוכה משום בקי כלומר דמלטער פטור מן הסוכה משמע דהת לתו תכי לתטור בשיש לה גג תו כתידך ליתנת דשמואל בגבוה עשרה ולת"פ שתין לה גג:

דרב עשרה תטידת רשת תכלת (מגמות לפרזומת דלימני ביתיה. וכן רב יהודה פרק התכלת (מגמות דף מג.) דקסברי לילה זמן ליליס ולת מלת עשה שהזמן גרמת הוא ועשה מייטים כרבנן דפרק התכלת (שם) דלתמרי הכל תייבין בליליס נשיס ועבדים ור"ש פוטר בנשיס וכוותיה קי"ל מדתניא גמרת בריש פרק שני דזבתים (דף יח:) לתוקומי תנאי התם כולהו כר' שמעון דממעט כשות לילה ומרבי כשות שומת ועובדת דר' יהודה בר תילעאי פ' במה מדליקין (שבת ל' כה: ושם) שהיו תלמידין מתבין ממנו כנפי כשותן דלתמרין ולימא סבור גזרה משום כשות לילה ולימא טעמת דתמרינן פ' התכלת (מגמות מג:) ומדנקט התי טעמת שמע מינה דהוא עיקר ועוד בפרק במה מדליקין (שבת כז:) גבי התי דפריך דכי היכי דמרבי שלר בגדיס לענין טומתה נרבי נמי לענין לילים מלבר תכסה בה ומצי להשיב מיבעי לרבות כשות שומת ומייתי בריימת דר"ם שמע מינה דכן הלכה ושתם בריימת דפ"ק דקדושין (דף לז: ושם) גבי מלת עשה שהזמן גרמת דלקתניב לילים ועוד דרבנן דר"ם מוקי פרק התכלת (מגמות דף מג:) ולילימם לותו לכדתניא ולילימם וזכרתם דלה מלה זו וזכור מלה לתניס המלויה בה ולינו זו קריאת שמע שתמת לומת קסברי קריאת שמע לתורייתת ולימת לן דקריאת שמע דרבנן כפ' מי שמתו (נדרים דף כפ.) ומילו מזה לין לדחוס להת רב יהודה לתמר ק"ש דרבנן ותכתן דרמת התכלת והוא דרים כתידך תנת דדרים וזכור מלה לתרים ולינו זו כלאים ועוד יש רלים מפרק שני דכרכות (דף יב:) לתמר: רב יוסף כמה מעלית הת שמעתת דכמערבת (לתרי) לת ("לתמר") מלת לילים בלילה ומסיק לתתולי הוו מתחלי וכיון דמתחלין גמרין מכמע מהת לילה זו היא עשייתן. גרס עשתה מן הלילים ומן הגרדין לטיל (דף פ:) דלתך על פי שעושין לתרי כן הלילים לגמרי לת תסבינן ליה עשייתן משום דבעינן תלייה לשם מלוה:

פסולין

פסיקתן לתו זמן לילים: לגליות לשטו הקוסים ומן הגרדין לטיל (דף פ:) דלתך על פי שעושין לתרי כן הלילים לגמרי לת תסבינן ליה עשייתן משום דבעינן תלייה לשם מלוה:

רבינו חננאל

לעומר בבית רבית אע"פ שאינה גבוהה עשרה טפחים אמר להרציא ראשו חוץ לאהלן ויקרא שם *) בית נמי פראות ביה י' טפחים לפה לי למימר אלא ש"ם אפילו פחות מי' טפחים כיון דקביעא אהלא היא דלא גרע מקיטופות. לישנא אחרינא אמר רב יהודה אמר שמואל מודה לישן בכילת התגיב בסוכה לפי שאין לה גג. ואע"פ שגבוהה י' טפחים. מיתיבי לישן בכילת התגים בי' ואסיקנא נקליטין לגבי קטופות לא קביעי נקליטין לגבי כילה קביעא. דרש רבא בר רב הונא מודה לישן בכילה עליה את הנפח ואת הדלעת כו' יתיב רב יוסף וקאמר והא תנן או שקצצן בשרה אמר רב עלה וצריך לגעגע אחר שקצצן כשרה צריך מעשה לשם סוכה בסכך עצמה. א"ל רב הונא שמואל אומר צריך לגעגע אף על פי שרחקהם אבל רב מכשר אפילו בלא גגעגע אלא בין שקצצו והצריאו פתורת מהבריין דיו. כי הא דרב עמרם חסידא הלה ציצית בשלית בני ביתו. זה פי' בפרוזמא דאינשי· ביתיה ותלאם קרום שתחך ראשי התפלין ויפרוד התפלין זה מזה. אתא לקמיי דרב חייא בר אשי. א"ל הכי אמר רב ששת ראשי תפלין וכשירה ש"ם מרקאמר רב נחמן ציצית פסיקתן או היא עשייתן. כך ש"ם דבני סוכה קנינהו מן הקרקע של נחן ושל דלעת ושל קיסום היא עשייתן. ואקשינן על שמואל מהא

*) פרש"י ז"ל דאי בית נמי בתלים ביה וכו'.

עה א מיי' פ"ט מה' טוען"ע ה"ח סי' יח. טעיף יג.

פסולין לעולם. כולהו תמורתי וכולה שיתתא כשמואל ולא דמר קלילתן זו עשייתן ונבי סוכה כלרין כשטא:

דשלפינהו לעולם. קלא קלא הוא מפרש טעמא בבריית מקום שעשה ולא מן הטעור ור"ל לחשמיעך בשלמא הוא לי נמי הכא מיירי בשנפשפה ומעורה בקליפה ואין יכול להחזיר לה כי ההיא דפ' הטור והכרוב (חולין דף קכז:) דתנ"ע דחשיב כחלוש מ"מ כיון דלא נקלן לגמרי לא תמרינן א היא עשיה: **דברי** ר"ש בן יהודה. תנא היא ופשיר שזה הוא המזכר בכמה מקומות בש"ס מ"ר יוחנן משום ר"ש בן יהודה ואין זה הוא דפרק זה טורר (סנהדרין דף טו.) דקרינהו רבים לקט רופי בקר ואמר להו ר' יוחנן לי קריבו רופי לתן מלי עבידנא לכו דלא הוה מהדר ליה כי לתא מומה היה על כתוד רבו": **והבא** במילף לולב מסוכה קמיפלגי. והא דאיפלגו בעבר וליקטן ולא איפלגו בליקטן מערב י"ט דבעי לאסמוטינן אין דיעוי לכל מלות כדאיתא בפרק לולב הגזול (לקמן דף מג:) ס"ל משום דמעי"ט היה יכול להקן לכתחילה להכיר לוגדו ולחזור ולאוגדו לי נמי כדפי' בקונטרס לקמן דבקר פלוגתייהו בי"ט למימר דבתר לוגדיה. פליגי דהא בי"ט לא לגיד ליה: **לקיחה** לקיחה לא יליפינן. בריש קדושין (דף ג.) ילפי' קיחה קיחה מבדה עפרון לבל הכא לא ילפינן גזירה שוה לדקיחה:

מקיש סוכה לתגיגה. הכא מייתי קרא דתג הסוכות תעשה לך ועגיל (דף ח.) דתמרינן עני סוכה משום דלתיקהו לתגיגה מייתי קרא דתג הסוכות שבעת ימים לה': **וגידולן** מן הארץ. בריש בבל מערבין (עירובין דף מ:) גבי מעשר שני דכתיב ונתתה בכסף בבקר ובכל תשוק בהמה גידולו מן הארץ לבל בפ' הקומר את הפטיש (ב"מ דף פח.) גבי דיש ובפ"ק דקדושין (דף יז.) גבי הטנקה לא תחיב בהמה גידולי קרקע לענבי דבר חיובא מן הקרקע ממש כגון דיש וגידולין לאו יוצא מן הקרקע היא אלא שהיא גדילה מן הקרקע:

כשר שאינו אגוד פסול מ"ט דרבי יהודה דליף "לקיחה-לקיחה" מאגודת אזוב: **כתיב** התם "ולקחתם אגודת אזוב וכתיב "ולקחתם לכם ביום הראשון מה להלן באגודה אף כאן נמי באגודה ובבבן לקיחה מלקיחה לא ילפינן כמאן אולא הא דתניא לולב מצוה לאגדו ואם לא אגדו כשר אי ר' יהודה כי לא אגדו אמאי כשר אי רבנן אמאי 'מצוה' לעולם רבנן היא ומשום שנאמר "זה אלי ואנוהו" = *דתניא לפניו במצות: זה הכלל כל דבר שמקבל טומאה כו': "מה" אמר דיש לקיש אמר קרא "ואד יעלה מן הארץ" מה אד דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ אף סוכה דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ, הניחא למ"ד ענני כבוד היו אלא למ"ד סוכות ממש עשו להם מאי איכא למימר דתניא "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל" ענני כבוד היו דברי ר' אליעזר *ר"ע אומר סוכות ממש עשו להם הניחא לר"א אלא לר"ע מאי איכא למימר? כי אתא רב דימי א"ר יוחנן אמר קרא "חג הסוכות תעשה לך" מקיש סוכה לחגיגה מה חגיגה דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ אף סוכה דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ אי

בעינן כלך בשעת פתיל. בשעה שפותלו שעולה בו הפתילים בעינן כלך אחד ולא שנים: לעולם. ואפילו מפסקן לשנים לאחר קיטול וקשלן לרב: וסיכך על גבן פסולה. ול"ג בבריית אם היה סיכוך הרבה מהן או שקלקלן: דשלפינהו שלופי. שהיה מפסקן עד שיכוין תורה אור ומתוך שלין קלילתן ניכרת כל כך שמוכיחין לאחר שעשה הפתילין שלא היו עשוין מעליית: מ"מ מלמן ואח"כ פסק קשיא לרב. דמכאר: כשמעתי. מי לאמרינן קלילתן זו היא עשייתן לו לא: עבר וליקטן. עכבי ההדס למען נקמן (ד' נב:) אם היו עכבין מרוכין מעליו פסול דהוה ליה מעמר ולא הדכ הוא ואם מיעטו כשר ואין ממעטין בי"ט דמתקן מנא להכשיר את הפסול וקתני בבריית עבר על דברי חכמים אלמרו אין ממעטין בי"ט ולקמן בי"ט פסול: סברוה. רבנן דבי מדרשא דסבור למיקטע מינה [לקמן יב. מו. נג.] דבלקיטתן זו היא גמר עשייתן פליג: לכולי עלמא. תרוייהו הכי מאי סבירא להו: לעצ לריך חגר. לתגוד שלשה המינין כאחד ושייבא בה עשיה: וילפינן לולב מסוכה. בבנין אב מה מלינו בסוכה שים בה מעשה והקפידה תורה על לטעשו בפסול אף לולב כן: לא ילפינן לולב מסוכה. לפסול בה אם העשוי: ואינטיה לימא. אם הוה סבירא להו לתרוייהו לולב לריך חגר ושייבא בה עשיה לכולי עלמא (ב) [לילפינן] לולב מסוכה למיפסל ולקטיטן אלא זו היא עשייתן: ר"ש סבר לולב לריך חגר. לתגוד שלשה המינים ושייבא בה עשיה ועל כרחך מבעוד יום תגדו עם ענבין וכי נוקטו בי"ט הוה ליה מן העשוי: לא ילפינן. לא לגמדוה ואין מדם דן גזירה שוה מעלמו אלא מ"ל למדו מרבו ורבו מרבו עד משה רבינו ומשה מקרלות הלנו לא לדרום גזירה שוה ונכתבו: ואחוטו התנוקה לפניו במלות. סוכה נאה לולב נאה ליפיו נאה: ואחד יעלה מן הארץ. שמע מינה עניים גידולי קרקע ניעבו וסוכה מעניים ילפינן מהרי זכר לענני כבוד היה דכתיב "כי בסוכות הושבתי" ומתרגמינן תרי במלות עניני: אין מקבל טומאה. דלא נאמרה טומאה אלא בכלים ואוכלין ומשקין ואדם וזה אינו אחד מאלה: ענני כבוד היו. סוכות שאמר הכתוב שהושיבם במדבר: סוכות ממש. מפני החמה בשעת חגייהן היו עושים סכוך: מאי חיכוך למימר. מי יאמר לנו שלא היו מכוסכות בכלים ובגדים ושורות: כי תניא. כל בהמה לרבי יוחנן גדולי קרקע הן שמן הקרקע נדילים וניזונין מכל דגים ומלח וכמהין ופטריות לתו גידולי קרקע ניהו ובבי מעשר קיימו להו לבהמות גידולי קרקע דאמר קרא (דברים יד) ואכלת שם לפני ה' אלהיך וגו' מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע וכו' ומיהו כיון דלא קמה מילתייהו דרבי יוחנן דהא פרכינן עלה לר' מה תגיגה בעלי חיים וכו' וילפינן טעמא מגרוך ומיקבך לא סמכינן עלה לאכשורי לסכך בסורות דעבי גידולי האדמה שעולים מן הקרקע ולא בהמות דמניא בהשוכר את הפועלים (ב"מ ד' פפ:) פועלים תוכלין בדבר שגידולו מן האדמה ומגד מלא מחסוס שור כדאיתא מה לים מיוחד דבר שגידולו מן הארץ כו' יצא החולב והמחכך והמגבן אלמא לאו 'גידולין מן האדמה' קרי להו אלא פסולת

דתניא חנוכי חכמים דכשרי אם מישטו כת"ק דתני לולב בין אגוד בין לא אגוד כשר ואוקימנא נמי דהא דתניא פחמה לולב מצוה לאוגדו לא אגדו כשר כרבנן דכשרי כשאינו אגוד אבל מצוה לאוגדו משום זה אלא ואגודו ות"ק דתני עבר וליקטו פסול כר' יהודה דתני אגוד כשר שאינו אגוד פסול. ומקשיא כרבנן. זה הכלל [כל דבר] שאינו מקבל כו' פירוש אליבא דר' אליעזר דאמר הא דכתיב כי בסוכות הושבתי אותם סוכות ענני כבוד היו. בעינן סוכה כעין אותם הסוכות מה ענני כבוד שהן עולים מן הקרקע ואין מקבלים טומאה כדכתיב ואד יעלה מן הארץ הנח הענן שהוא גדולי קרקע ואינו [כלל] המקבל טומאה אף סוכה כמו כן בעינן שיהיו. אלא לר' עקיבא דאמר סוכות ממש היו מנא ליה דבר שגידולו מן הארץ ואינו מקבל טומאה ואתינן לפרושא מהאי קרא מדכתיב חג הסוכות (המצות). ופשיטא דכתיב חגא בהמה

*) עוי' ג"ל ולכן לא תמרינן לקיטתן זו עשייתן.

בעינן מעשה אדר אלא אמרינן זה מעשה הוא חשוב. ורהינן להאי דתני ר' חייא כגון שקישרו ועשה מעשה אחר שפסק ביניהן והא אתא לאשמעינן מהו דתימא בעינן ענף נוסף בשעת נתינת פתיל בכנף ולינא. דקא פתוח הוא ואינו ענף נוסף קמ"ל דלא חיישי. ת"ש תלאן ולא פסק ראשי חוטין שלהן פסול מאי לאו פסול לעולם. ומשני רב פסולה עד שיפסיקו ולוי תני פסולה לעולם אמר רב מתנה מדידי הוה עובדא ואמר שמואל פסולה לעולם. ואע"ג דשמני רב בתרי' על הנפן וכו' דשלפינהו שלופי [דלא מנכרא] עשיה הידהו ולפיכך קתני פסולה כו' ק"ל פסולה לעולם. תדא דהא לי' ושמואל פליגי עליה דרב והם רבים בנבוה. ותוב דהא עלתה ליה בקישיא ואתינן לאוקמי שמעתא דרב כתנאי ר"ש בר' [יהודה]דא' עבר וליקט בי"ט העומדים של תדם כגון שהיו עגבי מרובין פעליו אע"פ דמיעטו היום בפעולתו עומד דילפינן לולב מסוכה. ת"ק דפסיל כשמואל ולוי חכמים שמכשיריו כרב דאמר קציצתן זו היא עשייתן. ודהינן לא כ"ע והן ת"ק וחכמים כולהו סבירא להו נבי סוכה בעינן מעשה לשם סוכה (דסוכה) דקי"ל תעשה ולא מן העשוי אמרינן קציצתן זו היא עשייתן. אלא בהא פליגי ת"ק סבר ילפינן לולב מסוכה כשם דלגבי סוכה לא אמרינן קציצתן זו היא עשייתן וחכמים סברי הני מילי סוכה אבל לולב אמרינן לקיטתן זו היא עשייתן. איבעית אימא בהא פליגי ת"ק סבר לולב צריך אגד. ואגודתו זו היא עשייתו*). וילף לולב מסוכה. וחכ"א לולב אין צריך אגוד ולקיטתו זה הוא עשייתו וכפלוגתא

(ב) גם' לי' ומשמע אפי' פסולין שלפה המינין כאחד ושייבא בה עשיה: וילפינן לולב מסוכה. בבנין אב מה מלינו בסוכה שים בה מעשה והקפידה תורה על לטעשו בפסול אף לולב כן: לא ילפינן לולב מסוכה. לפסול בה אם העשוי: ואינטיה לימא. אם הוה סבירא להו לתרוייהו לולב לריך חגר ושייבא בה עשיה לכולי עלמא (ב) [לילפינן] לולב מסוכה למיפסל ולקטיטן אלא זו היא עשייתן: ר"ש סבר לולב לריך חגר. לתגוד שלשה המינים ושייבא בה עשיה ועל כרחך מבעוד יום תגדו עם ענבין וכי נוקטו בי"ט הוה ליה מן העשוי: לא ילפינן. לא לגמדוה ואין מדם דן גזירה שוה מעלמו אלא מ"ל למדו מרבו ורבו מרבו עד משה רבינו ומשה מקרלות הלנו לא לדרום גזירה שוה ונכתבו: ואחוטו התנוקה לפניו במלות. סוכה נאה לולב נאה ליפיו נאה: ואחד יעלה מן הארץ. שמע מינה עניים גידולי קרקע ניעבו וסוכה מעניים ילפינן מהרי זכר לענני כבוד היו דכתיב "כי בסוכות הושבתי" ומתרגמינן תרי במלות עניני: אין מקבל טומאה. דלא נאמרה טומאה אלא בכלים ואוכלין ומשקין ואדם וזה אינו אחד מאלה: ענני כבוד היו. סוכות שאמר הכתוב שהושיבם במדבר: סוכות ממש. מפני החמה בשעת חגייהן היו עושים סכוך: מאי חיכוך למימר. מי יאמר לנו שלא היו מכוסכות בכלים ובגדים ושורות: כי תניא. כל בהמה לרבי יוחנן גדולי קרקע הן שמן הקרקע נדילים וניזונין מכל דגים ומלח וכמהין ופטריות לתו גידולי קרקע ניהו ובבי מעשר קיימו להו לבהמות גידולי קרקע דאמר קרא (דברים יד) ואכלת שם לפני ה' אלהיך וגו' מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע וכו' ומיהו כיון דלא קמה מילתייהו דרבי יוחנן דהא פרכינן עלה לר' מה תגיגה בעלי חיים וכו' וילפינן טעמא מגרוך ומיקבך לא סמכינן עלה לאכשורי לסכך בסורות דעבי גידולי האדמה שעולים מן הקרקע ולא בהמות דמניא בהשוכר את הפועלים (ב"מ ד' פפ:) פועלים תוכלין בדבר שגידולו מן האדמה ומגד מלא מחסוס שור כדאיתא מה לים מיוחד דבר שגידולו מן הארץ כו' יצא החולב והמחכך והמגבן אלמא לאו 'גידולין מן האדמה' קרי להו אלא פסולת

(ג) רש"י ד"ה ואינטיה לימא וכו' דכ"ע ילפי עלה: (ד) [לילפינן] לולב מסוכה למיפסל ולקטיטן אלא זו היא עשייתן: ר"ש סבר לולב לריך חגר ושייבא בה עשיה ועל כרחך מבעוד יום תגדו עם ענבין וכי נוקטו בי"ט הוה ליה מן העשוי: לא ילפינן. לא לגמדוה ואין מדם דן גזירה שוה מעלמו אלא מ"ל למדו מרבו ורבו מרבו עד משה רבינו ומשה מקרלות הלנו לא לדרום גזירה שוה ונכתבו: ואחוטו התנוקה לפניו במלות. סוכה נאה לולב נאה ליפיו נאה: ואחד יעלה מן הארץ. שמע מינה עניים גידולי קרקע ניעבו וסוכה מעניים ילפינן מהרי זכר לענני כבוד היו דכתיב "כי בסוכות הושבתי" ומתרגמינן תרי במלות עניני: אין מקבל טומאה. דלא נאמרה טומאה אלא בכלים ואוכלין ומשקין ואדם וזה אינו אחד מאלה: ענני כבוד היו. סוכות שאמר הכתוב שהושיבם במדבר: סוכות ממש. מפני החמה בשעת חגייהן היו עושים סכוך: מאי חיכוך למימר. מי יאמר לנו שלא היו מכוסכות בכלים ובגדים ושורות: כי תניא. כל בהמה לרבי יוחנן גדולי קרקע הן שמן הקרקע נדילים וניזונין מכל דגים ומלח וכמהין ופטריות לתו גידולי קרקע ניהו ובבי מעשר קיימו להו לבהמות גידולי קרקע דאמר קרא (דברים יד) ואכלת שם לפני ה' אלהיך וגו' מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע וכו' ומיהו כיון דלא קמה מילתייהו דרבי יוחנן דהא פרכינן עלה לר' מה תגיגה בעלי חיים וכו' וילפינן טעמא מגרוך ומיקבך לא סמכינן עלה לאכשורי לסכך בסורות דעבי גידולי האדמה שעולים מן הקרקע ולא בהמות דמניא בהשוכר את הפועלים (ב"מ ד' פפ:) פועלים תוכלין בדבר שגידולו מן האדמה ומגד מלא מחסוס שור כדאיתא מה לים מיוחד דבר שגידולו מן הארץ כו' יצא החולב והמחכך והמגבן אלמא לאו 'גידולין מן האדמה' קרי להו אלא פסולת

[לקמן יב. מו. נג.]

[לקמן ג: וב"ק]

[לקמן נג.]

[תוספ' פ"ב מנחות כ:]

[מיר כ:] שנת קנב: מכילתא פרשה כשלח

[נח"י ד"ה אומר סוכת ממש היו ור"ש אומר ענני כבוד היו]

פסולת גורן. קשין: פסולת יקב. זמורות ותסבוכות ריקנים: גורן עגמו ויקב עגמו. הקשין עם התבואה ותסבוכות עם הענבים הוה ליה דבר המקבל טומאה ואינו מקבל: יקב בתיב. דמשמע לאחר שנעשה יין: קרום. קשי: הא מילתא הוה בידן. עד השתא הויה סבורין לידע טעם משנתנו מן המקרא הזה דכפסולת הכתוב מדבר דלי לפסר לסכך ביין: ותתא רבי ירמיה. שהזכיר לעיל יין קרוש הבא משניר: ושדא ביה נרגא. [ב"מ יג.] הגהות הב"ח

היכי תצובה ניליה: רב אחי חמר. שפיר משמע פסולת מקרא דכתיב בספר מגרך משמע שאתה חוספו וטוטו מן הגורן, גורן הוא האוכל ומה שאתה חוסק וכורר מתוכו הוא הפסולת: נאם ה'. פסוק הוא בספר עזרא לעשות סוכות ולא לזכיר כאן ללמד דבר שאינו מקבל טומאה וניגלו מן הכתוב: הויין עלי הדם הויין עד עכשיו. מהו זה ומהו זה להזכיר שניהם במקרא הלא אחד הם להדם הוא עץ עבות על שם שהעלין מורכבין זה על זה כמין עבותות ושרשיהן: הדם שומה. שהיו כשר לולב לפי שאין עבותו עשויה על שלש שלש עלין: מתני' וחבילי זרדין. מין קנים הם שעושין זרדין טוויי"ש בלע"ז ותופנין תוכם וכעורן נאין בהמה לוכלהן ולכי יבשי עומדים להיסק: אין מסככין בהן. כשהן קשורין וכגמרא מפרש טעמא: ובעון. הפסולין שנינו בסכך: בשרין לדפנות. לכל "סוכה הכתוב, סכך מפסל. לדופן לא מיקרי סוכה ולעפקא לן (לעיל ד' ו:) דפטר "מבסכך, בסכך" מייתורא דקרא יליף ולא ממשמעותא הלכך "סוכות תעשה" בחספך מגרך" מסככה הוא דקאי: גמ' שמעית מר' יוחנן מרתי. פי' טעמא שני דברים התמירים במשנתנו שמעתי ממנו: חלת הא. דחבילין מ"ט לא מסככי בהו וחדא הא דתנן במתניתין החוטפן בגדיש לעשות סוכה טהל מן התמירים למטה ממנו לארץ וכלכם לחוכו ושוה חלל כשיעור סוכה ובסכך עשוי ועומד מתלין הוי סוכה ופירש לי ר' יוחנן טעמיה דהאי מיניה למר טעמא משום "גזרת אוהל", דמדאורייתא כשרה הוא ורבנן הוא דגזור שלא יהא תומר כן הין מדס עושה סוכה הלא הוהל ואוהל ויש בהאוהל במקום שלא נשתמש שם כל ימות השנה והוא עשוי ושומד ולא נשם סכך על גב בהאי שם סוכה עליה ואפילו שם סוכה שלישה של גג הלא כבים בטלמה דמדאורייתא משום הטעה ולא מן הטעוי: ולא ידענא מי מיניהו. פירש לי ר' יוחנן משום גזירת אוהל והי מיניהו משום הטעה ולא מן הטעוי: נחזי לחן. ושמעינן מינה למר ר' יוחנן בדוכתא אחריתי: פעמים שחלש בה מן השדה. כל ימות השנה: ומניחה ע"ג סוכה. שיש לו כל ימות השנה למקנהו ומניח אחילין שם לייבשן ולא לסכך וכשמניע התג כמלך עליהם לסכך: והתורה אמרה תעשה דפסולה מדאורייתא משום הטעה ולא מן הטעוי. בפסולו וזה שנסכך שם שלא לשם סכך לפיכך שם שלא לשם סכך לפיכך אין שם סוכה חל עליו והלכך גזור רבנן שלא יסככו בחבילין לפיכך אין שם סוכה לדאורייתא דלמא טעמא דמתניתין להכא משום "גזירת אוהל" הוא ומדרבנן, כל דבר שחלש מקלה ומכניס לקיום קרי "אוהל" וחבילין שחלש מכניס כל ימות השנה לקיום לימות חוהל קרי "אוהל": ומדהשתא משום גזירת אוהל. שמע מינה הך דחוטפן בגדיש פסולה מדאורייתא משום הטעה ולא מן הטעוי היא להא דאמרינן ר' יעקב לר' יוחנן בחדא פסולה לתוריית: ורבי יעקב. ולא ידע לפרושי לי מיניהו פסולה לתוריית והי מדרבנן: הך דרבי חייא. דאמרת להא דהוה אמינא ליה: למר רב לחי. מקני שלדרבי יעקב: לחי. תכריהו טעמא מי ליכא למימרינהו בשתי המתניות: תיבלי קש משום גזירת אוהל ליכא. מדאורייתא ליכא בחמיסה, מי לא משמע לן מתניתין דחטופן שניהם שם כל ימות השנה קאמר דלא נמלך עליהם לסיכוך דהויא לה היא גופה פסולה מדאורייתא, ומהיכא אמר ר' יוחנן דמתניתין להכא דלא נמלך עליהם לסיכוך קאמר: וחוטפן בגדיש נמי משום הטעה ולא מן הטעוי ליכא משום גזירת אוהל ליכא. מי לא מלינן למימר נמי דלפעמים שאר כל כלי מעלה ועצים עומדין שעל הסכך וחזר והניחן לשם סוכה קא פסיל ליה מתניתין מדרבנן משום גזירת אוהל דזימנין דלא מצטרפ ועצים מחיליהן כדאמרת גבי חבילים דפסלת להו לפלוגי מניחן שם לשם סכך מדרבנן משום גזירת אוהל דכל ימות השנה לגמרי ומהיכא דייק רבי יוחנן הכי טעמי דמוקי להך מדאורייתא והך מדרבנן: למר לך. ר' יוחנן מתניתין גופייהו דייקי כוותאי מתניתין דהכא קתני

אי מה חגיגה בעלי חיים אף סוכה נמי בעלי חיים: כי אתא רבין אמר ר' יוחנן אמר קרא דכתיב* "באספך מגרנך ומיקבך" בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר, ואימא גורן עצמו ויקב עצמו? א"ר זירא "יקב" כתיב כאן ו"יקב" אפשר לסכך בו, מתקיף לה רבי ירמיה* ואימא יין קרוש הבא משניר שהוא דומה לעיגולי דבילה? אמר רבי זירא הא מלתא הוה בידן ואתא ר' ירמיה ושדא ביה נרגא רב אשי אמר מגרנך ולא גורן עצמו מיקבך ולא יקב עצמו רב חסדא אמר* מהכא* "צאו והדר והביאו עלי זית ועלי עץ שמן ועלי הדם ועלי תמרים ועלי עץ עבות" היינו "הדם" היינו "עץ עבות" אמר רב חסדא הדם שושה־לסוכה, ועץ עבות־ללולב: מתני' *חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדין אין מסככין בהן יכולין שהתירן בשרות יכולין כשרות לדפנות: גמ' א"ר יעקב שמעית מיניה דרבי יוחנן תרתי: חדא הא, ואידך* [הרוחטן בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה] משום גזרת אוהל משום תעשה ולא מן העשוי, ולא ידענא הי מינייהו משום אוהל משום תעשה ולא מן העשוי? א"ר ירמיה ניחזי אנן דאמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מפני מה אמרו חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדין אין מסככין בהן? פעמים שאדם בא מן השדה בערב וחבילתו על כתפו ומעלה ומניחה על גבי סוכתו כדי ליבשה ונמלך עליה לסיכוך והתורה אמרה *תעשה ולא מן העשוי, מדהא* משום גזרת אוהל משום תעשה ולא מן העשוי, ורבי יעקב הא־משום תעשה ולא מן העשוי? הך דרבי חייא בר אבא לא שמיע ליה, אמר רב אשי אמר רב חבילי קש וחבילי עצים משום גזרת אוהל איכא משום תעשה ולא מן העשוי ליכא "והחוטפן בגדיש משום תעשה ולא מן העשוי איכא משום גזרת אוהל ליכא? ור' יוחנן אמר לך* דקתני "אין מסככין בהן" לבתחלה הוא דאין

מיניהו למר טעמא משום "גזרת אוהל", דמדאורייתא כשרה הוא ורבנן הוא דגזור שלא יהא תומר כן הין מדס עושה סוכה הלא הוהל ואוהל ויש בהאוהל במקום שלא נשתמש שם כל ימות השנה והוא עשוי ושומד ולא נשם סכך על גב בהאי שם סוכה עליה ואפילו שם סוכה שלישה של גג הלא כבים בטלמה דמדאורייתא משום הטעה ולא מן הטעוי: ולא ידענא מי מיניהו. פירש לי ר' יוחנן משום גזירת אוהל והי מיניהו משום הטעה ולא מן הטעוי: נחזי לחן. ושמעינן מינה למר ר' יוחנן בדוכתא אחריתי: פעמים שחלש בה מן השדה. כל ימות השנה: ומניחה ע"ג סוכה. שיש לו כל ימות השנה למקנהו ומניח אחילין שם לייבשן ולא לסכך וכשמניע התג כמלך עליהם לסכך: והתורה אמרה תעשה דפסולה מדאורייתא משום הטעה ולא מן הטעוי. בפסולו וזה שנסכך שם שלא לשם סכך לפיכך שם שלא לשם סכך לפיכך אין שם סוכה חל עליו והלכך גזור רבנן שלא יסככו בחבילין לפיכך אין שם סוכה לדאורייתא דלמא טעמא דמתניתין להכא משום "גזירת אוהל" הוא ומדרבנן, כל דבר שחלש מקלה ומכניס לקיום קרי "אוהל" וחבילין שחלש מכניס כל ימות השנה לקיום לימות חוהל קרי "אוהל": ומדהשתא משום גזירת אוהל. שמע מינה הך דחוטפן בגדיש פסולה מדאורייתא משום הטעה ולא מן הטעוי היא להא דאמרינן ר' יעקב לר' יוחנן בחדא פסולה לתוריית: ורבי יעקב. ולא ידע לפרושי לי מיניהו פסולה לתוריית והי מדרבנן: הך דרבי חייא. דאמרת להא דהוה אמינא ליה: למר רב לחי. מקני שלדרבי יעקב: לחי. תכריהו טעמא מי ליכא למימרינהו בשתי המתניות: תיבלי קש משום גזירת אוהל ליכא. מדאורייתא ליכא בחמיסה, מי לא משמע לן מתניתין דחטופן שניהם שם כל ימות השנה קאמר דלא נמלך עליהם לסיכוך דהויא לה היא גופה פסולה מדאורייתא, ומהיכא אמר ר' יוחנן דמתניתין להכא דלא נמלך עליהם לסיכוך קאמר: וחוטפן בגדיש נמי משום הטעה ולא מן הטעוי ליכא משום גזירת אוהל ליכא. מי לא מלינן למימר נמי דלפעמים שאר כל כלי מעלה ועצים עומדין שעל הסכך וחזר והניחן לשם סוכה קא פסיל ליה מתניתין מדרבנן משום גזירת אוהל דזימנין דלא מצטרפ ועצים מחיליהן כדאמרת גבי חבילים דפסלת להו לפלוגי מניחן שם לשם סכך מדרבנן משום גזירת אוהל דכל ימות השנה לגמרי ומהיכא דייק רבי יוחנן הכי טעמי דמוקי להך מדאורייתא והך מדרבנן: למר לך. ר' יוחנן מתניתין גופייהו דייקי כוותאי מתניתין דהכא קתני

מה חגיגה בעלי חיים. לעיל (דף ח.) גבי הא דילפינן ליסור הנאה לא שייך לאקשויי הכי:

בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר. רבי יוחנן לא יליף מעגני כבוד מפרק בירושלמי דין כדעתיה ודין כדעתיה רבי יוחנן לאמר שנעשה למעלה היו כלומר מן השמים הן בתין ואין זה גידולו מן הארץ דקתני מתניתין ור"ל לאמר למטה היו ר' יוחנן מדמי להו כאדם המטלת לחבירו חביות וקנקנים וריקים מדמי ליה כמאן דאמר לחבריה שלח קופתך וסב לך חיטין והכי נמי חיטה בבורחים רבה (פרקה יג) ר' יוחנן לאמר אין שנעשה למעלה אלא שנאמר מעלה בשיחים מקלה התרן על דעתיה דרבי יוחנן לאחד שכיבד להם חביריו בחביות של יין וקנקנים על דעתיה דר"ל לאחד שאמר לחבירו תן לי סאה חיטין לאמר לו הבא לי קופתך וכא מדוד כך אמר הקב"ה לתרן תייתי שנעי וקבוי מיטרא: **אמר** רבי זירא הא מלתא הוה בידן וכו' ותתא רבי ירמיה שדא ביה נרגא. משמע דרבי זירא לא מוקי ליה לקרא בפסולת גורן ותימה דבפ"ק דר"ה (דף יב.) דריש מג החסיף מלי תסיף קציר ופריך רבי מניומי מי מנית לאמרת מלי תסיף קציר והכתיב מגרך ומיקבך בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר למר רבי זירא הא מלתא הוה בידן ותתא רבי מניומי דמ

עמ א מיי׳ פ״א מהל׳ סוכה הלכה ה סמג עשין מג טוש״ע ח״ח סי׳ תרכה סעיף ג :

ב מיי׳ שם הלכה ד טוש״ע שם סעיף ד :

אין מסככין בהן . בתחילה משום גזירה לגזור לכתחילה דלמא אתי למיעבד כמו לא מהני מדרבנן מדקאמר הא מדאורייתא שפיר דמי משמע לכל מדרבנן לא ומ״ח והא גבי דבר המקבל טומאה ואין גזלוני מן התורה קתני מתניתין (לעיל דף יח.) אין מסככין בו לחף על גב דלמיעבד כמו לא מהני סוכה לחפיל מדאורייתא וי״ל דהתם הכא לליכא למיעבד ומהא דקתני מתניתין ואם היו מותרות בסכרות לא מצי למידק מידי דלחפיל תחילתו ביחבן לייבשן מהני התרתן כלומר הוא נעשה לעניל : **בחיצים** זכרים בסרה. לא דמי לשאר פסולי כלי עץ כמו דף של מחטוסין דפרק המוכר לח בבית (ב״ב דף סו:) דמקבל טומאה מדרבנן דהכי לחפיל מדרבנן מהורין כדפריטים לעיל (דף כ:) גבי מסגרתו למעלה היכא: **בנקבות** פסולה. קלח תימא כיון דעשוי למלאות ה״ל גומלי כלי עץ דמהורים כמו קתא דסכינא עד שלא יש בה הכרזל : **מדהן** דמימא בית קיבול העשוי למלאות לא שמיה בית קיבול ק״ל. *ומשמע מהכא דשמיה קיבול וקשה לפירוש הקונטרס דסוף מרבע מיקום (מנחות דף פח.) גבי כדור וחימום דפירש שם בקונטרס דמחלקו ר׳ אליעזר וחכמים בשדר שהרות דחכמים אומרים אין מקבלין טומאה לפי שכלי עור אין מקבל טומאה אלא מן יב בית קיבול לדבק והתי הוחל וקיבול עשוי למלאות ולהיות מיטתו לחוכו טומלים לא שמיה בית קיבול ור׳ אליעזר אומר מקבלין טומאה דשמיה בית קיבול ולפירוש לחית מסקנא דשמעתין כר׳ אליעזר ורבי אליעזר שמוחי הוא ודוחק לומר דהכי קאמר קמשמע לן דכי הוי דחיקין שמיה בית קיבול לפי שפעמים שטוחין הכרזל מן העץ ועוד קשיא מהא דתניא בשם כלים פ׳ י״ח (מ״ח) התפילין ד׳ כלים ואין לך עשוי למלאות יותר מתפילין ובסנהדרין *החלכתי ובמסכת כלים פרק כ״ו (מ״ב) לחמניתין לגרור המטות ר׳ אליעזר ממעט ורבי אליעזר ממעט ה״ג ר׳ אליעזר אומר מקבלין טומאה ולא חכמים אומרים אין מקבלין טומאה לפי שכלי עור אין מקבל טומאה אלא מן יב בית קיבול דלחיקקו לבק והתי הוחל וקיבול עשוי למלאות ולהיות מיטתו לחוכו טומלים לא שמיה בית קיבול ור׳ אליעזר אומר מקבלין טומאה דשמיה בית קיבול ולפירוש לחית מסקנא דשמעתין כר׳ אליעזר ורבי אליעזר שמוחי הוא ודוחק לומר דהכי קאמר קמשמע לן דכי הוי דחיקין שמיה בית קיבול לפי שפעמים שטוחין הכרזל מן העץ ועוד קשיא מהא דתניא בשם כלים פ׳ י״ח (מ״ח) התפילין ד׳ כלים ואין לך עשוי למלאות יותר מתפילין ובסנהדרין *החלכתי ובמסכת כלים פרק כ״ו (מ״ב) לחמניתין לגרור המטות ר׳ אליעזר ממעט

מסורת השי"ם

דסרי ריחייהו · מבחוץ ריחם : היזמי והיגי · מיני סנה : דנפרי טרפייהו · טרפין עלין שלהן · אפקותא דדיקלא · מוצא הדקל כשהוא סמוך לקרקע יוצאין בו זוקרין הרבה סביב סביב : ואע"ג דלגבידי · שמחוברין בעפי האילן יחד ודמי לחבילין דאמרן לין מסככין בהן : ואע"ג דהדר לגיד לאיא · הענפים של מעלה כדי להסכיכן מפני שמתפללין לכאן ולכאן ונוקפין למעלה ואין סותמים הנקב : לגד בחד לת שמיה לגד · כל דבר יחידי המחובר יחד ותוגדו בפי עצמו ויהא לגודה עד שיהן דבר אחר עמו ויתגדם יחד: דוקרי דקני · כעין תפקותא דדיקלא חלת זזה של קנים וזה של דקלים : קנים ודוקרנים · משמע תרי מילי ודוקרנים כמו יחסר בדקר (ביצה דף ג.) פע"ת בלע"ז : קנים של דוקרנים · שיולאים בגזעם כמין דוקרנים הרבה: מסככין בהן · ולא משויין לאו כחבילה : מרריתא דתגמא · חזרת של גפן : חזוב · כל היכא דכתיב חזוב דרים ליה הכי : ולא כל חזוב שים לו שם לוי · הכא כמי "מרוב" כתיב ולא מרריתא דתגמא דהוה שם לוי : כל שעתה שמו קודם מתן תורה · שיש בו מכמה מינין וכל אחד שם לוי לו כמו חזוב כיחלים וקודם מתן תורה היה זה שמו ואחתה תורה והקפידה שיכתוב בכמה מקומות חזוב ולא נכתב אחד מהן לאחד מהמות הללו ש"מ לאחתם חזוב קפיד רחמנא : הכי · מרריתא לא נאתה שמה קודם מתן תורה וכשניתנה תורה לא היו קרויין אלא מרור שתה וכשהזמיל מרוחים לא זה היה במשמע : לא שמיה גגד · לא לענין חבילה לסכך ולא לענין חזוב : שלשה קלחין · שרשין : וזהן שלשה גבעולין · גבעול לכל קלח, גבעול הוא קנה התמלטי שהזרע ברשתו מקבוב ופשתן : רבי יוסי אומר · לקמן מפרש פלוגתייהו : שיריו · שם נפל אחד לאחר זמן שיריו כשרים בשנים : גרדומין · כשמזין בו פעמים הרבה מתוך שגבעולין רכים משחבישים וכל שהוא משחייר בחבורה כשר וכלבד שישחייר מכל אחד ואחד כל שהוא שאחה שם חבורה קיימת : קל שלקח דעתיה · דהא דאמר רב חסדא שנים משלקין רבי יוסי ורבנן הכי מפרש פלוגתייהו והכי משמעינן לה דמדשיירו שנים לר' יוסי משלמו גמי שנים דיעבד : למטה · לכתחילה : ומודבי יוסי · בעי שלש מיהא למטה מכלל דרבנן דאמרי שלשה=לעכב, דלי תימא גמי למטה ולא לעכב מאי חלת רבי יוסי לשיפולי ומאי משלקת דקאמר רב חסדא לדרבי יוסי שמיה גגד ולרבנן לא שמיה גגד : חזוב שתחילתו שנים · פסול וכן חזוב שלשה ונפלו שנים מן החבורה ונשחייר אחד פסול : ושיריו כשר כו' · כלומר אין משילתו כשר אלא שלשה דביעי מדכי לאו קל שלקח דעתיה דשפיר דרב חסדא הכי דלר' יוסי שלשה לעכב כדמפרש הכא בהדיא ומכלל דשלשה (*לרבנן שמע רבי יוסי) דקאמרי למטה ולא לעכב : ושתחילתו · וכשיחותא : לרבנן לא גרסינן אחין זו לשון גמרא ומיהו על כרחך רבנן קאמרי לה דהא ר' יוסי שלשה לעכב שמעינן לה : חזוב שתחילתו קנים · כשר : ושיריו אחד · גמי כשר : ולא פסול · דתחילתו עד שיהא אחד וקס"ד דסיפא גמי הכי מיפרשא ואין שיריו פסולים עד שיהא אחד ולהכי פריך שיריו אחד שלקח דעתיך ליפסל והא קתני כשר : אלא יהודה אומר שלשה על שלשה ומשנה זו שניה בתוכך במסכת פרה (פי"ח מ"ט) חלת שהגמרת קורה : ובהן שלשה גבעולין · גבעול אחד לכל קלח וקלח דהי שלשה לכל קלח וקלח חס כן היינו ר' יהודה דקתני סיפא ר' ורדומין כל שהוא · בפרק התכלת (מנחות דף נה:) דתמרי בני רבי חייא גרדומי תכלת כשרין וגרדומי חזוב כשרין תגד דגרדומי חזוב תניא דמשמה היא במסכת פרה (שם) לי גמי משום חזוב דמטורא לינטריך :

ירקות

*) גרסה ר"ל ולעניין לקיחה לקיחה מהחם כלומר וכו'. **) נרסה דגמי חזוב שים בו לגבי כמו כחל · פירוש מרך כחל ג]

רבינו חננאל

אפקותא דדיקלא·פירוש הצואר של דקל שנתיחד מן הדקל והתריות עמו דבוקים מסככין ולא נזרינן משום חבילות דהני אגידתן אינהו ביידי שמים הוא כלומר בריותן כך היא ואע"פ שתורר ואונדן אינן דומין לחבילות הנאגדין מפני שכל התריות הללו שעיקרן מאפקותא כאותר מהן חשובין · וקי"ל אגד בחד לא שמיה אגד · דוקרני דקני עיקר הקנים שנתלשו ויש להן קנים חרבה דבוקים בעיקרן מסככין בהן · דינם כדין האפקותא· כיון שחוברו שמועות של רב חסדא משמיה דרב אבינא בר רב שילא הוכיר נמי מרריתא והאחוב שיש לו שם לוי ומשומה היא אמר רב חסדא אגד בחד לא שמיה אגד כדאמרן ג' חזי איגד ב' מחלוקת רבנן סברי הני איגוד ור' יוסי סבר לא הני איגוד דכתיב ולקחתם אגודת אזוב וכתיב ולקח אזוב ומבל בטים וילפינן *) לקיחת אזוב כלומר דבעינן איגוד ו ת נ ן בתוספתא פרה פרק י"א מצות אזוב ג' קלחים ובהן ג' גבעולין · רבי יהודה אומר שלר ג' ג' אזוב שיש בו ג' קלחים מסככו ואגדו אגדו ולא אגדו ולא אגדו ולא מסגו לא אגדו ולא מסגו[כשר]·ר' יוסי אומר ג' גבעולים ושיריו שנים ורדומיו כל שהוא · ואוקימנא לר'·אוסי ג' גבעולים לכתר כלומר השנים **) אינן נאגדין לפיכך פסולין ולרבנן למצוה שלשה ואם עשה שנים כשר · כדתניא אזוב לרבנן תחלתו שנים ושיריו אחד כשר ואינו פסול אלא עד שיהא[בתחלתו] אחד כשיריו:ירושלמי אין חבילה פוחת מכ"ח.

*) גרסה דגמי ולעניין לקיחה לקיחה מהחם כלומר וכו'. **) נרסה דגמי חזוב שים בו לגבי כמו כחל · פירוש מרך כחל ג]

אפקותא דדיקלא · מוצא הדקל כשהוא סמוך לקרקע יוצאין בו זוקרין הרבה סביב סביב · ואע"ג דלגבידי · שמחוברין בעפי האילן יחד ודמי לחבילין דאמרן לין מסככין בהן : ואע"ג דהדר לגיד לאיא · הענפים של מעלה כדי להסכיכן מפני שמתפללין לכאן ולכאן ונוקפין למעלה ואין סותמים הנקב : לגד בחד לת שמיה לגד · כל דבר יחידי המחובר יחד ותוגדו בפי עצמו ויהא לגודה עד שיהן דבר אחר עמו ויתגדם יחד: דוקרי דקני · כעין תפקותא דדיקלא חלת זזה של קנים וזה של דקלים : קנים ודוקרנים · משמע תרי מילי ודוקרנים כמו יחסר בדקר (ביצה דף ג.) פע"ת בלע"ז : קנים של דוקרנים · שיולאים בגזעם כמין דוקרנים הרבה: מסככין בהן · ולא משויין לאו כחבילה : מרריתא דתגמא · חזרת של גפן : חזוב · כל היכא דכתיב חזוב דרים ליה הכי : ולא כל חזוב שים לו שם לוי · הכא כמי "מרוב" כתיב ולא מרריתא דתגמא דהוה שם לוי : כל שעתה שמו קודם מתן תורה · שיש בו מכמה מינין וכל אחד שם לוי לו כמו חזוב כיחלים וקודם מתן תורה היה זה שמו ואחתה תורה והקפידה שיכתוב בכמה מקומות חזוב ולא נכתב אחד מהן לאחד מהמות הללו ש"מ לאחתם חזוב קפיד רחמנא : הכי · מרריתא לא נאתה שמה קודם מתן תורה וכשניתנה תורה לא היו קרויין אלא מרור שתה וכשהזמיל מרוחים לא זה היה במשמע : לא שמיה גגד · לא לענין חבילה לסכך ולא לענין חזוב : שלשה קלחין · שרשין : וזהן שלשה גבעולין · גבעול לכל קלח, גבעול הוא קנה התמלטי שהזרע ברשתו מקבוב ופשתן : רבי יוסי אומר · לקמן מפרש פלוגתייהו : שיריו · שם נפל אחד לאחר זמן שיריו כשרים בשנים : גרדומין · כשמזין בו פעמים הרבה מתוך שגבעולין רכים משחבישים וכל שהוא משחייר בחבורה כשר וכלבד שישחייר מכל אחד ואחד כל שהוא שאחה שם חבורה קיימת : קל שלקח דעתיה · דהא דאמר רב חסדא שנים משלקין רבי יוסי ורבנן הכי מפרש פלוגתייהו והכי משמעינן לה דמדשיירו שנים לר' יוסי משלמו גמי שנים דיעבד : למטה · לכתחילה : ומודבי יוסי · בעי שלש מיהא למטה מכלל דרבנן דאמרי שלשה=לעכב, דלי תימא גמי למטה ולא לעכב מאי חלת רבי יוסי לשיפולי ומאי משלקת דקאמר רב חסדא לדרבי יוסי שמיה גגד ולרבנן לא שמיה גגד : חזוב שתחילתו שנים · פסול וכן חזוב שלשה ונפלו שנים מן החבורה ונשחייר אחד פסול : ושיריו כשר כו' · כלומר אין משילתו כשר אלא שלשה דביעי מדכי לאו קל שלקח דעתיה דשפיר דרב חסדא הכי דלר' יוסי שלשה לעכב כדמפרש הכא בהדיא ומכלל דשלשה (*לרבנן שמע רבי יוסי) דקאמרי למטה ולא לעכב : ושתחילתו · וכשיחותא : לרבנן לא גרסינן אחין זו לשון גמרא ומיהו על כרחך רבנן קאמרי לה דהא ר' יוסי שלשה לעכב שמעינן לה : חזוב שתחילתו קנים · כשר : ושיריו אחד · גמי כשר : ולא פסול · דתחילתו עד שיהא אחד וקס"ד דסיפא גמי הכי מיפרשא ואין שיריו פסולים עד שיהא אחד ולהכי פריך שיריו אחד שלקח דעתיך ליפסל והא קתני כשר : אלא יהודה אומר שלשה על שלשה ומשנה זו שניה בתוכך במסכת פרה (פי"ח מ"ט) חלת שהגמרת קורה : ובהן שלשה גבעולין · גבעול אחד לכל קלח וקלח דהי שלשה לכל קלח וקלח חס כן היינו ר' יהודה דקתני סיפא ר' ורדומין כל שהוא · בפרק התכלת (מנחות דף נה:) דתמרי בני רבי חייא גרדומי תכלת כשרין וגרדומי חזוב כשרין תגד דגרדומי חזוב תניא דמשמה היא במסכת פרה (שם) לי גמי משום חזוב דמטורא לינטריך :

"דסרי ריחייהו שביק (ע) להו(ע)ונפיק אמר רב חנן בר רבא אתא היזמי והיגי מסככין בהו אביי אמר בהיזמי מסככינן, בהיגי לא מסככינן מאי טעמא? כיון דנתרי טרפייהו שביק להו ונפיק. אמר רב גידל אמר רב יהאי אפקותא דדיקלא מסככין בהו אע"ג דאגדי בידי שמים לא שמיה אגד, אע"ג דהדר אגיד להו איגד בחד לא שמיה אגד. אמר רב חסדא אמר רבינא בר שילא הני דוקרי דקני מסככין בהו אע"ג דאגדי בידי שמים לא שמיה אגד, אע"ג דהדר אגיד להו איגד בחד לא שמיה אגד תניא נמי הכי קנים ודוקרנין מסככין בהן קנים פשיטא אימא קנים של דוקרנין מסככין בהן ואמר רב חסדא אמר רבינא בר שילא הני מרריתא דאגמא אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח מיתיבי *אזוב ולא אזוב יון ולא אזוב *בוחלי ולא אזוב מדברי ולא אזוב רומי ולא אזוב שיש לו שם לוי? אמר אביי כל שנשתנה שמו קודם מתן תורה ובאת תורה והקפידה עליה בידוע שיש לו שם לוי והני לא נשתנה שמייהו קודם מתן תורה כלל רבא אמר הני מרריתא סתמא שמייהו והאי דקרי להו מרריתא דאגמא משום דמשתחכח באגמא אמר רב חסדא: אגד בחד לא שמיה אגד שלש שמיה אגד °שנים°מחלוקת ר' יוסי ורבנן דתנן *מצות אזוב שלשה קלחים ובהן שלשה גבעולין רבי יוסי אומר מצות אזוב שלשה גבעולין ושיריו שנים ורדומיו כל שהוא אקא סלקא דעתין מדשיריו שנים תחילתו נמי שנים והאי דקתני "שלשה" למצוה, ומודבי יוסי שלשה למצוה, לרבנן שלשה לעכב והתניא ר' יוסי אומר אזוב (ג)תחילתו שנים ושיריו אחד - פסול, ואינו כשר עד שיהא תחילתו שלשה ושיריו שנים איפוך לר' יוסי שלשה לעכב לרבנן "שלשה למצוה והתניא "אזוב(ג)תחילתו שנים ושיריו אחד כשר ואינו פסול עד שיהא תחילתו ושיריו אחד "שיריו אחד פסול" הא אמרת שיריו אחד כשר? אלא

עין משפט נר מצוה

פא א ב מיי' פ"ח מהל' סוכה ה"ב טוש"ע שם סעיף יד :

פב ג מיי' פ"ח מהלכות סוכה הלכה י"ל [טוש"ע שם סעיף טו] :

פג ד טוש"ע שם סעיף ה :

פד ה מיי' פ"ח מהל' סוכה הלכה ה :

פה ו ז שם הלכה ד :

נ"ל סכך הנאגד

מוצין סכ: פרק ט' ס"ל מ"ו ספרי פ' מקץ [בעמוס פ"ל מ"ו]

סנה קס: פרק ט' ס"ל [פ"א ע"ב]

הגהות הב"ח

(ע) גמ' שניה לם ונפיק : (ג) שם רבי יוסי לומר לחזוב שתחילתו: (ג) שם ותפקיע לחזוב שתחילתו:

[ע"ל ולרי יוסי אמר לרבנן]

גליון השי"ם

גמ"א שנים מתלוקת ר"י ורבנן כו' · לפ זכיתי לבניו מפ לפיה מתכמים מדמכשירין בדיעבד דמקרי לגד כפ' כגלח לגד בחד לא שמיה אגד כדאמרן ג' חזי איגד ב' מחלוקת רבנן סברי הני איגוד ור' יוסי סבר לא הני איגוד דכתיב ולקחתם אגודת אזוב וכתיב ולקח אזוב ומבל בטים וילפינן *) לקיחת אזוב כלומר דבעינן איגוד ו ת נ ן בתוספתא פרה פרק י"א מצות אזוב ג' קלחים ובהן ג' גבעולין · רבי יהודה אומר שלר ג' ג' אזוב שיש בו ג' קלחים מסככו ואגדו אגדו ולא אגדו ולא אגדו ולא מסגו לא אגדו ולא מסגו[כשר]·ר' יוסי אומר ג' גבעולים ושיריו שנים ורדומיו כל שהוא · ואוקימנא לר'·אוסי ג' גבעולים לכתר השנים **) אינן נאגדין לפיכך פסולין ולרבנן למצוה שלשה ואם עשה שנים כשר · כדתניא אזוב לרבנן תחלתו שנים ושיריו אחד כשר ואינו פסול אלא עד שיהא[בתחלתו] אחד כשיריו:ירושלמי אין חבילה פוחת מכ"ח.

ירקות שמתו מכמיס. בפסח שחלש יוצא בהן ידי מכור מוכר ועומדין ומתכוין ומתרבינא דקום הן מתי מיכוין"ם בלע"ז הלכך אין מוליכין בהן בפני הטומאה אם סיכך בהן גג ומדרבנן הוא לגזור רבנן עלייהו אלא יכשו עליהן לחון מפני הטומאה דלמא מכשו עלייהו נמי לכי יבשי ומיהו מדאוריימא מייני דלא מקבלי טומאה דלמא מתכל מהם ניהו ולכי יבשי אין מליאין כהן כפני הטומאה אם סיכך בהן גג ומדרבנן הוא דגזרו עליהו כדמפרש דמפרכי ופלי ומכיחין אם הטומאה בעודן לחין דכל כמה דלא יבשי אלא מדאוריימא כדמפרש בקונטרס ומה שהוקק לפרש מדרבנן דלי תציבי אהל מדאוריימא הוא לענין סכתה אם כן לענין מליכה נמי ולי לא תציבי אהל לענין מליכה אם כן לענין הכתה נמי לא דלא דמי להכא דתניא בפרק שמיני לתלמוד (מ"ח) גבי מביחין ולא תולין להתם הייט טעמא משום דדבר המקבל טומאה אינו מוך מפני טומאה אבל לא שייך למיתלי טעמא בכאי להת מפרש טעמא משום דכי יבשי מפרכי ופלי ולא מסתבר למימר לתסוכה למודה קלי דלכתורה אהולה מלמת קלי ושוד דלי בהכי תני טעמא מתניתין דלתלות משום דהתם מדאוריי' והכא מדרבנן אבל קשה היכא דלא תציב לכו גבי סוכה דלתלות משום דהתם מדאוריי' ומתני' דלקמן גבי מחתין לגת

[ג"ל משמיה] יורדין לידי טומאה במחשבה ואין עולין ממנה אלא בשינוי מעשה (פ) [מ"ב] מעשה (מוציא) מיד מעשה ומיד מחשבה ומחשבה אינה (מוציאה) לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה ובי תימא הני מילי כלים דחשיבי אבל ידות דלצורך אכילה נינהו במחשבה נעשה ובמחשבה סלקא ותנן* כל ידות האוכלין שבכסן בגורן טהורות (ור' יוסי מטמא) בשלמא למאן דאמר בכסן התיר אגודן שפיר אלא למאן דאמר מאי בכסן

בכסן ממש מאי איכא למימר הכא נמי שבכסן ממש או הכי מאי מעמיתו דאתרים? דאמור רבי יוסי דתנן רבי יוסי מטמא אלא מאי בשלמא התם מעמא דרבי יוסי חויא לכדרבי שמעון בן לקיש דאמר רבי שמעון בן לקיש הואיל וראויות להופכן בערתר אלא לטאי חויא חויא לכי סתר למנקט להו בגילייהו. [גופא] כל ידות האוכלין שבכסן בגורן טהורות ורבי יוסי מטמא מאי בכסן רבי יוחנן אמר בכסן ממש ר' (*אלעזר) אומר התיר אגדן בשלמא לרבי (*אלעזר) דאמר בכסן התיר אגדן היינו דמטמא רבי יוסי אלא לרבי יוחנן דאמר בכסן ממש אמאי מטמא רבי יוסי א"ר שמעון בן לקיש הואיל וראויות להופכן בערתר א"ר (*אלעזר) למה נמשלה תפלתן של צדיקים כערתר לומר לך מה ערתר זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום אף תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממדת אכזריות למדת רחמנות:

מתני' *מסככין בנסרים דברי רבי יהודה ורבי מאיר אומר *) נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה מפחים כשרה ובלבד שלא יישן תחתיו: **גמ'** אמר רב יהודה מחלוקת בנסרין שיש בהן ארבעה דרבי מאיר אית ליה גזרת תקרה ורבי יהודה ליה גזרת תקרה אבל בנסרין שאין בהן ארבעה דברי הכל כשרה ושמואל אמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה אין בהן ארבעה ואפי' פחות משלשה הא קנים בעלמא נינהו א"ר פפא הכי קאמר יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה פחות משלשה דברי הכל כשרה מ"ט קנים בעלמא נינהו כי פלגוי משלשה עד ארבעה מר סבר כיון דליתנהו שיעור מקום לא גזרינן ומר סבר כיון דנפקי להו מתורת לבוד גזרינן תנן נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה מפחים כשרה ובלבד שלא יישן תחתיו בשלמא לשמואל דאמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה משום הכי לא יישן תחתיו אלא לרב דאמר בשיש בהן ארבעה מחלוקת אבל אין בהן ארבעה דברי הכל כשרה לר' יהודה אמאי לא יישן תחתיו? מי סברת דברי הכל היא סיפא אתאן לרבי מאיר תא שמע

שני שני

כל ידות האוכלין שבכסן בגורן טהורות • מתניתין (מ"ה) : **בעתר** בפרק [משנה] הכא על יבמתו (יבמות דף סד.) פי' בקונטרס עתר פל"ח בלע"ז ולא יתכן דבגל ידות נמי יכול להפך בה לא התבואה והיא נקרעת רחת שמטהרין בה לא התבואה מן המוך שלא [משנה] כלכתיב (ישע' ג) תחר זורה ברחת ובמזרה וכלן פירש פורק"ל וכן עיקר*:

[ג"ל פ"ק מ"ה]

[ג"ל אלעזר]

[ג"ל אלעזר]

[שם] דלמר • הא "בכסן" היינו בכסן ממש מגדן של שומרין לגון מתוכסס כדמיך (יחזקאל מז) מתגוללת כלומר כיון שהתיר מגדן האגולין מתגוללין בגורן לפי שטחין להתפזר לו לגון כגה דמתרגמינן ותת כנו ויתן בכסיסי

דקיימי רבנן כוותיה כיון שהתיר מגדן דלמר הני מילי במחשבה בעלמא דגלי דעתיה דלא ניחא ליה בידות שלהן שלין הידות לחויות לשבלין אלא כדי לגונדן בכסא והאי מוכח דלא בעי לגונדן: **תלמ' למאן דאמר** בכסן ממש. שחתוכין לגון מתוכסס כדמיך [ישעיה מ"ג] ומתרגמינן ותת כנו ויתן בכסיסי [שמות ג'] כלומר הכנו לדבון : **שפיר** • לא קשיא לך דלהיכא מיתי למימר דקתני כיון שהתיר מגדן דלמר הני מילי במחשבה בעלמא דגלי דעתיה דלא ניחא ליה בידות שלהן שלין הידות לחויות לשבלין אלא כדי לגונדן בכסא והאי מוכח דלא בעי לגונדן: **תלמ' מי איכא** [יבמות סד. ומ"ו אמר ר' יצחק] דעתיה דלא ניחא ליה בידות שלהן [לקמן מו. ו.] לגונדן: **תלמ' למאן דאמר** בכסן ממש. שהכן לידות המוכנות לשבלין [*) ולקמן יז:] שהכן לידות כדגלי בהמה לו במקבת כמו בשמך נכוס קמינו (תהלים מד) בוסמו לת מלקתי (ירמיה יג) והכת לליכת מעשה רבה הוא לומר דקת מטלטלי רבנן לכל במחשבה לת לומר: מתי ליכת למימר • לי בקולר לליכלה מוקמת לה להניח לעניל מלי מעמת דלכנן: **הכת נמי** • פלוגתת לחתרים ורבנן בשבכסן ממש כשמלך לסיכך: **הני מילי** • בשלמת גבי פלוגתת דר' יוסי דקת מייתי בגורן ליכת למימר טעמת דלכי יוסי דמ"נ דבכסן ממש למיכוי ידות ונימת ליה שיהו מוכנות בתולכ כמו שהן בוסמות מלילת"ה בלע"ז : **הואיל ורלויות להפך** • לשלי המכסים : **בעתר** • על ידי הידות עתר פורק"ל ושלמלת לין טוחן להפכן בה דמתוך שהם קלרים יוחלין מבין ב' עוקלים של עתר ונשמטין ממנה והוא שבכסן תחלתן לת לבטלן נתכוון לשת לרכך : **תלת הכת** • דבעי להו לסכך : **למלי חזו** • ידות תוכלים שבכסן ולין לגודות בהן : **בגילייהו** • בקשין שלהם יחתוס ויעטו לחתי המכלים עמהם : **משום הכי מטמא רבי יוסי** • דקסבר מעשה זועת לת בטלה תורת ידות מיניהו. שלולי לת מורי מגופה דמסכה דמייתי לגב גרדא בשמעתין מי שייך למיתני גופת כדגר' בשמירות התמורלים ולמר לי רבי משום דהך מסכה מן הסהכות שלין משם שום גמרת בשום ולת מפורשת כשאר המשניות לפיכך טהב הש"ם לומר גופת כדי לפרש : **למה ממלא לר'** • לגב דלמר הואיל ורלויות להפך בעתר נקט נמי הת מלתא למה נמלא לר' דכתיב ויעתר (*לת ה') (בראשית כה) ויעתר ו (שם) : **מתני'** מסככין בנסרים : בגמ"ת מפרש פלוגתייהו : **נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה** • בגמ"ת מפרש מלן קתני לה : **ובלבד שלא יישן תחתיו** • דשכך פסול הוא כדלמר בגמ"ת לרב לניבא לר' מלר ולשמואל לדברי הכל, ומוכה כשרה וכגון דיסכיה לגל הדופן דסכך פסול ליט פוסל מן הגד שלת גד' לחוס דלמרינן דופן עקומה : **גמ'** מחלוקת בנסרים שיש בהן ארבעה : **ערוב תבלין הכיה עשויות מהן** : ר' מלויר • דפסיל לית ליה גזרת תקרה לי מכשרת כהו לתי למימר מה לי לסכך בלולו מה לי ליבד תתת קורות ביתי, לל היו בנסרים מקורה וההוה ולתי פסול דסוכה לתמר רחמנת ולת ביתו של כל יתות הסכה: **לכל בנסרים שלין בהם ד'** • שלין לוב תקרות עשויות מהן : **דברי הכל כשרה** • דלת תמי לתקרה לגזור כהו : **בשלין בהן ד'** מחלוקת • בההוא מכשר ר' יהודה משום דלין לוב תקרות עשויות מהן לת גזרינן כהו ור' מלויר חיים למיעוט שיש מיעוט הטוטין תקרה מהן: **לין בהן ארבעה** • קפסיל ר' מלויר : **לפילו בפחותים משלש** • בתמיה : **לה קנים בעלמא ניהו** • ול"ב כמלי מכשר : **מ"ד בפחת הכי קתמר** • שמעת ים בהן ארבעה דברי הכל פסולה כו' : **שיעור מקום** • דלין רשום בפחות מארבעה : **לת גזרינן** • משום תקרה דלת תציבי לעשות תקרה מהן : **כיון דנפקי מתורת לבוד** • שלם היה לויר במקום לחד מהם לת מלי למימר לבוד, תשיבי להיות לומות לתקרה וגזרי' : **תנן נתן עליה נסר כו'** • קל סלקת דעתיה דברי הכל היא וכשרה וכגון שנתנו מן הגד דלמרינן דופן עקומה ולת תציב סכך למיפסלה : **שני סדינין מצטרפין** • לארבעה טפחים לפסול בסוכה משום סכך פסול שסיכך בדבר המקבל טומלה וסכך פסול בלמלע פוסל בארבעה :

שני

אמר כשיש בהן ג' פפחים מחלוקת ר' יהודה סבר כיון דלית בהן ד' פפחים דאינן [שיעור] מקום לא גזרי ור"ם סבר כיון דנפקי מב' דהוא לבוד גזרינן ואקשינן עליה דרב מתתי' דתנן נתן עליה נסר שרחב ד' שפחים כשרה ובלבד שלא יישן תחתיו קס"ד מתני' דברי הכל היא קשיא לרב דאמר כשיש בהן ד' מפחים ר' יהודה מכשיר אי הכי לר' יהודה אמאי לא יישן תחתיו לאו מכלל דסבר ר' יהודה דנסר מפחל הוא ומשני

*) נרחה דזכו כתב לפירש על סיפא דמתני' דמתכסה לימה מוליחה מתי' מידי מתכסה דסיים כל סיוכדין וכו' .

צב א מיי' פ"ט מהל' סומחת סוכין הלכה ח :

צג ב ג מיי' פ"ט מהל' סוכה הלכה ז סמג עשין סח טוש"ע ח"ח סימן תרכט סעיף יח) ז

רבינו חננאל

הכלים יורדין לידי טומאה במחשבה ואין עולין מידי טומאתן אלא בשינוי מעשה מבטל מיד מעשה ומיד מחשבה • מחשבה אינה מבטלת לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה פי' שור היה וחישב עליו להיות קמבליא ונעשה כלי במחשבתו ואם נעשה בו מומאה נמצא • אבל אם היתה קמבליא וחישב לעשות שור אינה יוצאה מטהרה כלי ב מ ח ש ב ה עד שיעשה בה מעשה • כדתנן שלחן שנפלה אותת מרגליו פוהרה כו' וחי*) פירושו כל היורדין לידי טומאה במחשבה אין עולין מידי טומאה אלא בשינוי מעשה • וכי תימא ידות האוכלין במחשבה מניא לתו • ותתנן בפרק א' בעקצין (מ"ב) כל ידות האוכלין שבכסן בגורן טהורין • כלומר הבניהן לאוכלין ונמלך עליהן בגורן טהורין • ור' יוסי מטמא פסקינא ש"ל אשכול שריקנה פהורה שיער בה נדעיר אחד פמאה פי' בכסן פסכן כדגרסי' בע"ז כיצד מבפלה קמע ראש אוזנה והיא כמו תתיכה ואמר בשלמא לר' אלעזר דאמר התיר אינהן הנה במחשבה נתנן פהורות אלינא דרבנן שפיר • אלא לר' יוחנן דאמר בכסן ממש כלומר אין מטהלקת טהורה פומאה מהן אלא בשינוי מ ע ש ה מאי פעמיהו דרבנן דמפהרי הבא במחשבה בלבד ושנינן הכא נמי רבנן דאמרינן אם פסולת פהורה שבכסן מ מ ש דהוא מעשה • ואקשינן אי הכי מאי שמעיהו דאתרים דפסלי הא עבר בהו מעשה ובפלינהו ושנינן אתרים כר' יוסי סבירא להו דאף על גב דעבד בהו מעשה סבר הואיל וראוי להכבן בעתר לא בפלה ידות מיניהו • אתרים נמי סברי כיון דלכי פתר לה לסכך חזו למנקט לתו בגיליהו לא בפלי תרתם לקשש קש לגבבא גילי . למה נפשלה תפלת צדיקים כעתר שנאמר ויעתר יצחק לה' : **מתני'** מסככין בנסרים דברי ר' יהודה ר' מאיר אומר : אמר רב בגמרין שיש בהן ד' מפחים מ"ולוקת רבי יהודה מאיר נזר הני משום דתקרה סבר מאן דתזי דמכשרה בנסרים שיש בהן ד' מפחים אתי לאכשורי תקרה • ורבי יהודה לא נזר ושמואל

צד א מיי' פ"ב מהל' סוכה הל' ז סוס"ע ופ"ח מי' מרכבה פעיף יח:

אי דלית בהו מרכבה למה להו לתנא למיתני דלמר כ' לקמן דבחמלא פוסל בתרכבה פריך דלתידך ליתני דלמר דלחילו בחמלא חיגו פוסל אלא בתרכבה אי דלית בהו מרכבה למה להו לתנא למיתני דלמר כ' לקמן דבחמלא פוסל בתרכבה פריך דלתידך ליתני דלמר דלחילו בחמלא חיגו פוסל אלא בתרכבה

מצטרפין למרכבה לחמת • ולרבי יהודה אין מצטרפין דחפילו מסוסה כולה בכרה:

ומודה רבי מאיר שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר • שאסר (א) שיש בו מרכבה גמי. קאי דכולהו לקמן דפריך מינה למאמלא דלמר סכך פסול בחמלא פוסל בתרכבה יהכי גמי הוה מצי למימני ומודה רבי יהודה והא דנקט רבי מאיר לרבותא היא דאפילו בקוטרם דחפילו רבי מאיר דמחמיר מודה בהא ועוד משום דעיקר ומודה אחלין בהן מרכבה דחיפלגיגו בהו קאי ודוקא נקט בין נסר לנסר כמלא נסר דאי ליכא פחות (ב) מ"ט שסכך פסול בפחות מד' יפנים מחמיין היכא דמקום הפסול מרוכה גרע ומיהו בנסר מרכבה למאי דמוקי לה לחמלא לקמן בסוכה בח מ' לחמת מלומלמת דכי יהיב נסר ופסל עד לחמלא מהאי גיסא וחוזר ומחמיל מלדה הבני ונותן חחלה נסר ולחר כך פסל להו להו שני פסלים בחמלא לחיכא בהו הכשר סוכה בשאר הפסלים לא נפקא מינה מידי בין כמלא נסר לפחות ממלא נסר דאי מקום הכשר סוכה בחמלא חפילו כל שאחר מכוסה בנסרים על הדופן לחריכין דופן עקומה ואי מקום להכשיר שאר הפסלים שבין נסר לנסר הוו להו כבחמלא דלחמר שמואל בחמלא בתרכבה ת"ל חיגו מועיל וחהו כלומ על דבר נסר ופסל כמלא נסר בנסרים פחוחים מתרכבה חפילו כל הסוכה עשויה כן כשרה חפילו חחת הנסרים וחפילו לרבי מאיר דהא ליכא תרכבה במקום אחד וכי פסיל להו ר' מאיר היכא דליכא תרתי נסרים בהדדי דלמר שמואל שבי הנסרים לחרכבה אי נמי היכא דליכא בין נסר לנסר כמלא נסר דלא הוי מחלה על מחלה והיכא דנסרים רחבים תרכבה יש בין נסר לנסר כמלא נסר לרב דלחמר לקמן בין מן החמלא בין מן הלד חיגו פוסל חלא בד' לחמת מיקומקמ הך בריימא דעבידא כולה כבי וכשרה מחת הפסל ולא מחת הנסר . ולשמואל מיקומקמ בשאר הפסלים בחמלא וליכא תרכבה לחמת על הדופן וכולה פסולה לאי מחת הפסלים חון מחחת שבי הפסלים בחמלא דכשרה:

הפסן על ידיהן • חלינא דרב לא מיקומקמ הך פלוגחא דלמורלי חלא דכרבי מאיר וברחבים תרכבה וקיימא לן בפרק מי שהוליחוהו (עירובין דף מו:) ר' מאיר ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה חבל לשמואל מיקומקמ שפיר כבולי עלמא ומשוך כך גרסה הלכה כשמואל אף על גב דבעלמא הלכה כרב בחיסורי ועוד לקמן פ' לולב הגזול (דף נו:) דקחמר רבי יהודה סוכה חיגה עהגת חלא בתרכבה מיגן שבולב ופריך מהניא בריימא דחניא כוותיה דשמואל דקחני סיכלה בנסרים של ארז ולא חרו ולא מיירי מהניא דחניא כוותיה דרב אלא דשמואל אמר חפילו בחמלא ורב אמר בתרכבה בלחוד:

שני נסרין אין מצטרפין ר' מאיר אומר אף נסרין כסדינין בשלמא לשמואל דאמר "בשאין בהן ארבעה מחלוקת אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה" מאי "מצטרפין" מצטרפין לארבעה אלא לרב דאמר "בשיש בהן ארבעה מחלוקת אבל אין בהן ארבעה דברי הכל כשרה" ה"ד · אי דאית בהו ארבעה למה להו לאיצטרופי, אי דלית בהו ארבעה אמאי והא קנים בעלמא נינהו! לעולם דאית בהו ארבעה ומאי "מצטרפין" מצטרפין לארבע אמות מן הצד' לישנא אחרינא בשלמא לשמואל דאמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה" מאי "מצטרפין" מצטרפין לארבע אמות מן הצד, אלא לרב בשלמא לר' מאיר מאי "מצטרפין" מצטרפין לארבע אמות מן הצד אלא לר' יהודה דאמר אפי' יש בהן ארבעה כשרה מאי "אין מצטרפין" קנים בעלמא נינהו! אייתי דקאמר ר' מאיר "מצטרפין" אמר רבי יהודה "אין מצטרפין" תניא כוותיה דרב תניא כוותיה דשמואל תניא כוותיה דרב *סככה בנסרים של ארז שאין בהן ארבעה דברי הכל כשרה, יש בהן ארבעה רבי מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר א"ר יהודה מעשה בשעת הסכנה שהביאנו נסרים שהיו בהן ארבעה וסיככנו על גבי מרפסת וישבנו תחתיהן אמרו לו *משם ראיה אין שעת הסכנה ראיה תניא כוותיה דשמואל *סככה בנסרים של ארז שיש בהן ארבעה דברי הכל פסולה אין בהן ארבעה ר' מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר ומודה רבי מאיר שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר שמניח *פסל ביניהם וכשרה ומודה רבי יהודה שאם נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים בשרה ואין ישנים תחתיו, והיישן תחתיו לא יצא ידי חובתו. אתמר הפסן על ידיהן רב הונא "אמר פסולה ורב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי כשרה איקלע רב נחמן לסורא, עול לגביה רב חסדא ורבה בר רב הונא, אמרי ליה: הפסן על ידיהן מהו? אמר להו פסולה. נעשו כשפודין של מחבת, אמר להו רב הונא: לא אמרי לכו אמרי כוותי? אמרו ליה ומי אמר לן מר טעמא ולא קבלינן מיניה אמר להו ומי *בעיתו מינאי טעמא ולא אמרי לכו? לימא מסייע ליה אינה מחזקת כדי ראשו ורובו ושולחנו או שנפרצה בה פרצה כדי שיודקר בה גדי בבת ראש או שנתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים אע"פ שלא הכניס לתוכה אלא שלשה טפחים פסולה היכי דמי (*מאי) לאו בגון שהפסן על ידיהם! לא הבא במאי עסקינן בגון דאנחה אפומא דמטללתא דעייל חלתא לגיו ואפיק חד לבר-דהוה ליה פסל היוצא מן הסוכה וכל פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה:

מתני'

שני נסרים אין מצטרפין • לההוא ליתנא דלמר כ' וכ' יהודה היא: בשלמא לשמואל כו' • עוקמת לה דלמר פלוגתא נמי בתרכבה בהן ר' וקאמר רבי יהודה שני נסרים של שלשה טפחים ומעיב דנפיק מחורת לבוד אין מצטרפין לפוסלה שלא כולה מסוכה בהן ורבי מאיר חומר נסרים מצטרפין לתרכבה אם בחמלא סוכה הן לפוסלה: למה לי לחמלא לפי. דקא חמר ר"מ נסרים כסדינין ומצטרפין חדא מינייהו פסלה לה: קסבר כשלמא ניחא להא דאמר רב חין בהן לתרכבה דבני הכל כשרה: לר' חמות מן הלד • דמן הלד חין סכך פסול פוסל חלא בד"ח דבכניר מסכי גמירי דופן עקומה, וקאמר רבי יהודה שני נסרים של שלשה טפחים זה על זה ב

מתני' תקרה שאין עליה מעזיבה ר' יהודה אומר בית שמאי אומרים מפקפק ונוטל אחת מבינתים ובית הלל אומרים "מפקפק או נוטל אחת מבינתים רבי מאיר אומר נוטל אחת מבינתים ואינו מפקפק: **גמ'** בשלמא ב"ה טעמייהו משום *תעשה ולא מן העשוי: אי מפקפק עביד ליה מעשה אי נוטל אחת מבינתים עבר בה מעשה, אלא בית שמאי מאי טעמייהו: אי משום תעשה ולא מן העשוי, בחדא סגי, אי משום גזרת תקרה בנוטל אחת מבינתים סגי: לעולם משום גזרת תקרה והכי קאמרי: אף על פי שמפקפק-אי נוטל אחת מבינתים אין, אי לא לא, אי הכי אימא סיפא ר' מאיר אומר נוטל אחת מבינתים אבל לא יפקפק רבי מאיר היינו בית שמאי: הכי קאמר *לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה, מאי קמ"ל דר"מ אית ליה גזרת תקרה ור"י לית ליה גזרת תקרה והא אפליגו בה חדא זימנא דתנן *מסככין בנסרים דברי ר' יהודה ורבי מאיר אומר א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן רישא בנסרים משופין עסקינן ומשום גזרת כלים נגעו בה, ולר"י אמר רב דאמר *סככה בחיצין זכרים כשרה בנקבות פסולה" ולא גזר זכרים אטו נקבות, הכא נמי לא נגזר נסרים משופין אטו כלים, אלא על כרחך רישא פליגי בגזרת תקרה, וסיפא פליגי בגזרת תקרה, ואפליגי בתרתי זימני ל"ל סיפא ר' יהודה (היא) דקא אמר ליה לרבי מאיר: אמאי קא אסרת בנסרים, משום גזרת תקרה, האי סברא לבית שמאי הוא דאית להו ובית הלל לא גזרי, ואמר רבי מאיר: לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה, הניחא לרב דאמר מחלוקת בשיש בהן ארבעה דר' מאיר אית ליה גזרת תקרה ורבי יהודה לית ליה גזרת תקרה אלא לשמואל דאמר בשאין בהן ארבעה דברי הכל פסולה סיפא במאי פליגי: בביטולי תקרה קא מיפלגי *מר סבר בטלה בהבי ומר סבר בהבי לא בטלה: **מתני'** *המקרה סוכתו בשפודין או בארובו' המטה אם יש ריוח ביניהן כמותן כשרה. *החוטט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה: **גמ'** לימא תיהוי תיובתא דרב הונא בריה דרב יהושע דאתמר *פרוץ כעומר: רב פפא אמר מותר ורב הונא בריה דרב יהושע אמר אסור? אמר לך רב הונא בריה דרב יהושע מאי "כמותן" בנבנם ויוצא והא

רבי מאיר אומר נוטל אחת מבינתים לכל לית יפקפק. שאין פקפוק מועיל לו ורבי מאיר לטעמיה דאמר אין מסככין בנסרים וט"ו פסל בהמתא כדפרישית, לעיל דניהו שני פסלים בהמתא ואין בו אלא אחת אמנם דדופן עקומה תמרין עד שיכלתים ומפקיע להכי נסרים מן הסוכה לי נמי ס"ל כרבי דאמר לקמן שני פסלים בהמתא אין בו אלא אחת אפילו דדופן עקומה תמרין עד שיכלתים ומפקיע להו לנסרים מן הסוכה לי נמי סבירא ליה כרבי דאמר לקמן (38) סכך פסול בין מן הצד בין מן התלמצע בתרבץ תמות הלכך לית לן בפלי נסרים שבתים לדיכא שיעור פסול ביחד **גמ'** בשלמא ב"ש טעמיה משום תעשה ולא מן העשוי, בפסול מן העשוי, בפסול וכן סוכה עני, גזרת תקרה ליה להו במסכך בנסרים ופליגי בני תרבעה: **אלא ב"ש** דכתו תרתי: **מי** משום גזרת תקרה: לית להו דאין מסככין בנסרים משום הכי לית להו מהני פקפוק: **והכי קאמרי** ט"ו: כלומר לית להו מהני פקפוק אלא נטילה אחת מבינתים דליכא תעשה וגזרת תקרה נמי בטלה לה **והלי** דאמרי **מפקפק** כלי קאמרי המפקפק לית ליעיל ונטל אחת מבינתים: **ס"ק**: ליה לרבי מאיר לר' יהודה לית להו דאין מסככין בנסרים ולית להו מהני פקפוק: **ומאי קמ"ל**: דסתמא למתני' מאי לטעמיך בהך פלוגתא למיתנייה במתני': **תמר ר' חייא בר אבא** ט'. ריבתא לית להו משום גזרת תקרה לימלוג אלא בנסרים שאין בני תרבעה לבל משופין הן וחלקים וראוין להסמיך ומשום גזרת כלים נגעו בה לפסול לדיכא דרבי מאיר אע"ג דפסולי כלי עץ ניטהו ולית להו מקבלים טומאה בהו אמנם כלים המקבלים טומאה: **סיפא רבי יהודה** (היא) דקאמר ליה לרבי מאיר למאי קאמרת בנסרים: לטעול (דף יז.) משום גזרת תקרה כך שברה לבים שמאי היא ובקבת בית הלל: **לשמואל דאמר** · לבל יש בהן תרבעה כדברי הכל פסולה: **סיפא במאי פליגי** · הא ודאי סתם תקרה בני תרבעה היא וקמכבר רבי יהודה דבית הלל: **בביטולי תקרה** · כלומר אמר לך שמואל-לעולם בשיש בהן תרבעה ולא היכה כאן תקרה מתחלה ועכשיו היא בא לסכך בהו לסם סוכה **תניגו רבי יהודה** פסיל דגזרינן משום תקרה שלא יבא ויבב תחת קורות ביתו ויאמר מה לי זה מה לי חדשה **לבל** השתא דלו תקרה היתה ובא לידי מעשה לעשות לסם סוכה וזה מוכיח עיודע שתאמרה תורה תעשה ולא מן העשוי **רבי יהודה ורבי מאיר** לי ליכא דלו למגזר משום תקרה לא לית להו **רבי יהודה** סבר בטולי תקרה לבים שמאי צריך ליטול מבינתים **שבקי** בתעשה ולא מן העשוי גזרי בה **ורבי** סבר כיון דבטלה והוכיח שהתקרה פסולה שו ליכא למגזר **סבר** לית להו נחלקו ט' **ותנא** דה גזרינן: **מתני'** המקרה סוכתו · כמו שתלו מושין שמסדרין לכוסות תחלה בסכך ומתניתן פסל עליהן: **תרוכות** · לשפודי"ש בלע"ז ובגמרא מפרש דמקבלי טומאה: **אם יש** ריוח ביניהן כמותן · כין שפוד לשפוד על פני כולה ויתן אם הפסל וכן על פני כולה ובגמרא פריך הא לית הכשר **מרובה** על הפסול: **גמ'** **פרוץ כעומר** · לענין מחיצות שכתב תלמוד מחילה שנעשית בפסין לרבנן ג' וכניה בין אם לפם כמלא פם דנפקא ליה מטורת לבוד וכן על פני כולה דהוה ליה פסול ככסר: **בנבנם ויוצא** · שיהא פסל הרוחב במותן יכול ליכנס ולינא בריות שבינתים להשמת הוה ליה פסל שנתן אם מרובה על הפסולים והלוי יותר על הפסולים: **והא**

[לעיל יח: וש"נ]

[שבת מב. קלב. יבמות כח. כ"ק נד.]

[לעיל יה. וש"נ]

[לעיל יב:]

פירוש מו:

לעיל יב.

פירוש מו:

[מר סבר בטל תקרה לב"ש כשנטל אחת מבינתים ולבית הלל אי מפקפק או נטל אחת מבינתים וא"ל ר"ם בין ב"ש ובין ב"ה אי נטל אחת מבינתים אין אי לא לא · מכאן ע"ל]

צה א מיי' פ"ח מהל' סוכה הלכה ח סמג עשין מג טוש"ע ח"ח סימן תרלח סעיף ס:

צו ב ג מיי' פ"ח מהל' סוכה הלכה מז טוש"ע ח"ח סימן תרכה סעיף ב וסימן תרלג סעיף ח:

---

* ד"ה ובגמ' דשמשין בים ע"ש תוספות [ד"ה ואפילו] ואמרי' דמפקפק אינו מועיל ואמרי' מאי קמ"ל והא אפילו רבי יהודה בהא סברא הדא זימנא דתנן מסככין בנסרים דברי רבי יהודה ורבי מאיר אוסרי ואוקימנא בגורת [תקרה] פליגי ואתינן לאוקימנא פלוגתייהו בהא דתנן מסככין בנסרין דברי ר' יהודה [בנסרים] משופין לשידות ולתיבות וכיוצא בהן ומשום גזרת כלים פליגי ונדחת אלא מתני' תתרוייהו בגורת תקרה פליגי וסיפא רבי יהודה היא דא"ל לר' מאיר הא דגזרת [לסכך] בנסרים משום גזרת תקרה סיפא ד"ש[היא] דאמרו נטל אחת מבינתים אע"פ שמפקפק אבל ב"ה אפילו במפקפק סבי ואמר אמר לך סיפא בבטולי תקרה פליגי רבי יהודה סבר אפילו במפקפק בטלה וכ"ש בנטילת אחת מבינתים דרבי מאיר סבר לעולם לא בטלה אלא בנטילה: **תתני'** המקרה סוכתו בשפודין כו' ואקשינן מינה לרב הונא (כר' השתא) [בריית רבי ישמעאל] (עד) דאמר בפירובין פרוץ כעומר אסור לטלטל אפילו בפקפוק בטלה וכ"ש בנטילת אחת מבינתים דרבי מאיר סבר לעולם לא בטלה אלא בנטילה: **תתני'** המקרה סוכתו בשפודין כו' ואקשינן מינה לרב הונא (כר' אמר לך סיפא בבטולי תקרה פליגי רבי יהודה סבר אפילו בפקפו

גבי כפרו שניהם כאחת פריך והא לי לאפסר לגמלס ומשני רבי יוסי הגלילי היא ורבי יוחנן מקבי לאפלי תימא רבנן מקמע דאין הלכה כרבי יוסי הגלילי וכן פרק ד' אחין (יבמות דף מה.) גבי אחיות לאיי יודע מי שקנאן אמר ליה רבי יוחנן לא סתם לן תנא כר"י הגלילי לכך נראלה לרבינו שמים אין הלכה כמותו והכי הוו כבידי שמים אבל בידי אדם הלכה כמותו כדמוכח הך דקמעתין ובפרק שני דחולין (דף כח.) ויש תימה הא דאמרי' פ"ק דעירובין (דף ה:) לחי המסוך מדופני של מבוי (ג) לעולם המבוי פחות מעשרים אמות אין לריך לחי אחר להתירו ומעשרים אמות לריך לחי אחר להתירו ומקשה רב הונא בריה דרב יהושע לרב הונא לחי מהו שיהא מחובר לקרקע ומשני במבוי שבעה ניסר בעומד מרוסה על הפרוץ רב אחא בריה דרבא אומר אפילו תימא בשאין מעזיף אם היו נתונים שתי נותנן ערב ערב נותנן שתי: או בארובות המטוה: לימא מסייע ליה לר' אמי בר מבויומי דאמר רבי אמי בר מבויומי בסככה בבלאי בלים פסולה: כראמר ר' חנן אמר רבי בארובה ושתי כרעים בקצרה ושתי כרעים היכא איתמר דר' חנן אמר רבי? אתא דתנן ממטה

והא אפשר לצמצם? אי אמר אפילו תימא במעזיף לבא במעזיף אם היו נתונים שתי נותנן ערב ערב נותנן שתי: או בארובות המטוה: לימא מסייע ליה לר' אמי בר מבויומי דאמר רבי אמי בר מבויומי בסככה בבלאי בלים פסולה: כראמר ר' חנן אמר רבי בארובה ושתי כרעים בקצרה ושתי כרעים היכא איתמר דר' חנן אמר רבי? אתא דתנן ממטה

(ג) והא לחפסר לגמלס. קס"ד דהאי דקמתרן "בסככה ויושלו" הכי מתרן כל כמוחו=בסככה ויושלו הוא, סתמא הוא בסככה ויושלו דאין לגמלס ולטין כמוחן ממש לא פחות ולא יותר ונכרכינן והא לס יכן דעתו לכך לחפסר לגמלס וקתני מתניתין כמוחן כשרה. והוה ליה פרין כעומלן; ומשני לחמר רבי יוסי הגלילי היא. במעזיף: מתניתין לא לחכשר במגמלס אלא בשמעזיף ריוח שביניהם על רוחב הפסולין "וכמוחן" דקתני-בסככה ויושלו: רבא אמר. לפיל במגמלס ואם היו נתונין הפסולין שמי נותנן לקניס על סכך ערב דע"כ אם אינו נותן רואי הקניס על הפסולין הרי הן נופלין לתרן והלכך בארובה דרב יהושע אע"ג דאמר מרוסה הוא ליה כאר מרוסה על הפסול ומבטלן: בבלאי כלים. לקמן מפרש במתניתין שהין בהן שלש על שלש דלאו על גב דהשתא לא מקבלי טומאה כיון דמכלי אחא גזור בה רבנן, לרוכות שמי השתא לא מקבלי טומאה דלא חזו למידי אלא מכלי קלחו: בחרובה ושתי כרעים עמה. חזו: קנים. לותם לחבר ברוחב המטה לגד מרלשותיה ומרגליותיה:

(ג) רש"י ד"ה והא לחפסר וכו' דקתני סכך בכסככה ויושלו: (ג) תוס' ד"ה פרין כעומל וכו' המשון מדוסמו של מבוי פחות מד' לחמות נידון משום לחי ואין לריך לחי אחר להתירו: (ג) בא"ד ומשני דאפשר משום דלמלס: פרין מרוסה:

רבינו חננאל

כשרה ומשני מאי ריוח ביניהן כמותן דקתני בסתאי כשיש ריוח ד' אצבעות סכך כשר ביניהן להכנים ולהוציא בלותם אם יש לו יתרון בשעת מן השפודין. והדתנן והא *) אפשר לצמצם כלומר אם תבא להכנים ביניהן ולהוציא סכך כשר כמותם אי אפשר שלא תדחק השפוד בשעת סתינה או סתינה שנמצא ס צ ד אחד יתר ומצד אחת פחות. ושנינן במעזיף בריוח יתר ס ס ק ו ם השפוד שנכניא שם סכך כשר כמותן ולא יוו ממקומו ולא יתחוק השפוד ובא רבא בשעת אחר ואמר לשלם אין שם ריוח אלא כמותם בנכנס ויוצא מאי אסרת חיישינן דילמא בעידנא דסכיך ביניידו דחיק ליה לסכך ס ס ו ל בראשרת אם היה סכך פסול נתון שתי נותן הסכך כשר עליהן ערב ולא נמצא ס כ נ י ם ביניהם כלום ולא דחקן וכך ה ש ש ו ע ה: אן בארובות ה ס ס ה. ואוקימנא בארובה וב' כרעים דכלי חוא וכי

*) ג"ל והא לי לאפסר לגמלס וכן גרים רבינו גם בעירובין ט"ו ע"ס בתוס' שם ומלן כשם רבינו דגרים והא לי לאפסר לגמלס.

ג"ל לתלי גיסס מסרס"ם

*) "פירוסת דאין דומה שיסכטל סכך פסול בסכך חע"ם שהסכך רוב כיון דאין מעורבין זה בזה ויכיר כל אחד בפני עלמו כמו שפני בקונטרס דהסתבן לעיל (דף ס:) שעירבו ואינו ניכר כי ניהו פסול וכי ניהו כשר ונירסת ר"ח עיקר דנרס והא לי לאפסר לגמלס כדפריסים ונימת נפי גירסתו דלא קיימא השתא רבי אמי ורבא לשטוי כמלן דאמר פרוץ כעומד לאסור לכולהו קאמרינן הכא כך פירכא דאי לאפסר לגמלס אבל לגירסת הקונטרס קיימי השתא לשטוי כמלן דאמר פרוץ כעומד לאסור והייט דלא כהלכתא דפרק קמא דעירובין (דף מ:) פסקינן הלכה כמלן דאמר מותר:

בארובה ושתי כרעים בקלרה ושתי כרעים. פוגיא דקמעתין כרבי נחמיה דרבנן לא מטמאה בחרובה ושתי כרעים מהורה וכרבי נחמיה מטמא ומוקמ' בשכל המטה קיימת וטולה של חדם אחד שסופו לחזור ולחברה אבל חדם אחד מקלה מקלה או של שני בני חדם הואיל וחין.סופן לחזור ולחברה טפי חפילו ליכא חרובה ושתי כרעים קלרה ושתי כרעים מהורה כדתנן במסכת כלים פרק י"ח (מ"ט) ובפרק שלשה שקלעו (נירסת דף נ:) מייתינן לה מטה שעגבה חניה או שחבדה חניה חלקוה אחין או שותפין מהורה החזירוה מקבלת טומאה מכאן ולהבא והא דתנן התם כרע שהיתה טמאה מדרש וחברה למטה אלא טמאה פירכא היא טמאה מדרש והמטה מגע מדרש אלמא דכרע לחוליה טמא לייט לאחר שחברו למטה חוזר לטומאתה יכנה חפילו במטה מהורה אבל כל זמן שלא חברו מהורה אע"פ שפירש ממטה טמאה:

מטה מטמאת חבילה • מקנה היא פרק י"ח דכלים ומטמאת חבילה כמהיות מחוברת יחד לגג נהפרקה לחבר לחבר היכא מקבלת טומאה לפילו בקלרה ושמי כרעים ומכל מקום מודה רבי לגיעזר שאם נהפרקה וחזר וחיברה חוזרת לטומאתה דקתאמר ומטמאת חבילה אם טמאה היא לין טבילה שולה לה לחבריס לחבר חבר היכא מתקבה ומטבילה וחכמים אומרים מטמאת אברים ומשהרת אברים מאי ניהו? א"ר חנן אמר רבי ארוכה ושתי כרעים, קצרה ושתי כרעים, למאי חזיא? למסמכינהו אגודא *ולמיתב עלייהו ומשדא אשלי גופא אמר ר' אמי בר טביומי סכבה בבלאי כלים פסולה, מאי בלאי כלים? *אמר אביי *מטלניות שאין בהם שלש על שלש דלא חזיין לא לענים ולא לעשירים תניא כוותיה דרבי אמי בר טביומי של שיפא ושל גמי שריה אע"פ שנפחתו מבשיעורה אין מסכבין בהן. *מחצלת הקנים גדולה מסכבין בה, קטנה אין מסכבין בה ר' אליעזר אומר *אף היא מקבלת טומאה ואין מסכבין בה: ²התחומט בגדיש: אמר רב הונא לא שנו אלא שאין שם חלל טפח במשך שבעה, אבל יש חלל טפח במשך שבעה, הרי זה סוכה. *תניא נמי הכי התחומט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה והאנן תנן אינה סוכה אלא לאו שמע מינה כדרב הונא שמע מינה איבא דרמי ליה מירמא תנן התחומט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה והא תניא הרי זו סוכה? אמר רב הונא לא קשיא באן בשיש שם חלל טפח במשך שבעה באן בשאין שם חלל טפח במשך שבעה: מתני' *המשלשל דפנות מלמעלה למטה אם גבוה מן הארץ שלשה טפחים פסולה, מלמטה למעלה אם גבוה עשרה טפחים כשרה רבי יוסי אומר כשם שמלמטה למעלה עשרה טפחים כך מלמעלה למטה עשרה טפחים: גמ' במאי קמיפלגי? מר סבר מחיצה תלויה מתרת ומר סבר מחיצה תלויה אינה מתרת תנן התם *בור שבין שתי חצירות אין ממלאין ממנה בשבת אלא אם כן עשה לה מחיצה עשרה טפחים בין מלמעלה בין מלמטה בין בתוך אוגנו רבן שמעון בן גמליאל אומר בית

*מטה מטמאת חבילה ומטהרת חבילה דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים *מטמאת אברים ומטהרת אברים מאי ניהו? א"ר חנן אמר רבי ארוכה ושתי כרעים, קצרה ושתי כרעים, למאי חזיא? למסמכינהו אגודא *ולמיתב עלייהו ומשדא אשלי גופא אמר ר' אמי בר טביומי סכבה בבלאי כלים פסולה, מאי בלאי כלים? *אמר אביי *מטלניות שאין בהם שלש על שלש דלא חזיין לא לענים ולא לעשירים תניא כוותיה דרבי אמי בר טביומי של שיפא ושל גמי שריה אע"פ שנפחתו מבשיעורה אין מסכבין בהן. *מחצלת הקנים גדולה מסכבין בה, קטנה אין מסכבין בה ר' אליעזר אומר *אף היא מקבלת טומאה ואין מסכבין בה: ²התחומט בגדיש: אמר רב הונא לא שנו אלא שאין שם חלל טפח במשך שבעה, אבל יש שם חלל טפח במשך שבעה, הרי זה סוכה. *תניא נמי הכי התחומט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה והאנן תנן אינה סוכה אלא לאו שמע מינה כדרב הונא שמע מינה איבא דרמי ליה מירמא תנן התחומט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה והא תניא הרי זו סוכה? אמר רב הונא לא קשיא באן בשיש שם חלל טפח במשך שבעה באן בשאין שם חלל טפח במשך שבעה: מתני' *המשלשל דפנות מלמעלה למטה אם גבוה מן הארץ שלשה טפחים פסולה, מלמטה למעלה אם גבוה עשרה טפחים כשרה רבי יוסי אומר כשם שמלמטה למעלה עשרה טפחים כך מלמעלה למטה עשרה טפחים: גמ' במאי קמיפלגי? מר סבר מחיצה תלויה מתרת ומר סבר מחיצה תלויה אינה מתרת תנן התם *בור שבין שתי חצירות אין ממלאין ממנה בשבת אלא אם כן עשה לה מחיצה עשרה טפחים בין מלמעלה בין מלמטה בין בתוך אוגנו רבן שמעון בן גמליאל אומר בית

חבילה • ניחד: ומטהרת חבילה • מס טמאה היא לין טבילה עולה לה לחבריס לחבר חלא מתקנה ומטבילה: למסמכינהו לגודא • לקרבן חלל הכותל הרחב כמלא רוחב מטה וטען עליס מן הכרעיס ולכותל למרחקותיה ולמרגלותיה: ומשדא לגלי • ומסרג ורלויה למקבב ומטמא מדלה:

כלים פ"ע מ"ע

שיפא • ליפק"ל: ושל גמי • יונ"ק: שריה • כגון נפחתה ונפקייר בה: לעי"פ • שפחותה עכשיו מכשיעור לטומאה דתנן (כלים פ' כ"ו מ"ב) מפן שמה על שמה: לין מסכבין • לחולל ומלי קלחי ותחלתה היתה מקבלת טומאת מסכב הזב ומדה: גדולה מסכבין בה • דלחו כלי הוא דסתמא לסיכוך: לף היא מקבלת טומאה • קסבר סתמא לסכיבה וכלי היא: חלא מחין שם חלל עפח • גוזה כמלך לוכך וכתב שבעה טפחים כשיעור סוכה וחמ"ל הגדיש כל הגדיש על לוחו חלל דעכשיו נעשה שם סכך מחליו ולא היה עליו שם סכך מחחילה:

[נקמן כ.]

[שם ע"ש]

לבל שם יש שם כלי • חלל עפח, להל הוא, נמלא שם סכך על לוחו גדיש וכשחוטט בו מלמטה למעלה עד שמגביה לח החלל לשיעור גובה עשרה חין זו עשייתו שהרי ליכו מתקן חלל הדפנות ובדפנות לא חמרינן חעשה ולא מן העשוי, והרי היה כסוכה שפחותה מעשרה וחקן בה והשלימה לעשרה: חיכא דרמי לה מירמא • לח מתני להח דבר הוא בלשון לא שע ולפרושי מתני' חלח רמי מתני' מירמי' לחבריתא ודבר הוא לשנויי לחמר: מתני' המשלשל • למטה קרי שלשול: מלמטה למטה • שהתחיל לחרוג המחילה חלל הסכך וחולג וכח כלפי מטה: שלשה טפחים פסולה • להיינו כדי שיזדקר הגדי בבח רחש, לחמרן פסולה: מלמטה למעלה • שהתחיל לחרוג מלמטה סמוך לקרקע ומגביה ושולה כיון שהגביה עשרה כשרה ולף על פי שלח הגיע לסכך: רבי יוסי חומר כשם שמלמטה למעלה • דיו בחריגת ו': כך מלמעלה למטה • דיו בחריגת עשרה ולפילו גבוהה הרבה מן הארץ כשרה וקסבר מחילה חלויה עשרה מחרים: גמ' בור שבין שתי חצירות • חלין בחלך זו וחלין בחלך זו ומחילה בין החלירות ומהלכת ועלויה על פי הבור ולין פחח ביניהם לעדב זו עם זו: לין ממלחין ממנה • לח זו ולח זו לפי שממיד חלר זו מכיח לזו: בין מלמטה • בחוך לחוכו: למיב • מחוך חוכו • כלומר בין מלמעלה לחוכו מן המים נעשים ומפרשין לוגן של בור למוכחת מילחת דכשבינ לוגן המים נעשים ומפרשין מעחמת בעירובין שמחילה חלויה מחרת במים דקל הוא שהקילו חכמים במים לבל מחילה החוללת לח החלירות ומהלכת ע"פ הבור שלח נעשה בשביל המים חינה מחרת לחין מחילה מחרת במים שלח נעשים בשביל להחיר מלוי המים כגון גזוזטרת שלמעלה מן היס דתנן בעירובין (דף סה:) לעושין לה מחילה חלוי, וכגון זו שבחוך לוגן הבור:

בשביל המים

גליון השי"ם

גמ' מכ"ם וכו' חיכא דמני • בין זה לקמן דף לב ע"ב • ר"ם דף כו ע"ב • ב"ב דף יח ע"ב ודף כו ע"ב: תוס' ד"ה דלא חזי וכו' ותמי' מיבב • עיין מה דף ס ע"ב תוס' ד"ה כמלגיוסי

עזים מעלטל מלא וריקן דלא שייך למדרס הכי חלח גבי שק שחין דרך לעשותו חלח מלא וריקן שעטוי לשחת בו משחות כדכתיב (בראשית מג) ולהביא כספיכם חיש לא שקו: דלא חזי לח לעניים ולא לעשירים • ותפילו חיכא בעלה דעתו והא דמשמע בזבחים פרק בס שחחת (דף נה.) דמטלית פחומה משלש על שלש מהניא בים מחבצה דלח דמי להסס מחבצה ניכרת מחוך מעטין כדפריסים פרק כ"ח דכלים: אבל חם יש שם חלל טפח • מילין למימר רב הונא למעמיה דחמר לעיל (דף י.) גבי בין סוכה לסוכה טפח ושמא מהן לחמר הסס חרבעה הכא מודה דהא לשמולל לחמר הסס עשרה הכא לח שייך: בין מלמטה בין מחוך לוגו • וים ספרים שכחוב בהן בין מלמטה מחוך לוגו ולח יהכן דחס כן מלמעלה הייט חוץ לבור לפי בחוך הבור ושוד לחס כן לח הוי למעלה דס"ק כגון למעלה לבהן שמעון בן גמליאל דפליגי לחמרלפי פרק כילד מבחחפין (עירובין דף סו.) דרב הונא לחמר למטה ממש למעלה למעלה ממש וזה וזה בבור ורב יהודה לוחר למטה למטה מן המים [למעלה למעלה מן המים]: בית

עין משפט נר מצוה

א מיי' פכ"ו מהל' כלים הלכה יג:

ק ב ג מיי' פ"ה מהל' סוכה כל' ו סוס"ע ס"ח סימן תלנה:

קא ד מיי' שם פ"ד הלכה ד סמג עשין מג סוס"ע ס"ח סימן מכל סעיף ו:

קב ה מיי' פ"ע מהל' שבת הלכה יח ופ"ג מהל' מילוכין הל' כה סמג עשין ו סוס"ע ס"ח סי' שעו סעיף ח:

[מי' תוספות שבת כו. ד"ה מין כו]

רבינו חננאל

הא דתנן מטה מיטמאת אברים ומיטהרת אברים ר' חנין אמר באחוכה וב' כרעים בקצרה וב' כרעים דעדיין חורת כלי עליה דהויא למסמכינהו אגודא ולמיתב עלית ולמישר אשלא עלית ומשום תכי דאוקימנא למתני' בדאית תורת כלי עליה ונדחת היות מיוע לדמי בר מביומי דאמר מסכת בבלאי כלים פסולה. ומשום אביי ממלאות שאין בהן ג' על ג' ולא חוד לא לענים ולא לעשירים ואע"ג דתניא כוותיה דתניא מחצלת של שיפא ושל גמי אע"פ שנפחתו שיריה מכשישור אין מסכבין בהן ושל קנים גדולה מסכבין בהן ר' אליעזר אומר אפי אינה מקבלת טומאה [מסכבין בה]*) לא דייקא מתניתין כוותיה**): מתני' התחומט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה • אמר רב הונא לא שנו אלא שאין חלל טפח במשך שבעה כו' • יש מי שאומר לא שנו כי אינה סוכה אלא בזמן [שאין] שם חלל טפח במשך שבעה אבל אם יש טפח שם הוא קיימ"ל דטפח אוהל הוא ומשך ו' טפחים הוא משך טוכה קפ"ח ובאילו עכשיו הוא עשוי לשם תוכ' • ויש מי שאומר לא שנו אלא שאין שם חלל אפילו טפח בתחלת גדישה וחצגדיש עשוי לשם בעל בעלמא אבל יש שם חלל טפח במשך (ששה) [שבעה] טפחים שישה משך טוכה קפ"ח ונמצאת הסכך החיא עשויה לשם צל סוכה בעלמא ועקיל"ל סוכת רקב"ש סוכה ס"ם כשרה ווה שהתפס בגדיש למשה ומסיר האלומות להשלים ו' טפחים כדי הכשר סוכה שפיר דמי מאחר שהסכך לשמה סוכה בעלמא נעשית ואינה עשויה לשם אוצר שאין דרך בע"א להגדיש תלוי וכיון שהלה זה נחברה לשם סוכה הניחו לפיכך כשר • ושאר השטרוה פשוטה היא פי"ש נאו"ן למיחב עליה ולמישל אשלא ראויה היא לישב

*) כ"ה בגי' בנרייתא לקמן כ וכן גרס רבינו גם כאן. **) דבכי רבינו ליט מוכן דבמתי לא דייק מתני' כוותיה וכל כהשבונים ז"ל פסקו כוותיה ופ"ה.

עליה ולשוות נעורות או משתן או קנבוס • אלא שכל הנסוכה גם צריך לישב השוחט ע"ג מקום גבוה כדי להשחיל וירד למטה וכשוקפין אחוכה וקצרה ע"ג ב' כרעים וסומכין אותה וישבים עליה וכבלי חשבונה • ואע"פ שאינה מטה על מחכונתה לפיכך מיטמאת אברים ומיטהרת אברים הלכך: המשלשל דפנות מלמעלה למטה אם גבוהות מן הארץ ג' טפחים בור שבין ב' חצירות טר עד

בית שמאי אומרים מלמעלה ובית הלל אומרים מלמטה, אמר ר' יהודה לא תהא מחיצה גדולה מן הכותל שבניהן *אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: ר' יהודה בשיטת רבי יוסי אמרה דאמר מחיצה תלויה מרחת, ולא היא, לא ר' יהודה סבר לה כר' יוסי ולא ר' יוסי סבר לה כר' יהודה, לא ר' יהודה סבר לה כר' יוסי עד כאן לא קאמר ר' יהודה התם אלא בעירובי חצירות דרבנן אבל הבא סוכה דאורייתא לא ולא רבי יוסי סבר לה כר' יהודה עד כאן לא קאמר ר' יוסי הבא אלא בסוכה דמצות עשה אבל שבת דאיסור סקילה לא ואם תאמר מעשה שנעשה בציפורי על פי מי נעשה, לא על פי רבי יוסי אלא על פי רבי ישמעאל ברבי יוסי, ומאי מעשה *דרבי אתא רב דימי אמר פעם אחת שכחו ולא הביאו ס"ת מערב שבת למתר פירסו סדינין על גבי העמודים והביאו ספר תורה וקראו בו, פירסו מלקא דעתך מהיכן הביאום בשבת? אלא מצאו סדינין פרוסין על גבי העמודים והביאו ספר תורה וקראו בו. אמר רב חסדא אמר אבימי *מחצלת ארבעה ומשהו מתרת בסוכה משום דופן היכי עביד? תלי ליה באמצע פחות משלשה למזה ופחות משלשה למעלה ובל פחות משלשה בלבוד דמי, פשיטא? *מהו דתימא חד לבוד אמרינן קמ"ל, מיתיבי מחצלת שבעה ומשהו מתרת בסוכה משום דופן היכי דמי? תניא ההיא בסוכה גדולה, ואמאי קא משמע לן דמשלשלין דפנות מלמעלה למטה? ברבי יוסי. אמר רבי אמי פס' ארבעה ומשהו מתיר בסוכה משום דופן ומוקים ליה בפחות משלשה טפחים סמוך לדופן בלבוד דמי, מאי קמ"ל? הא קמ"ל שיעור משך סוכה קטנה שבעה:

מתני'

בית שמאי אומרים מלמעלה ובית הלל אומרים מלמטה. כל הספרים גרסינן ליכא כ"ף כילד מסתפקין (עירובין דף פו.): **פירסו** מלקא דעתך מהיכן הביאום. והלא היה לסתור להכניס ולהוליה והא הכל מודים לו גרסינן דמחיצה בלא לבוד הוא ומחיצה כזו מותר לעשות בשבת כדתנן בפרק כל גגות (שם דף קכה:) גבי מחצלת דלמעלה מן הסוכה: **ולא היא** לא ר' יהודה סבר לה כר' יוסי ולא ר' יוסי סבר לה כר' יהודה לא ר' יהודה סבר לה כר' יוסי עד כאן לא קאמר ר' יהודה התם אלא בעירובי חצירות דרבנן אבל הבא סוכה דאורייתא לא ולא רבי יוסי סבר לה כר' יהודה עד כאן לא קאמר ר' יוסי הבא אלא בסוכה דמצות עשה אבל שבת דאיסור סקילה לא ואם תאמר מעשה שנעשה בציפורי על פי מי נעשה, לא על פי רבי יוסי אלא על פי רבי ישמעאל ברבי יוסי, ומאי מעשה *דרבי אתא רב דימי אמר פעם אחת שכחו ולא הביאו ס"ת מערב שבת למתר פירסו סדינין על גבי העמודים והביאו ספר תורה וקראו בו, פירסו מלקא דעתך מהיכן הביאום בשבת? אלא מצאו סדינין פרוסין על גבי העמודים והביאו ספר תורה וקראו בו. אמר רב חסדא אמר אבימי *מחצלת ארבעה ומשהו מתרת בסוכה משום דופן היכי עביד? תלי ליה באמצע פחות משלשה למזה ופחות משלשה למעלה ובל פחות משלשה בלבוד דמי, פשיטא? *מהו דתימא חד לבוד אמרינן קמ"ל, מיתיבי מחצלת שבעה ומשהו מתרת בסוכה משום דופן היכי דמי? תניא ההיא בסוכה גדולה, ואמאי קא משמע לן דמשלשלין דפנות מלמעלה למטה? ברבי יוסי. אמר רבי אמי פס' ארבעה ומשהו מתיר בסוכה משום דופן ומוקים ליה בפחות משלשה טפחים סמוך לדופן בלבוד דמי, מאי קמ"ל? הא קמ"ל שיעור משך סוכה קטנה שבעה:

מתני'

בית שמאי אומרים מלמעלה. כל הספרים גרסינן ליכא כ"ף כילד מסתפקין (עירובין דף פו.): **פירסו** מלקא דעתך מהיכן הביאום. והלא היה לסתור להכניס ולהוליה והא הכל מודים לו גרסינן דמחיצה בלא לבוד הוא ומחיצה כזו מותר לעשות בשבת כדתנן בפרק כל גגות (שם דף קכה:) גבי מחצלת דלמעלה מן הסוכה: **ולא היא** לא ר' יהודה סבר לה כר' יוסי ולא ר' יוסי סבר לה כר' יהודה לא ר' יהודה סבר לה כר' יוסי עד כאן לא קאמר ר' יוסי הבא אלא בסוכה דמצות עשה אבל שבת דאיסור סקילה לא ואם תאמר מעשה שנעשה בציפורי על פי מי נעשה, לא על פי רבי יוסי אלא על פי רבי ישמעאל ברבי יוסי, ומאי מעשה *דרבי אתא רב דימי אמר פעם אחת שכחו ולא הביאו ס"ת מערב שבת למתר פירסו סדינין על גבי העמודים והביאו ספר תורה וקראו בו, פירסו מלקא דעתך מהיכן הביאום בשבת? אלא מצאו סדינין פרוסין על גבי העמודים והביאו ספר תורה וקראו בו. אמר רב חסדא אמר אבימי *מחצלת ארבעה ומשהו מתרת בסוכה משום דופן היכי עביד? תלי ליה באמצע פחות משלשה למזה ופחות משלשה למעלה ובל פחות משלשה בלבוד דמי, פשיטא? *מהו דתימא חד לבוד אמרינן קמ"ל, מיתיבי מחצלת שבעה ומשהו מתרת בסוכה משום דופן היכי דמי? תניא ההיא בסוכה גדולה, ואמאי קא משמע לן דמשלשלין דפנות מלמעלה למטה? ברבי יוסי. אמר רבי אמי פס' ארבעה ומשהו מתיר בסוכה משום דופן ומוקים ליה בפחות משלשה טפחים סמוך לדופן בלבוד דמי, מאי קמ"ל? הא קמ"ל שיעור משך סוכה קטנה שבעה:

מתני'

בית שמאי אומרים מלמעלה. כל הספרים גרסינן ליכא כ"ף כילד מסתפקין (עירובין דף פו.): **פירסו** מלקא דעתך מהיכן הביאום. והלא היה לסתור להכניס ולהוליה והא הכל מודים לו גרסינן דמחיצה בלא לבוד הוא ומחיצה כזו מותר לעשות בשבת כדתנן בפרק כל גגות (שם דף קכה:) גבי מחצלת דלמעלה מן הסוכה: **ולא היא** לא ר' יהודה סבר לה כר' יוסי ולא ר' יוסי סבר לה כר' יהודה לא ר' יהודה סבר לה כר' יוסי עד כאן לא קאמר ר' יוסי הבא אלא בסוכה דמצות עשה אבל שבת דאיסור סקילה לא ואם תאמר מעשה שנעשה בציפורי על פי מי נעשה, לא על פי רבי יוסי אלא על פי רבי ישמעאל ברבי יוסי, ומאי מעשה *דרבי אתא רב דימי אמר פעם אחת שכחו ולא הביאו ס"ת מערב שבת למתר פירסו סדינין על גבי העמודים והביאו ספר תורה וקראו בו, פירסו מלקא דעתך מהיכן הביאום בשבת? אלא מצאו סדינין פרוסין על גבי העמודים והביאו ספר תורה וקראו בו. אמר רב חסדא אמר אבימי *מחצלת ארבעה ומשהו מתרת בסוכה משום דופן היכי עביד? תלי ליה באמצע פחות משלשה למזה ופחות משלשה למעלה ובל פחות משלשה בלבוד דמי, פשיטא? *מהו דתימא חד לבוד אמרינן קמ"ל, מיתיבי מחצלת שבעה ומשהו מתרת בסוכה משום דופן היכי דמי? תניא ההיא בסוכה גדולה, ואמאי קא משמע לן דמשלשלין דפנות מלמעלה למטה? ברבי יוסי. אמר רבי אמי פס' ארבעה ומשהו מתיר בסוכה משום דופן ומוקים ליה בפחות משלשה טפחים סמוך לדופן בלבוד דמי, מאי קמ"ל? הא קמ"ל שיעור משך סוכה קטנה שבעה:

מתני'

בית שמאי אומרים מלמעלה ובית הלל אומרים מלמט

מתני' *הרחיק את הסיכוך מן הדפנות שלשה טפחים פסולה. *בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש מן הכותל לסיכוך ארבע אמות פסולה. וכן חצר שהיא מוקפת אכסדרה. סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שאין מסככין בו אם יש תחתיו ארבע אמות פסולה: **גמ'** כל הני למה לי צריכא. דאי אשמעינן בית שנפחת משום דהני מחיצות לבית עבידי אבל חצר המוקפת אכסדרה דמחיצות לאו לאכסדרה עבידי אימא לא, צריכא. ואי אשמעינן הני תרתי משום דסכבן סכך כשר הוא אבל סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שאין מסככין בו דסכבה סכך פסול הוא אימא לא צריכא. אמר רבה אשבחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי ואמרי יאויר פוסל בשלשה, סכך פסול פוסל בארבעה ואמינא לדהו אנא אויר דפוסל בשלשה מנא לכו דתנן הרחיק את הסיכוך מן הדפנות שלשה טפחים פסולה סכך פסול נמי לא ליפסיל אלא בארבע אמות דתנן בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש בין הסיכוך לכותל ד' אמות פסולה ואמרו לי בר מינה דההיא דרב ושמואל אמרי תרוייהו משום דופן עקומה נגעו בה ואמינא להו אנא מה אילו איכא סכך פסול פחות מארבעה ואויר פחות משלשה מאי כשרה, מלייה בשפודין מאי פסולה, ולא יהא אויר הפוסל בשלשה כסכך הפוסל בארבעה ואמרן לי אי הכי לדידך נמי דאמרת סכך פסול פוסל בארבע אמות: מה אילו איכא סכך פסול פחות מארבע אמות ואויר פחות משלשה מאי כשרה, מלייה בשפודין מאי פסולה לא יהא אויר הפוסל בשלשה כסכך הפוסל בארבע אמות ואמינא להו אנא האי מאי בשלמא לדידי דאמינא ארבע אמות משום

מתני' הרחיק את הסיכוך מן הדפנות שלשה טפחים פסולה. בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש מן הכותל לסיכוך ארבע אמות פסולה. וכן חצר שהיא מוקפת אכסדרה. סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שאין מסככין בו אם יש תחתיו ארבע אמות פסולה: **גמ'** כל הני למה לי צריכא. דאי אשמעינן בית שנפחת משום דהני מחיצות לבית עבידי אבל חצר המוקפת אכסדרה דמחיצות לאו לאכסדרה עבידי אימא לא, צריכא. ואי אשמעינן הני תרתי משום דסכבן סכך כשר הוא אבל סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שאין מסככין בו דסכבה סכך פסול הוא אימא לא צריכא. אמר רבה אשבחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי ואמרי יאויר פוסל בשלשה, סכך פסול פוסל בארבעה ואמינא לדהו אנא אויר דפוסל בשלשה מנא לכו דתנן הרחיק את הסיכוך מן הדפנות שלשה טפחים פסולה סכך פסול נמי לא ליפסיל אלא בארבע אמות דתנן בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש בין הסיכוך לכותל ד' אמות פסולה ואמרו לי בר מינה דההיא דרב ושמואל אמרי תרוייהו משום דופן עקומה נגעו בה ואמינא להו אנא מה אילו איכא סכך פסול פחות מארבעה ואויר פחות משלשה מאי כשרה, מלייה בשפודין מאי פסולה, ולא יהא אויר הפוסל בשלשה כסכך הפוסל בארבעה ואמרן לי אי הכי לדידך נמי דאמרת סכך פסול פוסל בארבע אמות: מה אילו איכא סכך פסול פחות מארבע אמות ואויר פחות משלשה מאי כשרה, מלייה בשפודין מאי פסולה לא יהא אויר הפוסל בשלשה כסכך הפוסל בארבע אמות ואמינא להו אנא האי מאי בשלמא לדידי דאמינא ארבע אמות משום

מתני' הרחיק את הסיכוך מן הדפנות שלשה טפחים פסולה. בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש מן הכותל לסיכוך ארבע אמות פסולה. וכן חצר שהיא מוקפת אכסדרה. סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שאין מסככין בו אם יש תחתיו ארבע אמות פסולה: **גמ'** כל הני למה לי צריכא. דאי אשמעינן בית שנפחת משום דהני מחיצות לבית עבידי אבל חצר המוקפת אכסדרה דמחיצות לאו לאכסדרה עבידי אימא לא, צריכא. ואי אשמעינן הני תרתי משום דסכבן סכך כשר הוא אבל סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שאין מסככין בו דסכבה סכך פסול הוא אימא לא צריכא. אמר רבה אשבחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי ואמרי יאויר פוסל בשלשה, סכך פסול פוסל בארבעה ואמינא לדהו אנא אויר דפוסל בשלשה מנא לכו דתנן הרחיק את הסיכוך מן הדפנות שלשה טפחים פסולה סכך פסול נמי לא ליפסיל אלא בארבע אמות דתנן בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש בין הסיכוך לכותל ד' אמות פסולה ואמרו לי בר מינה דההיא דרב ושמואל אמרי תרוייהו משום דופן עקומה נגעו בה ואמינא להו אנא מה אילו איכא סכך פסול פחות מארבעה ואויר פחות משלשה מאי כשרה, מלייה בשפודין מאי פסולה, ולא יהא אויר הפוסל בשלשה כסכך הפוסל בארבעה ואמרן לי אי הכי לדידך נמי דאמרת סכך פסול פוסל בארבע אמות: מה אילו איכא סכך פסול פחות מארבע אמות ואויר פחות משלשה מאי כשרה, מלייה בשפודין מאי פסולה לא יהא אויר הפוסל בשלשה כסכך הפוסל בארבע אמות ואמינא להו אנא האי מאי בשלמא לדידי דאמינא ארבע אמות משום

ומקהו דכוותיה פריך פ"ק דעירובין (דף י:) לימר דר' יהודה מכוי שהות ריחב ט"ו לימה מרחיק שמי לימות ועושה פס ג' לימות ופריך ואימתי יעשה פס לימה ומחלה וירחיק שמי לימות ויעשה פס לימה ומחלה ולימא לעטויי הכא כדמעטי התם דלמי לויהא להמי ניכוי והמי גיסא ומבטל ליה דהכא כל הפחות מג' כלבוד דמי והוה ליה כסתום דלפיכך עשה כל דפנות הסוכה קנה קנה בפחות מג' כדרב כדתניא לעיל (דף ז.) דופן סוכה כדופן שבת ובלבד שלא יהא בין קנה לחבירו ג' טפחים ואין שיך לחלק כלל בין סוכה של ג' לפחות לסוכה של מרובעה ועוד קשיא מפי דכשני פסין שים בכל אחד מהי טפח ומקהו סגי לימוקי חד בפחות מג' סמוך לדופן ולחיך מוקי בפחות מג' סמוך לרחמנן וי"ל מסוס דלמרינן בסוף פ"ק דעירובין (דף מז:) דלכל מחיצה שחיצה של שני פסין ורוב חיצה מחיצה ואם היו שני פסין שחין בכל אחד מרובעה הויא לה כמחיצה של שני: **אויר** פוסל. כל הסוכה בשלשה בין בתמנע בין מן הלד סכך פסול פוסל כל הסוכה בתרובעה בתמנע כגון שהוא רחוק מן הכותל תרובע לחיוכי יכול לבטלו מסוס עקימת דופן ונעמלת חוץ בין כשר לכשר ולוקח כשמתחיל מדופן התמנעי ומהלך על פני כל הסוכה עד שפתח להמתח חוץ הפסול בין כשר לכשר ולימא ג' דפחות לא לזה ולא לזה לבל חס מתחיל מן הדופן שבגד ומהלך עד הדופן שבנגדו חס בשהר מן הכשר לגד הדופן התמנעי כשיעור הכשר סוכה כשרה להא לית לה ג' דפחות ובל גד שפתח פסולה ולימא להתויר לו הפסול בין מהלכין על פני כל הסוכה בגון דלימא בתמנע סוכה ג' על ג' לויר לו תרובעה על תרובעה סכך פסול חס ממנו ועד הדופן התמנעי כדי הכשר סוכה כגון מה שגלד הפתח ותפילו מה שיולא לחוץ לגמרי דהוליל והכל מחובר לשיעור הכשר סוכה הרי זה כפסל היולא מן הסוכה דניחר בלא דפחות כדלמרינן [לקמן] (דף יט.) לבילוגין כסוכה ותפשר לפי' לין כדי הכשר סוכה ממנו עד דופן התמנעי מלטרפין זה עם זה לגדי הכשר סוכה ולין החויר והפסול מולגין מחר שהכשר מחבר יחד דרך הגדדים: **אילן** לימא סכך פסול פחות מתרובע ולויר פחות מג' מאי כשרה. ולין בלויר שיעור לפסול ולין בסכך פסול שיעור לפסול לין מלטרפין זה עם זה לפסול כיון דלא שוו שיעורייהו להדדי כדלמרינן ומיהו ליכא לליכא שני טפחים סכך פסול וגנים של סכך פסול ולויר מפסיק ביניהם פחות מג' ליכא לספוקי לם שני הפסולין מלטרפין לתרובעה לפסול לת הסוכה דשמא כיון דלויר מפסיק ביניהם לא מלטרפי לו שמא כיון דלין בלויר ג' מלטרפין ומיהו ליכא לליכא בפסולים ד' ולויר פחות מג' מפסיק ביניהם לין הלויר מצלימו לתרובעה כמה שחוצבו כסתום ממחת לבוד דלא למרינן לבוד להחמיר:

הבגד

ונעמלת חוץ בסוכה בין כשר לכשר ותרובעה הוי מקום חשוב להיות מחיצה: **ואמינא להו אנא** מחיצה. **מה אילו איכא** סכך פסול ד' לחות ולויר פחות מג' כגון: **בשלמא לדידי דאמינא** ארבע אמות. דקתני מתניתין פסולה הא פחות כשרה:

קד א מיי' פ"ג מהל' סוכה הלכה כ סמ"ע ס"ת סימן תרנ"ב סעיף כ:

קה ב מיי' שם הלכה יד סמג עשין מג סמ"ע ס"ת שם סעיף ג:

קו ג מיי' שם הלכה כ סמ"ע שם סעיף כ:

קו ד מיי' שם סמ"ע שם סעיף ג:

רבינו חננאל

ומסקנא דשמעתא כר' יוסי דהא אותבינן מתורת בסוכה משום דופן ואוקימנא בסוכה גדולה ר ס ש ל י ן דפנות מלמעלה למטה ולא ע"ד שרבי יוסי נמוקו עמו. וזהא דר' אמי אסיקנא שיעור משך סוכה קטנה ו' טפחים. הא דאמור רבנן דבי רב האויר בסוכה פוסל: [בג' טפחים] וסכך פסול פוסל בד' טפחים ואקשי רבה עליה ומה אילו איכא סכך פסול פחות מד' טפחים ואויר משלימו לד' כשורה [מליא בשפודין מאי פסולה] ולא יהא האויר החשוב דפוסל בג' טפחים כסכך פסול הקל ממנו [דאינו] פוסל עד שיהיה בן ד' טפחים ואמרו לי לדידך נמי דאמרת אויר פוסל בג' טפחים כדתנן הרחיק את הסיכוך ג' טפחים פסול. סכך פסול בד' אמות כדתנן בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש בין סיכוך לכותל ד' אמות פסול. ואילו איכא פחות סכך פסול פחות מד' אמות ואויר פחות משלשה משלימו לד' אמות כשרה. [מליא בשפודין מאי פסולה] ולא יהא האויר החשוב דפוסל בשלשה טפחים כסכך פסול דפוסל בד'

נ"ב ומסקנא דשמעתא כר' יוסי דהא אותבינן מתורת בסוכה משום דופן ואוקימנא בסוכה גדולה ר ס ש ל י ן דפנות מלמעלה למטה ולא ע"ד שרבי יוסי נמוקו עמו. וזהא דר' אמי אסיקנא שיעור משך סוכה קטנה ו' טפחים. הא דאמור רבנן דבי רב האויר בסוכה פוסל: [בג' טפחים] וסכך פסול פוסל בד' טפחים ואקשי רבה עליה ומה אילו איכא סכך פסול פחות מד' טפחים ואויר משלימו לד' כשורה [מליא בשפודין מאי פסולה] ולא יהא האויר החשוב דפוסל בג' טפחים כסכך פסול הקל ממנו [דאינו] פוסל עד שיהיה בן ד' טפחים ואמרו לי לדידך נמי דאמרת אויר פוסל בג' טפחים כדתנן הרחיק את הסיכוך ג' טפחים פסול. סכך פסול בד' אמות כדתנן בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש בין סיכוך לכותל ד' אמות פסול. ואילו איכא פחות סכך פסול פחות מד' אמות ואויר פחות משלשה משלימו לד' אמות כשרה. [מליא בשפודין מאי פסולה] ולא יהא האויר החשוב דפוסל בשלשה טפחים כסכך פסול דפוסל בד'

נ"ב ג-ד"ן אויר פחות מרובע יום סכך פסול פחות מד' אמות ואויר פחות משלשה משלימו לד' אמות כשרה. [מליא בשפודין מאי פסולה] ולא יהא האויר החשוב דפוסל בשלשה טפחים כסכך פסול דפוסל בד'

הבגד ג' על ג'. מקנה היא במסכת כלים פרק כ"ז [מ"ב] והכי מיבעיא הבגד מעמיד מקום ג' על ג' למדרס ומקום ג' על ג' לטמא מת הקק מרכבה על מרכבה והעור חוצה על חוצה ומפץ שקה על שקה שוין למדרס ולטמא מת והקק מרכבה על ג' לתכבוסת לטמא מת דמרכינן לה פרק במה מדליקין (שבת דף כו:) מדכתיב והבגד דמזי לעגייה לכל מדרס תלוי במידי דמזי ליציבה ובפחות מג' טפחים על ג' טפחים לית מזי לכל קק ושוה ומפץ שוין למדרס ולטמא מת: **ורתני** עלה הבגד והקק והעור והמפץ מצטרפין זה עם זה. מקנה היא פרק קדשי מזבח במסכת מנילה (דף יח.) וקתני סיפא מ"ל שמעון מ"מ מפני שהן רלויין ליטמא במושב וכי תנן במעולה הבגד והקק הקק והעור והעור והמפץ מצטרפין דווקא כסדר הזה לפי שמיעורן קרוב זה לזה לכל בגד ושוה לו קק ומפץ דשיעורן רחוקים זה מזה אין מצטרפין ודוקא תמור מצטרף לקל ולא קל לחמור כדתנן התם במסכת כלים (פכ"ו מ"ג) היה שוקה ג' מן הבגד ואחד מן הקק שלקה מן הקק ואחד מן העור תרבעה מן העור ואחד מן המפץ טהור ממקה מן המפץ ואחד מן העור תרבעה מן העור ואחד מן הקק ג' מן הקק ואחד מן הבגד ממא זה הכלל כל שמיבר ט מן החמור ממנו ממא מן הקל ממנו טהור ומתוך הכלל ילתמוד לרבויי מקמט דלקו דוקא קתני מתניתין דמצטרפין כסדר הזה: **כדתנן** המקצע מטלן טפח מקנה היא התם במסכת כלים (פ"ו סוף מ"ד) דמציה מסס שיקלע טפח ויעטוף עלתי למרדעת של חמור טמא והיה להו מני למימר מוחיל וזוין לכי היא דתניא במסכת מעילה בסוף פ' קדשי מזבח (דף יח.) קיצע מטלן ועשה מהן בגד למטכ שלם למושב טפח לחזיה כל שהוא כלומר לעטוף עלתי למטכ כגון לכר או לכסות לו לשמר דבריס המיוחדים למטכ שיעור העלתי ג'טפחים דומיא דלמושב טפח להייט לעטוף עלתי למושב כגון למרדעת של חמור כדמוכח הכא וכן היה דמציה בתוספתא המקצע למטכ אין פחות מעלה ולמושב טפח ולמעמד כל שהוא ולחזיה מעמד סייט לחזיה דמעילה והתם מפרש מאי לחזיה אמר ריש לקיש שכן "עומד וטוען" במתניתין הכא הוחיל ורלוי לקולי תחיס ופירס בערוך לחזי לחזיה משום שיעורא הוא כיון דלא שוו שיעוריהו להדדי לא מצטרפי, אלא לדידכו דאמריתו שיעור משום הפלגה מה לי איתפלג בסכך פסול מה לי איתפלג בסכך פסול ואויר? אמר ליה אביי ולמר נמי נהי דלא שוו שיעוריהו בסוכה גדולה, בסוכה קטנה מי לא שוו שיעוריהו? א"ל התם לאו משום דשוו שיעוריהו להדדי הוא אלא משום דליתיה לשיעורא דסוכה הוא; וכל היכא דלא שוו שיעוריהו להדדי לא מצטרפי והתנן *הבגד שלשה על שלשה, השק ארבעה על ארבעה, העור חמשה על חמשה, מפץ ששה על ששה *ורתני עלה *הבגד והשק, השק והעור, העור והמפץ מצטרפין זה עם זה? התם כדרבתני טעמא אמר רבי שמעון מה טעם הואיל וראוי לטמא מושב כדתנן *המקצע *מכולן מפה על מפה טמא, מפה על מפה למאי חזי, ואמר רבי שמעון בן לקיש משום רבי יניי הואיל וראוי (*ליטמלו) על גבי החמור, בסורא אמרי להא שמעתא בהאי לישנא, בנהרדעא מתנו אמר רב יהודה אמר שמואל *סכך פסול: באמצע פוסל בארבעה, מן הצד פוסל בארבע אמות ורב אמר בין מן הצד בין באמצע בארבע אמות תנן *נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה מפחים בשרה בשלמא לרב דאמר בין באמצע בין מן הצד בארבע אמות משום הכי בשרה אלא לשמואל דאמר באמצע בארבעה אמאי בשרה? הכא במאי עסקינן מן הצד תא שמע *שני סדינין מצטרפין שני נסרים אין מצטרפין רבי מאיר אומר נסרים כסדינין בשלמא להך לישנא דאמר רב בין באמצע בין מן הצד בארבע אמות מאי מצטרפין מצטרפין לד' אמות אלא להך לישנא דאמר רב באמצע בארבעה היכי דמי אי דאית בהו ד' למה להו אצטרופי אי דלית בהו ד' קניא בעלמא נינהו? לעולם דאית בהו ארבעה ומאי מצטרפין מצטרפין לארבע אמות מן הצד *סכבה בנסרין של ארז שיש בהן ד' דברי הכל פסולה אין בהן ד' רבי מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר ומודה

משום שיעורא, ולאו שיעורא הוא? האי לאו שיעורא הוא כיון דלא שוו שיעוריהו להדדי לא מצטרפי, אלא לדידכו דאמריתו שיעור משום הפלגה מה לי איתפלג בסכך פסול מה לי איתפלג בסכך פסול ואויר? אמר ליה אביי ולמר נמי נהי דלא שוו שיעוריהו בסוכה גדולה, בסוכה קטנה מי לא שוו שיעוריהו? א"ל התם לאו משום דשוו שיעוריהו להדדי הוא אלא משום דליתיה לשיעורא דסוכה הוא; וכל היכא דלא שוו שיעוריהו להדדי לא מצטרפי והתנן *הבגד שלשה על שלשה, השק ארבעה על ארבעה, העור חמשה על חמשה, מפץ ששה על ששה *ורתני עלה *הבגד והשק, השק והעור, העור והמפץ מצטרפין זה עם זה? התם כדרבתני טעמא אמר רבי שמעון מה טעם הואיל וראוי לטמא מושב כדתנן *המקצע *מכולן מפה על מפה טמא, מפה על מפה למאי חזי, ואמר רבי שמעון בן לקיש משום רבי יניי הואיל וראוי (*ליטמלו) על גבי החמור, בסורא אמרי להא שמעתא בהאי לישנא, בנהרדעא מתנו אמר רב יהודה אמר שמואל *סכך פסול: באמצע פוסל בארבעה, מן הצד פוסל בארבע אמות ורב אמר בין מן הצד בין באמצע בארבע אמות תנן *נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה מפחים בשרה בשלמא לרב דאמר בין באמצע בין מן הצד בארבע אמות משום הכי בשרה אלא לשמואל דאמר באמצע בארבעה אמאי בשרה? הכא במאי עסקינן מן הצד תא שמע *שני סדינין מצטרפין שני נסרים אין מצטרפין רבי מאיר אומר נסרים כסדינין בשלמא להך לישנא דאמר רב בין באמצע בין מן הצד בארבע אמות מאי מצטרפין מצטרפין לד' אמות אלא להך לישנא דאמר רב באמצע בארבעה היכי דמי אי דאית בהו ד' למה להו אצטרופי אי דלית בהו ד' קניא בעלמא נינהו? לעולם דאית בהו ארבעה ומאי מצטרפין מצטרפין לארבע אמות מן הצד *סכבה בנסרין של ארז שיש בהן ד' דברי הכל פסולה אין בהן ד' רבי מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר ומודה

ורב פליג עלה. בחמלע בחרבעה. למקום חשוב הוא הואיל ורלוי לקולי תחיס ופירס בערוך לחזי לחזיה משום

אין לבוד בתמצע. הייט למעלה דלפניט מכשירין לעיל (דף ז.) קנה קטה פחות מג' ומקורס מבוי פריך שפיר דהייט נמי למעלה ופריך בין למאן דאמר פ"ק דעירובין (דף יב:) קורה מקום היכרא בין למאן דאמר מקום מחיצה ול"ת אם אין לבוד בתמצע ל"ש ללתה מרוחה מממתה פיפסל עד שתהא מכוסה יפה ומעוכה כמין בית אלא יהא בה נקב לאו פרכא היא דהכא מיירי בהתויר מהלך על פני כולה ובסיכוך נתלקו לעניט והא דאין סכך פסול פוסל בפחות מרובעה ותע"ג דאין לבוד בתמצע לא דמי לאויר דהתם מה נפשך יתר מטלטה כרי יש מחוסרת לבוד ואפילו הכי ליט פוסל לפי שאיט תקוד להיות מוכן ומפסיק ביניהם:

אין בתכוכה פחות פחת טומאה נבית כנגד תכוכה טהור טומאה כנגד תכוכה כל הבית כולו טהור · בסיפא גרסינן כי ריסק ובדברים תלויים ים ביניהם בפרק שרחב ד' מפחים בשרה [ואין ישנים תחתיו] בשלמא לרב דאמר לשלם בר' אמות משום הבי כשרה · אלא לשמואל דאמר באמצע בארבעה מפחים באמצה קשיא · ומשני רב הונא בריה דרב יהושע אליבא דשמואל הכא בהא מתני' בכוכה שאין בה אלא ח' אמות על ח' אמות מצומצמות שהן מ"ח מפחים היא · וכבון דמסכך בה נסר ופסל ונסר ופסל [ונסר ופסל] מהאי גיסא ונסר ופסל ונסר ופסל [ונסר ופסל] מהאי גיסא דהוו לתו שני פסלין באמצע ואיכא הכשר סוכה באמצע · אמר אביי אויר שלשה־בסוכה גדולה ומיעטו בין בקנים בין בשפודין הוי קיעוט, בסוכה קטנה · בקנים הוי מיעוט, בשפודין לא הוי מיעוט, והני מילי מן הצד אבל באמצע פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר יש לבוד באמצע וחד אמר אין לבוד באמצע דת"ש דמ"ד יש לבוד באמצע דתניא *יקורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל אחר וכן שתי קורות אחת יוצאה מכותל זה ואחת יוצאה מכותל אחר ואינן נוגעות זו בזו · פחתת משלשה אינו צריך להביא קורה אחרת שלשה צריך להביא קורה אחרת ואידך שאני קורות דרבנן ממאי מעמא דמאן דאמר אין לבוד באמצע דתנן *ארובה שבבית ובה פותח טפח · טומאה בבית כולו טמא מה שבנגד ארובה, טומאה בנגד ארובה כל הבית כולו טהור · אין בארובה פותח טפח · טומאה בבית כנגד ארובה טהור, טומאה כנגד ארובה כל הבית כולו טהור ואידך שאני הלכות טומאה דהכי נמירי להו. דבשר רבי יהודה בר אלעאי בית שנפחת וסיכך על גביו כשרה, אמר לפניו ר' ישמעאל ברבי יוסי רבי פריש, כך פירש אבא · ארבע אמות פסולה, פחות מארבע אמות כשרה בשר רבי יהודה בר אלעאי אברומא שריא אמר לפניו רבי ישמעאל ברבי יוסי רבי פריש, כך אמר אבא · של מקום פלוני אסורה של מקום פלוני מותרת, כי הא דאמר אביי האי *צחנתא דבבא נדרא שריא מאי טעמא אילימא משום דרדיפי מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה חוט השדרה לא מצי קאים, והא קא חזיגן דקאי אלא משום דמלית מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה לילפי לא מצי קאי, והא קא חזיגן דקאי אלא משום דלא מרבה טייליהו · דג טמא, אמר רבינא והאידנא דשפכי נהר איתן ונהר גמדא להתם אסירא · *אתמר סיכך על גבי אכסדרה שישלה פצימין כשרה, שאין לה פצימין · אביי אמר כשרה ורבא אמר יפסולה · אביי אמר בשרה אמרינן

ומודה רבי מאיר שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר שמניח פסל ביניהם וכשרה

בשלמא למ"ד בין באמצע בין מן הצד בד' אמות משום הכי כשרה אלא למאן דאמר באמצע בארבעה אמאי כשרה? אמר רב הונא בריה דרב יהושע הבא בסוכה דלא הויא אלא שמנה, מצומצמת עסקינן ויהיב נסר ופסל ונסר ופסל ונסר, ופסל מהאי גיסא ונסר ופסל ונסר ופסל ונסר ופסל מהאי גיסא דהוו לתו שני פסלין באמצע ואיכא הכשר סוכה באמצע · אמר אביי אויר שלשה־בסוכה גדולה ומיעטו בין בקנים בין בשפודין הוי קיעוט, בסוכה קטנה · בקנים הוי מיעוט, בשפודין לא הוי מיעוט, והני מילי מן הצד אבל באמצע פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר יש לבוד באמצע וחד אמר אין לבוד באמצע דת"ש דמ"ד יש לבוד באמצע דתניא *יקורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל אחר וכן שתי קורות אחת יוצאה מכותל זה ואחת יוצאה מכותל אחר ואינן נוגעות זו בזו · פחתת משלשה אינו צריך להביא קורה אחרת שלשה צריך להביא קורה אחרת ואידך שאני קורות דרבנן ממאי מעמא דמאן דאמר אין לבוד באמצע דתנן *ארובה שבבית ובה פותח טפח · טומאה בבית כולו טמא מה שבנגד ארובה, טומאה בנגד ארובה כל הבית כולו טהור · אין בארובה פותח טפח · טומאה בבית כנגד ארובה טהור, טומאה כנגד ארובה כל הבית כולו טהור ואידך שאני הלכות טומאה דהכי נמירי להו. דבשר רבי יהודה בר אלעאי בית שנפחת וסיכך על גביו כשרה, אמר לפניו ר' ישמעאל ברבי יוסי רבי פריש, כך פירש אבא · ארבע אמות פסולה, פחות מארבע אמות כשרה בשר רבי יהודה בר אלעאי אברומא שריא אמר לפניו רבי ישמעאל ברבי יוסי רבי פריש, כך אמר אבא · של מקום פלוני אסורה של מקום פלוני מותרת, כי הא דאמר אביי האי *צחנתא דבבא נדרא שריא מאי טעמא אילימא משום דרדיפי מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה חוט השדרה לא מצי קאים, והא קא חזיגן דקאי אלא משום דמלית מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה לילפי לא מצי קאי, והא קא חזיגן דקאי אלא משום דלא מרבה טייליהו · דג טמא, אמר רבינא והאידנא דשפכי נהר איתן ונהר גמדא להתם אסירא · *אתמר סיכך על גבי אכסדרה שישלה פצימין כשרה, שאין לה פצימין · אביי אמר כשרה ורבא אמר יפסולה · אביי אמר בשרה אמרינן

ירושלמי יב. [תוספתא פ"ק] ירושלמי פ"ק

רבינו חננאל

שמניח פסל ביניהן וכשרה ומודה רבי יהודה שאם נתן עליה נסר שרחב ד' מפחים [ואין ישנים תחתיו] בשלמא לרב דאמר לשלם בר' אמות משום הבי כשרה · אלא לשמואל דאמר באמצע בארבעה מפחים באמצע קשיא · ומשני רב הונא בריה דרב יהושע אליבא דשמואל הכא בהא מתני' בכוכה שאין בה אלא ח' אמות על ח' אמות מצומצמות שהן מ"ח מפחים היא · וכבון דמסכך בה נסר ופסל ונסר ופסל [ונסר ופסל] מהאי גיסא ונסר ופסל ונסר ופסל [ונסר ופסל] מהאי גיסא דהוו לתו שני פסלין באמצע לרב ג' מפחים ושיעור ב' מפלין באמצע מפחים וכל פסל הוא מכך כשר · והנסר הוא מכך פסל נמצאו*) שני שהן קנים כראמרן מאי פסל קנים היוצאים מן הכוכה הוא פסל היוצא מן הכוכה נידון ככוכה מכך כשר באמצע ח' מפחים שהן אמה ושלישי ושלש אמות [שלישי] מזה הצד שיעור שלשת נסרים וב' מפלין וכן מן הצד האחר ותנן בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש בין כותל למיכך ד' אמות פסולה ש"מ ד' אמות פסולה הא פחות מד' כשרה · ותיפוק ליה דאין אחד מן המחיצות והיא דופן עקומה דקיימא לן חל"מ אלימא ד"מ ובין שהיא ג' אמות ושלש מהאי גיסא ונ' אמות ושלש מ ה א י גיסא וסכך כשר באמצע ח' מפחים שהן שיעור סוכה דאין שיעור ב' מפלין (הן) שהן באמצע היא הסוכה ואלו הנסרים המפלין מזה הצד ומזה הצד חשובין כרפסות ודיין אותן כאילו(הן) כתופן עקומה לעיכך ה"א הסוכה כשרה · ומצאנו אותו מפורש בירושלמי

ר' לוי בש"ר חמא ב"ר הגינא דכתיב ויסוכ על ה א ר ו ן את הכפורת מיכן שהיתה קדמי מכך ומיכן ששישין דפנות בנדבר שמקבל פומאה בגין הפרוכת שהיא דופן ואפילו דופן מקצתו שפר ומקצתו עקום נקרא דופן · וראיה לזה הפרוכת וכשר היא ומפני מה אמרו ח' אמות מצומצמות כדי שיבא פלוני באמצע שאם יוסף יפסר החשבון ואם יהיה הסכך ד' אמות פסול וקיימא לן כשמואל בהא דהא פניא דשמעתא כותיה וכן הסקרה סוכתו בשפודין או בארוכות הסמוכה כענין הזה (בוא)

נוסא להן בשמואל

(ד"ה ב' באמצע)

ירושלמי פ"ק [פ"ק]

תלמוד פ"י מ"ל [פ"ק]

ע"ז נב.

ירושלמי נב. סה.

הגהות הב"ח

(ל) גמ' למאי הלכתא אמר רב סוכת ובו', נ"ב אמר שמואל תמוה

פלוגתא: (ב) רש"י ד"ה מן סכך · ג"ב מ"ל ס"ה מן סכך כשר לתחתון כשמעתו

לעיל מי מיעוט דתויר כשמלא תחתיו כיה לגבי מן סכך אבל אם יש לתויר ג' בתמצע ומיעטו עד פחות פליגי כיה לי מי מיעוט:

מוקמי לה ברובן עקומה כבית שנפחת וכתבר הסקפת אכסדרה כן סוכה הסוקפת בדברים שאין מסככין בתן כגון השפודין וארוכות הסמוכה וכיוצא בהן · אויר פחות מג' פפחים בצדדין אפילו את הסיכוך ג' פפחים מן הדפנות פסולה הא אמרינן כלבר דפי וכשרה · אויר פחות מג' פפחים אין צריך להביא קורה אחרת דאמרינן מן הכוחל זה ואין נוגעת בכותל זה שכנגדו וכן ב' קורות אחת יוצאה מכותל זה ואחת יוצאה מכותל אחר ואינן נוגעות זו אצל זו אם יש ביניהן פחות מג' פפחים אין צריך להביא קורה אחרת דאמרינן הא דפחות מפה פמוצה בבית נגד ארובה פחות מפפה בבית כנגד כ"ו · ואם אמרינן לבר באמצע למה הבית פחור הלא פאהיל על המטוה אלא ש"מ אין דין לבר באמצע · ודחי שאני הלכות פומאה דהבי נמירי ·

*) תוי ל"ל נמצאו שני פסלין שהן קנים כראמרן (לקמן י"ט) מלי פסל סיוע מן פסוכה קנים סיומין מן פסוכה סכך כשר כ':

ולמאי דפי' בקונטרס דלחכמי פי תקרה יורד וסותם מכל מ"מ קשה להו לכתר"י מסיק דפתח דופן לחמניעים וכמחייר בסוכה שחי דפעמים זו כגון זו כמין מבוי מפולש דבהא מודי לחכמי ללא לחמרינן פי תקרה יורד וסותם כ"ש כאן דאין לה דפנות כלל ומיהו בקונטרס מיירי בחצר בלא לחכמי דפירש לדידך דלחמרת פי תקרה יורד וסותם תימה נמי בסוכה הטעויה בחצר מסוכך בגפנים עביט שאין רחבים ד' ופפחת דופן החמלעי וגפנים מכאן ומכאן קיימין מכאן לה נמי על ידי פי תקרה שלה ותימה בה פי תקרה יורד וסותם: גפנים עביט שאין רחבים ד' ופפחת דופן החמלעי וגפנים מכאן ומכאן קיימין מכאן לה נמי על ידי פי תקרה שלה ותימה בה פי תקרה יורד וסותם: מודינא לך בהאי. דכיון דחויר פתוח לגגדו דומיא דמבוי מפולש ועשוי לקפנדריא ובקעת רבים מצטרף מתוך פיחוקו שרואה לפסול יותר לפי שחויר החצר מקיף סביב לסכך מהיכא דתקרת החכמדרה מקפת לו משום דהאי דמי טפי למבוי מפולש מהאי וסברת משנה היא לפיכך גרסי' (ה) מעיקרא פליגי בסיכך על לחכמדרה שאין לה פיתחין בית לה שתי לפנות כהלכתן כמין גשם מזרח ודרום לו מזרח ולפון לחורחת דמלחת למיעבד למיעות קלח ותע"ג דאין כאן שלישים כלל שרי חצי על ידי פי תקרה ורבח מקצה לחצי דאילו היו שתים זו כנגד זו וליחת לאמלעים לי הוה שרי לה על ידי תקרה והאי דנקט הפחים לאו דוקא הואיל הדין הוא נעשים כך מחהלה ושמח כשנעשים כך מחהלה שייך ביה נמי לשון פחיחה ואמר ליה חצי בהא מודינא לך דלא לחמרינן פי תקרה כדאמר בסוף כל גגות (עירובין דף נה.) דפליגי בבוחה עלייה על גבי שני בתים ואפילו רבי יהודה דקרי התם הני מילי גבי שתי דלחים ליה שתי מחיות לחורייחת לחבל גבי סוכה דשלש מחיות לחורייחת מודה דמשלשות לו לחמרינן בה פי תקרה יורד וסותם וכחת דהוה מקצה שלקח דשתיה לחפילו לרבנן דלית להו פי תקרה התם לחמר לחצי כאן פי תקרה יורד וסותם מיגו דשיין לחכמדרה שחינה מפולשת דהוה לחמרינן פי תקרה אם היתה נריכה מהני נמי לגבי סוכה המפולשת ומיהו לפי מה שפירשתי קשיח דמשמע פרק כל גגות (שם דף נ.) דמפולשת מכשר נמי לחצי דלחמר ליה רבח לחצי ולח מלינן מחילה לחיסור והח סיכך ע"ג לחכמדרה שים לה פיתחים כשרה ולחו הכוה לח פיתחים פסולה לחמר ליה לדידי כשרה לדידך סיוק מחיות היח והכחח יש לה פיתחים לחתח לח הוי כית לה פיתחים דהתם דעל כרחך בהכי פליגי וזהו פי' דמשמעון דהתם לפי מה שפירשתי בקונטרס שם לסיכך על גבי לחכמדרה שים לה פיתחים יש לה שתי דפנות כהלכתן לחרכה ושטיח כמבוי ובדופן שליחים קבועים עמודים בזוויח ויש להן מפח כשרה דחמן שחים כהלכתן ושליחים לחפילו מפח ולחפילו הכוה לח הפיתחים שכבה שתי מחיות בחוכה לגל מחיות הרחשונה ונמלחו פיתחים עומדין בין ג' המחיות מכחן ובין ג' המחיות מכחן ובחוך לחכמדרה יש נרחין פסולה לחין לה חלח שתי מחיות לדידי כשרה (ג) דפליגי עלך בהא מילחא לחין לה כוח מחיה לחיש לי פי תקרה יורד וסותם דהתם לחכמדרה חחוכין לו קורות מלמעלה מעמוד לעמוד שעליהן טיחין לח התקרה וחכך קורות יש להן פה להיטיו תקרה שחינה עגולה חלח מרובעת ולדידך נמי לחמרת פסולה חין כחן מחיה לחיסור דהכח היטו טעמח דסיכך לח הפיתחים ולח המחיות הרחשונות על ידי מחיות הללו ומעמידה על לחו לבדן והכחח לפי מה שמיכך בקונטרס בין מפולשת לחויר החצר למפולשת לחכמדרה ניחח לכל לפי מה שפירשתי קשיח ונריך לומר דהתי דפעמי דהתם לחו כמנוי זו כנגד זו חלח כמין גשם כדפריטי' והפיתחים במקום שליחים של מפח ומרבע פיתחים לחרכע זויות של לחכמדרה שכן דרך להושיב קורות מעמוד לעמוד לנטות עליהם תקרה החכמדרה ולחתן העמודים בולטין ברחבי הדפנות במקום מפח וכשהשוה פיתחים שעשה מחיות לחרות כנגד לחתן שחים כמין גשם מכפיים לפיתחים ולינן נרחין בתוך הסוכה ומ"מ לחבי כשרה מכח פי תקרה לחפילו ליכח מחיות כלל ומיהו פיתחים דמשמעין דפליגי בהו בחידך ליכחא מכח לבוד נריך לחוקומי במוקפח פיתחים הרכה ולין שם מחיות כלל חלח הכך פיתחים נעשין מחיות לסוכה מכח לבוד ולח בחו בהסוחה להחיל דעירובין ובים לה שתי מחיות והפיתחים לזויות נריכין לחו לומר שים לכל זויה שני פיתחים סמוכין זה לזה בתוך שלש ולין בעוביו חפח חלח מכח לבוד וכ"ש דיחח ליה טפי טעמח דלכח דמלינן למימר דקסבר דגמירי חפח בלח לבוד חלח לחמרינן לבוד חלח למחיות חלילות ולח למחיה של חפח:

אכסדרה בפרק כל גגות (עירובין דף נה:) פירש בקונטרס דנקט בפקעה משום דבפקעה הוא לחכסדרה פרוצה מלרבע רוחותיה ומומד שמואל התם דיורד וסותם וחו כפי גרסתו דגרים בפילוי כל גגות (שם דף נה:) ומי חיח ליה לשמואל פי תקרה יורד וסותם ומנני כי ליח ליה בד' לבל בג' חיח ליה ופירש שם בקונטרס כי ליח ליה בד' במקום שנריך לעשות מרבע מחיות בסחימת פי תקרה כגון לכסדרה לבל בג' שם היתה בה מחיה חחת כהלכתה ופי תקרה לשלש מחיות מכשר וקשיח להה מוקמינן הכח לחבי כרב ולעיל קחמר חבי ההיח מודינא לך משום דהוה כמבוי מפולש לנמל דלחפילו בשתי מחיות ליח ליה פי תקרה כ"ש היכח לילכח כלל ושם בחו לחלק משום דלחיסור בקעה דהתם כרמלית דרבנן שם כן לרבח נמי ניחח הכי ושוד פליגי ר' יהודה ורבנן בסוף כל גגות (שם דף נה.) גבי שתי מחיות ברה"ר כי חמרינן פי תקרה חו לח וגבי בקעה חמר רב פי תקרה חפילו בלח מחיות שם לח משום זה מלחוריית וזה מדרבנן ור"ח גרים לחיפכח וכן ר"ח כי ליח ליה בשלש כלומר כשחין בו כי שם שלש מחיות והרביעית פרוצה כמלוחה דהתם לכסדרה כך היח כדחמרינן בשלשי לח יחפוך (נ"ב דף נה:) שלש לחכסדרה הוח דומה ורוח לפוניח ליכח מבוכבת ושמר בהקומן רבה (מגחות דף נה:) מפני מה נברח הטעם בה"ח מפני שדומה לחכסדרה שבל הרוחה לנחת יש לחבל בחרבע כשים שם חרבע מחיות כגון שים ברביעית שני לחיים ומשהו לחיכח שם מחיה לח"ם שפרוצה ביחר מעשר חיח ליה פי תקרה ורב חפילו פרוצה כמלוחה ולפי' בשתי מחיות חיח ליה פי תקרה ובשבל שלש יהח מפוחם מדקפריך בשלשי כל גגות (עירובין דף נ:) גבי וכן ביח שנפרן מפחי רוחות מלי שלח מרוח חחת דלמרינן פי תקרה יורד וסותם משתי רוחות נמי למרינן פי תקרה יורד וסותם ומשני רב כגון שנפרן בקרן זוית (נ) דקיימי בחלכסון והדחיית התם לעיל בההוח פירקח ותניח ליח מקוקה גפנים כאן מוחר לזרוע כאן דלמרי' פי תקרה יורד וסותם לח"ג לליכח התם שם ד' מחיות אין נדמות כלאים לשבח דלפילו פלוח מוחר לכלחים דלמרינן פ"ק דעירובין (דף יח.) והאי דנקט הכח בבקעה לפי' ר"ח יש לפרש דנקט בקעה שהוח מקום חיסור טלטול דבקעה שהיח כרמלית ח"ב משום דלחייני נמי בלחכסדרה שים לה שתי מחיות דהתם נמי חיח ליה לרב פי תקרה ובלבד שלח יהח משולשת לחכסדרה שבחחר חו ברוחב חלח שהיח עד לחמלע החחר ופרוצה במלוחה לפניה:

עיכוין [פס. נ:] נה.

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה סיכך על גבי וכו' וסברת משום סיוק לסיכך ניחח כי פליגי מעיקרא בסיכך על גבי לחכסדרה: (ב) בא"ד לחידי כשרה דפליגינא עלך: (ג) ד"ה לחכסדרה וכו' שעמדן נקבן זויות וקיימין בחלכסון:

קיץ א מיי' פי"ו מהל' מכלי עכום הלכה יה ומנג עטין ג סמג"ע ל"ת פי' סמג פעיף ג נטג"ס:

רבינו חננאל

אתמר סיכך ע"ג אכסדרה שיש לה פחיחין כשורה פי' לחיים רשאין לה מצינין אלא סיכך ע"ג כותלי אחרים אביי אמר כשורה • פי' תקרה יורד וסותם כלי' ריאין בדעת כאלו קבה הסכך יורד וסותם • כדקיי"ל נורד אוחזת מוחצחא (ולא) סמכינן אכותלי בחים העשוים לבחים ואחרי הבחים נעשים כותלי הסוכה • רבא אמר פסולה לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם אלא בשיש שלשה פחחים דפנות הנראות לעין כי הן לסוכה • לימא בפלוגחא דרב ושמואל פליגי דאחמר אכסדרה בבקעה נגון שהעמיד ד' עמודים בבקעה וסיכך עליהן • רב אמר מותר לסלמל בטלה ושמואל אמר אין מסלמלין בה אלא בר' אמות • ודחינן לה אליבא דשמואל כ"ע לא פליגי כי פליגי אליבא דרב אביי כרב ורבא אמר לך עד כאן לא אמר רב פותר לסלמל בטלה אלא בשוים דהני מחיצות לאכסדרה עמדו ומנאי איבא המחיצות • אבל הבא דמאבראי לא עבידי לסוכה לא. הלוקח רב ושמואל בסוף פרק כל גגות העידי ואקשינן ממתני' חנן סיכך ע"ג אכסדרה כו' אי אמרת פי תקרה יורד וסותם מאי היא פסולה תרגמה רבא אליבא דרב דאביי

אמרינן פי תקרה יורד וסותם רבא אמר פסולה לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם אמר ליה רבא לאביי לידיך דאמרת פי תקרה יורד וסותם אפילו הפחית דופן אמצעי? אמר ליה מודינא לך בהאי דהוה ליה כמבוי המפולש לימא אביי ורבא בפלוגתא דרב ושמואל קמיפלגי דאחמר *אכסדרה בבקעה רב אמר יפותר לסלמל בכולו דאמרינן פי תקרה יורד וסותם ושמואל אמר אין מסלמלין בה אלא בד' אמות דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם? אליבא דשמואל כ"ע לא פליגי כי

תחתי

כי פליגי אליבא דרב · תליגא דרב · ומילתיה דרבה לית לה דמיק לאוקמה כפלוגתא דתליגו תליגא דרב פליג למיפסלה · דמחיצות · פי תקרה זה לפי שכסדרה נעשה להיות ו מחיצה לחול זה מחיצה מעלייתא היא הוה ממכין עלה לכל להכשירה ע"י גוד לחזק לה דכי לגמריה רחמנא למעשה לגוד לחזק במחיצה הנעשוי לחול שלה לגמריה ולא לחזוקה לה ומיהו סיכה דיש לה פיזמין לעי"ג לגגוותי עבידן לגוד בפחות מעשרה במחיצה סתומה היא: תנן וכן חצר המוקפת לסכסדרה · וגו לסכסדרה מפסיק בין מחיצות הבתים לעיל שסיכך עליו לפי ברוחב הגג ד' לחות פסולה דתו לית לה מהני לה מחיצות הבתים: תליגא דתליגי · במקום תליגי ובמקום שהחת מעשה ו מתורגמת לפי דבריו: כשהשוה את קירוי · שעשה קירוי גמוך ולא נתן לתוכי קנים על גבי תקרה שיהא פי תקרה גבוהה בה הלח תלתן בשוה לפי הגסרים שעין חוזן גרולה בסוכה כל תקרת גגותיהן חלקה ושוה היתה ולא שיפוע כעין שלנו הלח כתקרת עליות: להא שמעתא · דתניי ורבי: דברי הכל פסולה · דכיון דתקרה לחלל לסכסדרה עשויה ולא לעויב שמועה לה אין פיה נעשה מחיצות לעויב: יש לה פזימין · בפחות מעשרה: תניי תמר כשהיא תמר [פסחים פ"ב] ורבה · ותע"פ שהפזימין לחלל לסכסדרה נעשו ולא לעויב שמועה לה הויין לה מחיצה דכל פחות מעשרה סתימת מעלייתא היא ועדייה להכת ולהכת: ורבה תמר פסולה · דלגוד לה מחיצה היא הלא מהלכה למעה מסיני גמירי לה וכי גמירי לה לעויב מחיצה לחלל הנעשה בשביל לגל למעדייה להכת ולהכת לה: והלכתא כליעזר בתמי · ורבה ולא כליעזר בתרא דלגוד לתמרין לפיל לעויב לגל סתימת פי תקרה לה לתמרין הלא לחלל: רב תני תשכחיה לרב כהנא כי פ' · סוכה זו שתים כהלכתן היו לה דרוס ומזרח והצדיים שמוכה לסכסדרה ולא היה שעשה כה שפח שתמרו חכמים: תמוי ליה · שהיה פליס שבו פחות ויותר טומד לגל היולת לגל מקום רחבו לתחורי סוכה בתוך שהסכסדרה עודף על הסוכה ולינו נראה לסוכה הלא טומד בשוה לדופן בכותו: ושוה מבפנים · לתוכם הטומדים בפנים ליט נראה לגל לתוכם הטומדים בסכסדרה להלן מכעבד הסוכה ולין רוחין לת תלנה נראה רוחב פנים זה בהתחלת דופן שליטים לסוכה: לתמר מר · לעניו מבוי שהכשירו בלחי לת נתנו להלן מן הפחת שהוה ולנה טובי הלחי עם תוכך הדופן שהוה סוף הדופן שליט בולט כלוס לתוך הלל הפחת לגל בולט הוא לגד רשות הרבים כנגדו לו מן הגד ולינו לעומדים מבחוץ שליט מן הדופן: ידון מקום לחי · והלכת גמי גידון מקום דופן: והייט פזימה · זהו פנים שלה: לתחורי סוכה · תון לדופן לחלחי שהוה לתחורי' של הסוכה: קנים · מן הסכך: והה בעינן הכשר סוכה · שהיה שעשה מפחים לעל כדיקך סוכה בלחי נפשה היה ומובדלת מזו: לגבלחי לת עבידי · דופן לחלחי זה לת לכך נעשה וגם שבדדין לחלחן לפח סוכה (ה) נעשו לגל שהכניס דופן לחלחי לתוכן [לחת] שרשה שהיתה דייס בכך: לפנים מן הסוכה · לגד דופן רביעי הפחות מסוכין ויוליין להלן מלורך דפחת הגדין: וממשכת ותולת מד דופן · מדופני הגדין בהדייהו: מהו דתימא · כיון דלת ממשך דופן שני בהדה מוכח מילתא דבלחי נפשה היה והה ליה שבעה מפחים בהשכר סוכה: קמ"ל · דמן סוכה הוא והוי כשהים בהלכתן ובליטים לפיל מפח דלת ממשכת עד הרביעים וכשרה: ה"ג לת נלרכה גגת שרובה מחמתה, ומיעוטה=חמתה מרובה מלגלה: ה"ג מהו דתימא סיפסל בתך פורתא · יולת מהכשר · שהיו מסוך להלטת סוכה: מפורת סוכה · שהפיל מן הכשר ליט לת יהא גלת לגיר · ופשיטא דהכשר לפיל בשיעור זה: תמר ליה רבי לחבא · להכי לתכי "גידון כסוכה" דלשמעינן מת לומר שיעים מחציו דמיל פחות מלגלה מלורך להשלים שיעור הסוכה לבל יהו שיעים מחציו

טיט

אדוי

ליה גרלה מבחון ושוה מבפנים · תימה היאך הוה מועיל בסוכה כיון דלת מיכוך מבפנים עליהם על נפח דלי מקום מיגו חזל דלמו מי לת עבד רב להגת סוכה גלת בשבת ועוד דלמליהם לתורייתא לת מהני מיגו כדפי' לעיל:

לבראי

לת עבידי · פי' בקונטרס דופן לחלחי זה לת נעשה לכך וקשה דממתניתין שמעינן ליה דכשר דקתני וכן חצר המוקפת לסכסדרה דלמ לין מן הסוכל לסיכך ד' לחות בשרה חע"ג דמחיצות בים לגו לבראי עבידי דלמרינן לעיל (דף יו.) וגרלה דלקנים היולחים לחורי סוכה קלי ולים ספרים דגרסי בהדיל מהו דתימל הני קנים לגוותי עבידי לבראי לת עבידי ס"ד לפוסלה לפי שלינה עשויה לגל קמ"ל דכשרה:

לא

יהא גלת לויל · ופשיטל דכשר דלפילו התמור ממט ליט נפסל בשיעור זה לומר ליה רבי חבא להכי מהני נידון כסוכה דלשמעינן לומר שיעים מחציו דלילו לויל פחות מלגלה מלורך להלנים שיעור הסוכה לבל לין יעים מחציו כך פירש בקונטרס וקשיל לחמי נקט ר' לוקשיל סוכה קטנה הל כסוכה גדולה כמי לילקריך להשמועינן דיעים מחציו ודוקל הוא לומר דנקט סוכה קטנה משום דלשמעינן דה מרבי למלורך ויעים מחציו ושוה קנה דל מקום שכיון לויל פחות מגלה מלורך להלנים שיעור הסוכה לבל לין יעים מחציו ד' לוקשיל סוכה קטנה הל כסוכה גדולה כמי לילקריך להשמועינן דה דיעים מחציו ודוקל הוא לומר דנקט סוכה קטנה משום דלשמעינן דה מרבי למלורך ויעים מחציו ושוה קנה דל מקום שכיון לויל פחות מגלה מלורך להלנים שיעור הסוכה לבל לין יעים מחציו כגון שנפרצה לקטנה גדולה שנפרצה לקטנה גדולה מחלרת ונקטנה אסורה · מפני שהיא כפחתא של גדולה אמאי תשרי קטנה בכותל הגדולה כגראה מבחוץ ושוה מבפנים · ומשני הכא במאי עסקינן כגון שהיו לה מחיצות כ' ואפילקא והלכתא נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי ותרסין [דעירובין] אגבי הבנין היולאות מן הבנין אם אין בין אותת לחבריתה ג' טפחים *) דיינן כלבד והייט לחי קרן זוית יולא [מיכן] ונקרן זוית יולא מיכן נידון כלחיים · כותל העכום ונראה כפח מבפנים ושוה מבחוץ או נראה כפח מבחוץ ושוה מבפנים נידון כלחיים היה משוך רואין אותו כאילו הוא כעם התיב רב חמלא ו ה ת נ ן חצר גדולה שנפרצה לקטנה כו' · ויעשו כותלי גדולה קטנה והחרתה קטנה ופרוץ תפתר במשרטין יתר מעשר וכו' · והאי דאמרינן בשמעתין לגבי מציעין אמרינן לבוד כי האי גוונא הוא כגון דאיכא אכנים ויש ביניהן פחות משלשה טפחים אמרינן לבוד · ובגין [קן] הוא נידון משום לחי · רב אשי אשכח לרב כהנא דסכך ע"ג אכסדרה שלא היו מציעיה נראין מבחוץ ואמר ליה לרבא כי האי גוונא מסולה · שיילה ואותיר ליה נראה מבפנים ושוה מבחוץ וא"ל והייט מציעה וקי"ל כלישנא קמא דרבא וכן הלכה. תנא פסל היוצא מן הסוכה ניתן כסוכה · ואוקימנא קנים היולאין מן הסוכה לאחוריו המוכה ויש בהן ל' טפחים שישר סוכה קטנה מהו דתימא הני דפנות הואיל ולגואי עבידי לבראי לא עבידי מסולה קס"ל כיון דלשם צל בעלמא עבידו כשרה · רבה ורב יוסף אמרי בקנים היולאים לפנים מן הסוכה ומשכה ואולא דופן אחת בתריהו מהו דתימא הואיל ולגואי עבידי לבראי לא עבידי אימא אלא לסכך מסול פחות מג' בסוכה קטנה (עפקינן) ואמאי מסל יוצא קרי ליה משני שהיא מהכשר סוכה · ומוהבינן עלה לא יהא אלא אויר · דלא אשכחן בפולי סוכה פחות היסנו · וכי אויר פחות מג' מסול בסוכה קטנה · ורחד רבא אמר פחות מג' מצפרף ושיעין תחתיו כדקי"ל כלבוד דמי · אבל סכך מסיל מצפרף לי' אמות מן הצד ואין ישנין תחתיו כדרחנן נתן עליה נפר שרוחב ד' טפחים כשרה ובלבר שלא ישן תחתיו ויש

*) נראה לע"ל ניתן כלחיים וסיינו לסמרינן לבוד קרן זוית וכו'.

רבינו חננאל

כשהשווה פי' קירוי הסוכה לאכסדרה וריבקם שאין נראית תקרת הסוכה חלוקה מן האכסדרה להיותר שהיא פי תקרת והלכתא כרבא בהאי לישנא כי אכסדרה שאין לה פצימין פסולה ואם יש לה פצימין כשרה · ועזרת פצימין מיפרשא לקמן נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום [לחי] והייט פצימה ונרסינן בעירובין פרק מבוי אמר רבה אמר רב חנא נראה מבחוץ שהיא לחי ושוה מבפנים נידון משום לחי להתיר הפנימי ששוה לו · ומותבינן עלית לא היא דתנן חצר גדולה שנפרצה לקטנה גדולה מותרת ולקטנה אסורה · מפני שהיא כפחתא של גדולה אמאי תשרי קטנה בכותל הגדולה כגראה מבחוץ ושוה מבפנים · ומשני התם במפולגות כי' ואפילקא והלכתא נראה מבחוץ ושוה מבפנים נידון משום לחי ותרסין בירושלמי פרק א' [דעירובין] אגבי הבנין היולאות מן הבנין אם אין בין אותת לחבריתה ג' טפחים *) דיינן כלבד והייט לחי קרן זוית יולא [מיכן] ונקרן זוית יולא מיכן נידון כלחיים · כותל העכום ונראה כפח מבפנים ושוה מבחוץ או נראה כפח מבחוץ ושוה מבפנים נידון כלחיים היה משוך רואין אותו כאילו הוא כעם התיב רב חמלא ו ה ת נ ן חצר גדולה שנפרצה לקטנה כו' · ויעשו כותלי גדולה קטנה והחרתה קטנה ופרוץ תפתר במשרטין יתר מעשר וכו' · והאי דאמרינן בשמעתין לגבי מציעין אמרינן לבוד כי האי גוונא הוא כגון דאיכא אכנים ויש ביניהן פחות משלשה טפחים אמרינן לבוד · ובגין [קן] הוא נידון משום לחי · רב אשי אשכח לרב כהנא דסכך ע"ג אכסדרה שלא היו מציעיה נראין מבחוץ ואמר ליה לרבא כי האי גוונא מסולה · שיילה ואותיר ליה נראה מבפנים ושוה מבחוץ וא"ל והייט מציעה וקי"ל כלישנא קמא דרבא וכן הלכה. תנא פסל היוצא מן הסוכה ניתן כסוכה · ואוקימנא קנים היולאין מן הסוכה לאחוריו המוכה ויש בהן ל' טפחים שישר סוכה קטנה מהו דתימא הני דפנות הואיל ולגואי עבידי לבראי לא עבידי מסולה קס"ל כיון דלשם צל בעלמא עבידו כשרה · רבה ורב יוסף אמרי בקנים היולאים לפנים מן הסוכה ומשכה ואולא דופן אחת בתריהו מהו דתימא הואיל ולגואי עבידי לבראי לא עבידי אימא אלא לסכך מסול פחות מג' בסוכה קטנה (עפקינן) ואמאי מסל יוצא קרי ליה משני שהיא מהכשר סוכה · ומוהבינן עלה לא יהא אלא אויר · דלא אשכחן בפולי סוכה פחות היסנו · וכי אויר פחות מג' מסול בסוכה קטנה · ורחד רבא אמר פחות מג' מצפרף ושיעין תחתיו כדקי"ל כלבוד דמי · אבל סכך מסיל מצפרף לי' אמות מן הצד ואין ישנין תחתיו כדרחנן נתן עליה נפר שרוחב ד' טפחים כשרה ובלבר שלא ישן תחתיו ויש

שמחליף

נ"ב אי
"פסל היוצא מן הסוכה"
מ"ז — ל' גמרא

טיט הנרוק יוכיח • פירש בקונטרס כדתנן במסכת מקוואות (פ"ו מ"ח) וחלו מעלין ולא פוסלין הלכך והבדל והכפור והגליד והמלח וטיט הנרוק ומעלין הייטו מטלימין לכל בפני עצמו לח וקשה דמה יוכיח הוא זה לחויר כמי בפני עצמו לח ולין זה יוכיח דטיט הנרוק בפעמה אהוא מטליס חזי לטבילה ולא דמי לחויר דלין יכניס תחתין לפיטו בפעמה אהוא מעמטרף וכרתה דטיט הנרוק כמי לפיטו בפעמה שמעמטרף לין מטבילין בו והכי תנן במסכת מקוואות פרק שני (מ"י) מקוה שיש בו לרביעים שהא מים וטיט ר' אליעזר אומר מטבילין במים ולא בטיט ואין מטבילין בטיט ולא במים ר' יהושע אומר במים ובטיט באיזוה מים מטבילין במים שהמים צפין ע"ג • אם היו [המים] מצד אחד מודה ר"י שמטבילין במים ואין מטבילין במים, באיזה מים במים שהקנה יורד מאליו • דברי ר"מ ר"א שאין קנה מודה שמעד כך: [מתני'] העושה סוכתו כמין צריף • פי' צריף כגון הבונה רחב מלמטה ומיצר ושלה כ"ש באמצע נמצא הבנין צר מלמעלה ומשפע ויורד • פירוש שמשכה לכותל שעשה סכך הסוכה צדו אחד למעלה בכותל וחצר א' בארץ • ובשתיהן בעשויה כמין צריף ובמוכוכה לגג אין לה גג אע"ג דמתני' ר' אליעזר [פסל] בהני תרתי אבל רבנן פליגי עליה • ואמרינן מ"ש דרבנן • ואמרינן שיפועי אהלים כאהלים דמי הא פירשה רב יוסף דתניא רבי נתן היא קתני לה ולא ויחידאה היא ולא משנתינן ביה וקיי"ל כוותייהו דחכמים בטכוכה. העשויה כמין צריף ובטוכה שצידה א' למעלה ואחרת בקרקע פסולה • וכ"ן הלכ"ה ולפיכך הלה ישן רב יוסף בכילת חתנים שאין לה גג [מתני'] שאינה אהל לפיכך אינה חשובה כסוכה בתוך סוכה לפסול הסוכה: [מתני'] מחצלת גדולה עשאה לסיכוכה מקבלת [פומאה] ואין מסככין בה בי"ואמרינן הא גופא קשיא כי' ושנינן לא קשיא גדולה פתמא לסיכוך פומאה • ואינה מקבלת פומאה • ואם פירש ששייירה לסיכוך מסככין בתן • ואקשינן אי הכי אימא סיפא דר' אליעזר דתנן ר' אליעזר אומר אחת גדולה ואחת קטנה עשאה לשכיבה מקבלת פומאה בשלמא גדולה פי' כי לשכיבה עשאה מקבלת פומאה ש"מ הא פתמא לסיכוך כראמרן אלא קטנה קשיא דהא קתני עשאה לשכיבה מקבלת פומאה ש"מ הא פתמא לסיכוך ואת אמרת פחם קטנה לשכיבה ומשני רבא בגדולה דברי הכל דפתמא [לסיכוך] כי פליגי בקטנה ת"ק סבר קטנה לשכיבה וריבי אליעזר סבר קטנה נמי לסיכוך [נמי] לסיכוך

*טיט הנרוק יוכיח שמצטרף לארבעים סאה והטובל בו לא עלתה לו טבילה: **מתני'** *העושה סוכתו כמין צריף או שסמכה לכותל ר' אליעזר *פוסל מפני שאין לה גג וחכמים מכשירין: **גמ'** תנא *מודה ר' אליעזר בישאם הגביהה מן הקרקע טפח או שהפליגה מן הכותל טפח שהיא כשרה מאי טעמייהו דרבנן? *שיפועי אהלים כאהלים דמו, אביי אשכחיה לרב יוסף דקא גני בכילת חתנים בסוכה, אמר ליה כמאן *כר' אלעזר, שבקת רבנן ועבדת כר' אליעזר? אמר ליה בריית'א איפכא תניא ר' אליעזר מכשיר וחכמים פוסלין שבקת מתניתין יחידאה ועבדת כברייתא? אמר ליה מתניתין יחידאה היא דתניא העושה סוכתו כמין צריף או שסמכה לכותל רבי נתן אומר: רבי אליעזר פוסל מפני שאין לה גג וחכמים מכשירין: **מתני'** מחצלת קנים גדולה עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה, לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה, רבי אליעזר אומר אחת קטנה ואחת גדולה: עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה, לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה: **גמ'** הא גופה קשיא אמרת: עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה" טעמא דעשאה לשכיבה הא סתמא לסיכוך והדר תני לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה טעמא דעשאה לסיכוך הא סתמא לשכיבה, הא לא קשיא כאן בגדולה כאן בקטנה (בשלמא לרבנן לא קשיא אלא לרבי אליעזר קשיא דתנן) רבי אליעזר אומר אחת קטנה ואחת גדולה: עשאה לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה טעמא דעשאה לשכיבה הא סתמא לסיכוך אימא סיפא עשאה לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה טעמא דעשאה לסיכוך הא סתמא לשכיבה, אלא אמר רבא "בגדולה כ"ע לא פליגי דסתמא לסיכוך, כי פליגי בקטנה: תנא קמא סבר סתם קטנה לשכיבה ורבי אליעזר סבר סתם קטנה נמי לסיכוך והכי

העושה סוכתו כמין צריף • כגי' הלי גוונא חיירי דלאחר שמשך הסיפוט בגובה עשרה חיכף עליין במשך סוכה רוחב ז' דבעינן לאחר לן מכשרי רבנן להא בעינן גובה י' ותפשר כשיש שם משך ז' בגובה י' שתח תחת הסיפוט שתין גבוה י' כשרה כיון שיש בה (ג) ד' ברוחב מידי דהוה אפשל שיעלה מן הסוכה לרבה ורב יוסף דלעיל דמכשרי בקנים היוצאים מלפני הסוכה: **שאם** הגביה מן הקרקע טפח • ועשה בניין קוף טפח והוסיף עליו רחבו של שיפוע למטה וכן הרחיק מן הכותל טפח שעשה בשמוך לכותל סכך רחב טפח וסמך עליו רחב השיפוע העליון ומתוך לשון הקונטרס משמע דלחותו טפח שהגביה *הרחיק חפילו הוא חויר כשרה דנהשבו כשחוט מטעם לגבוי דפירש הקונטרס שם הרחיק רחב השמוך לכותל מן הכותל טפח והיכא שמשך בן בירושלמי דגרסינן מודה רבי אליעזר לחכמים שאם היתה נתונה על הרבנה לחבנים [א] או שאם היתה גבוהה מן האהל פותח טפח כשרה:

לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה • דכל היוצא מן העץ אינו מקבל טומאה להלים חלא פשתן *דילפינן ממשכן פרק כמה מדליקין (שבת דף סה. וסם) : **באין** בגבולה כתן בקטנה • לח משום דתהוי ריסק בחדא וסיפת בחדא חלא נקט בריסק עשאה לשכיבה ככל מחלוקת משום דליכא מחלוקת דסתמא לסיכוך וכסיפת נקט עשאה לסיכוך ככל מחלוקת משום דליכא מחלוקת דסתמא לשכיבה: **אמר** רבה בגבולה כולי עלמא לא פליגי דסתמא לסיכוך • ולסיכוך דקתני מתני' בין בסוף מילתיה דתנא קמא בין בר"ת דסתמא קתי והכי קתמר עשאה לשכיבה בהדיא מקבלת טומאה ואין מסככין בה ואם תאו יכולין לומר בה שהוא לסיכוך והכי קתמר כגון דלא פריש מסככין בה ואינה מקבלת טומאה כך פירש בקונטרס ודוחק לפרש להכי שייירה תנא קמא לקטנה ולא תנייה משום דסבר גדולה דווקא הוא דתמרין בה סתמא לסיכוך הא קטנה סתמא לשכיבה ואתא ר"ת למימר קטנה כגדולה וקשיא דסתמא לא פליג ר"ת אתנא קמא אלא אדיוקא ואנרמא לפרש דלא אתא רבה לאפוקי מילתיה דר"ת אבל מילתיה דתנא קמא לעולם כדאמרינן ולסיכוך דקתמר ר"ת הייט כדפירש בקונטרס אם יכול לומר שהיה לסיכוך כגון בסתם טהורה ומסככין בה:

קב א ב מיי' פ"ד מהל' סוכה הלכה ז סמג עשין מג טוש"ע א"ח סימן תרלח סעיף י: קכא ג מיי' פכ"ט מהל' כלים הלכה יג: קכב ד ה מיי' פ"ט מהל' סוכה הל' ו סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרכט סעיף ו:

רבינו חננאל

שמחליף ומספרש ומתניתין ומי איכא מידי דמצטרף להכשיר והוה עצמו פסול • ואמרינן טיט הנרוק יוכיח כו' פיט דק כמים עבים • כדתנן מקוה שיש בו [פ'] סאה מים ופיט ר"א מטבילין במים ולא בפיט ר' יהושע אומר במים ובפיט • באיזוה פיט מטבילין בפיט שהמים צפין ע"ג • אם היו [המים] מצד אחד מודה ר"י שמטבילין במים ואין מטבילין בפיט, באיזה פיט בפיט שהקנה יורד מאליו • דברי ר"מ ר"א שאין קנה מדה עומד כו' [מתני'] העושה סוכתו כמין צריף • פי' צריף כגון הבונה רחב מלמטה ומיצר ושלה כמגדל בלוג ומיהו קשה דתמר ר"ל פרק ב' דזבחים (דף כב.) כל המעלים למי מקוה מעלים למי כיור ולכיביעים חוץ מעלים ופריך למעוטי מאי חילימא למעוטי טיט הנרוק היכי דמי לו לתין פרה עומה ושותה ממנו לפיטו למקוה כמי חוץ מעלים והשתא לו ליתא לטיט לפליני ר' אליעזר ור' יהושע הוא טיט הנרוק היכי סציק כל הכי טיעורא דר' מחיר ור' יהודה ואבא לאיעזר וכולהו תנאי דמקוואות ונקט טיעורא דפרה עומה ושותה ממנו דלא תנן ושמח כל הנך טיעורי דהני תנאי בהכי קתי טלי טעמייהו דמר סבר דבהאי עומה ובהאי לינה עומה ולין צריך לומר ניחוי לתן לתין כל הפרות שוות והא דמשמע בפרק כל הכשר (חולין דף קו. ושם) דמיס שנפשלו מעלייתא בהמה טובל בהן כל גופו לא נפשלו מחמת טיט לחייבי לאוין ממאים ומטריח ולא חזו לשתיית בהמה אבל לתין טיט מועיל בהן ולכך כתבים לעבודה: **העושה** סוכתו כמין צריף • כגי' הלי גוונא חיירי דלאחר שמשך הסיפוט בגובה עשרה חיכף עליין במשך סוכה רוחב ז' דבעינן לאחר לן מכשרי רבנן להא בעינן גובה י' ותפשר כשיש שם משך ז' בגובה י' שתח תחת הסיפוט שתין גבוה י' כשרה כיון שיש בה (ג) ד' ברוחב מידי דהוה אפשל שיעלה מן הסוכה לרבה ורב יוסף דלעיל דמכשרי בקנים היוצאים מלפני הסוכה: **שאם** הגביה מן הקרקע טפח • ועשה בניין קוף טפח והוסיף עליו רחבו של שיפוע למטה וכן הרחיק מן הכותל טפח שעשה בשמוך לכותל סכך רחב טפח וסמך עליו רחב השיפוע העליון ומתוך לשון הקונטרס משמע דלחותו טפח שהגביה *הרחיק חפילו הוא חויר כשרה דנהשבו כשחוט מטעם לגבוי דפירש הקונטרס שם הרחיק רחב השמוך לכותל מן הכותל טפח והיכא שמשך בן בירושלמי דגרסינן מודה רבי אליעזר לחכמים שאם היתה נתונה על הרבנה לחבנים [א] או שאם היתה גבוהה מן האהל פותח טפח כשרה:

לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה • דכל היוצא מן העץ אינו מקבל טומאה להלים חלא פשתן *דילפינן ממשכן פרק כמה מדליקין (שבת דף סה. וסם) : **באין** בגבולה כתן בקטנה • לח משום דתהוי ריסק בחדא וסיפת בחדא חלא נקט בריסק עשאה לשכיבה ככל מחלוקת משום דליכא מחלוקת דסתמא לסיכוך וכסיפת נקט עשאה לסיכוך ככל מחלוקת משום דליכא מחלוקת דסתמא לשכיבה: **אמר** רבה בגבולה כולי עלמא לא פליגי דסתמא לסיכוך • ולסיכוך דקתני מתני' בין בסוף מילתיה דתנא קמא בין בר"ת דסתמא קתי והכי קתמר עשאה לשכיבה בהדיא מקבלת טומאה ואין מסככין בה ואם תאו יכולין לומר בה שהוא לסיכוך ואת אמרת פחם קטנה לשכיבה ומשני רבא בגבולה דברי הכל דפתמא [לסיכוך] כי פליגי בקטנה ת"ק סבר קטנה לשכיבה וריבי אליעזר סבר קטנה נמי לסיכוך [נמי] לסיכוך

[זכמים כב.] נעיל ב [תוספתא פ"ל] [נדה קלח:] [ע"ז פוס' שבת קמג: ד"ה וכי יומנן] הגהות הב"ח (ג) תום' ד"ה פשעשה פוסקו וכו' שיש בם שבעה כרוחב מידי דהוסיף הגהות הגר"א [א] תוספות ס"ד ה"ם שתם כו' תנכים ושיתם נגוסס ס' כ"ע: רש"י מ"ז וגורס אימא סיפא גליון השים נמחק מע כמאן כר"מ שבקת רבנן • עיין שבת דף קמג ע"ב תוס' ד"ה וכי, יומנן בניגוד שלמס כאן ל"ל שבקת רבנן • ועיל דסל למתניך כר"מ סייגו דר"י בשיב כ"ע:

וכבי קמחר. עצלה לסכיכה בהדיא מקבלת טומאה ואין מסככין בה ואם תלו יכולין לומר בה' שהיא לסיכוך והיכי דמי כגון פרים מסככין בה ואינה מקבלת טומאה, וכגדולה טובי עלמא לה פליגי דסתמא לסיכוך דבין תנא קמא ובין ר' אליעזר תנא גדולה ותמרינן דסתמא לסיכוך, כי פליגי בקטנה – תנא קמא שייכה לקטנה ולא תנייה משום דסבר גדולה הוא דתמרת בה סתמא לסיכוך והיכי דמי כגון שעשאה מסככין בה ואם ים לומר בה' שהיא לסיכוך והיכי דמי כגון שעשאה סתמא מסככין בה ואין מקבלת טומאה: לי הכי. דרבי אליעזר קטנה כגדולה לחתן לתשמישין [חתן גדולה ואחת קטנה בחמיה דכי תנא הכי משמע דגדולה בקטנה לחתן לתשמישין, לך כתובה הגירסא ולי נראה חיפכא דגרס במתני' לחתן קטנה ואחת גדולה "והכי פריך" לחתן גדולה ואחת קטנה "מיבעי ליה" [לרבי כדגרסינן לה לא ידענא פירכא מאי היא דלחתן גדולה ואחת קטנה משמע קטנה כגדולה דהכי משמע לחתן היא הגדולה ואחת היא הקטנה כלומר כמוה היא ואינה תלוקה לדין אבי וכן דרכי התנאים בכל מקום להניח דפקעינן ליה תנא בריטא ואותו הענין כשבא להשמיענו שהוא שוה לו הוא שוה לחבירו כדתנן בר"ה (דף כה:) לחד יבמה ואחד כל מקום טו' ובבבא קמא (דף כ:) לחד התופר בור ולחד התופר שיח ומערה ובמסכת סוטה (דף מג.) לחד הבונה ולחד הלוקח ולחד היורש ושובת תנן התם גבי מעברי המלחמה הכי]: תם אינה מקבלת טומאה. כלומר תם בפירוש עשאה לסיכוך אין, אי לא, לא, אלמא לתנא קמא תתם גדולה-לסיכוך ולר' אליעזר סתמא לסכיכה: אלא אמר רב פפא כו'. ומאי "עשאה לסכיכה" דקתני במילתיה דרבי אליעזר הכי קאמר – עיקר עשייתה לסכיכה עד דעדיד ליה לסיכוך טו' ומילתיה דתנא קמא הכי מיפרשא כלומקימנא מעיקרא ריעת בגדולה דקתני בהדיא וסיפא בקטנה ובבי קאמר ואם קטנה היא ועשאה בפירוש לסיכוך מסככין בה אם סתמא לסכיכה ולתא ר' אליעזר למימר לך אף גדולה שוה היא לקטנה דכי עדיד לה סתם הוי עשאה לסכיכה ומקבלת טומאה ואין מסככין בה אבל עשאה בפירוש לסיכוך מסככין בה ואינה מקבלת טומאה: שיפה. פוי"ל: גמי. יוק"ל גדפנא עצין לסיכוך: עלה. הלל מבבל ויסדה. שלמד מסמעיה ואבטולין דלתיתא בפסחים פרק לולי דברים (דף סו:): מחזין. דקתני גדולה מסככין בה קטנה אין מסככין בה, ואין חילוק בין גדולה לקטנה, אבל על קנים הן קשים וכן על חילת לעק"ת והקלת עלה טב: גדולה. מעשה עבות וקלישה מסככין בה אפי' קטנה דלישה בסכיכה לפי שהיא עבה ואינה חלקה ועץ שלהן קשה: תרוגה אין מסככין בה. לסתמת לסכיכה דלת היו רגילין לתורגה לתת לסכיכה שהיה חלקה וטוחה: כל המוקלות. לקמן מפרש מאי היא: ממומלות פחות מט. כלומר כלי חס הן מהתם ומקבלות טומאה והאי דקתני סתמא מט משום דבעי לפלוגי לחלוטי במדרס שהוא נקבו כמי סתמא מט שהוא לא מקבל טומאה והכי קאמר המוקלות כלי חס לטומאה אבל לחיסם מיוחדות לסכיכה *שהן נעשות אב הטומאה במדרס הזב ואין לחתה מועל שיהו לא מקבלות טומאה לגמ"ש המת עלמו שיהו הן ממומות מט מדברי ר' יוסי: ובחמיס טומאתם מדרס. על ידי מדרס נעשות אב הטומאה לפי שעשויות לסכיכה: מדרס אין ממומה מט לא. בחמיה: והתנן כל הממומה מדרס ממומה ממומה מט. והוא הדין לכל המומלות כגון טוגע בזבין וכגביליה והאי דקתני סתמא מט משום דבעי לפלוגי במדרס שהוא נקבו כמי סתמא מט שהוא לא מקבל טומאה והכי קאמר המוקלות כלי חס לטומאה אבל לחיסם מיוחדות לסכיכה וכיון דשוי לחסמיס, כלי הוא, וכל שהוא כלי למדרס מיממא בכל טומאה וחפילו הוא פשוטי כלי עץ דלעיל ליה בק"ו במסכת שבת (דף פד:) מפץ במת מעין והן הוא כו' וסיפא דהשיח מעשה ויש שהוא ממומה מט ואינו ממומה מדרס והייט מה שהוא מיוחד לסכיכה דממומה בכל טומאות חון מטומאת מדרס שאם שכב עליו הזב ולא נגע בו טהור לגבי מדרס מיוחד לכך כעין כדאמרי'* יש שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתו: לימת לחי במדרס. שכלי הן ונעשין לסכיכה: מוכלי. בולי"ש ונעשו לרועה להניחן מתחת לראשו ולשכב: הריני כפרת. יכורין הכתין עלי, לכפרתו של ר' חייא וכניו יהיו, ולעון כבוד הוא זה שהוא מזכיר אבין או רבו לאחר מיתתו ל"ל כן? כשמשכחה תורה מיבעי לן כשהיא שהוא מכני בתירה שהיו רגילין לתן שיראל כדאמרי' בפסחים גחלו דברים (דף סו:): עלה הלל הבבלי. שמיום שגלה יכניה החרש והמסגר עמו היתה יושבה בבבל:

אחת קטנה ואחת גדולה מיבעי ליה. פירש בקונטרס דלחיפכא גרסינן ובמתניתין גרסינן לחת קטנה ואחת גדולה ופריך דלחת גדולה ואחת קטנה מיבעי ליה דלרך ההוות דפשיטא ליה תני בריטא דתקן בר"ה (דף כה:) לחד יבמה ולחד כל מקום טו' בית דין וכבבא קמא (דף כ:) לחד התופר בור ולחד התופר שיח ומערה ובמסכת סוטה (דף מג.) לחד הבונה ולחד הלוקח ולחד היורש ושובת תנן התם גבי מעברי מלחמה וגרסה דלתן דלחיי מבור ושובה לכתן דהכי נמי תנן בסנהדרין (דף נב.) לחד דיני ממונות ולחד דיני נפשות בדריסה ותקירה ותנן נמי בפ' החולץ (יבמות מפ.) גבי הבחנה לחד בתולות (*ולחד קטנות) ולחד בעולות ובפרק הבא על יבמתו (שם דף עב:) לחד המעברה ולחד הגומר ובפרק המפקיד (ב"מ דף מ:) תניא לחד הלוקח ולחד המפקיד לפקטים ומפרש התם כי היכי דמפקיד מקבל פקטים לוקח נמי מקבל פקטים כגון הכי מזכיר הפקוח בתחלוקה לכל ההוא דיבור רחוק היה לפני תנא קמא שלמד אין תוקעין לולא ביבמה קל מהדדי ליה לחד יבמה ולחד כל מקום שיח בו בית דין וכן ביבמות פרק החלה קמוץ) דקתמרי בית הלל לה שמעו לולא בבחה מן הקליר בלבד למרו להו ב"ש לחת בחה מן הקליר ולחת בחה מן הזיתים וה"ק הוכיר ת"ק מחלוקת גדולה ועל זה שייך להלחדורי לחת היא גדולה ולחת היא קטנה כלומר כמוה היא הקטנה ולינה תלוקה לדין אבי: שלשיפה ושל גמי. בסיפא פליגי ר' יוסה ורבנן בכל קנים ושל גמי לא חילת ממעט בכל שיפה ושל גמי לא פליגי *ולא לחכמן בהדיא דפליגי בכל גמי לענין מדרס והא דלא תני ליה הכא למלן דלחמר מחי חולטת מזבלי ניחא דלחין זה מחלגא ולחיבו לריש לקיש דלחמר מחלגא ממש לא תני לה הכא משום דלא לחיחזיל הכא לחלת לחתמוטינן במה מכסין ובמה אין מכסין: ושל חילת. בקטנה מיירי: תנן התם כל המוקלות. מסנה במסכת עדיות פרק שלשי מיממת טומאתם מת בדלחים ליה גדפנא מוקמי לה דחציב בית קיבול ותע"ג דפשוטי כלי עץ הרחבים הטעונים להניח עליהם דבר כדף של חתמוין ממומלין מדרבנן כדלחמר פרק שלשי דף סו: ושם) הכא היכא דלים להו לחתמוטינן במה מכסין ובמה אין מכסין: ושל חילת. בקטנה מיירי: תנן התם כל המוקלות. מסנה במסכת עדיות פרק שלשי מיממת טומאתם מת בדלחים ליה גדפנא מוקמי לה דחציב בית קיבול ותע"ג דפשוטי כלי עץ הרחבים הטעונים להניח עליהם דבר כדף של חתמוין ממומלין מדרבנן כדלחמר פרק שלשי דף סו: ושם) הכא היכא דלים להו

[ניתת שם]

[תוספתא פ"ק]

עדיות פ"ג מ"ד

נדה מט.

[ניתת שם]

[קדושין נא:] [פ' בס"ש ד"ה כי רמב סניף כתן]

קכב א ב מיי' פכ"ג מהלכות כלים הלכה ו:

(ועי' תוס' שבת כ: ד"ה מחד ותוס' שבחים סה. ד"ה ד"ה כ"ל מחד ותוס' כתובות כ: ותוס' זבחים נב: ד"ה מי שכי ותוס' מנחות מג. ד"ה כ"ו ותוס' קידושין יג. ד"ה כתם]

רבינו חננאל

ומקשינן אי הכי ר' אליעזר אותת קטנה ואחת גדולה היה לו לומר. כלומר דין הקטנה כדין הגדולה פתם לסיכוך. ועוד הא אשכחן בחדיא דרבי אליעזר לחמרא תניא דתניא מחצלת קנים גדולה מסככין בה. ר' אליעזר אומר אם אינה מקבלת טומאה[מסככין בה]. אלא אמר רב פפא בקטנה כ"ע לא פליגי דפתמא לשכיב. כי פליגי בגדולה. ת"ק סבר פתם גדולה לסיכוך. ור' אליעזר סבר פתם גדולה נמי לשכיבה. ואבי קתני ר' אליעזר אומר אחת גדולה ואחת קטנה פתם עשייתן לשכיבה עד שיפרש לשם סיכוך: תנן רבנן מחצלת של שיפה ושל גמי מסככין בה. קנים ושל חילת אין מסככין בה. ושל קנים ושל חילת מסככין בה. ארונה אין מסככין בה. ר' יוסי אומר משום אביו אחת זו ואחת זו מסככין בהן. וכן היה ר' יוסה אומר כדבריו. תנן התם כל החחצלות פטאות פטאה מת דברי ר' יוסה וחכ"א אף מדרס. כדתנן בפס' נגה כל הטטאה מדרס פטאה מת מאי חחצלות א"ר אבא מזבלי. פי' עשוין כמין יריעות קצרות ואת"ל תוטרין אותן ושדורות בתוכן כפיפות וכמיין. ר"ל אמר מאי חוצלות מחצלות ממש דאמר הריני כפרת ר' חייא וכניו שבשלמה נשהכחה תורה מישראל. עלה שזרא מבבל ויסדה. חזרה ונשחכחה עלה ר' חזיא ובניו ויסדוה. יכך

[תוספתא פ"ק]

[עי' מנ"ח]

[עי' מנ"ח]

[עי' מנ"ח

חזיון לפרסי • מסך לפני הפתח ומקבל טומאה הוא כדלמתי' סוף פרק קמא דביצה (דף יד: ושם) מפני מה תמרו וילון טמא: חזיון למייתת • פי' בקונטרס לכסות בהן גיגית שטושין בה שכר ומיימרו לך: והמניח • לעיל: וכן היה ר' דוסא תורם דבריו • על ר' יוסי זו וזו מסככין בה למעט שתהא נדנפת • לפי שהיא מדרס דמיוחדות לסכיכה הן ולא להתמים אחר: ושל שק ושל עבריות • קשות הן ואין לך אדם שוכב עליהן: כיון לליכת דיחיב עלייהו • לין רוב בני אדם רגילין לייחדן לכך: דמקרי ויתיב • ומייחדן לכך: והמניח • לעיל: וכן היה ר' דוסא תורם דבריו • על ר' יוסי זו וזו מסככין בה למעט שתהא נדנפת • לפי שהיא מדרס דמיוחדות לסכיכה הן ולא להתמים אחר

להלל להלל ריבה. להלים טובה כתיבי בפרשת פרה לרבות לקח טעמוני מחילוי: מפני קבר התהום. כל שם קבר התהום וטומאת התהום שכ"ם לשון ספק הוא כתהום שחיטו גלוי מפני קבר התהום שכל העיר היו מסופקין שמא יש שם קבר ואין לו למת חלל נוסף וטומאה שהיא רגועה בוקעת ושולה תורה אור

לדקיע לכך היו בונין חומה ע"ג כיפין שלפני יש שם קבר מתחת הרי חלל מפסיק: ומביאין כפים עובדות כו'. מקום שהיה דתנן (פרה פ"ג מ"ו) מטמאין היו את הכהן העורך את הפרה ומטבילין אותו מיד להוציא מלבן של נדוקין שהיו חומרים במעורבי שמש שיהא נעשית וכיון דטבול יום כשר בפרה עשו בה מעלות הרבה כדי שלא יזלזלו בה תקנו כל מעשה פרה בכלי גלגים וכלי לבנים וכלי חדשה שלין מקבלין טומאה והכהן השורפה הזקיקוהו לפרישה שבעת ימים ואין לחוש שהכהנים נוגעין בו כדתמרינן בפ' קמא דיומא (דף ג') ואמר מר מזין עליו כל שבעה ומקוה שיהו מיעוטין הללו ממלאין לו מים לקדש בהן מי חטאת ומשום מעלה תקנו שיהו טהורים מכל טומאה ומטפחת שיהו עד שיהו בני שבעה ובני שמנה שנים מגדלין לתוכן ולא יותר שלא ילמדו קרי: ומביאין שוורים. כשהיו רוצים ליקח ולמלאות מים חיים מן המעיינות: ומטות של לבן בידיהם. שכל מעשיה היו בכלי לבנים כדפרישים: ירדו לתוך המים ומלאום. שיכלו בתוך: מפני קבר התהום. שמא יש שם טומאה: שלא שוורים. שכריסם רחבות ומיטוקות יוצאין עליהם וכריסן מפסיק שלא המיטוקות מהלכין על הארץ, ולקמן מפרש טעמא לחמי לא היו מביאין לחומת שלמה שמעמידין רבי יהודה דשדרתן של שוורים שהיא כעין גג וחלל של בהמה הוא להלל המפסיק ותני"ג דלימו עלוי בידי אדם: כמלא תגרוף. שהוא ברזל כמלא תגרוף שהוא יותר ממעפה מודה רבי יהודה שחיטו עשוי בידי אדם שהוא להלל כמלא תגרוף מלינו שחיטו עשוי בידי אדם כדתנן בהלוות (פי"ג מ"ח וכלים פי"ו מ"ב) ובמס' בכורות מייתינן לה בפרק על אלו מומין (דף ל:) מאור שלא נעשה בידי אדם שישולו להוליא את הטומאה לחויר כמלא תגרוף וזהו תגרופו של בן לבטיח ויטנו גדול כרתם כל אדם וכי תר"י לחליט להלל היכא דאין עשוי בידי אדם בטפח לחמר: בקיקין. כלעיס הטופלים ומתפרקין ברוח ויש מור גדול במקום שקילקן: בקיקי. ביקועין: והרי לחם יש בה כמה תגרופים. מן הקרקע עד הלחת וקא ס"ל יהודה לה היו מביאים לחומת קה שלקח בעפיצי משום דאין בהל בכך ושל שוורים: כל עיקר. (ג) שלא משום דחיטו לחמל שלא תהא דעתו של חיטוק נסה עליו פריווי" בלעי"ז שממוך שחיטו ירא ליפול והרי הוא בטוח כלילו הוא בעליית רחבה ויוליא רחמן חוץ לבלח ומחיל ליפיך מביאין שוורים כלי לחומת ומתוך שהוא ירא ליפול חיט מוליא רחמן להלן מן ריחב הטור: בקבר

עבדינן למ"ד להל זרוק לח שמיה להל לחפי' שידה תיבה ומגדל לח מייתי: והתינוקות יוכיחן. בטוספתא לפרה [פ"כ] קתני להכל שוין שהחיטוקות לריכין טבילה כלומר הכל שוין בין ר' עקיבא בין ר' יוסי הגלילי שמחלקו לענין הזאה דתנן במסכת פרה פ"ג [מ"ד] לריכין היו החיטוקות להזות דברי ר' יוסי הגלילי ר"ע אומר לח היו לריכין להזות: ירדן לתוך המים ומלאום. קסבר הני חנא מילוי ידים בעינן ולח שיטלטל בחבל כך פירש בקונטרס ותימה דבכולהו מתני' מוכחי במסכת פרה (פ"ח מ"ז) שהיו מוליכין חבל כדי למלאות ואפילו הכלי מלוי ממעט דכתיב במילוי דתנן במס' פרה פ"ח (מ"י) המוקח שבמלא אין ממלאין בה חיטה כלי ואפרה בסיד ממלאין עוד תניא בטוספתא דפרה אמר לפני רבי עקיבא מפני מה ישמעאל טומאה על לבן היו תלויין בקרני שוורים כיון שמהו שוורים לשמות נתמלאו הטומאה אמר להם לל תחנו מקום לגדולים לדרוש ("לחכירו") וכרחה לפרש דבהכי פליגי רבי יוסי ורבנן דרבנן סברי מפני מה הוחרו לח מייתינן לקבר התהום ורבי יוסי חייש: תניא. נמי הכי: מפני מה הוחרו שוורים שהיו מביאין לקבר התהום ורבי יוסי חייש: ר' יהודה אומר לא היו מביאין לחומת שלמה שהיו עשוי בידי אדם ומודה בשקיפין וסלעים*: וחדי לח דיש לה כמה תגרופין. תימה היכי סלקא דעתא דמקשה סלח יועילו לחמות והלח בידי אדם הוא דמדעת הוחמו לפי שהיו מלויה טעם יפ לשוורים להועיל יותר מן הלחמות ובקונטרס פירש קח סלקא דעתיה מפני מה לחין דרך לחל בכך וכל שכן שוורים ולפי זה היה גופא ג"ל דקא סלקא דעתיה דבעלי חיים חביבי להציל מפני מלחמות ליתבב לחל לח על פי שחין דרך לחל בכך ולח שייך טעם זה חלח בדבר התלוי בסברת ולח לחחי דילפינן ממשכן: שדעתן של חיטוק נסה עליו. קסבר *רבי יהודה להל זרוק שמיה להל דמשמע הא לא מפני שדעתו נסה עליו היו מביאין לחומת וכעלמות

[מיחוכין ב:]

[זבחים קיג.] פרה פ"ג מ"ב

[פי' תוס' מיוכנין עמ. ד"ה כרי]

הגהות הב"ח
(ל) רש"י ד"ה כל מיקר וכו':
* ל"ריכך: [ירדן לתוך המים ומלאום. (ל"ריכוך: אות ל"ל) ט"ו ואחר כ"ר ל"ל ומלאום. ט"ו ואחר כ"ר ל"ל ומלאום. ט"ו ואחר כ"ר ל"ל ומלאום.

ד א ב ג טוש"ע מ"מ סי' תכ"ל סעיף יג:

ובעצמות וגידים מסוככני • לקמ' על גב דהתי קרית בתוס' כתיב כל מקן בהמה שכריסה למטה כעין ההל: **למדנו** שעבדים פטורים מן הסוכה • ותע"ג דהתי מטה עשה שהזמן גרמה לתלמוד לתמוטינן דלא תימא דמייתין מסוס דכתיב תשבו כעין תדורו כדלקמן בגילוי פירקין (דף כח:): **שאין** לה קבע • (ב) שמבטלת על ידי המטה ודבי יהודה לטעמיה דלמר סוכה דירת קבע כך פירש בקונטרס לפי שברית זו מלינו למימר דפליגי נמי בסוכה שברקים הטגלה וגרים שפיר לעיל בפרק קמא (דף ז:) ולקמן בפירקין (דף כג:) ברקים הטגלה גבי פלוגתא דרבן גמליאל ור' עקיבא ברקים הספינה דברקים הטגלה נמי פליגי והא דמוקי רבן גמליאל ברקים הספינה לכשרה היכא דיכולה לעמוד ברוח שהיה מניה ליה דבכה כדלמר' לקמן (שם) לט"ג דמבטלת ע"י הספינה שהי ספינה דלורחת בהכי ומהיכא קבע לע"ג דמבטלת ולפילו למאן דמפרש הכא טעמא דמהניתן מסוס דכר המקבל טומאה מכל מקום מודה הוא דפליגי נמי בטעמא דדירת קבע תדע מלתא קאמר היכא דיכולה כגון שממכ' בסידה טיהה ומגדל המחזיקים מלכנסים שהה בלא שהם טוריים ביהם למאן דאמר לפי שאין לה קבע דמבטלת ולמאן דאמר לפי שמעמידה בדבר המקבל טומאה הני כיון דבאין במדה מהוריס כדתנן פרק ט"ו דכלים (מ"ח) ומיהו קשה לקמן (דף כג:) דפסיל ר' יהודה סוכה על גבי בהמה מאי טעמא מסוס דכתיב תג הסכות תעשה לך שבעת ימים סוכה הרלויה לשבעה וז לימה רלויה לפי שאין עולין לה ביו"ט והשתא ניחוק ליה מסוס דמבטלת ע"י בהמה ולימה קבע מידי דהוה לסומך בכרעי המטה וכירוסלמי משמע דטעמא דר' זירא ור' אבא דהכא מתני לה לפי שאין לה קבע ולא דמי לסומך בכרעי המטה עד לגג דהך פלוגתא דר' זירא ור' אבא דהכא מתני לה כירוסלמי בר' אמי ור' אבא דאמרי תרוייהו לעולם אימא לך דלא דמי לסומך בכרעי המטה לסכך טפחים אמר ר' אבא משום הכי אין מעמידין בדבר טומאה הא מאי מעמה בירוסלמי שהן מסלקין לפני חלוטיהן והו מסככין על גביהן אין מעמידין משום הכי אין מעמידין על דבר טומאה הא ליח ליה טעמא אין משום הכי אין מעמידין בדבר טומאה מכרעי המטה לסכך ' טפחים עד כאן ירוסלמי ואוקמן של אמי ירוסלמי היה עשרה מכרעי המטה לסכך והא דקתני מהניתן רבי יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד אם אינה יכולה לעמוד כמו שממכה דמשמע הא יכולה לעמוד מעמה אסורה על יחידות שהיא מסוככת בסוכה ע"ש אין מכרעי המטה לסכך עשרה ולא לענין עשרה ולא לענין עשרים:

רבינו חננאל

אין מביאין דלתות אלא שוורים וחניא כוותיה דרבא. ואקשינן והרי מטה דיש בה כמה אגרופין ולא חשיב ליה ר' יהודה אהל ומכשיר לישן תחתיה בסוכה ודחינן שאני מטה דלגבה עשויה. כלומר הנסרין הנחונות עליה לישן עליהן על גביהן נתונות ולא תחתיהן. ואקשינן אי הכי שוורין נמי לגבן עשוין ושנינן שאני שוורים פעמים שהרועים נכנסים תחתיהם בצל מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים שנמצאו להם כמו אהל אי הכי מטה נמי מגינה על מנעלים ומגדלים ונדחת זו. ומשני רבא אלא שאני שוורים הואיל ומגינים על בני מעיים כסוכה. שנאמר עור ובשר תלבישני ויבש ובעצמות וגידים תסוככני. איבעית אימא דרבי יהודה [סתם] דיר' קבע בעינן והכא לה סוכ' [קבע] ומטה דירת עראי ולא אתו אהלי עראי ומבטלי אהלי קבע. והא ר' שמעון נמי דבעי סוכה דירת קבע וקתני מעשה בפני עבדו של רבן גמליאל כו' תליא על ר' יהודה. ואסיקנא הא פליגי ר' שמעון [סבר] אתו אהלי עראי ומבטלי אהלי קבע ורבי יהודה סבר לא. ר' יהודה ור' שמעון מפורשין בפרק הראשון. אמר אביי. רבי ור' ישמעאל ור' יהודה בן"ש ור' שמעון ורבן גמליאל ור' אליעזר ואחרים כולהו סבירא להו סוכה דירת קבע בעינן. מצאנו כי עלי האילן נקראו שיחים דכתיב תחת אחר השיחים. וכתיב וכל שיח חשדה וכתיב בין שיחים ינהקו כמו שנקראו דברי תורה שיחה כדכתיב והקיצות היא השיחך: [פיס'] [מתני'] המוסך מוכתו בכרעי המטה כשרה. אמר אביי לא שנו אלא מעמיד שנמצא מחזיק") המכך אלא דר' יהודה בדבר שאין לו קבע. וי"א בדבר המקבל טומאה. אבל סיכך ע"ג המטה. והתלי המטה הן דפנות דברי הכל כשרה:

*) ברש"י אית ליה דהכא מוסכם דכלי מתכות אינן מקבלין טומאה עד שיעשה בהן מלאכתן ואפילו הכי מטה אינה מקבלת טומאה עד שיעשה בה מלאכת עצים ועוד דהא מתניתין דלקמן מוכח כן ע"ש ועיין בתוס' ד"ה אלא דר' יהודה בדבר שאין לו קבע ובמהרש"א ד"ה אבל סיכך ע"ג המטה ובתלי המטה

מתני' סוכה המדובללת ושצילתה מרובה מחמתה כשרה. המעובה כמין בית אע"פ שאין הכוכבים נראין מתוכה כשרה:

גמ' מאי מדובללת אמר רב **סוכה עניה** ושמואל אמר **קנה עולה וקנה יורד**, רב **תני חדא** ושמואל **תני תרתי**, רב **תני חדא** סוכה מדובללת מאי מדובללת שצילתה מרובה מחמתה כשרה ושמואל **תני תרתי** מאי מדובללת מבולבלת ותרתי קתני סוכה מבולבלת כשרה, וצילתה מרובה מחמתה כשרה. אמר **אביי** לא שנו אלא שאין בין זה לזה ג' טפחים פסולה (אמר) **רבא** אפילו יש בין זה לזה שלשה טפחים אבל יש בין זה לזה ג' טפחים פסולה אמר רבא מנא אמינא לה דכי אתי (ו) ביה טפח אמרינן חבוט רמי וכי ליתי ביה לא אמרינן חבוט רמי דתנן *קורות הבית והעלייה שאין עליהם מעזיבה והן מכוונות טומאה תחת אחת מהן-תחתיה טמא, בין התחתונה לעליונה-ביניהן טמא, על גבי העליונה-כנגדה עד לרקיע טמא. היו העליונות כבין התחתונות: טומאה תחתיהן-תחת כולן טמא, על גביהן-כנגדן עד לרקיע טמא, ותני עלה *ברי"א בזמן שיש בהן טפח וביניהן פותח טפח אבל אין ביניהן פותח טפח טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא ביניהן ועל גביהן טהור אלמא כי אתי ביה טפח אמרינן חבוט רמי וכי ליתי ביה טפח לא אמרינן חבוט רמי שמע מינה, יתיב רב כהנא וקאמר להא שמעתא, אמר ליה רב אשי לרב כהנא וכל היכא דליתי ביה טפח לא אמרינן חבוט רמי והא תניא *קורה היוצאה מבותל זה ואינה נוגעת בבותל זה וכן שתי קורות אחת יוצאה מבותל זה ואחת יוצאה מבותל זה ואינן נוגעות זו בזו: פחות משלשה אינו צריך להביא קורה אחרת, שלשה צריך להביא קורה אחרת, *רבן שמעון בן גמליאל אומר

קנה עולה וקנה יורד. שלח השוה לח הסכך להסכיב לח הקנים זה לגל זה שלח לחד למעלה ולחד למטה ומתוך כך ממתה מרוכה ולמעלה מרוכה מלילתה ולמטה מרוכה מלילתה ולח היו לחי הסכך מונחין כשוה כך פירש הקונטרס. ומשמע לפירושו דכשיש בין זה לזה שלשה דפסולה לחכי הייט משום ממתה מרוכה מלילתה ולח יחכן לחי קיימה ממה ברוחש כל לחד היחה לילתה מרוכה לחין לפסול בכביל ממה הבח מן הלד בלבכסון ושוחה לוחה ממתה מרוכה ללח היייט טעמח משום ללח חביב סכך להלטרף כי חלי גוזל כשיש בין זה לזה שלשה לחבל כי ליכח שלשה כלבוד דמי וכהל לחד:

קורות הבית והעלייה. משנה היח במסכת לחלות פרק ו"ג ומני עלה בריימח היח כך היח חטויה בתוספתה דלחלות ממה דבריס *למורים בזמן שיש בהן טפח וביניהן פותח טפח לבל יהן *ביניהן פותח טפח וטומחה מחיחיהן מחיחה טמח על גביהן וביניהן טהור ביניהן כנגדן עד לרקיע טמח ומחיחיהן טהור בד"ח בזמן שיש בהן פותח טפח יהן בהן פותח טפח טומחה בוקעת ויורדת ומשמח כך בריימח לסיפח דמחניחין קלי שהעליונות כבין התחתונות לכשהתחתונות יהן בין זו לזו פותח טפח ממח בעליונות יהן בהן פותח טפח שהן כבין התחתונות הלכך כשיש טומחה בתחתונות ממחיה טמח על בל הלד ויש ברחבה טפח וביניהן טהורות כיון דלחין בעליונה רוחב טפח לח למרינן חבוט רמי ליחבב טפח לחויר שבין התחתונות כשהוח טהור ועל גבו טמי טהור למוללת בפלי הטומחה דכיון דיש בו ברוחבו טפח והדר קלחר בד"ח דמבילות טומחה ומוללין בשיש ברחבן על חחחונה טפח לבל יהן בריחבן טפח בין שהטומחה מחחיחין בין שהטומחה על גביהן כנגד הטומחה טמח ומן הלד טהור:

קנה עולה וקנה יורד. שלח השוה לח הסכך להסכיב לח הקנים זה לגל זה שלח לחד למעלה ולחד למטה ומתוך כך ממתה מרוכה מלילתה ולמטה מרוכה מלילתה ולח היו לחי הסכך מונחין כשוה כך פירש הקונטרס. ומשמע לפירושו דכשיש בין זה לזה שלשה דפסולה לחכי הייט משום ממתה מרוכה מלילתה ולח יחכן לחי קיימה ממה ברוחש כל לחד היחה לילתה מרוכה ללח היייט טעמח משום ללח חביב סכך להלטרף כי חלי גוזל כשיש בין זה לזה שלשה לבל כי ליכח שלשה כלבוד דמי וכהל לחד:

קורות הבית והעלייה. משנה היח במסכת לחלות פרק ו"ג ומני עלה בריימח היח כך היח חטויה בתוספתה דלחלות ממה דבריס *למורים בזמן שיש בהן טפח וביניהן פותח טפח לבל יהן *ביניהן פותח טפח וטומחה מחיחיהן מחיחה טמח על גביהן וביניהן טהור ביניהן כנגדן עד לרקיע טמח ומחיחיהן טהור בד"ח בזמן שיש בהן פותח טפח יהן בהן פותח טפח טומחה בוקעת ויורדת ומשמח כך בריימח לסיפח דמחניחין קלי שהעליונות כבין התחתונות לכשהתחתונות יהן בין זו לזו פותח טפח ממח בעליונות יהן בהן פותח טפח שהן כבין התחתונות הלכך כשיש טומחה בתחתונות ממחיה טמח על בל הלד ויש ברחבה טפח וביניהן טהורות כיון דלחין בעליונה רוחב טפח לח למרינן חבוט רמי ליחבב טפח לחויר שבין התחתונות כשהוח טהור ועל גבו טמי טהור למוללת בפלי הטומחה דכיון דיש בו ברוחבו טפח והדר קלחר בד"ח דמבילות טומחה ומוללין בשיש ברחבן על חחחונה טפח לבל יהן בריחבן טפח בין שהטומחה מחחיחין בין שהטומחה על גביהן כנגד הטומחה טמח ומן הלד טהור:

מתני' סוכה המדובללת ושצילתה מרובה מחמתה כשרה. המעובה כמין בית אע"פ שאין הכוכבים נראין מתוכה כשרה:

גמ' מאי מדובללת אמר רב **סוכה עניה** ושמואל אמר **קנה עולה וקנה יורד**, רב **תני חדא** ושמואל **תני תרתי**, רב **תני חדא** סוכה מדובללת מאי מדובללת שצילתה מרובה מחמתה כשרה ושמואל **תני תרתי** מאי מדובללת מבולבלת ותרתי קתני סוכה מבולבלת כשרה, וצילתה מרובה מחמתה כשרה. אמר **אביי** לא שנו אלא שאין בין זה לזה ג' טפחים פסולה (אמר) **רבא** אפילו יש בין זה לזה שלשה טפחים אבל יש בין זה לזה ג' טפחים פסולה אמר רבא מנא אמינא לה דכי אתי (ו) ביה טפח אמרינן חבוט רמי וכי ליתי ביה לא אמרינן חבוט רמי דתנן *קורות הבית והעלייה שאין עליהם מעזיבה והן מכוונות טומאה תחת אחת מהן-תחתיה טמא, בין התחתונה לעליונה-ביניהן טמא, על גבי העליונה-כנגדה עד לרקיע טמא. היו העליונות כבין התחתונות: טומאה תחתיהן-תחת כולן טמא, על גביהן-כנגדן עד לרקיע טמא, ותני עלה *ברי"א בזמן שיש בהן טפח וביניהן פותח טפח אבל אין ביניהן פותח טפח טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא ביניהן ועל גביהן טהור אלמא כי אתי ביה טפח אמרינן חבוט רמי וכי ליתי ביה טפח לא אמרינן חבוט רמי שמע מינה, יתיב רב כהנא וקאמר להא שמעתא, אמר ליה רב אשי לרב כהנא וכל היכא דליתי ביה טפח לא אמרינן חבוט רמי והא תניא *קורה היוצאה מבותל זה ואינה נוגעת בבותל זה וכן שתי קורות אחת יוצאה מבותל זה ואחת יוצאה מבותל זה ואינן נוגעות זו בזו: פחות משלשה אינו צריך להביא קורה אחרת, שלשה צריך להביא קורה אחרת, *רבן שמעון בן גמליאל אומר

פחות

ח א מיי' פ"ו מהלכות שבת הלכה כה ופ"ל ה"א סי' שנ סעיף כה :
ט ב מיי' שם ופ"ע סעיף כג :
י ג מיי' פ"ה מהלכות סוכה יט סמג עשין מג ופ"ל סי' תכלח סעיף ג :
יא ד מיי' שם הל' כג ופ"ע שם סעיף ג :
יב ה מיי' פ"ד מהלכות סוכה הל' ו ופ"ע סי' תרכח סעיף ב :
יג ו מיי' שם ופ"ע שם סעיף ג :

רבינו חננאל

בתוספתא לא ביניהן[ופותח מפתח פותחה תחתיהן [תחתיהן] פסא ביניהן ועל גביהן פותחי. אלמא כי יש בקורה מפח אמרינן חבוט רמי . אין בקורה מפח לא אמרינן. וכן בסוכה אם יש בגגה מפח אע"פ שקנה יורד מחבירו יותר מג' מפחים אמרינן חבוט רמי . ומקשי רב אשי לרב כ ה נ א איני דבטילי אחרנייתא ז ו ל ת י התוספתא כל היכא דליכא מפח לא אמרינן חבוט רמי . ותתניא בעירובין פרק מבוי קורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל כו' עד וכן בב' קורות המתאימות ולא בו לקבל אריח לא בו לקבל אריח אם מקבלות אריח לרחבו מפח אין צריך להביא קורה אחרת כו'. מי' הקורה המתרת במבוי צריכה להיות רחבה כדי לקבל אריח כדתנן הקורה שאמרו רחבה לקבל אריח כו'. אם אינה יכולה לקבל אריח אינה מתרת . ומשנינן בוו הבריי'ה ב' קרות המתאימות . כלומר נתונות זו בצד צ' של פי המבוי . אם יש בשתיהן רוחב מפח כדי לקבל אריח לרחבן דיי לן ומתירות המבוי ותניא על אלו ב' קורות שאין באחת מהן מפח . היו נתונות אחת למעלה ואחת למפח . ר' יוסי בר' יהודה אומר רואין העליונה כאילו היא לפ פ ח והתחתונה כאילו היא למעלה כו'. הנה אע"פ שאין באחת מהן מפח אמרינן חבוט רמי . רבינו תרייץ ואימא הבי הלבד שלא תהא העליונה למעלה מכ' אמה אלא בתוך כ' ו ה ק ו ר ה התחתונה מכוונה לה בפחות מג' אי נמי כו' כמנין הראשון ומשוטה היא . ומתרצין אביי ורבא אלימא דשמואל דאינן בתראי ש"ס דכוותיה מבריא להו דמדובללת קתני בפחני מבולבלת היא ותרתי קתני:*)אי תחמה וחצל מונן דאינן כהדדי מפולת דמסך שנקוב כי ווזא מלעיל נראה בקרקע הנבנית מאותן נקב כאיסתרא שהוא יתר. אבל בקרקע אם שוין שיעור רחמה וחצל כשרה היא . שלמעלה החמה מפושא מן החצל . וחמשובה כמין בית אע"פ שאין הכוכבים נראין מתוכה כשרה . ואפיקמא **) מתני' השושה סוכתו בראש העגלה או בראש הספינה כשרה ועולין כו' . ואפיקמא-ביטולה

*) נראה דמסך כתן ודנרי כניטו סוכבים ומלוכים על כת דמכני סגמי כתן מלמעלה וכתן מלמטה ופ"ק כתב פי' ופו' :
**) נראה דר"ל לכתחלה בעינן שיהו כוכבי מעה נראין דביה לת מכבני רק בדיעבד וכ"ה ביהוצלמי לסדיא ועי' בר"ת וגר"ן :

הגהות הב"ח
(ה) רש"י ד"ה ובלבד וכו' ומתחומה ס"ה: (ב) תוס' ד"ה כת זה וכו' מי סוא לה ככל דיוחן מפיט :
שנת קמה:

הא זה בחוך עשרים למרינן חבוט רמי . ומ"מ מני קושיא מלפניך מרבי יוסי ברבי יהודה ליסייעיה מרבנן דלית להו רוחן להת רבנן פליגי עליה כדמוכח פ"ק דעירובין (דף יד . ושם) דתמר תבי רבי יוסי סבר לה כתנוה בחדל ופליג עליה בחדל סבר לה כתנוה בחדל דלית ליה רוחן ויש לומר דטעמת דרבנן לאו משום דלית להו חבוט רמי בפחות מטפח אלא משום דפסלי קורה המוכחת בחומו עניו שחיכה לרוויה לקבל חריה דבעו רחבה וכריחה ולא תמרינן רוחן לפסול קורה הניטלת ברוח ושתי קורות המתאימות תפילו בפחות מטלטה משום דלרוויה לקבל חריה בעו לכל לי הוה להו הכת (ג) רוחן תפילו בפחות מטלטה יש לטו ללמוד מדברי רבי יוסי ברבי יהודה שתפילו במופלג טלטה היו תומרים רוחן להת לת פליגי (לעל) במתי לית להו רוחן להת מטעמת דפריכים : **אבל** בטלטה כיון דלית ביה טפח לת תמרינן חבוט רמי . הכתם תסיקת דבטפח תמרינן חבוט רמי תפילו בטלטה ותימה דבפרק קמת דעירובין (דף פ- ושם) תמרינן גבי היתה קורתו מסוכה לו תלויה כגון שנעץ שתי יתידות עקומות על גבי כותלי מבוי שתין בגובהן טלטה ותין בעקימיתון טלטה וקת מסמע לן דתמרינן לבוד וחבוט ומתה לי שתין בגובהן טלטה כיון דקורה רחבה טפח תפילו בגובה טלטה נמי תמרינן חבוט רמי ויש לומר לעל טעמת דתבוט רמי ליתכבר הת מבוי כיון דתין הקורה למעלה מעשרים לעל היינו טעמת דתמרינן הכת דבעינן קורה של גבי מבוי ותפילו הוי קורה מסוס מחילה בעינן היכר קלת ולת תניא כיון דלית ביה טפח לא אמרינן חבוט רמי : ושצילתה מרובה מחמתה כשרה : הא כי הדדי פסולה והא תנן באידך פירקין [ושחמתה מרובה מצילתה] פסולה הא כי הדדי כשרה? לא קשיא **כאן** מלמעלה כאן מלמטה . הת דתייקין כי הדדי למעלה קלי בשיש בין קנה לחבירו כמלא קנה תפילו מטלטל פסולה לפי שחמת החויר נרתיס בתרן רחבה מן הכל של סכך והת דתייקין כי הדדי כשרה נקט שיעוריה מלמטה שהמת וכגל טון בידוע שהקנים רחבים מן החויר : *)**בזוא** מלטיל כיתמרת מלמטה . כשנקב רוחב מלמטה כשיעור זה שחמה מרובה מלמטה כשיעור של קנה כשרה והקשה ר"ת דרב פפא נופיה דהכת תית ליה פ' קמא דעירובין (דף סו:) פרון כשומד מוכר ושתם נמי פסקינן להכתת הכי ושוד קשה דתמר פרק קמת דקידושין (דף יח:) דעבדי תינשי דקרו לפלנטת דזוחת ליסתרת תלמת דתיסתרת פחות מזוזת ומפרש רבינו שם כתן מלמעלה מי שמודד החויר מלמטה כי הדדי כשרה לפי שהוא שומד כפרון לכל השומד מלמטה בתרן ומעיין בלפי מעלה ודומה כי הדדי פסולה לפי שהחויר שהוא רחב כי זוזא דומה בעיניו קטן ליסתרת מחמת שהוא רחוק ממנו ולריתה לרבי ושתי בעיניו כחגבים (במדבר יג) וכוכב גדול בשמים דומה בעיניו כקטן בפרק המוכר את הספינה (ב"ב דף עב:) **) : **שתים** בתילן ותחת בידי תדם . שתי קרקעים הסוכה רוכה בתילן ועשה סביבה ברחב התילן שתי מחיצות ותחת עשה בידי תדם בתרן ושתי קרקעים הסוכה בתחתון הדופן ממנו למעלה עשרה לו שתים בידי תדם ותחת בתילן הוחיל ותם יגעל התילן טפל קרקעים הסוכה שתינה יכולה לעמוד בשמיכת שתים שבתרן תין עולין לה ביום טוב למטמתם בתילן כך פירש בקונטרס ולת מסמע הכי פרק מי שהחניך (שבת דף קכ: ושם) דדייק מהכת לדלדים תסורין דתמרינן מתי לתו דחק ביה קנים בתילן דהוי להו לדדין ומסמע דמיירי שהתילן דפנות לסוכה וקנים של סוכה נסמכין על התילן ותם יכנם בה ביום טוב גזרה שמת יניח תפלו על הסכך וכן פירש שם בקונטרס דתניא

נ"ל ב
←

רבי סמעון בן גמליאל תומר תם מקבלות לתורכו שלשה תין לריך להניח קורה אחרת . רבן שמעון בן גמליאל להקל בת כלומר אפילו תין בהן טפח ותם מושיב על שתיהן לריך לרחבו ליט עומד, מרחיקן זו מזו ומושיב עליהן לתורכו ובלבד שיהו בריאות לקבל כובדו ותורכו של לריך שלשה: ותם לתו . שתיהן בריאות לקבלו לריך להניח קורה אחרת : **היתה אחת** למעלה ואחת למטה . כשהושיבן זו אצל זו לת נתנם בשוה אלא זו גבוהה: רואין את העליונה כאילו היא למטה. בשוה זו לו לת התחתונה כאילו היא למעלה תאל תברתה: (ו) ובלבד שלא תהא עליונה למעלה מעשרים . לתרן דאינו מקום להכשר קורה(ו) ולא תחתונה למטה מעשרה(ז) לתרן שתין מחילה בפחות מעשרה : **הא זו וזו בתוך עשרים** . תפילו העליונה למעלה מעשרים והתחתונה למטה מעשרה קת שלקת דתניא דמכשר לגמת למרינן חבוט רמי בפחות מרוחב טפח : **קרין הכי** . כלומר רואין דקתמר פחות מג' הוא ובלבד דקתני הכי קאמר ובלבד שלא תהא עליונה ט' : **לתן מלמעלה** . **לתן מלמטה** . דתייקין כי הדדי פסולה למעלה קלי . כשיש בין קנה לקנה כמלא קנה תפילו מטלטל פסולה לפי שחמת החויר נרתיס בתרן רחבה הרבה מן הכל של סכך דתייקי' כי הדדי כשרה נקט שיעוריה מלמטה ושל שוין בידוע שהקנים רחבים מן החויר: כזוזא מלטיל כיתמרת מלמטה . כשהנקב רחב כשיעור זה שחמה מרובה למטה כשיעור טלט : **כוכבי** שמה . כשהחמה זורחת עליה ותין הכוכבי חמה נרתין מחוכה תין זו דומה לשוכה תליה דבית שמתי : **מתני'** השושה סוכתו בראש העגלה . לף על גב דמטלטלת ולת קבועה ובראש הספינה שהוא מקום גבוה של ספינה והיס גבוה מאד ותין הרים מקיפין והרוח שולטת שם ושוקרמה : **כשרה** . דדירת ערתי סגי בה : **ועולין לה** ביום טוב . ומשום דבעית למיהנת סיפת ותין שולין תנת ריטת ושולין: **ברחב התילן** . תיקן מושבו ברחבו ועשה שם מחיצות וסכך : **כשרה**. לחוש של מושד ולף ביום טוב תם עבר ועלה לה יתי ידי חובתו : **ותין עולין לה ביום טוב** . דגזור בה רבנן *)תין עולין בתילן ותין ממחמתין בו שמת יתלוש: **שתים בתילן ותחת בידי תדם** . שתי קרקעים הסוכה רוכו בתילן ועשה סביבה ברחב התילן שתי מחיצות ותחת עשה בידי תדם בתרן ושתי קרקעים הסוכה והגביה הדופן ממנו למעלה עשרה, לו שתים בידי תדם ותחת בתילן הוחיל

[ביצה לה:]

דומה לסוכה תליכת דבית שמתי : **מתני'** השושה סוכתו כלגו כך פירש בקונטרס בשיעור זה שחמה מרובה מלמטה כשיעור שלא תהא העליונה למעלה מכ' אמה אלא בתוך כ' ו ה ק ו ר ה התחתונה מכוונה לה בפחות מג' אי נמי כו' כמנין הראשון ומשוטה היא . ומתרצין אביי ורבא אלימא דשמואל דאינן בתראי ש"ס דכוותיה מבריא להו דמדובללת קתני בפחני מבולבלת היא ותרתי קתני:*)אי תחמה וחצל מונן דאינן כהדדי מפולת דמסך שנקוב כי ווזא מלעיל נראה בקרקע הנבנית מאותן נקב כאיסתרא שהוא יתר. אבל בקרקע אם שוין שיעור רחמה וחצל כשרה היא . שלמעלה החמה מפושא מן החצל . וחמשובה כמין בית אע"פ שאין הכוכבים נראין מתוכה כשרה . ואפיקמא **) מתני' השושה סוכתו בראש העגלה או בראש הספינה כשרה ועולין כו' . ואפיקמא-ביטולה

*) נראה דמסך כתן ודנרי כניטו סוכבים ומלוכים על כת דמכני סגמי כתן מלמעלה וכתן מלמטה ופ"ק כתב פי' ופו' :
**) נראה דר"ל לכתחלה בעינן שיהו כוכבי מעה נראין דביה לת מכבני רק בדיעבד וכ"ה ביהוצלמי לסדיא ועי' בר"ת וגר"ן :

טולין ואם יכול להילן טפל קרקעית הסוכה שהיו יכול לעמוד בסמיכת שהיס שבארץ הין עולין לה ביום טוב דמשמע בהילן: **גמ'** לא כלום היא · דאפי' דירת ערעי לא הויא: שהיה מצויה דיבשה · הוי כרוח מצויה דיס: יכולה לעמוד ברוח שהיה מצויה דיבשה · דהייט רוח מצויה דיס לכולי עלמא כו' לקמ ע"ב לאיזה עומדת ברוח שהיה מצויה דיס לאפי' למאן דלעיל ג: דבעי סוכה דירת קבע תיכף: **על** גבי בהמה · כגון גמן לאותה על גבי סוסים והס קרקעית הסוכה ועשה למעלה מהיות וסכך: הרחוי' לשבשה· והשתא דגזור רבנן הין עולין לה גמלאת שהיה לחויה ליום לשמן: ולא פסין לבירות. דמגן בשירובין (דף יז:) עושין פסין לבירות מרבע דיומדין לבור שברשות הרבים והבור עמוק עשרה דהוי רה"י והין יכול למלות ממנה אלא אס כן מוקף מחיצות ומפני בהמות עולי רגלים שהיו המחיצות בתרבעה דיומדין לתרבע פיותו ואמר ר' מאיר אלא עבדין חדא מהכך בבעלי חיים ומעמא מפרש לקמן: ולא גולל לקבר · כלומר אס עשאוהו כיסוי לתרומ של מת הין אס גולל עליו לטמא דאמרי' בשמה המקשה דגולל מטמא במגע ובמשא ובהאל דתניא (תוספ' דף שנ:) על פני השדה לרבות גולל ולופף: ור' יוסי הגלילי. מפרש לקמיה טעמא: גזרה שמא תעוף· הבהמה ביום טוב ויפול ויהין כהן לופן ומגלי אלא ממלת סוכה ולקמיה פריך ובגולל דקולא היא מאי טעמיה: קשור · לגיכת למיתן שמא תברח: דשלי עלמא. בין לגבי בין לרבי זירא מכשיר רבי מאיר: דאי נמי מיית · ויפול ים בגבולו עשרה: מיתה לא שכיחה· ואפילו רבי מאיר לא פסיל: **והאיכא** רווחא· דביני כרעי איכא פילגא **ואפי'** כשהיא חיה: **דעביד** ליה · גדר בין רגליה: **בהולא ודפנא** · הולא = עלבי דקל, ודפנא = ענפי תן שקורין טורי"ר וגדל בו פרי שקורין בחוי"ם: **רובעה** · רוכבת: **לשלי** · מבניס: **הא מיתיה בהשלי מלעיל** · ואס תמות ליכה עפלא: **זימנא דמוקי** לה **פחות מג' כו'** · פעמים שהין בגובהה של בהמה אלא שבעה ומשה וסוכה עשרה דקאי לה בפחות משלשה סמוך לסכך ואין וכין

דתניא המשה סוכתו בראש הספינה · שפיר גרים בבריימא בראש העגלה דפליגי נמי בראש העגלה כדפריש' לעיל (דף כא: בד"ה שהין) ולא כמו שפי' ר"ת בפ"ק (דף ז: ושם בד"ה השוהה): **על** גבי בהמה · פ"ה נהן לאותה על ב' סוסים להיותם

זה הכלל כל שינטל האילן ויכולה לעמוד בפני עצמה כשרה ועולין לה ביום טוב: **גמ'** מני מתניתין רבי עקיבא היא דתניא* העושה סוכתו בראש הספינה רבן גמליאל פוסל ור"ע מכשיר מעשה ברבן גמליאל ור"ע שהיו באין בספינה עמד ר"ע ועשה סוכה בראש הספינה למחר נשבה רוח ועקרתה אמר לו רבן גמליאל: עקיבא היכן סוכתך אמר אביי: דכולי עלמא היכא דאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה לא כלום היא יכולה לעמוד בשאינה מצויה דיבשה כ"ע לא פליגי דכשרה, כי פליגי בדיכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה ואינה יכולה לעמוד (*ברוח שאינה מצויה דיבשה) רבן גמליאל סבר סוכה דירת קבע בעינן וכיון דאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דים לא כלום היא ר"ע סבר סוכה דירת ארעי בעינן וכיון דיכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה כשרה: או על גבי גמל כו': **מתני'** מני רבי מאיר היא דתניא העושה סוכתו על גבי בהמה ר"מ מכשיר ורבי יהודה פוסל

מ"ט דרבי יהודה אמר קרא חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים *סוכה הראויה לשבעה שמה סוכה, סוכה שאינה ראויה לשבעה לא שמה סוכה ורבי מאיר הא נמי מדאורייתא מחזא חזיא ורבנן הוא דגזרו בה *עשאה לבהמה דופן לסוכה ר"מ פוסל ור' יהודה מכשיר שהיה *רבי מאיר אומר כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי ולא פסין לביראות ולא גולל לקבר *משום רבי יוסי הגלילי אמרו אף אין בותבין עליו גיטי נשים מ"ט דר' מאיר? אביי אמר שמא תמות רבי זירא אמר שמא תברח, בפיל קשור כולי עלמא לא פליגי דאי נמי מיית יש בנבלתו ', כי פליגי בפיל שאינו קשור למאן דאמר שמא תמות לא חיישינן למאן דאמר גזרה שמא תברח חיישינן, למאן דאמר גזרה שמא תמות ניחוש שמא תברח אלא בפיל שאינו קשור כולי עלמא לא פליגי, כי פליגי בבהמה קשורה· למ"ד גזרה שמא תמות חיישינן למ"ד גזרה שמא תברח לא חיישינן, ולמאן דאמר גזרה שמא תברח, ניחוש שמא תמות? *מיתה לא שכיחא, והאיכא רווחא דביני כרעי? דעביד ליה בהוצא ודפנא, ודלמא רבעה? דמתיחה ראשלי מלעיל, ולמאן דאמר גזרה שמא תמות נמי הא מתיחה באשלי מלעיל? זמנין דמוקים בפחות משלשה סמוך לסכך וכיון

מן הגד לגלי מאי מריח משום גולל חיפוק ליה משום שהקבר סתום וחגיגה בגזיר פ' כהן גדול (דף נג:) לא בקבר ז קבר סתום דאמרי' טומאה נוקעת ושולה נוקעת ויורדת ואין לומר דאינטריך היכא דאין בקבר דאי ליכא אס כן לא ממעט משום גולל דאפי' כי איכא ריח אין מקום לטומאה לנאת לא ממעט ואין לומר נמי כגון דסתם חוץ לקבר דאי אפשר דא

דתניא הלוקח יין מבין הכותים · בריימתא היא דתנאי בה פלוגתא דתנאי ומצאה תחתיה היא במסכת דמאי פרק שביעי [מ"ד] ומתוך כ"מ ובמטהר ייט על כותי חייבי לו קודם שגזרו על יינן כדתניא פ"ק דחולין (דף ו·) ותע"ג דר' יוסי ורבי שמעון דסכא שמעינן להו במכתות פרק רבי ישמעאל (דף סו:) לכותים גרי תריסו הן מ"מ תפסר דכשגזרו על יינן של נכריס לא גזרו על של כותים כיון דפרוסים מע"ז יותר מנכריס ומחזיקים בתורה שכתב תע"פ שגזרו על פתן כמו כן למ"ד גבי לחמ גזרו על פתן ולא גזרו על יינן עד שגזר רבי מחיר בפרק קמא דחולין: **שני** לוגין שתיי עתיד להפרים · בע"ס בין המשנות חייבי כדקתני בתוספתא* הלוקח יין מבין הכותים בע"ס ובכח להפרים ולח שבכח עד שקדם היום דהם כן לפילו לקרום ו אם תסור כדמוכח בכמה דוכתי דהיו תקנה לטבל בשבת אלא בכיסור לתמרינן פרק בירה (שבת דף מג·) טבל מוכן הוא לאכל שבת אחם עבר ותיקו מתוקן וכפ' מי שהחשיך (שם דף קנ:) היתה בהמתו מעומה טבל ועשתים לתסר לפורקה ולח מסתבר למימר דכל הני ר' יהודה ורבי יוסי ור' שמעון דתסרי ועוד דתמרינן פרק שני דבילה (דף יז:) המעבר בשבת בשוגג יתכל במויד לח יתכל ומשמע נמי בפרק הניזקין (ניסין דף מ·) דתחזיק נמי כר"מ ולפי הוה סבי למיכל בתגאי שתיי עתיד להפרים לח היה רלוי לקונסו תפילו עבר ותיקן ולח מייבי נמי בעול יום חלח שלין שהות כיום כדי להפרים דהם כן ניחם מעבר שני בשפוט לו בדרומו ויחללנו ויפחה כמו גבי דמלי חלא שבכח עד בין השמשות חייבי דתסור להפרים כדתנן פרק במה מדליקין (שבת דף לד·) שפק תשיבה לין מעבירין חת הודלי ופירות כותי ודלי דלקה על גב דתמרינן פרק שלשה שתכלו (נרכות דף מז:) שי כותתי עבודי מעבדי כרלוי לכיון דכתיב בלוייתא זחיבי ס"מ כשרוין לתכול תבל למכור לו חייבי תלפי עור דדרשי ליה כפשטיה ומשום גזול תת הכהן ותת הלוי שמי לו חייבי להוה ליה ממון שלין לו תובעין ועוד משום דלח הוכרר תלקם ועוד כדדרשינן פרק השוכר חת הפועלים (ב"מ דף פח:) עשר מעשר ותכלת ולח מוכר ולקרום שם כי הלי גוונת דתומר שתיי עתיד להפרים מוכר דכולי הלי לח גזור בין המשות תפי בודלי וכי הלי גוונת דמני הכח קתני בתכבת דמלי פרק ז' [מ"ה] גבי תתיים של טבל בהת דתמלי לח שי כבי להכח ובטבל ודלי שני תרומה גדולה מה שלין כן בדמלי דלח נחשדו עמי הלרן על תרומה גדולה והת דלח שני הכח לתמר ולח גבי *דמלי פרק ז' וגבי מוזן תכרו (שם מ"ח) דקתני התם שתיי עתיד להפרים למחר משום דבמוזן לין מפרישין חלח מה שתוכל והוה הדין נמי גבי מי שיש לו תתיים של טבל שיכול להפרים מה שתוכל בשבת חלח לפי שילה לתקן לת המוכר כל בשבת תחת לח קתני למחר דלעולם חול לתכור להפרים ובהדיה תמרינן בירושלמי פ"ו דדמלי רבי יהלי היה לית תנאי ודלי שתל רבי חייש רבו מהו מתקנת בשבתת ת"ל למען תנוח שורך וחמורך כל הימים לפילו בשבת פירוש תנאי ודלי שהיה לו טבל ודלי שהמנה עלין מעבר שבת מה שתיי עתיד להפרים יהת מעבר חלמת בהדיה דמרי וקתני תימה בעובדת דהתם רבה (יבמות דף נב·) דרבי יוחי גופיה מעבר מפירת דביתיה שלת מן המוקף וקרת שם והפרים בשבת מן המוקף בעובדת בירושלמי ומתת ההוח הוה בריתת ותכתי לח ידע לי שרי לי נמי היה לריך לכולה כתתה דפירי ועוד דתין מתנה על ודלי שביד תבירו כדלימת בירושלמי דדמלי לתמר מה בין דמלי לודלי דמרי תרס מתנה על דבר שלינו ברשותו ודלי ליט מתנה חלת על דבר שברשותו והת דתין קורת שם הכח לתרומת מעשר ולת נבי תתיים טבל ותלו נבי מוזן ובההיא דדמלי לתכתן שהות קורת שם לתרומת מעשר משום דבבי דמלי למעשרן ון עלי מתקן המעשר כדי לתכול תבל כתן שהות ודלי לריך ליתן *לוני (ו) ותכבי לח קתני הכח מעשר בשפוט לו בדרומו ודלי שתל רבי חייש דקניטת מקום כהפרשה ותתן פרק במה מדליקין (שבת דף לד· וש) שפק תשיבה לין מעבירין חת הודלי תבל מעבירין חת הדמלי ומתניתין בה"ש ולכבי נמי לח קתני הכח ומתל על המטות כדקתני גבי דמלי חלא קתני ומיתל ושותה ושיית מתחיל דלי מתלל על המטות ושותה ליתני מתלל על המטות כדקתני בכולהו ועוד כתן דתמר שתיי עתיד להפרים התם ולח קבע לו מקום בשפוט לו בדרומו לין יכול לתלוי כדתניא בתוספתא דמעשר שני מעשר שני שבתתן עד שיתמר לשפוט לו לדרומו ומייתי התם עובדת דרשב"ג ור' יוסי ור' יהודה שבכתו חלל בעל הבית לכזיב והיה מעשר בזה הענין תמרו לו השכרת המטות ותיכדת הפקדום ורבי שמעון נמי דתמר קרת שם לח תמר חלח דוקת כשתומר בתוכן דהייט נמי פלוגתייהו דר"ש ורבנן בתסכת תרומות (פ"ג מ"ס) התומר תרומה כרי זה בתוכן ותרומת מעשר בתוכן ר"ש תומר קרת שם ומפרש פרק בכל מערבין (עירובין דף נ:) דדוקת כשתומר בתוכן דמשמע בתמלעיתו דקבע לו מקום חלח בירושלמי עלה דהכיח דתרומות ברק שני משמע דבתוכן לתו דוקת ושם פירתיה ועוד על כרתין לריך להפרים הכח קתמר שתיי עתיד להפרים ותם היה שותה בלח כפרקה נמלת שותה עבלים לממרא כמו בתם יבקע הגוד דשתיי עתיד להפרים תטולה קתי כדמוכח בתוספתא דקתני מעשר הבתים תתריסם ובשבת תין מפרישין כדפרישית: **עשרך** מעשר רתמון תשמה מעשר שני · ולתו דוקת דכבר הפרים מן המתה שני לוגין לתרומה גדולה ומלת חבר מבלך עשרה ותשמה מעשר של שני לוגין דהייט חומם הלוג וכן גבי תתיים דמסכת דמלי (פ"ו מ"ס) ומיהו יתכן שהפרישים שיים ממתה ושיים דהת זמנין דמפרישין נמי תחד מששים כדתתן במסכת תרומות פרק רבינו [מ"ד] תוכס כדעת בעל הבית (ב) תחד מששים פיתה עשרה תו הוסיף עשרה תרוממו תרומה כדתמרינן בכתובות פרק תלמה (דף ק·) דתיכת תוכס בעין רעה ויש מפרשים משום דכותים שמת הפריטו תרומה גדולה והשתר לת הפריטו ולכך לין מתמעט שיעור המעשר ולת יתכן לומר כן בתתיים של טבל דמסכת דמלי פרק שביעי ועוד יש מפרשים משום דתשה תותת פוטרת תת הכרי לימה ממעטת תת המעשר תפי' כשמרכה בתרומה וגם זה לת יתכן כלל: **דברי** ר"מ · משמע הכת דר"מ תית ליה בבירה דלמתן דלית ליה בבירה תסור כדמוכת משמעין בכמה דוכתי ותימה דבפרק יש בכור (בכורות דף מחי) משמע דמספקת ליה לרבי מחיר תס יש בבירה תס לת גבי פלוגתת דר"מ ורבי יהודה דתס לת נתנו עד שתלקו ומפרש בגמרת דסבירת ליה כרב דתמי דתמר הכתין תתלקו מהנה יוכלין ומהנה לקוחות וטעמת משום דמספקת ליה כדמוכת פ"ק דבבת קמת (דף מ·) וי"ל דשתיי הכת שמכרר בדבריו כשתומר שתיי עתיד להפרים וכן לריך לומר משום רבי יהודה דמוקי ליה התם רבת כרב תמי ובריש כל הגט (גיטין דף כה:) קתמר רבת גופיה דבין רבי יהודה ורבי שמעון לית להו בבירה וטעמייהו הכת משום בקיעת הטוד וכן לריך לומר נמי דלת תיקשה לשמואל דשמואל בסוף בילה (דף נ:) גבי שיש שלקתו תבים ובשה בשופפות דקתמר שמואל לף תבים לשום משום דתין בבירה ובפ' מי שתחו (גיטין דף עה:) לתמרינן לתקין שמואל בגיטת דשביב מרע תס יתות יהת גט ותס לת יתות לת יהת גט ולבי מיית הוי גיטת תלמת יש בריר' דבי תתי גוונת דייקינן פרק כל הגט (שם דף כה: ושם) בבירה לתילתין דר' יהודה דמה היח בתותן בימים והטעם פי' שם בקונטי' משום דתין זה תנאי בשתר תנאים דעלמת שתדם מהנה בגט שבידו לקיימם ודעתו לקיימם כשתהנה עליהם ולכשתקיים התנאי הוי גט למפרע בלת טעמת דבבירה לבל הכת דתין בידו ובשעת התנאי הוח ספק והתנאי מתקיים מתליו לי לתו משום בבירה לת הוי גט והת דתמר' שני תלמת יש בבירה תפילו הכ

תוספין • ותמרין נזרקה שמא יבקע טעד ולא יבא לידי בירייה ומלא קומתה טבליס תלמ' ר' יהודה חייש לבקיעת טעד וכל שכן למיחם תרם ור' מאיר לא חייש: חיפוך • לא שנינו אלא לחלק חיפוך • לא חייש לא חייש: חבי הא לחייש=ר"מ ור' יהודה והא לחייש=ר"מ ור' יהודה

תלמוד לומר וכתב לה מכל מקום. ול"ת לימת וכתב כלל ספר פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט ועוד התמר בסוטה בפרק היה מביא (ד' יז.) אין כותבין לה על הלוח ולא על הנייר ולא על הדיפתרא אלא על המגילה שנאמר בספר והכתב נמי כתיב ספר והכא נמי הוה ליה למיפסל כל דבר תוך ממגילה ואין לחלק בין ספר לכספר ועוד דהכא נמי תניין וכתב נמי לי כתב בספר דקתאמרת מסתמא שאי היה לו לרבות כל דבר שאין בו רוח חיים וי"ל דגבי סוטה דכתיב (במדבר ה) וכתב את האלות בספר הוה כלל ופרט לכל הכא ונתן בילה מזר וכלל תע"ג דבכריתות לא מייתי כללא בתרא דסוטה משכחן בפ"ק דקדושין (ד' כא:) דקתני בבריתא אין לי אלא מרלע מניין לרבות הסול והסירה והמקדח והמכתב ת"ל ולקחם לרבות כל דבר הניקח ביד ומוכחת הסוגיא דמכלל ופרט וכלל דיים דוקא בחוט ובדלת חזר וכלל: **כתב** ספר שאין בו רוח חיים. כפ' כל מערבין (עירובין דף מ:) גבי מעשר שני דכתיב בכתב ובללן נקט לד של פרי מפרי וגדולי קרקע ולעיל בפ"ק (ד' יא:) נקט מה תגיגה דבר שאין מתכל טומאה וגיזוזו מן התרן בכל מחד כפי מה שדומה לחכמים ענין לרלוי ט: **ורבנן** הא וכתב מלי עביד ליה. לף ע"ב לתילמדיך לשמה תרי קראי כתיבי ול"ת ולרבי יוסי הגלילי לתלי לחכי תרוייהו דמהניא לשמה דרשינן שפיר כלל ופרט וים לומר לכפ' המגרש (גיטין ד' פו:) דרבי' וכתב לה ולא לה ולחברתה: **בכתיבה** מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף ואינה מתגרשת אלא בכתיבה ואגרת ואגרת בכסף ואגרת בשטר. כך דרשה לרבות לחבי נפקא ליה מסברת ברים קדושין (ד' ט:) יתמרו כסף מכנים כסף מוליא יתמרו סניגור יעשה קטיגור ומ"מ לחבי נמי לילמדיך וכתב לה שבכתיבה מתגרשת ולא בחליפה דברים מסכת קדושין (ד' נ:) דרים לה מספר (ג) טרפה ותין דבר תחר כורתה והיא דרשה כרבי יוסי הגלילי היא דמשמע שכא ולקח חיפה לא נקיט חסם לענין חליפה דך דרשה דכתב והיא כרבנן ול"ל לחורתא דהש"ם הכי כל דוכתא להביא דרשה הפסוקה לכלורה כדמשכחן פרק החובל (ב"ק דף פו:) דמייתי שכא נעורים לחבי גבי חבלה ובריש קדושין (דף נ:) משמע דכעורים בית חבים בהפרת נדרים כתיב וכן בפרק לחד דיני ממונות (סנהדרין דף לב:) ובפרק בא סימן (גיטין דף כ. ושם) דדרים נעניים תין רוחין לומן חלא ביוס מביוס הרחוק בו בשר מי יתמה כדחבי בפרק קמא דמועד קטן (דף ח. ושם) ובפרק הקורא חת המגילה (מגילה דף כ:) דדרים ולא מוהנין חלא ביוס מדכתיב וביום השמיני יומל ובפרק ר"ח חם לח הביח (שבת דף קנב. ושם) מפיק ליה מבן שמונת ימים ולא ליטת וביום מוקי לה ביום חפילו בשבת. **על** מנת שלא תלכי לבית חבירך לעשות חין זה כריתות. תימה והא חם מת (*לחבין) לח הביאה חו בית (*לחבין) כדחמן בגדלים פרק השופטין (ד' מו:) קונם לביתך שחיני נכנס שרך שחיני נוקח מת לו שמכרו לאחר מוכר וי"ל דבית חבין קרוין כל יוחלי חלנין של חבין וחע"פ שמת בתוכו של שם וכתיב (בראשית נ) שבי חלמנה בית חביך וכבר מת חביה כדמוכחי בקרלי*: **ואידך** מכרת כריתות נפקא. קשיח לרבינו חם דבפ' המגרש (גיטין דף פב:) קחמר על רבנן דלכי לינעזר כרת כריתות לח ברבי וכ' יוסי הגלילי בכולל דרבנן וים לומר דלח קחמר לח משמע ליה חלח לח דרים להחיל דרשה: **והא** חיכח טופ דעביד לה בהוחא ודפנא. תימה דבפרק קמח דעירובין (דף טו:) דחמר רבח מחילה העומדת מחליה לח שמה מחילה ופריך מהכח דין הכח דייק מעום דחמר ליה בהוחא ודפנא ותו לח לריכין לנוטעו מחחלה לכך וי"ל דבין הכח בין הכח דייק מעום דחמר ליה לחייבי בכל ענין בין היכח דהוי רוב הדופן מענ החילן הקשה שחין חולך ובח ברוח בין הוי רוב הדופן מן הגוף ופריך הכח מן הקשה והכח פריך מן הגוף והח דפריך הכח לי הכי מחי למימרח ולח מנטי דחמעיון מחילה העומדת מחילה שמה מחילה ולח נטעו מחחלה לכך דכך הוח מסקנת הכסף דכולהו מוחו במחילה לח חניב זה מחילה מעום דקיימח לן כחבי בלחי העומד מחילה לחי וכל שכן מחילה:

הרי עשויה בידי אדם: *אמר מר משום רבי יוסי הגלילי אמרו אף אין כותבין עליהן גיטי נשים מ"ט דר' יוסי הגלילי: דתניא *ספר אין לי אלא ספר, מנין לרבות כל דבר? תלמוד לומר "וכתב לה" - מכל מקום, אם כן מה ת"ל ספר? לומר לך מה ספר דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל אף כל דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל ורבנן "אי כתב "בספר" כלקאמרת השתא דכתיב "ספר" לספירת דברים בעלמא הוא דאתא, ורבנן האי "וכתב" מאי דרשי ביה? ההוא מיבעי להו *בכתיבה מתגרשת ואינה מתגרשת בכסף ס"ד אמינא הואיל ואיתקש יציאה להויה מה הויה בכסף אף יציאה בכסף קמ"ל, ורבי יוסי הגלילי האי סברא מנא ליה? "מספר כריתות" נפקא ליה - ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה ואידך ההוא מיבעי ליה לדבר הכורת בינו לבינה כדתניא *הרי זה גיטיך על מנת שלא תשתי יין יועל מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות, כל שלשים יום הרי זה כריתות ואידך "מכרת כריתות" נפקא ליה - ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה ואידך ההוא מיבעי ליה לדבר הכורת בינו לבינה כדתניא *הרי זה גיטיך על מנת שלא תשתי יין יועל מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות, כל שלשים יום הרי זה כריתות ואידך "מכרת כריתות" נפקא ליה: *העושה סוכתו בין האילנות ובין האילנות דפנות לה כשרה: **גמ'** אמר רב אחא בר יעקב כל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה אינה מחיצה תנן: *העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה כשרה והא קאזיל ואתי? הכא במאי עסקינן בקשין, והאיכא נופו? דעביד ליה בהוצא ודפנא, אי הכי מאי למימרא? מהו דתימא ניגוד דלמא אתי לאשתמושי באילן קמ"ל, *ת"ש היה שם אילן או גדר *או מחיצת הקנים נידון משום דיומר התם נמי משום דעביד ליה בהוצא ודפנא ת"ש *אילן המיסך על הארץ אם אין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים מטלטלין תחתיו אמאי הא קא אזיל ואתי? התם נמי דעביד ליה בהוצא ודפנא אי הכי ניטלטל בבוליה אלמה אמר רב הונא בריה דרב יהושע *אין ממלטלין בו אלא

הרי עשויה בידי אדם. דלוח זה בידי אדם כח: **ספר.** וכתב לה ספר כריתות: **מין לי אלא ספר.** קלף: **מנין לרבות כל דבר.** לכותבו עליו כגון לוח עץ ועלה זית: **וכתב מכל מקום.** דמלי למיכתב ונתן בילה ספר כריתות: **מי הוה כתב וכתב לה כלייתות** תורה אור **בספר כדקתאמרת.** דהלמי "ספר" קלף הוא: **השתא דכתיב ספר.** לספירת דברים, כדכתיב בכתב ספר כרת לך: **ורבנן האי וכתב מאי דרשי ביה.** לכסף גיטין ולומר הרי לח מגורשת בכסף בקידושין ולומר הרי לח מקודשת בו: **ההוא מיבעי להו בכתיבה מתגרשת.** ולימקש יליחה ליהויי: "ויולחה מביתו והלכה והיתה לחיש לחמר" (דברים כד): **מה הוייה.** כשמהווה עלמה לחיש לחפלר בכסף כדלפקח לן בקידושין (דף ג:) קיחה קיחה מלדה עפרון: **מתגרשת בכסף.** לדבר הכורת. **ואידך מכרת כריתות.** לחמה ספירת דברים כורתת ביניהם ולח יהח חמלי החוגדה יחד: **הרי זה גיטיך.** כל ימיה קלורה בו שממחתו לריכה לעמוד חלח ליום: **הרי זה כריתות.** דיכול לכח לידי הפרלה לסוף חלמים חלכך מעכשיו מוכרת ליכחת מן התורה: **מכרת כריתות.** דמלי למיכתב ספר כרת: **מתני' בין לילנות.** כחרן ולח סמכה עליהן לבל הן דופנותיה: **גמ'** קחיבה יכולה לעמוד ברוח מלויה. שהרוח מוליכה ומביחה: **בקשין.** לילנות זקיפ ועבים: **מה לחיכא נפו.** שהולך וכח ופעמים שחף הגוף מן הדופן: **דעביד ליה.** לורב הגוף כמין מחילה חלח שיניעו הרוח: **להחמושי בהילן.** להניח עליו כליו: **היה שם.** בשפי בילחות קלי היה בחחת הפילות לילן שעוביו לחמה לכל לד: **או גדר.** מרובע לחמה על לחמה כל גדר שחם של חבניס הוא ולריך שיהא לחמה על לחמה כדי לחלקו לשתי מחילות לחמה למזרח ולחמה לעפון או לדרום: **דיומד.** ד' שמודיס שהיו מחילה לכלן ולכלן שבכך הקילו חכמים עליהם: **המיסך על הארץ.** נופו גדול מאד ולילני הגוף כפופין סביב על הארץ: **מטלטלין תחתיו.** לחמרינן לבוד ומחילה זו גבוהה עשרה מבפנים שהגוף לרוך הוא ובגובה הילן הוא: **בלי.** דעשויה בידים היא ולילי לדור מחחיה ולשמור שלא יעשה ויהיו למוקף לדירה הוא: **ניטלטל בכוליה.** כלומר יטלטל בו כל כמה שהוא גדול חלמה לחמר רב הונא אין ממלטלין בו כלא

מתני' בין לילנות. כחרן ולח סמכה עליהן לבל הן דופנותיה: **גמ'** קחיבה יכולה לעמוד ברוח מלויה. שהרוח מוליכה ומביחה: **בקשין.** לילנות זקיפ ועבים: **מה לחיכא נפו.** שהולך וכח ופעמים שחף הגוף מן הדופן: **דעביד ליה.** לורב הגוף כמין מחילה חלח שיניעו הרוח: **להחמושי בהילן.** להניח עליו כליו: **היה שם.** בשפי בילחות קלי היה בחחת הפילות לילן שעוביו לחמה לכל לד: **או גדר.** מרובע לחמה על לחמה כל גדר שחם של חבניס הוא ולריך שיהא לחמה על לחמה כדי לחלקו לשתי מחילות לחמה למזרח ולחמה לעפון או לדרום: **דיומד.** ד' שמודיס שהיו מחילה לכלן ולכלן שבכך הקילו חכמים עליהם: **המיסך על הארץ.** נופו גדול מאד ולילני הגוף כפופין סביב על הארץ: **מטלטלין תחתיו.** לחמרינן לבוד ומחילה זו גבוהה עשרה מבפנים שהגוף לרוך הוא ובגובה הילן הוא: **בלי.** דעשויה בידים היא ולילי לדור מחחיה ולשמור שלא יעשה ויהיו למוקף לדירה הוא: **ניטלטל בכוליה.** כלומר יטלטל בו כל כמה שהוא גדול חלמה לחמר רב הונא אין ממלטלין בו כלא

רבינו חננאל

הא דקתני אין כותבין גיטי נשים על מי שיש בו רוח חיים אר על מי שהוא אוכל דדייק לפסר ורבנן דחתין הכי אי הוה כתיב וכתב לה בספר הוה שמעינן פינה דאי סברא השתא דכתיב ספר לספירת דברים בעלמא הוא דאתא כו' ואידך מכרת כריתות כו'. פי' היה לו לכתוב וכתב לה ספר כרת פ"ם כתיב כריתות כו'. ואידך כרת כריתות לא משמע ליה כלומר מעם אחד הוא: אמר רב אחא בר יעקב כל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה אינה מחיצה. ואקשי' עלה מתני' דתנן העושה סוכתו בין האילנות ודפנות לה כשרה והני נייחי ואזלי ואתו. ומשני האילנות חזקים וקשים ולא נייחי שניעו ונופו עביד ליה בהוצא ודפנא. כלומר נועץ הוצא ודפנא וקושר הנוף בהן כדי שלא יהא פתוגדד והולך ובא. והא קמ"ל דלא חייש דילמא אתי לאשתמושי באילן המחובר לקרקע. ת"ש מתא דחניא בני פפי בירושלים היה שם גדר או אילן או מחיצת קנים נידון משום דיומר שמא התם דעביד בהוצא ודפנא. ת"ש מהא דתנן בסוף(שוקצין)(עירובין) אילן המיסך על הארץ אם [אין] נופו גבוה מן הארץ, מטפחים משלשלין תחתיו. ומשני התם נמי דעביד בהוצא ודפנא. אי הכי מחיצה מעליא היא אמאי אמר רב הונא בריה דרב יהושע התם אין משלשלין בו כ"ת כ"ו

הגהות הב"ח

(ל) תוס' ד"ה בכתיבה וכו' דרים לה מספר כריתות ספר כורתה וחין דבר חחר:

[ג"ל תניא]

[ג"ל תניא]

[עי' תוספות עירובין מו: ד"ה עיקר]

חלה חס כן ליטו הוה חלה כשיטור בית סאתים כחלר המקדש כשיטור זה נתנו חכמים לכל היקף שחיטו לדירה ואם נגדל הוא מכלן הוי כרמלית ואין מטלטלין בו חלה בתוך תרכבא תמוחיו של חדש והתי כיון דכיתים הוקף ולדירה חפילו הוא יותר מבית סאתים ליטלטל ביה: שתשמישה לתויר • תורה אור

חיכה עשויה לדירה זו חלה לעולך תויר שחולה לה לשמור השדות ואינה תשובה דירה להחיר היקף גדול:

עירובין סו. שבת בחל. קדש היום על החדש והוא בחל גבוה עשרה וקנה שם שביתתו: והוא מהלכת לחות עד בית סאתים. גדול הוא מהלכת לחות לכל חיטו יותר על בית סאתים: וכן בנקע • נוטח העשויה משתח ימי בלחמים ווליח"ם: וקמה קטורה • בחמלעה: ושבולת • גבוהות עשרה מקיפות לוחה סביב כל הני מחיצות ניתנו להיקף בית סאתים ולח ליותר מכאן חלה עשרים לדירה כלכך מהלך

ברכות יח. ע"ש מו. ע"ש

חת כולה, למחר, ולוחה לה חלפיס, דכל חלנה, לוחיל ושבת זה בחוירם מבעוד יום הוה כלהלכע לחות על מקום שביתה ולהבי נקע והוא מהלכע לחות מלי מהלך חת כולה ליכה בלח מחיצות נמי להלכע לחות מקום שביתה לית ליה להייט "שבו לים מחיצו" ולוחה להן לחפיס לחמה דכתיב "לל יצח חיש ממקומו" ולסמוך רבנן למילף מקומ־מקום ומקום מביתה כו' כלחמרין בעירובין (דף נפ.) ולהל מקוף מחיצות הוח לכל שבוטה עשרה לחמרי' גוד לסיק מחיצות שלו והקף כהן חת רחשו • ושבולת מקיפות •

כתובות ו: מו"ק מו. ע"ש שבועות פ"ו:)

ולהע"ג חלין שומדות בכוח: לעביד ליה. למחיצות השבים בהולה ודפנת מקבולת לשבולת עד שתגדן וגדלן יחד סביב ומחזיקות זו חת זו:

[סוטה מד:] **מתני'** שלוחי מצוה • הולכי בדרך מלוה לגון ללמוד תורה ולהקביל פני רבו ולפדות שבויים: פטורין מן הסוכה. ולפי' בשעת חגייתן: **גמ'** בשביתך בביתך פרט לעוסק במלוה. שלוחי חייב בקריחת שמע ולקמן מפרש מלי למשמע: ובלכתך בדרך פרט לחתן. ולהע"ג בדרך קלחי דלי הוה חני כהן חייב כביב חד כיון דחתן לאו בהדיח כתיב בקרא הוה לחמינח לח פטר הכתוב חלח עורת ועושה מלחכת מלוה בידים או מהלך למלוה חבל חתן שהוח יוסב ובטל ואינו עוסק חלח טריד לעשות חלח פטר הכתוב הלכך מקרא יחידח לחמעטין דפטור מק"ם דטריד מלי למשמע. מהני קלחי פרט למלוה: כי דרך • הולך בדרך סחורה: מי לח עסקינן בי' • וכי חיכך יכול לכלול במקרא דרך מלוה עם הרבות והח דרך סחמח כתיב ומשמע נמי דרך מלוה וקחמר רחמנח ליחייב לקרות: חם כן • דבדרך מלוה נמי קחי לכתוב 'בלכת בדרך': טריד • ולו טירוד במחשבת בעילה כי פטריה קרח מסוס טירדח פטריה (ג) שליטו יכול לעסוק בשניס כחחד: כונס חלמנה לח טריד • ויכול לקיים חת שניהן: לי מסוס טירדח לי • חלי דפריך משמע ליה דטרדתו פוטרתו לפי שחינו יכול לכוון חת לבו והלכך חפי' טבעה שפינתו בעזרה ליפטר: שנחמר בהן פחר • כדלקמן ושבל לחו בר פחר הוח וכשחפחר מרחה בעלמו שחינו חבל: חתן טריד טירדח דמלוה • ומשמעין קרח דלח מיחייב להסיר דעתו ממחשבת מלוה רלחמוה בשביל זה. בבחה עליו חלח יעסוק ברחשונה ויהן לבו להיות בקי בדבר: טירדח דכשות • שלוח על פי שהוח חייב להמוד חבילות של נעילה רחילה וסיכה להרחות כבוד חבו, חינו חייב להלטער והעוסק במלוה דפטור ממלוה מכחה קרח דלח מיחייב להסיר דעתו ממחשבת מלוה רלחמוה בשביל זה. בבחה עליו חלח יעסוק ברחשונה ויהן לבו להיות בקי בדבר: טירדח דכשות • שלוח על פי שהוח חייב להמוד חבילות של נעילה רחילה וסיכה להרחות כבוד חבו, חינו חייב להלטער והעוסק במלוה דפטור ממלוה מכחה קרח דלח מיחייב להסיר דעתו ממחשבת מלוה רלחמוה בשביל זה. בבחה עליו חלח יעסוק ברחשונה ויהן לבו להיות בקי בדבר: טירדח דכשות • שלוח על פי שהוח חייב להמוד חבילות של נעילה רחילה וסיכה להרחות כבוד חבו, חינו חייב להלטער והעוסק במלוה דפטור ממלוה מכחה קרח דלח מיחייב להסיר דעתו ממחשבת מלוה רלחמוה בשביל זה. בבחה עליו חלח יעסוק ברחשונה ויהן לבו להיות בקי בדבר: טירדח דכשות • שלוח על פי שהוח חייב להמוד חבילות של נעילה רחילה וסיכה להרחות כבוד חבו, חינו חייב להלטער והעוסק במלוה דפטור ממלוה מכחה קרח דלח מיחייב להסיר דעתו ממחשבת מלוה רלחמוה בשביל זה. בבחה עליו חלח יעסוק ברחשונה ויהן לבו להיות בקי בדבר: טירדח דכשות • שלוח על פי שהוח חייב להמוד חבילות של נעילה רחילה וסיכה להרחות כבוד חבו, חינו חייב להלטער והעוסק במלוה דפטור ממלוה מכחה קרח דלח מיחייב להסיר דעתו ממחשבת מלוה רלחמוה בשביל זה. בבחה עליו חלח יעסוק ברחשונה ויהן לבו להיות בקי בדבר: טירדח דכשות • שלוח על פי שהוח חייב להמוד חבילות של נעילה רחילה וסיכה להרחות כבוד חבו, חינו חייב להלטער והעוסק במלוה דפטור ממלוה מכחה קרח דלח מיחייב להסיר דעתו ממחשבת מלוה רלחמוה בשביל זה. בבחה עליו חלח יעסוק ברחשונה ויהן לבו להיות בקי בדבר: טירדח דכשות • שלוח על פי שהוח חייב להמוד חבילות של נעילה רחילה וסיכה להרחות כבוד חבו, חינו חייב להלטער והעוסק במלוה דפטור ממלוה מכחה קרח דלח מיחייב להסיר דעתו ממחשבת מלוה רלחמוה בשביל זה. בבחה עליו חלח יעסוק ברחשונה ויהן לבו להיות בקי בדבר: טירדח דכשות • שלוח על פי שהוח חייב להמוד חבילות של נעילה רחילה וסיכה להרחות כבוד חבו, חינו חייב להלטער

מיחל

כמחשבת בעילה כך פי' בקונטרס וסוגיח דמסעטין מחשבת מובלכתך בדרך ממעט חלי דבמלוה קח עסיק וכבילחי פ"ק דבכרכות (דף ימ.) הגרסת להכי דגרס התם* בשבתך בדרך פרט לחתן ובלכתך בדרך פרט לעוסק במלוה וגיכרח זו גרחה דהכי מחשבת קרח בשבת דיוך הוח דמיחייבת בק"ם ולח בשבת במלוה שחתה יוסב ומחשבת בטילה מלוה ובלכתך ממעט עוסק במלוה דמחשבת בלכת דיוך ולח בלכת מלוה ומחתן לח הוה יחעיון לחתר עוסק במלוה דללמח שחני חתן שחין נקל לו כל כך להסיר הטירדה מלבו חע"פ שבטירדה דרכות מיבעי ליה ליתוביה בעזרה ולהסיר מחשבת מרדתו: **שדרי** נחמר בהן פחר • לקמן בחמעטין מפרש מקרח חמר ליה רחמנח ליחוקמל פחרך חבוש עליך חת הוח דמיחייבת חבל טוני עלמח פטירי והח דחמעטיה ליפטר מחחעטה חלו מסוס לחיקרו פחר וחבל לחו בר פחר הוח וכשחפחר מרחה בעלמו שחינו חבל לח לחתת למימר חלח ללח מהכח לפוטרו חשחר מלוה דחמרי' חלח חפילו לחיקרו פחר וח"ח ומחי שנח נבי חפילין דחמרינן דלוקה ליחזקמל קחמר ליה ולח לשחר לחבלים ונבי חלמוד חורה לחמרינן פ"ק דמועד קטן (דף סו:) חבל חסור בח"ח מדחמר ליה רחמנח ליחזקמל החתק דוס דעבדי שחר לחבלים כיחזקמל ויש לומר דבדברי חורה שבינה בו בכחוב מכ"ש חיח לן למימר משום דחבל בדברי חורה חבל בחפילין לחמחי הולרך לומר לו שינים חפילין חס לח בשביל שבייחי שבור לחוסרו:

שלוחי מלוה • חולכי לה בסקנח דעביד לה בהולה ודפנת לה שיך כהן לחקבויי חי כבי ניטלטל בכולה כדחקבי לעיל דהחם בחיון המסכך על החרן שיש בו סכך וחשיב כמוקף לדירה חבל בכה ליכח סכך חלח לוייב וחפי' הקיף ובכוף פחח לח חשיב מוקף לדירה כדחיחת פרק עומין פסין (עירובין דף כד.): **שלוחי** מלוה • הולכי בדבר מלוה כגון ללמוד תורה לו להקביל פני רבו ולפדות שבויין פטורין מן הסוכה וחפילו בשעת חגייתן כך פי' בקונטרס וכן משמע בגמרא* דקחמר הולכי לדבר מלוה פטורין מן הסוכה כין ביום וכין בלילה ומשמע חע"פ שחין הולכין חלח ביום ולחי לחולי ביממת ובלילה חפי' לדבר הרשות כמי פטרילי כדקחני בברייחת* ועוד עובדח לרב מסדח וכבה בר רב הונח דגבו חרקחת לסורח וחימה חס יכולין לקיים שניהם לחולי פטורין דלמח לחם שים לו ליליח. בגבוו וחפילין ברחקו מי מיפטר בכך מבחר מלוה וכפ' לין בין המולד (נדרים ד' נ:) גבי המולד הכחה דמחזיר לו לבילתו חע"פ דמכחי ליה פרוסה לרב יוסף משום דלח שכיחח ולי כל זמן שחבילה בביתו מיפטר מלמיחב ריפתח לעני חס כן שכיחח היח לחת לו לח מפטר חלח בשעה שהוח עוסק בה כגון עוסק בה לבילה ושוטחה לעורכה לו בשעה שטוען לה מוזוח דלח שכיחח שכחוחה שעה יבח עני לבחול ממנו ולריך לומר דכבח נמי לחיירי בכי חתי גוזחת דלחי מיבדלי בקיום מלוה כוכה הוו מבטלי ממלוה: **ובלכתך** בדרך פרט לחתן • ולקמ' על גב' להוח נמי במלוה טריד לילטריך חני קלחי דלי הוה כחיב חד כיון דחתן לאו בהדיח כתיב בקרא הוה לחמינח לח פטר הכחוב חלח טורח ועושה מלוה בידים או מהלך במלוה חבל חתן שהוח יוסב ובטל ואינו עוסק חלח מחשב בבעילה לח פטר הכחוב הלכך מקרא יחידח לחמעטין דפטור מק"ם דטריד במחשבת בעילה טרדתו מבטלתו דלכך כתיב בלכתך בדרך פרט לחתן שחין לו לחוש לטרדח מלוה. ולהע"ג חלין שומדות בכוח: לעביד ליה. למחיצות השבים בהולה ודפנת מקבולת לשבולת עד שתגדן וגדלן יחד סביב ומחזיקות זו חת זו:

מתני' שלוחי מלוה • הולכי בדרך מלוה לגון ללמוד תורה ולהקביל פני רבו ולפדות שבויים: פטורין מן הסוכה. ולפי' בשעת חגייתן: **גמ'** בשביתך בביתך פרט לעוסק במלוה. שלוחי חייב בקריחת שמע ולקמן מפרש מלי למשמע: ובלכתך בדרך פרט לחתן. ולהע"ג בדרך קלחי דלי הוה חני כהן חייב כביב חד כיון דחתן לאו בהדיח כתיב בקרא הוה לחמינח לח פטר הכחוב חלח עורת ועושה מלחכת מלוה בידים או מהלך למלוה חבל חתן שהוח יוסב ובטל ואינו עוסק חלח טריד לעשות חלח פטר הכחוב הלכך מקרא יחידח לחמעטין דפטור מק"ם דטריד במחשבת בעילה טרדתו מבטלתו דלכך כתיב בלכתך בדרך פרט לחתן שחין לו לחוש לטרדח מלוה. ולהע"ג חלין שומדות בכוח: לעביד ליה. למחיצות השבים בהולה ודפנת מקבולת לשבולת עד שתגדן וגדלן יחד סביב ומחזיקות זו חת זו:

מתני' שלוחי מלוה • הולכי בדרך מלוה לגון ללמוד תורה ולהקביל פני רבו ולפדות שבויים: פטורין מן הסוכה. ולפי' בשעת חגייתן: **גמ'** בשביתך בביתך פרט לעוסק במלוה. שלוחי חייב בקריחת שמע ולקמן מפרש מלי למשמע: ובלכתך בדרך פרט לחתן. ולהע"ג חלין שומדות בכוח: לעביד ליה. למחיצות השבים בהולה ודפנת מקבולת לשבולת עד שתגדן וגדלן יחד סביב ומחזיקות זו חת זו:

אלא בית סאתים משום דהוי דירה שתשמישה לאויר וכל דירה שתשמישה לאויר אין ממלטלין בו אלא סאתים **משנה** שבת בחל שהוא עשרה והוא מארבע אמות עד בית סאתים וכן בנקע שהוא עמוק עשרה והוא מארבע אמות עד בית סאתים וכן קמה קטורה ושבולת מקיפות אותה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה אע"ג דקאזיל ואתי? התם נמי דעביד ליה בהוצא ודפנא: **מתני'** שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה, חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה, אוכלין ושותין עראי חייב לסוכה: **גמ'** מה"מ דת"ר *כשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה "ובלכתך בדרך" פרט לחתן מבאן אמרו יהכונס את הבתולה פטור ואת האלמנה חייב מאי משמע? אמר רב הונא כדרך מה דרך רשות אף כל רשות לאפוקי האי דבמצוה עסוק, מי לא עסקינן דקאזיל לדבר מצוה וקא אמר רחמנא ליקרי? אם כן לימא קרא בשבת ובלכת, מאי בשבתך ובלכתך בלכת דירך הוא דמיחייבת הא בלבת המצוה פטירת אי הכי אפילו כונס את האלמנה נמי? כונס את הבתולה טריך, כונס אלמנה לא טריך. וכל היכא דטריך ה"נ דפטור אלא מעתה טבעה ספינתו בים טריך הכי נמי דפטור וכי תימא ה"נ *והאמר ר' אבא בר זבדא אמר רב אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין שדרי נאמר בהן פאר? הבא טריך טירדא דמצוה התם טריך טירדא דרשות. *והעוסק במצוה פטור מן המצוה מהכא נפקא כהתם נפקא דתניא יהיו אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' "אותם אנשים מי היו נושאי ארונו של יוסף היו דברי ר' יוסי הגלילי ר"ע

[סוכה]

רבינו חננאל

יותר מבית סאתים. ושנינן התם בדקתני פלוגתא דר"ע ורבנן מעמא משום דהויא תשמישתיה לאויר כלומר אין שם בית. וכל דירה שתשמישתה לאויר אין ממלטלין בה יותר מבית סאתים. ת"ש שבת בחל שנגבית כו' משמעה היא: מתני' שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה מנא לן דת"ר בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה; ובלכתך בדרך פרט לחתן ודייקי' מדרשה ליה לקרא למיכתב ובלכת בדרך דמשמע אע"ג דאיל לדבר מצוה חייב וכתב בלכתך במשמע בלבת דירך דהוא רשות מיחייבת למקרי ק"ש אבל בלבת דמצוה פטירת ש"מ דעוסק במצוה פטור מן המצוה אבחת. הא דתניא פרט לחתן ואפי' דכנס בתולה דמדריך פירדא של מצוה. ולעיכך פטור אבל מאן דמדריך פירדא דרשות כגון שמבטעה ספינתו וכיוצא בו חייב בכל מצות. ואפי' אבל חייב דאמר מר אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין מפני שהן פאר ותני מילי ביום ראשון בלבד וכן הכונס את האלמנה חייב לקרוא ק"ש. הא מתנתם נפקא ויהי אנשים אשר היו נושאין ארונו של יוסף היו. דברי ר' יוסי הגלילי.

הגהות הב"ח

(ג) רש"י ד"ה עריך וכו' דאיט יכול:

כב א מיי' פט"ו מהל' ד ופכ"ו סלכה ד מהלכות שבת ופ"ו מהל' עירובין סלכה ד סמג לאוין סה ועשין דכנסן ג טוש"ע ס"ח סי' שנ סעיף כ:

כה ב מיי' פ"ד מהלכות חגל סלכה ח סמג עשין יח טוש"ע ס"ח סי' ס סעיף ג:

כו ג מיי' פ"ד מהלכות חגל סלכה ס סמג עשין דכנסן כ טוש"ע ס"ח סי' לה סעיף ס ופוש"ע י"ד סי' שם סעיף ג וסי' שמח סעיף ג:

מישאל ואלצפן היו • וא"ת ונמתן לחמר פרק ד' מיהות (סנהדרין דף נב:) דסריפה ממם הוחי שנשרפו גופיהן וכן נמי דריש בסורת כהנים לקרית דוחתלכל לא לוחש לחתי נטמאו וי"ל דשמת שלדן היתה קיימת כלחיו נשרפו על גבי קטבלא כדחמר בפרק המפלח (נלה דף כז:) מת שנשרף ונשלנו קיימת טמא: **שחל** שביעי שלהן בערב הפסח • מכלן קשה להא דת"ר לוי בשלוחי הכיזקין (גיטין דף ס: ושם) ת' פרשיות נחמרו בחותו יום שהוקס המשכן וקת תניא פרשת טומחים ופירש שם בקונט' ויהי לנשים לחבר היו טמחים לנפש וגו' ולח יהכן כלמוכת הכח שהיה בערב הפסח והמשכן הוקס בחחד בניסן ולחיכו ל"ע לח יהכן לפי הספריס דנרסינן בפסחים בפ' החלה (דף 5:) רב סבר לה כר"ע דחמר משלח שביעי ולנלפן היו שחל שביעי שלהן להיות בערב הפסח ומיהו חותה גירסת ליתת חלח ר' יהכן גרם הסח וכרחה לפרש פרשה טומחים דכרן ונבלה וב' וכזה ונדה לפי שהוכרכו ליהכר על טומחת מקדש וקדשיו: **משום** דלח מטח זמן חיובה • ולין להקשות מהח דדרסינן בריש טבול יום (בזבחים דף ק: ושם) דהוקר לשחוט לח פסחו טמחת למת מטה מולחוחו לפי שלחר חטח דמת מטה שחלי והח דחייק הכח מברייתה דקחני למת מטה נטמחו לח מת מטה ממש חלח כלחמר נקרובים כדפירש בקונטרס ולחר חטח הוח לליבו טמחת כדקחמרינן הכח ביוסף הכהן שמתה לחשתו בערב הפסח ומטו לחיו הכהנים וטמחוהו בעל כרחו לבל קשה (*לרבה) לחמר הכח הסח לידי ולידי לחחר חטח כלן לחח: קודם שנשחטו וזרקו עליו חלמת טמחת שנשחטו וזרקו עליו חלמת טמחת לקרובים לפי שיכח למת טמחת זמן חיובח(ג)זמן הפסח מחחר חלח שנשחטו וזרקו עליו ולין לומר להיח גופה ילפינן מחחן דפסוד מק"ם דלמת שלחי ק"ם לית ליה כרת דקחמר הכח ולח לחי מיניה פסח לישכח כרת ומטיח זמן חיובח: **אין** שמתה חלח בחוסף • משמע מכלן דלח יצח חהן מחופשו לפי' כלחו עמו והולים לחכול בבית לחר לחין מברכין שהשמתה במטו ולח ברכת הטבים ביון דלין שמתה בחופה ובפ"ק לכחוטות (דף ז: ושם) חמרינן נמי מברכין ברכת הטבים בבית הטבים משמע דוקח במקום חופה דהוח ביח הטבים ומיהו לין רליה משם דללמת לשחוטי מדרבי יהודה קח לחי דלמר לח בבית הלילוסין מברכין לוחה ונריך לדקדק מה היח חופה דלי במקום שברטו חמלה ברכת ניסואין קרי ליה חופה פעמים שלפי' ברחוב העיר מברכין לוחה כשהטעד מרובין ולין יכולים ליכנס בבית, חלח מקום עיקר יכיכת חהן וכלה קרי ליה חופה ולח מקום הטשוי לחקרחי בעלמח ושם מברכין ברכת הטבים כל שבטה: **וחייבין** בק"ש-כדפירש בקונט' דמשמ כוונתה ליו חלח פסוק לחשון ויכולין לייבב דעתן שטה קטנה כדי לקרות פסוק לחשון חחן

ר"ע אומר משיאל ואלצפן היו שהיו עוסקין בנגד ואביהוא ר' יצחק אומר אם נושאי ארונו של יוסף היו כבר היו יכולין ליטהר אם משיאל ואלצפן היו יכולין היו ליטהר *אלא עוסקין במת מצוה היו "ישחל שביעי שלהן להיות בערב פסח שנאמר °ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא" ביום ההוא אין יכולין לעשות הא למחר יכולין לעשות

צריכא: דאי אשמעינן התם משום דלא ממא זמן חיובא דפסח אבל הבא ממא זמן ק"ש אימא לא, צריכא ואי אשמעינן הכא משום הליכא כרת אבל התם דאיכא כרת אימא לא, צריכא. [גופא] א"ר אבא בר זבדא אמר רב *אבל חייב בכל מצות האמורות בתורה °חוץ מתפילין שהרי נאמר בהן פאר מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל °פארך חבוש עליך וגו' את הוא דמיחייבת אבל כ"ע פטורי, יוה"מ ביום ראשון דכתיב °ואחריתה כיום מר'. ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב °אבל חייב בסוכה, פשיטא? מהו דתימא הואיל (ג)א"ר אבא בר זבדא אמר רב) מצטער פטור מן הסוכה האי נמי מצטער הוא קמשמע לן ה"מ צערא דמטילא אבל הבא מאיהו הוא דקא מצטער נפשיה, איבעי ליה ליתובי דעתיה. ואר אבא בר זבדא אמר רב °חתן והשושבינין וכל בני החופה פטורין מן הסוכה כל שבעה מ"ט משום דבעו למיחדי, וליבלו בסוכה וליחדו בסוכה? אין שמחה אלא במקום סעודה, ולייעברו חופה בסוכה? אביי אמר משום ייחוד ורבא אמר משום צער חתן, מאי בינייהו איכא בינייהו דשכיחי אינשי דנפקי ועיילי להתם: למאן דאמר משום ייחוד ליכא למאן דאמר משום צער חתן איכא, א"ד זירא 'אנא אכלי בסוכה וחדי בחופה וכ"ש דחדי ליבאי דקא עבידנא תרתי. ת"ד חתן והשושבינין וכל בני חופה °פטורין מן התפלה °ומן התפילין וחייבין בק"ש משום

תורה אור

ר"ע אומר משיאל ואלצפן היו שהיו עוסקין בנגד ואביהוא ר' יצחק אומר אם נושאי ארונו של יוסף היו כבר היו יכולין ליטהר אם משיאל ואלצפן היו יכולין היו ליטהר *אלא עוסקין במת מצוה היו "ישחל שביעי שלהן להיות בערב פסח שנאמר °ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא" ביום ההוא אין יכולין לעשות הא למחר יכולין לעשות

צריכא: דאי אשמעינן התם משום דלא ממא זמן חיובא דפסח אבל הבא ממא זמן ק"ש אימא לא, צריכא ואי אשמעינן הכא משום הליכא כרת אבל התם דאיכא כרת אימא לא, צריכא. [גופא] א"ר אבא בר זבדא אמר רב *אבל חייב בכל מצות האמורות בתורה °חוץ מתפילין שהרי נאמר בהן פאר מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל °פארך חבוש עליך וגו' את הוא דמיחייבת אבל כ"ע פטורי, יוה"מ ביום ראשון דכתיב °ואחריתה כיום מר'. ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב °אבל חייב בסוכה, פשיטא? מהו דתימא הואיל (ג)א"ר אבא בר זבדא אמר רב) מצטער פטור מן הסוכה האי נמי מצטער הוא קמשמע לן ה"מ צערא דמטילא אבל הבא מאיהו הוא דקא מצטער נפשיה, איבעי ליה ליתובי דעתיה. ואר אבא בר זבדא אמר רב °חתן והשושבינין וכל בני החופה פטורין מן הסוכה כל שבעה מ"ט משום דבעו למיחדי, וליבלו בסוכה וליחדו בסוכה? אין שמחה אלא במקום סעודה, ולייעברו חופה בסוכה? אביי אמר משום ייחוד ורבא אמר משום צער חתן, מאי בינייהו איכא בינייהו דשכיחי אינשי דנפקי ועיילי להתם: למאן דאמר משום ייחוד ליכא למאן דאמר משום צער חתן איכא, א"ד זירא 'אנא אכלי בסוכה וחדי בחופה וכ"ש דחדי ליבאי דקא עבידנא תרתי. ת"ד חתן והשושבינין וכל בני חופה °פטורין מן התפלה °ומן התפילין וחייבין בק"ש משום

יוסף לו מישאל ואלצפן היו יכולין ליטהר • שכרי בחחד בניסן הוקס המשכן ואני לו ברך לנעזר לח הפרה ציו על טמחי מת שכהן לעשות פסחיהן בטהרה כדחמר במסכת גיטין (דף ס:) שמה פרשיות נחמרו ביום שהוקס המשכן ופרה תלומה לחת מהן ובחחד בניסן הוקס המשכן והנת מ' למלוחים כדקיימת לן (שבת דף פז:) לוחו היום נעל עבר טבילות וכו ומהו נדב ואביהוא הלכך מרחש חדש ועד הפסח היו יכולין ליטהר וקרת לחר "ולח יכלו" ונטחי חרוט על יוסף כמי שכבר עברו עליהם עשרה חדשים ויותר על נשחותו מטחנו בהר חוכב ברחש חדש סיון כדכתיב (שמות יט) "ביום הזה בחו סיון" ולח נסעו מסס עד עשרים בחייר על שמה הכתוב לכתיב "ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש נעלה הענן מעל וגו' ויסעו מהר ס': טמחי מת מטה • לחו מת מטה דווקח קחמר לחפי' מניין כמי מת מטה קרי להו דמטה להטעסק בהן כגון החמורים בפרקת כהניס (ויקרח כח) שהכהן מטמח בו: שחל שביעי שלהן • ות"ג לחזו לוחרת לח לימטרו דקשבר חין שוחטין חוזרין על טמח ארץ מכל מקום שמעינן מיניה דשוטק במטה פטור מן המטה שהרי נטמאו במתיהן שבעה ימים לפני הפסח וחף על פי שנומלמם זו טעכב על ידם לחכילת פסחיהן שלמעת מטה קלה הבחה לידך חיכך גריך לדחוקה מפני תמורה הטעיקה לבה: דלח מעת זמן חיובה. כשנטמאו עדיין לח הגיע זמן חכילת פסח: לחבל • קשיח שמע דמעת זמן חיוב, בחוך החופה והוח לולי לך ליחמי ליחייב: חבל פסח דבכרת הוח ליחמי לח • ישמאו במת כל שבעה לפני הפסח: גריכת • למיכתב ביוס הזה לחשמועין דבטמאו חוך שבעה דטוסק במטה פטור מן המטה: מדלחמר ליה רחמנא ליחזקאל כו'.

פסחים 5:

ברכות יח. סנ: כתובות ו: מ"ק סו

גליון השים

רשאי ד"ס טמחי מת מטה וכו' שבכהן מטמח בו. עיין תוי תחן ר"ה דף סו ע"ב ד"ה חייב לחדם:

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר מישאל ואלצפן היו שנשאו נדב ואביהוא. ר' יצחק אומר אם נושאי ארונו של יוסף היו יכולין ליטהר. ואם נטמאו לא יכלו ליטהר אלא קוברי מת מצוה היו וחל שביעי שלהן להיות ערב פסח שנא' ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא. מכלל דהתעסק במצות פטור מן המצות האחרות. ושנינן צריכא זו וזו. דאי אשמעינן נבי פסח כי, אמר רב זבדא משפטיה דרב אבל חייב בסוכה ולא דמי למצטער דרמיא עפרור מן הסוכה. ת"ר חתן וכל השושבינין וכל בני חופה פטורי מן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה חייבין בקריאת שמע

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מכו דתימא סוף"ל ותמר רבה מנעמר: (ג) תוס' ד"ס מכום וכו' תפילו סיכת דמקת זמן חיובה דמכת כנ"ל ותיבת זמן סב' נמחק:

1. ע"ב הסטה
2. חמר
ר"ה ד"ס

משום ר' שילא אמרן *חתן פטור והשושבינין וכל בני החופה חייבין תניא א"ר חנניא בן עקביא כוחבי ספרים תפילין ומזוזות הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העוסקין במלאכת שמים לארתויי מוכרי תכלת פטורין מק"ש ומן התפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה לקיים דברי ר' יוסי הגלילי שהיה רבי יוסי הגלילי אומר העוסק במצוה פטור מן המצוה ת"ר *הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה הולכי דרכים בלילה פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום הולכי דרכים ביום ובלילה פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה הולכין לדבר מצוה פטורין בין ביום ובין בלילה כי הא דרב חסדא ורבה בר רב הונא כי הוו עיילי בשבתא דרגלא לבי ריש גלותא הוו גנו ארקתא דסורא אמרי *אנן שלוחי מצוה אנן ופטורין ת"ר *שומרי העיר ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה שומרי העיר בלילה פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום שומרי העיר בין ביום ובין בלילה פטורים מן הסוכה בין ביום ובין בלילה *שומרי גנות ופרדסים פטורין בין ביום ובין בלילה ולעבדי סוכה התם וליתבו אביי אמר *תשבו *כעין תדורו רבא אמר *פרצה קורא לגנב מאי בינייהו איכא בינייהו דקא מנטר כריא דפירי *חולים ומשמשיהם: תנו רבנן *חולה שאמרו לא חולה שיש בו סכנה אלא אפילו חולה שאין בו סכנה אפי' חש בעיניו ואפילו חש בראשו ארשב"ג פעם אחת חשתי בעיני בקיסרי והתיר ר' יוסי בריבי לישן אני ומשמשי חוץ לסוכה רב שרא לרב אחא ברדלא למגנא בכילתא בסוכת משום *בקי, רבא שרא ליה לרבי אחא בר אדא למגנא בר ממטללתא משום סירחא דגרגישתא רבא לטעמיה דאמר רבא מצטער *פטור מן הסוכה והא אנן תנן חולין ומשמשיהם פטורים מן הסוכה חולה אין מצטער לא? אמרי: חולה הוא ומשמשיו פטורים, *מצטער–הוא פטור, משמשיו לא: 'אוכלים אבילת עראי חוץ לסוכה: וכמה אבילת עראי אמר רב יוסף *תרתי או חלת ביעי א"ל אביי והא זימנין סגיאין סני ליה לאינש בהבי והוה ליה *עיורת קבע אלא אמר אביי *כרתטעים בר בי רב ועייל לכלה ת"ר אוכלין אבילת עראי חוץ לסוכה ישנים שינת עראי חוץ לסוכה מ"ט אמר רב *) אשל גזרה שמא ירדם א"ל אביי אלא הא דתניא ישן אדם שינת עראי בתפילין אבל לא שינת קבע יספ בריה דרב עיולאי במוסר שינתו לאחרים מתקיף ליה רב משרשיא *ערבין ערבא צריך אלא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן *במניח ראשו בין ברכין עסקינן רבא אמר אין קבע לשינה. תני חדא ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע ותניא אידך בין קבע בין עראי נתניא אידך *לא קבע ולא עראי לא קשיא *הא דנקיט לה בידיה הא דמנחי ברישיה הא דפרים סודרא עלויה. וכמה שינת עראי? תני רמי בר יחזקאל כדי הילוך מאה אמה תניא נמי הכי הישן בתפילין ורואה קרי *אותו ברצועה ואינו

חתן פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומכל מצות האמורות בתורה לקיים דברי ר' יוסי הגלילי שהיה רבי יוסי הגלילי אומר העוסק במצוה פטור מן המצוה: **הולכי** דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה הולכי דרכים בלילה פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום הולכי דרכים ביום ובלילה פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה הולכין לדבר מצוה פטורין בין ביום ובין בלילה כי הא דרב חסדא ורבה בר רב הונא כי הוו עיילי בשבתא דרגלא לבי ריש גלותא הוו גנו ארקתא דסורא אמרי *אנן שלוחי מצוה אנן ופטורין ת"ר *שומרי העיר ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה שומרי העיר בלילה פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום שומרי העיר בין ביום ובין בלילה פטורים מן הסוכה בין ביום ובין בלילה *שומרי גנות ופרדסים פטורין בין ביום ובין בלילה: **חולים** ומשמשיהם: תנו רבנן *חולה שאמרו לא חולה שיש בו סכנה אלא אפילו חולה שאין בו סכנה אפי' חש בעיניו ואפילו חש בראשו ארשב"ג פעם אחת חשתי בעיני בקיסרי והתיר ר' יוסי בריבי לישן אני ומשמשי חוץ לסוכה רב שרא לרב אחא ברדלא למגנא בכילתא בסוכת משום *בקי, רבא שרא ליה לרבי אחא בר אדא למגנא בר ממטללתא משום סירחא דגרגישתא רבא לטעמיה דאמר רבא מצטער *פטור מן הסוכה והא אנן תנן חולין ומשמשיהם פטורים מן הסוכה חולה אין מצטער לא? אמרי: חולה הוא ומשמשיו פטורים, *מצטער–הוא פטור, משמשיו לא: 'אוכלים אבילת עראי חוץ לסוכה: וכמה אבילת עראי אמר רב יוסף *תרתי או חלת ביעי א"ל אביי והא זימנין סגיאין סני ליה לאינש בהבי והוה ליה *עיורת קבע אלא אמר אביי *כרתטעים בר בי רב ועייל לכלה ת"ר אוכלין אבילת עראי חוץ לסוכה ישנים שינת עראי חוץ לסוכה מ"ט אמר רב *) אשל גזרה שמא ירדם א"ל אביי אלא הא דתניא ישן אדם שינת עראי בתפילין אבל לא שינת קבע יספ בריה דרב עיולאי במוסר שינתו לאחרים מתקיף ליה רב משרשיא *ערבין ערבא צריך אלא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן *במניח ראשו בין ברכין עסקינן רבא אמר אין קבע לשינה. תני חדא ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע ותניא אידך בין קבע בין עראי נתניא אידך *לא קבע ולא עראי לא קשיא *הא דנקיט לה בידיה הא דמנחי ברישיה הא דפרים סודרא עלויה. וכמה שינת עראי? תני רמי בר יחזקאל כדי הילוך מאה אמה תניא נמי הכי הישן בתפילין ורואה קרי *אותו ברצועה

ואינו בראשו וכן הלכה. ואסיקנא חולה הוא ומשמשיו פטורים מן הסוכה אבל המצטער הוא לבדו פטור. ואפי' אינו מצטער אלא משום בקי או משום סירחא וכיוצא מצטער בדבר של מעלה מאלו: **בכמה** היא אבילת עראי ששנינן שאוכלין חוץ לסוכה. רב יוסף אמר ב' וג' לגימטרי. אביי אמר כרתטעים בר בי רב מידי ועייל לכלה. תני חדא ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע בין קבע בין עראי כרתניא *בין קבע ולא עראי לא קבע ולא עראי כרבנן דתניא בתוספתא ישן אדם בתפילין בין קבע בין עראי כרתניא *בין קבע ולא עראי לא קבע ולא עראי כרבנן דתניא בתוספתא ישן אדם בתפילין בין קבע בין עראי כרתניא *בין קבע ולא עראי לא קבע ולא עראי כרבנן דתניא בתוספתא

*) נמחקו בש"ס וכ"ה בע"י ומחקו דמ"ש מאי דמ"ש נמל בדברי רבינו ונקט י"ל פ"ש דברי כאשר. ד"ה חתן וד"ה.

רבינו חננאל

משום ר' שילא אמרו חתן פטור וכל החשושבינין וכל בני החופה חייבין. תניא ר' חנניא בן עקביא אומר מוכרי ספרים ותפילין ומזוזות הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העוסקים במלאכת שמים לאתויי מוכרי תכלת *שחייבין בק"ש ותפלה ומן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה לקיים דברי ר' יוסי הגלילי דאמר העוסק פטור מן המצוה: ת"ר הולכי דרכים ביום פטורים מן הסוכה ביום וחייבים בלילה. הולכי דרכים בלילה פטורים בלילה וחייבים ביום הולכי לדבר מצוה פטורים ביום ובלילה הדא דתניא הוו אזלי לשבתא דרגלא הוו גנו ארקתא דנהרא אמרי אנן שלוחי מצוה אנן ופטרינן: ת"ר שומרי חצר ביום פטורים מן הסוכה ביום וחייבין בלילה שומרי חצר בלילה פטורים מן הסוכה בלילה וחייבים ביום שומרי גנות ופרדסים פטורים ביום ובלילה: חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה: ת"ר לא חולה שיש בו סכנה אלא אפי' חולה שאין בו סכנה ואפי' חש בעיניו או בה פטור. וכ"ש אם תרא ישן אדם בתפילין ולא

לד א מיי' פ"ד מהל' ק"ש פ"ג סמ"ג עשין יט טוש"ע ס"ח סי' ס סעיף ג:
לה ב טוש"ע ס"ח סי' נח כ"ם ח:
לו ג ב' ו' פ"ו מהלכות ס"ת ה"ט הלכה ד סמ"ג עשי' מג טוש"ע ס"ח סי' נח סעיף ח:
לז ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:
לח ה ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:
לט ז ח מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעי' ב: **מ** ט מ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:
מא י כ ל מיי' שם הלכה ו סמג עשין מג טוש"ע ס"ח סי' תכלט סעיף ב:
מב מ נ מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה טו מה סמג עשין כב טוש"ע ס"ח סי' מד:
מג ס טוש"ע ס"ח סי' מ סעיף ו:

[ערכין ג:]
[ע"ש ו:]
[תוספ' פ"ב]
[נקמן כו. כח:]
[מכילתא שם]
[נקמן כו.]
[שם]
[נקמן כח:]
[נימין כח:]
[נקמן מח:]
[ע"ש תוספות ד"ה ישן]

הגהות הב"ח
(א) משנ' ד"ה ומשנ נקי וכו' הלכה טו כדפיסנאי:
(ב) ד"ה ואפילו:
(ג) ד"ה ואפילו:
(ד) ד"ה ואפילו:
(ה) ד"ה ואפילו:
(ו) ד"ה ואפילו:
(ז) ד"ה ואפילו:
(ח) ד"ה ואפילו:
(ט) ד"ה ואפילו:
(י) ד"ה ואפילו:
(יא) ד"ה ואפילו:
(יב) ד"ה ואפילו:
(יג) ד"ה ואפילו:
(יד) ד"ה ואפילו:
(טו) ד"ה ואפילו:
(טז) ד"ה ואפילו:
(יז) ד"ה ואפילו:
(יח) ד"ה ואפילו:
(יט) ד"ה ואפילו:
(כ) ד"ה ואפילו:
(כא) ד"ה ואפילו:
(כב) ד"ה ואפילו:
(כג) ד"ה ואפילו:
(כד) ד"ה ואפילו:
(כה) ד"ה ואפילו:
(כו) ד"ה ואפילו:
(כז) ד"ה ואפילו:
(כח) ד"ה ואפילו:
(כט) ד"ה ואפילו:
(ל) ד"ה ואפילו:
(לא) ד"ה ואפילו:
(לב) ד"ה ואפילו:
(לג) ד"ה ואפילו:
(לד) ד"ה ואפילו:
(לה) ד"ה ואפילו:
(לו) ד"ה ואפילו:
(לז) ד"ה ואפילו:
(לח) ד"ה ואפילו:
(לט) ד"ה ואפילו:
(מ) ד"ה ואפילו:
(מא) ד"ה ואפילו:
(מב) ד"ה ואפילו:
(מג) ד"ה ואפילו:
(מד) ד"ה ואפילו:
(מה) ד"ה ואפילו:
(מו) ד"ה ואפילו:
(מז) ד"ה ואפילו:
(מח) ד"ה ואפילו:
(מט) ד"ה ואפילו:
(נ) ד"ה ואפילו:
(נא) ד"ה ואפילו:
(נב) ד"ה ואפילו:
(נג) ד"ה ואפילו:
(נד) ד"ה ואפילו:
(נה) ד"ה ואפילו:
(נו) ד"ה ואפילו:
(נז) ד"ה ואפילו:
(נח) ד"ה ואפילו:
(נט) ד"ה ואפילו:
(ס) ד"ה ואפילו:
(סא) ד"ה ואפילו:
(סב) ד"ה ואפילו:
(סג) ד"ה ואפילו:
(סד) ד"ה ואפילו:
(סה) ד"ה ואפילו:
(סו) ד"ה ואפילו:
(סז) ד"ה ואפילו:
(סח) ד"ה ואפילו:
(סט) ד"ה ואפילו:
(ע) ד"ה ואפילו:
(עא) ד"ה ואפילו:
(עב) ד"ה ואפילו:
(עג) ד"ה ואפילו:
(עד) ד"ה ואפילו:
(עה) ד"ה ואפילו:
(עו) ד"ה ואפילו:
(עז) ד"ה ואפילו:
(עח) ד"ה ואפילו:
(עט) ד"ה ואפילו:
(פ) ד"ה ואפילו:
(פא) ד"ה ואפילו:
(פב) ד"ה ואפילו:
(פג) ד"ה ואפילו:
(פד) ד"ה ואפילו:
(פה) ד"ה ואפילו:
(פו) ד"ה ואפילו:
(פז) ד"ה ואפילו:
(פח) ד"ה ואפילו:
(פט) ד"ה ואפילו:
(צ) ד"ה ואפילו:
(צא) ד"ה ואפילו:
(צב) ד"ה ואפילו:
(צג) ד"ה ואפילו:
(צד) ד"ה ואפילו:
(צה) ד"ה ואפילו:
(צו) ד"ה ואפילו:
(צז) ד"ה ואפילו:
(צח) ד"ה ואפילו:
(צט) ד"ה ואפילו:
(ק) ד"ה ואפילו:
(קא) ד"ה ואפילו:
(קב) ד"ה ואפילו:
(קג) ד"ה ואפילו:
(קד) ד"ה ואפילו:
(קה) ד"ה ואפילו:
(קו) ד"ה ואפילו:
(קז) ד"ה ואפילו:
(קח) ד"ה ואפילו:
(קט) ד"ה ואפילו:
(קי) ד"ה ואפילו:
(קיא) ד"ה ואפילו:
(קיב) ד"ה ואפילו:
(קיג) ד"ה ואפילו:
(קיד) ד"ה ואפילו:
(קטו) ד"ה ואפילו:
(קטז) ד"ה ואפילו:
(קיז) ד"ה ואפילו:
(קיח) ד"ה ואפילו:
(קיט) ד"ה ואפילו:
(קכ) ד"ה ואפילו:
(קכא) ד"ה ואפילו:
(קכב) ד"ה ואפילו:
(קכג) ד"ה ואפילו:
(קכד) ד"ה ואפילו:
(קכה) ד"ה ואפילו:
(קכו) ד"ה ואפילו:
(קכז) ד"ה ואפילו:
(קכח) ד"ה ואפילו:
(קכט) ד"ה ואפילו:
(קל) ד"ה ואפילו:
(קלא) ד"ה ואפילו:
(קלב) ד"ה ואפילו:
(קלג) ד"ה ואפילו:
(קלד) ד"ה ואפילו:
(קלה) ד"ה ואפילו:
(קלו) ד"ה ואפילו:
(קלז) ד"ה ואפילו:
(קלח) ד"ה ואפילו:
(קלט) ד"ה ואפילו:
(קמ) ד"ה ואפילו:
(קמא) ד"ה ואפילו:
(קמב) ד"ה ואפילו:
(קמג) ד"ה ואפילו:
(קמד) ד"ה ואפילו:
(קמה) ד"ה ואפילו:
(קמו) ד"ה ואפילו:
(קמז) ד"ה ואפילו:
(קמח) ד"ה ואפילו:
(קמט) ד"ה ואפילו:
(קנ) ד"ה ואפילו:
(קנא) ד"ה ואפילו:
(קנב) ד"ה ואפילו:
(קנג) ד"ה ואפילו:
(קנד) ד"ה ואפילו:
(קנה) ד"ה ואפילו:
(קנו) ד"ה ואפילו:
(קנז) ד"ה ואפילו:
(קנח) ד"ה ואפילו:
(קנט) ד"ה ואפילו:
(קס) ד"ה ואפילו:
(קסא) ד"ה ואפילו:
(קסב) ד"ה ואפילו:
(קסג) ד"ה ואפילו:
(קסד) ד"ה ואפילו:
(קסה) ד"ה ואפילו:
(קסו) ד"ה ואפילו:
(קסז) ד"ה ואפילו:
(קסח) ד"ה ואפילו:
(קסט) ד"ה ואפילו:
(קע) ד"ה ואפילו:
(קעא) ד"ה ואפילו:
(קעב) ד"ה ואפילו:
(קעג) ד"ה ואפילו:
(קעד) ד"ה ואפילו:
(קעה) ד"ה ואפילו:
(קעו) ד"ה ואפילו:
(קעז) ד"ה ואפילו:
(קעח) ד"ה ואפילו:
(קעט) ד"ה ואפילו:
(קפ) ד"ה ואפילו:
(קפא) ד"ה ואפילו:
(קפב) ד"ה ואפילו:
(קפג) ד"ה ואפילו:
(קפד) ד"ה ואפילו:
(קפה) ד"ה ואפילו:
(קפו) ד"ה ואפילו:
(קפז) ד"ה ואפילו:
(קפח) ד"ה ואפילו:
(קפט) ד"ה ואפילו:
(קצ) ד"ה ואפילו:
(קצא) ד"ה ואפילו:
(קצב) ד"ה ואפילו:
(קצג) ד"ה ואפילו:
(קצד) ד"ה ואפילו:
(קצה) ד"ה ואפילו:
(קצו) ד"ה ואפילו:
(קצז) ד"ה ואפילו:
(קצח) ד"ה ואפילו:
(קצ

נטלו במפה • פירש בקונטרס מקום נקיות וכתכם פירש כן דרכי לדוחק כהן הוה כדמוכח פ' מי שמתו (נדרים דף יח:) וכסוף פרק כל פסולי המוקדשין (בכורות דף לו:) והיה לוכל על מהרת תרומה וידים שניות הן ופוסלות את התרומה אזו היא אחת מי"ח דבר דבפ"ק דשבת (דף יד:) דאפי' פחות מכביצה מקבל טומאה כדמוכח פרק שני דמס' טהרות (מ"ח) דתנן תן לו כביצה הוא ממא והכל מהור:

ולא בירך לחבירו • סבר לה כרבי יהודה דפרק שנסח שאכלו (ברכות דף מט:) דדרים ואכלם ושבעם וברכם אכילה אית דה שביעה להייט כביצה ור"מ פליג ואמר המברכין בכזית וגרילה הלכה כווותיה מדאמרי' פרק כילד מברכין (שם דף לח: ושם) ת"ר חייא בר אבא אני רחיתי את ר' יוחנן שאכל זית מליא וביריך עליו תחלה וסוף ועוד אמרי' פרק שאכלו (שם דף מח: ושם) ת"ר חייא בר אבא אני רחיתי את ר' יוחנן לעולם ליט מוליא רגיס ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן וכן אמר רב הונא בר יהודה משמיה דרב ומעוד הילרומלמי משמע דבבריה לא בעינן כזית לאפיט על פריסה אחת של ריממן מעוטה ברכה לפניה ולאחריה והכי איתא בילרומלי כרים כילד מברכין ר' יוחנן נסב זיתא וברך לפניו ולאחריו והוה ר' חייא בר אבא מסתכל ביה ואמר ליה ר' יוחנן בבלאה מה את מסתכל בי ליה לך כל שהוא ממן שבעה מעון ברכה לפניו ולאחריו ליה ליה ומה לריכה ליה מפני שגרטינתו ממעטתו וליה ליה לרבי יוחנן שגרטינתו ממעטתו מה עבד ליה ר"י משום בריה מילתיה דרבי יוחנן אמרה שכן אפילו פריסה אחת של ענב או פריסה אחת של ריממן שהיא מעוטה ברכה לפניו ולאחריו ובכ"ש אלמו יש כעין ממשה זה פרק כילד מברכין (שם דף נח) דת"ר חייא בר אבא אני רחיתי את ר' יוחנן שאכל זית מליא וברך עליו תחילה וסוף ת"ל ר' ירמיה לר' זירא היכי בריך ר' יוחנן חזית מליא כיון דשקליה לגרטינתיה בעי ליה שיעורא אמר ליה מי סברת כזית בעינן ביוני בעינן והשיא זית דתחת לקמיה דר' יוחנן זית גדול הוה דתנ"ע דשקליה לגרטינתיה פם ליה שיעורא והשתא לי הוה עובדא דהש"ם אלמו סייט היא דירושלמי ת"ש תולק על אלמו ולא אמרינן עליה מדלא אני ליה מקום דבריה הוא אלא אמת אני מעשים היו והשיא דירושלמי היה זית אלם ואכלו עם הגרטין דהאי בריה אבל ההוא דהש"ם אלמו לא היה בו גרטין אבל אמת אני מעשים היו ואשיא דירושלמי היה זית אלם ואכלו עם הגרטין היה וזית דירושלמי קטן מזית ביוני היה והרוחה להוליא עלמו מספיקא לריך שיאכל כזית לפיו ודוקא לענין ברכה שלאחריה אבל לפניו מברך אפילו פחות מכזית בכל דבר שיעור דאמור ליהנות בעוה"ז בלא ברכה כדמשמע מטובדא דלי' נזדוק דקאמר ולא בירך אחריו כדפרי' משום דסבר לה כר' יהודה משמיה דרב ומעוד הילרומלמי בתחלת פרק כילד מברכין כל שאומר ברכות אומר לפניו המוליא לחם מן האדץ וכל שאין אומר אלא ג' ברכות אין אומר עליו המוליא לחם מן האדץ אלא הטוב והמטיב אבל אומר הוא עליו אלם ברכות מעתה לא יאמרו לפניו המוליא לחם מן האדץ הא ר"ל יעקב בר אחא בשם רבי מיטי נגרסה פי' לא אחא לחלק בין דבר שיש בו כשיעור לדבר שאין בו כשיעור אלא אחא לחלק בין פת לשאר מאכל אל ממשה המיטי כגון ממשה קדירה שאין מברכין אחריו ג' ברכות וכן כוסא דאדרעה ופת הבאה בכיסנין כי לא קבע סעודתיה עליה ופת אורז ודומן שאין מברכין אחריהם אלא ברכה אין אומרים עליהם המוליא לחם מן האדץ ואט"ג דברים כילד מברכין (שם דף לה: ושם) נפקא לן ברכה בתחלה בק"ש מכסוק כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא כ"ש מ"מ לא שייך למימר דיו ובמקום מברך בתחלה אט"ג דלא מברך בסוף לאותו ק"ש ליט אלא גלוי מלתא בעלמא דברכה לפניו לאו דאורייתא כדאמרי' פרק מי שמתו (שם דף כ:) בעל קרי על המזון מברך לאחריו ואיט מברך לפניו וכן בפ' היה קורא (שם דף מז: ושם) תניא הפועלים שהיו עוסקין במלאכה אצל בעל הבית אוכלין פתן ואין מברכין לפניה אבל מברכין לאחריה שמי ברכות ולעגין שניה גרלה שמברכין אכזית יין על הגפן ועל פרי הגפן אע"ג דלענין יוה"כ לא הוי שיעור אסור בפחות ממלא לוגמא כדאמרי' בפ' בתרא דיומא (דף עג: ושם) לא ילפינן מיניה ברכת היין לאחריו מדא לענין אכילה הוי שיעור ביום הכפורים כשאכל ולענין ברכה מיהא כזית בכזית הלכה כרבי מאיר בדפריסים ואיט כ"ש לענין קידוש דא"ע מלא לוגמא הלכך לברך אחריו כמי יכול להיות דלא בעי מלא לוגמא ומיהו קלת היה גרלה לדקדק דמדי ר' מאיר בשאיט דבעי כביצה דבפרק שאכלו (ברכות דף מפי: ושם) דריש ר"מ ואכלת ושבעת מכאן היה גרלה לדקדק דמדי ר' יהודה דריש ואכלת ושבעת זו אכילה ויין דנפקא לן לר"מ שאיט משבעת ת"ל כעי כביצה דלא הוי שביעה בפחות ומעתה יש לחלק בין שאיט לאכילה דלמא שביעה בשאיט הוי בפחות מכביצה וכל הני שיעורין דרבנן ניחא דתמוה פרק מי שמתו (שם דף כ: ושם) דאמרי' הכא במאי עסקינן דאכל שיעורא דרבנן ולעגין ברכה דלאחריו לא מלינו שום שיעורא אלא כזית ומכביצה לר"מ וכביצה לר' יהודה וקרא דמסכתא בעלמא דמדאורייתא בעינן שביעה גמורה והא דאמרי' פרק שאכלו (שם דף מח:) שמעון בן שטח לגרמיה הוא דעבד מעשה דאיט מוליא אחריט ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן מוליא אע"פ שהמלך והמלכה מסתעמין אכלו כדי שובעו לא יהא גדול דרבנן לקטן דרבנן דלא מפיק לדאורייתא דהא גדול אפילו לא אכל כלל היה לריך (להו) להוליא אחריט וכן פירש שם בקונטרס:

ואינו אוחז בקציצה דברי רבי יעקב וחכמים אומרים ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע וכמה שינת עראי כדי הילוך מאה אמה אמר רב יאסור לאדם לישן ביום יותר משינת הסוס וכמה שינת הסוס? שיתין נשמי. אמר אביי שנתיה דמר כדרב, ודרב כדרבי, ודרבי כדדוד, יודדוד כדסוסיא, ודסוסיא שיתין נשמי, יאביי הוה ניים כדמעייל מפומבדיתא לבי כובי קרי עליה רב יוסף °עד מתי עצל תשכב מתי תקום משנתך ת"ר הנכנס ליישן ביום רצה חולץ רצה מניח בלילה חולץ ואינו מניח דברי רבי נתן רבי יוסי אומר הילדים לעולם חולצין ואינן מניחין מפני שרגילין במזומאה לימא קסבר רבי יוסי בעל קרי אסור להניח תפילין? אמר אביי בילדים ונשותיהן עסקינן עסקינן שמא יבואו לידי הרגל דבר ת"ר *שכח ושמש מטתו בתפילין אינו אוחז לא ברצועה ולא בקציצה עד שיטול ידיו ויטלם מפני שהידים עסקניות הן: **מתני'** *מעשה והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי לטעום את התבשיל ולר"ג שני כותבות ודלי של מים ואמרו *)העלום לסוכה *וכשנתנו לו לר' צדוק יאוכל פחות מכביצה נטלו במפה ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו: **גמ'** מעשה לסתור? חסורי מחסרא והבי קתני יאם בא להחמיר על עצמו מחמיר ולית ביה משום יוהרא ומעשה נמי והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי לטעום את התבשיל ולר"ג שני כותבות ודלי של מים ואמרו

*) [שפת"י שכח קנד: ד"ה שהיה ידיו מלם]

ולא יחתו בקלילה • הן תפילין שלמן תפום מוסכן ולעוטן ודומה לו במס' גיטין בהגיזקין (דף מח:) תרבעים סלה קטני תפילין: **ליתן ביוסי** • מפני ביעול תורה: **למר** • רבה בר נחמני: **כרב** • דממעט למד מדם שיעמו שהיה יען רב ביוס כשיעור זה: **דרב כרבי** • ורב תורה אור למדה מרביט הקדוש שנדל שנה:

ורבי כדוד • כך קבל מלבותיו שזו היתה שיעת דוד מלך ישרלל: **שיתין נשמי** • תלמ"ד: **הוה ניים** • ביוס **כמיעול מפומבדיתא לבי כובי** • דממע' *במקום לחר ההוו שיחת פרסי: **הנכנס ליישן** • שלין כוונתו תלת ליטן ולייט מהרהר לדבר לחר: **רגלה חולץ** תפילין: **רגלה מניח** • לפי שביום לין דרכו לעסוק עם לחתו ולת ליטן קבוע: **בלילה חולץ** • תפי' לפיכך ערוי למת ממילף ויטן קבוע: **הילדים** • בחוריס: **לעולם חולצין** • ותפי' ביוס: **שרגילין בטומלה** • קס"ד שמת ירלו קרי שהרהור מלוי בהן: **לימת קל שכר** רבי יוסי כו' • ומיבעי ליה למיעבד כוותיה שהלכה כמותו כרבוי מקומות דקיימא לן ביחוקן עמו (ניחין דף מג:): **שמא יבלו** וכו' • והא ודאי לחסור לבזוהן לגהוג בהו קלות רחם: **עסקניות הן** • ושמא נגעו במקום הטיופת: **מתני'** חוכל פחות **מכביצה** • מחכל פחות מכביצה: **נטלו במפה** • לא נטל ידיו חלת כדך במפה ידיו מקום נקיות דקסבר פחות מכביצה לית ביה נט"י ולא ברכה המוון לחחריו דדרים כרבי יהודה (ברכות דף מפ:) "וחכלת ושבעת וברכת-חכילה חבל לפניו בכל דהו בעי ברכה שהרי נהנה ולחסור ליהנות מן העוה"ז בלא ברלה: **גמ'** מעשה לסחור יכי לרך המדברים להביח לחחר דבריהם מעשה הסותר דבריהם **דקתני** ריבה *חוכלין ושותין ערלי תור לכוכה ומביח מעשי' דלעטיח' תבעיל לרך כוכ':

[לגיל כה.]

[לגיל מח. מקומו דבקידושין פ: ברש"י ד"ה כי כובי ובכתובות קיא לחסור לגחת כר' לג פירש ופי' בגיטין ד.]

יומח שם.

מסורת השים

רבינו חננאל

ולא אוחזן בקציצה. פי' היא הפבלא דברי ר' יעקב וחכמים אומרים ישן אדם שינת עראי והוא כדי הילוך מאה אמה. אבל שינת קבע יותר מזה [אסור]. אמר רב אסור לאדם לישן ביום יותר משינת הסוס ושינת סוסיא שיתין נשמי תניא ר' יוסי אומר הילדים בזמן שנשותיהן עמהם חולצין בין ביום ובין בלילה ואפ"ב ישנים. ואקשי' ש"מ בעל קרי אסור בתפילין ושנינן מפני שרגילין בטומאה.*) ת"ש בעל קרי אינו אסור בתפילין. ת"ר שכח ושימש מטתו בתפילין אינו אוחז לא ברצועה ולא בקציצה עד שיטול ידיו וישלים מפני שהידים עסקניות. עשה שהביאו לריב"ו לטעום התבשיל כו'. תניא לא שהלכה כן אלא שרצו לחחמיר על עלמן אבל הלכה אוכל אדם אכילת עראי חין לסוכה. והרוצה להחמיר על עלמו מחמיר. ואקשי' מדר' (יצחק) [צדוק] (הדס)

*) חיט מוכן ומוני פס"ב ע"ל וע"ש דכעל קלי וכו'.

גליון השים

ד"ה ר"ש ד"ה כמיעל וכו' דמשמע במקום אחר. עיין במשנה מדע ביכורים מהדורת מנייעק מת"ח פי' כ:

[דף כו.] הכי גרסינן נימא מיהו תיובתיה דרב יוסף • דלמר לעיל* תרתי תלת: ותניי • דלמר כדמעיין בר בי רב דהייני כבילה דכבילה תוכל הלכל בבליעה אחת הוא דלמרי' בפ' בתרא דיומא (דף פ:) מכל התוכל לסבר יכול: הא כבילה בעי נטילת ידים וברכה • לכל סוכה לפי' כבילה נמי לא: תורה אור

מתני' י"ד סעודות • ובגמרא מפרש טעמא: לין לדבר קבוע • שם רגלה להתעטף לין שלו זקוקין לו לגלח שם יכול לא יאכל חוץ לסוכה: **חוץ** [עירובין כג.] מלילי י"ט הראשון • שלשו לשתי להתעטף כדליף בגמרא: ישלים • סעודתו זאת כי"ע התחלת בסעודה ועלרא ושע"פ שלשו בסוכה ובגמרא פריך עלה: **גמ'** מכלל ותילף רשות • דסכי ילפינן לה בפ' בתרא דפסחים (דף קכי) שבת ימים תאכל מצות ביום השביעי עצרת מה שביעי רשות אף שבת רשות לפי שהשביעי בכלל שבעת ימים תאכל מצות (ג) וילף מן הכלל ללמד שתאכילה מצות החמור בו חיוב תוכה גלגל שם בתה לאכול תהא תאכילתך מצה ולא חמץ ולא ללמד על עצמו ילף גלגל ללמד על הכלל כולו ילף: **והתם** נופיה מגלן • לילה הראשון מיהא תוכה: **והלמר** ר' אליעזר י"ד סעודות חייב לדם לאכול בסוכה • וכיון דכיוס לאכול בסוכה יחיד ושם יבא לא שם מצוה עובר על כל תוסיף מאי הלמה דסוכה תיכא הכא: **למר** בירכת • שם תכם חזר בו ר' אליעזר • לגל תכמים לומר שלין לדבר קבוע ושם לגה להתעטף יחעטף תוך מלילי יום טוב עליהן דקסבר יש לה תעלומין כמו שיש תעלומין לקרבנות יום לראשון לגה כי"ע התחלן: **לילימא** בריפתא • כלומר תלמר שסעודה י"ט התחלן שהוא סועד בלחם ולפתן וטורכי הסעודה תהא תעלומין לראשון: סעודתא דיומא קמכיל • ומאי **יומא סמ:** יש כלן שתהא לשם סעודה לראשה הלא לרכו לסעוד היום: **במיני** תרגימתא • לאתר שסילק יכיולו פרפרלות ומעדנים לפניו כגון פירות וכסנין וקפלטות מבושלות: תרגימתא • פרלנג"ס: **קשיא** לי • דבסכי הוא סעודה לתעלומי ואע"פ שאיכו תוזר וקובע עלמו לאכול שתי סעודות של לחם ובשר: **שם** השלים כי • שם כל קבע סעודה שיש בלחם ובשר: **תרגימתא** • אפוטרופוס של תגריפס • ממוכה על שלו ורב ביבי שקורין שקל"ק: **מהו** שתאכל סעודה אחת ביום • בסוכה ולפטר: **פרפרלות** • מיני מעדנים הפוסמים את בני מעייס להיות לבו משוך אחר הפת ויאכל: **מהו** שתאכל מסוכה לסוכה • לאכול ולישן היום כזו ולמחר כזו: **ביטל** מצוחה של ראשונה • אפי' ימים שעברו עליו כבר חיבדן למפרע ואיכו מצוה כדליף לקמן שצריך ליגע כל ז' בסוכה אחת אין

[עי' תוס' יומא עם. ד"ה שת כתבו יישב נכון על זה ותוס' תוגין קו. ד"ה **מלי לאו]**

[עי' יומא כג. ד"ה ואמרו **ותוס' שם.]**

[ופ"ע תוס' פסחים קו: ד"ה מיני]

ואמרו העולם לסוכה וכשנתנו לו לרבי צדוק אוכל פחות מכביצה נטלו במפה ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו [א] כביצה בעי סוכה, לימא תיהוי תיובתיה *דרב יוסף ואביי? דילמא פחות מכביצה נטילה וברכה לא בעי [א] כביצה בעי נטילה וברכה: **מתני'** רבי אליעזר אומר ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה: אחת ביום ואחת בלילה "ובחב"א אין לדבר קבוע חוץ מלילי יו"ט ראשון של חג בלבר *ועוד אמר ר' אליעזר מי שלא אכל [לילי] יום טוב הראשון ישלים לילי יו"ט האחרון של חג **וחכמים** אומרים אין לדבר תשלומין ועל זה נאמר °מעות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות: **גמ'** מ"ט ר' אליעזר? תישבו *בעין תדורו מה דירה אחת ביום ואחת בלילה אף סוכה אחת ביום ואחת בלילה ורבנן כדירה מה דירה אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל אף סוכה נמי אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל, אי הכי אפי' לילי יום טוב ראשון נמי? א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק נאמר כאן חמשה עשר ונאמר חמשה עשר בחג המצות מה להלן *לילה הראשון חובה מבאן ואילך רשות אף כאן לילה הראשון חובה מבאן ואילך רשות והתם מנלן? אמר קרא °בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה: **ועוד** א"ר אליעזר: והא א"ר אליעזר ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה אחת ביום ואחת בלילה? אמר בירא א"ר אמי חזר בו ר' אליעזר. משלים במאי אילימא בריפתא, סעודה דיומיה קא אכיל? אלא מאי "ישלים ישלים במיני תרגימא תניא נמי הכי אם השלים *במיני תרגימא יצא שאל אפוטרופוס של אגריפס המלך את רבי אליעזר כגון אני שאיני רגיל לאכול אלא סעודה אחת ביום מהו שאוכל סעודה אחת ואפטר? אמר לו בבל יום ויום אתה ממשיך כמה פרפראות לבבוד עצמך ועכשיו אי אתה ממשיך פרפרת אחת לכבוד קונך! ועוד **שאלו** כגון אני שיש לי שתי נשים אחת בטבריא ואחת בציפורי ויש לי שתי סוכות אחת בטבריא ואחת בציפורי מהו שאצא מסוכה לסוכה ואפטר? אמר לו: לא, שאני אומר כל היוצא מסוכה לסוכה בטל מצוחה של ראשונה תניא **ר' אליעזר אומר**

[ג] ירושלמי

[ד] ירושלמי

[ה] ירושלמי

[ו] ירושלמי

[ז] ירושלמי

[ח] ירושלמי

[ט] ירושלמי

[י] ירושלמי

[יא] ירושלמי

[יב] ירושלמי

[יג] ירושלמי

[יד] ירושלמי

[טו] ירושלמי

[טז] ירושלמי

[יז] ירושלמי

[יח] ירושלמי

[יט] ירושלמי

[כ] ירושלמי

[כא] ירושלמי

[כב] ירושלמי

[כג] ירושלמי

[כד] ירושלמי

[כה] ירושלמי

[כו] ירושלמי

[כז] ירושלמי

[כח] ירושלמי

[כט] ירושלמי

[ל] ירושלמי

[לא] ירושלמי

[לב] ירושלמי

[לג] ירושלמי

[לד] ירושלמי

[לה] ירושלמי

[לו] ירושלמי

[לז] ירושלמי

[לח] ירושלמי

[לט] ירושלמי

[מ] ירושלמי

[מא] ירושלמי

[מב] ירושלמי

[מג] ירושלמי

[מד] ירושלמי

[מה] ירושלמי

[מו] ירושלמי

[מז] ירושלמי

[מח] ירושלמי

[מט] ירושלמי

[נ] ירושלמי

[נא] ירושלמי

[נב] ירושלמי

[נג] ירושלמי

[נד] ירושלמי

[נה] ירושלמי

[נו] ירושלמי

[נז] ירושלמי

[נח] ירושלמי

[נט] ירושלמי

[ס] ירושלמי

[סא] ירושלמי

[סב] ירושלמי

[סג] ירושלמי

[סד] ירושלמי

[סה] ירושלמי

[סו] ירושלמי

[סז] ירושלמי

[סח] ירושלמי

[סט] ירושלמי

[ע] ירושלמי

[עא] ירושלמי

[עב] ירושלמי

[עג] ירושלמי

[עד] ירושלמי

[עה] ירושלמי

[עו] ירושלמי

[עז] ירושלמי

[עח] ירושלמי

[עט] ירושלמי

[פ] ירושלמי

[פא] ירושלמי

[פב] ירושלמי

[פג] ירושלמי

[פד] ירושלמי

[פה] ירושלמי

[פו] ירושלמי

[פז] ירושלמי

[פח] ירושלמי

[פט] ירושלמי

[צ] ירושלמי

[צא] ירושלמי

[צב] ירושלמי

[צג] ירושלמי

[צד] ירושלמי

[צה] ירושלמי

[צו] ירושלמי

[צז] ירושלמי

[צח] ירושלמי

[צט] ירושלמי

[ק] ירושלמי

[קא] ירושלמי

[קב] ירושלמי

[קג] ירושלמי

[קד] ירושלמי

[קה] ירושלמי

[קו] ירושלמי

[קז] ירושלמי

[קח] ירושלמי

[קט] ירושלמי

[קי] ירושלמי

[קיא] ירושלמי

[קיב] ירושלמי

[קיג] ירושלמי

[קיד] ירושלמי

[קטו] ירושלמי

[קטז] ירושלמי

[קיז] ירושלמי

[קיח] ירושלמי

[קיט] ירושלמי

[קכ] ירושלמי

[קכא] ירושלמי

[קכב] ירושלמי

[קכג] ירושלמי

[קכד] ירושלמי

[קכה] ירושלמי

[קכו] ירושלמי

[קכז] ירושלמי

[קכח] ירושלמי

[קכט] ירושלמי

[קל] ירושלמי

[קלא] ירושלמי

[קלב] ירושלמי

[קלג] ירושלמי

[קלד] ירושלמי

[קלה] ירושלמי

[קלו] ירושלמי

[קלז] ירושלמי

[קלח] ירושלמי

[קלט] ירושלמי

[קמ] ירושלמי

[קמא] ירושלמי

[קמב] ירושלמי

[קמג] ירושלמי

[קמד] ירושלמי

[קמה] ירושלמי

[קמו] ירושלמי

[קמז] ירושלמי

[קמח] ירושלמי

[קמט] ירושלמי

[קנ] ירושלמי

[קנא] ירושלמי

[קנב] ירושלמי

[קנג] ירושלמי

[קנד] ירושלמי

[קנה] ירושלמי

[קנו] ירושלמי

[קנז] ירושלמי

[קנח] ירושלמי

[קנט] ירושלמי

[קס] ירושלמי

[קסא] ירושלמי

[קסב] ירושלמי

[קסג] ירושלמי

[קסד] ירושלמי

[קסה] ירושלמי

[קסו] ירושלמי

[קסז] ירושלמי

[קסח] ירושלמי

[קסט] ירושלמי

[קע] ירושלמי

[קעא] ירושלמי

[קעב] ירושלמי

[קעג] ירושלמי

[קעד] ירושלמי

[קעה] ירושלמי

[קעו] ירושלמי

[קעז] ירושלמי

[קעח] ירושלמי

[קעט] ירושלמי

[קפ] ירושלמי

[קפא] ירושלמי

[קפב] ירושלמי

[קפג] ירושלמי

[קפד] ירושלמי

[קפה] ירושלמי

[קפו] ירושלמי

[קפז] ירושלמי

[קפח] ירושלמי

[קפט] ירושלמי

[קצ] ירושלמי

[קצא] ירושלמי

[קצב] ירושלמי

[קצג] ירושלמי

[קצד] ירושלמי

[קצה] ירושלמי

[קצו] ירושלמי

[קצז] ירושלמי

[קצח] ירושלמי

[קצט] ירושלמי

[קצ] ירושלמי

[קצא] ירושלמי

[קצב] ירושלמי

[קצג] ירושלמי

[קצד] ירושלמי

[קצה] ירושלמי

[קצו] ירושלמי

[קצז] ירושלמי

[קצח] ירושלמי

[קצט] ירושלמי

[ר] ירושלמי

[רא] ירושלמי

[רב] ירושלמי

[רג] ירושלמי

[רד] ירושלמי

[רה] ירושלמי

[רו] ירושלמי

[רז] ירושלמי

[רח] ירושלמי

[רט] ירושלמי

[רי] ירושלמי

[ריא] ירושלמי

[ריב] ירושלמי

[ריג] ירושלמי

[ריד] ירושלמי

[רטו] ירושלמי

[רטז] ירושלמי

[ריז] ירושלמי

[ריח] ירושלמי

[ריט] ירושלמי

[רכ] ירושלמי

[רכא] ירושלמי

[רכב] ירושלמי

[רכג] ירושלמי

[רכד] ירושלמי

[רכה] ירושלמי

[רכו] ירושלמי

[רכז] ירושלמי

[רכח] ירושלמי

[רכט] ירושלמי

[רל] ירושלמי

[רלא] ירושלמי

[רלב] ירושלמי

[רלג] ירושלמי

[רלד] ירושלמי

[רלה] ירושלמי

[רלו] ירושלמי

[רלז] ירושלמי

[רלח] ירושלמי

[רלט] ירושלמי

[רמ] ירושלמי

[רמא] ירושלמי

[רמב] ירושלמי

[רמג] ירושלמי

[רמד] ירושלמי

[רמה] ירושלמי

[רמו] ירושלמי

[רמז] ירושלמי

[רמח] ירושלמי

[רמט] ירושלמי

[רנ] ירושלמי

[רנא] ירושלמי

[רנב] ירושלמי

[רנג] ירושלמי

[רנד] ירושלמי

[רנה] ירושלמי

[רנו] ירושלמי

[רנז] ירושלמי

[רנח] ירושלמי

[רנט] ירושלמי

[רס] ירושלמי

[רסא] ירושלמי

[רסב] ירושלמי

[רסג] ירושלמי

[רסד] ירושלמי

[רסה] ירושלמי

[רסו] ירושלמי

[רסז] ירושלמי

[רסח] ירושלמי

[רסט] ירושלמי

[רע] ירושלמי

[רעא] ירושלמי

[רעב] ירושלמי

[רעג] ירושלמי

[רעד] ירושלמי

[רעה] ירושלמי

[רעו] ירושלמי

[רעז] ירושלמי

[רעח] ירושלמי

[רעט] ירושלמי

[רפ] ירושלמי

[רפא] ירושלמי

[רפב] ירושלמי

[רפג] ירושלמי

[רפד] ירושלמי

[רפה] ירושלמי

[רפו] ירושלמי

[רפז] ירושלמי

[רפח] ירושלמי

[רפט] ירושלמי

[רצ] ירושלמי

[רצא] ירושלמי

[רצב] ירושלמי

[רצג] ירושלמי

[רצד] ירושלמי

[רצה] ירושלמי

[רצו] ירושלמי

[רצז] ירושלמי

[רצח] ירושלמי

[רצט] ירושלמי

[ש] ירושלמי

[שא] ירושלמי

[שב] ירושלמי

[שג] ירושלמי

[שד] ירושלמי

[שה] ירושלמי

[שו] ירושלמי

[שז] ירושלמי

[שח] ירושלמי

[שט] ירושלמי

[שי] ירושלמי

[שיא] ירושלמי

[שיב] ירושלמי

[שיג] ירושלמי

[שיד] ירושלמי

[שטו] ירושלמי

[שטז] ירושלמי

[שיז] ירושלמי

[שיח] ירושלמי

[שיט] ירושלמי

[שכ] ירושלמי

[שכא] ירושלמי

[שכב] ירושלמי

[שכג] ירושלמי

[שכד] ירושלמי

[שכה] ירושלמי

[שכו] ירושלמי

[שכז] ירושלמי

[שכח] ירושלמי

[שכט] ירושלמי

[של] ירושלמי

[שלא] ירושלמי

[שלב] ירושלמי

[שלג] ירושלמי

[שלד] ירושלמי

[שלה] ירושלמי

[שלו] ירושלמי

[שלז] ירושלמי

[שלח] ירושלמי

[שלט] ירושלמי

[שמ] ירושלמי

[שמא] ירושלמי

[שמב] ירושלמי

[שמג] ירושלמי

[שמד] ירושלמי

[שמה] ירושלמי

[שמו] ירושלמי

[שמז] ירושלמי

[שמח] ירושלמי

[שמט] ירושלמי

[שנ] ירושלמי

[שנא] ירושלמי

[שנב] ירושלמי

[שנג] ירושלמי

[שנד] ירושלמי

[שנה] ירושלמי

[שנו] ירושלמי

[שנז] ירושלמי

[שנח] ירושלמי

[שנט] ירושלמי

[שס] ירושלמי

[שסא] ירושלמי

[שסב] ירושלמי

[שסג] ירושלמי

[שסד] ירושלמי

[שסה] ירושלמי

[שסו] ירושלמי

[שסז] ירושלמי

[שסח] ירושלמי

[שסט] ירושלמי

[שע] ירושלמי

[שעא] ירושלמי

[שעב] ירושלמי

[שעג] ירושלמי

[שעד] ירושלמי

[שעה] ירושלמי

[שעו] ירושלמי

[שעז] ירושלמי

[שעח] ירושלמי

[שעט] ירושלמי

[שפ] ירושלמי

[שפא] ירושלמי

[שפב] ירושלמי

[שפג] ירושלמי

[שפד] ירושלמי

[שפה] ירושלמי

[שפו] ירושלמי

[שפז] ירושלמי

[שפח] ירושלמי

[שפט] ירושלמי

[שצ] ירושלמי

[שצא] ירושלמי

[שצב] ירושלמי

[שצג] ירושלמי

[שצד] ירושלמי

[שצה] ירושלמי

[שצו] ירושלמי

[שצז] ירושלמי

[שצח] ירושלמי

[שצט] ירושלמי

[ת] ירושלמי

[תא] ירושלמי

[תב] ירושלמי

[תג] ירושלמי

[תד] ירושלמי

[תה] ירושלמי

[תו] ירושלמי

[תז] ירושלמי

[תח] ירושלמי

[תט] ירושלמי

[תי] ירושלמי

[תיא] ירושלמי

[תיב] ירושלמי

[תיג] ירושלמי

[תיד] ירושלמי

[תטו] ירושלמי

[תטז] ירושלמי

[תיז] ירושלמי

[תיח] ירושלמי

[תיט] ירושלמי

[תכ] ירושלמי

[תכא] ירושלמי

[תכב] ירושלמי

[תכג] ירושלמי

[תכד] ירושלמי

[תכה] ירושלמי

[תכו] ירושלמי

[תכז] ירושלמי

[תכח] ירושלמי

[תכט] ירושלמי

[תל] ירושלמי

[תלא] ירושלמי

[תלב] ירושלמי

[תלג] ירושלמי

[תלד] ירושלמי

[תלה] ירושלמי

[תלו] ירושלמי

[תלז] ירושלמי

[תלח] ירושלמי

[תלט] ירושלמי

[תמ] ירושלמי

[תמא] ירושלמי

[תמב] ירושלמי

[תמג] ירושלמי

[תמד] ירושלמי

[תמה] ירושלמי

[תמו] ירושלמי

[תמז] ירושלמי

[תמח] ירושלמי

[תמט] ירושלמי

[תנ] ירושלמי

[תנא] ירושלמי

[תנב] ירושלמי

[תנג] ירושלמי

[תנד] ירושלמי

[תנה] ירושלמי

[תנו] ירושלמי

[תנז] ירושלמי

[תנח] ירושלמי

[תנט] ירושלמי

[תס] ירושלמי

[תסא] ירושלמי

[תסב] ירושלמי

[תסג] ירושלמי

[תסד] ירושלמי

[תסה] ירושלמי

[תסו] ירושלמי

[תסז] ירושלמי

[תסח] ירושלמי

[תסט] ירושלמי

[תע] ירושלמי

[תעא] ירושלמי

[תעב] ירושלמי

[תעג] ירושלמי

[תעד] ירושלמי

[תעה] ירושלמי

[תעו] ירושלמי

[תעז] ירושלמי

[תעח] ירושלמי

[תעט] ירושלמי

[תפ] ירושלמי

[תפא] ירושלמי

[תפב] ירושלמי

[תפג] ירושלמי

[תפד] ירושלמי

[תפה] ירושלמי

[תפו] ירושלמי

[תפז] ירושלמי

[תפח] ירושלמי

[תפט] ירושלמי

[תצ] ירושלמי

[תצא] ירושלמי

[תצב] ירושלמי

[תצג] ירושלמי

[תצד] ירושלמי

[תצה] ירושלמי

[תצו] ירושלמי

[תצז] ירושלמי

[תצח] ירושלמי

[תצט] ירושלמי

[תק] ירושלמי

[תקא] ירושלמי

[תקב] ירושלמי

[תקג] ירושלמי

[תקד] ירושלמי

[תקה] ירושלמי

[תקו] ירושלמי

[תקז] ירושלמי

[תקח] ירושלמי

[תקט] ירושלמי

[תקי] ירושלמי

[תקיא] ירושלמי

[תקיב] ירושלמי

[תקיג] ירושלמי

[תקיד] ירושלמי

[תקטו] ירושלמי

[תקטז] ירושלמי

[תקיז] ירושלמי

[תקיח] ירושלמי

[תקיט] ירושלמי

[תקכ] ירושלמי

[תקכא] ירושלמי

[תקכב] ירושלמי

[תקכג] ירושלמי

[תקכד] ירושלמי

[תקכה] ירושלמי

[תקכו] ירושלמי

[תקכז] ירושלמי

[תקכח] ירושלמי

[תקכט] ירושלמי

[תקל] ירושלמי

[תקלא] ירושלמי

[תקלב] ירושלמי

[תקלג] ירושלמי

[תקלד] ירושלמי

[תקלה] ירושלמי

[תקלו] ירושלמי

[תקלז] ירושלמי

[תקלח] ירושלמי

[תקלט] ירושלמי

[תקמ] ירושלמי

[תקמא] ירושלמי

[תקמב] ירושלמי

[תקמג] ירושלמי

[תקמד] ירושלמי

[תקמה] ירושלמי

[תקמו] ירושלמי

[תקמז] ירושלמי

[תקמח] ירושלמי

[תקמט] ירושלמי

[תקנ] ירושלמי

[תקנא] ירושלמי

[תקנב] ירושלמי

[תקנג] ירושלמי

[תקנד] ירושלמי

[תקנה] ירושלמי

[תקנו] ירושלמי

[תקנז] ירושלמי

[תקנח] ירושלמי

[תקנט] ירושלמי

[תקס] ירושלמי

[תקסא] ירושלמי

[תקסב] ירושלמי

[תקסג] ירושלמי

[תקסד] ירושלמי

[תקסה] ירושלמי

[תקסו] ירושלמי

[תקסז] ירושלמי

[תקסח] ירושלמי

[תקסט] ירושלמי

[תקע] ירושלמי

[תקעא] ירושלמי

[תקעב] ירושלמי

[תקעג] ירושלמי

[תקעד] ירושלמי

[תקעה] ירושלמי

[תקעו] ירושלמי

[תקעז] ירושלמי

[תקעח] ירושלמי

[תקעט] ירושלמי

[תקפ] ירושלמי

[תקפא] ירושלמי

[תקפב] ירושלמי

[תקפג] ירושלמי

[תקפד] ירושלמי

[תקפה] ירושלמי

[תקפו] ירושלמי

[תקפז] ירושלמי

[תקפח] ירושלמי

[תקפט] ירושלמי

[תקצ] ירושלמי

[תקצא] ירושלמי

[תקצב] ירושלמי

[תקצג] ירושלמי

[תקצד] ירושלמי

[תקצה] ירושלמי

[תקצו] ירושלמי

[תקצז] ירושלמי

[תקצח] ירושלמי

[תקצט] ירושלמי

[תר] ירושלמי

[תרא] ירושלמי

[תרב] ירושלמי

[תרג] ירושלמי

[תרד] ירושלמי

[תרה] ירושלמי

[תרו] ירושלמי

[תרז] ירושלמי

[תרח] ירושלמי

[תרט] ירושלמי

[תרי] ירושלמי

[תריא] ירושלמי

[תריב] ירושלמי

[תריג] ירושלמי

[תריד] ירושלמי

[תרטו] ירושלמי

[תרטז] ירושלמי

[תריז] ירושלמי

[תריח] ירושלמי

[תריט] ירושלמי

[תרכ] ירושלמי

[תרכא] ירושלמי

[תרכב] ירושלמי

[תרכג] ירושלמי

[תרכד] ירושלמי

[תרכה] ירושלמי

[תרכו] ירושלמי

[תרכז] ירושלמי

[תרכח] ירושלמי

[תרכט] ירושלמי

[תרל] ירושלמי

[תרלא] ירושלמי

[תרלב] ירושלמי

[תרלג] ירושלמי

[תרלד] ירושלמי

[תרלה] ירושלמי

[תרלו] ירושלמי

[תרלז] ירושלמי

[תרלח] ירושלמי

[תרלט] ירושלמי

[תרמ] ירושלמי

[תרמא] ירושלמי

[תרמב] ירושלמי

[תרמג] ירושלמי

[תרמד] ירושלמי

[תרמה] ירושלמי

[תרמו] ירושלמי

[תרמז] ירושלמי

[תרמח] ירושלמי

[תרמט] ירושלמי

[תרנ] ירושלמי

[תרנא] ירושלמי

[תרנב] ירושלמי

[תרנג] ירושלמי

[תרנד] ירושלמי

[תרנה] ירושלמי

[תרנו] ירושלמי

[תרנז] ירושלמי

[תרנח] ירושלמי

[תרנט] ירושלמי

[תרס] ירושלמי

[תרסא] ירושלמי

[תרסב] ירושלמי

[תרסג] ירושלמי

[תרסד] ירושלמי

[תרסה] ירושלמי

[תרסו] ירושלמי

[תרסז] ירושלמי

[תרסח] ירושלמי

[תרסט] ירושלמי

[תרע] ירושלמי

[תרעא] ירושלמי

[תרעב] ירושלמי

[תרעג] ירושלמי

[תרעד] ירושלמי

[תרעה] ירושלמי

[תרעו] ירושלמי

[תרעז] ירושלמי

[תרעח] ירושלמי

[תרעט] ירושלמי

[תרפ] ירושלמי

[תרפא] ירושלמי

[תרפב] ירושלמי

[תרפג] ירושלמי

[תרפד] ירושלמי

[תרפה] ירושלמי

[תרפו] ירושלמי

[תרפז] ירושלמי

[תרפח] ירושלמי

[תרפט] ירושלמי

[תרצ] ירושלמי

[תרצא] ירושלמי

[תרצב] ירושלמי

[תרצג] ירושלמי

[תרצד] ירושלמי

[תרצה] ירושלמי

[תרצו] ירושלמי

[תרצז] ירושלמי

[תרצח] ירושלמי

[תרצט] ירושלמי

[תרק] ירושלמי

[תרקא] ירושלמי

[תרקב] ירושלמי

[תרקג] ירושלמי

[תרקד] ירושלמי

[תרקה] ירושלמי

[תרקו] ירושלמי

[תרקז] ירושלמי

[תרקח] ירושלמי

[תרקט] ירושלמי

[תרקי] ירושלמי

[תרקיא] ירושלמי

[תרקיב] ירושלמי

[תרקיג] ירושלמי

[תרקיד] ירושלמי

[תרקטו] ירושלמי

[תרקטז] ירושלמי

[תרקיז] ירושלמי

[תרקיח] ירושלמי

[תרקיט] ירושלמי

[תרכ] ירושלמי

[תרכא] ירושלמי

[תרכב] ירושלמי

[תרכג] ירושלמי

[תרכד] ירושלמי

[תרכה] ירושלמי

[תרכו] ירושלמי

[תרכז] ירושלמי

[תרכח] ירושלמי

[תרכט] ירושלמי

[תרל] ירושלמי

[תרלא] ירושלמי

[תרלב] ירושלמי

[תרלג] ירושלמי

[תרלד] ירושלמי

[תרלה] ירושלמי

[תרלו] ירושלמי

[תרלז] ירושלמי

[תרלח] ירושלמי

[תרלט] ירושלמי

[תרמ] ירושלמי

[תרמא] ירושלמי

[תרמב] ירושלמי

[תרמג] ירושלמי

[תרמד] ירושלמי

[תרמה] ירושלמי

[תרמו] ירושלמי

[תרמז] ירושלמי

[תרמח] ירושלמי

[תרמט] ירושלמי

[תרנ] ירושלמי

[תרנא] ירושלמי

[תרנב] ירושלמי

[תרנג] ירושלמי

[תרנד] ירושלמי

[תרנה] ירושלמי

[תרנו] ירושלמי

[תרנז] ירושלמי

[תרנח] ירושלמי

[תרנט] ירושלמי

[תרס] ירושלמי

[תרסא] ירושלמי

[תרסב] ירושלמי

[תרסג] ירושלמי

[תרסד] ירושלמי

[תרסה] ירושלמי

[תרסו] ירושלמי

[תרסז] ירושלמי

[תרסח] ירושלמי

[תרסט] ירושלמי

[תרע] ירושלמי

[תרעא] ירושלמי

[תרעב] ירושלמי

[תרעג] ירושלמי

[תרעד] ירושלמי

[תרעה] ירושלמי

[תרעו] ירושלמי

[תרעז] ירושלמי

[תרעח] ירושלמי

[תרעט] ירושלמי

[תרפ] ירושלמי

[תרפא] ירושלמי

[תרפב] ירושלמי

[תרפג] ירושלמי

[תרפד] ירושלמי

[תרפה] ירושלמי

[תרפו] ירושלמי

[תרפז] ירושלמי

[תרפח] ירושלמי

[תרפט] ירושלמי

[תרצ] ירושלמי

[תרצא] ירושלמי

[תרצב] ירושלמי

[תרצג] ירושלמי

[תרצד] ירושלמי

[תרצה] ירושלמי

[תרצו] ירושלמי

[תרצז] ירושלמי

[תרצח] ירושלמי

[תרצט] ירושלמי

[תרק] ירושלמי

[תרקא] ירושלמי

[תרקב] ירושלמי

[תרקג] ירושלמי

[תרקד] ירושלמי

[תרקה] ירושלמי

[תרקו] ירושלמי

[תרקז] ירושלמי

[תרקח] ירושלמי

[תרקט] ירושלמי

[תרקי] ירושלמי

[תרקיא] ירושלמי

[תרקיב] ירושלמי

[תרקיג] ירושלמי

[תרקיד] ירושלמי

[תרקטו] ירושלמי

[תרקטז] ירושלמי

[תרקיז] ירושלמי

[תרקיח] ירושלמי

[תרקיט] ירושלמי

[תרכ] ירושלמי

[תרכא] ירושלמי

[תרכב] ירושלמי

[תרכג] ירושלמי

[תרכד] ירושלמי

[תרכה] ירושלמי

[תרכו] ירושלמי

[תרכז] ירושלמי

[תרכח] ירושלמי

[תרכט] ירושלמי

[תרל] ירושלמי

[תרלא] ירושלמי

[תרלב] ירושלמי

[תרלג] ירושלמי

[תרלד] ירושלמי

[תרלה] ירושלמי

[תרלו] ירושלמי

[תרלז] ירושלמי

[תרלח] ירושלמי

[תרלט] ירושלמי

[תרמ] ירושלמי

[תרמא] ירושלמי

[תרמב] ירושלמי

[תרמג] ירושלמי

[תרמד] ירושלמי

[תרמה] ירושלמי

[תרמו] ירושלמי

[תרמז] ירושלמי

[תרמח] ירושלמי

[תרמט] ירושלמי

[תרנ] ירושלמי

[תרנא] ירושלמי

[תרנב] ירושלמי

[תרנג] ירושלמי

[תרנד] ירושלמי

[תרנה] ירושלמי

[תרנו] ירושלמי

[תרנז] ירושלמי

[תרנח] ירושלמי

[תרנט] ירושלמי

[תרס] ירושלמי

[תרסא] ירושלמי

[תרסב] ירושלמי

[תרסג] ירושלמי

[תרסד] ירושלמי

[תרסה] ירושלמי

[תרסו] ירושלמי

[תרסז] ירושלמי

[תרסח] ירושלמי

[תרסט] ירושלמי

[תרע] ירושלמי

[תרעא] ירושלמי

[תרעב] ירושלמי

[תרעג] ירושלמי

[תרעד] ירושלמי

[תרעה] ירושלמי

[תרעו] ירושלמי

[תרעז] ירושלמי

[תרעח] ירושלמי

[תרעט] ירושלמי

[תרפ] ירושלמי

[תרפא] ירושלמי

[תרפב] ירושלמי

[תרפג] ירושלמי

[תרפד] ירושלמי

[תרפה] ירושלמי

[תרפו] ירושלמי

[תרפז] ירושלמי

[תרפח] ירושלמי

[תרפט] ירושלמי

[תרצ] ירושלמי

[תרצא] ירושלמי

[תרצב] ירושלמי

[תרצג] ירושלמי

[תרצד] ירושלמי

[תרצה] ירושלמי

[תרצו] ירושלמי

[תרצז] ירושלמי

[תרצח] ירושלמי

[תרצט] ירושלמי

[תרק] ירושלמי

[תרקא] ירושלמי

[תרקב] ירושלמי

[תרקג] ירושלמי

[תרקד] ירושלמי

[תרקה] ירושלמי

[תרקו] ירושלמי

[תרקז] ירושלמי

[תרקח] ירושלמי

[תרקט] ירושלמי

[תרקי] ירושלמי

[תרקיא] ירושלמי

[תרקיב] ירושלמי

**

מתני' דתימת כיון דנפלה לתחריתי היא • יש ספרים שכתוב כהן. לתן יוצאין מסוכה לסוכה • לאכול בזו וליכן בזו לו היום בזו ומחר קמ"ל כיון (*דבדידי') קעביד ליה היא מעמע לפי שבועה בזו: ואין עושין סוכה בתולו של מועד • מי שלא יצא בסוכה י"ט אותה בתוכן עליה: **בך** החזרת ביקרקע שיצאו בסוכות. מעמע הרלתון: עשה סוכה לפס חג של שבעת הימים • שמעת מינה לתן סוכה לחת לכל יקרקע שיצאו בה זה לחר זה ולו לפסר שתהא עומדין סוכה בתולו של מועד, דלויה לשבעה, ושמעינן מינה לתן יוצאין של טוס דלת מני שוה פרוסה לכל לחד לתת על ידי שלשה לך פירש בקונטי ועל תנס לתן לכתב לך למטועי דשופטין מעמע דתמוכה ברחשים הגז (תוגין דף קנו:) גבי תרומה וחלה ופתה ועוכת דקת תעיב התם ולפי' לתרוג נמי לכתיב ביה לכס לפון רבים לתריכן בים טתלין (ב"ב דף קנ:) התתין שקט לתרוג בתפיסת הבית וטוטו לחד מכס ויוצת בו לס יכול לתכלו כגון דלויכא לתרוג כיוצת בו בכל חד וחד יצת ולס לפו לת יצת דלכס מעמע שיהא טוב שלו ולת מקלתו ולת דמי לבגדיכס ועריסותיכס ותרומותיכס דפרק לתקתם הגז (תוגין דף קנו:) דכל שותפין בכלל ולת לכתיב לכס לפון רבים מקום לתיבעי ליה למיכתב ולקתתם לפון רבים דדרשינן פרק טולב וערבה (נקמן דף מג.) שתהא לקיחה בכל לחד ולחד (*ומרבינן) סוכה לחת בכל יקרקע שמע מינה דלת דכתי לך למטועי גזולה ומוקמי ליה למטועי גזולה ומיהו קשה הא גבי לילים מרבינן דשותפין מדכתיב בגדיהם וממעטינן שלולה מדכתיב כשותך בפ' לתקתם הגז (תוגין דף קנ:) ול"ב הכת נמי נילדום הכי ולפירוש הקונטרס ניחת דעל כרחך יוצתין בשלולה מדמרבינן סוכה לחת בכל יקרקע ותימה לר' תליעזר דבעי סוכה שלכם תין שניס יוצתין בסוכה ת' לעולם ויהת נרוך בכל בני הבית סוכה בכל לחד ות' ושמת הוה מרבי מדכתיב תשבו כעין תזכרו (שותפין) שיכולים ליצא יחד בסוכה לחת ומה שהנהו כל הקהל לקטה לתרוג בשותפות לגחת בו דעתן להקטת כל ת' חלקן לחביכו בשעה שהוא מברך על מנת להחזיר דבשביל שבשתתף בו לת גרע ממכה על מנת להחזיר דשמה מתנה:

פרק התתון • פירשתי לעיל בפרק קמת (דף מז:) גבי שכתו ולת הביתו ספר תורה: כל

אין יוצאין מסוכה לסוכה *ואין עושין סוכה בתולו של מועד וחכמים אומרים "יוצאין מסוכה לסוכה ועושין סוכה בתולו של מועד, ושוין שאם נפלה שתורו ובונה בתולו של מועד

מ"ט דר' אליעזר? אמר קרא °חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים°-עשה *סוכה הראויה לשבעה ורבנן הכי קאמרי רחמנא עשה סוכה בחג ושוין שאם נפלה שתורו ובונה אותה בתולו של מועד פשיטא! מהו דתימא האי אתריתי היא ואינה לשבעה קמ"ל תניא ר' אליעזר אומר כשם שאין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חבירו דכתיב °ולקחתם לכם° ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים *משלכם כך אין *אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו דכתיב °חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים° משלך °וחכמים אומרים אע"פ שאמרו °אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון בלולבו של חבירו" אבל יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו דכתיב °כל האזרח בישראל ישבו בסוכות° מלמד שכל ישראל ראוים לישב בסוכה אחת. ורבנן האי °לך° מאי דרשי ביה? מיבעי ליה למעוטי גזולה *אבל שאולה כתיב °כל האזרח" ור' אליעזר האי °כל האזרח" מאי עביד ליה? מיבעי ליה לגר שנתגייר בינתים וקטן שנתגדל בינתים ורבנן כיון שאמרו "עושין סוכה בתולו של מועד" לא אצטריך קרא. ת"ר °מעשה בר' אלעאי שהלך להקביל פני ר' אליעזר רבו בלוד ברגל, אמר לו: אלעאי אינך משובתי הרגל" שהיה ר' אליעזר אומר "משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל דכתיב °וישמחת אתה *ובית°, אינו אלא ר' יצחק °מניין *שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל שנא' °מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת, אמר לו: מכלל דבחדש ושבת מיחייב אינישׁ לאקבולי אפי רביה? לא קשיא הא דאזיל ואתי ביומיה הא דאזיל ולא אתי ביומיה ת"ר *מעשה בר' אליעזר ששבת בגליל העליון בסוכתו של יוחנן בן ברוקה בלוד ובקשו תלמידיו להכניס אמתו לתוך ביתו מפני הגשמים, אמר להן: המתינו לי עד שתצא אמתו לחוץ ואכניסנה, שלא תהא אמתו של אדם מכנסת לתוך ביתו של חבירו. ר' יוחנן בן ברוקה אומר: מעשה בר' אליעזר ששבת בגליל העליון בסוכתו של יוחנן בן ברוקה בלוד ובקשו תלמידיו להכניס אמתו לתוך ביתו מפני הגשמים, אמר להן: המתינו לי עד שתצא אמתו לחוץ ואכניסנה, שלא תהא אמתו של אדם מכנסת לתוך ביתו של חבירו. ברבי אלעאי בקיסרין ואמרי לה בקיסרין הגיע חמה לסוכה אמר לו מהו שאפרוש עליה סדין? אמר לו אין לך כל שבט ושבט מישראל שלא העמיד ממנו שופט, הגיע חמה לחצי הסוכה, אמר לו מהו שאפרוש עליה סדין אמר לו אין לך כל שבט ושבט מישראל שלא יצאו ממנו נביאים שבט יהודה ובניומין העמידו מלכים על פי נביאים, הגיע חמה למרגלותיו של ר' אליעזר, נטל יוחנן סדין ופירש עליה, הפשיל ר' אליעזר טליתו לאחוריו ויצא *לא מפני שקפליגו בדברים אלא מפני *שלא אמר דבר שלא *שמע מפי רבו לעולם. היכי עביד הכי? והאמר ר' אליעזר אין יוצאין מסוכה לסוכה? רגל אחר הוא ואמר ר' אליעזר משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל. שבת והוא הדין דתניא ותיפשוט ליה מדיניה? °פקק החלון ר' אליעזר אומר בזמן שקישור ותלוי פוקקין בו, ואם לאו, אין פוקקין בו, וחכמים אומרים בין כך ובין כך פוקקין בו, בין כך ובין כך אין פוקקין בו, ואם לאו

הפסח מבטל ליה. להאי פקק לגבי תנון ומשיב ליה מטותא עלמא הלכך הוי מוסיף לבל יראה ולא ימצא וגו' ולא יראה לי שום חמץ בגבולי ולא יהא לי שאור בכל ארצי ואמרינן בפ"ק דפסחים (ד' ו:) כל חמירא דחמיעא בעינן ביעורא ואפילו הכי לא בעינן ביעורא אלא בזמן שהוא קיים ולא בזמן שאינו קיים ומשום הכי לא בעי ביעורא בזמן הזה דלא חזי לאדם ולא לכלב ולא לחזיר ולא לכלום ולא בעי ביעורא אלא בדבר שחזי לאדם או לכלב או לחזיר ולא בעי ביעורא בדבר שאינו חזי לכלום ולא לכלב ולא לחזיר ולא לאדם ולא בעי ביעורא בדבר שחזי לכלב ולחזיר ולא לאדם ולא בעי ביעורא בדבר שחזי לאדם ולכלב ולחזיר ולא בעי ביעורא בדבר שחזי לאדם ולחזיר ולא לכלב ולא בעי ביעורא בדבר שחזי לחזיר ולא לאדם ולכלב

השוה הכתוב אשה לאיש לחיוב • וח"מ פ"ק דערכין (ד' ה:) דילמא הכתוב אשה לאיש לחיוב וכן בפ' גמר הדין (שם ד' מו:) הכתוב אשה לאיש לחיוב ולא לחמרי השוה אשה לאיש לחיוב וי"ל דלעניין פרשה שלמדנו מהכתוב זכר הוא דילמדינן השוה הכתוב אשה לאיש לחיוב דלהכי מייתי לה בריש המוכר (ד' כ:) והכא גבי חורש אבל היכא דכתיב איש לחיוב אף ממעטינן אשה ומיהו קשה דבפ' שור שנגח לרבעה ומשה (ב"ק ד' מד:) דילמר שור שור שבעה להביא שור האשה גבי שור שהמית והתם לא כתיב ביה שור איש אלא כתיב ביה וגם בעליו יומת וזה ליט אלא לגון זכר ונקבה יש לומר שם יכול יפטר ממעט ממנו אשה לא ילפי דדרשינן בפרק ד' הי' (שם דף מד:) גזירה מיתה מגזירה לגזוק הוה ילפי' מיתה ממקום דכתיב בהו כי יגח שור איש" : **לרבות** הגרים • דס"ד יכולה ולא גרים כי היכי דלא גווע מצכתן פרק כל המנחות בהות (מנחות דף סה: ושם) גבי מנופה דלמרי לן לא אלא בני יכולה גרים ועבדים מקוחרים מניין ת"ל המקריב וכן בפרק הערל (יבמות דף עד: ושם) ובפ"ק דכריתות (דף ז:) דבר אל בני יכולה אלא כי חזייא לן לי אלא בני יכולה גיורת ושפחה

מסורת השס

כי הא דרבה בר חמא כי הוו קיימי מקמיה דרב חסדא בגמרא בהדי הדדי והדר מעייני בספרא בהדי הדדי, מאני משתיא בממטללתא, מאני מיכלא בר ממטללתא, חצבא ושחיל בר ממטללתא, ושרגא בממטללתא ואמרי לה בר ממטללתא ולא פליגי הא בסוכה גדולה הא בסוכה קטנה: משתחררה המקפה של גרסין אביי הוה קא יתיב קמיה דרב יוסף בממטללתא, נשב זיקא וקא מייתי ציבחתא אמר להו רב יוסף פנו לי מאני מהבא אמר ליה אביי והא תנן משתחררה המקפה אמר ליה: לדידי כיון דאנינא דעתאי כמי שתחררה המקפה דמי לי. ת"ר היה אוכל בסוכה וירדו גשמים, וירד, אין ממריחין אותו לעלות עד שיגמור סעודתו. היה ישן (תחת הסוכה וירדו גשמים *וירד אין מטריחין אותו לעלות עד שיאור איבעיא להו: עד שיעור-או-עד שיאור? ת"ש עד שיאור ויעלה עמוד השחר תרתי? אלא אימא עד שיעור ויעלה עמוד השחר: משל למה הדבר דומה: איבעיא להו מי שפך למי? ת"ש דתניא שפך לו רבו קיתון על פניו ואמר לו אי אפשי בשמושך

מנא דמיכלא. קערות לחתר שאכלו בהן לריך להוציאם מן הסוכה משום מיאום כך פירש בקונטרס וי"מ בגון קדירות ותגני דליבת וטעמא דכתיב בעיון תדורו בעיון והכי איכא למימר דלאו כל דבר שיש לו לסס לבדס וכן פירש בה"ג בגון קדרי וספודי וכי טוי וכי תפי: ואמרי לה בר ממטללתא. אין צריכה מטעיינא דאתריס דמצה דמיכלא בר ממטללתא היינו בשעה שאין מקפתם בהן דבשעת סעודה שאוכל בקערה בסוכה אבל צריכה בעודו דואג ומקפתם ט לאורו לסוכה כדמוכח לקמן פרק לולב ועריבה (ד' מה: ושס) דתנן גבי שביעי של חג גמר מלאכתו לא יתיר סוכתו משום דאי מתרמי ליה שעודקת לכיל בגווה לבל מוריד לה הכלים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יום שמלאה כמכין עלמו לקרלתו למקום שיסעוד שם הלילה ואמריכן בגמרא אין לו מקום להוריד כלי ולריך לאכול (ה) בה ביום טוב התחתון מה יעשה ויוכיח שאינו כמוסיף על המלוה לעשות סוכה שמונה ימים מלילה בה לפי הכר ומדמחייב לה היכירא בשעת הדלקה שמע מינה לאסור בחג ומפ"ה היינו טעמא דמשום דמוקמינן בסוכה קטנה ומייתיכן שמא תשרף סוכתו ומדע דהדלקה זוקת מדלה נקט מטייל לה הכר דלעיל: השתם מעייל בה מאני מיכלא:

הדרן עלך הישן

(ו) בזמן שהחמה לוקה סימן רע לכל העולם כולו, משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו והניח פנס לפניהם, כעס עליהם ואמר לעבדו טול פנס מפניהם והושיבם בחושך רבי מאיר אומר כל זמן שמאורות לוקין סימן רע לשונאיהם של ישראל מפני שמלומדין במבוחיהן משל לסופר שבא לבית הספר ורצועה בידו מי דואג? מי שרגיל ללקות בכל יום, ויום-הוא דואג *תנו רבנן בזמן שהחמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים, לבנה לוקה סימן רע לשונאיהם של ישראל מפני שישראל מונין ללבנה ועובדי כוכבים לחמה. לוקה במזרח סימן רע ליושבי מזרח, במערב סימן רע ליושבי מערב, באמצע דרקיע סימן רע לכל העולם כולו, פניו דומין: לדם - חרב בא לעולם, לשלג - חיצי רעב באין לעולם, לזיעה ולזו חרב וחיצי רעב באין לעולם. לוקה בכניסתו פורענות שוהה לבא, ביציאתו ממהרת לבא ר"א חילוף הדברים, ואין לך כל אומה ואומה שלוקה שאין אלהיה לוקה עמה שנאמר °ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים ובזמן שישראל *רצונו של מקום אין מתיראין מכל אלו שנאמר °כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תתחתו כי יחתו הגוים מהמה עוברי כוכבים יחתו ואין ישראל יחתו *(ז) בשביל ארבעה דברים חמה לוקה על אב בית דין שמת ואינו נספד כהלכה ועל נערה המאורסה שצעקה בעיר ואין מושיע לה ועל משכב זכור ועל שני אחין שנשפך דמן כאחד ובשביל ארבעה דברים מאורות לוקין על כותבי (*פלסתר) ועל מעידי עדות שקר ועל מגדלי בהמה דקה בא"י ועל קיצוצי אילנות טובות ובשביל ד' דברים נכסי בעלי בתים נמסרין למלכות: על משהי שטרות פרועים ועל מלוי ברבית ועל

[ג"ל דרבא דרמי וכו' קיימא וכו']

[תוספתא פ"כ]

[עי' פרש"י שבת קנ: ד"ה מתיכוני וכו']

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה ואמרי וכו' וגרלך לאכול שם ניט"ם:

מכילתא פ' בא

שבת קנ:

[שם ד"ה פ"כ]

[כמכון מיתא מלפפר]

שמת ולא נספד כהלכה. ועל נערה המאורסה שצעקה בעיר ואין מושיע לה. ועל משכב זכור. ועל ב' אחים שנשפך דמן כאחת. ועל ד' דברים מאורות לוקין על כותבי פלסטר. ועל מעידי שקר.

*) נלמה דתחר כתן ונ"ל עד שיגמור סעודתו היה יכן מתח בסוכה וירדו גשמים וירד אין מטריחין אותו לעלות עד שיאור כו'.

עין משפט נר מצוה

סה א ב מיי' פ"ו מהל' סוכה ולולב ה"ט סמ"ג עשין ס"ו טור ש"ע או"ח סי' תכ"ו ס"ה:

סו ג מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ה:

סז ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:

סח ה ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו וכסג"ה:

[נקמן מח.]

רבינו חננאל

וכן מקרא ומשנה אבל תנויי לארמיתי לישנא דגמרא בר ממטללתא ולא חיישינן כי הא דרבא בהדי רמי כי הוו קיימי מקמי רב חסדא הוו מרדמי לישנא דגמ' והדר יתבי ומעייני בספרא. אמר רבא מאני משתיא בממטללתא מאני מיכלא בר ממטללתא. שרגא שרי בסוכה גדולה בסוכה קטנה הוא דאמרי. ירדו גשמים מאיתי פותר לפנות כי' תנא משתחררה המקפה של גריסין. וכן אי היה נשיב ויקא וקא מייתי ציבי באפיה פותר לפנות: ת"ר היה אוכל בסוכה. וירדו גשמים וירד ופסקו גשמים אין ממריחין אותו לעלות *)עד שיאור ויעלה עמוד השחר: ירושלמי לא פוף דבר שתחרה מקפת גריסין אלא אפי' מקפת כל דבר. תני כשם שמפנין מפני הגשמים כך מפנים מפני החרב ומפני החתרשין. רבן גמליאל ור' אליעזר היו נכנסין ויוצאין כל הלילה תד' מתלמידיהן דר' מנא הורי לחד מן קריבותי דנשיא יצא אין ממריחין אותו לחזור ולא שמע הא דרבן גמליאל ור' אליעזר: פיסקא לעבד שבא למזון כום ושאך הקיתון לפניו. תנא אמר לו אי אפשי בשמושך. תני מפני ד' דברים בעלי בתים לוקין ונספרין למלכות. על שמשחזין בידים שפורות פרועין. ושמלין ברבית. ושפוסקין צדקה ואינן נותנין. ושמפק בידו למחות ואינו מוחה. בזמן שאאורות לוקין סימן רע לעובדי כוכבים מלה"ר למלך ששמח מעודה. בזמן שהחמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים[וכו'] שהאומות מונין לחמה. לבנה לוקה סימן רע לשונאי ישראל. שישראל מונין ללבנה. לקי במזרח סימן רע לבני מזרח. במערב לבני מערב. באמצע לכל העולם. לקה כמין דם חרב בא לעולם. כמין שק רעב בא לעולם. לקה בכניסתו פורענות שוהה לבוא. ביציאתו מהרה לבוא. ור"א חילוף. ובזמן שעושין רצון מקום אין מתיראין מכל אלו שנאמר ומאותות השמים אל תחתו וגו' עובדי כוכבים יחתו ולא ישראל יחתו: ת"ר בשביל ד' דברים חמה לוקה על אב ב"ד ועל נערה המאורסה שצעקה בעיר ואין מושיע לה. ועל משכב זכור. ועל ב' אחים שנשפך דמן כאחת. ועל ד' דברים מאורות לוקין על כותבי פלסטר. ועל מעידי שקר.

ועל

לולב יבש פסול. ומפרש בגמרא משום דליתקם טוב לתמוג לכתיב כיה הדר ולא כמו שפרש הקונטרס משום דכתיב (שמות טו) זה לי ואנוהו לתין ואנוהו לגת ולא מיפסל בהכי כדמוכח פ"ק (נעיל דף יח:) דלתמרי רבנן טוב מלוה ללוגדו משום שנאמר זה לי ואנוהו לא לגדו כסף והוי יבש הכתוב מין מעמידין (ע"ז דף כה:) דתנן התרנגיס של נכריס יבשים מותריס ומפרש בגמ' יבשים לאחר שניס עשר חדש דהא אמרינן לקמן (דף נ:) גבי הדס יבש יבשו רוב עליו ונפחייל שם שלשה בדי עלין לתין כשירין ללמה לתן היבשות תלוי בשניס עשר חדש אלא יש לומר יבשות להכא כמו יבשות תזן בכור דתנן בפרק על אלו מומין (בכורות דף לז:) רבי יוסי בן המשולם אומר יבשה עד שתהא נפרכת בגפורן:

נקטם לחצו. לכתורה מיירי בשני עלין התמצעיים היולאין מרחש השדרה אבל קציל דבגמרא (דף נ:) קאמר רבי יהושע בן לוי ניעלה התיומת פסול והן לומן העלין התמצעיים והא לפיל בנקטם לחצו פסול כל שכן נעלו לגמרי ולריך לומר דנקטם לחצו מיירי ברוב העלין שעליונים לי נמי לתמריך ליה לרבי יהושע בן לוי לתמעיון ניעלה לסלקא דעתיה דתניב הדר טפי מנקטם לי נמי ניעלה לחת מן התיומת דנקטם לא מיפסלה חת"ל נקטעו שתיהן:

נפרצו עלין. ברוב עלין מיירי דלתניא בתוספתא (פ"ב) ופי' בקונטרס שנפרלו מן השדרה שלו ואין מחוברין חלא על ידי תגולה משמע שרולה לומר שנתלשו לגמרי מן השדרה ולא משמע כן גמ' דלתמרינן נפרלו דעביד כי תופיא והעלין שנתלשו מן השדרה הוי מיקרו כדלתמרינן בגמרא (דף נ:) לתמר רבה לא (*ליגוד) חיים טוליבא בהשמעינן דמסתיילי הוי והוי תלילה לומר תם לתרוך הוא יותר מדאי מן הערבה וכא לקנן מתחת לא יקנן בעודו בתנודו דמסתיילי עלי הלולב כשנתלש מן השדרה על ידי הקליפה ומן ההולין עושין תופיא כדלתמרינן בהגוזל קמא (ב"ק דף ע:) הלי מלן דגזל טוליבא מחבריה ועבדיהו הוי קני מעיקרא טוליבא והשתא הוי הוי ועבדיהו תופיא קני מעיקרא הוי והשתא תופיא והייט שתלק כל עלה ועלה לעלים לפי שכל עלי הלולב כפופים ועמד ותלק לותם שכן דרך לעשות תופיא: **קפסיק** ותני לה שנת בי"ש רלתון ול"ש בי"ש שני. משמע דדייק מדקתני סתם ולא מפליג ותימה הא לתמרינן לקמן (דף נד:) ניקב וחסר כל שהוא פסול תע"ג דבי"ש שני כשר כדלתמרינן לקמן. (דף נ:) בגמ' דר' חנינא מטביל ביה ונפיק ביה ומוקי מתני' בי"ש רלתון ולי דייק מדקתני גזול ולא קתני שתול הא לקמן בסוף הסוגיא דייק רב נחמן בר יצחק הכי לתכל הכא (ג) לא לתמיק מדעתיה ולי משום דקתני גזול דומיא דיבש הכי נמי גבי נקב קתני עלמה חזזים על רובו דמפסיל לקמ בי"ש שני משום הדר ומיהו בירושלמי משמע קלת דמשום חזזים לא מיפסיל חלא בי"ש רלתון דמסיק עלה רבי יצחק בר נחמן בשם ר' שמואל כל הפסולין לינן פסולין חלא בי"ש רלתון בלבד חמן לתרינן רובו מלד אחד תוטנו כרובו והייט במקום אחד דלתרינן לקמן (דף לה:) גבי חזזים ומיהו לי יום רלתון דוקא על כרחך הדר הוא ולא מיפסיל חלא משום דתניב כתכר ולא מסתבר כלל וי"ל דר' חנינא לית ליה הלי קפסיק ותני כמו שמואל דלמעמין דמוקי מתניתין דגזול בי"ש רלתון ומכשיר בי"ש שני לי נמי בריישא דמשמע שייך לדקדק מדתני סתם ולא מפליג לחבל טולאו לתריני לילי דלא מפליג בריישא בסופא ושוגה דבריו סתם לף על פי שיש לחלק:

בעינן הדר ולילא. משמע דפשיטא ליה דבעינן הדר לכולהו יומי, ולכך מצלכם לא מיתוקי חלא בי"ש רלתון, וכן ולקחתם דממעטין מיניה דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון כתיב ביום הראשון לאו שלכם. ובשאר דיומים נמי לתני יאוש שלכם. *) דיהא אינו שלכם.

*) הכבר תמוה דהא בי"ש שני לא נמי לכם דק פסופס משום מלה דכתיב בעניבה ותולי דתיזה פ"ם מל בכלן וע"ש.

תורה אור בובס. שמדתהו בלך ושוב: עושק. לגמרי גוזל שכרו: ועל גסות הרוח. שמתגאים ומתגדלין על תחיהם בשביל עושרן:

(ניעין נב.) [לח:]

הדרן עלך הישן

לולב הגזול. לולב קף של תמריס והדר תני הדם וערבה בתפי כפייהו: גזול. פסול-ולקחתם לכם כתיב מצלכם: יבש. דבעינן מלה מהודרת לכתיב (שמות טו) ותהו: של תמריה. לילן שעובדין לותו ע"ז וגבגמרא מפרש טעמא: ושל עיר הנדחת. משום דלמרפה קלי לכתיב (דבריס יג) ותת כל שללה תקבון" ולולב בעי ניעור ד' טפחים כדלקמן (דף נב:) וכיון דהלי לסרפה קלי לין ניעורו קייס לכסרוף דמי: נקטם לחצו. פסול דלת הוי הדר: נפרלו עלין. משדרה ולילס מחוברין חלא על ידי תגודה כי תופיא דקוקו"ת לתו הדר הוא: נפרדו עלין. מחוברין הן בשדרה חלא בשנפרלו מלמעלה הן בפרדין לכתן ולכתן כשנפי לא? אד יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי משום

[עי' תוס' נקמן לת: ד"ה שם]

[נקמן לת.]

[נקמן נב: נז: מנחות מב.]

[נעיל כה:וב"ב]

הגהות הב"ח

(ג) תוס' ד"ה קפסיק ותני וכו' אבל בכא מדיין לא לתיק מדעתיה:

רש"ל מ"ו

א א מיי' פ"ח מהלכות לולב הלכה ג סמג עשין מד טוש"ע ח"ח סי' תרמט סעיף ג:

ב ב מיי' וסמג שם טוש"ע ח"ח סי' תרמט סעיף ה:

ג ג מיי' וסמג שם טוש"ע ח"ח סי' תרמט סעיף ג:

ד ד מיי' שם הלכה ג סמג שם טוש"ע ח"ח סי' תרמט סעיף ו:

ה ה מיי' שם הלכה ח סמג שם טוש"ע ח"ח סי' תרמט סעיף ג ג:

ג"ל ד"ה ולולב
ולקחתם לכם ביום... דכתיב כפי דף מז...
א ב יומא:
הגהות הב"ח (ג) ד"ה ולולב הגזול וכו' ולא לכתוב ולקחתם לכם ביום... ד"ה ולולב הגזול וכו' ולא לכתוב ולקחתם לכם ביום... ד"ה ולולב הגזול וכו' ולא לכתוב ולקחתם לכם ביום...

רבינו חננאל

ועל מנדלי בחמה נמת. ועל קוצני אילנות פוטות. ועל ד' דברים ממון בעלי בתים יורד למטין של עושקי שכר שכיר. ועל טובש שכר שכיר. ועל פורק עול מצוארו ונותנו בצואר חבירו ונסות הרוח בנגד כולן. ושפופרין הן:

הדרן עלך הישן

לולב הגזול והיבש כו'. ואוקימנא היבש משום דבעינן הדר ולילא. גזול נמי ביו"ם ראשון כתיב לכם והאי לאו שלכם. ובשאר דיומים נמי לתני יאוש שלכם. *) דיהא אינו שלכם.

*) הכבר תמוה דהא בי"ש שני לא נמי לכם דק פסופס משום מלה דכתיב בעניבה ותולי דתיזה פ"ם מל בכלן וע"ש.

סמ"ג עשין קמ"ח הש"ס

שנאמר והבאתם גזול וגו'. דתניא קרא דלוסר להביא מלוה בעבירה: מה פסח אין לו תקנה אלא מתר זמן ולפיכך ביאתו דחויה: חוץ גזול. ילפינן מינה אין לו תקנה לאחר זמן ולפיכך ביאתו דחויה דשמעינן ליה למריה דמייתם ואמר ווי ליה למחרן כיס וחע"ג דלעניין מקני לחמרין בבא קמא (פא.) דקני ליה ביאתו והוי דידיה ותפ"ה לקרובי למיתב דמי לי אי שוגג לית ליה תקנתא ואי מזיד מיתחלה שלי היתה: לתמור. דטעמת דמתני' דגזול בי"ע שני מקום מלוה בכלה בעבירה: לת שני. דגזול פסול: מתוך שיולא בשמחה. דהא בי"ם שני לת כתיב לכם כתמורטו: לעולם בי"ע בחמן. ולת מידוק כדדייק' הת שמחה בשר רכ"ם דשמחה פסול ומתני' לת מיבעיא שמחה קאמר: חימת שמח גזילה. מיד ותע"ג דלת שמעינן לחייתם: יהא בעלים הוא. שהרי בפניו הוא גוזלו מידו ואין כח להגיל: קמ"ל. דעד דשמעינן לחייתם לת קני ליה דמימר אמר שמחת הוא דתקוף מינאי למתר תפסיכא ליה בדינא: לוונכרי. תגרי כל דבר להשתכר בו כגון כלים קטנים מתניון ומסריקות ולובין וקורין מלי"ש: כי זבניתו לשת מנכרים. כשתקנו הדם מן הנכריים לתגוד בהן להושעת: ליגזוז לימטו. שם יחשכוהו מן הממוכר ויתנוהו לכם: מתי מעטת שמח עכו"ם גזלי לכעמת מישכחל ניתהו. ושמח תוהו קרקע מישכחל הוה: וקרקע

הגזול כ"ע

לאו דידיה הוא אלא לאו ביום טוב שני וקתני גזול פסול? (*דבא אמר) לעולם ביום טוב ראשון ולא מיבעיא קאמר: לא מיבעיא שאול דלאו דידיה הוא אבל גזול אימא שתם גזילה יאוש בעלים הוא וכדידיה דמי, קא משמע לן. אמר להו רב הונא להנהו *אונכרי זבניתו אסא מעכו"ם לא תגזון אתון אלא לגזוזה אינהו ויהבו לכו, מאי מעמא שתם עובדי כוכבים גזלני ארעתא נינהו וקרקע

[ג"ע אונכרי כ"ע]

[ג"ע אמר רבא זכהכת"ם ס"ק ס"ו סמ"ג עמ' עו גריס רב אשי]

[ג"ע אונכרי ס"ו לכון מרסי שמי מלמכם כנגיש. עכון]

משום דהוה ליה מלוה שבתה בעבירה. והתניא לקמן פ' לולב וערבה (קף מנ.) לכם מסלכם להוליא לת השחול ולת הגזול משום שחול תיעמריכא דכלתו "לכם" נפקא לן גזול משום מלוה שבתה בעבירה דתע"ג דקרא גבי קרבן כתיב הוא הדין בכל מלוה דהוי דלוריים כדמוכח בריש הגוזל קמא (כ"ק ד' נה.) גבי הרי אלו יגזל שתה של חיטין ומתכה ואפפה והפירים ממכה חלה דלין זה מבדך אלא מלוה ומ"מ לקמן (ד' נת:) דפסלינן לולב של גזלה ושל עיר הנדחת משום דמיכתת שיעוריה מיפוק ליה משום מלוה שבתה בעבירה, ותו לממי אריכן לעלו לגזל דממחת עבירה הגזל בתה המלוה גיולה לו לפני הני מלוה מחמת עבירה שנעשית בו מי נפיק ליה, ומיהו יש ספרים דגרסי' לקמן (ד' לה.) לממי' לתחרוי של תשכה בעבירה ונירקה משנשתת היה אלא טעמת משום דמיכתת שיעוריה, ולתמרוי נמי בעי שיעור: כלתנו לו בביצה, דלת על נב דלתמרין לקמן (ד' נת:) טעמת משום דלת גמר פירת מכל מקום בעינן דמיגכר לקימתה דמהלי טעמת פסלינן לקמן (ד' לה.) פלפלין, ומיהו תימה בפרק כל שעה (פסחים ד' נה:) דתניא לין יולת ידי מלה בעבל ודרים ליה מקרת תיפוק ליה משום מלוה שבתה בעבירה לקת לחכיל לימורת ופיק ידי מלה":

כי יקריב מכם לתמר רחמנת ולתו לידיה הוא. תימה דבמרובה (ב"ק ד' סו:) ממעט גזול מדכתיב קרבנו והכת ממעט ליה מדכתיב מכם ותע"ג דלימה דמוקי לה לתם בגזל דקרבן דחבריה מ"מ קשה למתן דלת מוקי ליה הכי ועוד קשה דתסם מסמע דלפני יהום לת לריך קרת דדרים קרבנו ולת הגזל וקתמר ה"ד לימעם לפני יהום למה לי קרת ועוד קשה דהת מכם דרשינן בפ"ק דתולין (ד' ה. ושם) מכם ולת כולכם להוליא לת המומר מכם בכח חלקתי ולת בתומות ותפ"ה שים לומר דרישת דקרת מייתי הכת ומקבנבנכם דסיפת דקרת קת דרים כמו שמפר"ת גבי לת המתחן דסוף המומר בקדושין (ד' סת: ושם) לת מסמע כן כלל וי"ל דהת דקתמר במרובה לפני יהום למה לי קרת משום דלפני יהום לין יכול להקדים והכי הוה מולין דלחמרין גזל ולת ניתחלו הבעלים שיכסה להקדים לחים כי יקדים לת ניתו לתמר רחמנת מה ניתו "ברשותו כדתי' במרובה (ב"ק ד' סת:) ותפילו מתן דפליג לת פליג לחת בבעלים לבל בגזלן נופיה מוכה לחין יכול להקדים והל למייתי הכת קרת דמכם תע"ג דמביתו נפקא לומרת דגמרת בהבי דמייתי מכם משום דלי לת כתיב ניתו הוה מוקמינן מכם לתך דכתה לבל הכתה דכתיבי הני קרלי לייתר לית מכם להוליא חת המומר ונכסה חנכתי ודלוותה תסכתן פרק לחד דיני ממונות (סנהדרין ד' לד: ושם) דדרשי' נגעים ניום מדכתיב וניום הרימות בו ובפ"ק דמועד קטן (ד' ח.) מוקי לה לחתן דים יום שתתה רוחה ויום שתין חתה רוחה וניום נפקא לן מדכתיב כנגע נראה לי ולת לאוהי וכן בשילהי פרק שני דמגילה (ד' כ. ושם) דלת מוהלין לתת ניום דכתיב ניום השמיני ובפרק ר"ח דמילה (שבת ד' קלב.) מוקי לה ניום תפילו בשבת ולילה ממעט מדכתיב בן שמונת ימים ועוד לימת דכוותייהו בזוכתי מוכח": דא קנייה ביתום. וקרינת ביה (ו) לכם מסלכם ממעט דקסבר ר' יוחנן יתום כדי קנה וקשה דכמרובה (ב"ק ד' שת:) קתמר ר' יוחנן דמקטנתי תרבעה ותמשה חיובית בין לפני יהום בין לתחר יהום ותי יהום קני לתמי חייב שלו הוה מוכח שלו הוה מוכר דכי הלי גוונת דייק הכת לעיל (דף שת:) רב שפת תמילתיה דר"ח דקתמר כי ניים ושכיב רב תמר להת שמעתת ושוד דכהגזל בתרת (שם דף קטו.) שמעינן בהדית לר' יוחנן דמסמיה דר' יוחנן דשיעור רשות לת קני ליה ניים ספרים דגרסינן הכת הת קנייה ותו לת ותפילו גרסינן ביתום יש לפרש דהכי קתמר הת קנייה ביתום ושיעור הכת כדתתרינן במרובה (שם דף סו:) הגכב והגזלן הקדמן הקדם ותפילו למתן לתמר יהום לת קני משום דהת ניכת ושיעור הכת מעיקרת חוליו והכתת הקדם ות"ח מ"ל מתי פכיך הכת תציי לרבת לתמר יהום קני מדכתיב קרבנו ולת הגזל ולתמי דתיק לשטויי דגזל קרבן דחבריה הת ממה נפקך הכת קני לתיכת יהום ושיעור הכת ומ"מ מיפסיל להקרבה משום מלוה שבתה בעבירה כדתתרינן הכת וכמו כן קשה בסוף ההיא שמעתתת דדייק רבת ליתום כדי לת קני מדכתיב קרבנו ולת הגזל ושולת נפקת ליה הכת מגזל דומיה דפסח דלים ליה תקנתא וי"ל דתם ניתחל דיתום כדי קני ליה שלו קודם הקדם ותו לת תשיב מלוה שבתה בעבירה וכן מוכח לקמן בשמעתין גבי (*ונכרי) וליקמיהו בשיעור הכת משמע דלי קנ ליה מלו נפקי ליה ולת תשיב מלוה שבתה בעבירה לבל לי יהום כדי לת קני ועל ידי הקדמן קת קני ליה לניכת יהום ושיעור הכת שבתת לו תשיב מלוה שבתה בעבירה ובכולה שמעתין לת תשיב מלוה שבתה בעבירה היכת דקני ליה מעין למימר דקני קודם בתגודה תפילו למתן לת בעי לגבי הת קני ליה קודם י"ט לתכתי לת חיוב מלוה ולי נמי תפילו ני"ט לת תמי למקדים לחל קנין והקדם ניחד והת דשמעינן ליה (ג) לעיל לשולת בהגזל בתרת (שם דף קיד.) גבי פלוגתת דר"ש ורבנן בעוריות של גבב ושל גזלן לי כתם גניבה יהום. קתמר דקתמר טולת מחלוקת בכתם לבל ניתוב דבכי הכל קני כתם ניכת ושיעור הכת כדתתרינן בהניית שמעתתת דמרובה (שם דף סו:) דמעיקרת קרו ליה מכתת והכתת קרו ליה לבבוזת והת דשמעת בריש הגוזל קמת (שם דף לה.) בהניית דגזל כתה דלתך על גב דשיעור קונה תשיב מלוה שבתה בעבירה לתך על פי עקקתו בשיעור מעשה קודם שבת לידי חיוב חלה כתם ליחויא בעלמת הוא לי נמי שתי ברכה לתיכת נמי הזכרה לשם שמים ולפי שיטה זו לריך לייחב קושית להגיזקין (ניתין דף נה:) דלתמר טולת דבר תורה כין טודעה כין לת טודעה חינה מכפרת וסוגיית דהגזל בתרת וס"ת מפרש בעבין לתר משום קנית דטולת לדטולת ולברכה התכתי במרובה ובפרק הגיזקין (שם דף נה:): מתוך שיולת בשמחת יולת בגזל. הכת דווקת שהוא מדרבנן לת תיים למלוה בבתה בעבירה:

וקרקע

ו א מיי' פ"ט מהל' גולב הלכה ג טוש"ע ת"ח סי' תרמ"ט סעיף ג:

ז ב מיי' פ"ט מהלכות תיסודי תמנת הלכה ו סמג לתין שיט:

ח ג טוש"ע ת"ח סימן תרמט סעיף ג נכג"ה:

רבינו חננאל

לאחר יאוש משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה שנאמר כי אני ה' אוהב משפט ונו'. אתמר נמי א"ר אסי יבש פסול לפי שאינו הדר. גזול פסול משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה. ור' יצחק פליג ואמר רבי מילי ביו"ט ראשון. אבל משני ואילך מתוך שיוצא בלולב שאול יוצא נמי בגזול אחר יאוש. מיתיבי על ר' יצחק ממתני דקתני לולב הגזול והיבש פסול הדיוטין מינה גזול פסול הוא שאול כשר. ושאול כשר לא משכחת ביו"ט ראשון דהא בהדיא כתיב לכם למעוטי אסי' השאול אלא משני ואילך השאול כשר. ואפי' הכי גזול פסול. ומשני רב אשי. מתני' לעולם ביום ראשון וארצטרך סר"א שאול ודאי לאו דידיה. אלא גם גזול אימא סתם גזילה יאוש בעלים הוא וקנה ביאושי דדידיה הוא קס"ל דלא כרא"ד הויא לאונכרי סי' בגן *) בית של נשיא דמסוכנה בצרכיו וכיוצא בנשיא אנשים חשובין הסמוכין בצרכיהן נקראין כן אבר לתר כי ובניתו אסא ליגוז אינהו אסא כי ודכי לילתי יאוש בידיהו דנכרים ושינוי רשות בידייהו. דפ"ם ונולני ניתהו.

*) נרחה דגיל סי' כגון סממונה בנית סבניה בצרכיו וכיוצא בכשיא וכו'.

גליון השי"ם

תוס' ד"ה משום כי' וה"ת לקמן דפסלינן לולב של תשירה. זכו לימי קושית כ"כ ד"ל דלניך ליתן טעם לשמוחל ללת ס"ל למלוה שבתה בעבירה ושפ"ם כי"ם כ' דלכבן מ"מ תשירה פסול משום כתוסי וכו', ומדיפסל יש להקשות דלמה לי קרת מן הבקר לסוגיא דשבוד מפוק ליה משום מלוה שבתה בעבירה:

וקרקע חיבה עגלת. כלומר חיבה קטיה לגזלן בשום יתום לטלטל וקרקע חיבה עגלת. כלומר חיבה קטיה לגזלן בשום יתום לטלטל היא בחזקת בעלים דמקרקעי נפקא לן בהגוזל בתרת בחזקת בעלים היא דמקרקעי נפקא לן בהגוזל בתרת (ב"ק קיז:) בניזקין אבל מטלטלים ספרי רבי גזל והתולטו הוא גוזלו הלכך לגזוזה (ב"ק קיז: ושם) כדפירש בקונטרס והדין עמו *דלפי יתום מועיל בקרקע מלי נפקא ליה מיהא במלי דחיבה עגזלת לן יקודם יתום לפילו היתה עגזלת לן קני ולי לאחר יתום הרי קנה ביתום וכן מוכיח בשמעתין גבי פלוגתא דר' אליעזר וחכמים דלעיל בסוכה גזולה דמכאן רבנן מסוה דקרקע חיבה עגזלת והיא ליה סוכה שלולה ואדם יוצא ידי חובתו בסוכתו על חביבו והשתא לי לפני יתום הא לפילו מטלטלין אין עגזלין אלא ולפי לאחר יתום ומיהו אין משם ראיה דאם היתה סוכה מטלטלין כגון שהוליאו מסוכתו שברחש העגלה וברחש הספינה לא היה יוצא בה בין קודם יתום בין לאחר יתום משום דממטטי בשרק (*קמח) (דף י:) מדכתיב לך גבי סוכה לך להוליא לת הגזולה ולפני יתום נמי לא חשיבא כשאולה דמטלטלין הגזלין לאו ברשות בעלים קיימי אבל קרקע בחזקת בעליה עומדת ויש לדקדק מהא דתניא בחזקת הבתים (ב"ב דף מג:) מכר לו את הבית מכר לו את שדה אין מעיד לו עליה מכר לו פרה מכר לו טלית מעיד לו עליה ומוקי לה בראובן שגזל שדה משמעון ומכרה לוי ואתא יהודה וקמערער דלא ליזיל שמעון לאסהודי לוי דניחא ליה דהדרה לאבל פרה וטלית לא הדרי דהוי יתום ושיטי רשות משמע דבקרקע לא מהני יתום וכי תימא משום דקא סבר יתום כדי לא קני ושיטי רשות לא מייך בקרקע הא משמע דיתום לא קני משום דבתיסורת אתא לידיה כדמפרש במרובה (ב"ב דף סו:) והכא גבי קרקע נמי כבר ניתיתם קודם שהחזיק בה הלוקח כמו גבי פרה וטלית ובירושלמי דלעיל סוף פרק שביעי משמע דיש יתום לקרקע דפריך ויש קרקע עגזל ר"ש לוי לעפ"כ יש יתום לקרקע ומיהו יש לייחב דלעולם אין יתום ולאיסור לדבון משום כלאים לייני דאמן האם (פ"ז מ"ו) האכם שזרע את הכרם וילך מלפניו קוצרו ולפילו במועד עד כמה יהא טהון אמן לפוטלים עד שלים יפר מכאן קוצרו כדרכו והוך לפילו לאחר המועד מלימתי נקרא אכם משקקא ולמריכן עלה בגמרא דירושלמי אבל בר יעקב בשם ר' יוחנן כיני מתני' מוסר לקוצרו לפילו במועד עד כמה יהא טהון לפוטלים עד שלים רב הונא ורב ששת אמרי תמר עד שלים לשכר ואל תמר עד שלים לדמים מלימתי נקרא אכם משקקא ר"ש לוחת בשקקטו הבעלים ולא ניחילו לאחרין דבר תורה ניחילו הבעלים ולא בשקקטו לאחרין מדברי סופרים ויש קרקע עגזלת ר"ש לוי לעפ"כ יש יתום לקרקע עד כאן ירושלמי ואכי פירושו מוסר לקוצרו לפילו במועד למלוכה לאסורה חון פרק שביעי משמע דיש יתום לקרקע דפריך ויש קרקע עגזלת ר"ש לוי לעפ"כ יש יתום לקרקע ומיהו יש לייחב דלעולם אין יתום ולאיסור לדבון משום כלאים לייני דאמן האם (פ"ז מ"ו) האכם שזרע את הכרם וילך מלפניו קוצרו ול

ממורת השרים

הושענא קרו לה. על שם שרגילין לתוגדן להושענות בחג: והמסכך ברשות הרבים. הא נמי גזל הרבים: ממעקת. הא דפסיל ר' אליעזר כגון שמקף את מחיצו בחזקה והוליאו מסוכתו הכשירה בקרקעו על גזל ס"א המסובב לקרקע הרי הוא כקרקע: ור' אליעזר לטעמיה. דאמר סוכה שאולה אין יוצאין בה כפי היכן (לעיל כו:) הלכך ממה נפשך זו פסולה: אי קרקע גזלת. כלומר שם יש על הקרקע תורת גזל כשאר ממטלטלין לעמוד בחזקת הגזלן: סוכה גזולה היא. ור' אליעזר דריש "תעשה לך" ־ מעשך ולא גזולה ולא שאולה: ואי לאו גזלת. וכל הימים ברשות בעליה היא הויא לה שאולה ופוגמת היא בהגזל (ב"ק דף קיז:) ליכא למ"ד קרקע גזלת דדרים ריטי ומיטב וליכא למ"ד קרקע לאו גזלת דדרים כללי ופרטי: ורבנן לטעמייהו. דאמרי יולא לדם בסוכה שאינו של שלו בשאולה וס"ל דקרקע לאו גזלת לדבנן היא דאמרי כפי הגזל (שם) דקרקע לאו גזלת ופליגי עליה ד"ל"ת גמי בהא דגזלת קרקע הלכך שאולה היא וס"ה גמי ה"ל ל"ב למימר ד"ל"ת לטעמיה דאמר בהגזל (שם) קרקע גזלת וסוכה גזולה היא דמיילף בעלים מינה כשאר מטלטלין ה"ל קרקע בחזקת גזלן ורבנן לטעמייהו דאמרי קרקע לאו גזלת ושאולה היא דלא אי אמר כי הוי משמע דמודי ר' אליעזר בשאולה ואפילו קים ליה בהיכן (לעיל דף כז:) דלא בשאולה פסיל הלכך אמר לה רב נחמן ממה נפשך כלומר אי"ת הוה סבירא ליה לר' אליעזר קרקע לאו גזלת כרבנן ה"פ פסיל לה משום שאולה: אבל גזל עצים וסיכך בהן. אין זו לא גזולה ולא שאולה דקנאה בשיטי מעשה ושיטי הסם ועוד משום תקנת הסבים היו ליה למיסר לסמור בניו ולא יחזור דמיס ודאמרינן בפ' היכן (שם) דמודו רבנן בגזולה, לאו בגזל סוכה המחוברת לקרקע ולא בגזל עצים ומסכך בהן לא בגזל סוכה כשרה ברשע כשר: (לעיל כט:) עלמה בגזלת שהיה מחוברת לקרקע ואין עליו להחזיר דמיס כמו שהיה בעיה לאין לו מקום תקנת הסבים שכרי לא טרח עליה לבטלה ולא הויא עליה יאוש הלכך גזולה היא: ממלי. דבגזילת קרקע פליגי ובטעמא דשלוחה: ההיא סנסנתא. דגזלו ממנה עבדי ריש גלותא עלים וסככו בהן: טווחה. טוחה להחזיר לה עלים עלמן: לאכוהה. לאכרוהה מבית ילידי ביתו שמכה עבד ושלח מתות: פציעתא. קולנית היא זו: לא לא דמי עלים. דתקנת חכמים היא זו על המרים הגזל שבגזלו בבירה שיטול הגזל לא דמיו ולא חייבוהו לקרקע לא בניו מפני תקנת הסבים שמס ניטין (ל' נה:): עבדו רבנן תקנתא. לטול דמיו: מפני תקנת מרים. ולא תמרין לן כאן הפסד מרובה ויסתיר סוכתו, דמשה משום ליה כל שבעה ככבין קבע: פציעתא מאי שנא מעלים. דתמרן לעיל גזל עלים וסיכך בהן לן לא לגזלו סוכה ממוכרת לקרקע ולא בגזל סוכה הטעויה בדלת הסבים לא תמרינן גזלה בסוכה הטעויה בדלת הסבים (ג) והיא עלמה גזלת שהיה מחוברת לקרקע ואין עליו להחזיר דמיס אלא יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו: אי קרקע גזלת סוכה גזולה היא ואי לא קרקע אינה גזלת סוכה שאולה היא ורבנן לטעמייהו דאמרי אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו וקרקע אינה גזלת וסוכה שאולה היא ← אבל גזל עצים וסיכך בהן דברי הכל אין לו אלא דמי עצים, מאי מדקתני דומיא דרשות הרבים מה רשות הרבים קרקע לאו דידיה הוא, סוכה נמי לאו קרקע דידיה הוא. ההיא סבתא דאתאי לקמיה דרב נחמן אמרה ליה: ריש גלותא וכולהו רבנן רבי ריש גלותא בסוכה גזולה הוו יתבי, צווחה ולא אשגח בה. רב נחמן אמרה ליה אי[תא]תא. דהוה ליה לאבוהא תלת מאה ותמני סרי עבדי צווחא קמייבו ולא אשגחיתו בה? אמר להו רב נחמן פעיתא היא דא ואין לה אלא דמי עצים בלבר. אמר רבינא האי בשורא דמטללתא דגזולה עבדי ליה רבנן תקנתא ← משום תקנת מרים, פשיטא, מאי שנא מעצים? מהו דתימא עצים שביחי אבל האי לא שביחא אימא לא, קמ"ל דהני מילי בנו שבעה אבל לבתר שבעה הדר בעיניה, ואי חברו בטינא ואפילו לאחר שבעה נמי יהיב ליה דמי. תנאי[בש] פסול רבי יהודה מכשיר אמר רבא מחלוקת לולב: דבבנן סברי מקשינן לולב לאתרוג מה אתרוג בעי הדר אף לולב בעי הדר וב' יהודה סבר לא מקשינן לולב לאתרוג אבל ← אתרוג דברי הכל הדר בעינן, ובלולב לא בעי ר' יהודה הדר והתנן ר' יהודה אומר יאגדנו מלמעלה מ"ט לאו משום דבעי הדר? לא, כדקתני טעמא ר' יהודה אומר משום ר' טרפון כפות תמרים כפות ואם היה פרוד יכפתנו ולא בעי הדר והתנן אין אוגדין את הלולב אלא במינו דברי רבי יהודה מאי טעמא לאו משום דבעי הדר? לא, דהא אמר רבא אפילו בסיב ואפילו בעיקרא דדיקלא, [ואלא] מאי טעמא דרבי יהודה? התם דקא סבר לולב צריך אגד ואי מייתי מינא אחרינא הוה להו חמשה מינין. ובאתרוג מי בעי רבי יהודה הדר והתניא ארבעת מינין שבלולב בשם שאין פותחין מהן כך אין מוסיפין עליהן לא מצא אתרוג לא יביא לא פריש ולא רמון ולא דבר אחר, [כמושין כשרין יבשין פסולין ב' יהודה אומר אף יבשין ואר' יהודה מעשה בבני

אי קרקע גזלת. למת הוא דר' אליעזר סבר כן דממעטין ליה הכי בהגוזל בתרא (ב"ק דף קיז:) אלא דוקא ליישב דבריו בכל ענין: אבל גזל עצים וסיכך בהן. הין זה לא גזולה ולא שאולה דקנאהו בשיטוי מעשה ושיטי הסם ועוד משום תקנת הסבים הין לו עליו לסמור את בניו אלא יחזיר דמים והא דתמרינן בפרק היכן (לעיל דף כז:) דמודו רבנן בגזולה ולא בגזל סוכה הממוכרת לקרקע ולא בגזל סוכה הטעויה בדלת הסבים (ג) והיא עלמה גזלת שהיה מחוברת לקרקע ואין עליו להחזיר דמיס אלא יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו: אי קרקע גזלת סוכה גזולה היא ואי לא קרקע אינה גזלת סוכה שאולה היא ורבנן לטעמייהו דאמרי אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו וקרקע אינה גזלת וסוכה שאולה היא ← אבל גזל עצים וסיכך בהן דברי הכל אין לו אלא דמי עצים, מאי מדקתני דומיא דרשות הרבים מה רשות הרבים קרקע לאו דידיה הוא, סוכה נמי לאו קרקע דידיה הוא. ההיא סבתא דאתאי לקמיה דרב נחמן אמרה ליה: ריש גלותא וכולהו רבנן רבי ריש גלותא בסוכה גזולה הוו יתבי, צווחה ולא אשגח בה. רב נחמן אמרה ליה אי[תא]תא. דהוה ליה לאבוהא תלת מאה ותמני סרי עבדי צווחא קמייבו ולא אשגחיתו בה? אמר להו רב נחמן פעיתא היא דא ואין לה אלא דמי עצים בלבר. אמר רבינא האי בשורא דמטללתא דגזולה עבדי ליה רבנן תקנתא ← משום תקנת מרים, פשיטא, מאי שנא מעצים? מהו דתימא עצים שביחי אבל האי לא שביחא אימא לא, קמ"ל דהני מילי בנו שבעה אבל לבתר שבעה הדר בעיניה, ואי חברו בטינא ואפילו לאחר שבעה נמי יהיב ליה דמי. תנאי[בש] פסול רבי יהודה מכשיר אמר רבא מחלוקת לולב: דבבנן סברי מקשינן לולב לאתרוג מה אתרוג בעי הדר אף לולב בעי הדר וב' יהודה סבר לא מקשינן לולב לאתרוג אבל ← אתרוג דברי הכל הדר בעינן, ובלולב לא בעי ר' יהודה הדר והתנן ר' יהודה אומר יאגדנו מלמעלה מ"ט לאו משום דבעי הדר? לא, כדקתני טעמא ר' יהודה אומר משום ר' טרפון כפות תמרים כפות ואם היה פרוד יכפתנו ולא בעי הדר והתנן אין אוגדין את הלולב אלא במינו דברי רבי יהודה מאי טעמא לאו משום דבעי הדר? לא, דהא אמר רבא אפילו בסיב ואפילו בעיקרא דדיקלא, [ואלא] מאי טעמא דרבי יהודה? התם דקא סבר לולב צריך אגד ואי מייתי מינא אחרינא הוה להו חמשה מינין. ובאתרוג מי בעי רבי יהודה הדר והתניא ארבעת מינין שבלולב בשם שאין פותחין מהן כך אין מוסיפין עליהן לא מצא אתרוג לא יביא לא פריש ולא רמון ולא דבר אחר, [כמושין כשרין יבשין פסולין ב' יהודה אומר אף יבשין ואר' יהודה מעשה בבני

אבל

בהגוזל בתרא (ב"ק דף קיז:) אלא דוקא ליישב דבריו בכל ענין: אין זה לא גזולה ולא שאולה דקנאהו בשיטוי מעשה ושיטי הסם ועוד משום תקנת הסבים אין לו עליו לסמור את בניו אלא יחזיר דמים והא דתמרינן בפרק היכן (לעיל דף כז:) דמודו רבנן בגזולה ולא בגזל סוכה הממוכרת לקרקע ולא בגזל סוכה הטעויה בדלת הסבים (ג) והיא עלמה גזלת שהיה מחוברת לקרקע ואין עליו להחזיר דמיס אלא יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו: אי קרקע גזלת סוכה גזולה היא ואי לא קרקע אינה גזלת סוכה שאולה היא ורבנן לטעמייהו דאמרי אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו וקרקע אינה גזלת וסוכה שאולה היא ← אבל גזל עצים וסיכך בהן דברי הכל אין לו אלא דמי עצים, מאי מדקתני דומיא דרשות הרבים מה רשות הרבים קרקע לאו דידיה הוא, סוכה נמי לאו קרקע דידיה הוא. ההיא סבתא דאתאי לקמיה דרב נחמן אמרה ליה: ריש גלותא וכולהו רבנן רבי ריש גלותא בסוכה גזולה הוו יתבי, צווחה ולא אשגח בה. רב נחמן אמרה ליה אי[תא]תא. דהוה ליה לאבוהא תלת מאה ותמני סרי עבדי צווחא קמייבו ולא אשגחיתו בה? אמר להו רב נחמן פעיתא היא דא ואין לה אלא דמי עצים בלבר. אמר רבינא האי בשורא דמטללתא דגזולה עבדי ליה רבנן תקנתא ← משום תקנת מרים, פשיטא, מאי שנא מעצים? מהו דתימא עצים שביחי אבל האי לא שביחא אימא לא, קמ"ל דהני מילי בנו שבעה אבל לבתר שבעה הדר בעיניה, ואי חברו בטינא ואפילו לאחר שבעה נמי יהיב ליה דמי. תנאי[בש] פסול רבי יהודה מכשיר אמר רבא מחלוקת לולב: דבבנן סברי מקשינן לולב לאתרוג מה אתרוג בעי הדר אף לולב בעי הדר וב' יהודה סבר לא מקשינן לולב לאתרוג אבל ← אתרוג דברי הכל הדר בעינן, ובלולב לא בעי ר' יהודה הדר והתנן ר' יהודה אומר יאגדנו מלמעלה מ"ט לאו משום דבעי הדר? לא, כדקתני טעמא ר' יהודה אומר משום ר' טרפון כפות תמרים כפות ואם היה פרוד יכפתנו ולא בעי הדר והתנן אין אוגדין את הלולב אלא במינו דברי רבי יהודה מאי טעמא לאו משום דבעי הדר? לא, דהא אמר רבא אפילו בסיב ואפילו בעיקרא דדיקלא, [ואלא] מאי טעמא דרבי יהודה? התם דקא סבר לולב צריך אגד ואי מייתי מינא אחרינא הוה להו חמשה מינין. ובאתרוג מי בעי רבי יהודה הדר והתניא ארבעת מינין שבלולב בשם שאין פותחין מהן כך אין מוסיפין עליהן לא מצא אתרוג לא יביא לא פריש ולא רמון ולא דבר אחר, [כמושין כשרין יבשין פסולין ב' יהודה אומר אף יבשין ואר' יהודה מעשה בבני

אין

מוגדין לולב שלא בשלו מינו. תימה היכי בעי למימר משום דבעי הדר והא פסל במתניתין (ל' ע:) בגימוטיות של זהב שהן בעלי מום ושמא הוי מלי למימר וליטעמיך:

לא

מצא לתמרוג לא יביא לא רמון ולא פריש. יש לדקדק מכאן לחם לא מצא כשר מכדי בפסול מדקתני פריש לא רמון ויש לדחות אבל יש לדקדק דשרי כמו לולב

פסול לרבנן בטעם הדחק: הואיל

עין משפט נר מצוה

ו א ב מיי' פ"ח מהלכות סוכה הלכה כה סמג עשין מג טוש"ע ת"ח סימן תרלו סעיף ג:

יא ג ד מיי' פ"ל מהל' גזילה הלכה ה סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן שם סעיף ו:

יב ה מיי' פ"ז מהל' גזלה הלכה ה סמג עשין מד טוש"ע ח"מ סימן תרכו סעיף יג יד:

יג ו מיי' פ"ח מהלכות גזלה הלכה ו סמג שם [טוש"ע ח"מ סי' תרמו סעיף ו וסי' תרמז ס"ב]:

רבינו חננאל

שינוי דמעיקרא נמי אמא דהושענא קרו ליה אסיקנא מחלוקת ר' אליעזר וחכמים בסוכה גזולה בתוקף חבירו והוציאו אליעזר פוסל וחכמים מכשירין. אבל גזל עצים וסיכך בהן אין לו אלא דמי עצים בלבד. פי' פציעתא צעקנית. אמר רבינא גזל בשורא וסיכך בה עבדו רבנן בסם' ניפין מריש הגזול שבנאו בבנין שנוטל דמיו מפני תקנת השבים ואי חבריה בטינא כלומר קבעה בשיטים להיותה שם אין מחייבין אותו להסירה(ולהחזירה*) אלא נותן את דמיו הדיו. תנא אין אדם יוצא ידי בלולבו של חבירו ביו"ט ראשון אע"פ נותנו לו במתנה גמורה. ומעשה בר"ג וזקנים שהיו באים בספינה ולא היה להם לולב. לקח רבן גמליאל לולב באלף זוז והזב. וכיון שיצא בו נתנו במתנה גמורה לחבירו וחבירו לחבירו כו'. תנא יבש פסול ור' יהודה מכשיר. אוקמה רבא מחלוקת ר' יהודה ורבנן בלולב. דר' יהודה מכשיר ביבש ולא בעי הדר בלולב. והא דקתני אין אוגדין את הלולב אלא במינו לאו משום דבעי הדר בלולב אלא משום דר' יהודה סבר לולב צריך אגד ואי אגיד ליה במין אחר זוזלתי מין הלולב הוו להו ה' מינין לפיכך תני אין אוגדין את הלולב אלא במינו ואמ' סיב וביוצא בו שהוא ממיני דקל כשר לאגד בו. והא דתניא(וכמן)** כמישין כשרין יבישין פסולין. ר' יהודה אומר אף יבישין כשרין

*) נראה דל"ל להסיר ולהחזיר ממקום אחר: **) נראה דל"ל מרמון מינין וכו' כמוזכן בברייתא וכו':

גליון השי"ס

גמ' לא יביא לא פריש. עי' בטורי אבן כאן כתבו מלמדים כ"ש דף כח ד"ה מכדי: ר"ש"י ד"ה ממלוקת כו'. וכל הסמוכר. עי' תוס' פסחים דף ל"ב ד"ה מ"ט סימן קלא וכדבריו כ' הסמ"ק סס' תרלו: תוס' ד"ה אבל גזל. כיון דלא קיימא כרבותו אל רמון וכו' ולכך אין קרקע גזלת. תמוה לי אם תמרינן יאלו שבדים שהוקנו לקרקעות ס"ב אם גזל עבדים וכבייהן כיון דלא קיימא כרבותו ובשפס בכר אין מייב בתחייתן

נראה (דף נא:) [לעיל ו' ב' ואתרוג] ד"ה ר"ש

סוכה גזולה

הואיל ואמר ר' יהודה לולב לגרך תגד לי מייתי מינה מחריגת בבני כרכין. שהין דרין על מקום פרדסין והין דקלים מצוים שם: לי מייתי מינה מחריגת. ולא לגרך ליה בהדיה: כיון דאמר רבה לתברוג בשמאל ולולב בימינו. משום הכנה תלת מצות ותתרוג חד מצוה וויתין דמתלפין ליה שטותפין ו תתרוג בימינו ולולב בשמאל ולגרך להפכן מיד ליד ולחחוז התתרוג והלולב בתחתה מידיו עד שיגלף, ולי הוה גדול יותר מדלי אמת יפול מידיו וייפסול שיחרט בו נקב: שניס בידו אחת. גרסינן ב' תתרוגים בידו אחת שבמקום הל' יחזו הלולב כשיהפכן: הלר בחילוו מצוה לעצמה. מהכלת שמעינן לתתרוג לתכרגל, שהין פרי [נקמן נג. ר' יהודה אומר אגוד כישר שאינו אגוד פסול ור"ע] תחר טובה כן: לולב של ע"ז. שעשאו כו לע"ז לכבד לפניה קרקע לי נמי שעבודתה בלולב להעביר לפניה לו לזרקה בו: לא יפול. דמתים לגבוה: ותם נפל לכר. ותע"ג לתיסורי הגלה הוא, דמצות לאו ליהנות ניתנו לכלות מן קיום מצות הגוף חלת עבודת עבד לרבו: בתלרה דמקה. לותם שהיו בשעת כיבוש ת"י שהלריכן הכתוב שרפה כלכתיב (דנריס יג) ותלרייהס תשרפון בהש ולולב לריך שיעור והלי כמהן לתיכתת שיעוריה כיון דלשרפה קלי: נסדק. נסדק רלתי העלין: כפוף. רלתו כפוף כלגמון דומות לליס נבן והזקן שרלתיהן שחין וכפופין למטה: קוץ

[נקמן לד.]

[שם]

[שם]

[שם]

בבני כרכין שהיו מורישין את לולביהן לבני בניהן אמרו (*להם) משם ראיה אין שעת הדחק ראיה קתני רבי יהודה אומר אף יבשין כשרין מאי לאו אאתרוג? לא אלולב. אמר מר כשם שאין פותחין מהן אין מוסיפין עליהן פשיטא? כמהו דתימא הואיל ואמר רבי יהודה *לולב צריך אגד ואי מייתי מינא אתרינא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי, קמ"ל אמר מר לא מצא אתרוג לא יביא לא רמון ולא פרוש ולא דבר אחר פשיטא? מהו דתימא לייתי כי היכי שלא תשבח תורת אתרוג, קמ"ל ויימנין דנפיק חורבא מיניה דאתי למסרך ת"ש אתרוג הישן פסול ורבי יהודה מכשיר תיובתא דרבא, תיובתא בעי הבר והא אנן תנן *הירוק כברתי רבי מאיר מכשיר ורבי יהודה פוסל לאו משום הבעי הדר? לא משום דלא גמר פירא תא שמע *ישיעור אתרוג קטן רבי מאיר אומר כאגוז ר' יהודה אומר בביצה לאו משום הבעי הדר? לא משום דלא גמר פירא ת"ש *ובגדול כדי שיאחזו שנים בידו אחת דברי ר' יהודה רבי יוסי אומר אפילו אחד בשתי ידיו מאי לאו משום דבעי הדר? לא כיון *דאמר (ו) רבה לולב בימין ואתרוג בשמאל, זימנין דמחלפי ליה ואתי לאפוכינהו ואתי לאיפסולי, ואלא לרבי יהודה הא כתיב "הדר"? ההוא *הדר באילנו משנה לשנה: של אשרה ושל עיר הנדחת: ושל אשרה פסול והאמר רבא **לולב של ע"ז לא יטול ואם נטל כשר? הבא באשרה דמשה עסקינן *דכתותי מיכתת שיעוריה דיקא נמי דקתני דומיא דעיר הנדחת שמע מינה: נקטם ראשו: אמר רב הונא לא שנו אלא נקטם יאבל נסדק בשר, ונסדק כשר ותתניא יילולב כפוף קוץ

[נקמן נד:]

[נקמן נה.]

[עי' תוס' נקמן נה. ד"ה לפי]

[נקמן נה.]

[שם]

[שם]

[שם

קנוק. שיוצאין בצדדיה שלו עוקצין כמין קוץ: עקום דומה למגל. חדל מלחת היא: חרות. קשה שנעשה חריות שכן דרך הלולב עליו עוקצים בימות הגשמים והצדדיה מתקשה ונעשה עץ: דומה לחרות. התחיל להתקשות ועדיין לח נעשה עץ: למר רב פפא. הא דקתני סדוק פסול לאו שנסדקו לחלוטין עליו תורה אור

*קוץ, סדוק, עקום דומה למגל, פסול, חרות פסול דומה לחרות כשר: אמר רב פפא ירעביד *כהימנק. עקום דומה למגל אמר רבא ילא אמרן אלא לפניו אבל לאחריו ברייתיה הוא, אמר רב נחמן ילצדדין-כלפניו דמי ואמרי לה כלאחריו דמי. ואמר רבא יהאי לולבא דסליק בחד הוצא-בעל כום הוא ופסול: "נפרצו עליו כו': אמר רב פפא "נפרצו"=דעביד כי חופיא, "נפרדו"=דאיפרוד אפרודי בעי רב פפא *נחלקה התיומת מהו תא שמע דאמר (*ר' יוחנן) אמר ר' יהושע בן לוי "ניטלה התיומת פסול" מאי לאו הוא הדין נחלקה לא, ניטלה שאני דהא חסר ליה אימא דאמרי אמר (*ר' יוחנן) אמר ריב"ל *נחלקה התיומת נעשה כמי שניטלה התיומת ופסול: ר' יהודה אומר: תניא ר' יהודה אומר משום ר' מרפון °כפות תמרים"=כפות, אם היה פרוד וכפתנו אמר ליה רבינא לרב אשי ממאי דהאי "כפות תמרים"=דלולבא הוא אימא תרותא? בעינא "כפות" ואימא "אופתא"? כפות מכלל דאיכא פרוד והאי כפות ועומר לעולם ואימא כופרא אמר אביי °דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום" כתיב. אמר ליה רבא תוספאה לרבינא ואימא תרתי כפי דתמרי? "כפת" כתיב ואימא חדא? לההוא כף קרי ליה: ציני הר הברזל בשרה: "אמר אביי לא שנו אלא שראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה אבל אין ראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה פסול, תניא נמי הכי ציני הר הברזל פסולה והא אנן תנן "כשרה"-אלא ש"מ "כאביי" שמע מינה ואיכא

[סוה"ס כלי שיש בו שני לחלוט. וכן לולב שבני סולין העליונים שכן תיומת שם נפרדו זה מזה. עיין בערוך בתחלת]

[כ"ק מ.]

[בכ"ק תיומת ר' מתון]

[בכ"ק מי' ר' מתון]

[נעיל נה.]

גליון השס"ם

תום' ד"ה כשהיה דמשמע וכו' מלישנא כשהיה כשהוא כשהוא כשהוא

שדרן של לולב. כריימתא דפ' המפלח (נדה דף טו: וש"נ) מסיעתא ליה לר' פרנך דתני לותבתיה דמן מכריימ חמשה שיטורן טפח וקח חציר שדרו של לולב ומשוחל לח חיים, דלח מיתיבת כי ר' חייא ורבי לותבתיה*: צא מהן חמשה להדס והשאר לולב. פירש הקונטרס, והרביע שהוסף בלולב יהא כעפה(נ) כלומר ויש ספרים שכתוב בהדיא ועפה ללולב וכל ענין שנפרש לה מיתוקמת ההיא [דתניא] (נדה דף טו:) חמשה שיטורן טפח כל' מרפין. טפחה לולב חיט שוה למחיים*: דולבא. ען ערמון קסנטיי"ר קלוע הוא כך פי' בקונטרס וכפרק חם חין מכירין (ר"ה דף כ: ושם) חשיב ליה נבי עשרה מיני תרזיס ן ולומר בירושלמי דחין זה קסנטיי"ר שליט קלוע: דרביה דלכי טעם. ולחלי מכרו לחת הידים בקונים ברחשי ענין עשוין חדין כמחט: דאמת והשלוס לחבו. וזה ליט לה לחמת ולח שלוס שהוח עשוי לעפ המעת כך פירש הקונטרס ועל חפס הוזקק לומר טעם בפני עלמו לפל קרל, לכל חד לייך לחתרוייהו. ומחוך פירושו משמע דהירחוך טייט הרדופני בפרק לו מרפין (חוין דף מה:) לחוזק דס, והמעוטפת, ושחלבה הרדופני שהוח פס הגוף לבהמה, ולח לחפחר לומר כן (למ"ל כלומכה בפ' כל פעה (פסחים דף נ: ושם) נבי מרור דקח חציר מרדופני נבי ירקות שלדס יוצח בהן ידי חובתו בפסח הירידוף פסל החס משום דמה מלה מין זרעים קח מרור מין זרעים, חלח ס"ל דליט לה חציר לה "טעם" ולח "שלוס" לפי שרחשי עלין חדין ושוקלין לח הידים ולח טעמת לה הוי מלי למימר נבי מרור לימול לכותבו לו להסיר. שוקלין ולחכול לחבל הכח נבי נעילת לולב לריך כל המינים כדרך גדילתן:

תלתא מרפי בחד קינא. פלפה עלין בקן לחד ויוחלין מחוך עוקן לחד כדפירש בקונטרס וכן פירש חבי חד חבי עלין בעוקן לחד ועלה לחד מלמעה ושולה ורוכב על המינים, ותומרת גדולה הוח דליט מלוי, ושמת בחד קינא מיקרי כפפה סמוכים ודבוקים זה בזה חע"פ בקל לחד בעוקן (ומיהו) תלתת בקינא חד הוו יתבי כדחמר פרק הכונס (כ"ק דף נח:) פלפה דקלים (ד) בשורה לחת וכמו כן פלפה עלין [לינן] מעוקן לחבד*:

ר"ע

[עי' תוס' שם]

כה ד מיי' פ"ח מהלכות לולב הלכה ח סמג עשין מד טוש"ע ח"ח סי' תרמט סעיף ח:

כו ד מיי' פ"ח מהלכות לולב הלכה ט סמג עשין מד טוש"ע ח"ח סי' תרמט סעיף ט:

נוסח ר"ת ותוי"ט

כח ה מיי' וסמג שם טוש"ע ח"ח סי' תרמו סעיף ו:

כט ו מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ג:

ל ז ח מיי' שם פ"ו הלכה ג טוש"ע שם סעיף ג:

נוסח

מהגיה בגליון ע"פ ירושלמי ופי' הרא"ש

[ופ"ע תוס' נדה כו. ד"ה שדרן]

ר"ע

[ופ"ע תוס' שם ד"ה שדרן]

מגלי ג

יוחנן בן זכאי שתי תמרות יש בגיא בן הנם ועולה עשן מביניהם וזהו ששנינו ציני הר הברזל בשרשו וזו היא פתחה של גיהנם:

לולב שיש בו שלשה טפחים: אמר רב יהודה אמר שמואל "שיעור הדס וערבה שלשה ולולב ארבעה כדי שיהא לולב יוצא מן ההדס טפח, ורבי פרנך אמר רבי יוחנן "שיעורו של לולב צריך שיצא מן ההדס טפח תנן "לולב שיש בו ג' טפחים כדי לנענע בו בשר אימא "וכדי לנענע בו-בשר" כדאית ליה ומ"ד כדאית ליה, תא שמע "שיעור הדס וערבה שלשה ולולב ארבעה מאי לאו בהדי עלין? לא לבד מעלין. תפוא "שיעור הדס וערבה שלשה ולולב ארבעה ר' טרפון אומר באמה בת חמשה טפחים אמר רבא שרא ליה מריה לר' טרפון-השתא. עבות שלשה לא משכחינן, בת חמשה מבעיא? לא אתא רב דימי אמר אמה בת ששה טפחים עשה אותה בת חמשה יצא מהן שלשה להדס והשאר ללולב, כמה יהו להדס? תלתא וחלתא חומשי קשיא דשמואל אדשמואל: הכא אמר רב יהודה אמר שמואל שיעור הדס וערבה שלשה והתם אמר רב הונא אמר שמואל הלכה כרבי טרפון? לא דק, אימר דאמרינן לא דק לחומרא, לקולא מי אמרינן לא דק? רבי אתא רבין אמר-אמה בת חמשה טפחים עשה אותה ששה יצא מהן שלשה להדס והשאר ללולב, כמה יהו להדס? תלתא וחלתא חומשי קשיא דשמואל אדשמואל: הכא אמר רב יהודה אמר שמואל שיעור הדס וערבה שלשה והתם אמר רב הונא אמר שמואל הלכה כרבי טרפון? לא דק, אימר דאמרינן לא דק לחומרא, לקולא מי אמרינן לא דק? מתני' "הדס הגזול "והיבש פסול, של אשרה ושל עיר הנדחת פסול, נקטם ראשו נפרצו עליו יאו שחזיו ענביו מרובות מעליו פסול ואם מיעטן כשר ואין ממעטין ביו"ט: גמ' תנו רבנן "ענף עץ עבות" שענפיו חופין את עצו ואי זה הוא הדי אומר זה הדס אימא זיתא? בעינן עבות וליכא אימא דולבא בעינן ענפיו חופין את עצו וליכא אימא הידרוף אמר אביי "דרכיה דרכי נועם" וליכא רבא אמר מהכא "האמת והשלום אהבו תנו רבנן קלוע כמין קליעה וחומה לשלשלת זהו הדס, רבי אליעזר בן יעקב אומר "ענף עץ עבות"-עץ שמשעם עצו ופריו שוה הוי אומר זה הדס תנא עץ עבות כשר ושאינו עבות פסול היכי דמי "עבות" אמר רב יהודה "והוא דקיימי תלתא תלתא טרפי בקנא, רב כהנא אמר אפילו תרי וחד, רב אחא בריה דרבא מהדר אתרי וחד הואיל ונפיק מפומיה דרב כהנא, אמר ליה מר בר אמימר לרב אשי: אבא "להוהא, הדס שוטה קרי ליה. ת"ר נשרו רוב עליו ונשתיירו בו מיעוט כשר ובלבד שתהא עבותו קיימת הא גופא קשיא: אמרת "נשרו רוב עליו-כשר" והדר תני "ובלבד שתהא עבותו קיימת" כיון דנתרי "להו" תרי "עבות" היכי משכחת לה? אמר אביי משכחת לה באמא

כחד קינא כל שכן דכשר הואיל ונפק מפומיה דרב כהנא: תבת להוהא. דקרי וחד הדס שוטה קרי ליה: רוב עליו. קרי מכל עבות

ויכיכת דרמי להו מירמא. למאני' וכרייתא ואגב רמיא דידהו לחמר דלחביי לבטוייהו: שתי תמרות. שתי דקלים: גיא בן הנם. סמוך לירושלים: שיהא לולב יוצא למעלה מן ההדס. כשם שהוא גבוה כמיט למטן: שדרן. לבד, (ה) שהעלים מרוכים למעלה לחחר שכלתה

תורה אור השלם

טו: תימה וכדי לנענע. ומה שיעור למעלה מן החלד הוא המנענע: למר קלחים ליה כו'. למאוחל טפח עם עליו ולר' יוחנן טפח שדרה: מאי לאו בהדי עלין. ותיובתא דר' יוחנן: בתמה בת חמשה. קל שלקא דעתיה דהכי קאמר לריך להיות ההס ועריבה חמה בת חמשה טפחים: שרת ליה מריה. ימחול לו רבוחו כלומר לריך הוא לנקט ממילה על דבריו: עבות שלשה לא משכחינן. שלשה טפחים חין חנו יכולין למלוח שיהא עבות כלחו קלוע כמין קלימה וחומה לשרשרת כלומר כשלקמן ורוב החלונין ההס שוקה הס והוא חומר לנו בחמה בת חמשה טפחים ומעטיית על ישראל: כי תפח רב דימי. פרכה לר' טרפון ואמר הכי ליה פרפון=חומרת זעטף היה לחיות כמי שלשה קחמר חנח שמשער בטפחים גדולים וה"ק ליה לחנח קמח הטפחים החלו יהו גדולים שיהו חמשה מהן ממלחין לחמה ביטויים שהן ו' טפחים ביטויים: לחמה בת שמשה. חחוך בטפחים גדולים ועשה סימנה ממשה חלקים ובהן חשער שלשה להדס ועוקף יוכר לעוקב: והשאר לעולב. רבינו שהוספת לעולב יהא בטפח גדול כלחו: כמה הוו להו. להדס וערבה חלחת טפחים ביטויים ותלחת חומשי: לח דק. שמוחל בביטויים ונקט שלשה: לחמה בת חמשה טפחים. ביטויים חלוק לחמה לשהה חלקים בטפחים קטנים ובהן שיעור שלשה להדס וחרבעה ללולב כדרבי פרפון לקמן: וכי משמע מלחיה בבריימתא דקאמר ליה לחמת קמח חוחן שלשה טפחים שהיו משערין בהן ושהה טפחים חלי לחמה חן טפחים הללו קטנים יהיו ולא יהו חלת חלי לחמה בלחמה בת חמשה טפחים: לח דק. שמוחל בביטויים(ג) שלשה כרבי טרפון: מתני' מרתני' נפרלו עליו. נשרו: מעביו. פרי שבו שדומה לענב: גמ' עוקף עץ עבות. שכולו עוקף שהעץ מחופה בעלין ע"י שהן עשויין בקליעה ומקיפין עליו ומכסין חת העץ: ויחיכת זיתא. כולו עלין חרוכים ולעופים ומחוך שהן מרוכין מכסין חת העץ: בעינן עבות. משהם שרשרת שיהו מוליכין זה על זה בקליעה: דולבא. ען ערמון קסנטיי"ר קלוע הוא חכל חין עליו לעופין לכסות כל עלו: הידרוף. כמין קליעה עשויין עליו: דרכי נועם. והלי מכרו בריח חת הידים בקונים ברחשי ענין עשוין חדין כמחט: והאמת והשלום אהבו. וזה ליט לה לחמת ולה שלוס שהוח עשוי לעפ המעת: חנא עץ עבות כשר. פלפה עלין בקן לחד ויוחלין מחוך עוקן לחד: תרי וחד. שני עלין בעוקן לחד ועלה לחד מלמעה ושולה ורוכב על המינים: מהדר לחתרי וחד. לף על גב דחלחת

תגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה שדרן נבד מענין שכתוב: (ב) ד"ה נח דק וכו' בביטוית ונקט שלשה דכתי: (ג) תוס' ד"ה לח מהן וכו' בטפח גדול כלומ: (ד) ד"ה חלחת וכו' שלשה קלנים כשורה לחד וכמו כן:

נליון השי"ם

נמ' ועיכת דרמי ליה ד"ה ויכיכת דרמי ליה ד"ה ויכיכת ד"ה ויכיכת ד"ה ויכיכת

לחמי מנרתה. גלל על המיטה של שלה ומתוך שים לו מקום פנוי הוא מסכה ומניח ליבונא לחמי מנרתה הלם מנרי: שלשה בדי עלין לחין. שלשה בדין, וכלכל בד ובד שלשה עלין לחין דכביר משלשה עלין לא הוי עצות: וברתם כל לחד. שיהו עלין הלחין ברתי הבדים לחבל בחמעטם תורה אור

לאו הדר הוא: ועלתה בו תמרה. כמין תמרה כעין הגמלת בעלי ערבה פעמים בעלין דבוק כמין פרי ירוק ומוציאין בו הכשים לעיפיפה: ועלתה בו תמרה ביום טוב. משמעד דבשום [לקמן לד.] שמי שלקח ביה: יש לחוי לחל מלות. כלומר טהנת תורת לחוי לחל מלות ולחה מקמקמי לחמרת ידמה לחו הדר חזי, הכת שמי הוחיל ודמה כשקשה חו לח הדר מיחזי בעליית תמרה, והשתא לח דייק בין לחוי מטיקרא לגרלחה ודמה, דהחי דשקט מטיו"ט לח גרלחה מטולם: כסהו. חלם גדם היה לו טוף: לח שנו. דכסהו הרוח חייב לכסות חלח שחזר ונתגלה: הוחיל ולחידתי. טל ידי הרוח מכיסוי של מלוה כדקחמר דכי לח נתגלה פטור מלכסות: לחידתי. לטולם ולחפילו נתגלה: ולחמר רב פפח זחת חומרת חין. דבר פפח נופיה. יהח דיוקה דרב פפח מיבעיח לי לר' ירמיה: מיפשט פשיט לי. לתנח דתנח דכסהו הרוח חייב לכסות" לחין לחוי: לח שנח לחומרת. כי הכח דמחייב ליה בכיסוי משום טינמח לחין לחוי: ולח שנח לקולח. כי היכי דר' ירמיה לחי לחוי" לחין לחוי הוי כשר ולח "ים לחוי" הוי פסול ולחמרי' לחין לחוי ומכשיר: לו דלמח מספקח ליה. לתנח ומספיקח לחומרת הוח דמחייב ליה בכיסוי שמח לחין לחוי: לבל לקולח. כגון לעיל תמרה: לח לחמרינן. חלח פסלין שמח יש לחוי לו לחין לחוי: טבר ולקטן. לעיבוי הדם שהיו מרובין מעלין ואין "לח מיעטן כשר ואין ממעטין ביו"ט משום שבות שדומה למתקן כלי ומכשירו, ולח טבר ומיעטן פסול כדמפרש טעמח ולחזיל: סברוה. רבנן דבי מדרשח דבעו למימר דהך פלוגתח היא ולחין לחוי היח: דכ"ע. רבנן ור' חלעזר בר' לחוי: לולב לחין לריך לחגד. ולח שייך היה טעמה דלקי טעמח דר' חלעזר דפסל משום טעמה ולח מן הטעוי בפשולות ול"ש לריך לגד לפ"ה משום טעמה ולח מן הטעוי לח מיפסיל דהח בדיליה לח כתיב "טעמה": ולולב מסוכה לח יליף. הלכך מהשתח ליכח למיפסליה חלח משום לחוי דכיון שחגדו בפשולות ונקרח עליו שם לולב של מטה בטעמה לחוי, דלחה לעולם ולחפ"ה

הגהות הב"ח

(ל) גמ' לו טעמח דמקלם משום כשר לחגד ילפינן. בכניו לב בטעיה וזה בטעיה מה"ה ולח מן הטעוי: ולחטו. התלחה לפניו: רבינו. (כ) רש' במקום ל'. שהטעיים טולן כיחד ומיהו מרובין הן על הטלין שבכל ההדם: הכי גרסינן לח שנו חלח במקום לחד בשנים ושלשה מקומות כשר חמר ליה רבח שנים ושלשה מקומות הוה ליה מוגמר ופסול הכי גרסינן לה לקמן לטנין עלתה מזיז בחתרוג: מטומר

שנשתנה שמו קודם מתן תורה ובאחתה תורה והקפידה עליו וזו שם לחוי. מבר חבוי שחין עליך לדוק בדוקיא הוו חלח בדברים שנשתנו שטותן קודם מתן תורה ובאחתה תורה והקפידה עליו ונקרא בחי' בתורה כשם השני שנשתנה. חליו ולח נקרא בשם הרחשון כגון זה דרחשיין לשם לחוי ואין כשר חלח שנקרא שם. [ודברים שנשתנה שמן אין חנו יודעים חותן חלח זה דבתיבי תודיענו שלא נשתנו שמן. ובטפוטה בחלו פרשות [ד' סב.] בחנדין של [רבנה]: ת"ר יבשו רוב עליו ונשחיירו בו לחים כשר. חמר רב חסדא ובראש כל חחד ואחד נקפם ראשו של חדם פסול. עלתה בו תמרה כשר. עלתה בי"פ מאי. ואמרינן מאי קמיבעיא ליה יש דיחוי חצל מצות חו לח. דאם נראה ונדחה כיון שנדחה נדחה. חו דילמא כיון שחזר ונראה כשר דהא חזר לכשיחזו. ואמרינן תפשוט ליה מהא דרב פפא דאמר זאת חומרת חין דיחוי חצל מצות. ואמרינן היא נופא מיבעיא ליה דאין דיחוי חצל מצות ל"ש לקולא ול"ש לחומרא. חו דילמא להומרא פשיטא ליה לקולא מספקא ליה. ואתינן למיפשטה מהא דתניא עבר ולקח העובדים מן החדם פסול. דבדי ר' שמעון בן עזרון וחכמים מכשירין. ואסקינא לא דכ"ע חין דיחוי חצל מצות כדי. עד הכא בלולב גזול. ובפלוגתא דהני תנאי דתניא לולב בין חגוד בין שחינו חגוד כשר שחינו חגוד כשר. ר' יהודה חומר חגוד כשר שחינו חגוד פסול. ואסקינא כמאן חולא הא דתניא לולב גזול או גנוב או שאולו

*) נלקח דמסכ כד' רבינו חמר לקמי ג"מ כמי לחמ מנרתה כשר (טוסטפתה). **) לכחורה היה נלקח דמחתלף להיבות כתן וג"ל ועולב ד' כלחמת בת כ' דבדי ר"מ וחכ"ח כלחמת בת ו' על דשמיה דבנן ומו' מוסבין דבנדין [כרב דימי לעיל ג"ב ב'] על דשמיה דבנן ומו' כ"ג.

באסא מצראה דקיימי שבעה בחד קינא דבי נתרי ארבעה פשו להו תלתא אמר אביי ש"מ האי אסא מצראה כשר להושענא פשיטא מהו דתימא *הואיל ואית ליה שם לווי לא מחכשר קא משמע לן ואימא הכי נמי "עץ עבות אמר רחמנא מכל מקום. ת"ר [איבשו] רוב עליו ונשחרו בו שלשה בדי עלין לחין בשה ואמר רב חסדא ובראש כל אחד ואחד נקטם ראשו: תני עולא בר חיננא [נקטם] ראשו ועלתה בו תמרה כשר בעי רבי ירמיה נקטם ראשו מערב יום טוב ועלתה בו תמרה ביו"ט מהו? יש דחוי אצל מצות או לא? [תפשוט] ליה מהא דתנן *כסהו ונתגלה פטור מלכסות, [בסהו הרוח חייב לכסות] ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא שנו אלא שחזר ונתגלה אבל לא חזר ונתגלה פטור מלכסות והוינן בה: כי חזר ונתגלה אמאי חייב לכסות הואיל ואידחי אידחי ואמר רב פפא זאת אומרת אין דחוי אצל מצות דרב פפא גופא מיבעיא ליה: מיפשט פשיטי ליה דאי דחוי אצל מצות לא שנא לקולא ולא שנא לחומרא או דלמא ספוקי מספקא ליה: לחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן? תיקו. *לימא ברחנאי [עבר] ולקטן פסול דברי רבי אלעזר (*בן) צדוק וחכמים מכשירין סברוה דכ"ע *לולב אין צריך אגד ואת"ל צריך אגד לא ילפינן לולב מסוכה דכתיב בה תעשה *ולא מן העשוי, מאי לאו בהא קמיפלגי: דמאן דפסיל סבר אמרינן יש דחוי אצל מצות ומאן דמכשיר סבר לא אמרינן יש דחוי אצל מצות, דכ"ע לא אמרינן יש דחוי אצל מצות *והכא במילף לולב מסוכה הא מיפלגי: סבר ילפינן לולב מסוכה ומר סבר לא ילפינן לולב מסוכה ואיבעית אימא אי סבירא לן לולב צריך אגד דכ"ע ילפינן לולב מסוכה והכא בלולב צריך אגד הא מיפלגי ובפלוגתא דהני תנאי דתניא *לולב בין אגוד בין שאינו אגוד בשר ר' יהודה אומר אגוד כשר שאינו אגוד פסול מאי טעמא דר' יהודה? יליף לקיחה לקיחה מאגודת אזוב כתיב הכא [ולקחתם] לכם ביום הראשון וכתיב התם [ולקחתם אגודת אזוב] מה להלן אגודה אף כאן אגודה ורבנן לית להו לקיחה מאן תנא להא דת"ר *[לולב] מצוה לאוגדו ואם לא אגדו כשר מני? אי רבי יהודה כי לא אגדו אמאי כשר, אי רבנן מאי מצוה? קא עביד: לעולם רבנן ומצוה משום [זה אלי ואנוהו]: או שהיו ענביו מרובין: *אמר רב חסדא דבר זה *[רבינו] הגדול אמרו והמקום יהיה בעזרו לא שנו אלא במקום אחד, אבל בשנים או שלשה מקומות כשר (א"ל) רבא

שנים

דלח גרלחה ודמה הוח חלח דחוי מטיקרא, והחי דנקיט פלוגתייהו במיטען ביום טוב משום דסתמח כתב לתגדיה הוח דהח ביום טוב לח לגיד ליה ולח לח לריך לגד לימקרך למיקט ביום טוב משום דלחי דקטם היום לכתי לח חל טליה זמן מטה ולח שם מטה למקרייה דחוי: ומתן דמכשר סבר. לחין דחוי לטנין מטה חלח לטנין קדושה כגון קרנטיו: לח, דל"ש לח דחוי כמטה. וטעמח דמתן דפסל משום טעמה ולח מן הטעוי הוח דלקשכר לולב לריך למיגד ומייך ביה טעמה והכח במילף לולב מסוכה פליגי: בבניו לב בטעיה וזה בטעיה מה"ה ולח מן הטעוי, לקח ז"ל ולח מן הטעוי: ולחטו. התלחה לפניו: רבינו. (כ) רש' במקום ל'. שהטעיים טולן כיחד ומיהו מרובין הן על הטלין שבכל ההדם: הכי גרסינן לח שנו חלח במקום לחד בשנים ושלשה מקומות כשר חמר ליה רבח שנים ושלשה מקומות הוה ליה מוגמר ופסול הכי גרסינן לה לקמן לטנין עלתה מזיז בחתרוג: מטומר

גליון השס"ם

נמ' יש דחוי חצל מצות. עיין סוסה דף ט ע"ב תוס' ד"ה מתלכמו: שם מר"ח דכר זה רבינו כגדול חמרו. כמין זה לקמן דף לה ע"ב:

(ע"ש)

(ע"ש)

(ע"ש)

שנים ושלשה מקומות הוי כמנומר ופסול אלא אי אחמר הכי אחמר או שהיו ענביו מרובין מעליו פסול אמר רב חסדא דבר זה *רבינו הגדול אמרו והמקום יהיה בעזרו "ל"ש אלא ענביו שחורות אבל ענביו ירוקות מיני דהדם הוא וכשר, אמר רב פפא [2]אדומות כשחורות דמיין דא"ר חנינא האי דם *שחור=אדום הוא אלא שלקה: אם מיעטן כשר: דמעטינהו אימת: אילימא מקמיה דלאגדיה פשיטא, אלא לבתר דלאגדיה, דחוי מעיקרא הוא, תפשוט מינה דחוי מעיקרא לא הוי דחוי? לעולם בתר דאגדיה וקסבר אגד הזמנה בעלמא הוא והזמנה בעלמא לאו בלום הוא: ואין ממעטין ביו"ט: [3]הא עבד ולקטן מאי כשר, דאשחור אימת: אילימא דאשחור מאחמל דחוי מעיקרא הוא תפשוט מינה דחוי מעיקרא דלא הוי דחוי? אלא לאו דאשחור ביום טוב, נראה ונדחה הוא, שמעת מינה נראה ונדחה חזר ונראה? לא, לעולם דאשחור מעיקרא—דחוי מעיקרא דלא הוי דחוי תפשוט מינה אבל נראה ונדחה חזר ונראה לא תפשוט. ת"ר אין ממעטין ביום טוב משום ר' אליעזר בר' שמעון ממעטין והא קא מתקן מנא ביו"ט? אמר רב אשי כגון שלקטן לאבילה. ור' אליעזר בר' שמעון סבר לה כאבוה דאמר דבר שאין מתכוין מותר, והא אביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה *ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות? הב"ע דאית ליה הושענא אתריתי. ת"ר הותר אגדו ביו"ט אוגדו באגודה של ירק ואמאי ליעניבי מיענב? הא מני ר' יהודה היא דאמר *עניבה קשירה מעליתא היא, אי ר' יהודה אגד מעליתא בעי? האי תנא סבר לה כווחיה בחדא ופליג עליה בחדא: מתני' יערבה גזולה ויבשה פסולה *נקטם ראשה נפרצו עליה והצפצפה פסולה כמשרשו ושנשרו מקצת עליה ושל בעל כשרה: גמ' ת"ר ערבי נחל הגדילין על הנחל דבר אחר ערבי נחל שעלה שלה משונך בנחל תניא אידך ערבי נחל אין לי אלא ערבי נחל של בעל, ושל הרים מניין? ת"ל ערבי נחל מכל מקום

אי אחמר הכי אחמר או שהיו ענביו מרובין מעליו פסול אמר רב חסדא דבר זה *רבינו הגדול אמרו והמקום יהיה בעזרו "ל"ש אלא ענביו שחורות אבל ענביו ירוקות מיני דהדם הוא וכשר, אמר רב פפא [2]אדומות כשחורות דמיין דא"ר חנינא האי דם *שחור=אדום הוא אלא שלקה: אם מיעטן כשר: דמעטינהו אימת: אילימא מקמיה דלאגדיה פשיטא, אלא לבתר דלאגדיה, דחוי מעיקרא הוא, תפשוט מינה דחוי מעיקרא לא הוי דחוי? לעולם בתר דאגדיה וקסבר אגד הזמנה בעלמא הוא והזמנה בעלמא לאו בלום הוא: ואין ממעטין ביו"ט: [3]הא עבד ולקטן מאי כשר, דאשחור אימת: אילימא דאשחור מאחמל דחוי מעיקרא הוא תפשוט מינה דחוי מעיקרא דלא הוי דחוי? אלא לאו דאשחור ביום טוב, נראה ונדחה הוא, שמעת מינה נראה ונדחה חזר ונראה? לא, לעולם דאשחור מעיקרא—דחוי מעיקרא דלא הוי דחוי תפשוט מינה אבל נראה ונדחה חזר ונראה לא תפשוט. ת"ר אין ממעטין ביום טוב משום ר' אליעזר בר' שמעון ממעטין והא קא מתקן מנא ביו"ט? אמר רב אשי כגון שלקטן לאבילה. ור' אליעזר בר' שמעון סבר לה כאבוה דאמר דבר שאין מתכוין מותר, והא אביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה *ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות? הב"ע דאית ליה הושענא אתריתי. ת"ר הותר אגדו ביו"ט אוגדו באגודה של ירק ואמאי ליעניבי מיענב? הא מני ר' יהודה היא דאמר *עניבה קשירה מעליתא היא, אי ר' יהודה אגד מעליתא בעי? האי תנא סבר לה כווחיה בחדא ופליג עליה בחדא: מתני' יערבה גזולה ויבשה פסולה *נקטם ראשה נפרצו עליה והצפצפה פסולה כמשרשו ושנשרו מקצת עליה ושל בעל כשרה: גמ' ת"ר ערבי נחל הגדילין על הנחל דבר אחר ערבי נחל שעלה שלה משונך בנחל תניא אידך ערבי נחל אין לי אלא ערבי נחל של בעל, ושל הרים מניין? ת"ל ערבי נחל מכל מקום

אי אחמר הכי אחמר או שהיו ענביו מרובין מעליו פסול אמר רב חסדא דבר זה *רבינו הגדול אמרו והמקום יהיה בעזרו "ל"ש אלא ענביו שחורות אבל ענביו ירוקות מיני דהדם הוא וכשר, אמר רב פפא [2]אדומות כשחורות דמיין דא"ר חנינא האי דם *שחור=אדום הוא אלא שלקה: אם מיעטן כשר: דמעטינהו אימת: אילימא מקמיה דלאגדיה פשיטא, אלא לבתר דלאגדיה, דחוי מעיקרא הוא, תפשוט מינה דחוי מעיקרא לא הוי דחוי? לעולם בתר דאגדיה וקסבר אגד הזמנה בעלמא הוא והזמנה בעלמא לאו בלום הוא: ואין ממעטין ביו"ט: [3]הא עבד ולקטן מאי כשר, דאשחור אימת: אילימא דאשחור מאחמל דחוי מעיקרא הוא תפשוט מינה דחוי מעיקרא דלא הוי דחוי? אלא לאו דאשחור ביום טוב, נראה ונדחה הוא, שמעת מינה נראה ונדחה חזר ונראה? לא, לעולם דאשחור מעיקרא—דחוי מעיקרא דלא הוי דחוי תפשוט מינה אבל נראה ונדחה חזר ונראה לא תפשוט. ת"ר אין ממעטין ביום טוב משום ר' אליעזר בר' שמעון ממעטין והא קא מתקן מנא ביו"ט? אמר רב אשי כגון שלקטן לאבילה. ור' אליעזר בר' שמעון סבר לה כאבוה דאמר דבר שאין מתכוין מותר, והא אביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה *ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות? הב"ע דאית ליה הושענא אתריתי. ת"ר הותר אגדו ביו"ט אוגדו באגודה של ירק ואמאי ליעניבי מיענב? הא מני ר' יהודה היא דאמר *עניבה קשירה מעליתא היא, אי ר' יהודה אגד מעליתא בעי? האי תנא סבר לה כווחיה בחדא ופליג עליה בחדא: מתני' יערבה גזולה ויבשה פסולה *נקטם ראשה נפרצו עליה והצפצפה פסולה כמשרשו ושנשרו מקצת עליה ושל בעל כשרה: גמ' ת"ר ערבי נחל הגדילין על הנחל דבר אחר ערבי נחל שעלה שלה משונך בנחל תניא אידך ערבי נחל אין לי אלא ערבי נחל של בעל, ושל הרים מניין? ת"ל ערבי נחל מכל מקום

אבא

רבינו חננאל

כשר. ואי כרבנן מאי מצוה לעולם כרבנן. ומצוה משום זה אלי ואגודה: פיסקא או יחידי עניבו. פי' פיחתוני מרובות מעליו פסול. ארקימנא בעניבו שחורות או אדומות. אבל אם היו ירוקות פינא דהדם אינקוכשר. אם מיעשן לאלו הענבים כשר. דמעמינהו אימת אי מיקמי דלאגדיה פשיטא. אלא בתר דאגדיה. ש"מ דיחוי מעיקרא אינו דיחוי. לעולם בתר דאגדיה ולולב אין צריך אגד. ואגד מערב יו"ט והוסנה היא והוסנה לאו בלילתא היא: פיסקא אין ממעטין [ביו"ט] הא עבר ומיעטן כשר. ואוקימנן בראשונה אלו הענבים מעיו"ט. ור"ש דיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי ולא פוקמינן לה בראשונה ביו"ט וגראה ונדחה חזר ונראה לא*) מיבעיא ל: ת"ר אין ממעטין ביו"ט משום ר' אליעזר ב"ר שמעון ואמרו כגון שלקטן לאכילה. ומשום הכי לא אמרינן מתקן מנא הוא וסבר ליה כאבוה דאמר דבר שאין מתכוין מותר. והיא דאית ליה הושענא אתריתי. ואי לא אמרינן איעורמי קא מעריס: תנא החותר אגודו ביו"ט אגודו כמין אגודה של ירק. פי' שורר ב' קצות של הרצא ונועצן בהושענא עצמה כדי שלא יתפרדו וכן דרך אוגדי ירק ואמאי לא עניב ליה עניבה שהיא חצי קשר משום דהאי תנא סבר ליה כווחיה דר' יהודה בהדא דעניבה קשירה היא. ובלולב צריך אגד פליג עליה: מתני' ערבה גזולה ויבשה פסולה כו'. ת"ר ערבי נחל אין לי אלא ערבי נחל של בעל ושל הרים מנין ת"ל ערבי נחל מכל מקום

*) מרמב"ם ל"ל לא תפשוט ומנעינן לן.

מטמר ופסול. דלאו הלד הוא שהרי הענבים שחורות והעלין ירוקין מטמר טל"ם בלע"ז: תלת שהענבים שחורות. שכבר התחילו לייבש ומשחירין ומתחלפן ירוקין הם: מיני דהדם ניעבו. שמרחיקן שוה ט ווליט גרוסה מטמר: ותרומות כשחורות דמיין. דלאו מין תורה אור ירוק הוא ואחה שהרירותן ולכשייבשו מטעם יותר יהיו שחוריס: רש"י מניעה. דס שחור. בלשה לשון דם: תלת שלקה. לפיכך מחחוש הוא: תלת שלקה. לפיכך נחמחוחו כדחנן (נדה דף יח.) המחה דמיס מחמיין בחחה החחוש והמחוך כו': קסבר אגד. למחי נפסולי. מן הטעוי יש כחן שהרי נחגד בהכשר מקום שחוי' יש כחן שהרי לה קרא שם מטה עליה בדמוי: תלת בתר דאגדיה. ואחמר' הא' חנא דלולב מסוכה לה יפיפין למיפסליה משום מן הטעוי בפסול' מיהו משום דחוי הוא לן למיפסליה שהרי נקרא עלין שם הושענת פסולה בשעת חניחתו ומהכשר ליה ש"מ דחוי מעיקרא לאו דחוי הוא וכפשוט מינה פנאי לחיבעיא לן יש דחוי לגל מטה אל אין דחוי בפשוט מהכא דדחוי מעיקרא לא אמרי כה הוי דחוי' דחוי', ולא הוי 'דחוי' חא"כ גרסה ביו"ט ואח"כ כדחמר; כל שמחחה קושס יו"ט קרי 'דחוי מעיקרא': הכי גרסינן לעולם בתר לחגדי' ונקט סבר חגד הזמנה בעלמא הוא. אין לגודחו= קריחה שם להיות חל עליו שם לולב פסול לנחוס והלכך אפי' דחוי מעיקר' אין כאן עד שיקדש עליו היום ושוהא בפסוקו דכיון דאמא אמר מטה זמן מטה ולא חזי ליה מיקרי דחוי לגל מקמי הכי לאו דחוי הוא: הא מעטינהו ביו"ט כשר. ואע"ג דנאגד כשר להא ביו"ט לא חיישינן שמא ילקט ויחתוך בסכין: ולא ולחשמור עניבה אימת לחיש להא מעמ זמן מטה ולא חזי והוה ליה כמי שלקה: תלת לחשמור ביו"ט. והכי גרסה ביו"ט וכדחה כשהשחיו: ש"מ כו'. כחמי': תפשוט מיניה כו'. לולבי דחוי מעיקרא עדיף מערבה ונדחה דמה שלא נרחה למטה מעולם עד עכשיו, השחא הוא דחיחחזי והוי בקרבן שהוקדש עכשיו ומחחלחו מחוסר זמן היה לכל נרחה למטה ונדחה ממנה הוה ליה דחוי: מתקן מנא. שהיה פסול ומכשירו: שלקטן. לעניבה שלו מן ההדס על מנת לאוכלן ואינו מחכוין להכשירו: והא מודי ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות. בחומר לחחוך לחם בהמה זו בשבת ואינו רוחה שחמות דכיון דש"ח שלח שלקה לאוכלן הכי נמי מחכוין להכי אסור בשבת ואפילו הכי מחיר ר' יהודה בפסיק רישיה ולא ימות: הותר לחגדו. שלו טוב ביו"ט לוגדו בקריבה בעלמא יכרוך החגד סביב ויחמוד רחשו כחוך הכרך כמו שחוגדין לחורה ירק ולא יקשור שני הרחשים כחחר כשאר קשרים דקשר של קיימא מחטה מלחטה הוא וזה שלו קיימא הוא שחיה חושש להחיר עולמים: ואחמי. דחקה ליה בכי הא גוונא: ליעניבי מיענב. והכי מקיים ליה ואיסור מלאכה ליכא לעניבה לאו קשירה: ר' יהודה היא כו'. בחמכחא שבת (ד' קיג.) דחניא חבל דלי שנפסק אין קושרו אלא עוקדו ר' יהודה אומר כוכך עליו פוחלת או פסקית וכלבד שלא יעבנו: אי ר' יהודה קשר מעליא בעי. כדחניא לעיל שהיו חגוד פסול דגמר מלחוזה אחוזה והאי לאו חגוד הוא: האי חנא סבר לה כווחיה בחדא. לעניבה קשירה היא לעניין שבת: ופליג עליה. בלולב אין צריך חגד, שמעינן מהכא דכשיו בלולב קשר גמור שיקשור שני רחשי הכף והאוגדן כחגוחה של ירק לאו חגד הוא ואפילו רבנן דפליגי עליה דר' יהודה ואמרי לולב שהיו חגוד כשר מוגו דמטה לאוגדו כדחניא לעיל משום זה אלי ואגודו וחוקימנא כרבנן: מתני' ערבה גזולה ויבשה פסולה. לעולם דלמכס שלקחה קאי: על מנת שהיה ושל עיר הגדחה פסולה. דכיון דלמכס שלקחה קאי כחוחני מיכחה קיטוריה: לפניה. מין ערבתה ונלה שלה נגוד כדחמרינן לקמן ופסיל לה מקרא: כמשמה. פלרי"ח: ושל בעל. גדילה בשדה שלא על הנחל ובגמ' יליף לכשרה: בעל. קרקע שהיה נריכה להשקות לפני ליה במטר השניה כדחמרי' במשקין בית השלחין (מ"ק ל' ב.) בעל ליטול דמיי"חבוחה כמו כי יבעל בחור בחולה (ישעיה סב) ומחרגמינן חרי כמה דמחייחב עלס עם בחולחח והאי דפליג להו במחני' בד' בבי ומני לולב בחלי נפסיה והדס נפסיה וכן ערבה וכן חמרוג ולא ניידב ומני להו משום דיש בכל אחד מה שאין בחבירו ואיכא הר כברזל לא שייך אלא בלולב, ומנבי מרובין מנלן לא שייך אלא בהדס, ונפלפה לא שייכא אלא בערבה, וערלה ומרומה לא שייכא אלא בחמרוג הלכך אימטרוכו אחרבא בני: גמ' ערבי נחל הגדילין על הנחל. נחלי מים, מטה בזו, ומימו של בעל כשרה דכלמקמן דכחמיב "ערבי" נמי רבים: משונך. ולא עגול פרט לנפלפה: ושל הרים. ערבה של הרים ולא נפלפה: ערבי מ"מ. לשון רבים:

חבת שתול תומר. ערבי דתמר קרוי לו להכשיר של בעל בת חלוף ללמדך שריך שתי מצות של ערבה אחת לתגדה בלולב ואחת למקדש להקיף את המזבח כדתמרינן לקמן בפרק לולב וערבה (דף מה.): ורבנן. דדרשי ערבי להכשיר של בעל ושל הריס, למקדש מנא להו: עשר נטיעות ערבה ונסוך המים הלכה למשה מסיני. ולו שלשה כאלו כבים המדרש מניין להם מן התורה והשיבו שהלכה למשה מסיני הם ושמע השומע ונרסס כסדר שמעתם וכן שיטורים ומחילין ומחילין (לעיל דף ה:) שמעון השומע וסדרן כסדר שמעתן וכן בכל מקום עשר נטיעות משנה היא בסדר זרעים (שביעית פ"ח מ"ו) יוסף עשר נטיעות המפורות בתוך בית שתה שתין בין זו לזו שלש כמה בית בין זו לחברתה ופסלו בית שתה שהוא ג' אמה על ג' אמה מפורות לתוכן ורוחב בשה תורכין כל בית שתה בשבילן ערב שביעית עד ר"ה תע"פ שמעה מן התורה להוסיף מתוך על הקדש דנפקא לן מבחרים ובקיר תשבו תרים של ערב שביעית הכשם לשביעית ואסור לחרוש שלשים יום לפני ר"ה כדתמרי' בשמעתא קמייתא דמועד קטן (דף ג.) מקרקי בשביעית נאמר למשה מסיני שמותר לחרוש תחתיהם עד ר"ה כדי שלש יבשו ושם עשר בן ומפוזרות בלבנון בתוך בית שתה נאמר למשה שיונקות בבית שתה כולה ומותר לחרוש תת כולן בשבילן אבל שם תיכם עשר לו שתין מפוזרות בלבנון תורם שתה כל אחת ואחת בשיעור יניקתה לפי תשבון עשר בית שתה ובתילנות זקנים נאמר לי יום לפני ר"ה כדתמרינן במועד קטן (שם) גר' ישמעאל מהלכתא וגר"ע מקרא וחכמים עשו סייג לתורה ואסרו בשדה הלבן מפסח ואילך ובשדה אילן בזקנים מעברת ואילך ואסרו בזקנים. מפני שיונקים הרבה שלש תילעות ("ממטע עשרה") לבית שתה הרי שלו מנטרפים ותורשים כל בית שתה בשבילן עד עשרה לפי שכולו צריך להן וילמה מתורת שדה לבן ונעשים שדה אילן ושם תיכם שלש תורם לכל אחד שתיהן לפי תשבון עד עשרה והשתר לשתור מתה: ערבה. למקדש דאיתו ערבה לולב מקרא נפקא: ונסוך המים. לשתידין של שתר שבעת ימי התג דתתרינן לקמן בפרק לולב וערבה (דף מה.) ושתם מפרש טילד שתשכין בין מים בין יין וכל קרבנות כל ימות השנה אין נשכיתם אלא יין חוץ מן התג בתמיד של שתר שתריך שי ניסוכין: מאי קראתי. לשפשה לגרישותא דלא מיבעי דתרבי היא דנרשיה "מערבי" מכל מקום: קח על מים רבים. כדמפרש ליה ר' יהבה שנשרת ואחזו על מים רבים ועשה בשפה שלשת בית תשבונות ביחזקאל: ת"ר יהבו גרסינן ולא גרסינן אלא ולאו לפרושי סטמא דתתני' אלא מלמא בחני עשה היא דתיל ואילו בקרא פרישי: ואיכא דתתני להאי קרא דתתני' נוטיה לייתיה בתתני' ולאו ר' זירא, והך תתקשתא לתבי' תתני' זירא ותיבולא דת"ר מאי שנו שתנו לה בלא גברא: קנה שלה. שן שלה: ופיה חלק. תוחן של עלין חלק ואינו עשוי פגימות פגימות: ותמנית דומה למגל כשר. מגל קטן פגימותיה טוחן נוטות לגד אחד שלה. מסה תגיהה שקורין סיג"ה ופגימותיה שלוקות עשנו שני שוקלין אחד שלוקין אחד כפגימות שכין: ה"ג תשכתם לה בתילפא גילא. תילפא=תין ערבה כשרה היא ופיה דומה למגל לבל אחד ערבה פיה חלק: תילפא ערבתא. לאו הייט 'תילפא גילא' אלא תילפא שקורין לה 'ערבה': שיפורא. כפוף: תצוצרתא. פשוטה ואינה של תיל: פתורתא פתורא. תחתה גדולה והתחת קטנה ושם היו רגלין לקרות לגדולה חלף קטנה ושל קטנה לגדולה: חף אני יש בידי שוד אחד שנתחלף שמה: הובלילא. בגפיי"ל: בית הכוסות. סוף הכרם שקורין פג"ה והוא עשוי כלובוע וסביב וסופו סביב (שפה) לו עשה כשתי דפנות ומניח (דף נ:) מתו שנמלאת בשתי בית הכוסות. מגל אחד תחובה בשתיהן ולא ניקב נקב אחד שבשתיהן סוחמו ומנין, מאי לדלין שהנקב מפולם מריפה וכחומו שקורין "בית הכוסות" אין מוליך להכשיר מפני שהופך דק והוא היה רגיל לקרות "הובלילא":

ואחת למקדש ורבנן למקדש מנא להו. תימה דכיון דליה ליה הלכתא תימא חף בשבולין דמידי מקדש כתיב בקרא:

אבא שאול אומר *"ערבי־שתים־אחת ללולב ואחת למקדש ורבנן למקדש מנא להו? הלכתא גמירי לתו דא"ר אסי א"ר יוחנן *"עשר נטיעות "ערבה" יונסוך המים הלכה למשה מסיני. ת"ר "ערבי נחל" הגדילות על (א) הנחל פרט ליצפצפה הגדילה בין ההרים. א"ר מאי קראה "קח על מים רבים, צפצפה "שמו" א"ל אבי ודילמא פרושי קא מפרש "קח על מים רבים ומאי ניהו צפצפה? א"כ מאי "שמו" א"ר "אברהם" אמר הקב"ה אני אמרתי שיהו ישראל לפני "כקח על מים רבים" ומאי ניהו ערבה, והן "שמו עצמן (ב) כצפצפה שבהרים, אביי קרא אמתניתא "קח על מים רבים צפצפה שמו" מתקיף לה ר' זירא ודילמא פרושי קא מפרש "קח על מים רבים ומאי ניהו צפצפה? אם כן מאי "שמו", א"ר אברהם אמר הקב"ה אני אמרתי שיהו ישראל לפני "בקח על מים רבים" ומאי ניהו ערבה, והן "שמו עצמן כצפצפה שבהרים, ת"ר *אי זהו ערבה ואיזהו צפצפה: ערבה קנה שלה אדום ועלה משוך ופיה חלק. צפצפה קנה שלה לבן ועלה שלה עגול ופיה דומה למגל. ודומה למגל? והא תניא *למסר פסול? אמר אביי כי תניא ההיא "בחילפא גילא אמר אביי שמע מינה האי "חילפא גילא" כשר להושענא, פשיטא? מהו דתימא *הואיל ואית ליה שם לווי לא נחכשר, קמ"ל, ואימא הכי נמי "ערבי נחל" אמר רחמנא- מבל מקום. אמר רב חסדא *הני תלת מילי אשתני שמיידו מבי חדב בית המקדש: חלפתי, ערבתא, ערבתא חלפתא, מאי ניהו? ללולב, שיפורא חצוצרתא, חצוצרתא שיפורא, מאי בנפקא מינה לשופר של ראש השנה, פתורתא פתורא פתורא פתורתא, למאי בנפקא מינה למקח וממכר, אמר אביי אף אני אומר "בי כסי" הובלילא, הובלילא "בי כסי" למאי בנפקא מינה *למחט הנמצא בעובי בית הכוסות אמר רבא בר יוסף *אף אני אומר בבל בורסיף, בורסיף בבל למאי נפקא

תורה אור

כצפצפה שבהרים. ישעיה מד, ד
הנחל פרט ליצפצפה הגדילה בין ההרים. איוב מ, כב

[לקמן מד. פסחים פ"ג]
לקמן מד. תענית ג. מו"ק ג: ע"ש זבחים קי:
[פסחים פ"ג]
[לעיל נ.]
סנהד' נו. ע"ש
ר"ה כז ע"ז
כתובות עו: עירובין מה: [שם ע"ש]

רבינו חננאל
אבא שאול אומר ערבי שתים אחת ללולב ואחת למקדש. ולרבנן הלכתא גמירי לה עשר נטיעות ערבה ונסוך המים הלמ"ם. תניא אידך ערבי[נחל] פרט לצפצפה שבגדילה בין ההרים: ת"ר איזהו ערבה קנה שלה אדום ועלה שלה משוך ופיה חלק זו היא ערבה. איזהו צפצפה קנה שלה לבן ועלה שלה עגול ופיה דומה למגל זו היא צפצפה. ואם היא מין ערבה שקוראין אותה חילפא גילא דומה למגל כשר. דומה למגל פסול. ואסיקנא חילפי [גילא] היא ערבה שתיהן מין ערבות הן. פירוש חילפא היא הדס רע. כדגרסינן בגמרא תדין [דף מ"ב ע"ש] אמא קאי בחילפא אמא שמיה ואמא קרי לה בכלל שהחילפא הדס רע הוא *) וכן שופר (ראצוצרות) [רוא פתורתא] ופתורתא היא אף אני אומר בי הובלילא היא בי כסי ובי כסי היא בי הובלילא למאי נפקא מינה למחט שנמצאת בעובי בית הכוסות בין אם יאמר לך בי הובלילא בשבין בית הכוסות הוא].

*) נראה דמסר כדגרי לקיטו ע"ל ל"ל מסדת סני מלת מילי לשמש שמייסן מלשמת היא ערבשמת וכן שופר מצוצרות וכו'.

מ א מיי' פ"ג מהלכות שמיטה ויובל הלכה ה סמג לאוין רסח: מא ב מיי' פ"ו מהלכות לולב הלכה כ סמג עשה וכ"ע טור שו"ע סימן תרנד: מב ג מיי' פ"ה מהלכות תמידין ומוספין הל' ו סמג עשין רס: מג ד ה מיי' פ"ו מהלכות לולב הל' ג ד סמג עשין מד טוש"ע או"ח סי' תרמו סעיף ג:

נ ו ע ו
3 ב ב ב ה

גליון השי"ם
נמרא ערבי שתים אחת ללולב וכו'. עי' לקמן דף מג ע"ב תוס' ד"ה הכא"ו והך מה ע"ב תוס' ד"ה מאי שנו: ע"ש נ"ל:

נפקא מינה לגיטי נשים. כדפירש בקונטרס דקיימא לן בפ"ק דגיטין (דף ו.) דבכל כתבן יכתבו לגיטין דחין לריך לומר בפני ככתב ובפני נחתם דבכיתי מיבעיא ובקיחין לשמה וגם עדים מצויין לקיימו והייט מה שקורין בורסיף דמשתני שמה ובסוף שטר מתנה אור ואומרי' התם (דף ו.) בבבל כתבן יכתבו לגיטין לפי שהן בני תורה ובקיחין לשמה ובני יכיבה מצויין ליך וללמוד משם תורה מכל מקומות ובורסיף שמוך לבבל וחיין בני תורה בהדייהו (מהדרין דף קפ.) מהי בורסיף בור שפשו לח מימיו ולח נמייר בו כלום והמכיית משם לריך שיחמר בבבל עבדיין

נפקא מינה לגיטי נשים: **מתני'** ר' ישמעאל אומר שלשה הדסים ושתי ערבות לולב אחד ואתרוג אחד, אפילו שנים קטומים ואחד אינו קטום ר' טרפון אומר אפי' שלשתן קטומים ר"ע אומר כשם שלולב אחד ואתרוג אחד כך הדס אחד וערבה אחת: **גמ'** תניא רבי ישמעאל אומר "פרי עץ הדר" אחד, "כפתי תמרים" אחד, "ענף עץ עבות" שלשה, "וערבי נחל" שתים, ואפילו שנים קטומים ואחר שאינו קטום ר' טרפון אומר שלשה ואפי' שלשתן קטומים ר"ע אומר כשם שלולב אחד ואתרוג אחד כך הדס אחד וערבה אחת, אמר לו ר' אליעזר יכול יהא אתרוג עמהן באגודה אחת? אמרת וכי נאמר "פרי עץ הדר" "כפת תמרים" והלא לא נאמר אלא "כפת" "ומנין *שמעכבין זה את זה ת"ל "ולקחתם" שתהא לקיחה תמה ורבי ישמעאל מה נפשך: אי שלימין בעי, ליבעי נמי כולהו, אי לא בעי שלימין, אפי' חד נמי לא? אמר ביראה א"ר אמי חזר בו רבי ישמעאל, אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי טרפון, ואוזדא שמואל לטעמיה דאמר להו שמואל להנהו דמזבני אסא אשוו וזבינו ואי לא דרישנא לכו כרבי טרפון, מ"ט: אילימא משום דמיקל, ולידרוש להו כרבי עקיבא דמיקל טפי? תלתא קטומי שביחי, חד ולא קטום לא שביח: **מתני'** אתרוג הגזול יהוביש פסול, ישל אשרה ושל עיר הנדחת פסול, ישל ערלה פסול, של תרומה טבלה פסול, של תרומה טהורה לא יטול ואם נטל כשר, של דמאי: ש פוסלין וב"ה מכשירין, של מעשר שני בירושלים לא יטול ואם נטל כשר. *עלתה חזזית על רובו, נטלה פטמתו, נקלף, "נסדק, "ניקב *וחסר ר"ש חסר כל שהוא פסול. עלתה חזזית על מיעוטו, נטל עוקצו, ניקב ולא חסר כל שהוא כשר. אתרוג הבושי פסול, *והידרוק כברתי: ר' מאיר מכשיר ור' יהודה פוסל. *שיעור אתרוג בקטן ר"ש אומר כאגוז רבי יהודה אומר כביצה. *אבגרל כדי שיאחז שנים בידו דברי ר' יהודה ורבי יוסי אומר אפי' אחד בשתי ידיו: גמ'

בקטומין: כר"ע. דלא כתי לה חד: **מתני'** על ערלה ועל תרומה טמאה פסול. בגמרא מפרש טעמא: לא יטול. בגמרא מפרש טעמא: בירוסלים. סהיא כשרה לאכילה מעשר שני: לא יטול. כדמפרש בגמרא: ואם נטל כשר. שהרי יש בה היתר אכילה לבל חוץ לירושלים לא, לוכחי כתיב הכא: חזזית. כמין אבעבועות דקות: נטלה פטמתו. רלה אתרוג אפי רבי יעקב ודוגמתו הפטמ' על רמון (עוקלין פ"ב מ"ג): הכי גרסי' נקלף נסדק ניקב וחסר כל שהוא פסול. 'ניקב וחסר כל שהוא אחד לאיזה מינהן פסול ניקב ולא חסר שאחב בו ממש והוליחה כשר כדקתני סיפא: ניטל עוקצו. אגבו כמו בעוקצי תמרים (מהדרין דף מ.): הכושי. שבא מארן כוש ושחור הוא: ברבי. פרישים פור"י: ובגדול. שלא יהא גדול יותר מדאי: גמ'

נפקא מינה לגיטי נשים. דקיימא לן (גיטין דף כ.) המביא גט מחוסה לארץ לריך שיאמר בפני ככתב ובפני נחתם אי משום דאין מצויין לקיימו ואי משום דאין בקיאין לשמה, והמביא מארץ ישראל אינו לריך לפי שבקיאין לשמה ועוני רבנים מצויין להכיר חתימת עדים לקיימו

רבינו חננאל

וכן שפר שכתוב בו בורסיף והיא בבל: **מתני'** ערבה כפושה ונשתי מקצת עליה ושל בעל כשרה. הלוקח ר' ישמעאל ור' פרטון בפשוטנו. ר' ישמעאל אומר ג' הדסין ואפי' ב' קטומין ואחד שאינו קטום. ר' פרטון אומר אפי' שלשתן קטומין. אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' פרטון ואוזדא שמואל למעמיה דאמר לחנהו דמוכני אסא אשוו וביניכו כלומר החישו ומכרו בזול לא תדקדק על הקונים הרבה דאי לא דרישנא לכו הלכה כר' פרטון דקי"ל בותיה. אלא משום מצוה בעינא שליטין: **גמ'** מינן שבלולב מעכבין זה את זה שנא' ולקחתם לכם שתהא לקיחה תמה: *) דכי יהושלמי רב הונא בשם רב יוסף פעמא דרב הונא דמאי מרבריהם ושאר הימים מרבריהם מה דמאי אין מברכין אף שאר הימים אין מברכין: [מתני'] אתרוג הגזול כו':

ג"ל מ"ש בפ"ג בגין מע"ן

מד א מיי' פ"ו מהלכות גולב הלכה ו סמג עשין מד טוש"ע או"ח סי' תכמ סעיף ה:

מה ב מיי' פ"ח סה סל' ס סמג סה טוש"ע או"ח סי' תכמ סעיף ו וסעיף י וסי' תמז סעיף ב:

מו ג מיי' פ"ז סה סל' ס סמג סה טוש"ע או"ח סי' תכמ סעיף ו:

מז ד מיי' פ"ח מהלכות גולב הלכה ה סמג עשין מד טוש"ע או"ח סי' תכמ סעיף ה:

מח ה מיי' וסמג סה טוש"ע או"ח סי' תכמ סעיף ה:

מט ו מיי' וסמג סה טוש"ע או"ח סי' תכמ סעיף ג:

נ ז מיי' סה סל' ס הלכה ב:

נא ח מיי' סה וסמג סה טוש"ע או"ח סי' תכמ סעיף ה:

נב ט מיי' סה סל' ס הלכה ג טוש"ע סה סעי' ב:

נג י מיי' סה הלכה ח טוש"ע סה סעי' כח:

נד כ ל מיי' פ"ו סה סל"א טוש"ע סה סעיף כב:

ענף מינה לענין עוד לשון אחר (ה) ונפקא מינה לענין שמו ומשם ומשם עירו ומשם עירה ולא יתכן דבבל הוה שם המדינה כדאמר (קדושין דף עח.) מ"ש עיסה לבבל ואומרי' פרק עשרה יוחסין (שם) עד היכן הוא בבל ולין כותבין שם המדינה כגון הלח שם העיר:

ענף עץ עבות שלשה. פי' בקונט' ענף אד עץ אד עבות אד ואימה דלעיל (דף לב:) דוקיימא ענף עץ שעכשיו תופין לח עליו ודרשינן מני עץ עבות קלוט כמין קליעה ות"ל ונימא פרי עץ הדר שלשה וי"ל דמדקתא דעץ דרשינן שעשה עלו

וערבי נחל שנים. לפיל נתן שנים כמה הדסים וכמה ערבות בלולב לין זה בל תוסיף לפיל למ"ד לריך לגד לא"כ מוסיף מין לחד כדפרישים בסוף דלוהו בים דין (ר"ה דף כה: ד"ה ומנא):

שתהא לקיחה תמה. מהאי טעמא נמי פסלינן לחברו חבר משום לחין זה לקיחה תמה וכיון שכי לא חייקין לף על גב דקפדינן לחברבה מיבן ומעמא פירשתי בריש פירקין (דף כמ: ושם ב:"ה בעינן) ובהקומן רבה (מנחות דף כו.) מסיק דהא דמעכבי לחדדי לא שנו אלא לחין ו לבל יום ו לין מעכבין ופירש בהלכות גדולות לין מעכבין אלא חימת עד דמעכב להו בהדי הדדי אלא לי מעכב בל חד וחד לחודיה שפיר דמי דקיימא לן בלב לין לריך לגד ולבך חימה הוא לומר בן לביון בלולו מנוה לחת היחך יוציא בזה לחר זה ול"ת הגיה בספרו לא שנו לא למעכבין משום חמה אלא שלין ו לבל יום ו חמה הוא ת"ש שלא מברו בלאגדו בדלמרי' (ועי' דף נג.) אלא הוי חמה אלא"ל לגדו:

ולדרוש להו כר"ע דמיקל טפי. חימה הא לא סבירלה ליה כר"ע אלא בדבי טרפון ול"ל דבל זה מן הדיוק שבא להוכיח דשמואל למעמי' דבבי טרפון סבירלה ליה לאי מפחיד להו בחידי אלא סבר שימבבו בזול היה לו להפחידם מר"ע דמיקל טפי ודחי לדבר' מפחדי טפי מרבי טרפון דהלחת קטומין שביחי מחד אלא קשים ומעולם לא חשמע דסבר בבי טרפון ומיהו קשה מפרק בל שעה (פסחים דף ג.) מקדירות בפסח דאמר שמואל מפחי להו עד אחר הפסח ועביד הבי בין במיבו בין אלא בחיבו ואחדרינן ואחדל שמואל לטעמיה דאמר להו שמואל להנהו דמזבני בבבי טרפון ואחדל שמואל לטעמיה דאמר להו שמואל להנהו דמזבני בבבי טרפון בבבי חמן לאחר הפסח בי ליחיה בעיניה ומעמא בהדיה אלא מפחד בחידי אלא סבר ליה ול"ל דהסח למה לו להפחידם בחידי אלא סבר ליה דבאלמא הבא מני למימר דהיה מפחידם בבי שימבבו בזול ואהא המוה מניה אלא ימנעו בבביל יוקר ות"ת ואי סבר לה בבי טרפון לידלום להו בוותיה דבי אלא גוונא אחרינא בפרק בל שעה (שם) ומפני אחרי' דבר הוה ול"ל דהבא הניח משום היזוק אבל בחברב רבינא רבינא מאחרבא רוחותיו ואחא לקמיה דרבא ואמר זיל פייסיה בחתי דאיפייס ואי לא דיינינא לך בדב הונא אליבא דרבי יוסי דאמר הבל לפי מה שבדר מה אלא דן לו לפי שנחפייס רבינא ומחל לו בפחות:

מסורת השי"ם

גמ' פרי עץ. שהעץ כפרי בטעם סוה: ממשמע שנאמר ונטעתם. וכתיב בסופיה לא יאכל ליכי יודע דבעץ מאכל מפקינן קרא: חייבין בערלה. דלא תימא מין ירק הוא מפני שהוא עץ שפל כמין דומס שאינו גדוה מן הארץ: לא תאסר כל דבר. ולמדך הלי עץ מאכל דלחפילו פלפלין בכלל: נגקוט חדא. תורם אור גרעין אחד: לא מיבערא לקיומה. ויקיל מתוך קוטנה: הדיר. פרי עץ שדומה לילוע לדיר של עלין: תמו כולהו לילי ליה בהו פירות גדולים וקטנים. והלא כל הפומי לילן אחד אינן שוות: ה"ק עד שבאים קטנים גדולים כו'. כלומר הלי גדולים וקטנים להו של שנה אחת קאמר הלא גדולים של שמשך וקטנים של שנה זו שהתורג לה שמשך ונדל בהילנו שנים ושלש שנים וכשבאין ומוכטין של עכשיו עדיין גדולים לשמשך קיימין בו: שלש. והיא היא דלכי הלא במשמעותא פלינו מר דריש ליה לעון דיר ומר דריש ליה לעון דיומה: לפי שאין בה היתר אכילה. ולהמנת אמר לכם הרלוי לכם בכל דלכי הנאתו: לפי שאין בה דין ממון. שהיא שוה פרוטה דלאוסרי הנאה הוא הלכך להו שלשה הוא: קל שלקח דעתיה מלן דבעי היתר אכילה. מי הוי ביה היתר אכילה כגון מעשר שני בירושלים לא בעי דין ממון דלשנו גמור הוא ואיכא לשנו דר' מאיר דאמר בממכת קדושין מעשר שני ממון גבוה הוא. לפ"ר בערלה פסול לפי שאין לו בה היתר אכילה בארוסלים שהרי ישׁ לו בירושלים שהרי ישׁ לו בה היתר אכילה. לפ"ר אינו אסור השלה לפי שאין בו דין ממון*). דא"ר אסי אתרוג של מעשר שני לדברי ר' מאיר אין אדם יוצא י"ח בי"ט. לדברי חכמים אדם יוצא בו בי"ט. "לכם" תמתיים: גופא א"ר אסי אתרוג של מעשר שני לדברי ר' מאיר אין אדם יוצא בו. וכן מצה וכן עיסה. ואתקפא עליה בשלמא עיסה כתיב עריסותיכם. ואתרוג נמי כתיב לכם משלכם. דבעינן ממנכם ומעשר שני לדברי ר' מאיר ממון גבוה הוא. אלא מצה מי כתיב מצתכם. ושנינן ליף

*) גרסה ל"ל אתרוג של מע"ש פסול תמתיים דל' תמי' דאמר לפי שאין בה כה דין ממון ופלי"ר.

ר"מ מ"ו ומכ"ש ג"ה ומתן דפסיל היינו מדרבנן

[ופי' תוס' קדושין שם: נוסח"ג מדיה ליה ופ"ש תוספות נכוחות שם: ד"ה ומנן] נוסח"ג ראיה ליה = מאוזן נחמיה ואינו נחמיה לכם" מדיה: ל. אונקלוס 2. מ"ב ג' 3. ירמיה (ל"ה)

ללמדך שהפלפלין חייבין בערלה. דלא תימא מין ירק הוא מפני שהוא עץ שפל כמו רוסה שאינו גדוה כך פי' בקונטרס וקשיא דלא בהכי תליא מלתא ומכח עליה שפלים הם שיש להם תורת אילן לגלי הייטו טעמא משום דלמדנין פ' בתרא דיומא (דף פה: ושם) כל פלפלי ביומא דכיפורי פטור ופריך מהך דפלפלין חייבין בערלה ומשני הא ברטיבתא הא ביבשתא וס"ל כיון דסופו ליבש אפילו לטיבתא פטורין ות"ח ומנן דקרא בפלפלין דימא אתרוג ודימא תנן לאתרוג טעם עלו ופריו שוה כלאמר הכא וכן תנן כדאמרינן בשילהי פ' קמא דביצה (דף יג.) וי"ל אתרוג אין זה מיוחס שם הוא מייב בערלה ותנן מין ירק הוא מדמייב בלאים בכרם כדתנן בתמ' ערלה (פ"ג מ"ו) ומייתי לה בריש בילה (דף ג.) ובשילהי הערל (יבמות דף פה: ושם) מי שהיו לו תבילי תלמן של בלאי הכרם:

לפי שאין בו היתר אכילה. ורחמנא אמר לכם הרלוי לכם בכל דלכי הנאתן ולא על גב דגבי תרומה טמאה דרשינן פ' במה מדליקין (שבת דף כה:) מדכתיב לך שלך תהא להסיקה תחת תבשילך כיון דטמאתא ואסרה הכתוב שייך לרבות לך דיהיה לגבי שאר הנאות כמו לכם לגולב דלא שייך ביה אכילה ות"ח גבי לולב של אשרה ושל עיר הנדחת פסול: מ"ט? כיון דלשרפה קאי כתותי מיבתת שיעוריה: (*ושל) ערלה פסול: מ"ט פליגי בה ר' חייא *בר אבין ור' אסי חד אמר לפי שאין בה היתר אכילה וחד אמר לפי שאין בה דין ממון קא סלקא דעתיה מאן דבעי היתר אכילה לא בעי דין ממון ומאן דבעי דין ממון לא בעי היתר אכילה תנן [של תרומה טמאה (*פסולה)] בשלמא למ"ד לפי שאין בה היתר אכילה שפיר אלא למ"ד לפי שאין בה דין ממון אמאי הרי מסיקה תחת תבשילו? אלא בהיתר אכילה כ"ע לא פליגי דבעינן כי פליגי בדין ממון מר סבר היתר אכילה בעינן דין ממון לא בעינן ומר סבר דין ממון נמי בעינן מאי בינייהו איכא בינייהו מעשר שני שבירושלים אליבא דר' מאיר למ"ד לפי שאין בה היתר אכילה הרי יש בה דין ממון מעשר שני למ"ד לפי שאין בה דין ממון מעשר שני ממון גבוה הוא, תסתיים דר' אסי דאמר לפי שאין בה דין ממון דא"ר *אתרוג של מעשר שני לדברי ר' מאיר אין אדם יוצא בו ידי חובתו ביו"ט לדברי חכמים אדם יוצא בו ידי חובתו ביו"ט, תסתיים. [נוקפא] אמר ר' אסי *אתרוג של מעשר שני לדברי ר' מאיר אין אדם יוצא בו ידי חובתו ביו"ט לדברי חכמים *אדם יוצא בו ידי חובתו ביו"ט *מצה של מעשר שני לדברי ר' מאיר אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח לדברי חכמים יאדם יוצא בה ידי חובתו בפסח *עיסה של מעשר שני לדברי ר' מאיר פטורה מן החלה לדברי חכמים יחייבת בחלה, מתקיף לה רב פפא בשלמא עיסה כתיב *ראשית עריסותיכם אתרוג נמי כתיב לכם= *משלכם אלא מצה מי כתיב מצתכם? אמר רבה בר שמואל ואיתימא רב יימר בר שלמיא אתיא "לחם-לחם": כתיב הכא "לחם עוני" וכתיב התם והיה

טלהו מזו וי"ל דלא דמי דהתם לחין יכול לגמת בהתרוג של עבד כמו מתרוג דשותפין שיש לכהן ולגלי בו חלק ודמי לחתין שקט לחתרוג

נה א מיי' פ"ח מהלכות טוען ונלוח הלכה כ:

נו ב מיי' פ"ו מהלכות מתנה הלכה ח:

נז ג מיי' פ"ו מהלכות ביכורים הלכה ד:

רבינו חננאל

ת"ר פרי עץ הדר פרי עץ שפשם עצו ופריו שוה. הוי אומר זה אתרוג. ואימא פלפלין ללמד שהפלפלין חייבין בערלה. ואוקימנא הדר באילנו משנה לשנה הוי אומר זה אתרוג. של אשרה ושל עיר הנדחת פסול. משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה. של ערלה פסול ס"ם. פליגי בה ר' חייא בר אבא ור' אסי חד אמר לפי שאין בה היתר אכילה ולא חיישינן לדין ממון. וחד אמר בעינן נמי שיהא בה דין ממון מאי ביניייהו איכא ביניייהו אתרוג של מעשר שני בירושלים. ואליבא דר' מאיר דאמר בממכת קדושין מעשר שני ממון גבוה הוא. לפ"ר בערלה פסול לפי שאין לו בה היתר אכילה. לפ"ר אינו אסור השלה לפי שאין בו דין ממון. דא"ר אסי אתרוג של מעשר שני לדברי ר' מאיר אין אדם יוצא י"ח בי"ט. לדברי חכמים אדם יוצא בו בי"ט. "לכם" תמתיים: גופא א"ר אסי אתרוג של מעשר שני לדברי ר' מאיר אין אדם יוצא בו. וכן מצה וכן עיסה. ואתקפא עליה בשלמא עיסה כתיב עריסותיכם. ואתרוג נמי כתיב לכם משלכם. דבעינן ממנכם ומעשר שני לדברי ר' מאיר ממון גבוה הוא. אלא מצה מי כתיב מצתכם. ושנינן ליף

[ופי' תוס' קדושין שם: נוסח"ג מדיה ליה ופ"ש תוספות נכוחות שם: ד"ה ומנן] נוסח"ג ראיה ליה = מאוזן נחמיה ואינו נחמיה לכם" מדיה: ל. אונקלוס 2. מ"ב ג' 3. ירמיה (ל"ה)

גליון השי"ם

גמ' שכן נלמוד יוחנ. כעין זה שבת דף סג ע"ב ופ"ש: תוס' ד"ה אלמי שלוקחו מעין מולן דף קפו ע"ב תוס' ד"ה בלאי סכרם:

פסחים נא.

כתובות סו. ב"מ קיג.ב ויקרא כג, מ ויכרים מו

תורה אור כתיב ומלה נמי מחלה ילפת: לו
והיה נחלכם. גבי חלה כתיב: היא היא. ודלמי מכייב ליה ומחי
לימא: חלת ודלמי. בהא מסייעא ולימא דקתמרינן לתחרוג
ומלה קלמר ונכי קלמר לימא מסייע לרבי קלסי כגוונא דמדבהת
פליגי בתחרוג ומלה נמי פליגי בהא מד טעמא הוא דהתם נמי לכם

לתרוג בתפיסת הבית בסוף ים נוחלין (ב"ב דף קנ: ושם) אבל גבי
מלה כשהלכל ממנה כמה זיתים אם יש משלו כזית יש ומהאי טעמא
נמי ניחא דעיסה של טבל חייבת בחלה כדמוכח בירושלמי דדמאי
פרק ממיכן דתניא הרוזה להפריש תרומה ותרומת מעשר וחלה לחתם
ובולחי לויהי מדוקדק להפריש תרומה
גדולה ולא פטרינן ליה מדכתיב
עריסותיכם למיהי בשיש שם חמשה
רבעים בלא חלקן של כהן (חב"ג)
דכפרק רחצים הגז (חולין דף קלה:)
ילפינן עיסה דשותפין:

דכתיב עריסותיכם תרי זימני.
חב"ג דתרוייהו לרבנין
במנחות פרק ר' ישמעאל (דף סז·)
למעוטי עיסת נכרי ועיסת הקדש
ועוד דרים ליה בפרק רחצת הגז
(חולין דף קלה:) לכדי עריסותיכם
כשיטול עיסת מדבר הכא דחוי
בעלמא הוא: **מפני** שמכשילה.
שהלוקח כמו שהוא לגוד טורפין לתוכו
במים כדי שלא יכשוש כדתנן בפירקין
(דף מב·) ומחזירו למים וכשטולו
טופחין מימיו על התחרוג והוה מלי
למימר חיכא בינייהו שכבר הוכשר:
דאי בעי מפקר נכסיה. לא הוה
ניחא להו טעמא שלא משום
דים בו היתר לכילה לעני כמו
ליכרחל דניפוק בשל תרומה לחזי
לכהן ולכוותה בפרק מפנין (שבת דף
קכ: ושם) תרומה ודמאי פריך בגמ'
דמאי הא לא חזי ליה ומפני כיון דלי
בעי מפקר לנכסיה והוה מלי למימר
הואיל וחזי לעני כי היכי דשרי התם
תרומה ביד ישרחל הואיל וחזיא לכהן
והכהיל דפרק בכל מערבין (פירוש
דף לפי·) דתנן מערבין בדמאי ומפרש
בגמרא משום דלי בעי מפקר נכסיה
התם ניחא לחילוריך לההוא טעמא
ליכבה לחילי כשומטום דפליג על
ישרחל בתרומה ואהא לא פליג:
מאכילין את העניים דמאי ואת
האכסנאים דמאי. ב"ש אומרים אין
מאכילין את העניים ואת האכסנאים דמאי וב"ה
אומרים מאכילין את העניים דמאי ואת
האכסנאים דמאי: של מעשר שני שבירושלים;
למ"ד מפני שמכשירה הרי מכשירה למ"ד
מפני שמפסידה הרי מפסידה: "ואם נטל
בשרה: למ"ד מפני שאין בה היתר אכילה,
דברי הכל למ"ד לפי שאין בה דין ממון
הא מני רבנן היא: "עלתה חזוית: "אמר
רב חסדא דבר זה *דבינו הגדול אמרו
המקום יהיה בעזרו לא שנו אלא במקום
אחד אבל בשנים ושלשה מקומות כשר אמר
(ו) (ליה)רבא אדרבה בשנים ושלשה מקומות
הוה ליה כמנומר ופסול אלא אי אתמר
אסיפא אתמר על מיעוטו בשר אמר רב
חסדא דבר זה רבינו הגדול אמרו והמקום
יהיה בעזרו 'ל"ש אלא במקום אחד אבל
בשנים ושלשה מקומות הוה ליה כמנומר
ופסול אמר רבא "יעל חומטו ואפילו במשהו
נמי פסול: "נטלה פטמתו: תנא "ר' יצחק
בן אלעזר "נטלה בוכנתו: נקלף: אמר
רבא האי אתרוגא דאגליד כאתיגא סומקא
בשרה והא אנן תנן נקלף פסול לא קשיא
הא

[דיבור זה שייך למשנה לעיל ל"ה:]

[לעיל נ"ג.]

[שייך לעיל במשנה נ"ה:]

רבינו חננאל

לחם לחם מעשה של מעשר שני [מה עיסה של מע"ש] לא שנאמר פריסותיכם. אף מצת מעשר שני לא. לימא מסייע ליה עיסת מעשר שני פטורה מן החלה. והכתיב אומרים חייבת בחלה. וכי תימי דפליגי בעיסה הכי נמי פליגי במצה ובאתרוג. ורחינן דלמא שאני עיסה דכתיב תרי זימני פריסותיכם אבל הני לא. אתרוג של תרומה פטורה מחורה לא ישול. פליגי בה ר' אמי ור' אסי. חד אמר מפני שמכשירה כלומר משוי לה טנא. וחד אמר מפני שמפסידה בשימוש הידים. מ"ד מפני שמפסידה בשימוש הידים הנה קליפה המנימית אינה נפסדת וכשר. ומ"ד מפני שמכשירה הרי מכשירה *) ופסול. ואם נטל כשר. ושל דמאי ב"ה מכשירין דאית ליה לעכשיו והוי עני וחזי ליה. ורחנן מאכילין את העניים דמאי ואת אכסניא [דמאי] ושל מעשר שני בירושלים לא ישול. למ"ד שמכשירה הרי מפסידה ואם נטל כשר. למ"ד לפי שאין לו בה היתר אכילה דברי הכל היא. למ"ד לפי שאין לו בה דין ממון רבנן היא: **מתני'** עלתה חזוית על רובו פסול. ואוקימנא בין במקום אחד בין במקומות הרבה. אם תצטרף מכל מקומות שיש בו החזויות נמצאו רוב אתרוגו חזית ופסול. עלתה חזוית על מיעוטו כשר. ואוקימנא במקום אחד אבל בב' ובג' מקומות הוה ליה כמנומר ופסול. ובחומטו אפ"ל לא עלתה בו חזוית אלא במשהו פסול. נטלה פטמתו. חומטו של אתרוג וישתנתו דנרסינן בירושלמי פיקא **) נקלף טולו. כלומר נשטה קליפתה התיצונה טולו פסול. אבל נקלף מקצתו ונשתייר מקצתו כשר. כדרבן דאמר רבא האי אתרוגא דאגליד כאתיגא סומקא. פי' האתרוג שנקלף

*) כלומר היינו מדוקדק ואתני דיל דפסול מיירי בשנטלה. **) בירושלמי מיתני תמן תמרין שנטמנו ור' יסתה כ"ר הגילה תמר פיקא ודברי רבינו נמי"ק.

נחל א ב ג ד ה מיי' פ"ח מהלכות נזקי ממון הלכה מב סמג עשין מד:

נחל ו מיי' פ"י מהלכות מעשר הלכה יג:

ם ז ח מיי' פ"ח מהלכות נזקי ממון הלכה ב:

סא ם י כ מיי' פ"ח מהלכות נזקי ממון הלכה ז סמג עשין מד טוש"ע ח"מ סי' תרמח סעיף ם:

סב ל מיי' שם טוש"ע שם סעיף ז:

סג ם מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח:

נזקין (דף לו.) פסולי אתרוג ל"ח אתוג

דמאי פ"ג מ"ח נרכות מו. שבת קכ: עירובין יו: לג. ספחים לם:

ספחים לח. [שנדרים קיב:]

הגהות הב"ח

(ו) גמ' ואפילו מקומות כשר תמר רבא כ"ל. ומיהא ליה ממחק:

גליון השים

גמ' תי"ח דכר זה וכו'. כעין זה לעיל דף לג: ע"ש:

ה"ג ר' יצחק בן אלעזר נטלה בוכנתו מה שנכנס בתוך התחרוג כוכנתו הנכנס ומכה בתוכיחת, ולעון רבינו יעקב נרחה לי שלא מלינו בכל מקום פטמה עוקר: **הלי** לתחרוג דלגליד. נקלף: כלהינא סומקא. תמרה תחומה ולף זה לאחר שנקלף נהפך לחלומית כדרך כל הנקלפים בפירות כבושה

רבינו חננאל

לחם לחם מעשה של מעשר שני [מה עיסה של מע"ש] לא שנאמר פריסותיכם. אף מצת מעשר שני לא. לימא מסייע ליה עיסת מעשר שני פטורה מן החלה. והכתיב אומרים חייבת בחלה. וכי תימי דפליגי בעיסה הכי נמי

מסורת השס

כבולה. כצ': במקצתה. פסול למאומר הוא: תני עולא בר חנינא. לתיקו ולא חכר דקלי דמכאי תנא דמתני' ולחת היו תנא למימר לחם מפולש הוא מלידו לגידו פסול בנקב כל שהוא לפיו ונקב מפולש בכלאיסר חם רחב כלאיסר פסול ואע"פ שלא חכר כלום כגון שחתב בו יתד עבה ומתני' בפתוח מכלאיסר ובשחיטו מפולש: סימני טרפה. שהבהמה מטרפה בה ולקמיה מפרש ליה: נקלף. סימני טרפה הוא דהייט הגלוזה: נסדק. דהייט גרגרת שנסדק טולה שלא נשתייר בה חולית למעלה וחולית למטה: ניקב. כגון ניקב קרום של מוח: ריאה שנשפכה כקיתון. הכשר שכחוך הקרום נימוח ונעשה כמים: שלא לש קיימי סימפונהא = טרפה. לגמרי מסימני טרפה הוא: הכא מאי. אם נימוח וקיימי סימפונהא דהייט תלבי הזנב שהגרעיון בחוכם: סרוחי מסרחת. מפרש לקמן: כבוש. בחומץ או בחמלח: מבושל. ביזעור כתור כרוחתין: (כדור). העשוי כמין כדור עגול כדור פלוט"ח: המיוס. שיש לבוקין יחד: הבוסר. קטן בפול הלבן: נידלו בדפוס. שעושה לו דפוס כשהוא קטן ונשאר בחוכו ונגדל כמדת הדפוס דפוס פורמ"ח בלע"ז כל דבר העשוי לעשות למדתו דבריס לחריס על גביו כמו מעלין לו בחוכו כעין שהיו עושין קדרות ללחם הפניס שיכניסו העיסה לחוך הקדרה והלחם נעשה בצורתה, כגון חלו קרי דפוס: כמין בריה לחרת. שיש דומה לחחרוג כלל: מאי לאו תפוח מבחוץ. שנפחח בו ונלקב מבחוץ: סרוח מבפנים. וקליפתו קיימת כמין ריאה שנשפכה כקיתון: לא תפח לע"ג דלא סרח. סרח לע"ג דלא תפח. תפח לישנא בלע"ז כגון שנפלו גשמים בחלוח ותפח סרח נרקב ג"כ תפח נרקב = ריקח לע מחמת חולעים שחלטוהו: דומה לבוסר. שגדל כחן והרי הוא שחור: פסול. שנדמה הוא קונטרפח"ט בלע"ז לחבל כוסי עלמו היינו טעם לכבר לחורמיה הוא: הת לן והת להא. לעולם מחני' כוסי מה פסיל ולא קשיא שרחיקל שרחוקין מחרץ טח ושיש רגילים בהם בריייתא לבני בבל שקרובים לטח ורגילין בהם ומכל מקום בגדל כחן ודומה לכוסי=גדמה הוא ופסול: רבי עקיבא. דלחמר דעד גמר ביעוליה לח הוי חחרוג פרי ורבי שמעון לחמרו דבר לחר: פוטר לח החרוגים בקומטן. מן המעשרות: כרבנן סבירא ליה. לחייבין במעשר דפרי הוא הוחיל ומחילחן ומופן חוכל: שבני חדם מוליחין לזריעה. פרי העשוי לנטוח ולא משכחת לה חלח בבבל כל טורט והא דנקטו לחרוגין משום דלא פלוג רבנן בני פלוגחייהו ליחיבי בקומטן חלח בחרוגין ומחומין דקסברי מחילחן ומופן חוכל הוא כדחנן לה פ"ק דמסכת מעשרות כל שמחילחו ומופו לוכל לט"ע שנשומרו במחובר להוסיף חוכל מייב בין גדול בין קטן וכל שחין מחילחו חוכל ומופו חוכל חינו מייב עד שיעשה חוכל כו' החחרוגים והמחומים חייבין בין גדולים בין קטנים ופליג ר' שמעון עלייהו בחחרוגים קטנים שנשחעה לימם לומחן לכל מחומין קיס ליה דלחף על פי שלח בישלו כל טורכן לומחן ובקטני קטנים חפילו בחחומין ודלי פליג הוחיל ומטמח משום מוליחין לזריעה הוח: ומו

לעמר ניקב נקב מפולש לו לבית הסימפוטח לו חסר כל שהוח בלח שום סימפוטח כלל

עין משפט נר מצוה

מסורת השס"ם

מקורזלות פי' בקונטרס פיקול"ם בלע"ז מדודות וטובות לקנח ולא מסתמא כן פרק לולב טובכין (פסחים קף מז.) גבי יש תורם תלם אחד לפרך ולפי שמניין הוולין לחריסה לא ליזיוב הוולין וחזי לכסות בו דס לפור ומקני בתנים מקורזלות ומה שייך להזכיר שם תנים מדודות ומפרש רבינו שם דמקורזלות הייט [כלום] דחזו לחריסה ולזריעה וכן יסד הפייט תחיקת שלומכו בקובב תלה תמיסות להניץ בחיתוך קירזולה:

בשבת שלם תנים מקורזלות מותר להכניס לבית הכסא. כתוב ד' לתוס וכיס הכסא בשבת ואיט מוקף מחיצות ואין כאן אלא מלטול דרבנן ומשום הבריות לא גזור כך פי' בקונטרס *ומדקתמר להכנים משמע דאיכא מחיצות ולמאן דיס הכסא משמע דיס וכן משמע פ"ק דתמיד (דף כז:) דתמר רב ספרא הוה יתיב בבית הכסא תחת ר' תנא נחר ליה ובפרק כהן גדול (סנהדרין יס.) שיהו עשים מספרות בבית הכסא משום יהוד משמע דמקום נמוך היה ומוקף מחיצות ואין רואין העומדים בחוץ ופ"ה החיזו להכנים ותע"ג דמכנים מכרמלית לרשות היחיד ותנא להא לישור מלטול מוקצה תמור מחיסור כרמלית אלא החיזו מלטול במת אלא ע"י ככר או חיטה כדמוכח פרק במה מדליקין (שבת דף ג:) ובפרק טהל (שם דף קמב:) ואיסור כרמלית מחכתן דקרי במת בשילהי המלניע (שם דף לה:) ההוא מיכבת דקרת להו רב נחמן לאפוקיה לכרמלית משום כבוד הבריות ונבי בית הכסא דאיחזו מלטול מבנים משום כבוד הבריות כ"ש דאיחזו מלטול במת אלא מלטול דרבנן *להכנים מכרמלית לרשות היחיד ומיהו לדידן ומקום היחיד לכרמלית ומיהו לדידן דיש לו בית הכסא קטן בבנין אסור כדמוכח בשילהי המוליך יין (שם דף פח: ושם) דקרי רב מסדא להעלותו לחניו לגג ומקשה ליה רבינא מהא דאמריט לעיל מיניה ליטול קיסוס מגלפניו לחנות בו ציניו ומקני ליה חדם קובע מקום לכשובה בכל חדם קובע מקום לבית הכסא ומשמע דהיכא דקבע אסור ואע"פ שפי' שם בקונטרס דהא דבעי למיסר בגג משום טירחא יקירא בהעלאה לגג לא משמע כן פ"ק כי מקשה ליה רבינא מהא דאמריט קיסס מגלפניו לחנות בו ציניו ליקני ליה טלה שמעתתא דהתם דקרי לעלוטי מבנים מקורזלות מלא לפי שהיה יכול להעלותן לגג מערב שבת הוה בעי למיסר כיון דלפעמי להזמיט ומסיק דקרי משום דלין חדם קובע מקום והא דאמר ר' יוחי התם חס יש לו מקום קבוע ליכי התם בשדות חייבי דמקום רחוק הוא ועוטח להזמין מערב שבת אבל לדידן דיש לן מקום קבוע בבית אסור אלא ס"ח כן הזמין ומשמ כיון דנפשיה בני הכי הוה ליה מקני לה לא לפעמי ומקני: **דסיב** ועיקרא דזיקלא. מכאן קשה לפי' בקונטרס דפ' כל שעה (פסחים דף נפ:) דאמרן אלו ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בשבת ותקשיב תרתיעא ומפרש בגמרא לעוטח דזיקלא ופי' שם בקונטרס סיב הדקל שגדל סביב הדקל והכא משמע שהוא מין לינן ומהדרינן אמרינן התם מה מלה מין זרעים לף מרור מין זרעים: **רבי** יהודה אומר מין כוסח הוא בתרבעת מינין שבלולב. ולית ליה הא דתרסיון בפ"ק (דף יב:) בחסף מגרך ומיקבך בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר ומ"מ מודה לרבי שמכניין בדבר המקבל טומאה לפיכך מתרבעת המינים כגון שעשה מהם כלי או פירות דקל דכעיגן דומיא (*דחויר) למ"ד שעני כבוד היו ולמאן דאמר בוסות ממש עכו להם יליף מדלימקא בוסה לחנינה דלא שייך לתקשויי לי מה תנינה בעלי חיים מחבר דלא מכשירין לגמי מתרבעת המינים והא דליפליגו ר"מ ור' יהודה בפ"ק (דף יד:) בגמרים שחין בהם ד' וקתני ומודה ר"מ דחם יש בין נסר לנסר כמלא נסר מינים פסל אחד ביניהן דמשמע פסל נמין פסולת הגורן ויקב כדפירש שם בקונטרס וקתמר דמודה לרבי יהודה לא בשביל שיכשיר רבי יהודה בפסולת גורן ויקב לי נמי מה שנאמר אין מחלתו להתמיר וסופו להקל ליטו דין. כי היכי גוונא פליגי פרק כל שעה (פסחים דף נה: ושם) דר' יהודה אומר אין ביטול ממין לגלח אלא בדבר שיכלה ומהדרי ליה רבנן מחלתו להתמיר וסופו להקל אם לא מצא עשים לשורפו ובשביל קיימת לן כרבי יהודה דתנן בתרת דתמורה (דף נב:) דתמן בשריפה תלמת תשכיון ליה דין לף על פי שסופו להקל

ותו לא מידי. אין לחן אחר דבר זה לגלח סבר ר"ש לע"ע סבר כר' שמעון: **דעבידתא דפי** כמין קרסים קרסים כעין נגנל של רחיים של מיס ורבות לחמעטין. דהוה נמי בריייתו: **והא ר' חנינא** מעכיל בה. לוכל מקלתו: **ונפיק**. ויולא ידי חובתו בעוטר ומבלך תורה אור עליו, והא דנקט "מעכיל" שכל מלכלס ע"י עיכול היה כדתמר בפסחים (דף קו:) המעם מעכיל בבני מעייס רבי יצחק מעכיל בירקא: **ופרכינן ולר' חנינא קשיא מתני'**. דקתני מסר כל שהוא פסול: **ומשנינן בשלמא מתני' לר' חנינא ל"ק** מתני' כיום טוב דשוב לחשמן מן התורה וכעינן לקיומו תמה דכתיב (ויקרא כג) "ולקחתם-לקיומה תמה ,וביום טוב שני נפיק ביה ר' חנינא מע"ג דלא היה שלם: **אלא לרב**. דתמר אין זה הדר קשיא לר' חנינא לפיל מיניה בשני דרב יהודה אמר לולב הגזול פסול ביום טוב שני ואין לו תקנה ואפילו הכי יוצא בו ידי חובתו בראשון ואפילו ביום טוב שני ואפילו ביום טוב שני ואפילו ביום טוב שני

מסורת השס

עין משפט נר מצוה

לא מצא ארבעת מינין יהא יושב ובטל והתורה אמרה "בסוכות תשבו שבעת ימים" סוכה של כל דבר "יכן בעזרא אומר "צאו ההר והביאו עלי זית ועלי עץ שמן ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות (*ועשו) סוכות ככתוב (א) "ורבי יהודה סבר הני לדפנות עלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות לסכך] *ותנן מסככין בנסרין דיד יהודה] אלמא סיב ועיקרא דדיקלא=מינא דלולבא הוא ש"מ,ומי אמר' יהודה ארבעת מינין אין מידי אחרינא לא *והתניא סיככה בנסרים של ארז שיש בהן ד' טפחים ר"ה פסולה,אין בהן ד' טפחים רבי מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר [ומודה רבי מאיר שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר שמניח פסל ביניהן וכשירה] מאי ארז-הדס (ג) כדרבה בר רב הונא *דאמר רבה בר רב הונא אמרי בי רב עשרה מיני ארזים הן שנא' °אתן במדבר ארז שיטה והדס וגו': ר' מאיר אומר אפילו במשיחה כו': תניא *א"ר מאיר מעשה ביקודי ירושלים שהיו אוגדין את לולביהן בגימוניות של זהב אמרו לו *משם ראיה במינו היו אוגדין אותו מלמטה אמר להו רבא להנהו מגדלי הושענא דבי ריש גלותא בי גדליתו הושענא דבי ריש גלותא שיירי ביה בית יד כי היכי דלא תיהוי חציצה רבא אמר °כל לנאותו אינו חוצץ ואמר רבא לא לינקוט איניש הושענא בסודרא דבעינא לקיחה חמה וליבא °ורבא אמר *לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה אמר רבא מנא אמינא לה דלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה? דתנן °אזוב קצר מספקו בחוט ובכוש [כמובל] ומעלה ואוחז באזוב ומזה] אמאי °ולקח ומבל אמר רחמנא אלא לאו ש"מ לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה, ממאי דלמא שאני התם כיון דחבריה כגופיה דמי אלא מהא *נפל משפופרת לשוקת פסול הא

לא מצא ארבעת מינין יהא יושב ובטל והתורה אמרה "בסוכות תשבו שבעת ימים" סוכה של כל דבר "יכן בעזרא אומר °צאו ההר והביאו עלי זית ועלי עץ שמן ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות (*ועשו) סוכות ככתוב (א) "ורבי יהודה סבר הני לדפנות עלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות לסכך] *ותנן מסככין בנסרין דיד יהודה] אלמא סיב ועיקרא דדיקלא=מינא דלולבא הוא ש"מ,ומי אמר' יהודה ארבעת מינין אין מידי אחרינא לא *והתניא סיככה בנסרים של ארז שיש בהן ד' טפחים ר"ה פסולה,אין בהן ד' טפחים רבי מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר [ומודה רבי מאיר שאם יש בין נסר לנסר כמלא נסר שמניח פסל ביניהן וכשירה] מאי ארז-הדס (ג) כדרבה בר רב הונא *דאמר רבה בר רב הונא אמרי בי רב עשרה מיני ארזים הן שנא' °אתן במדבר ארז שיטה והדס וגו': ר' מאיר אומר אפילו במשיחה כו': תניא *א"ר מאיר מעשה ביקודי ירושלים שהיו אוגדין את לולביהן בגימוניות של זהב אמרו לו *משם ראיה במינו היו אוגדין אותו מלמטה אמר להו רבא להנהו מגדלי הושענא דבי ריש גלותא בי גדליתו הושענא דבי ריש גלותא שיירי ביה בית יד כי היכי דלא תיהוי חציצה רבא אמר °כל לנאותו אינו חוצץ ואמר רבא לא לינקוט איניש הושענא בסודרא דבעינא לקיחה חמה וליבא °ורבא אמר *לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה אמר רבא מנא אמינא לה דלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה? דתנן °אזוב קצר מספקו בחוט ובכוש [כמובל] ומעלה ואוחז באזוב ומזה] אמאי °ולקח ומבל אמר רחמנא אלא לאו ש"מ לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה, ממאי דלמא שאני התם כיון דחבריה כגופיה דמי אלא מהא *נפל משפופרת לשוקת פסול

[ג"ל לעשות]

[נעיי יד.וש"נ]

שם: יז:

תענית כה: ר"ה כג.ש"נ פ:

[תוספתא פ"ב]

[פסחים כה:וש"נ]

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מאי מרז מרז סדום (כדבסי וכו' סיפה ותדם) תפ"מ וכ"כ בס"ת אינו: (ג) תוס' ד"ס כי היכי וכו' דכתיב ותלח כל כלי הברית אשר בהיכל שם:

הגהות הגר"א

[א] (ונ"י סכך טו' עד נסכך) תפ"מ:

גליון השס

גמ' ויקבצו מרז. עיין מ"ש לעיל בגליון דף יב ע"ב ד"ה מרז ולעיל שם: שמוגבלת לחמר לקיחה ע"י ד"ס עיין יומא דף מה ע"ב בס"י ד"ה רב הב פפא:

[דל תפסיק כ"ל]

[וע"ע תוספות זבחים כד. ד"ה פועל ולפסל]

להקל ותימה להכא הין הלכה כר' יהודה דלא מכשר לולב בד' מינין דסתם מתני' בפ"ק (דף ו:) כרבנן בהדלה עליה לח הגפן ולח הלענה דקתני לו בקלן כשרה וי"ל דהא ד"ל התם כרבי יהודה הייט מכח דין אחר וליף במה מלינו מנותר בכל תורתינו ומצין ישנו בכל תורתינו מה נותר בחיבור אף חיבור בחיבור דהא ת"ש אחמרו לן חכמים תפסם תלוי וחסותם הכא על הספק יוציאו שהם בכל תורתינו ואת תמרת בקבורה ומתק ר' יהודה ללמוד הדר ביה מהיות לע"ג דהוה ספק לחן ספק לחן מתוך דברי עצמו במה שהומר במקום אחר דטהר בקבורה אבל חין סברין בסריפה ואין כאן יוכיח:

והביאו עלי זית. רבי יהודה הוה מוקי ליה לדפנות:

מאי ארז הדס כדרבה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא אמרי בי רב עשרה מיני ארזים הן שנא' °אתן במדבר ארז שיטה והדס וגו': ר' מאיר אומר אפילו במשיחה כו': תניא *א"ר מאיר מעשה ביקודי ירושלים שהיו אוגדין את לולביהן בגימוניות של זהב אמרו לו *משם ראיה במינו היו אוגדין אותו מלמטה אמר להו רבא להנהו מגדלי הושענא דבי ריש גלותא בי גדליתו הושענא דבי ריש גלותא שיירי ביה בית יד כי היכי דלא תיהוי חציצה רבא אמר °כל לנאותו אינו חוצץ ואמר רבא לא לינקוט איניש הושענא בסודרא דבעינא לקיחה חמה וליבא °ורבא אמר *לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה אמר רבא מנא אמינא לה דלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה? דתנן °אזוב קצר מספקו בחוט ובכוש [כמובל] ומעלה ואוחז באזוב ומזה] אמאי °ולקח ומבל אמר רחמנא אלא לאו ש"מ לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה, ממאי דלמא שאני התם כיון דחבריה כגופיה דמי אלא מהא *נפל משפופרת לשוקת פסול הא

אמאי ונתן אמר רחמנא הלולב שמע מינה כתיבה על ידי דבר אחר שמה כתיבה הכא נמי לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה. כך כתוב בכל הספרים וקשה מאחר דמה לו לתקן מנחתיה הא גבי פרה כתיב לקחו ולקחו לעומת מעפר שרפה הא הפילו הוא. במתניתין דומיא דנפל מתניו שלא תחז בחפר עלמו שלא תחז בשפופרת ועטרה לתוך קוקס כשר: ה"ג אמר רחמנא שלא ימ"מ לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה: ותמר רבה גרם בכולהו. לא לידון לחיים לוליבא בהוסטנא. לאחר שתגד תורה אור הטרפה והסדם יחד לא יחתוך הלולב מלמעלה בתוך התגד: דלמא נפרי טרפי. הלולב מטיר עלי ההדס והטרפה ומסתיירין בתגד ותולין בין מין למין ואינם לגודים יחד להיות לקיחה אחת: לא ("ליגוד) חיישים לוליבא בהוסטנא. אם הוא לרוך יומר מדלי מן הערבה ובא לקצוץ ממתח לא יקצוץ כשהוא לגודה שלא יוליאנו ויגוד ממתח ויחזור ויתגוד: דמסתיירי הולא. של לולב תלוטין מן הסדרה בתוך התגד לפי שעלי הלולב לרוכים ומחוברים מתחת הסדרה ומסכין ושוין בכגד גוהו של לולב וכשקוצץ מתחת נמלאו תחוכין מן הסדרה ונסתיירין בתגודה: לחבור להריח בו. דגמרינן מסוכה דילפין בפרק קמא (דף ח.) רחל שם שמים על עלי סוכה ליתמר בהגאה כל שבעה הוחיל והוקנו למצוה: מריחת. שהוא דרך הגאתו לקליה: הדס במחובר. לעניין שבת נקט לה כל יומות השבה: כי צריכים ליה. כלומר אע"ג דצריכים ליה להריח, לא תחי למיתלש, דהא במחובר נמי מריח ליה שפיר ושיו מרוח בקלילתו שישכח ויתלשנו: לחבל לחברוג לולבילה קלי. כי מורח ליה מלבי ותלים ותליל ליה ותף שם תוכלי במחובר תין לך תוקם גדול מזה: הוחיל וגבוה מכולן. *תחוב הוא וקרקע התגד על שמו: ולגבהיה לחתברוג. דקלקתי דייט הא דתמרן לעיל(נב:)שדרו של לולב לריך שיעלה למעלה מן ההדס טפח: ובמינו. גבוה מלמעלן: **מתני'** תחלה ושוף. הולו שבתחלת הפרק והולו שבסוף הפרק בסוף ההלל, מן "הולו" עד סוף ההלל=חולת פרקמטיא במין פרשיות של ספר תהלים: **גבי'** נעשנו מאן דכר שמיה. שיהא לולב חייב לנענע דפשיטא ליה לתנא וקבעי היכן היו מנענעים: כדי לנענע בו. ללמת מלה לנענע כדלקמן לעטר רוחות רועות וטלנים לעיס: כילד עושה. לוחם שהוא לריך להניפה יחד חייב כדכתיב (ויקרא כג) והניף הכהן לוחם של לחם וגו' על כבי כבשים וגו' הכבשים חיים ומניח שתי הלחם על שני הכבשים הלכתיב על לחם הכבורים תטופה על שני כבשים ולף על גב דריסיה דקרא משמע לוחם של לחם ילפינן לה במתחות מלחם המלואים דלחם למעלה: הוף. הייט מוליך ומביא ומעלי"ר בלע"ז: הורס. מעלה ואין עלייה בלא הורדה והיי קרא לוא בכבשי עלרת כתיב חלת במלואים ומיהו כל תטופות ילפינן מינה: למי שהרכב רוחות שלו. מלוה זו לא טוען לשמו כן מלאה בהגפתו: זאת אומרת. הא דלרבי יוסי דקאמר תטופה טוענת רוחות ועלים לעיס שירי

הא הפילו הוא כשר אמאי ולקחו ונתן אמר רחמנא אלא לאו שמע מינה לקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה ואמר רבי לא לדוץ איניש לולבא בהושענא דלמא נתרי טרפי והוי חציצה ורבנן אמר מין במינו אינו חוצץ ואמר רבי לא ליגוז איניש לולבא בהושענא דמשתיירי הוצא והוי חציצה ורבנן אמר *מין במינו אינו חוצץ ואמר רבי *הדס של מצוה אסור להריח בו אתרוג של מצוה מותר להריח בו מ"ט הדס דלריחא קאי כי אקצייה מריחא אקצייה אתרוג דלאכילה קאי כי אקצייה מאכילה אקצייה ואמר רבי הדס במחובר מותר להריח בו אתרוג במחובר אסור להריח בו, מ"ט הדס דלריח קאי אי שרית ליה לא אתי למגזייה, אתרוג דלאכילה קאי, אי שרית ליה אתי למגזייה, ואמר *רבי לולב בימין ואתרוג בשמאל מ"ט הני תלתא מצות והא חדא מצוה א"ל ר' ירמיה לר' זריקא מאי טעם לא מברכינן אלא "על נטילת לולב" הואיל וגבוה מכולן, ולגבהיה לאתרוג ולבריך? א"ל הואיל ובמינו גבוה מכולן: **מתני'** יהיכן היו מנענעין? "בהודו לה' תחילה וסוף "ובאנא ה' הושיעה נא" דברי ב"ה וב"ש אומרין אף "באנא ה' הצליחה נא" א"ר עקיבא צופה הייתי ברבן גמליאל ור' יהושע שכל העם היו מנענעין את לולביהן והם לא נענעו אלא "באנא ה' הושיעה נא": **גבי'** נעשנו מאן דכר שמיה? התם קאי *כל לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לנענע בן כשר וקאמר "היכן מנענעין תנן התם *שתי הלחם ושני עשרת כיצד הוא עושה? מניח שתי הלחם על גבי שני הכבשין ומניח ידו תחתיהן ומניף ומוליך ומביא מעלה ומוריד שנאמר °אשר הונף ואשר הורם" א"ר יותנן *מוליך ומביא למי שהארבע רוחות שלו מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו במערבא מתני הכי א"ר חמא בר עוקבא א"ר יוסי ברבי חנינא מוליך ומביא כדי לעצור רוחות רעות מעלה ומוריד כדי לעצור טללים רעים, א"ר יוסי בר אבין ואיתימא ר' יוסי בר זבילא זאת אומרת שירי

שתי הלחם על שני הכבשים כדכתיב על לחם הכבורים תטופה על שני כבשים ולף על גב דריסיה דקרא משמע לוחם של לחם ילפינן לה במתחות מלחם המלואים דלחם למעלה: הוף. הייט מוליך ומביא ומעלי"ר בלע"ז: הורס. מעלה ואין עלייה בלא הורדה והיי קרא לוא בכבשי עלרת כתיב חלת במלואים ומיהו כל תטופות ילפינן מינה: למי שהרכב רוחות שלו. מלוה זו לא טוען לשמו כן מלאה בהגפתו: זאת אומרת. הא דלרבי יוסי דקאמר תטופה טוענת רוחות ועלים לעיס שירי

הדס של מצוה אסור להריח בו אתרוג של מצוה מותר להריח בו מ"ט הדס דלריחא קאי כי אקצייה מריחא אקצייה אתרוג דלאכילה קאי כי אקצייה מאכילה אקצייה ואמר רבי הדס במחובר מותר להריח בו אתרוג במחובר אסור להריח בו, מ"ט הדס דלריח קאי אי שרית ליה לא אתי למגזייה, אתרוג דלאכילה קאי, אי שרית ליה אתי למגזייה, ואמר *רבי לולב בימין ואתרוג בשמאל מ"ט הני תלתא מצות והא חדא מצוה א"ל ר' ירמיה לר' זריקא מאי טעם לא מברכינן אלא "על נטילת לולב" הואיל וגבוה מכולן, ולגבהיה לאתרוג ולבריך? א"ל הואיל ובמינו גבוה מכולן: **מתני'** יהיכן היו מנענעין? "בהודו לה' תחילה וסוף "ובאנא ה' הושיעה נא" דברי ב"ה וב"ש אומרין אף "באנא ה' הצליחה נא" א"ר עקיבא צופה הייתי ברבן גמליאל ור' יהושע שכל העם היו מנענעין את לולביהן והם לא נענעו אלא "באנא ה' הושיעה נא": **גבי'** נעשנו מאן דכר שמיה? התם קאי *כל לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לנענע בן כשר וקאמר "היכן מנענעין תנן התם *שתי הלחם ושני עשרת כיצד הוא עושה? מניח שתי הלחם על גבי שני הכבשין ומניח ידו תחתיהן ומניף ומוליך ומביא מעלה ומוריד שנאמר °אשר הונף ואשר הורם" א"ר יותנן *מוליך ומביא למי שהארבע רוחות שלו מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו במערבא מתני הכי א"ר חמא בר עוקבא א"ר יוסי ברבי חנינא מוליך ומביא כדי לעצור רוחות רעות מעלה ומוריד כדי לעצור טללים רעים, א"ר יוסי בר אבין ואיתימא ר' יוסי בר זבילא זאת אומרת שירי

רבינו חננאל

דריקין מינה מעמא דנפל הא הפילו הוא מן השפופרת בכוונה לשוקת כשר. ואמאי ולקחו למצא וגו' אלא ש"מ לקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה. אמר רבה לא לידון אינש כלומר לא ינענע לולב בהושענא דלמא ניתרי פרטי דהושענא בנענעה זו והוציין בין הלולב ובין הושענא. רבא אמר מין במינו אינו חוצץ וכן אמר רבה לא יתחוך אדם קנה הלולב היוצא מתחת ההדס אחר שאגדו שמא ישאירו מן ההוציין שנתחוך עיקר בכלל אותן שהיו יוצא מן ההדס ונשאירו התוצין בלא עיקר ותתבטל. רבא אמר מין במינו אינו חוצץ. הדס של מצוה שהוא עם הלולב מוקצה הוא ואסור להריח בו אבל האחרוג מותר להריח בו כי לא הקצהו אלא מן אבילה. וכן הדס במחובר אסור להריח בו גזירה שמא יתלש. אחרוג מותר דלא אתי למתלש דלאכילה עביד ולאכול מיניה הוא לא שריה ליה. אמר רבה לולב בימין שהוא מצות בהדרי ועליה מברכין הואיל ומינו של לולב גבוה מכולן. אתרוג בשמאל שהוא חד מצוה. כיון ששנינו לולב שיש בו ג' טפחים כדי לנענע בו. אמרנו ובהיכן היו מנענעין בהודו לה' תחלה וסוף ובאנא ה' הושיעה נא. ונענע זה ולחי מוליך ומביא מעלה ומוריד ששנינו במנחות בענין שתי הלחם וכבשי עצרת. ואמר רבה התם וכן בלולב. אלא צריך לנענע בהולכה ובהבאה בג' פעמים ולחי מוליך ומביא מעלה ומוריד. וכן קבלנו מרבינו האי צ"ל. והשתדנו ביקור בזה מתלמוד א"י. דגרסינן התם רב חייא בר אשי בשם רב נופל ללולב ומנענע שופר ותוקע וכשמניע זמן ק"ש קורא ומתפלל. תני צריך לנענע ג"פ על כל דבר ודבר. ר' יצחק בעי הכין חד ועשרא בעי הכין חד

הגהות הביח

(ה) תום' ד"ה ממתי וכו' דתפי' אקיל בריי (ג) באי"ד פריי ופיסק אקיל מרי מפסיר ויסיב מד מעים:

* תחיבות קוקס אי: כי מבכוות אמ: מיין טקיפ אשמעת בבריי. קוקס

---

1. ניזקין טו ב"ק ו.

2. תענית טו: ד"ה ותמר

[ע"ל ליגוז]

[זכחים קי. בכורות טו.]

* שיטת ◇ ר"מ שמעתין סדרה שלישית ובבבא בתרא לא הא זהלון

נשעל נמ:

(ו) תום' ד"ה ממתי וכו' דתפי' אקיל בריי (ג) באי"ד פריי ופיסק אקיל מרי מפסיר ויסיב מד מעים:

נשעל כמ: ומ"ש

מנחות פפ.

שם פב. ע"ש

גליון השי"ם

גבי' ותמר רבה התם במחובר. עיין בר"ן ס"ג דבילה דף קלי ע"ש כאן בשם הבעלוטים כבי' בכתן בטיפוך דסדם במחובר תמור לכריח בו מחבוי שבי ס"ש וכ"כ בפנים תחבי"ו:

הכין חד או הכין והכין חד. פי' כבר אמרנו צריך לנענע ג"פ. בעי ר' זירא תהולכה תחשב פעם אחת ותחבאה פעם אחת או [הולכה]והבאה פעם אחת נחשבים פעם אחת (בפרה) [בנדרים] ג"פ בשנים ו' פסמנים מעבירין על הבתים וצריך לכסבם על כאי"א ג"פ. ו' ועירא בעי הכין חד והכין חד או הכין והכין חד ולא אישמעה. וכיון דלא אישמעה עבדינן לחומרא ג"פ הולכה והבאה כאי"א ג"פ.

שירי מצוה. מצוה שהיא שירים שתיקנו בעבר לעשה כפרה לעפ"כ תשובה היא לעבר לא הפורעונות. שהרי תפוסה שירי מצוה היא. ואינה מעכבת כדתניא בתורת כהנים ומייתינן לה בגמרא דיומא (דף ה.) לתפוסה לכפר וכי תפוסה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם שאם עשאה לתפוסה שירי מצוה שהיירה ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו לא עשה מן המובחר וכיפר כלומר לעפ"כ כיפר שאין לריך להביא קרבן אחר: ובן לובן. מולין ומביא מעלה ומוריד: ממני ליה. מולין: ומייתי. מביא: גירסת בעיניה דסמעת. הרי זה לקן בעיניו של שנן שרוחה בעיניו שאין בו בית לנתק מעליו על מנת: ולאו מלתא היא. אין נכון לומר כן: לאיגרויי. שיתגרה בו שנן שהוא יגר הרע ויעיזנו לתשות מעל קונו ויימסר עצמו על הדבר: מתני' יטול על שלחנו. שם שכח ולא כטל קודם לכילה לריך להפסיק שעורתו ולישול לוחר: גמ' שם התחילו מן מפסיקין. גבי תפלת המנחה תנן לה במסכת שבת" לא יגיה אדם לפני הספר ולא יכנס לא לאכול ולא לדון ושם התחילו קודם המנחה ומשכה שעודנו והגיע זמן המנחה מן מפסיקין" - אין לריכין להפסיק שעונדתן כלתחלה: היה לריכה שהות ביום. שם בדליכה שהות שתספיק שעודנו שתמשך שעודנו עד שתחשך: ומתי קונית. דתפלה כלובא דליכטריך רב ספרא לשטויי היא גופה קשיא-לובא מלובא ריפא דקתני מפסיק וסיפא משמע יתחיל שם ילכה שהרי יש לו שהות כל היום: דלמא מלוה לתפסוקי. שמא יפתנו ויפסע: תלת אמר ר' זירא לעולם. כי תצטריך רב ספרא לשטויי מפסיקין דמדאורייתא היא לכל תפלה דרבנן: תלת לי קשיא. דתצטריך רב ספרא לשטויי היא גופה קשיא-לובא מלובא ריפא דקתני מפסיק וסיפא משמע יתחיל שם ילכה שהרי יש לו שהות כל היום: דלמא מלוה לתפסוקי. שמא יפתנו ויפסע: תלת אמר ר' זירא לעולם. כי תצטריך רב ספרא לשטויי מפסיקין דמדאורייתא היא לכל תפלה דרבנן: מתני' מקרין חומו. כך היו נוהגין לחד קורא לת ההלל ומוליא לת הרבים, ושם היה עבד לו תשה לו קבן הוליל ואין מתויב בדבר אין מוליא לת המתויב מידי חובתו הלכך שנה לחרים כל מה שהוא לומר: ותבא לו מחירה. שלא למד, ושם למד תבא לו מחירה שמבזה לת קול לעשות שלוחים כלומה: שונה למחרים הלעיה. על כל דבר שהוא לומר, והכי קתני לה במסכת סופה (דף נ:) כיצד לחרים שירה בית: כגדול המקרא לת ההלל והם עונין לחרים הלעיה, משה לחר מחזירה לה' והם לומרים לשירה לה' משה לחר מחזירים לשירה לה' הלעיה לה' לחר מחזירה לה' והם לומרים לשירה לה' הלעיה: לכפול. כל פסוק ופסוק וכהנו כן מפני שים פרשה שכולה כפולה "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, קרלתי יה ענני במרחב יה ה' לי יה' לי, טוב לחסות בה' מבטוח באדם, טוב לחסות בה' מבטוח ביסי לי ליטושה קול רנה וישועה ימין ה' ימין ה' לי לת לחמות ולמות לי ונספר פתחו לי שערי זה השער וגו' אבן מאוהך ולמצה ליט ("כופל") והייט דלחרים לקמן (דף נם.) מוסיף לכפול מאוהך ולמצה: גמ' בחמת לחמרו. כל בחמת=הלכה היא ואין מולק בדבר: בן מבכר לאביו. ברכות המזון מפגיע לחיעך לחייב מלרכן ובמסכת ברכות פרק מי שמתו (דף כ:) מוקים לה כגון שלא לכו חבין חלת כזית לו כבילה דהוי שיעורת לרכן דמלחורייתא לת מיחייב עד דשבע דכתיב "ואכלת ושבעת וברכת" הלכך חתי מלרכן ומפיק מלרכן: שלחנו ובניו מברכין לו. דוחקי מחמת שלח למד הוא: הלכתא

שירי מצוה' מעכבין את הפורעונות שהרי תנופה-שירי מצוה היא ועוצרת רוחות וטללים רעים ואמר רבא ובן בלולב, רב אחא בר יעקב ממטי ליה ומייתי ליה, אמר "דין גירא בעיניה דסמנא" ולאו מלתא היא משום דאתי לאיגרויי ביה: מתני' מי שבא בדרך ולא היה בידו לולב ליטול, לכשיכנס לביתו יטול על שלחנו. לא נטל שחרית יטול בין הערבים *שבל היום כשר ללולב: גמ' אמרת "נוטלו על שלחנו" למימרא דמפסיק [אם התחילו אין מפסיקין] אמר רב ספרא ל"ק הא דאיכא שהות ביום הא דליכא שהות ביום, אמר רבא מאי קושיא דילמא הא דאורייתא הא דרבנן, אלא אמר רבא אי קשיא הא קשיא לכשיכנס לביתו נוטלו על שלחנו אלמא דמפסיק והדר תני לא נטל שחרית יטול בין הערבים אלמא לא מפסיק, אמר רב ספרא ל"ק הא דאיכא שהות ביום הא דליכא שהות ביום, א"ר זירא *מאי קושיא דלמא מצוה לאפסוקי ואי לא פסיק יטול בין הערבים שבל היום כשר ללולב, אלא אמר ר' זירא לעולם בראשונים מעיקרא ודקשיא לך הא דאורייתא הא דרבנן, הבא ביום טוב שני דרבנן עסקינן דיקא נמי מדקתני מי שבא בדרך ואין בידו לולב הא ס"ד ביו"ט ראשון מי שרי: מתני' *מי שהיה עבד או אשה או קטן מקרין אותו עונה אחריהן מה שהזאומרין וחבא לו מאירה. אם היה גדול מקרא אותו עונה אחריו הללויה. *מקום שנהגו לכפול יכפול, לפשוט יפשוט, לברך יברך, הבל כמנהג המדינה: גמ' ת"ר *באמת אמרו: בן מברך לאביו, ועבד מברך לרבו, ואשה מברכת לבעלה, אבל אמרו חבמים תבא מאירה לאדם שאשתו ובניו מברכין לו אמר רבא

הלכתא

מאי קושיא דלמא הא דאורייתא והא דרבנן. תימה והכי קתני טיוס דאורייתא כדאמרי' פ' מי שמתו (גרסת דף כ: ושם) כשיס חייבות בקידוש היום דבר תורה והא דמשמע בריש מיר (דף ג:) שהוא מדרבנן לין הוא מדרבנן דלריך לאכור על היין מעה כיון דרשות וקאמרינן מאי היא קידושא ואבדלתא מוסבא ועומד הוא ומשני קידוש עלמו דאורייתא ואפ"ה ת"ר יוסי ברים ערבי פסחים (דף ק. ושם) דאין מפסיקין ופסקינן התם הלכה כר' יוסי בע"ם וכר' יהודה בערב פסח וי"ל דשאני קידוש היום שיכול לקדש כיוס כבלילה וליכא למיחש לפשיעות' כולי האי ועוד לפי שעוסק בסעודת שבת לא חייסינן כולי האי שמא יחעלל בקידוש היום: יום טוב שני כדרבנן. ואלמי הוה מלי לשנויי דליידי ולידי ליכא שהות חלת מסום דכולי יומא זימנין הוא חייסינן טפי למימר אחי למיפסע כדאמרינן פ"ק דשבת (דף י.) בשמחה כיון דקביעא ליה זימנא מירתא ולא אחי למיפסע ערבית כיון דכולי ליליא זמניה לא מרתא ואחי למיפסע ואין לומר משום דהתם ליליא זמן שיכה וחייסינן טפי דל"ק ההוא טעמא ס"ל למימר התם ו"ל דתפלה לריכה שהות ומהעלל בה טפי מעטילה לובא דמכי חנבהיה נפק ליה: מדקתני מי שבא בדרך. תימה בסוף פ' תפלת השחר (גרסת דף ל.ושם) אמרי' השכיס ללחת לדרך מביחין לו סופר ומוקף [לובא ומנעגע] והייט ביום טוב ו"ל דהיכא דליכא למיטעי לית לן חיש ומייתי בהולך בדוך התחש למוקף שבא חכם ועוד דהתם קאי השכיס ללחת לדרך שמביחו הולך לקראת חכם ושמע לובא קודם שילא לבל הכא קאי מי שבא בדרך וכשיכנס בביתו טעל לובא משמע שמחקום רחוק בא לביתו: מי שהיה עבד ואמה. משמע כאן דלחמה פטורה מהלל דסוטות וכן לעניין ושמעת משום דמשה שהזמן גרמה היא ת"ש דבהלל דלילי פסחים משמע בפרק ערבי פסחים (דף קח.) דמחייבי נד' סוטות ומסחמא לא חיקו ר' סוטות חלת כדי לומר עליהם הלל ותנגד שאני הלל דפסחא דעל הכוס כת שלא למד ואם למד מבזה לו מאירה. כן פי' בקונטרס, ועל מאחו וכיון מברכין לו בגמרא היה לו לפרש כן דמתני' מיירי בלא למד שמקרין לותו ועונה אחריהן מה שהן אומרים ומשום דמבזה כמה שלחו מברכין לו דלחו בני חיובא ניהו המקרין לותו קלייט ליה דהא בגדול מקרא לף על פי שאין מחויב חלת הלעיה לפניך בשמיעה לחודיה ואבא לו מאירה לעבד ואמה נמי לת מיחייבי בהלל דמלות עשה שהזמן גרמה הוא: באמת אמרו. אין זה מענין מלכיחו ולא מייחי ליה חלת לגב גרלת דאבא לו מאירה דהכא לת חייבי במקרא לותו דכפ' מי שמחו (גרסת דף כ:ושם) רולה לדקדק מכאן דכשיס חייבות בברכת המזון דלורייתא מדמוליחה אחריס ידי חובתן ופריך קטן היכא למימר דלורייתא חלת הב"ע דאכל פיעורת לרבן ומפיק לרבן ובסוספתא קתני נבי ברכת המזון לתין אמה ועבד וקטן מוליאין לת הרבים ידי חובתן והיכא דאכל פיעורת דלורייתא ואין יכול לדקדק מכאן "דברכת המזון דלורייתא דלמא לת הוי דלורייתא כיון דאין מלטרפות לזימון כדתנן פרק שלשה שאכלו (שם דף מה.) אין מוליאות לפ"ם שהאיש מוליאין שאינו חייב דמחייב טפי לי נמי משום דרבים זילא בהו מלחת דהרי מגילה דכשיס חייבות בה ופירש בה"ג דאין כשיס מוליאות לת הרבים ידי חובתן במגילה:

הלכתא

(קדושין נ.פ.)

(מגילה כ:)

(ע"ז כפו:)

ג' ס"ת ואינו יכול לקדש מכאן דאין חייבות בברכת המזון דלורייתא דלמא חייבות דלורייתא הלא כיון דאין מלטרפות

ברכתו של מי שבא בדרך

נ"ב נטל לולב בפקר ראשון בגין לפסיק סיוטתא

פר א מיי' פ"ו מהל' לולב הלכה י סמג עשין מד טוש"ע או"ח סי' תרנ סעיף ב:

פה ב ג מיי' פ"ג מהל' מעוכה הלכה יד טוש"ע או"ח סי' תכב סעיף ג:

פן ד מיי' פ"ה מהל' ברכות הלכה ה סמג עשין כו:

רבינו חננאל

פ' כסכס. כבו לכסכוסי קרטי [נמו"ק דף י' ע"ב] והוא כמו חיכוך ובעיא דר' ירמי' התם בסס"ערה ולא אישפשמא ועלתה בתיקו:

כתני' מי שבא בדרך ואין בידו לולב כשיכנס לביתו נוטלו על שלחנו וכו'. אלמא מפסיק מעודתו ונוטלו ואוכל. אינו והתנן בשבת פ"א לא יבנום לאכול פחות למנחה עד שיתפלל וקתני אם התחילו אין מפסיקין. ושנינן אי איכא שהות ביום כדי לאכול ולגמור סעודתו ואח"כ מתפלל אינו מפסיק. ואם אין שהות ביום מפסיק. ומתני' בלילה שהות ביום. ואתא רבא ושני שנויא אחרינא ואמר לא שני לן בין מצוה דאורייתא למצוה דרבנן. ולא בהריא שנינן מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה. הלכך לולב דמדאורייתא מפסיק. תפלה דפרבנן לא מפסיק. אלא מתני' היא נופא קשיא קתני כשנכנס לביתו נוטלו על שלחנו אלמא מפסיק ותדר תני לא נטל שחרית יטול בין הערבים אלמא לא מפסיק בשחרית. ומשני *)רב אשי לא שנוי לולב לתפלה. ואפר לכתפלה איבעי ליה לאפסוקי ואי לא מפסיק יטול כל היום. אי הכי קשיא הכא קתני יטול על שלחנו אלמא מפסיק. ותתם קתני ואם התחילו אין מפסיקין (לכתפלה לא). לעולם כדאמרינן הא דאיכא שהות ביום אין מפסיקין. ואי ליכא שהות ביום מפסיק ומתני' נמי הכי קתני אין שהות ביום יטול על שלחנו אלמא מפסיק. ואם יש שהות ביום אינו מפסיק שאם לא נטל שחרית יטול בין הערבים שכל היום כשר ללולב. ושנינן הא דלולב דאורייתא ותפלה דרבנן לא מצית אמרת מדקתני מי שבא בדרך אלמא מתני' דבשאר חיובים דמדרבנן היא. דאי ס"ד ביו"ט ראשון שהוא מן התורה כדרבתיב ולקחתם לכם ביום הראשון וגו'. מי שרי לסטויי באורחיה אלא ש"מ **)דמדרבנן בשאר חיובים ניתנו: כתני' מי שהיה עבד או אשה או קטן מקרין אותו עונה אחריהן מה שהן אומרים כו'. אמר רבא

*) גרסת ר"ל לעולם טוס לובא לתפלה וכו'

**) גרסת ר"ל חלת ב"ש בשאר טיוסים דמדרבנן ניכוו.

הלכתא גיברתא לילה למשמע ממנהגא דהלילה. במקום שׁ כל רבה היו כולם בקיאים בהלל והיו כולם קורלים את ההלל עם שׁליח צבור כמו שׁהוא קורלים עכשׁיו ולא היו סומכים עליו כלל כדפירש בקונטרס הלא שׁהגו לעשׂות בהך דוכתי דמפרש והולך כדי ללמוד מהן הלכה למעשׂה לבקי ולמי שׁהיו בקי וגדול מקרא לותו לו קטן ומה שׁיּוּן הוא שׁהגו עכשׁיו לעשׂות כן משום דמנהגא קבי ליה (והיכא דמהוג מהוג) והיכא דלא מהוג לא מהוג: **הוֹא** לומר הלוויה. שׁליח לצבור והלבור עוֹנין לחריו הלוויה והוֹא שׁוֹתק עד שׁיעבו והשׁתא לית מפרש היכך מצרכין שׁגם הלבור מייבין לברך קודם שׁיתחילו ושׁמא כולם מצרכין יחד ולקך על פי שׁהלבור שׁוֹתקין עד שׁיפסוק שׁליח צבור הלוויה לין למוש בכך:

מבאן שׁהם היה גדול מקרא לותו עוֹנין לחריו הלוויה. ממחני' שׁמעיון לה ללא מפרש והולך כל הלכתא לחיכא למשׁמע ממנהגא:

מבאן שׁמלה לעשׂות ברחשׁי הפרקים. פירש בקונטרס מכלן שׁברחשׁי הפרקים לריכין לעשׂות רחשׁי הפרקים ולא שׁני להו בהלוויה משׁמע מתוך פירוש הקונטרס שׁברחשׁי פרקים עוֹנין רחשׁי פרקים ולא יותר ועל כל דבר תוֹן מרחשׁי פרקים עוֹנין הלוויה עד שׁיגמור לת ההלל וכן פירש במחניתין וכסוף פרק כשׁם (סוטה דף ל: ושׁם) לית משׁמע הכי דתניא בגמרא כיצד לחמרו ישׂראל שׁירה כגבול (ג) מקרא לת ההלל והן עוֹנין לחריו רחשׁי פרקים משׁמע שׁמתחילה הפרק עד סופו עוֹנה רחשׁ (רחשׁ) פרק על כל דבר ודבר עד סופו וכן פרק שׁני עוֹנה רחשׁ פרק שׁני ועל כל דבר ודבר עד סופו וכן טלס כגון הלוויה בלחת ישׂראל ממלריס לת לטו ה' לת לטו להבתי כי ישׁמע ה' הלטו לת ה' כל גויס הודו לה' כי טוב וכמה מתחלת הלל עד הודו פרק לחד מדלת עשׂה במנהגא דהלילא סימן לדבר עד הודו דבפרק רחשׁון הכא לחריו היה להם לעשׂות סימן זה ומה שׁמוהגין עכשׁיו לצבור לומר שׁלשׁה לימרו נא והלבור עוֹנין על כל לחד ולחד הודו ולא מלינו מנהג זה בש"ם מ"מ נפקי מהכך קרלי דמשׁמע כעונה:

הוֹא לומר תנת ה' הושׁיעה נא והם לומרים תנת ה' הלליחה נא וכו'. ולפ"ג דלמרין במגילה (דף כג.) לין מפסיקין בפסוק הלא לחיטוקים הכא שׁהי שׁלמרוהו שׁני כני מדם כדלילת בערבי פסחים (דף קיח.):

שׁמע והלא עונה יפה. מי שׁהיו יודע לקרות והלא לעוֹת שׁם שׁמע ויכין לת לבו לשׁמוע לף על פי שׁלא עונה יפה וכן למפללין בלבור ושׁליח לבור לומר קדושׁה לו יהא שׁמיה רבה מבורך יתקבו מפללין ויֹשׁמעו והרי הן כעוֹנין ולכשׁיגמור קדושׁה יחזרו לתפללן וכן יסד רב יהודלי גאון בה"ג כדפירש בקונטרס וקשׁה מהא דלמרינן פרק מי שׁמתו (גרסת דף כח:) שׁם יכול להתחיל והלא גמור עד שׁלא יגיע שׁליח לבור לקדושׁה יפפלל ושׁם ולו לא יפפלל "ו"ל שׁם כן במודים ומה לן כולי האי יפפלל כדרבו ולכשׁיגיע שׁם יסתוק חלא ודאי שׁם היה שׁוֹתק היכא שׁמיעתו הפסקה תפללתו ומיהו שׁמא תע"ג דשׁמוע כעונה מ"מ עונה עדיף ומלה מן המובחר": **אמר** רבה לא לימא אינש "ברוך הבא" והדר "בשׁם ה'" אלא "ברוך הבא בשׁם ה'" בהדדי (*א"ל רב ספרא משׁה שׁלין מַחֲר מקרא לותו, חלא לימא "ברוך הבא" ויעשׂים בינתים והדר "בשׁם ה'" חלא קיימא חזכרה לתילתא ולעיל ומיתי כמולילתו לבטלה מלא

[ג"ל מלך יהודה]

[נרסת מס:]

[ג"ל כל דברי הספר]

[ג"ל מלך יהודה]

[ג"ל קדושה]

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה טוֹת לומר סלנו וכו' שנחלל מקרא לותו שׁמוֹנה:
(ג) תוס' ד"ה מכלן וכו' כגבול כמקרא לת וכו' עונה רחשׁ פ' רחשׁון על כל דבר:

הלכתא גיברתא. הלכות גדולות: **ממנהגא דהלילא.** ממה שׁהגו רוֹחים שׁמוהגין עכשׁיו בימיו בבתי כנסיות כדמפרש וחזיל שׁהיו מוהגין לעשׂות הללויה שׁמי פעמים ולא יוֹתר ולומרים כל ההלל עם המקהל על הודו ושׁוֹנין הודו לחריו וחוזרין וקוֹרין עמו עד לתת תורה אור ושׁוֹנין לתת הושׁיעה נא ולתת הלליחה נא לת לחריו כמו שׁהגו עוֹשׂין ולין זו כקריית הרחמוֹנים שׁהין עוֹנים הללויה על כל דבר כדלמרינן במחניתין דהכא ובסוטה (דף ל:) ולומר רבה ממנהג של עכשׁיו הגו למדים מהו עיקר קריית הלל כשׁמיקומו תמילה לפי שׁהכל מייבין בקריאתו ולין הכל בקיאין בו תקנו לחד קורא ולחריס שׁומעים והכל עוֹנים מקנת ועכשׁיו שׁכל בני כנסיוסיו בקיאין וקורין לותו כולו ולעפ"כ עוֹנין שׁהי פעמים הללויה והודו לה' ולשׁת מכלן לתו יכולים ללמוד מה תקנו הרחמוֹנים לעוֹתם למי שׁלין בקיאין ולבקיאין: **הוֹא** לומר הללויה והן לומרים הללויה מכלן שׁמלוה לעוֹת הללויה · ממה שׁהגו טהגין שׁהמקהל פוֹתח בהללויה ולחו שׁוֹתקין ושׁוֹנין לחריו הללויה והוֹא שׁוֹתק ולין הגו מתחילין לקרות עמו כסדר שׁהגו גומרים עמו שׁהר ההלל למדין הגו מכלן שׁמלוה לעוֹת הללויה כפתיחתו ולפילו לבקיאין: **הוֹא** לומר "הללו עבדי ה'" והם לומרים "הללויה" מכלן למי שׁגדול מקרא (ה) שׁעוֹה לחריו הללויה. ממה שׁהגין עכשׁיו לעוֹת עוד הללויה פעם שׁניה ושׁהר הלל קורין כולן עמו הגו למידין מקנה הרחמוֹה מי שׁהיו בקי לו בקי ולין גומרו הלל שׁומך על המקרא דיו לעוֹת "הללויה" על כל דבר ודבר ולפיכך המזיקין עכשׁיו במנהג הזה לסמוך "בהללו עבדי ה'" על המקרא ולעוֹת "הללויה" לדעת מקנה רחמוֹה ולא תשׁהכח שׁמוהר בכל הלל לסמוך עליו ולעוֹת "הללויה" למי שׁהיו בקי: **הוֹא** לומר הודו. ושׁוֹתקין ושׁהר כך עוֹנין: **מכלן.** שׁברחשׁי פרקים לריכין לעוֹת רחשׁי פרקים עמהן ולא שׁני ליה "בהללויה" ומיהו לתן דגמרינן כויה לא לריכין, חלא שׁבזה המזיק, חלא משׁהכח מקנה הרחמוֹה למי שׁהיו גומר: **הוֹא** לומר תנת והם לומרין תחריו תנת. ולין זה מרחשׁי פרקים בזה המזיקו להיות סימן לעזיקר מקנה למי שׁסומך על המקרא שׁפעמים שׁלריך לעוֹת תחריו כל דבר ודבר שׁהוֹא לומר והיכי למי יהודלי גאון בה"ג כדפירש בקונטרס ומקשׁה מהא דלמרינן: **הוֹא** לומר תנת ה' הלליחה נא. והן סומהין ושׁהר כך עוֹנין סימן זה המזיקו חלא לעוֹת שׁם שׁמע ולא יוֹדע לקרות ולא לעוֹת שׁם שׁמע ויכין לת לבו לשׁמוע לף על פי שׁלא עונה יפה וכן למפללין בלבור ושׁליח לבור לומר קדושׁה לו יהא שׁמיה רבה מבורך יתקבו מפללין ושׁמעו ושׁוֹנין הרי זו כפילה וכל הני "מכלן" דקלמר רבה: מכלן גַּקְנַן המקרא כו' מכלן שׁהם לת לכפול: לתו דוקא, דהוֹא הדין נמי מני למילף לפיכך "מחלת הושׁיעה נא" שׁהם בת לכפול "ומחלת הלליחה נא" לקנן המקרא, חלא לחמהין שׁלא על הכם המזיקו חלו שׁגומרין לת ההלל לעוֹת דבריס הללו חלא כדי ללמוד מהם הקנות **בלו** שׁהקנו בניחים לישׂרחל: **הוֹא** לומר ברוך הבא והם לומרים בשׁם ה'. "וברוך הבא" סומכין עליו ואין עוֹנין: לת' התיבות עלמן "הוֹא הללויה" מכלן גלמיד לשׁמיע יודע לת לקרות ולת לעוֹת שׁם שׁמע וכיון לבו לשׁמוע לף על פי שׁלא עונה יפה וכן למפללין בלבור ושׁליח לבור לומר "קדושׁה" לו יהא שׁמיה רבה יתקבו בתפללן ויֹשׁמעו בכוונה ומרי הן כעוֹנין וכשׁיגמור הקדושׁה יחזרו לתפללן וכן יסד רב יהודלי גאון בעל הלכות גדולות: **מכימית.** כמשׁמעו: **ומפריש.** מלמדי פיוֹקות: **לפר קרח המלך** וגו'. בספר שׁמלת תלקים הכהן משׁקחי קרח בספר מלכים (ג כג): **לת לימת תינים.** מי

רבינו חננאל

הלכתא גיברתא איכא למגמר מן ההלל. הוא אומר הללויה והן אומרים הללויה מבאן שׁמצות לעוֹת הללויה. הוא אומר הללו עבדי ה' הושׁיעה נא והן אומרים בשׁם ה' הושׁיעה נא. מבאן שׁאם היה קטן מקרא אותו עונין אחריו מה שׁהוא אומר אנא ה' הצליחה נא. והן אומרים אנא ה' הצליחה נא. מבאן שׁאם בא לכפול כופל. הוא אומר ברוך הבא בשׁם ה'. מבאן לשׁומע כעונה. אמר רבא לא לימא אינש ברוך הבא בשׁם ה' אלא ברוך הבא בשׁם ה' בהדדי. מלמה שׁלין מחר מקרא לותו, חלא לימא ברוך הבא ויעשׂים בינתים והדר בשׁם ה'. חלא קיימא חזכרה לתילתא ולעיל ומיתי כמולילתו לבטלה. מבאן שׁאם היה קטן מקרא אותו עונה אחריו מה שׁהוא אומר. מבאן שׁאם בא לכפול כופל. הוא אומר ברוך הבא בשׁם ה'. מבאן לשׁומע כעונה. א"ר חייא חביבא וסופריא ודרשׁיא עמא אמרי שׁמע ולא ענה יצא שׁומע כעונה. מלמה דכתיב את כל דברי הספר אשר קרא מלך יהודה. וכי מלך יהודה קראם והלא שׁפן קראם אלא מבאן לשׁומע כעונה. אמר רבא לא לימא אינש ברוך הבא והדר בשׁם ה' אלא לא יפסיק בינתים:

משה שפיר קאמרת אלא התם והכא *אסוקי מילתא היא ולית לן בה) אמר רבא לא לימא אינגיש "יהא שמיה רבא" והדר "מברך" אלא "יהא שמיה רבא מברך בהדדי, א"ל רב ספרא משה "שפיר קאמרת "אלא התם והכא *אסוקי מילתא הוא ולית לן בה: מקום שנהגו לכפול: *תנא רבי כופל בה דברים רבי [אלעזר בן פרטא מוסיף בה דברים] מאי "מוסיף" אמר אביי מוסיף לכפול "מאודך" ולממה לברך יברך: אמר אביי *ל"ש אלא לאחריו אבל לפניו מצוה לברך דאמר רב יהודה אמר שמואל *כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן, ומאי משמע דהאי "עובר" לישנא דאקדומי הוא? דאמר רב נחמן בר יצחק דכתיב "וירץ אחימעץ דרך הככר ויעבור את הכושי", אביי אמר מהכא "והוא עבר לפניהם ואבעית אימא מהכא "ויעבור מלכם לפניהם וה' בראשם: מתני' *הלוקח לולב מחבירו בשביעית נותן לו אתרוג במתנה לפי שאין רשאי ללוקחו בשביעית: גמ' "לא רצה ליתן לו במתנה מהו? אמר רב הונא "מבליע ליה דמי אתרוג בלולב, וליתיב ליה בהדיא? לפי שאין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ [דתניא אין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ יותר ממזון שלש סעודות, ואם מסר יאמר "הרי מעות הללו יהו מחוללין על פירות שיש לי בתוך ביתי ובא אבל לפניו מלוה לברך. כי האי גוונא אמרי' נמי מגילה פ' הקורא אתם המגילה עומד (מגילה דף כח:) וכן תנן פרק בא סימן (דף כח:) וים שטעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו ומפרש בגמ' לאחוויי ביחיד הוה מצי למימר לאחוויי הלל ומגילה במקום שנהגו שלא לברך לאחריהן אלא ביחיד פסיקא ליה וכמו כן הוה מצי למימר מלוה טובא כגון ליליה ויומא וסוכה ולולב למאי דפי' ר"ם דאין מברכין לאחוזייהו ודוקא בשמסלקן מלוה לילה וכמאן דאמר לילה לאו זמן תפילין הוא":

[ובמה קת: פרש"י בלומר רגיל בהלל בהדיא דמשה מתנגע ובמולין נב. פרש"י מלמיד מכם]

[ר"ל אחרי אסוקי וכו' כך גי' בעי' וכ"ה בתוספתא דף כב ע"ב]

[ומפרש בגמ' ופרש"י ד"ה ומאי וכו' ועי"ש תוס' מנחות לו: ד"ה ובגמ']

[פסחים קיט: מפרש טעמא: גמ' מבליע ליה דמי לחתרוג בלולב. ימכור לולב ביוקר עד שיתן לו לחתרוג במתנה: וליתיב ליה. דמי לחתרוג בהדיא מ"ט אין רשאי ללוקחו בשביעית: אין מוסרין דמי פירות כו'. דהתורה אמרה (ויקרא כה) "ולאכלה" ולא לסחורה שכל פירות שביעית מתייר להתעסק בשביעית, הן ומיהן ולא שיעשה כהם סחורה להגיע להנאה בשביעית ולהעשיר, ועמי הארץ שמודין על כך ליפיק ליה מוסרין להם דמים ליקח מהם כלום כדמים דקעבר "לתתי עור לה תהן מכשול" (ויקרא יט): יותר ממזון שלש סעודות. לכל מזון ג' מוסרים כדי חיוי דמיכלי למיתר שבת שהוא יום אכילה ושתיה ושמחה ואין לריך לומר שהוא יום הכנסת כלה: ואם מסר. שמכח ומסר לו: יאמר. תבר זה שמסר לו: מעות הללו. שמסרתי לעם הארץ זה(ה) (וכו') ותלה עליהם קדושת שביעית כדאמרינן [דף מו:] לקמן" שביעית תופסת דמיה בקדושת' מקרא': יהו מחוללין על פירות שיש לי בתוך ביתי. שליש של שביעית ויכנסו הפירות לקדושה מחמיה: ובא

[נכתבות לח:]

[שם]

[דף מו:]

ר"ת מ"ו

[דף מב.]

(ה) רש"י ד"ה מעות וכו' ועם שלהן זה ותלה כל"ל ותיבות וכו' נמחק:

תוס' ד"ה פלוקח לולב וכו' וקמני סיפא בד"ה כש"כ. וכן ברכות דף י"ו ע"ב תני כרי' יחמיני כרי':

[לולב גמי ולולב אין לו ביטוי כ"ל נמ"ר]

[יכמות דף קו:]

[פסח א טוש"ע ס"מ סי' מ טפיף ה סמנכה:

צ ב מיי' פ"ח מכל' כלכות סל"ו ה"ל ופ"ד מכ' תפילין סל"ב ג' וסי"ל סוטה ז' סמג עשין כו טוש"ע ס"מ סי' כט סעיף ח ו וסי' קנ סעיף יא:

צא ג ד מיי' פ"ח מס' סמיטה סלכה יא:

צב ה סם סלכה י:

(יד א: ר' נועא ר' יוסי ב' יהודה בשאלון, לולב בדרום)

[ואסוקי מלתא ליה לן בה: מתני' מקום שנהגו לכפול יכפול. תנא רבי כופל בה דברים ר' אליעזר בן פרסא מוסיף.ואסוקי מוסיף לכפול מאודך ולממה.לברך אחריו יברך הכל כסנהג הסרינה. ואוקמה אביי לא שנו אלא לאחריו אבל לפניו מצוה. דקי"ל כל הברכות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן. פי' כדרכתיב וירץ אחימעץ דרך הככר ויעבר רץ אחימעץ והקדים את הכושי: פיסקא הלוקח לולב מחבירו בשביעית נותן לו אתרוג במתנה כו' לפי שאין רשאי ללוקחו בשביעית. פי' מאן ג' פשורות כדי פוזנו ליום אחד ואפילו לשבת. בן שנה ששית שנכנס בשביעית דתניא אין מוסרין פירות שביעית לע"ה יותר ממזון שלש סעודות ואם מסר אומר לו מעות הללו מחוללין כו'. פי' מזון ג' פשורות כדי פוזנו ליום אחד ואפילו לשבת.

*) ליש גורס ואולי ל"ל מכל דתמרינן לקמן מכמה שנות לפחות רק מכוח דהוה לולב כו'.]

א ב ג מיי' פ"ח מהל' ציצ מצ' סמיקה ס"ג יב ופ"ו שם הלכה ח: צד ד מיי' פ"ל מהל' מעשר שני וב"ל הלכה ה:

בד"א למזון שלש מיהא מוסרין בלוקח מן המפקיר שרואה מכר זה שמתלקטו פירות הלזו בשדה המופקר שחין ע"ה זה שומרן הומיל ולח לחיטהו חשוד מוחר למכור לו מעט חבל לח לרבה שלח תהח עיט לרה להלעיטן חבל בלוקח מן המשומר שהשדה זו מקוח משומר בגדל ופחח נעל זה נחשד לעניין שחיט מפקיר שחמרה תורה חמעמה ונחשחה וחכלו חביוי שמך והערמה היח שחומרן על יד כך פי' בקונט' ולח יהכן פי' זה לפי מה שפירשנו בשם ר"ח פ"ב דכתובות (דף כה. וש"נ) גבי שלי חדש ושל חבירי יהן לשחם ע"ה ליט חשוד חלח"כ יודע היה שהוח חשוד ולי בודחי חשוד מיירי הכח ר"ב מן המופקר כמי שיחשר הפיגם וכו' וכל הני דחשיב התם ולומר ר"ח דפירות מן המשומר לחסורין כדלקמי' בח"ב ולח נעבי נזיקין לח חבלור מן המופקר לחשה בולר ולי לחשה בולר מן המשומר לנזיקין כשום יכמות (דף קכב.) גבי רבינו חננאל

וכבי שהיה מוכר פירות בשוק ולמר פירות הללו של ערלה הם של נעט רבעי הם של עזקה הם לח לחמר ולח כלום לח נחכוין זה חלח להשביח מקחו כלומר של עזקה מפרדם מעוזק וגדל סביב לו והיח שביעית והקשה שם בקונטרס על פירושם מה ליסור יש כחן חם עבר זמן הביעור לח שנח מן המשומר ולח שנח מן המופקר חסור וקודם הזמן חלו ולחו מוחרין ופיכך שם לעזקה פיר שבחלך יפרחלך ופירותיה משובחים ולח היה עובד כוכבים זה בחופה לחרך ומשבחן ולחומר מעזקה הן לין מוסגין לרבריו לעניין שביעית לחין טוהגין בחו"ל לחמרינן עמהן ומוחר מעשרים מעשר עני בשביעית ולעניין שלח לעשר עליהן מפירות חו"ל משום מן הפטור על החיוב ופירוש רשבון גרשה לר"ח דמן המשומר לחסורים כדפרישית ועזקה לשון ויעזקהו ויסקלהו (יבמות ה) כמו בית יעזק היכה נקרחת דחנן פרק ב' דר"ה (דף כ:) ולהשביח מקחו לומר כל זה לפירות של ילדה טובים משל זקנה ופירות הפרדם השמור טובים משל הפקר שיד הכל ממשמשים בהן ושקו יהן וגם ממהרים ללקטם קודם ביטושה והח דקחמר הכח חפי' כחני חיסור חסור לייט משום דחסירי בחיכלה ושומרי ספיחים בשביעית דפ' הבית והעלייה (ב"מ דף קיח.) לח שומרים מן החיכלה ללח היו נריכין לשומרם מבני חדם דמחילוחסם היו פוחשים כשהיו יוחנין שהן לעורך השומר ולח היו שומרין חותם ללח מבהמה חיה ועוף ומיהו קשה לר"ח ללח חסר בח"כ מן המשומר ללח בבגירה כדרך הבוללים חבל ע"י שיטי שרי כדקחני סיפח מכחן (ג) חמרו חחמה של שביעית חין קונין חותה במוקלה חבל קולה בחרבה חין לוכרין עגבים בגת חבל דוך הוח בערבה חין עושין זיחים בבד ובקושב חבל כותש הוח ומכניס בבידה וחמן המשומר קלי ועוד דמסעטינן מסמע ללח חסר מן המשומר לפילו כחני חיסר ללח לפי שמוסר למי שביעית לחשוך בחל פירות מיהח נלחיכה שרי לחי חמירי וכי לרך לקוט רבר החסור ומיהו קשה דריש ליה הסם לחיסור חיכלה דקחני ריש"ג לח ספיח קלירך לח חקלור מכחן חמכיון על הספיחים שהן חסורין ועוד רכולה סיפח לחשוה של שביעית הסם מסכה היח פרק ח' (מ"ו) מסמע דבסחם שביעית חיירי שלרך להפקיר חע"ג דבגמרח דירושלמי מייחי עלה טולה דרשת דחורם כהכיח: **לרבעי**. הך מסכה חחיח כמחן דחמר נעט רבעי בפרק כיצד מברכין (דף לה.): **ולשביעית**. ירק נמי חית ליה שביעית ללח מפרש בירושלמי פרק ב' דביטורים כגון חמרוג בח שחים הנכנסת לשביעית הרי היח לבעלים כחילו רבחר חסכה ולח חנח שוה לחילו לעניין כלחים ("ולח) הוי כלחי הכרם מה שחין כן בירק ולעניין דר"ה שלו שבח כחילו חע"ג דלחחר לקיטתו עיטורו בירק ומ"מ ר"ה שלו שבח כחילו כדחמרינן פ"ק דר"ה (דף יד: וש"נ) ללח חנח ללח מידי דבהח חזולין רבר חסכה וכהח חזולין רבר לקיטה וח"ת וחמחי לח חזולין בחחרוג רבר לקיטה לכל רבר כיון דגדל על כל מיס בירק דכל מסמע פ"ק דר"ה (נ"ו סס) בחסבר מנרנך ומיקבך מה גורן וביקב שהן גדילין על רוב מיס ומחעשרין על שהה שעברה יעלו יקוים שנדלים על כל מיס מחעשרין לשנה הבחה וחע"ג דמעשר ירק דרבנן מ"מ לעניין שביעית לחוריינהו דרשת גמורה היח ו"ל משום דדרשינן פ"ק דר"ה (דף י.). גבי ערלה פעמים שברביעית וחסורים משום ערלה ול"ת הכח מסמע לחזולין בירק רבר לקיטה לעניין שביעית ובמסכת שביעית (פ"ט מ"ח) חנן כל הספיחים מוסרין חוץ מספיחי כרוב ופירקנו שם ע"פ הירושלמי לחיירי בספיחי שרות הנכנסין לשביעית ומיחרלפ בהכי היחה רפ' מקום שנהגו (דף נא: וש"נ) חחניח חיפכח לסחורין חוץ מספיחי כרוב ונרלה לפרש הכח לחזולין בירק רבר לקיטה היינו שנלח נעמר נידולה בשרות לבל נעמר נידולה בשביעית שרו בין לר"ע דדרשים שנדילים על רוב מיס בין לר' יוסי הנלילי דדרשים שנדילים על מי שהה שעברה פ"ק דר"ה (דף יד.) מיהי הכח חבללים הסריסים להם שמעט מהם מיס ל' יום לפני רחש השנה דחפילו מחן לפניה הם הכח מודה לר"י הנלילי כיון לנעמר נידולה נמלחו נדילים על מי שהה שעברה ומ"ה לח נחלי על מי שהה הבחה ולר"ע נמי כיון דחז לח נחלי על כל מיס ילחו מסורים ירקות הנדלים על כל מיס כדקחמרינן בירושלמי נבי בללים הסריסים פ"ב דשביעית חמר ר' חנח מכיון שמעט מהן מיס שלשים יום לפני ר"ה נעטו כבעל שמפקפק במי נשמים ומחעשרין לשעבר וכן נרלה לנבי חורח ולומן בר"ה פ"ק (דף יב:) ליכא להו שמולל דין ירק דבחר לקיטה וקחמר הכל הולך חחר נמר פרי חלמח נמר פרי עיקר חלח לנקט בכל דוכתי לקיטה משום דדרך לנקט בנמר פרי והכח נמר פריים ביחר חלח שחין מחייבין ביחר כדקחמרינן דשויה פרכים פרכים ומיהו קשה מחחרוג לחמרינן פרק קמח דר"ה (דף יד:) בחחרוג שחנטו פירותיה קודם חמשה עשר לחילך שבט ונלקט בחחד בשבט ומשמע משום דמספיקא ליה לי לזולין בחחרוג בחר חנטה כר' חלישנר

תורה אור

ובא ואוכלן בקדושת שביעית "בד"א בלוקח מן המופקר אבל בלוקח מן המשומר אפילו בבחצי אסר אסור מתיב רב ששת ומן המופקר ג' סעודות ותו לא ורמינהי "הפיגם "והירבוזין והשיטים וחלגלוגות והכוסבר שבהרים והכרפס שבגדרות והגרגיר של אפר פטורין מן המעשר "וניקחין מכל אדם בשביעית לפי שאין ביוצא בהן נשמר הוא מותיב לה והוא מפרק לה "בבבלי מן שנו" ובן אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן "בבבלי מן שנו" מאי משמע דהאי "מן לישנא דמזוני הוא דכתיב "ויתן להם המלך וגו' "אי הכי לולב נמי לולב בר ששית הנכנס לשביעית הכי אתרוג נמי בת ששית הנכנסת לשביעית היא אתרוג בתר לקיטה אולינן והא בין ר"ג ובין ר' אליעזר לעניין שביעית אתרוג בתר גמטה אולינן דתנן אתרוג שוה לאילן בני דרכים ולירק בדרך אחד שוה לאילן בני דרכים לערלה ולרבעי ולשביעית ולירק בדרך אחד שבשעת

ובח. מבר זה ולוכל לוחם הפירות בקדושת שביעית לכילה ושמיה וסיכה והללקת הגר שהן הנחות המותרות כהן כדמפרש בתם' שביעית (פ"ח מ"ב): בד"ח. למזון ג' סעודות מיהא מוסרים בלוקח מן המופקר שרואה מכר זה שמתלקטו פירות הלזו בשדה המופקר שחין ע"ה זה שומרן הומיל ולח לחיטהו חשוד מוחר למכור לו מעט חבל לח לרבה שלח תהח עיט לרה להלעיטן חבל בלוקח מן המשומר שהשדה זו מקוח משומר בגדל ופחח נעל זה נחשד לעניין שחיט מפקיר שחמרה תורה חמעמה ונחשחה וחכלו חביוי שמך והערמה היח שחומרן על יד כך פי' בקונט' ולח יהכן פי' זה לפי מה שפירשנו בשם ר"ח פ"ב דכתובות (דף כה. וש"נ) גבי שלי חדש ושל חבירי יהן לשחם ע"ה ליט חשוד חלח"כ יודע היה שהוח חשוד ולי בודחי חשוד מיירי הכח ר"ב מן המופקר כמי שיחשר הפיגם וכו' וכל הני דחשיב התם ולומר ר"ח דפירות מן המשומר לחסורין כדלקמי' בח"ב ולח נעבי נזיקין לח חבלור מן המופקר לחשה בולר ולי לחשה בולר מן המשומר לנזיקין כשום יכמות (דף קכב.) גבי רבינו חננאל

וכבי שהיה מוכר פירות בשוק ולמר פירות הללו של ערלה הם של נעט רבעי הם של עזקה הם לח לחמר ולח כלום לח נחכוין זה חלח להשביח מקחו כלומר של עזקה מפרדם מעוזק וגדל סביב לו והיח שביעית והקשה שם בקונטרס על פירושם מה ליסור יש כחן חם עבר זמן הביעור לח שנח מן המשומר ולח שנח מן המופקר חסור וקודם הזמן חלו ולחו מוחרין ופיכך שם לעזקה פיר שבחלך יפרחלך ופירותיה משובחים ולח היה עובד כוכבים זה בחופה לחרך ומשבחן ולחומר מעזקה הן לין מוסגין לרבריו לעניין שביעית לחין טוהגין בחו"ל לחמרינן עמהן ומוחר מעשרים מעשר עני בשביעית ולעניין שלח לעשר עליהן מפירות חו"ל משום מן הפטור על החיוב ופירוש רשבון גרשה לר"ח דמן המשומר לחסורים כדפרישית ועזקה לשון ויעזקהו ויסקלהו (יבמות ה) כמו בית יעזק היכה נקרחת דחנן פרק ב' דר"ה (דף כ:) ולהשביח מקחו לומר כל זה לפירות של ילדה טובים משל זקנה ופירות הפרדם השמור טובים משל הפקר שיד הכל ממשמשים בהן ושקו יהן וגם ממהרים ללקטם קודם ביטושה והח דקחמר הכח חפי' כחני חיסור חסור לייט משום דחסירי בחיכלה ושומרי ספיחים בשביעית דפ' הבית והעלייה (ב"מ דף קיח.) לח שומרים מן החיכלה ללח היו נריכין לשומרם מבני חדם דמחילוחסם היו פוחשים כשהיו יוחנין שהן לעורך השומר ולח היו שומרין חותם ללח מבהמה חיה ועוף ומיהו קשה לר"ח ללח חסר בח"כ מן המשומר ללח בבגירה כדרך הבוללים חבל ע"י שיטי שרי כדקחני סיפח מכחן (ג) חמרו חחמה של שביעית חין קונין חותה במוקלה חבל קולה בחרבה חין לוכרין עגבים בגת חבל דוך הוח בערבה חין עושין זיחים בבד ובקושב חבל כותש הוח ומכניס בבידה וחמן המשומר קלי ועוד דמסעטינן מסמע ללח חסר מן המשומר לפילו כחני חיסר ללח לפי שמוסר למי שביעית לחשוך בחל פירות מיהח נלחיכה שרי לחי חמירי וכי לרך לקוט רבר החסור ומיהו קשה דריש ליה הסם לחיסור חיכלה דקחני ריש"ג לח ספיח קלירך לח חקלור מכחן חמכיון על הספיחים שהן חסורין ועוד רכולה סיפח לחשוה של שביעית הסם מסכה היח פרק ח' (מ"ו) מסמע דבסחם שביעית חיירי שלרך להפקיר חע"ג דבגמרח דירושלמי מייחי עלה טולה דרשת דחורם כהכיח: **לרבעי**. הך מסכה חחיח כמחן דחמר נעט רבעי בפרק כיצד מברכין (דף לה.): **ולשביעית**. ירק נמי חית ליה שביעית ללח מפרש בירושלמי פרק ב' דביטורים כגון חמרוג בח שחים הנכנסת לשביעית הרי היח לבעלים כחילו רבחר חסכה ולח חנח שוה לחילו לעניין כלחים ("ולח) הוי כלחי הכרם מה שחין כן בירק ולעניין דר"ה שלו שבח כחילו חע"ג דלחחר לקיטתו עיטורו בירק ומ"מ ר"ה שלו שבח כחילו כדחמרינן פ"ק דר"ה (דף יד: וש"נ) ללח חנח ללח מידי דבהח חזולין רבר חסכה וכהח חזולין רבר לקיטה וח"ת וחמחי לח חזולין בחחרוג רבר לקיטה לכל רבר כיון דגדל על כל מיס בירק דכל מסמע פ"ק דר"ה (נ"ו סס) בחסבר מנרנך ומיקבך מה גורן וביקב שהן גדילין על רוב מיס ומחעשרין על שהה שעברה יעלו יקוים שנדלים על כל מיס מחעשרין לשנה הבחה וחע"ג דמעשר ירק דרבנן מ"מ לעניין שביעית לחוריינהו דרשת גמורה היח ו"ל משום דדרש

מסורת השים

שבשעת לקיטתו עישורו • שהם תקנו בשעה שניה ממעשרותיה מעשר רחמנן ומעשר שני ונלקט בשליחים לשמיטה ממעשרותיה מעשר רחמנן ומעשר עני כדין 'מעשר שליחים' ולילו שהר לילטת שהגיעו פירותיהן בשניה ונלקטו בשליחים מתעשרין כדין שניה, ונענין מעשר השוו לתרוג לירק דמעשר פירות האילן, וירקות - דרבנן ומעשר גורן ויקב - לתורייתא ובגורן ויקב ילפינן ברהם שהבה (דף יג:)

[כ"ב סו. מוסף שביעית סוף פ"ע]

שמתעשר תחר שהבה שהביאו שניה מקרלי ואסמכו רבנן מעשר דבריהם לגורן ויקב מה גורן ויקב מיוחדים שגדילים על רוב מים להיות מי גשמים ומתעשרין לשהה שעברה אף כל הגדילין על רוב מים כגון פירות האילן שמתעשרין לשהה שעברה ילפו ירקות שגדילין על כל מים שמתעשרים לשהה שבאה ותתרוג שמי גדל על גבי כל מים כירק: לכל דבר • אף למשקיות: הוא לתחמר • תנא דמתני' דמקיף לתתרוג: (דתמר) כי הלי תנא • דקתני ורבותינו נמוו בתוספתא ותמרו תתרוג תחר לקיטה בין למעשר בין לשביעית: שעמא דלולב בר ששית הנבנם לשביעית, הוא הא דשביעית קדוש אמאי עצים בעלמא הוא ועצים אין בהן משום קדושת שביעית (*דתנן) *עלי קנים ועלי גפנים שגבבן לחבה על פני השדה ילקטן לאכילה יש בהן משום קדוש' שביעית לקטן לעצים אין בהן משום קדושת שביעית

[כ"ע ע"ב ג"ל דתניא]

[ויקרא כה ו] שאני התם דאמר קרא °לכם לאכלה': לכם דומיא דלאכלה' מי שהנאתו וביעורו שוה יצאו עצים שהנאתן אחר ביעורן, והאיכא עצים דמשחן דהנאתן וביעורן שוה? אמר רבא *סתם עצים - להסקה הן עומדין, ועצים להסקה 'תנאי' היא דתניא* יאין מוסרין פירות שביעית לא למשרה ולא לכבוסה ר' יוסי אומר מוסרין מ"ט דת"ק דאמר קרא "לאכלה" - ולא למשרה ולא לכבוסה מ"ט דרבי יוסי אמר קרא "לכם" - לכל צרכיכם ואפילו למשרה ולכבוסה ות"ק הא כתיב לכם? ההוא "לכם דומיא "לאכלה" מי שהנאתו ביעורו שוה יצאו משרה וכבוסה שהנאתן אחר ביעורן ורבי יוסי הא כתיב "לאכלה"? ההוא מיבעי ליה "לאכלה" ולא למלוגמא כדתניא "לאכלה" ולא למלוגמא אתה אומר לאכלה ולא למלוגמ' או אינו אלא ולא לכבוסה כשהוא אומר "לכם" הרי לכבוסה אמור הא מה אני מקיים "לאכלה לאכלה ולא למלוגמא מה ראית לרבות את הכבוסה ולהוציא את המלוגמא?

מרבה

תורה אור

*ישבשעת לקיטתו עישורו דברי רבן גמליאל ר' אליעזר אומר אתרוג שוה לאילן לכל דבר הוא דאמר כי האי תנא דתניא *א"ר יוסי אבטולמוס העיד משום חמשה זקנים אתרוג אחר לקיטה למעשר ורבותינו נמנו באושא ואמרו בין למעשר בין לשביעית שביעית מאן דכר שמיה חסורי מיחסרא והכי קתני אתרוג אחד לקיטה למעשר ואחד חנטה לשביעית ורבותינו נמנו באושא ואמרו אתרוג (פ) בתר לקיטה בין למעשר בין לשביעית] שעמא דלולב בר ששית הנבנם לשביעית, הוא הא דשביעית קדוש אמאי עצים בעלמא הוא ועצים אין בהן משום קדושת שביעית (*דתנן) *עלי קנים ועלי גפנים שגבבן לחבה על פני השדה ילקטן לאכילה יש בהן משום קדוש' שביעית לקטן לעצים אין בהן משום קדושת שביעית שאני התם דאמר קרא °לכם לאכלה': לכם דומיא דלאכלה' מי שהנאתו וביעורו שוה יצאו עצים שהנאתן אחר ביעורן, והאיכא עצים דמשחן דהנאתן וביעורן שוה? אמר רבא *סתם עצים - להסקה הן עומדין, ועצים להסקה 'תנאי' היא דתניא* יאין מוסרין פירות שביעית לא למשרה ולא לכבוסה ר' יוסי אומר מוסרין מ"ט דת"ק דאמר קרא "לאכלה" - ולא למשרה ולא לכבוסה מ"ט דרבי יוסי אמר קרא "לכם" - לכל צרכיכם ואפילו למשרה ולכבוסה ות"ק הא כתיב לכם? ההוא "לכם דומיא "לאכלה" מי שהנאתו וביעורו שוה יצאו משרה וכבוסה שהנאתן אחר ביעורן ורבי יוסי הא כתיב "לאכלה"? ההוא מיבעי ליה "לאכלה" ולא למלוגמא כדתניא "לאכלה" ולא למלוגמא אתה אומר לאכלה ולא למלוגמ' או אינו אלא ולא לכבוסה כשהוא אומר "לכם" הרי לכבוסה אמור הא מה אני מקיים "לאכלה לאכלה ולא למלוגמא מה ראית לרבות את הכבוסה ולהוציא את המלוגמא?

מרבה

[ויקרא כג מ] ויקח לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים

אין שביעית מתחללת אלא דרך מקח · והא דתניא לעיל (דף נמ.) וחם מכר יאמר מעות הללו על פירות שיש לי בבית קטנה בעלמא כדפרישית לעיל: **אבבה** על שביעית · עיקר איסור בעבודה קרקע כגון חריסה וזריעה אבל מקח ומתן מיהו אתא עשה בעלמא דלאכלה ולא לסחורה ועוסק זה מפרש בפרק קמא דקדושין (דף כ·) לסוף מוכר את מעותיו ואת ביתו אתא עשה בטלו מקח ומתן כח לו מה כנגד מה: **עד** מיין אין מתחללין · במעשר שני חון לירושלים לייני דבירושלים מוכר לקנות ממנו בהמה לזבחי שלמים כדמוכח פרק קמא דמעשר שני ועוד מדלייך בסמוך דחי לא תימא הכי מעשר מעשר ממש והא כתיב וצרת הכסף בידך לכומר היכך מתחלל על בהמה היה ושוף אתא מיי מעשר דמי מעשר ממעט בהדיא לייני חון לירושלים מדמייתי עלה קרא דוצרת הכסף ואפי' לכתחלה אבי ר"מ לחלל כדקתני בהדיא בתוספתא דשביעית אחד שביעית ואחד מעשר שני מתחללין לותו על היה ושוף ועל בהמה בעלמא מום דברי רבי מחיר וחכמים אומרים לא אמרו אלא שמוכין ומחללין לכתחלה משמע והא דקתני הכא מתחללין דמשמע דיעבד דאתמר בריש הזהב (ב"מ דף מה:) *מתחללין ואין מתחללין מיבעי ליה משום רבותא דרבנן נקט לה לאפוקי מאן דאמר מתחללין על מין ומימה דבריש הזהב (שם דף מד:) משמע בין לב"ש בין לב"ה דמיבעיא לפירש לא מחללין גבי פלוגתא דלא יעשה אדם סלעים דיבבי זהב ויל דהכא מייבי ע"מ להעלותו ולאוכלו בירושלים ופלוגתא היא בירושלמי פ"ק דמעשר שני יש שאומר לפיזו על מנת להעלותו ומוקי פלוגתא דר' מחיר ורבנן דהכא דמתני ומימה דמשום גזירה דרבנן דשמא יגדל מכס עדריה לא חיה לן למימר מין מתחללין דיעבד דמשמע בריש הזהב

בזכריס. שלין מנדלים מסה וולוח ופ"ה גזרו רבנן לטו נקבוה:
לימר רב לחסי מחלוקת. דרבי לעזר ורבי יוחנן. בפירוי רשבון הוא דס"ל לעזר דרך חילול לח מסוס דדרים סמוכין: פרי עני. דמי שביעית: והח דחניח. בבריימח דמסייע ליה: לקח לקח. בכולהו בין בפרי תורה אור
לשטן בין בדמיו דקחני לקח בבבל יין ולח קחני חילל בשר דיין: לחיי. דחיי בפרי עלמו: דחיי ריישח לקח. דליחיי בפרי עלמו: וביקש לו ליקח חלוק. ואיט יכול להסורה לחמרה לחכלה בחוך הזמן (ג)(לח לסחורה) וה מחקיים לפנה הבלה: הרגיל חללו. שמחוך כך יעשה ט חפלו: ותוכר ולומר לו. לחנוי: הרי פירות הללו. שמכרת לי שהיו של חנון וככנסו לקדושת שביעית נחוים לך בחחנה וחוכל לוחס בשביעית, והחנוני לומר לו "וחי נחן לך סלע חנון זה שילא לחנון בחחנה" וכן ולוקח מחוחו סלע כל מה שילה, והחנוני יחלל הפירות בחורת שביעית: והח הכח. דהח סלע פרי שני הוח דמי שביעית וקחני לגריך ליקך חלל חנוני ולהוליחו לחנון דרך מקח וממכר ללמד בפרי שני נמי ליכח חנון דפליג דלי חיי כגי בדרך חילול למה יך לחלל חנוני יקח פירות חנון שיש ט בביחו שוה סלע ויחללנו עליהס ויחכלס בחורת שביעית: [ריש 3.] חלח. לי לחמר דרב חסי הכי לחמר: מחלוקת בפרי שני. דהח הוח דליכח למחן חמרי דרך חילול לכל פרי דחנון כו': והח דקחני. בבריימח דמסייע לר' יוחנן "לחת שביעית ולחת מעשרות מחללין" [שם ע"ש] חלמח שביעית עלמה דרך חילול: מעשר-מעשר ממש. בחמיה וכי יש לומר שמעשר עלמו יחחלל על בהמה חיה ועוף: והכתיב. "ונחתה בכסף וגרת בחון מחחלל לוח על המעשר-
דבר שיש עליו חורה: בחרי במקדש. [מנחות פח:] שבעה. כדלחיכן בת"כ מוסמחס לפני ה' חלהיכס שבעה ימים (ויקרא כג) ולח בגבולין ז' ימים. במדינה. בירושלם שלח הוח בגבולים: ושיהא יום הגף. על עומר להיינו ט"ז בניסן כולו לסור בחדש, וכעוד המקדש קיים מקדש. הטומר היו חולכין חדש בו ביום כדכתיב (שם) "עד הביחכם" וכשחרב הבית הוסרו מן התורה משלחיר המזרע כדחמר במנחות (דף פח:) כתוב חחד חומר "עד הביחכם" ה"ל ט"ו [ביצה ל:] ולריכ "עד" "עד עלם" ואחר כך יוחנן בן זכחי עליהם כל היום כדמפרש בגמרח: גמ' מהיכח יבנה בית המקדש. ויחזור דבר לגיסוקו להשחח קריבח בית "עד הביחכם" ולח חיו הגיגי בחוברנו לחכול בהחיר מוכן כדין חורה חחיה למיכל נמי בבגייט ויחמרו משחקד מי לח חכלנו ט': לחיבני לימח. כך משמע דחיגיקן למהיכח יבנה לימח חגמור המלחכה דליכח למיחק לחיסור חדש בל היום לחלטריך לרבן יוחנן בן זכחי למיסר השחח כל היום משום סירכח דהסוח יומח: לי נימח דחיבני בשיחסר. שלח נבנה עד יום ט"ז עלמו: הכי הכיר החיר המזרח. ושפיר קחכלי דהוחיל דהחיר המזרח ולין לכן לכי מלח שיחסר לח החיר החיר המזרח בכדי שילחו ממנו ויקריבו בו בהמ"ק בלילה שלחר יום טוב: מחלות היום ולהלן נשחרי. בשלמ לילי ולילח חיכורת דמעיקרח, בללי, דלומי קרב הטומר: לחמן. במסכת מנחות (שם): הרחוקים. מירושלים לח היו רולין ולח היו שומעין קול הקרנח הטומר: מוחרין. בחדש. לפי שיודעים שלין ב"ד מחעלמים בו מלהקריבו קודם חגום: לח לריכה לחיבני בלילה. לטומר "נשמח יבנה בלילה" חיים ולח יהו פטויים לקלור הטומר עד חמוך ליום ויש טורח הרבה בטומר שהיו מייבנין חומו *בחכום של קלחים וובריו חומו שיזובו מימיו ומוחנין חומו ברחים של גרוסות ומניחין חומו בי"ג נפה בנסה בדקה כדלחמרינן החם וזה שלח יוכלו להחעסק בו מחמילה לילה לח יספיקו להקריבו למחר קודם חגום: לי נמי. לחיבני בחמיכת שמוך להקריב הטומר בלילה דקי"ל בשבועות (דף טו:) דלין בנין בית המקדש בלילה דכחיב "ויהי הקים" ולח בחמיכת שהוח "ויהי" דקי"ל בשבועות (שם) דלין בנין ב"ה דוחה י"ט מ"מ בנין הבעי בידי חדם מבל מקדש העתיד שלחו מלפין בעי ומשוכלל הוח יגלה ויבח מבמים שגח' (שמות טו) מקדש ה' כוננו ידיך: בשיטת ר' יהודה. לחוחה שיטה שהיה ר' יהודה מחלמידי חוקם לחריו דרש גם חלח בימיו:

בזכרים אבל בנקבות דברי הכל על שחוטין מתחללין על חיין אין מתחללין גוזה שמא יגדל מהן עדרים אמר רב אשי מחלוקת ① בפרי ראשון אבל בפרי שני דברי הכל בין דרך מקח בין דרך חילול והא דקתני לקח לקח אגב אידי דתנא רישא לקח תנא נמי סיפא "לקח אותיביה רבינא לרב אשי מי שיש לו סלע של שביעית וביקש ליקח בו חלוק כיצד יעשה? ילך אצל חנווני הרגיל אצלו ואומר לו "תן לי בסלע פירות" ונותן לו וחוזר ואומר לו הרי פירות הללו נתונים לך במתנה" והוא אומר לו "הא לך סלע ③ במתנה" והלה לוקח בהן מה שירצה והא הכא בפרי שני הוא וקתני דרך מקח אין דרך חילול לא? אלא א"ר אשי אבחלוקת בפרי שני ② אבל בפרי ראשון דרך לקח אין דרך חילול לא והא דקתני אחד שביעית ואחד מעשר שני מאי "שביעית דמי שביעית דא לא תימא הכי "מעשר מעשר ממש והא דכתיב ברחיב "יצרת הכסף בידך" אלא דמי מעשר הבא נמי דמי שביעית: מתני' *בראשונה היה לולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד, משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש, ושיהא יום הגף כולו אסור: גמ' *מנא להו לרבנין הכי למקדש? א"ר יוחנן דאמר קרא "כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך נאם ה' כי נדחה קראו לך ציון היא דורש אין להה' דורש אין להה' מכלל דבעיא דרישה: ושיהא יום הגף: מ"ט *מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו "אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מזרח, השתא נמי ניכול" ואינהו לא ידעי דאשתקד דלא הוה בית המקדש האיר מזרח החיר, השתא דאיכא בית המקדש עומר מדר, דאיבני אימת: אילימא דאיבני בשיחסר הרי החיר האיר מזרח, אלא דאיבני בחמיסר, מחצות היום ולהלן תשחרי דהא חנן "הרחוקים מוחרין מחצות היום ולהלן לפי שאין ב"ד מחעצלים בו לא, צריכא דאיבני בליליא אי נמי סמוך לשקיעת החמה (אמר) רב נחמן בר יצחק אמר רבן יוחנן בן זכאי בשיטת ר' יהודה אמר רב אמי מן התורה הוא אסור דכתיב עד

לחפילו למ"ל פרק זה בולר (מנחות דף כה: ושם) לימני דרבי יהודה לפרש ובמה לחנוך היינו דוימין דבמה לחנוך ומ"מ דוימין נמי היינו לפרש והח דלחמרינן בהגוזל קמח (ב"ק דף קי: ושם) נבי מעות מעבר בני מעות על בבל ושם בבבל נמלי מזו ומבני דזבין ביה בהמה ומסיק לה החם היינו כרבי מחיר דבבי חפילו לכחחילה לי נמי חפילו כרבנן והחם דלח חפבר בעניו לחמר ונפי מה בפרי דר' מחיר בבי חפי' לכחחילה לח יחבן מה שפירש בקונטרס פרק הזהב (ב"מ דף נה:) דנבי דמלי מחללין לוחו בכסף על מחבח נחבח על הפירות ויחזור ויפדה לח הפירות דדוקח כך לריך לעשות ולח מעלס לירושלים והכח לחבחן דבבי ר"מ דמלי לחלל על הפירות לכחחילה ובבבד בעלו ויחבלו במקום דהבי עדיף מבחזור ויפדה לח הפירות:

פירות הללו נחונים לך במחנה. בהדיח קחני בירושלמי דבבעיות בסוף פרק בחמי והבחוני חומר לו הרי סלע נחון לך במחנה ובעניו לחר לח בני ודייק דדרך חילול חיט מדלח חילל החנווני לכחחילה סלע על בעל הבית על פירוחיו שלח בדרך מקח וממכר: **ושיהא** יוס הגף כולו לסור. הרבה מקומח חיקן רבן יוחנן בן זכחי שלח בדי חיקן יחד להבי חני בבח יום הגף לגב נרבע ותימה דבממחות פרק רבי ישמעלח (דף פה:) לח חני הכי חלח לולב לסור יום הגף כולו לסור. החוח ליום הגף וכפרק בחרח דר"ה (דף ל:) חניח הכי חרבי ושוד חקנות טובח לחקון: **דאשתקד** לח הוה בית המקדש חיר מזרח ושוד חקנות מחיר. וחפילו לרבי יהוסע דחמר בממחות סמקריבין לף על פי שלין בית בפ"ק למגילה (דף י.) הבי מילי בשיש מוכח בבו לבל בלח מוכח לח כדמוכח בזבחים פרק קדשי קדשים (דף ס: ושם) דמוכח שנפנס לל הקדשים שנשחטו שם פסולים ושלן לחכלים בגיו שיני מנחה ולח קדשי קדשים וחפילו קדשים קלים: **אי** נמי ממוך לשקיעת החמה דחמיכר. בשומר בחמילה לילה ולח יספיקו להקריב קדם חגום למחר ו"מ למירי בערב "ט ממוך לשקיעת החמה ולח יכול לנקר בי"ט מהיכן יקנלו לח השומר והיכן מנלח וקופות ושלם עשרה נפה ולכי שרם דבריס להריכין לשומר כדחנן במנחות פ' ר' ישמעלח (דף סו:) דלי ממוך

רבינו חננאל

ואסיקנא דסחלוקת ר' יוחנן ור' אלעזר בדמי פירות שביעית שוח פרי שני ושמעינן לח סהא דחנינא מי שיש לו סלע של שביעית פי' סלע שלקחה בדמי פירות שביעית וביקש ליקח בה חלוק כיצד עושה הולך אצל חנוני הרגיל אצלו ואומר לו תן לי בסלע זו פירות ונותן לו ותוזר ואומר לו הרי פירות הללו שקניתי ממך נתונין לך בממנה. והלה אומר הרי פירות הללו מחוללין על פירות שיש לי בביתי ולוקח בסלע זו סה שירצה הנה הסלע של שביעית כמו פרי שני וקחני דרך מקח אין דרך חילול לא כאן כר' אלעזר. אלא אם האמר מחלוקת בפרי ראשון אבל בפרי שני דברי הכל אפי' דרך חלול היא: לא כר' יוחנן ולא כר' אלעזר אלא ש"ט מחלוקת בפרי שני ואי קשיא לך הא דתניא אחד שביעית ואחד מעשר שני מחחללין מאי שביעית דמי שביעית הן מדקחני מעשר שני בהדיה וכי מעשר שני מחחלל בבחמה והלא אינו מחחלל אלא בכסף שיש עליו צורה אלא בדמי מעשר שני [הבא] נפי בדמי שביעית:

פיסקא משחרב בית המקדש התקין ריב"ז שיהא לולב נישל כל שבעה במדינה זכר למקדש שנאמר דורש אין לה מכלל דבעיא דרישה ושיהא יום הגף כולו אסור לאכול החדש כבר פירשנוה בסמכת ר"ה חלוקות ר' יהודה על ריב"ז בסמכת מנחות ואסיקנא לריב"ז אסור לאכול החדש כי"ע כניסן חיום כולו: ותאידנא לא אכלינן אלא באורחא דשיכחי נגהי חמנימר ומאי התקין דקחני בחחני' דרש המקרא ותקין:

קד א מיי' פ"ו מהלכות שמיטה ויובל הלכה ח:

קה ב מיי' פ"ו מהלכות נזיר הלכה יג ממג עשין מד:

קו ג מיי' שם הלי טו:

קו ד מיי' פ"י מהלכות תמורות הלכה ב ממג לחוין קמב טוש"ע ח"מ סי' קפט סעיף י טוש"ע י"ד סי' רנג סעיף ג:

קה ה ו מיי' שם הלי כ:

נוסחא
מקור טיש לשטות נכר לחקוט

נוסחא
יום הגף כולו אשור - תקנה ר' יוחנן בן נפלי

קמ א מיי' פ"ג מהל' מגילה הלכה י :
קי ב מיי' פ"ח מהלכות לולב הלכה י סמג עשין מד טוש"ע ת"ח סי' תרמח סעיף ג :
קיא ג ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד :
[ל"ל דחנא]
קיב ה מיי' פ"ה מהל' תפלה הלכה ה סמג עשין יט טוש"ע ת"ח סי' סו סעיף ג :
קיג ו מיי' פ"ד מהל' תפלין הלכה יז סמג עשין כב טוש"ע ת"ח סי' מג סעיף ג :
קיד ז מיי' שם סל' מז סמג שם טוש"ע ת"ח סי' מד :
קטו ח מיי' פ"ה מהל' תפלה הלכה ה סמג שם טוש"ע ת"ח סי' סו סעיף ג :
קטז ט מיי' שם ופ"ו מהל' לולב הל' כו סמג שם ועשין מד טוש"ע שם וסי' תרנב סעיף ג כפ"ס :

ולקחתם שתהא לקיחה לכל ל' וש"מ • מדלית כתיב ולקחת לעזן יחיד וגבי סוכה לית ליה קלח דהא כתיב כל האזרח : **אלא** ל"ק נמי לית ליה קלח דהא כתיב גפיק כדמוכח בפ"ק דעירובין (ל"ג דף קנ: ושם) גבי לחין שקשה תחרוג בשופתים הבית ולא שינו שלו לחין ליתן מיומד שלו הלח כשחול הוי ולימו יוצא בו ומה שנהגו הקהל לקנות לחרוג בשופתים מלמדין לוזן שיהו כולם נוטן כל אחד ואחד חלקו לחבירו על מנת להחזיר ויש לפרוך דכיון דקנאוהו על מנת לנתת בו ותע"ג שלא פירשו ממש למלחמת כלילו פרשו דמי כיון דבענין אחר

לזן יכולין לנתת בו :

הילך לחרוג זה במתנה על מנת שתחזירהו לי • בשום מקום לזן מדקדק הש"ס בלשונו להקדים תנאי למעשה ותנאי כפול והן קודם ללמו תע"ג דבכהי מיירי הלא שמקפד לשונו לפי שלא על מידעתו זה כח להשמיענו ולא דמי לתנאי ומעשה בדבר אחד דהייט כשמניחם סומכים זה לזה זה כי היכי דעל מנת שתחזיר לי לא קנייר בפרק מי שהחזיר (ניסין דף עה: ושם) וה"ק כיון דלמר ע"מ שתחזירו לי ל"ל אם הקדישו הוי מקודם כדמוכח בסוף יש נוחלין (ל"ג דף קנ:) גבי שור זה נתון לך במתנה ע"מ שתחזירהו לי לכיון דקאמר לי מידי דמזי לי קאמר ול"ל היכך יצא והא לזן נתן בגדיים פרק השופתים (דף מח·) גבי מתנה דבית מוכן לכל מתנה שאינה *שלא הקדישה לא מהני מקודשת לא שמיה מתנה וי"ל דה"ק הוי בידו להקדיש להיות קדוש כל זמן שהוא בידו עד שיחזיר ושוב להשם נמי לא בהקדש תלוי מעשה המתנה כדמוכח בגדליים יכולמי לאמר עלה רבי ירמיה רבי יהודה בעי מעשה מתנה לזן אדם נותן מתנה לחבירו ע"מ שלא יקדישנה לשמים ומשני מתני' כל מתנה שהיא כמתנה בית מוכן שהיתה בערמה שלא הקדישה היכה מוקדשת היכה מתנה לעומר שלא נתנה לו שיהא המקבל שום הנאה שבעולם שלא שיהא מותר לחבירו של זה והלי הערמה בעלמא ולא שמיה מתנה שהרי לא זכה בה לעניין עלמו לשום דבר וי"ל מה הקנה לו אבל הכא דמזכה ליה שיהנה בו שמיה מתנה ולא הזכיר שם הקדש אלא משום שעל הקדש היה מעשה ולעזן כל מתנה שהיכה וכו' מוכיח כן דמשמע שהיכה מתנה לשום דבר גם שעולמו היכה מוכחת עליו שלא היה דעתו ליתן כלל לעניין שום דבר רק שיכה לחבירו ויוכל כמו שמפרש שם בגמרא לו משום דיוקר אמור במודר הנאה מאבל בעלמא מתנה היא ע"ש שהיו יכול להקדישה כדתנן פרק בתרא דנדרים (דף פח·) שעעון לבתו מה שעשתה ועתנת לפיה וכפ"ק דקדושין (דף כג: ושם) שעעון לעבד ע"מ שיצא בו לחירות*) : **ואם** לאו לא יצא •

ומה שלא החזירו רבי יהושע לרבן גמליאל הלא נתנו לרבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא דעתו על רבן גמליאל היה שילמו וחל"ק יחזירנו : **ואמר** שמואל סכין וקערה וכוי ולימא תלתא אגב אורחיה קא משמע לן • מתנה על מנת להחזיר • שמה מתנה כי הא *דאמר רבא "הא לך אתרוג זה על מנת שתחזירהו לי" • נטלו ויצא בו • להחזירו יצא, לא להחזירו לא יצא, למה לי למימר שלקחו באלף זוז ? להודיעך °כמה מצות חביבות עליהן; א"ל מר בר אמימר לרב אשי: אבא צלוי"ל קא מצלי ביה, מיתיבי *לא יאחז אדם תפילין בידו, וספר תורה בחיקו ויתפלל ולא ישתין בהן מים *ולא יישן בהן לא שינת קבע ולא שינת עראי; ואמר שמואל °סכין וקערה ככר ומעות הרי אלו כיוצא בהן? התם לאו מצוה נינהו ומריד בהו הכא מצוה נינהו ולא מריד בהו, תניא *רבי אלעזר בר צדוק אומר °כך היה מנהגן של אנשי ירושלים אדם יוצא מביתו ולולבו בידו, הולך לבית הכנסת לולבו בידו, קורא קריאת שמע ומתפלל ולולבו בידו, קורא בתורה ונושא את כפיו מנידו על גבי קרקע, הולך לבקר חולים ולנחם אבלים לולבו בידו, נכנס לבית המדרש משגר לולבו ביד בנו וביד עבדו וביד שלותו מאי קמ"ל? להודיעך כמה היו זריזין במצות : רבי יוסי אומר י"ש : אמר אביי לא

*) [ע"ש פוס' קדושין: ד"ס לא ודף מט: ד"ס דנניס ותוס' כ"ב קנ: ד"ס לא ותוס' ג'יטין עב. ד"ס לתפוקי ור"ס הלא תמר ותוס' שם עה: ד"ס דתנן]

עד עשם עד (ה) עלמו של יוס • כל היום קרוי עשם היום : וקסבר עד ועד בכלל • ולא דריש "על" ולא עד בכלל להחזיר בהאיר מזרח כי ליכא עומר, והכי מתוקמא קרלי: לין עומר עד עשם ועד בכלל, יש עומר עד הביאכם": והא מיפלג פליג • רבי יהודה עליה דמלוה אור שמתה רבי יהודה בדורו על תקנת לעשות סייג בה והלא מן התורה הוא לחשול: דכתי • המקרא "עד" ועד בכלל : והתקנן • לפי שהיו רגילים לאכול חדש מחשת ולהלן כשהיה הביא קיים עד עכשיו, הולרך לתקן : **מתני'** "עד הריחשון כו' • דלמריכן לקמן (דף מג·) דדומה מעת לוכ שכח בי"ט . הרחשון לבדו : מוליכין לה לולביהן : מענד שכח: שהוליאתו כרשות • ברשות מלוה שהיה מרוד במלוה ומחשב ועסוק וממהר לעשותה ומחוך כך טעה ושכח שהוא שבת וקסבר רבי יוסי טעה בדבר מלוה ואגב בדבר כרת פעור מקרבן : **גמ'** מנא הני מילי • דלין לחד יולא בלולבו של חבירו : לכם משלכם: משמע : למה לי למימר החזירו • מה לחו למידלן מחזרה זו דלמריך מנת למיחנייה במתני': **הא** קמ"ל. דר"ל ע"מ שיחזירוהו לו נחנו להם ואפ"ה הויא מתנה עד שיולאו בו : **החזירו לו יצא** • דמתנה על מנת להחזיר מתנה היא והרי החזירו לו לכל דם לא החזירו חגלי מלחת דמעיקרא גזול הוא בידו : **ה"ג** למה ליה למימר שלקחו בלוף זוז להודיעך כמה מעות חביבות עליהם : **הוא מגלי ביה** • כשהיה מתפלל היה לולבו בידו מרוב חיבתו עליו היה מתפלל בו : **לא יחתו לחד כו' ויתפלל** • מפני שמרוד הוא במחשבתו שלא יפלו מידו ויתבטו ואין דעתו מיושבת עליו בתפלתו : **לא יישן בהם שינת קבע** ולא שינת עראי • שמא יפלו מידו והכי תוקימנא ליה בהיסן (לעיל דף כו·) דהא דקתני "לא קבע ולא עראי" דלנקים ליה בידיה : **סכין.** מחזירה שמא יפול ויתקע לו ברגלו : **וקערה** • מליחה : **ומעות** • שלא יתפזרו : **וככר** • שמא יפול יהא כמאם : **לא מטה ניכהו** • לחוחזן והויין עליו למשא לפיכך מרוד במשא וכבד עליו ולא טריד : **הכא** • גמולים לפי שגולל ס"ם ופומחו : **נכנס לבית המדרש** • טריד בשמעתא ויפול מידיו:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה עד עשם עד סיומו של יום:

גליון השים

גמ' כמה מעות מביאות . עיין בכ"ק דף ח ע"ב תוס' ד"ה מליחה :

נוסחא
1. אין אנו יודעים בודאי על מה הגיהו
2. אחנה על מנת להחזיר
שלשה בקדישה מוקדשת כ"ם ג' מכ"ם
רבינו חננאל
מתני' בי"ם הראשון כו' . זו ששנינו שאין אדם יוצא בי"ם הראשון בלולבו של חבירו אמרי' מנ"ל דת"ר ולקחתם לכם משלכם להוציא את הגזול והשאול אא"כ נתנו לו במתנה כאשר נתן ר"ג לר' יהושע כו' . ואומ"ק כי הא דאמר רבא הילך אתרוג זה במתנה על מנת שתחזירהו לי ותחזירו יצא לא החזירו לא יצא : ירושלמי רב יעקב בר נחמן הוה יהיב אתרוגא לבריה הוה אמר ליה לבשתוכות בו ובמצותו תחזירהו לי . וכן הלכה אחר בר אמי אבא הוה מצלי ולולבו בידו . ורבותינו עלה מהוא לא יאחזנו אדם תפלין בידו וס"ת בזרועו ויתפלל כו' . ואמר שמואל סכין וקערה ככר ותינוק כיוצא בהן כלומר אסור לו להתפלל ואלו בידו ושנינן הלכך לאו מצוה אבל לולב כיון דמצוה הוא לא פריך ביה ושדי תניא א"ר אלעזר בר' צדוק כך היה מנהג בני ירושלים נכנס לבית הכנסת ולולבו בידו קורא שמע ומתפלל ולולבו בידו . קורא בתורה או נושא את כפיו מניחו על הקרקע: פיסקא ר' יוסי אומר י"ם הראשון של חג שהל להיות בשבת שכח והוציא הלולב ברה"ר מפני שהוא מקדש כ"ם ג' מכ"ם
נוסחא
אחיצת לולב וגבולים אחרים ביום ראשון ה' תשכ"ה

לא שנו אלא שלא יצא בו אבל יצא בו חייב, הא כמאן דאמר ביה נפק ביה? אמר אביי יכשהפכו רבא אמר אפילו תימא שלא הפכו הב"ע בגון שהוציאו בכלי, והא רבא הוא *דאמר לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה? הני מילי דרך כבוד אבל דרך בזיון לא. אמר רב הונא: אומר היה רבי יוסי עולת העוף שנמצאת בין אגפיים וכסבור חטאת העוף היא ואבלה פטור, מאי קא משמע לן? דטעה בדבר מצוה - פטור, היינו הך? מהו דתימא התם הוא דטעה בדבר מצוה *פטור היינו דעבר מצוה אבל הכא דטעה בדבר מצוה ולא עבר מצוה אימא לא, קא משמע לן

מיתיבי: רבי יוסי אומר השוחט את התמיד - שאינו מבוקר כהלכתו - בשבת חייב חטאת וצריך תמיד אחר. אמר ליה בר מינה דההיא דהא אתמר עלה אמר רב שמואל בר רתאי אמר רב המנונא סבא אמר רב יצחק בר אשיאן אמר רב הונא אמר רב בגון שהביאו מלשכה שאינן מבוקרין: מתני' מקבלת אשה מיד בנה ומיד בעלה ומחזירתו למים. בשבת, רבי יהודה אומר: בשבת מחזירין, ביום טוב מוסיפין, ובמועד מחליפין. *קטן היודע לנענע חייב בלולב: גמ' פשיטא מהו דתימא הואיל ואשה לאו בת חיובא היא אימא לא תקבל, קא משמע לן: קטן היודע לנענע: ת"ר [קטן] היודע לנענע, חייב בלולב, להתעטף, חייב בציצית, ללשמור תפילין, אביו *לוקח לו תפילין, יודע לדבר אביו לומדו תורה, נקש"ש התורה מאי היא א"ר המנונא °תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב ק"ש מאי היא פסוק ראשון *היודע לשמור גופו, אוכלין על גופו טהרות, לשמור את ידיו, אוכלין על ידיו טהרות, היודע לישאל: ברשות היחיד ספיקו טמא, ברשות הרבים ספיקו טהור, היודע °לפרום כפיו חולקין לו תרומה בבית הגרנות, היודע

אמר מבוקר כהלכתו. מדלישמעיה לשמעיה דסבירא ליה דמטמא °לישן כריכות כדוה דקי לישנא דרבנן והתם לישן שיך ומפרין לשתא כל כמה דלא כריך ועוד דלייתי בהדיא מלא בקי ללמוד ותימה דבסוף דלולבו ב"ד (ר"ה ד' כה:) דלמר רבא מטמא לישן כריכות כדוה קי מוסיף ליה כלי טובא, ושמא לבני קיבלה מיניה: עולת העוף שנמצאת בין אגפיים. למאי דלמרי בפילוגי תנן בגפיים (פסחים ד' עב:) דלא פטור רבי יוסי בלולב אלא משום דזמנו בהול, קריך לומר דהאי נמי זמנו בהול כדי שלא תצא תצאת מתוך לידי טומר: מהו דתימא התם הוא דטעה בדבר מצוה ועבד מצוה לבסוף הכא טעה בדבר מצוה ולא עבד מצוה אימא לא קא משמע לן. פלוגתא היא בפסחים פרק לולב הגזול (סוכה מב:) דמחייב התם בשחלתן ולא בפשוט של טומר בשפוד של עלי ותלגו ואיתם בספרים דגרסי מהו דתימא הכי מילי מצוה דרמי עליה לבסוף מצוה דלא רמי עליה אימא לא כלומר לולב דלא סגי ליה דלא עקיל דאי לפסגר על ידי אחריה לבל תצאת תצאת לפסגר שיכלנה אחר:

שאינו מבוקר כהלכתו. ואפי' נמלת תם משום דטעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה דבפרק מי שהיה טמא (סוס דף טו:) ילוף לה מפסח בגזרה שוה: היודע. ליטחל ברשות היחיד ספקו טמא. לבל ליט יודע ליטחל לאפוקי ברשות היחיד ספקו טהור כדדרשינן בסוטה פרק כשם (ד' כח:): היודע. לפרום כפיו מולקין לו תרומה בבית הגרנות. מקמי הכא אין מולקין לו בגורן לבל מצגרין לו לביתו לס יודע לשומרה בטהרה והכי תניא בגמרא דטשלין על האוכלה ביבמות (ד' נח: וסס) עשרה אין מולקין להן תרומה בבית הגרנות וקא חשיב חרש שוטה וקטן וקטני סיפא מצגרין להן בבתיהן ובבית הגרנות אין מולקין לו בגורן תרומה היא אחין כל רוחין בקיאין בו ביודע לשומרה בטהרה לאכול לביתו אבל לא יודעין שהבית שמי שערות אחין קטן פורס לתוכפיו כדתקן במגילה (דף כד.) דלחין מולקין לו: היודע

(דף כד:) כך פי' בקונט' ולא משמע הכי דלא בקטן ממש מיירי דומיא דהיודע לדבר מלמדו תורה והיודע לשמוע וכן טלהו לתריצי והא דלמר בטשלין על האוכלה (יבמות דף נח: וסס) דאין מולקין תרומה

מבוקר: מלשכה אחין מבוקרין. דאין זה טומה בדבר מצוה שבטלאים שבלשכה זו ליט טרוד אחין טומדין להקריבה להיות תרד עליהם מתי יקדבו ולא תרדם זמן התמיד לו שייכא הכא אקרוב למיד הוא ולא דק בשבתות להבתיין מחזיר יבית: מתני' מקבלת אשה מיד בנה ובעלה. לא טולבינן ולא תמרינן קמטולטלא מידי דלא חזי: מחזירין למים. שלא יכמוש: בשבת מחזירין. שהרי מכלן נמלט היום לבל לא מוסיפין מים כ"ש אחין מחליפין המים לשפוך אח אלו ולהם לאחרים טון מהני דתקנו מחזירין. גמ' תימא לא. לגבה חיכוך טיסור טלטול: קא משמע לן. כיון דרלוי לגמילת חכמים תורת כלי עליו ומותר בטלטול לכל: חייב בלולב. לחכוך מדבריהם: לשמור תפילין. שלא יכמוש: בשבת יכול. הכשר: היודע לשמור גופו. מטומאת מגע ומשא והלא: לוקלין על גופו טהרות. אס יגע גופו בטהרות אין מוסגין להם לבל לא על ידיו אס יגע בידיו בטהרות מוסגין להם שיש יודע לשמור גופו ואין יודע לשמור ידיו מטורת "אחס ידיס" שגזרו טליהם להיות אניות אלא אס כן יודע לשומרם לבל היודע לשמור אח ידיו מטגעלא אינו יגע בגוף הטמא אח הידים ואס לא מזהר ובא ליגע בטהרות טטל ידיו: לוקלין על ידיו מהרות. אס אלולו ואמר אינו יודע: ברשות הרבים ספיקו טהור. אס אלולו ואמר אינו יודע: ברשות הרבים ספיקו טמא. הכי גמירי לה בלכתא משמיה דאמימר בסוכה (דף כח:) ומכלן אחה לן לגזרת ט': היודע לפרום כפיו. כשהוא כלן: חולקין לו תרומה בבית הגרנות. ומקמי הכי אין מולקין לו בגורן לבל מצגרין לו לביתו אס יודע לשומרה בטהרה דהכי תניא בגמרא דטשלין על האוכלה ביבמות (דף נח:) עשרה אין מולקין להם תרומה בבית הגרנות מרם שוטה וקטן וכו' וכולן מצגרין להם לבתיהם, בבית הגרנות אין מולקין להם שבזוין תרומה הוא אחין כל רוחין יודעים בו שהוא בקי לשומרה, לבל לביתו מצגרין להם. הבקיאים ומכירין בהם, ומשיולא לפרום כפיו ופורם בלבור הכל יודעים שהבית שמי שערות אחין קטן פורס בפיו כדאחרינן במגילה (דף כד:) הלכך חולקין לו:

היודע

ראותיבנא על רב הונא ר' יוסי אומר השוחט תמיד שאינו מבוקר כהלכתו בשבת חייב חטאת כו'. הנה ר' יוסי סעה בדבר מצוה מחייב ומשני בר מהחיא דהא אוקמה בגון שהביאו מלשכה המלאין שאין מבוקרין לפיכך חייב: מתני' מקבלת אשה מיד בנה ובעלה כדי שלא יבא לידי הרהור ומחזירתו למים בשבת ולא גזרינן משום השקת ערעים: ירושלמי תני מטלמלין עצי בשמים ערבה מותר להניף לחולה בשבת. ר' יהודה אומר בשבת מחזירין ביום[טוב] מוסיפין במועד מחליפין. יש מי שאומר מחזירין ומוסיפין ומחליפין הכל במים ויש מי שאומר דמחליפין ומוסיפין בהדי הוא ומסתברא כמ"ד במים דהא מחזירין ומוסיפין מחליפין קתני היכא דמחזירין בשבת תמן קתני דמוסיפין ב"ש ותמן קתני דמחליפין במועד ואפאי אין מוסיפין מים בשבת משום דנראה כמשקה ורעים בשבת: פיסקא כל קטן היודע לנענע בלולב חייב היודע להתעטף בציצית חייב היודע שמור תפילין אביו ליקח לו תפילין. היודע לדבר אביו מלמדו תורה צוה לנו וגו' ושמוק הראשון מק"ש היודע לשמור ידיו אוכלין ע"נ ידיו טהרות היודע לשמור גופו אוכל ע"נ טהרות היודע

רבינו חננאל

שהוציאו ברשות א"ר אסי ל"ש שאפור אלא שלא יצא בו מקדם שנמצא מוציאו עכשיו לצאת בו למיכך אפור אבל יצא בו חייב חטאת ואוקמה אביי כשהאך הלולב בשמאל ואחרוג בימין. ורבא אוקמה בשהוציאו בכלי דכי האי גוונא לא נפק ביה בהגבהתו כי דרך בזיון הוא. והא דאמר רבא בשמעתא דמקמי הא דאי נקטיה בפודרא נפיק ביה ידי חובתו דלקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה הני מילי בגון טורך והיא דרך כבוד אבל לקיחה בכלי דהוא דרך בזיון לא. אמר רב הונא אומר היה ר' יוסי עולת העוף שנמצאת בין אגפיים. פי' שנמצאת מלוקה בין אגפיים וכסבור חטאת העוף היא ואבלה פטור פשיטא מהו דתימא נבי לולב מעה כדבר מצוה וס"ם עשה מצוה אבל עולת העוף דלא עשה מצוה כי אכילת העולה אינה מצוה ליחייב. קס"ל דפטור.

תרומה לקטן בבית הגרטיו כשחיטו יודע ליקח את כפיו והא דתנן בפרק הקורא את המגילה עומד (מגילה דף כד. ושם) דקטן חיטו טעמא את כפיו היינו בפני עצמו אבל עם הגדולים טועמא כדשמכחן גבי שיר של מקדם פרק לולב הגזול (ערכין דף יג:) דתנן בין רגלי [הלויים] היו עומדים ובעודי הלויים היו מקרילים והא דתמרינן בשילהי פרק קמא דחולין (ד' כה: ושם) כתמלא זקנו רחלו ליעשות שליח לגבור ולירד לפני התיבה וליטול את כפיו *עד שיתמלא זקנו ויכול לתוקומה ביחידי שחין עמו אחר כי ממי ליטול את כפיו בקביעות וכשטה שמרכיבים ברחמים כגון כיום הכפורים ובתעניו, ובמעמדות וכן צריך לחלק ממי משום לירד לפני התיבה דהקורא את המגילה עומד (מגילה ד' כה:) תנן קטן קורא בתורה אבל לא פורס על שמע ולא יורד לפני התיבה ולא טועמ את כפיו משמע הא גדול יורד לפני התיבה ואף על פי שלא נתמלא זקנו שלא על כרחך צריך לתוקומה היינו דחולין כגון ליעשות שליח לגבור קבוע ולירד לפני התיבה כיום הכפורים ובתעניות ובמעמדות:

והודע לשחוט · לחתן יהיו לשחיטה חט"פ שחיטה בקי בהלכות שחיטה מותר לחכול משחיטתו כשמפרש רב הונא והוא שגדול עומד על גביו ורואה שלא יהא שוחט ולא יפגום את השחיטה ולא יחתוך יותר מדאי ולא יעקר את הסימנין ולא יעמוד על הסימנין יותר מדאי ולא יהא מהפך בסכין תחת הסימנין ולא יהא בודק אחר השחיטה ולא יהא שוחט בשתי סכינים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה פגימה כל שהיא ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עקומה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אחד עשר ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שנים עשר ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשה עשר ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעה עשר ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשה עשר ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששה עשר ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעה עשר ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה עשר ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעה עשר ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששת אלפים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששת אלפים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששת אלפים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששת אלפים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששת אלפים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששת אלפים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששת אלפים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששת אלפים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששת אלפים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששת אלפים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעת אלפים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעת אלפים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעת אלפים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעת אלפים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעת אלפים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעת אלפים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעת אלפים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעת אלפים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעת אלפים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעת אלפים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונת אלפים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונת אלפים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונת אלפים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונת אלפים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונת אלפים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונת אלפים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונת אלפים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונת אלפים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונת אלפים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונת אלפים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעת אלפים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעת אלפים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעת אלפים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעת אלפים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעת אלפים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעת אלפים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעת אלפים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעת אלפים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעת אלפים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעת אלפים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרת אלפים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרת אלפים ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרת אלפים ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרת אלפים ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרת אלפים וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרת אלפים וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרת אלפים ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרת אלפים ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרת אלפים ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרת אלפים ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה עשרים אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשים אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעים אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשים אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ששים אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבעים אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונים אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשעים אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאה אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה מאתים אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלש מאות אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבע מאות אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמש מאות אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שש מאות אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שבע מאות אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שמונה מאות אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות אלף ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות אלף ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות אלף ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות אלף ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות אלף וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות אלף וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות אלף ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות אלף ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות אלף ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה תשע מאות אלף ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף מאות ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף מאות ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף מאות ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף מאות ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף מאות וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף מאות וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף מאות ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף מאות ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף מאות ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלף מאות ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים מאות ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים מאות ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים מאות ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים מאות ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים מאות וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים מאות וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים מאות ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים מאות ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים מאות ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה אלפים מאות ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים מאות ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים מאות ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים מאות ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים מאות ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים מאות וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים מאות וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים מאות ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים מאות ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים מאות ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה שלשת אלפים מאות ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים מאות ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים מאות ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים מאות ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים מאות ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים מאות וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים מאות וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים מאות ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים מאות ושבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים מאות ושמונה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה ארבעת אלפים מאות ותשעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים מאות ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים מאות ואחד ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים מאות ושנים ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים מאות ושלשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים מאות וארבעה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים מאות וחמשה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים מאות ושישה ולא יהא שוחט בסכין שיש בה חמשת אלפים מאות ושבעה ולא יהא שוחט

ויעבירנו תרבע תמות ברה"ר • הוא הדין דמצי למימר ויוליח מרשות היחיד לרשות הרבים ולא שבדוב מקומות ועניים ממרין יש לחוש להעברת תרבע תמות ואין לחוש להולאה כגון שם היה מונח בכרמלית או בקרפף או בגיגה דאין כאן איסור הולאה דלורייתא ויש כאן איסור העברה ברה"ר או הגביהו על תורה אור

ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דמגילה, אי הכי יום ראשון נמי? ראשון, הא תקינו ליה רבנן בביתו, התינח אחר תקנה, קודם תקנה מאי איכא למימר? אלא *ראשון, דאיתיה מן התורה בגבולין לא גזרו בהו רבנן, הכא דלית ליה מן התורה בגבולין גזרו בהו רבנן, אי הכי האידנא נמי? יאנן לא ידעינן בקיבועא דירחא, אינהו דידעי בקיבועא דירחא לידתו? אין הכי נמי (*דתנן) (*קתני) *ביום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת *כל העם מוליכין את לולביהן להר הבית (*ותניא) *לבית הכנסת שמע מינה כאן בזמן שבית המקדש קיים כאן בזמן שאין בית המקדש קיים שמע מינה, דאיתיה מן התורה בגבולין, מנא לן? דתניא *ולקחתם שתהא לקיחה ביד כל אחד ואחד לכם משלכם להוציא את השאול ואת הגזול, ביום, ואפילו בשבת (ה) ראשון אפי' בגבולין "הראשון" מלמד שאינו דוחה אלא יום טוב הראשון בלבד אמר מר "ביום" ואפילו בשבת, מכדי טלטול בעלמא הוא איצטריך "קרא למישרי טלטול? אמר רבא לא נצרכא אלא למכשירי לולב ואליבא דהאי תנא דתניא *לולב וכל מכשירין דוחין את השבת דברי ר' אליעזר מ"ט דר' אליעזר? אמר קרא "ביום" ואפי' בשבת, ורבנן האי "ביום" מאי עבדי ליה? מיבעי ליה ביום ולא בלילה, ור' אליעזר ביום ולא בלילה מנא ליה? נפקא ליה מסיפא דקרא *ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים ימים ולא לילות ורבנן אי מהתם הוה אמינא לילף "ימים" ימים מסוכה מה להלן ימים ואפי' לילות אף כאן נמי ימים ואפי' לילות, וסוכה גופה מנלן *דת"ר *בסוכות תשבו שבעת ימים ימים ואפי' לילות, אתה אומר ימים ואפי' לילות או אינו אלא ימים ולא לילות ודין הוא נאמר כאן ימים (ג) ונאמר בלולב ימים, מה להלן ימים ולא לילות אף כאן ימים ולא לילות או כלך לדרך זו נאמר כאן ימים (ד) ונאמר במלואים ימים מה להלן ימים ואפילו לילות אף כאן ימים ואפי' לילות נראה למי דומה דבר שמצותו כל היום מלבר שמצותו כל היום ואל יוכיח לבר שמצותו שעה אחת או בלבד לדרך זו דבר שמצותו לדורות מלואים שאין נוהגין לדורות? ת"ל מלבר שמצותו לדורות ואל יוכיח

תשבו

כמ"ק התקין רבי יוחנן בזכאי שיהיו מוקנין בכ"מ שיש בו ד"ד ולולב לא חישחרי כלל כדמסקי' לקמן ויל' דשופר שהוא לעולת זכרונם של ישראל לחביהם שבמיים לא רצו לבטל בגמרי וכיון דבחר ב"ד תקנו תקנו בכל מקום שיש בו ד"ד לע"פ שבזמן הבית לא היה אלא במקדש דוקא ועוד דבדין הוא דלולב יהא דוחה בגבולין יותר משופר דבר"ה דלא ידיע קביעות החודש אלא בירושלים אבל ב"ד לחמן לולב היה יודע אף בגבולין: **הראשון** מלמד שאינו דוחה אלא ב"ד לחמן • מיתורא דה"ל קרא דיש ה"ל מיעוטא הוא כלומר בלחמן לחודיה הוא דבו יום וכפ' גיד הנשה (חולין ד' קמ:) דרש הילך המיומנת שבילך למעוטי שמחל וכן העולה עולה לחמוה (פסחים ד' מח:) וזימנין דלחזית ה"ל לרבות כדלחמרינן לעיל בסוף פרק השני (ד' כח:) גבי תוספת עיטור יום הכפורים לחזית לרבות את הכשים וגבי סוכה לחזית לרבות את הגרים כל לחד לפי עניינו: **וסוכה** גופה מנלן • דלחי מסוה הסבו כעין לחזורו מה דירה שיש בה ז' טפחים על ז' טפחים אף סוכה שיש בה ז' טפחים על ז' טפחים: **דירה** מה דירה חיש ולחמרו לי לחי מסוה הלכתא שחי הכא דמעטיה קרא בהדיא לילות דהסבתא (ג) רש"י ד"ה מיבעי ליה וכו' עד סי' הכתים:

ימים מהמת ימים ולא לילות דהסבתא ימים מיהו למחי דקחמרינן נרחה קלה דומה לי

ויעבירנו תרבע תמות ברה"ר • ה"ה דמצי למימר ויוליחנו מרה"י לרה"ר לחלא שבדוב מקומות ועניים ממרין דים לחוש להעברת תרבע תמות ואין לחוש להולאה כגון הם היה מונח בכרמלית או בקרפף או בגיגה דאין כאן איסור הולאה מדלורייתא ויש כאן איסור העברה ברה"ר או הגביהו על מנת ליטלו ולא להוליחו ומלך להוליחו פטור מסוס הולאה הם לא עמד לפוס ביתים כדלמרינן במסכת שבת (דף ה:): **הא** תקינו ליה רבנן ליטלו בביתו • כלומר מתניתין המקינו שיהא כל לחד ולחד טולו בביתו, ומתוך שלא התנה לו חלא בביתו זכור הוא ולא לחיי לחפוקי: **חלא** רחמון • דחמובה נטילתו לחפי' בגבולין חייב לא גזרו ביה רבנן לא בגבולין ולא במקדש לכל שאר הימים שחינו מקום המורה כל חומיבה ביבמות (דף ה:) ובגיגן שבת ולא תעשה שלי: **לי הכי** • מסוס דליחיה בגבולין לא גזור ביה: **לידתו** • לידתו כי"ע רחמון הם השבת: **לא** ידעינן בקביעא דירחא • שמא חין ב"ד עד למחר להוה לן למעבד חלל מעובר: **חיכא** • בני ח"י: **דקדחין** מקדשין על (נ) הרחיה: **לידתו** • להו חף בזמן הזה: **ותניא** חידך • מתניתין היא בסוף פירקין דלעיל (דף מח:): **ביום חפי' בשבת** • דמשמע כל דהו יום וקרא יתירא הוא דמלי למכתב ברחמון: **רחמון** חף בגבולין • ולח מכבויא דרים חלא "ולקחתם ביום רחמון ולא בים מקדש, משמע חפי' בגבולין: **הרחמון** • ה"ק משמע הוא כלומר ברחמון לחודיה הוא דחמינא דיום רחמון לולב בשבת ולא בשחר ימים טובים: **לקמן** • בפ' בתרא (דף מב:): **ואפי' בשבת** • ר"ח מפרש דבעינן שם להוה דייר היכא דמתו שלושי תפרי וזימנין דחזיל בניהן היכא דמתו שלושי תפרי בשבת ניהן ולא מתו שלושי תפרי דגזרינן דההוא דוכתא זימנין חתו בשבת ועבדינן תרי יומי כדלמרינן בסוף פ"ק דרחש השנה (דף כא:): **אי הכי** • דידעי בקביעא דירחא חין לחוש שמא יבוח לחזור ולהביחו לביתו ובפירקין חנן כל העם מוליכין לולביהן להר הבית ש"מ בזמן שבית המקדש קיים היו מוליכין לולביהן להר הבית. חחר שחרב בהמ"ק חין מוליכין לולביהן לבהכ"נ ונרחה האי סברא דהא משקיעו לקמן ושנינן לא אידי ואידי בזמן שבהמ"ק קיים ולא קשיח [כאן] בבהמ"ק בהר הבית [וכאן] בגבולין ובשאר המדינות בכנסת ותרוייהו בזמן שבית המקדש קיים. יום ראשון דאיתיה מן התורה בגבולין מנ"ל. דתניא ולקחתם לכם משלכם, ואחר לכם משלכם. להוליא השאול והגזול. ביום ואפי' בשבת. לאיתויי מבשירי לולב.

ויעבירנו תרבע תמות ברה"ר • ה"ק דמלי למימר ויוליחנו מרה"י לרה"ר חלח שבדוב מקומות ועניים ממרין דים לחוש להעברת תרבע תמות ואין לחוש להולאה כגון הם היה מונח בכרמלית או בקרפף או בגיגה דאין כאן איסור הולאה מדלורייתא ויש כאן איסור העברה ברה"ר או הגביהו על מנת ליטלו ולא להוליחו ומלך להוליחו פטור מסוס הולאה הם לא עמד לפוס ביתים כדלמרינן במסכת שבת (דף ה:): **הא** תקינו ליה רבנן ליטלו בביתו • כדקחמי מתניתין המקינו שיהא כל לחד ולחד טולו בביתו, ומתוך שלא התנה לו חלא בביתו זכור הוא ולא לחיי לחפוקי: **חלא** רחמון • דחמובה נטילתו לחפי' בגבולין חייב לא גזרו ביה רבנן לא בגבולין ולא במקדש לכל שאר הימים שחינו מקום המורה כל חומיבה ביבמות (דף ה:) ובגיגן שבת ולא תעשה שלי: **לי הכי** • מסוס דליחיה בגבולין לא גזור ביה: **לידתו** • לידתו כי"ע רחמון הם השבת: **לא** ידעינן בקביעא דירחא • שמא חין ב"ד עד למחר להוה לן למעבד חלל מעובר: **חיכא** • בני ח"י: **דקדחין** מקדשין על (נ) הרחיה: **לידתו** • להו חף בזמן הזה: **ותניא** חידך • מתניתין היא בסוף פירקין דלעיל (דף מח:): **ביום חפי' בשבת** • דמשמע כל דהו יום וקרא יתירא הוא דמלי למכתב ברחמון: **רחמון** חף בגבולין • ולח מכבויא דרים חלא "ולקחתם ביום רחמון ולא בים מקדש, משמע הוא כלומר ברחמון לחודיה הוא דחמינא דיום רחמון לולב בשבת ולא בשחר ימים טובים: **לקמן** • בפ' בתרא (דף מב:): **ואפי' בשבת** • ר"ח מפרש דבעינן שם להוה דייר היכא דמתו שלושי תפרי וזימנין דחזיל בניהן היכא דמתו שלושי תפרי בשבת ניהן ולא מתו שלושי תפרי דגזרינן דההוא דוכתא זימנין חתו בשבת ועבדינן תרי יומי כדלמרינן בסוף פ"ק דרחש השנה (דף כא:): **אי הכי** • דידעי בקביעא דירחא חין לחוש שמא יבוח לחזור ולהביחו לביתו ובפירקין חנן כל העם מוליכין לולביהן להר הבית ש"מ בזמן שבית המקדש קיים היו מוליכין לולביהן להר הבית. חחר שחרב בהמ"ק חין מוליכין לולביהן לבהכ"נ ונרחה האי סברא דהא משקיעו לקמן ושנינן לא אידי ואידי בזמן שבהמ"ק קיים ולא קשיח [כאן] בבהמ"ק בהר הבית [וכאן] בגבולין ובשאר המדינות בכנסת ותרוייהו בזמן שבית המקדש קיים. יום ראשון דאיתיה מן התורה בגבולין מנ"ל. דתניא ולקחתם לכם משלכם, ואחר לכם משלכם. להוליא השאול והגזול. ביום ואפי' בשבת. לאיתויי מבשירי לולב.

הראשון מלמד שאינו דוחה אלא ב"ד לחמן • מיתורא דה"ל קרא דיש ה"ל מיעוטא הוא כלומר ברחמון לחודיה הוא דבו יום וכפ' גיד הנשה (חולין ד' קמ:) דרש הילך המיומנת שבילך למעוטי שמחל וכן העולה עולה לחמוה (פסחים ד' מח:) וזימנין דלחזית ה"ל לרבות כדלחמרינן לעיל בסוף פרק השני (ד' כח:) גבי תוספת עיטור יום הכפורים לחזית לרבות את הכשים וגבי סוכה לחזית לרבות את הגרים כל לחד לפי עניינו: **וסוכה** גופה מנלן • דלחי מסוה הסבו כעין לחזורו מה דירה שיש בה ז' טפחים על ז' טפחים אף סוכה שיש בה ז' טפחים על ז' טפחים: **דירה** מה דירה חיש ולחמרו לי לחי מסוה הלכתא שחי הכא דמעטיה קרא בהדיא לילות דהסבתא ימים מהמת ימים ולא לילות דהסבתא ימים מיהו למחי דקחמרינן נרחה קלה דומה לי

רבינו חננאל

בקי ללמוד ויעבירנו ד' אמות ברשות הרבים והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דמגילה. ואקשי' אי הכי ניגמר אפי' י"ט ראשון ושנינן י"ט ראשון דאיתיה מן התורה בגבולין לא גזרו רבנן בביתו אבל שאר הימים דליתנהו מן התורה גזרו בגבולין גזרו רבנן ליטלו בביתו. ואקשינן אי הכי דאיתיה מן התורה בגבולין האידנא נידחי ליטלו בביתו דחזינן לא ידעינן בקביעא ד י ר ח א ומספיקא לא דחזין שבת. בית הוועד דידעי בקביעא דידחה לידתו. ושנינן אין לדידהו דידעי בקביעא דירחא האידנא נמי דחי פודחנן בפ' לולב הגזל ר"ש של חג שחל להיות בשבת כל העם מוליכין את לולביהן לבית הכנסת ובפירקין חנן כל העם מוליכין לולביהן להר הבית ש"מ בזמן שבית המקדש קיים היו מוליכין לולביהן להר הבית. חחר שחרב בהמ"ק חין מוליכין לולביהן לבהכ"נ ונרחה האי סברא דהא משקיעו לקמן ושנינן לא אידי ואידי בזמן שבהמ"ק קיים ולא קשיח [כאן] בבהמ"ק בהר הבית [וכאן] בגבולין ובשאר המדינות בכנסת ותרוייהו בזמן שבית המקדש קיים. יום ראשון דאיתיה מן התורה בגבולין מנ"ל. דתניא ולקחתם לכם משלכם, ואחר לכם משלכם. להוליא השאול והגזול. ביום ואפי' בשבת. לאיתויי מבשירי לולב.

הגהות הב"ח

(ה) גמ' רחמון חפילו בגבולין ברחמון. כ"כ ובפסחים דף ה מוקי זה לגמוד חתר: (ג) שם

[ופי' חוס' כ"ה כתי: ד"ה שמא וחוס' מגילה ד: ד"ה ושבירנו וחוס' כיתי יח. ד"ה שמא]

ד מיי' פ"ו מהלכות לב סלכה יד:

ה ב מיי' שם פל' יו:

ו ג מיי' שם סלכה י סמג שם עשיין ל"ח סי' תכנב שניף ג:

ז ד מיי' פ"ו מהלכות סוכה סלכה ו סמג עשין מג עוסיין ל"ח סי' תכלט שניף ג:

[נעיל מכ:] [לקמן מד.] [ע"ז ותנן]

[שם] [שבת קלה:]

ג"ז שם

ד"ה שם

[נעיל כח:]

תת נ"ו א

לולב נוטן כח ג' ימים סוכה נוטן ג' ימים ג' לילות

תשבו תשבו לגזרה שוה • לא לגמרי יצוף ממלואים דתהם לי לפסח ליגן בעזרה כמו בחגר שהיה במקום עזרה דגמירי (סוטה ד' מא:) אין יכיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד ואילו כאן תשור ליגן תון לכוכה : **שלוחן** בית דין מייתי לה • מע"ם וממרת תיבה מלוה לכל תדם אלא לכהנים מקיפין בה אם המזבח כדפי' בקונטרס דיסרגל אין יכולין להקיף כדתנן פ"ק דכלים (מ"ח) דאין יסרגל ככנס בין האולם ומזבח ולכך אלגך בקונטרס לטעם זה שהכהנים מקיפין ואין יסרגל שכן מוכח בגמרין דקאמר עלב לכל מסור ועוד הכתם שלוחי ב"ד מה יש לו להועיל ועוד דת"כ ליתקן נמי בעלב ביבישום שלוחי ב"ד ולידעו אלא ודאי אלא הדבר מלוי בזה שהכהנים זריזין הן ולא לתו לידי מיעל שבת לתכל לעלב לכל מסור כיון דלא דמי ליסרגל שהכהנים נמי לא דמי ומיהו קשה לפריך התידנא נמי לידתי והתידנא ערבה לכל מסורה ובקונטרס דתק לפרש לידתי ויעלוה ויתכבוה שלוחי ב"ד : **לא** תיקלע • אמרי מעברין מעל לו אלא מן התדשים כשהיו רוחים בחירה בשבת שביעי של ערבה והכי תמר בירושלמי ר' סימון מפקד לאלין דמתקנין הכון דעתכון דלת תתי מקנעתת בשבתת ודלת תתת ערבתת בשבתת ולת תעבדון עבדון תקנעתת ולת תעבדון ערבתת משמע דתיים עפי יום ערבה מתקיעת שופר ועלב וגם עכשיו לתו מתכינין דלת מיקלע יום ערבה בשבת ותשופר ודעלב לת מיתיקן תע"פ שיום דתתון דתורייתת ומיהה דתיום ערבה שהוא זכר למקדש בעלמת תיישין ותהני דתורייתת לת מיישין ו"ל דאין הכי נמי דהני דכתיבי בהדיא לת תתי לפקפוקי הוא בשאר שניס תכל ערבה דלרבן יתתי לפקפוקי בה ועוד דמספק עבדינן תרי יומי וכי מיקלע יום דתתון בשבת אין שופר בכל לגמרי דתוקעין בשני תע"ג לכי כת"י תלת עדיס קודס המנחה לת עבדי **ולביאו** מרביות של ערבה מע"ם • כתן לת היו מתנין כל מי שיניע בערבה של תכירו הרי הוא בתתנה כדתנן נבי עלב בפ"ק דכילים לעניל (דף נד.) ערבה הלכה למשה מסיני לת גמרי מעלכם ולתתת שתל נמי דדכת מדכתיב ערבי תחת לעלב ותחת למקדש נבי מקדש כמו עלב מ"ם גבי עלב שכל תחד מביא עלבו להר הבית והתזיס מקבלין מידס היו לריכין להתנות תכל ערבה שלוחי ב"ד מייתו לה ואין תחד מהן זוכה בה עד שיתרת בשבת ועוד להכהנים מקיפין תת המזבח ולת היו כל כך מרוחים ען דתכי והם היתה יש שם הפרוסים : **והביאוס הכהנים וקפוס** כו' • **ערבה מקבל דציל עלבין לוחה ומנענעים** ומקיפין הם הכהנים תת המזבח ברגליהם ואחר כך זוקפין לוחה : **ואלגה לידתי** • כיון דכנטילה הוה יש לו לענות זכר למקדש ולידתי שביעי דילה שבת : **כיון דאתן** • בגולה לת תיו כגון זה בקביעת דירתת") :

תשבו • יוחס ולילה ולולב מלוחו שבעה אחת שלה נאחד בו אלה לקיחה : **מאי טעמא דוחה** • ולת גזור בה כי היכי דגזור בלולב דהא הכא גמי ליחת מן התורה בגבולין כשאר לבי עלבי לולב ואחתי לת גזור בה במקדש : **לפרסמה שהיא מן התורה** • לפי שאיכה מפורשת מן תורה אור התורה בהדיא שבקו לה רוחת למידתי שבעה אחד יוחס כדי לפרסמה שמן התורה היא : **לעלב גמי בידמו**. בשאר יוחס במקדש כדי לפרסמו שהוא מן התורה כל שבעה דהא לת מפרשת בהדיא דאיכא למיעטי ולמיתר דהתי ומסתתם לפני ה' שבעת יוחס לתו שמחה לולב קאתר : **שלוחי בית דין מייתי לה**. מע"ם וממרת איכה מלוה לכל תדם כהכיס המקיפין בה תת המזבח : **לי תכי**. לריכת למיגזר בה מידי והוא כל שבעה במקדש מן התורה : **כל יומת גמי**. דאיקלע בשבת בידתי מתי שבת תד יוחס ותו לת : **תתי לפקפוקי בלולב** לולתוני בלולב מקום דלת דחי בלולב חלת בחד יוחס והא דחי כל יוחס **תתי למיתר לולב** לתו מלוה תצוכה **היא** : **ולידתי**. ערבה ב"ש לתצון בלולב : **לתו מוכחת מילתת**. דמקום ערבה הוא דמיפרסס שהיא מה"ם ולתתרי מקום דשכחה לדחות תלל לולב מדחים תת תקנעתת ערבה ועיקר מקום לולב הוא : **כתד מהנך**. בתחד מתתר חיתים : **לוקמה לתכיבי**. יום מסויים תו לתשון תו לחכון : **התידנא נמי**. לתחר תוכן דעבדין ערבה תד יוחס כדתתרינן לקמן (ל' תי.) מהא נציחים היא נעטלין כיון דליכא למיחם מידי, לידתי בשביעי ויעלוה ויחבטוה **שלוחי בית דין** לפרסמה שהיא במקדש מן התורה שהרי לת גזרו עליה בשביעי ולתחר תורכן מי גזר עליה : **לת ידעינן** בקביעת דירתת . ומתת לין שביעי שלה שביעי : **לת תיקלע**. הם מעבדיס תת תלל תו תחד מן התדשים כשרוחין שיהרע שביעי בשבת : **וכל נתוני**. כל הסיעה שירדו מ"ש לבבל ושעלו מבבל לת"י וחזרו : **מתן ליתת לן**. דערבה במקדש מדרבן זכר למקדש ערבה תיסורת בגבולה לידתי הבתת ערבה תיסורת בהתר התורה היא : **ולמת בוקיפה**. לת היו טעלין תומן בלידי המזבח ליתל כדתתן במתני' **והבתת ליכת מצבת היכת נוקפה** : **ותותו היום** • בשביעי, מדקתני "פעם תחת, ושבע פעמים" ש"מ הקפה כרגל סביב המזבח הוא ובמה מקיפין לתו בערבה: **לת בלולב** • מקיפיס לתחר שנוקפו הערבה סביב המזבח : **בתחילתו** • בי"ט לתשון: **וערבה בסופו** בשביעי: **מרביות** • נמיעות : **וכבירו בהן בייתוסין** • הרגישו תלמידי בייתוס והן לזוקיס ותיכס מוליס בערבה, שתיכה מפורשת מן התורה : **וכבשום** • תמנוס כמו בהדי דרתמת למה לך בפסכת ערבות (דף י') וי"מ כמו יכבוס עוונותינו (מיכה ז) יכבה בסיס כל תטתתם סלה (תהלים פט) : **תחת התבנים** • ממר התבנים : **עמי התרן** • מלת היו בקיאים בתיסור מלעמול ישרתל לת היה נכנס בין התולם ולמזבח **ומקקתני** תיבוס **ערבה מקבל דציל עלבין לוחה ומנענעים** ומקיפין הם הכהנים תת המזבח ברגליהם ואחר כך זוקפין לוחה : **ואלגה לידתי** • **כיון דכנטילה** הוה יש לו לענות זכר למקדש ולידתי שביעי דילה שבת : **כיון דאתן** • בגולה לת תיו כגון זה בקביעת דירתת") :

*) דיומת לידתי כו' עד"ת פ' בפתי תורות בפ"ד ומס"ד לדידן כו' ושיין לכתן .

"תשבו - תשבו" לגזרה שוה: נאמר כאן "תשבו" ונאמר במלואים "תשבו" מה להלן ימים ואפי' לילות אף כאן ימים ואפילו לילות : **ערבה** שבעה כיצד: ערבה בשביעי מ"ט דחיא שבת? א"ר יוחנן "כדי לפרסמה שהיא מן התורה **אי הכי** לולב נמי לידתי כדי לפרסמו שהוא מן התורה? לולב-גזרה משום דרבה, **אי הכי** ערבה נמי נגזור 'ערבה שלוחי בית דין מייתי לה לולב לכל מסור, **אי הכי** כל יומא נמי לידתי, **אתי לפקפוקי בלולב, ולידתי** ביום טוב ראשון? לא מוכחא מלתא. אמרי לולב הוא דקא דחי, **ולידתי** בחד מתנך כיון דקא מפקת לה **מראשון** אוקמה אשביעי, **אי הכי האידנא נמי לידתי**, לא ידעינן בקיבועא דירתא לידתי, אתא בר הדיא **אמר** לא איקלע, אתא רבין **וכל** נחותי אמרי איקלע, **ולא** דחי, **ואלא** קשיא **אמר** רב יוסף מאי לימא לן דערבה בנטילה דלמא בוקיפה **אתי** אביי **לולב** וערבה ששה ושבעה מאי לאו בלולב מה לולב בנטילה אף ערבה בנטילה? מידי אירא הא כדאיתיה והא כדאיתיה **אתי** אביי *בכל יום מקיפין את המזבח פעם אחת, **ואותו** היום שבע פעמים מאי לאו בערבה? לא, בלולב, **והא** אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה בערבה? א"ל הוא אמר לך בערבה ואנא אמינא בלולב **אחמר** ר' אלעזר אומר בלולב רב שמואל [בר נתן] אמר ר' חנינא בערבה וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה בערבה א"ל רבא לרב יצחק בריה דרבה בר בר חנה *בר אוריא תא ואימא לך מלתא מעליתא דתוה אמר אבוך הא דתנן *כל היום מקיפין את המזבח פעם אחת **ואותו** היום מקיפין את המזבח שבע פעמים הכי אמר אבוך משמיה דר' אלעזר, **בלולב אתי** אביי *לולב דוחה את השבת בתחלתו וערבה בסופו פעם אחת חל שביעי של ערבה להיות בשבת והביאו מרביות של ערבה מערב שבת והניחם בעזרה והבירו בהן בייתוסין ונטלום וכבשום תחת אבנים למחר הבירו בהן עמי הארץ ושמטום מתחת האבנים והביאום הכהנים ווקפום בצידי המזבח לפי שאין בייתוסין מודים שזריבתו של ערבה דוחה את השבת **דאלמא** בנטילה היא, תיובתא, **ואלא** נדחי בין **דאמן** לא דחינן **אינהו** נמי לא דחי, **והא** יום טוב הראשון דלדידן לא דחי ולדידהו דחי? **אמרי**

מתני' יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת נוטלין לולב בכל המקדש כולו ביום אחד ובמדינה שני ימים מפני ספק יום טוב שני של גלויות . **ובמקדש** היה נוטל שבעה ימים ובמדינה יום אחד מפני מה במקדש שבעה ימים שנאמר וחגותם אותו חג לי בשבעת הימים ובמדינה אין שבעה ימים שנאמר ביום הראשון ולקחתם לכם ביום הראשון הרי יום אחד ביום הראשון הרי שבעה ימים ביום הראשון הרי שבעה ימים במקדש הרי ארבעה עשר

לדידהו נמי לית דמי. אלא לעשות ישראל תגודות תגודות וגרסה כמאי מהות לדידן לית דמי לולב שכן: בגבולין. מוליכין לבית הכנסת מהלכות וטולהו בזמן הבית כולהו בתרין וסמוכים להיות ב"ד ויודעים לימות הוקבע החדש אבל עשה מפחיד בית המקדש אין לולב דוחה שבת אבל יו"ט: דלמא תורה אור

אמרי לדידהו נמי לא דחי, ואלא קשיא הני תרתי דתנא חדא *כל העם מוליכין את לולביהן לבה"ב ותני אידך לבית הכנסת ומתרצינן כאן בזמן שבית המקדש קיים כאן בזמן שאין בית המקדש קיים לא, אידי ואידי בזמן שבית המקדש קיים ולא קשיא כאן במקדש כאן בגבולין, א"ל אביי (ע) לרבא מאי שנא לולב דעבדינן ליה שבעה זכר למקדש ומאי שנא ערבה דלא עבדינן לה שבעה זכר למקדש? א"ל הואיל ואדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב, א"ל ההוא משום לולב הוא דקא עביד ליה, וכי תימא דקא מגבה ליה והדר מגבה ליה *והא מעשים בכל יום דלא קא עבדינן הכי אמר רב זביד משמיה דרבא לולב=דאורייתא עבדינן לה שבעה זכר למקדש, ערבה=דרבנן לא עבדינן לה שבעה זכר למקדש, למאן אילימא *לאבא שאול האמר °ערבי נחל בתיב-שתים: אחת ללולב ואחת למקדש אי לרבנן הלכתא גמירי לה *דא"ר אסי א"ר יוחנן משום ר' נחוניא איש בקעת בית חורתן עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הלכה למשה מסיני אלא רב זביד משמיה דרבא לולב דאית ליה עיקר מה"ת בגבולין עבדינן ליה שבעה זכר למקדש, ערבה דלית לה עיקר מן התורה בגבולין לא עבדינן שבעה זכר למקדש. אמר ר"ל כהנים בעלי מומין נכנסין בין האולם ולמזבח כדי לצאת בערבה א"ל ר' יוחנן מי אמרה זמי אמרה הא איהו אמר דא"ר אסי א"ר יוחנן משום ר' נחוניא איש בקעת בית חורתן עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הלכה למשה מסיני? אלא מי אמרה בנטילה דלמא בזקיפה, מי אמרה בבעלי מומין דלמא בתמימים. אתמר ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי חד אמר ערבה=יסוד נביאים, תסתיים דר' יוחנן הוא דאמר יסוד נביאים הוא, תסתיים, א"ל ר' זירא לר' אבהו מי א"ר יוחנן הכי והא"ר יוחנן משום ר' נחוניא איש בקעת בית חורתן עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הלכה למשה *אשתומם בשעה חדא *ואמר °שכחום וחזרו ויסדום, ומי א"ר יוחנן הכי *והא"ר יוחנן דלכון אמרי, דלהון היא כאן

רב כהנא שנלה לבבל הלהון היה מקלסה היה ערבה לומר שהיא במקדש

מנהג נביאים

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ו מהלכות לולב הלכה יז יח סמג עשין מד טוש"ע ת"ח סי' תרנח סעיף ג: יג ב מיי' שם הלכה כב:

רבינו חננאל

בשבת דלידהו דחד מדתנא כל העם מוליכין את לולביהן לבנסת ומשנה אחרת כל העם לתר הבית. ואוקימנא להו הא דתנא בתר חבית בזמן שביהמ"ק [היה קיים] והא דתנן בכנסת בזמן חזה. ודחי"ל לא תתיתי בזמן בית המקדש והא דתנן בתר הבית בבקרש. והא דתנן בבנסת בגבולין ולתי ירושלים פ' בשאר מדינות ותתייתי כשהמקדש קיים. ועל זה הפסק של שמועה זו קבלנו שאלו שראוי שחל יום ו' של ערבה בשבת בזמן שלשה נתקבצו השנים כתיקון בגון ירושלמי ר' סימון מפקר לאילין[דמחשבין] יהבון דשכחון כי היכי דלא תעבדון הקישתא ולא ערבתא בשבת. ואין תדחקון עבדון הקישתא בשבת ולא תעבדון ערבה בשבתא א"ל אביי לרבא מ"ש לולב דעבדינן ליה זכר למקדש ומ"ש ערבה דלא עבדינן. ואסיק' לולב דאית ליה עיקר מן התורה בבני עצמה בגבולין *) לא עבדינן לה זכר למקדש א"ר לוי כהנים בעלי מומין נכנסין בין האולם ולמזבח כשמקיפין את המזבח כדי לצאת בערבה א"ל ר' יוחנן מי אמרה בבעלי מומין דלמא בתמימים. פ' שכינן שמצותה בזקיפה לא יהנו כהנים בעלי מומין לזקפה על הסוכה שמתראה כאילו הן כשרים לגבי המובח. **) תמיהני לזקפה כלומר הכהנים התמימים הן יזקפו אותה על המזבח. א"ר יוחנן עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הלכ"ם:

ירושלמי ערבה ולא כאבא שאול דאמר ערבה מן התורה ניסוך המים [ודלא] כרבי עקיבא דאמר [בשני] ונסכיהם בששי ונסכיהם בשביעי כמשמעם. מ"ם. יו"ד. מ"ם. מים. מיכן לניסוך המים מן התורה: איתמר ר' יוחנן אמר יסוד נביאים היא כלומר הנביאים הורו אותה למשות כך. ריב"ל אמר מנהג נביאים היא כלומר הוראה בלא תיקון ואקשינן איני והא אמר ר' יוחנן הלכה"מ. פי' וכיון שהלכ"מ אנאי צריכא הוראת נביאים ותיקונם והלא פתוקנת ושומרת היא. ופריק[אין]הכי נמי מיהו שכחוה וחזרו הנביאים והורו להן הלכה ויסדוה להן ונתקיימה יסוד נביאים. ונתברר כי דברי ר' יוחנן שאמר יסוד נביאים היא כלומר יסודה נביאים כי היא הל"ם קאמר. איני והא [אמר] ר' יוחנן לחזקיה בנו של ר' חייא שהוא בבלי דלכון ***) אמרי כלומר רב כהנא שהכם שלכם שהוא בבלי אמר דלהון היא פי' התכם שלכם אמר לי

*) נלמה דתסר כאן ונ"ל עבדינן ליה זכר למקדש ערבה דלית לה עיקר מה"ת לא עבדינן וכו'. **) תוס' דנ"י כיון ט' בגמרא דלמא כתמימין לזקפה ולכן פי' שלא כלומר שכשהם כתמימים ונ"ם. ***) נ"ל דילכון תמר ול"ב ספסל, לפניהן כאן נד"ם וכת כשם כיון דגרס דילכון תמר.

[לעיל מג.] מיהא עבדינן כדתמרינן לקמן (פמוד ב) בר"ח בר לדוך והוה היה לאחר תורכן שמרי ר' לדוך תבי בימי ר' יוחנן בן זכאי ובימי ר"ש ור' יהושע ור"ג היה כדתמרינן בבכורות (ד' נ.) כלום חלקו בין תבר לעם התרן והוה היה השולח: למאן. לביבא דמאן קתמר ערבה דרבנן: עיקר. יום אחד מיהא יש לו שורש אבל ערבה אין לה שום שורש מן התורה בגבולין: כהנים בעלי מומין. לפי שם דוחקים ונכנסין להקיף בגבוליהם וערבה בידם ות"ח להקיף אלא יכנסו בין האולם למזבח וכל הבמה תסורים ליכנס שם

[כתובות סה: סה: ב"ק נ: ב"מ פו: קי: ב"ב קעב:]

כדתמרינן במסכת כלים בפרק לראשון: מי תמרה. השתא ס"ל דס"ק מי תמרה שהיא תובה וקתמר לעיל מה ידי חובה ולהכי פריך מאן תמרה בתמיה: מי תמרה בבמילה. ותהא תובה להכים דקתמר לעיל: לעולם בזקיפה. ולהן אחד זוקפה ע"י הכל ואין תובה על כולם: יסוד נביאים הוא. תקנת נביאים אחרונים תני זכריה ומלאכי שהיו ממתקני תקנות ישראל בתכני ככסא הגדולה: מעלה. הכהנים את האם ואלו תקנו להם ונפקא מינה לעלות ברכה ליבא למימר ותו לתפיט בכלל לא אסור ליתי: ומי ס"ל יוחנן. יסוד נביאים היא והא הלכה למשה מסיני היא: שכחום. בעלות בבל שכחו את התורה והמצות במקצת ותו נשכחה לגמרי: וחזרו. נביאים אחרונים: ויסדום. ע"פ הדבור: והא"ר יוחנן דלכון אמרי דלהון היא. רב כהנא היה מתלמידי רב והיה מרים מאד ובדיק לא"ר יוחנן ממתק מדלין [שהרב לאחד אחד] כדתמרינן בפרק בתרא דב"ק (ד' קיג.) והוא לו ר' יוחנן לכמה ספיקות והיה אומר ר' יוחנן לכמה ספיקות והיה אומר לו ר' יוחנן לכמה ספיקות אלא גליתם מתורתכם שלא גליתם אלא שלא היה לכם טירוח הדעת לבד ליתי שהיא של בני בבל שתע"פ שגלו עמדה להם תכמת התרם והמסגר שגלו עם יכניה כדכתיב בלמה ומניח בסדר עולם וכי מה גבורה בתמימים. אתמר ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי חד אמר ערבה=יסוד נביאים, תסתיים דר' יוחנן הוא דאמר יסוד נביאים הוא, תסתיים, א"ל ר' זירא לר' אבהו מי א"ר יוחנן הכי והא"ר יוחנן משום ר' נחוניא איש בקעת בית חורתן עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הלכה למשה אשתומם בשעה חדא ואמר שכחום וחזרו ויסדום, ומי א"ר יוחנן הכי והא"ר יוחנן דלכון אמרי, דלהון היא כאן

[שבת מז. מ"ק ג: קדושין נע. חולין כח.]

ב"ק קי: עומדין בני חלם התחתון בשלשלאות של ברזל אלא שגבורים היו במלחמתה של תורה אלמא ס"ל לר' יוחנן דלא נשתכחה תורה בגלות בבל

[לעיל נ"ח א]

רש"י

מרדין [שהרב לאחד אחד] כדתמרינן בפרק בתרא דב"ק (ד' קיג.) והוא לו ר' יוחנן לכמה ספיקות והיה אומר ר' יוחנן לכמה ספיקות אלא גליתם מתורתכם שלא גליתם אלא שלא היה לכם טירוח הדעת לבד ליתי שהיא של בני בבל שתע"פ שגלו עמדה להם תכמת התרם והמסגר שגלו עם יכניה כדכתיב בלמה ומניח בסדר עולם וכי מה גבורה בתמימים. אתמר ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי חד אמר ערבה=יסוד נביאים, תסתיים דר' יוחנן הוא דאמר יסוד נביאים הוא, תסתיים, א"ל ר' זירא לר' אבהו מי א"ר יוחנן הכי והא"ר יוחנן משום ר' נחוניא איש בקעת בית חורתן עשר נטיעות ערבה וניסוך המים הלכה למשה מסיני? אלא מי אמרה בנטילה דלמא בזקיפה, מי אמרה בבעלי מומין דלמא

כאן במקדש כאן בגבולין. במקדש הלכה למשה מסיני בגבולין פליגי דר' יוחנן אמר יסוד נביולים ור' יהושע בן לוי אמר מנהג נביולים ופי' בקונטרס דנפקא מינה דלי מקנה היה בעיר ברכה ולי מהנהג לו בעיר דליכא למימר ועוד דמנהג בעלמא שהנהיגו העם ואפי' בכלל לו הסור ליתיה וכן לתמרי' בסמוך חביט חביט ולא בריך קסבר מנהג נביולים הוא ויש מדקדקין מתוך כך דלמ מברכינן להלל דר"ח שחיטו ללי מנהג בעלמא כדמוכח פ' בתרא דתעניות (דף כח: ושם) דב ליקלע לבבל חזי דקרו הלל בר"ח סבר לאפסוקינהו שמע דקא מדלגי ואזלי אמר ר"מ מנהג תכוסיסים בידיהם והא דקאמר רבי יוחנן התם ר"ח יום יחיד גומר את ההלל בהן ובגולה כ"ש יום לא מקום לליטוי אתריני מקנה שיהו קורין בדילוג אלא יחיד גומר הייט כמו יחיד קורא דתורתים דהתם"ם דמסתפי הכי כי היכא דתניא פ"ק דברכות (דף ח: ושם) ותיקין *היו גומרין אותו עם הנץ החמה ור"ת אומר דהיו רחין מערבה להלל דערבה אינה אלא מלמוד וכיון דלאו מקנתא היא אלא מנהגא לא תשיבא למיקבע לה ברכה אבל קריאת ההלל לא גרע מקורא בתורה ודכוותיה לסכתן דמברכין אבני ימים טובים על גליות ואיתו אלא מנהג בעלמא כדאיתא פ"ק דביצה (דף ה:) (ו) ומיהו אין מזה ראיה דהא מעמיד אין מברכין אתערבה למ"ד מנהג נביולים מסוס אלא אפקר לומר ואזו פ"ק דמגילה (דף ה:) מוקפין בחומה מימות יהושע בן נון ואזו

וכי לייבשן הוא צריך • והכי איבעי פסול: סתיו כפול לשמחות מקיפות לולבו ולשמחות אחרות היקף לפניו מהיקף: **מתני'** ונקלף מלמעלה • בגמרא מפרש טעמא: **לחי וכו'** • בגימטריא קאי ה' ושוד מסככים, ומניחים שמות הן הנקובים בשלש מקלות הסמוכין בפרשת ויהי בשלח ויסע וגו' ויבא תורה אור בין מחנה ויט משה את ידו' ושלשתן כי מסככים ומניח לותיות ומהן שם המפורש לות רחבעה על פסוק רחמן ותחנוה על תמעני ורחמוה על תחנון וכן בזה הסדר כולן, השם הרחמן "והו" ו"ו של ויסע ה"א של הכל הלילה ו"ו דויט ושם הלשים ושבע הוא "לחי" ל"ך תמחריים וט"ן רחמן להעניק בחשבון של מפרש וי"ד דרוש קדיש • ולותו היום • בשביעי ניגיות • קו"ף של זכר מלאות מים: תריות על דקל היו מביאין • בחול אין בשבת וכגמרא מפרש טעמא: תריות. ענפים: מיד תיטוקות שומטין את לולביהן: הגדולים שומטין את לולבי הקטנים מידם בשביעי* : ותולכין תחרוגיהן • של תיטוקות ואין בדבר לא משום גזל ולא משום דרכי שלום שכך נהגו מימות משה: **גמ'** קלניא. בן חורין מן השם של מלך: למיפק מכרגיא. מוכת מכלל השם של מלך והייט כמי קלניא דתוספתא: כדי שיהו גוחות על המזבח • גרסינן גוחות מוטות כמו כופל קמוחה לרמ"ר דפ"ק דמועד קטן (ד' ז') : ע"מי מדקתני גוחות על המזבח תמה ול"ת להיות גוחות על המזבח תמה הלא מ"ב גבוהות ממנו למחר ואם יותר יותר דלמ חיים גבוהות למחר ומוטות תמה הכי הן עגרדות בגב המזבח ואין זה נקון "גוחות": כי מנח רבנים, ליסוד מנח להו. על תמה של כניסת היסוד של מזבח: עלה תמה: מן האמין ברוחב אלמים ושמים על אלמים ושמים שמתחילה הביאו מלבן מרובע אלמים ושמים על אלמים ושמים והשיבוהו על האמין כעין חייסטר"ל ונוקפא תמה ומילאוהו סיד וקונית ושפת כמלא אמה לתמה, וחזרו והביאו מלבן שהוא אלמים על אלמים ושמים תמת למות והשיבוהו על זה משוך תמה מכל לד ומילאוהו סיד וקונית ושפת הכי שנכנס תמה ועל תותה כניסה היו שופכין הלמים ומשם יורדין לרצפה דרך שני נקבים שהיו בתחת הזויות וכשנתמלא מלבן זה כמלא אמה תמת מן היסוד ומעלה הכי שם מן האמין, חזרו והביאו מלבן שהוא כ"ח על כ"ח והושיבו על זה משוך תמה מכל לד ונוקפא ג' למות ומילאוהו סיד וקונית ושפת כמלא אמה והוא גג המזבח וכניסה זו של סוף שם הוא הסובב שבה מקום הילוך לכהנים סביב למזבח כשבאין להקטיר ומתן דמים והייט דקתמר "עלה תמה וכנס תמה זה היסוד, עלה תמת וכנס תמה זה מקום הקרנות" ולא גרסינן וכנס תמה אלא היו מסוכין הקרנות כלום לפניהם הלא הביא מלבן שהוא על תמה ברוח תמה ומתנו לקרן ומילאוהו חלקי חבנים וסיד וקונית ושפת וכן לכל קרן מ"מ גובה המזבח אמה הוא ומשם יר

סביב שמנה עשר לולב • ואלו קרקע כיצד בסוף יחזקאל (מח) גבי מדתה על ירושלים לעתיד לבוא שמנה עשר לולב קנים דכמלאת מדת ריבועה (עג) תרבעה לולבים וחמש מאות קנים לזרך על תרבעה לולבים וחמש מאות קנים עם חמות ומה שכתוב בספרים ממעיטר לולבים פרסי לא גרס פרסי ולתנא פרסי מי כתיב בקרא לולב גרסינן ממעיטר לולבי (ג) דלרא קמי הקב"ה והוא הקיף הקנה דכמלאת ריבוע ד' לולבים וחמש מאות קנים לזרך על ד' לולבים וחמש מאות קנים רוחב דהכי כתיב קרא (יחזקאל מח) ולולה מזרחות העזיר מפלח לפון חמש מאות ותרבעה לולבים מדה וכתיב (שם) ופלח יפה חמש מאות ותרבעה לולבים מדה וכתיב (שם) ופלח עבה חמש מאות ותרבעה לולבים מדה וכתיב (שם) ופלח קדמה חמש מאות וד' לולבים מדה והדר כתיב סביב שמנה עשר לולב ותע"ג דקרא גבי ירושלים כתיב לכאורה מיבעי ליה דלרא דקמיה קודשא בריך הוא (ג) הוה לכתיב כסיפיה לקרא ומק העיר מיום ה' שמה: **אחת** לולב ואחת למזבח לא יתכן כלל לפרש לרבי יוחנן בן ברוקה לא פליג לולב בכשביל לולב לחלוטה נמי פליג לסבר תריסר של דקל היו מביחין כל שבעה ולא ערבה כי היכי לחבת שחול דלרים" ערבי לחד למקדש לחייהו כל ז' וכן רבנן דנפקא להו מהלכה לחייהו כל ז' ול' יוחנן בן ברוקה לרים להו ערבי כשאר מיני לולב הגזול והלכה ליה ליה והא דקתני מחניתא ואותו היום לולו חוקת יום לחד ומיהו לר' לוי דמפרש טעמא דר' יוחנן בן ברוקה כשאר מיני לולב ולא מקרא לרים לולב שבכל שהוא סימן יפה לקיומן של מקדש שחין להם לולב לחד לחייהו שבשמים (לו) לפסר לולב הוי לולב יום לחד בין יהיה יום לחד בין יהיה כל שבעה לא היתה ערבה בעלה ותרוייהו היו מרביות של דקל:

ערבה ומריות של דקל:

אחד זה ולחד זה שבעה • אין סוכה ולולב שוין לערבה דלולב אין מברך עליו אלא פעם אחת ביום אבל סוכה כל שיעה לכנסת לה כדי שיאכל וישתה וישן ואפילו עשר פעמים ביום מברך לכל אחת ואחת מידי דהוה לאפילין כל זמן שמניחן והייט טעמא דסוכה דלא מהדרי ליה מעזרה לא לפעבר למיכל תוך לסוכה לחע"פ שכבר אכל כו ביום בסוכה וכן תפילין כל היום מלוחן שיהו מונחין בראשו ובזרועו אבל לולב אין עיקר מלוחו אלא לע"פ כיום כדאמר' (נעיל ד' מנ:) מדלחנהיה נפיק ביה:

הסוגה

מפסקי לילות מימים, כולהו שבעה כחד יומא אריכא דמי, ורבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן סוכה שבעה ולולב יום אחד מאי טעמא? סוכה דאורייתא שבעה לולב דרבנן סגי ליה בחד יומא, כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אחד זה ואחד זה שבעה, אמר רב יוסף נקוט דרבה בר בר חנה בידך דכולהו אמוראי קיימי כוותיה בסוכה מיתיבי

*) נס"י ליתא בדה"ר

תורה אור

"אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח" אי ירמיה משום ר"ש בן יהוצדק, ור' יוחנן משום ר"ש המחוזי משום ר' יוחנן המכותי כל העושה "איסור" לחג באכילה ושתיה מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנא' "אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח" אמר חזקיה א"ר ירמיה משום ר"ש כל המצות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן שנאמר עצי שטים עומדים *תנ"ה עצי שטים עומדים שעומדים דרך גדילתן דבר אחר עומדים שמעמידין את ציפוין דבר אחר עומדים שמא תאמר אבד סיברס ובטל סיכויין ת"ל עצי שטים עומדים שעומדים לעולם ולעולמי עולמים ואמר חזקיה א"ר ירמיה משום ר"ש יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה ואילמלי אליעזר בני עמי מיום שנברא העולם ועד עכשיו ואילמלי יותם בן עוזיהו עמנו מיום שנברא העולם עד סופו *ואמר חזקיה א"ר ירמיה משום ר"ש ראיתי בני עלייה והן מועטין אם אלף הן אני ובני מהן, אם מאה הם אני ובני מהן, אם שנים הן אני ובני הן, ומי זוטרי כולי האי והא *אמר רבא *חמני סרי אלפי *) דרא הוה דקמיה קודשא בריך הוא שנאמר סביב סביב קרין ליה כמו מגלי לולב הגזול והלכה ליה והא דקתני מחניתא ואותו היום לולו חוקת יום לחד ומיהו לר' לוי דמפרש טעמא דר' יוחנן בן ברוקה כשאר מיני לולב ולא מקרא לרים להו שבשמים שהוא סימן יפה לקיומן של מקדש שחין להם לולב לחד לחייהו שבשמים (לו) לפסר לולב הוי לולב יום לחד בין יהיה יום לחד בין יהיה כל שבעה לא היתה ערבה בעלה ותרוייהו היו מרביות של דקל: **ערבה** ומריות של דקל:

אחד זה ולחד זה שבעה • אין סוכה ולולב שוין לערבה דלולב אין מברך עליו אלא פעם אחת ביום אבל סוכה כל שיעה לכנסת לה כדי שיאכל וישתה וישן ואפילו עשר פעמים ביום מברך לכל אחת ואחת מידי דהוה לאפילין כל זמן שמניחן והייט טעמא דסוכה דלא מהדרי ליה מעזרה לא לפעבר למיכל תוך לסוכה לחע"פ שכבר אכל כו ביום בסוכה וכן תפילין כל היום מלוחן שיהו מונחין בראשו ובזרועו אבל לולב אין עיקר מלוחו אלא לע"פ כיום כדאמר' (נעיל ד' מנ:) מדלחנהיה נפיק ביה:

הסוגה

מפסקי לילות מימים, כולהו שבעה כחד יומא אריכא דמי, ורבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן סוכה שבעה ולולב יום אחד מאי טעמא? סוכה דאורייתא שבעה לולב דרבנן סגי ליה בחד יומא, כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אחד זה ואחד זה שבעה, אמר רב יוסף נקוט דרבה בר בר חנה בידך דכולהו אמוראי קיימי כוותיה בסוכה מיתיבי

*) נס"י ליתא בדה"ר

נקוט דרבה בר בר חנה בידך • דלחמר סוכה שבעה ולא דרב יהודה אמר שמואל לולב יום לחד • ותע"ש שכיעל כל שבעה זכר למקדש לין מבכרין בו ללה יום לחמן שהוא מן התורה: נקוט דרבה בר בר חנה בידך • דלחמר סוכה שבעה ולא דרב יהודה אמר שמואל דלחמר סוכה יום לחד: דכולהו לחמוראי • מלמיה דר' יוחנן קיימי כוותיה בסוכה, ושמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן, *כן מלחתי ביסודו של רבינו יצחק: [פירושי מ:]

העושה

מסכת סוכה פרק רביעי

רבינו חננאל

המובה: כל המצות אין יוצא בהן אלא דרך גדילתן העיקר למפה (והצמר) למעלה שנאמר עצי שטים עומדים. כלומר כמו ששנינו בגדילתן. רשב"י היה בטבריה י"ג שנה ונראה לו בדרך מראות אלהים גדול בכוחו והיה יודע בעצמו שהוא חסיד גדול והיה אומר יכול אני לעמוד העולם כגון זה האומר בסדום אם אמצא שם כך וכך צדיקים ונשאתי לכל המקום בעבורם מיום (שנברא העולם) [שנבראתי] עד עכשיו כלומר בזכותי יתקיים העולם. ולא ידעתי מי הוא זה אלא יחזקאל שנאמר ויאמר ה' אלהים ראיתי בני עלייה פי' ראיתי ברוה"ק כגון ראיית העולם שנדור הוה תראיון לעלות לע"ע פרעון הן שהמקום המוכן להם ואמר אם אלף הן מוכפה אני שאני ואלעזר בני מהן ואם שנים הן אני ואשקיון איני שהצדיקים שבכל דור מופרדין בפני עצמן והאמר רבא קמא פי' שורה של צדיקים הראשונים דמקפי קב"ה י"ח אלפי פרסי היא שנאמר סביב שמנה עשר אלף. ופרקינן הלא כולן צדיקים הן אבל מהן מסתכלין באיספקלריא שאינה מאירה ומהן מסתכלין באספקלריא הנדולה המאירה ואני לא אסתרוי מיעפין הן אלא באספקלריא המאירה ומקשינן ומי מוקי כולי האי לחיותם שנים והאמר אביי לא פחות עלמא מ"ל צדיקים בכל דור כמקבלי פני שכינה ותלתין ופרקינן לא קשיא הא דיחידי בבר הא בזוגות. ואמ' אם אין שם צדיק ואם יהיה אלעזר בני עמי משבגברא העולם ועד עכשיו • כלומר שלא תהא כליה כגון הסבול שהיה בכל העולם כענין שפרשנו למעלה ואילמלי יותם בן' ולמה יותם לפי שנתגדר לו כי לא קבל מוכיותיו בעוה"ז כלום שכל צדיקים קבלו בעוה"ז מעין השטר לתן לעוה"ב ור' שמעון ובנו ויוחם לא קבלו בעוה"ז ואמר עוד ר' שמעון ראיתי בני עלייה פי' ראיתי ברוה"ק כגון ראיית העולם שנדור הוה תראיון לעלות לע"ע פרעון הן שהמקום המוכן להם מניד זה ואמר אם אלף הן מוכפה אני שאני ואלעזר בני מהן ואם שנים הן אני ובני הן ומקשינן איני שהצדיקים שבכל דור מופרדין בפני עצמן והאמר רבא קמא פי' שורה של צדיקים הראשונים דמקפי קב"ה י"ח אלפי פרסי היא שנאמר סביב שמנה עשר אלף. ופרקינן הלא כולן צדיקים הן אבל מהן מסתכלין באיספקלריא שאינה מאירה ומהן מסתכלין באספקלריא הנדולה המאירה ואני לא אסתרוי מיעפין הן אלא באספקלריא המאירה ומקשינן ומי מוקי כולי האי לחיותם שנים והאמר אביי לא פחות עלמא מ"ל צדיקים בכל דור כמקבלי פני שכינה ותלתין ופרקינן לא קשיא הא דיחידי בבר הא בזוגות. ואמ' אם אין שם צדיק ואם יהיה אלעזר בני עמי משבגברא העולם ועד עכשיו • כלומר שלא תהא כליה כגון הסבול שהיה בכל העולם כענין שפרשנו למעלה ואילמלי יותם בן' ולמה יותם לפי שנתגדר לו כי לא קבל מוכיותיו בעוה"ז כלום שכל צדיקים קבלו בעוה"ז מעין השטר לתן לעוה"ב ור' שמעון ובנו ויוחם לא קבלו בעוה"ז ואמר עוד ר' שמעון

ראיתי בני עלייה פי' ראיתי ברוה"ק כגון ראיית העולם שנדור הוה תראיון לעלות לע"ע פרעון הן שהמקום המוכן להם מניד זה ואמר אם אלף הן מוכפה אני שאני ואלעזר בני מהן ואם שנים הן אני ובני הן ומקשינן איני שהצדיקים שבכל דור מופרדין בפני עצמן והאמר רבא קמא פי' שורה של צדיקים הראשונים דמקפי קב"ה י"ח אלפי פרסי היא שנאמר סביב שמנה עשר אלף. ופרקינן הלא כולן צדיקים הן אבל מהן מסתכלין באיספקלריא שאינה מאירה ומהן מסתכלין באספקלריא הנדולה המאירה ואני לא אסתרוי מיעפין הן אלא באספקלריא המאירה ומקשינן ומי מוקי כולי האי לחיותם שנים והאמר אביי לא פחות עלמא מ"ל צדיקים בכל דור כמקבלי פני שכינה ותלתין ופרקינן לא קשיא הא דיחידי בבר הא בזוגות. ואמ' אם אין שם צדיק ואם יהיה אלעזר בני עמי משבגברא העולם ועד עכשיו • כלומר שלא תהא כליה כגון הסבול שהיה בכל העולם כענין שפרשנו למעלה ואילמלי יותם בן' ולמה יותם לפי שנתגדר לו כי לא קבל מוכיותיו בעוה"ז כלום שכל צדיקים קבלו בעוה"ז מעין השטר לתן לעוה"ב ור' שמעון ובנו ויוחם לא קבלו בעוה"ז ואמר עוד ר' שמעון

ראיתי בני עלייה פי' ראיתי ברוה"ק כגון ראיית העולם שנדור הוה תראיון לעלות לע"ע פרעון הן שהמקום המוכן להם מניד זה ואמר אם אלף הן מוכפה אני שאני ואלעזר בני מהן ואם שנים הן אני ובני הן ומקשינן איני שהצדיקים שבכל דור מופרדין בפני עצמן והאמר רבא קמא פי' שורה של צדיקים הראשונים דמקפי קב"ה י"ח אלפי פרסי היא שנאמר סביב שמנה עשר אלף. ופרקינן הלא כולן צדיקים הן אבל מהן מסתכלין באיספקלריא שאינה מאירה ומהן מסתכלין באספקלריא הנדולה המאירה ואני לא אסתרוי מיעפין הן אלא באספקלריא המאירה ומקשינן ומי מוקי כולי האי לחיותם שנים והאמר אביי לא פחות עלמא מ"ל צדיקים בכל דור כמקבלי פני שכינה ותלתין ופרקינן לא קשיא הא דיחידי בבר הא בזוגות. ואמ' אם אין שם צדיק ואם יהיה אלעזר בני עמי משבגברא העולם ועד עכשיו • כלומר שלא תהא כליה כגון הסבול שהיה בכל העולם כענין שפרשנו למעלה ואילמלי יותם בן' ולמה יותם לפי שנתגדר לו כי לא קבל מוכיותיו בעוה"ז כלום שכל צדיקים קבלו בעוה"ז מעין השטר לתן לעוה"ב ור' שמעון ובנו ויוחם לא קבלו בעוה"ז ואמר עוד ר' שמעון

סכוכה לולב • בערב יום טוב: לעצמו • ולא לאחרים: כלאן בזמן בית המקדש • מכרכין עליו במקדש כל שבעה דמלוריימא היא כדרבי יוחנן דאמי מעמא דלולב זמן שמניתן • כל זמן שמניתן • ולפיכך תולין ומניחן מלא פעמים ביום ונבי סוכה נמי לעיל מימים וכאל יומא לריכא הוא לאוקמי תורה אור

מכרכין עליה בכל יום דהוא דומיא דתולין ומניח: לכלה שבעה • ובסוכה נמי כיון דכתיב בהו סגי בכרכה אחת ביום ראשון: דלא עביד כשמעתיה: לעל כל זמן דמנח תפילין מכרך: הכי גרסינן ואין נמי כרבי עבדינן ומכרכינן כל שבעה • ולא"ג דכאל יומא הוא, ובלולב נמי כל שבעה ולא"ע דמדרבנן, מכרכין עליה כי היכי דמכרכינן בכל חנוכה ומגילה דרבנן דקי לן כרב דאמר (ע"ז ח:) שמחת בולוב, ורבין אמי מסמיך דר' יוחנן אמר לולב שבעה: דמשמעי בהו. דקיימא לן מייב אדם למשמע בתפילין כל שבעה קי"ו מלין בפ"ק דיומא (דף ז:): מלות לולב שבעה • יום ראשון מלות לולב • לדרכה: לולב ולאחר מלות לולב • ועיקר ובניין ברכה: מכאן ואילך מלות וקנים • רבן יוחנן בן זכאי ושיטתו, ודלרבנן לא בעיא ברכה: ואף רב סבר לה כל שבעה • בעי ברכה למלות לולב ואף על גב דמדרבנן הוא, בעי ברכה: דלמר רב • בגר מטוכה דמדרבנן היא ובעי ברכה, הכא נמי לא אמר: הרואה גר מטוכה • קאי על שלא הלליך בביתו ושוכר בכשום הרבים ורואה לולב בפחמי ישראל, שמעה להניח בפחמי ירילך על (ג) הרחבה: מכרך שמים • שהחיינו ושעשה נסים שלין על הרואה לברך להלליך הגר: מכאן ואילך • זמן ליכא: האלליך מברך • להלליך גר ושעשה נסים: והרואה • שעשה נסים לחודיה: והיכן טוב • הואיל והוא מדבריהם: מהני לה בהדיא • להא דרב גבי לולב ולא שמע לה מכלהו דגר מטוכה: מברך שמים • ליבא בסוכה וזמן: מלות הרבה • ליטול לולב ליבא בסוכה להניח תפילין להמעטף בליליה: על המלות • ולא ידי טלן: כל יום ויום מעין ברכותיו • של שבת מעין של שבת, של חול מעין של חול, של יו"ט מעין של יו"ט המתרגם:

מחזיק

*העושה לולב שאינו שלו ונטלו לצאת בו ידי חובתו ביום ראשון, לא יצא. ואם נתנו לו בתורת מתנה גמורה, יצא. ר' יוסי אומר: אפילו נתנו לו בתורת מתנה גמורה, לא יצא, עד שיהא לולב שלו מבעוד יום ראשון. גמ' מנא הני מילי? אמר רבי יוחנן, דאמר קרא: "ולקחתם לכם" – מכם אתה לוקח ואי אתה לוקח משל חבירך. ולקחתם לכם – מכם אתה לוקח ואי אתה לוקח משל גבוה. ולקחתם לכם – מכם אתה לוקח ואי אתה לוקח משל הפקר. ולקחתם לכם – מכם אתה לוקח ואי אתה לוקח משל עבדך. ולקחתם לכם – מכם אתה לוקח ואי אתה לוקח משל שותפך

אתרוג בשביעי אסור · תפילו לאחר שיצא זו כמו שמפרש לעיל לולבי יומא לאחר שיצא ותפילו לריש לקיש לאחר בשביעי מותר היינו לכתר דנפיק ביה כדאמרינן במתניתין לאחר שיצא ותימה ר' תניחא לאחר פרק לולב הגזול (לעיל דף לח:) דמשכיל ביה בריבית והלר נפיק ביה כמאן דלית ליה כרבי יוחנן ולא בריש לקיש ו"ל כיון דלית לאכל ליה כויה ומצייר ליה כשיעור דמלי נפיק ביה אבל לאחר תפילה לר' יוחנן ותע"ב דממה נפשך לאחר כויה ביום ליתן לחמור לאכול כל שהוא פסול דלמאן דאמר רבי תניחא הפרים כויה ליום ליתן ומקלפה לאחר היום מידי דהוה אז' לחמורין לשבוח היום לקמן במתניתין ותע"ג דאמר דאחר כסוכה לא מכני לית ליה כולי מן כל בין המשמש לתפילה פרק המביא כלי יין (ביום דף נ:) והכא ביום ליתן ממה נפשך כולי מכולן הא לחמורין אסור לשבוח היום כל אז ואל דמפסיק לילות מימים כל אז ואל בתכלית

לברוכי. ליכא בסוכה: ברוכי לא מברכינן. דשמיני הוא ואין שם סוכות עליו והייט דזה וזה: לסוכה - דלא מברכינן, לברכה - שם יום שמיני חג עצרת הזה: נקוט דר' יוחנן ביידך. דאמר לא מברכינן ליכא בסוכה: גמירי דמשפר קלתו. למדתי מרבותי שהן בתו מן התורת אור החפר שבהמותיהן רוטות שם ולא יסכו בסוכה כל ימי החג: דלמא מברכינן. ואפילו לרב יהודה דאמר שביעי לסוכה: דמרית דשמעתא מני רב יהודה בריה דרב שמואל. דליהוי אמר מסיפיה דרב וחזיא ליה דלא עביד כשמעתיה: תדע. דלמא זמן לפי שרגל בפני עצמו הוא: שהרי חלוק. מפתר חימים: בני דברים. הין יושבין בסוכה והין טוטלין בו לולב והין מסכנין בו מים כדתנן במתני' (לעיל דף מב:) סוכה וישוב הימים שבעה: ולרי יהודה נמי. דפליג בישוב ואמר כל שמונה הרי חלוק מיהא בפני דברים: בלוג היה מנסך. דקאמר ת"ק שלשה לוגין בכל יום ורבי יהודה אמר בכל יום לוג וקאמר ת"ק שבעה ולא שמיני והוא לומר כל ח': מיום ליום חלוק. לתא"ש רשום: זה חלוק משלפנין. שמיני חלוק מיום לחמול שביעי ליום חלוק לגמ' מן הרחבן: הכא כתיב פר והתם כתיב פרים. כל ימי החג קריבים פרים הרבה ומתמעטין והולכין לחמל ליום עד יום שביעי שקריבין פרים שבעה, ובשמיני פר. לחמר לבדו כמלא שתיו מסדר שתי הימים שהיה [נן] להקריב בו שבעה: התם כתיב וביום והכא כתיב ביום. כל ימות החג כתיב בהו ויום ויום השלישי" לבד בשמיני כתיב "ביום השמיני" מלמד מהן ולא עשתה מוסיף על הראשונים: רב אשי אמר. בשביעי כתיב "במספרם כמשפטם" מגמע כמשפט כל הקרבנות שהיו הימים, ובקרבנות שמיני כתיב "במספרם כמשפט" - עשתן משפט חלוק לעלמו: לימת מסייע ליה. לר' יוחנן דלמר זמן בשמיני: הפרים האילים והכבשים. הקרבנות שהיו מקריבין ביום שמיני: מעכבין זה את זה. מי שלא הקריב פרים לא הקריב אילים וכבשים: אין מעכבין זה את זה. אם לא הקריב כבשים הקריב אילים ופרים: שהרי מחמעטין והולכין. מיום ראשון ליום שני: והלא כולן מחמעטין והולכין בשמיני. מפרים לאילים ומאילים לכבשים: אמר להן. לחכמים: שמיני - רגל בפני עצמו הוא. שהרי לא נאמר בו מספר קרבנות: שבעת ימי החג טעונין קרבן ושיר וברכה ולינה. שהרי הוא כשלשה ימים שנאמרו בהם שלשה רגלים: שמיני טעון קרבן ושיר וברכה ולינה. שהרי הוא כשלשה ימים שנאמרו בהם שלשה רגלים: שהיה עמהן (פסחים נה: ושם) ובספרי מפרש טעמא דמ"ד טעון לינה שהרי הוא כעצים ולבונה וי"ל דמסכחת דלת מייתי קרבן ביום שבת לינולים כגון דשלח שלמיו מחמול דשלכין לשני ימים ועוד דבפ"ק דתניא (דף מ· ושם) תניא ושמחת בחגך לרבות כל מיני שמחות לשמחה ולמרי, בפסחים פרק לחו דברים (דף עח·) לפי' בכסות נקיה ויין ובשרי לחר לת מסכחה לה שמחת שמחה כשאר יום לחמון להיות בשבת משום דבשרי זביחה בשבת שמחה וכי הלי גוונא לחכחן בירושלמי בפרק שני דביכורים דחמן וטעונין לינה ל"ר יוחנן בשלין שמהן קרבן לחבל יש שמהן קרבן שלא כך טעונין לינה מחמת הקרבן וכפ' לם חטלת (זבחים דף נ·. ושם) משמע שאין טעונין לינה כל שבעת ימי הפסח שטלן חטונין כלילה אחת גבי הא דחמן ר"ש לומר לם ניחל בכלי מחחילה הרגל יבחל בו כל הרגל ולחמרי' בגמרת מ"ע דר"ש ל"ר יחק לחמר קרא שהרי הוא יום שחייבו חכמים לירלות בעזרה כך פי' בפ"ק דר"ה (דף ט·) לירלות בעזרה כדי להביח עולת רלייה ולי לחפשר לומר והלכה להלילך שלא בחולו של מועד ולקלרינן בשבת שמא חייב ללן מולאי ר"ש בחוך העיר ומי שלא הביח חגיגתו ביום לחמן ורלך ללן לילה שלאחריו

מאי

מיתב. כולי עלמא לא מפלגי דיתבין. בלולב לא רלו לחתן כלל שיטלו הלולב מפני שהוא י"ט ומוקלה לטלטול ומיכחר למילתיה שטהג בו מהגג חול לבל סוכה פעמים שסוכתו עריבה עליו חוכל כה לפי ב"ש: גמירי. דמשפר קלתו. כחין מן החפר שבהמותיהן רוטות שם ולא יסכו בסוכה כל ימי החג, ולח"ג לחמרי' סוכה רוטים לא היה להם:

הבא. כחיב כמשפטו. בלולבו. כחיב "כמשפטו" והלי בחלת כחיב "כמשפטה" ולין זה כטנין החחרים דבר פשט. ולמר בלולבו "כחיב "פרים" ובחלי "כחיב "יפר" דקלי לבל יום ולבל לבל לפי שהוא סוף הרגל וגמר החג בתב רחמנא "כמשפטם" לומר לך זהו משפטם של שבה ולין שמיני הבח לחריו כמשפטו, ה"ג לומר לך כמשפטם:

שיר. פירש בקונטי לא פי' מהו שיר של שמיני ובמסכת סופרים* משמע שהיו לומרים בביח הבחירה בשבת למגלת על המיטים ושמח כמו כן היו לומרים הלויס בביח המקדש וכן משמע בירושלמי:

לינה: לגון לילה של מולאי י"ט רלחמן (ג) דגמרינן מפסח דכחיב (דברים טז) ופניח בבוקר והלכח להחליך ולי לחפשר לומר והלכח להחליך ללא בחולו של מועד דביום טוב חייב ברחיים פניח בעזרה ללא לבוקרו של מולאי י"ט קלמר והא לא קלשיא ליה לינה כל שבשה מי ליכא דפסיעה ליה לחיכא דמי שלא הביח חגיגה יום רחמן והביח בחחר הימים אמר זה חלוק משלפנין וזה חלוק משלפני פניו (*אמר) רב פפא הכא כחיב "פר" והחם כחיב "פרים" כחיב "ביום החם כחיב "וביום" רב אשי אמר הכא לימא מסייע ליה הפרים האילים והכבשים מעכבין זה את זה, ורבי יהודה אומר פרים אין מעכבין זה את זה שהרי מחמעטין והולכין, אמרו לו, והלא כולן מחמעטין והולכין בשמיני, אמר להן *שמיני - רגל בפני עצמו הוא שבשם ששבעת ימי החג טעונין קרבן ושיר וברכה ולינה אף שמיני טעון קרבן ושיר וברכה ולינה

מאי

[לקמן מח:] מגילה ג.

[לעיל כו: פסחים קב. ושם ע"ש ברש"י ד"ה ביום טוב]

[ג"ל רב פפא אמר]

[לקמן מח. מגילה יז. ר"ה ד: יומא ג.]

הגהות הב"ח

(ג) גם' למען דלמר שביעי לפרה מיכה: (ג) תום' ד"ה ליכה יום ט' יום פוב רחמן בירושלמי דגמרינן: [ממ"ש רש"י ד"ה: בשם מס' סופרים]

מה ב מיי' פ"ז מהל' סוכה הלכה יג סמג עשין מג טוש"ע ח"ח סי' תכמח סעיף ג:

מן ד מיי' פ"ו מהלכות מגה הלכה ג סמג עשין מ טוש"ע ח"ח סי' תעה סעיף ג:

פ"ק ובש"י בעלמא בב"ב ה: סכיח בך דמ"ס]

לינה/מבנה

רבינו חננאל

ובחר הבי פפסינן והלכחא מיתב יחבינן כולי יומא בסוכה ברבי לא מברכינן לישב בסוכה כשאר הימים. א"ר יחנן אומרים שהחיינו בשמיני של חג שהרי חלוק משאר הימים בב' דברים כי בשבעת ימי החג חייב לישב בסוכה ולעשילת לולב ולניסוך המים מה שאין כן בשמיני לפיכך רגל אחר חשוב וצריך לומר בו זמן. ואין אומרים זמן ביום ו' של פסח ואם האמר גם שביעי של פסח חלוק באכילת מצה שביעי אין חובה עליו לאכול מצה חתם בפסח כל שבעה אין עליו חובה וחלתי לילה הראשון ויום שביעי יום ששי אינו חלוק יום הראשון חלוק והוא לפני פניו אבל בסוכה ח' חלוק יום ו' שהוא לפניו דבו' חייב ובח' אינו חייב. ליסא הא מחניתא מסייעא לר' יוחנן דתניא הפרים והאילים והכבשים מעכבים בו' עד אמר לחן שמיני רגל בפ"ע הוא שכשם ששבעת [ימי] החג טעונין קרבן שיר ברכה ולינה

טעון

(ויקרא רבה פרשה ל"א) ומאי שנא שמיני שלא נתחייב בסוכה כשאר ימים ד"א יחבן אומרים שהחיינו בשמיני של חג שהרי חלוק משאר הימים בב' דברים כי בשבעת ימי החג חייב לישב בסוכה ולעשילת לולב ולניסוך המים מה שאין כן בשמיני לפיכך רגל אחר חשוב וצריך לומר בו זמן. ואין אומרים זמן ביום ו' של פסח ואם האמר גם שביעי של פסח חלוק באכילת מצה שביעי אין חובה עליו לאכול מצה חתם בפסח כל שבעה אין עליו חובה וחלתי לילה הראשון ויום שביעי יום ששי אינו חלוק יום הראשון חלוק והוא לפני פניו אבל בסוכה ח' חלוק יום ו' שהוא לפניו דבו' חייב ובח' אינו חייב. ליסא הא מחניתא מסייעא לר' יוחנן דתניא הפרים והאילים והכבשים מעכבים בו' עד אמר לחן שמיני רגל בפ"ע הוא שכשם ששבעת [ימי] החג טעונין קרבן שיר ברכה ולינה

(סוכות כ"ח)

תורה אור

מאי לאו זמן? לא, ברכת המזון ותפלה, הכי נמי מסתברא דאי ס"ד זמן, זמן כל שבעה, מי איכא, הא לא קשיא דאי לא בריך האידנא מברך למחר אן ליומא אחרינא, מ"ט כום בעינן, ליומא מסייע ליה לר"נ *דאמר רב נחמן "זמן אומרו אפילו "בשוק דאי אמרת בעינן כום, כום כל יומא מי איכא, דלמא דאיקלע ליה כום; ואבר' ר' יהודה שמיני טעון לינה והא תניא *רבי יהודה אומר מנין לפסח שני שאינו טעון לינה שנא' °ופנית בבקר והלכת לאהליך וכתיב °ששת ימים תאכל מצות "את שבעת ששה טעון לינה את שאינו טעון ששה אינו טעון לינה למעוטי מאי לאו למעוטי נמי שמיני של חג? לא, למעוטי פסח שני דכתיב "הבא, הבי נמי מסתברא *דתנן *הביכורים טעונין קרבן ושיר ותנופה "ולינה מאן שמעת ליה דאמר תנופה? רבי יהודה, וקאמר טעון לינה דתניא *ר' יהודה אומר [א] °והנחתו" זו תנופה, אתה אומר זו תנופה או אינו אלא הנחה ממש? כשהוא אומר "והניחו" הרי הנחה אמור הא מה אני מקיים "והנחתו" זו תנופה ודלמא ר"א בן יעקב היא דתניא* °ולקח הכהן המנא מידך לימד על הביכורים שטעונין תנופה, דברי ר"א בן יעקב, מ"ט דר"א בן יעקב? *אתיא יד יד משלמים: כתיב הכא ולקח הכהן המנא מידך וכתיב התם °ידיו" תביאינה את אשי ה' מה כאן כהן אף להלן כהן, ומה להלן בעלים אף כאן בעלים, היכי דמי? כהן מניח ידו תחת יד בעלים ומניף, מאי הוי עלה? רב נחמן אמר אומרים זמן בשמיני של חג, ורב ששת אמר אין אומרים זמן בשמיני של חג, ולהלכתא אומרים זמן בשמיני של חג תניא כוותי' דרב נחמן *שמיני רגל מלי לאו זמן הוא. כך ברכה דקאמר ר' יהודה מלי היו לאו זמן לעלמא. ברכת המזון, ברכת המזון: דעל האמת אמרי' לה יום חג הסוכות הזה וכאן לה יום שמיני חג עצרת הזה: מ"מ. היכי מצכחת לה זמן בחולו של מועד ולפני לא בריך יומא קמא הא בעינה כום של יין ואין יין מצוי לכל אדם בחולו של מועד: לימא. הא דקאמי ברכה כל ז' ומפרש דהייט זמן: מסייע לר"נ. דלמר תומרו בסוק בלא כום: מבין לפסח שני. הלמור למעמים לעשותו בחדש השני שהיט טעון לינה ביומו: ופנית בבקר. ומשיך ליה שפח ימים וגו' פסח שני ליט לחור בחמן לולא שטעון מלה למחר ואוכל חמן מיד: ה"ג מלי לאו למעוטי נמי שמיני. דכיון דליכו לולא י"ט יחיד ליט טעון לינה: לא למעוטי פסח שני דכוותיה. ליט ממעט לולא פסח שני לגבי דכפסח קלי ופסח קממעט לכל שבועות ושמיני עלרת לה"ג לולא לימים טעון לינה: ה"ג מסתברא. דלא ממעטינן ר' יהודה אלא לחול: טעונין קרבן. להביא עמהם שלמים ובהם"ם ירושלמי יליף מוסמחת בכל המוב (דברים ט) ואין שמחה אלא שלמים דכתיב (שם כז) וזבחת שלמים ואכלת ושמחת ושיר כמי יליף לה מבכל המוב ואין מוב אלא שיר ולויים היו לומרים לותו ומהו השיר תרומתך ה' כי לויתני (תהלים ג) דכתיב (ישעיה נג) יפה קול ומניב גבן ובספרי (פרשת ראה) גמי תניא בכל המוב זה השיר: ותנופה. לקמיה יליף לה: ולינה. התם יליף לה ופנית בבקר הא למדת בכל הפיטות שאתה פוכה לו יהו לולא בבקר: מלן שמעת ליה דאמר תנופה. לביכורים: ר' יהודה. כדלקמן: וקאמר הכא טעונין לינה. ותמ"ג לולין טעונין שמה: דפנית. דלים ליה לרבי יהודה תנופה בביכורים: והנחתו זו תנופה. דכרתם הפרשה נאמר "ולקח הכהן המנא מידך והניחו לפני ה' וגו' "וכסיפיה נאמר "והנחתו" מכלל שחזר ועמד ולמה נאמר להניפה: זו הנחה. שמניף לך שתהא להניחו לפני המזבח ואח"כ יטלנו הכהניט ויאכלוהו: ולמה. ההיא דלקמני תנופה ולינה ר"ש בן יעקב הוא דאמר טעונין תנופה לבל כרבי יהודה לא שמעינן ליה כמי לולין טעון שמה ולולין טעון לינה ולא מלקמת לולים ליה לר' יהודה כל שלין בבעלים דלמים כתיב בבי תנופה בסיפיה "להניף לותו תנופה" וכו' : מה כאן. בביכורים כהן דכתיב "ולקח הכהן. ידיו תביאינה. דכתיב "ידיו" בעלים לותזיק בשפח הטנופ וכהן מניח ידיו שחת שוליו וכן מפרש בתסכת ביכורים (פ"ג מ"ו): מלי הני עלה. דומן בשמיני: פק"ל

ג' ד' מיי' שם הל' יב:

ה מיי' שם הל' יג:

רבינו חננאל

מאי ברכה דקתני לאו זמן ש"ם דאמרין זמן בשמיני. של חג דהזכין לא מאי ברכה דקתני הזכרה בברכת "ורבתפלה.

ג' מוכירין בפירוש את יום מקרא קדש הזה יום שמיני חג עצרת הזה הכי נמי מסתברא דברכה זו ברכת המזון ותפלה. דאי ס"ד זמן זמן כל ז' מי איכא דקתני כשם שימי החג משונין קרבן שיר ברכה ולינה כך שמיני משון קרבן שיר ברכה ולינה ודהיינו דאי קשיא דאי לא בריך האידנא בריך למחר כו'. ואע"ג דמרעין הדברים כי אין אומר זמן אלא על הכוס נרמ"ן בהדיא בעירובין בפוף בכל מערבין ותלכתא אומרים זמן בי"ה וביהו"כ ותלכ' זמן אומרו אפילו בשוק. ואפשיטן ומכר ר' יהודה שמיני של חג משון לינה. ותניא ר"י אומר ופנית בבקר ותלכת לאהליך. ששת ימים תאכל מצות את ששתן [לינה] את שאינו משון ששה אינו משון לינה. מאי לאו למעוטי שמיני של חג שכיון שאינו משון ששה אינו משון לינה. ודהיינו לא למעוטי ממעמטי ודאינו משון לינה ומאי ניהו פסח שני. תאני דקתני בבריתא בהדיא מנין לפסח שני אתר שהיתירדה והשמידה כן נאמרה כך. הבי נמי ממתברא דתנן בממכת ביכורים פ"ב הביכורים משונין קרבן שיר ותנופה ולינה. ונרמ"ן בשם רילה משונין לינה דכתיב ופנית בבקר ותלכת לאהליך. ששת ימים תאכל מצות את ששתן [לינה] את שאינו משון ששה אינו משון לינה. ודהיינו דאין לפסח שני לינה.

פז"ר קש"ב • סימן הוא כדמפרש וחיל: פיים בפני עצמו • שכבל פרי החג לג היו מניחין פיים ליזה משמר יקריב לפי שכבדר היו מקריבין תוכן עד שכל כ"ד משמרות שוות ומשלשות בהן תוך משמים כדאמרי' בהחליל (לקמן דף נה:) ופר דשמיני בתחילה מפיסין עליו: זמן לבבך בו שהחייו: רגל בפני עצמו • תורה אור

[ליל מז.] יומא ג. תענית יז. ר"ה ד:

שאין יוצאין בסוכה: קרבן לעצמו • שאין כשדר פרי החג דל"ב היו בו שמה פריס: ברכה לעצמו • "את יום המשיי" ובסוכתם" משמע שמברכין את המלך והכי גרסינן לה ברכה בפני עצמו שנאמר (מלכים ח ח) ויעש המשיי שלש את העם ויברכו את פמלך: מתני' והשמחה • שלמי שמחה: והלל • לגמול בו את ההלל: גמ' מנלה ה"מי • דשמיני חייב בשמחה להא לא כתיב ביה בהדיא אלא בשבעת ימי החג דכתיב (דברים מז) חג הסוכות תעשה לך וגו' וסמיך ליה ושמחת בחגך: לך שמת • בהיותך פרשה דעבר תעבר כתיב ז' ימים תמוך: לרבות לילי יו"ט האחרון • לשמחה שלפניו לכולו עם שבעת הימים שיזבח שלמים בשביעי כדי לאכול ליל שמיני דהא "שמת" "שמת" לחת כיון דכתיב לעיל שמיני ושמחת בחגך" אלא לרבות שמחת ליל שמיני וכיון לחתרבי לילי יו"ט האחרון שהוא טפל ק"ו היום שהוא עיקר שחייב בשמחה ושאר הלילות לא נכייבי ריבוי 'ימים' תפיל לילות בשמעת כדרבינן גבי סוכה (לעיל מג:) וכי מינכרך,לילי יו"ט האחרון מינכרך דחיבו בכלל שבעת ועל כרחך לילה תחרבי שהוא סמוך לשבעת ימים דקרא,ויום שמי בקיי,ושמעינן שבשלמים הנזבחים בחג הסוכות יכמתו בליל שמיני שחיבו יכול להקריב בלילה: תו חיבו אלא לרבות לילי יו"ט הראשון • ושמעני' מינך לזבח שלמים ערב יום טוב לשמחת ליה הראשון ולא בשיון זבחיה בשעת שמחה: מתני' גמר מלאכול • בשביעי: לא יניח לחם סוכתו • לא יהי תנדים שלה לשומרים להא כל היום מוכחה ליתן ולשתן ולא לקלע ליה שעורתא לחיל לה בגווה • אבל מוריד • הוא את הכלים • ואת המטות שנשתמש בהן בסוכה כדתניא בפ' היתן (לעיל דף כח:) היו לו כלים נאים ומטות נאות מטלן לסוכה: מפני כבוד יום טוב • שמרלה כמהן עלמו לקרלתו למקום שיכשוד שם הליה: גמ' אין לו מקום • אחר לאכול שם (שיוריד כליו ויניח לאכול בסוכה) ביו"ט האחרון: מאי • מה יעשה להכיח שלא יהו מונחים על המלוה לעשות סוכה שמנה ימים: פותח בה תרכעה • ופפחה ופוסלה: מדליק בה את הנר • דלמרי' (דף כט:) שרגת בסוכה קטנה לבר ממטלנתא: הא לן • לבני בבל שהשמיני שלהם שפק שביעי הלא קיים להו בקביעא דירחא מדליק בה את הנר ולא יפחתנה ויפסלנה לפי שניך ליכב בה מחר: והא להו • לבני ח"י דקיים להו בקביעא דירחא ולא יחבי בסוכה בשמיני פותח: היינו בסוכה קטנה • דהלכתא הנר: סוכה גדולה מאי מיכת למימר • דהכי אמרן לעיל (שם) שרגת אמרי לה ממטלנתא ואמרי לה לבר ממטלנתא ולא פליגי הא בסוכה גדולה ט': מתני' מן הצילות • מעיין הוא שמוך לירושלים: מחוקת שלשה טונין • זהו פחות שבשפכים רביעית היין לבבע: שער המים • אחד משערי עזרה נקרא כן על שם שמכניסין בו גלוחות של מים של ניסוך בחג: ועלה והריעו • משום שמחה דכתיב (ישעיה יב) ושאבתם מים בשמון: עלה בבבע • שהיה בדרומו של מזבח: ופנה לשמאלו • שהשפכים נעשים בקרן מערבית דרומית וכשהוא פונה לשמאלו היא הרחשונה ובשפכת זבחים יליף לה מקרלי בפרק קדשי קדשים (דף פג:): שניהו מושחרין פניהם • ודומין לכשף שהוא אחור מן הסיד:

*רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב: *פיים בפני עצמו זמן בפני עצמו רגל בפני עצמו *קרבן בפני עצמו *ישירה בפני עצמו *ברכה בפני עצמו: **מתני'** "ההלל "והשמחה שמונה כיצד מלמד שחייב אדם בהלל ובשמחה ובכבוד יום טוב האחרון של חג בשאר כל ימות החג: **גמ'** מנה"מ דתנ"ד

[פסחים עח.]

*"והיית אך שמח" לרבות לילי יום טוב האחרון או אינו אלא יו"ט הראשון? כשהוא אומר *"אך" חלק ומה ראית *לרבות לילי יו"ט האחרון ולהוציא לילי יו"ט הראשון? מרבה אני לילי יום טוב האחרון שיש שמחה לפניו ומוציא אני לילי יום טוב הראשון שאין שמחה לפניו: **מתני'** סוכה שבעה ביצד 'גמר מלאכול לא יתיר את סוכתו אבל *מוריד את הכלים מן המנחה ולמעלה מפני כבוד יו"ט האחרון של חג: **גמ'** אין לו כלים להוריד מהו,אין לו כלים' אלא כי אשתמש במאי אשתמש? אלא אין לו מקום להוריד כלין מהו? ר' חייא בר (*רב) אמר "פותח בה, "אלבעה" ור' יהושע בן לוי אמר "מדליק בה את הנר,ולא פליגי *הא לן והא להו,הא תינח סוכה קטנה,סוכה גדולה מאי איכא למימר? דמעייל בה מאני מיכלא *דאמר רבא "מאני מיכלא בר ממטללתא מאני משתיא במטללתא: **מתני'** "ניסוך המים כיצד • צלוחית של זהב מחזקת שלשה לוגים היה ממלא מן השילוח,הגיעו לשער המים תקעו והריעו ותקעו, עלה בבבש ופנה לשמאלו שני ספלים של כסף היו שם ר' יהודה אומר של סיד היו אלא שהיו מושחרין פניהם מפני היין ומנוקבין בשן

שער המים • מן השערים הדלומיים שבעזרה הוא דתנן בפ"ק מ"ו) שערים הדלומיים סמוכים למערב וקמלינ שער המים ולמה נקרל שער המים שהי מכניסין לעזרת המים של. ניסוך המים בחג:

"וחוזרין על העקב • לג כמו שפי' בקונטי משום שלג ירבה בהילוך בחנם דל"ב כשהיה בקרן דרומית מזרחית כמו שהיה הולך ובל בדרך שבל ירד ימין: **ועולת** העוף כשרבתה במזרח • בריימא זו שלה מבנה שלימה בראש כשרבתה במזרח דחזרת על העקב הוי דרך ימין: היה מקלת אחר כשרבתה במזרח מכלל דמקומה במזרח ועל חנם נקט טעמא מן הדיוק דהדיא תנן התם (דף סה:) עולת העוף כיצד היתה נעשית עלה לכבש ופנה לסובב בא לו לקרן דרומית מזרחית): **שני** ספלים של כסף • תימה לחנן במנחות פרק שתי הלחם (דף נה:) שתי קולחות היו בחולם אחד של כסף ואחד של זהב על כל כסף טוחנין לחם הפנים בכשיטתו ועל כל זהב ביליחתו שמעלין בקולה ולה מורידין לפי' סילקוהו מעל שלחן הזהב בהיכל לה היו יכולים להוריד ולהעלותו בכל כסף ול"ב הכל שהיו ממלחים בגלוחות של זהב היכך היו מנסכין בספלים של כסף וכי תימה בגלוחות שהיה מקודשת היו ממלחין לה היה דגבי חבים כשנתמלה מע"ם קתני מתני' שהיה מקודשת כדמפרש טעמא בגמרא לכל גלוחות שהיו ממלחין בתול היתה מקודשת וי"ל דספלים היו קטנים בסיד ולה כלים ניכולו לנחסבון כגופו של מזבח והכי הם כלבושה שהיתה בבזיכין של זהב שהיו מקטירין על המזבח:

*) עי' כריתב"ל מי' ע"ש

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה פותח וכו' כין בתמלא כין מן שלד כדמוכח:

נליון השים

מתני' ניסוך המים. עיין ב"ב דף עט ע"ל ברמב"ם ד"ה מים וכשיטה מקובלת שם:

נר מצוה

נא א מיי' פ"י מהל' תמידין ומוספין הלכה יב:

נב ב מיי' שם הלכה ה:

נג ג (מיי' שם הל' יח):

נד ד מיי' בפרל מפלות מוב"ע ה"ח ס"ו מרכפת סעיף ג:

נה ה מיי' פ"ע מהלכות תמוכה הל' ו סמ"ע ה"ח ס"י מרמב סעיף ג:

נו ו מיי' פ"ו מהלכות י"ע הלכה יו:

נז ז ח מיי' פ"ו מהל' סוכה יד סמג עשין כב מוב"ע ה"ח ס"י מרכפו:

נח י מיי' פ"י מהל' תמידין ומוספין הלכה ו סמג עשין שם:

[פסחים עח.]

רבינו חננאל

(משוחה היא ואסיקנא להלכתא אומרין זמן ליום ח' של חג ואין אומרין זמן בח' של פסח. פי' פו"ר קש"ב. פיים כרתנן בשמיני חורו לפיים כרגלים. זמן כראשון. הגל בפ"ע לחשב אותו ו' ימים לענין אבלות כדרבינן בפרק אחרון במשקין אסר רב יום אחד לבני החג החתב ושמיני שלו הרי כאן כ"א לענין שלשים.קרבן בכל הימים פרים. וביום השמיני פר אחד. שיר בפני עצמו ברכה בפרכת המזון ותפלה כראשון: מתני' ההלל והשמחה שמונה כי. בשביל שלמי תגיגה שנדרך לאוכלו בח' ימי החג שאין שמחה אלא בבשר. תנא ההלל י"ח ימים, ולילה אחד שנומרין בהן את ההלל. ואלו הן ח' ימי חג ח' ימי הטבה וח"ם ראשון של פסח וליל ויח"ם של עלרת: והשמחה דת"ר חייבת אין שמחה לרבות י"ם הראשונים לשמחה בו: ירושלמי השמחה ח'. הגע עלמך שהל י"ם הראשון לחיות בשבת. לשחוט מערב אין אחת יכול ראמר*) רבי שלמי תגיגה ששחטן משרב הרגל אין יכול בהן י"ח ברגל. לשוחטו בשבת אי אפשר הלכך לא משכחת לה אלא בכהנים שאובלים את שיור התפאת **): פיסקא סוכה ז' כו' אם אין לו מקום לתורידן את הכלים שנשתמש בהן בסוכה פותח בה ר' שפחים או מבנים בה כלי מאכל ואם היא ס"ם נ"ב ה מבנים בה: נר חיו: [כרתני] ניסוך המים כיצד כו'.

*) נפיטו בירושלמי פיתח דאמר ר' זעירא עילה כר יסמעל כשם ר' אלעזר.

**) ועי' בכללי פסחים ד' מא ועיש.

נוסח שמיני חיב בשמחה

נוסח מי שנאלף לשמוע בסוכה בשמיני עלרת מה יעשה שלא יבא בעוה"ז על תנוסיף

כמין תומטין דקין • פירש בקונטרס' תומט לחד בספל ונקב לחד בתומטו והכהן מערה (ג) מים בפי הספליס והנסכים מקלחין דרך התומטין ע"ג המזבח ובמזבח היה נקב שבו המים והיין יורדין לפיתין של מזבח שהיו מלוין מלד ועמוקין וזו תימה גדולה מנין לו כמין שני תומטין דקין (*ואחד) מעובה ואחד דק כדי שיהו שניהם בלין בבת אחת, מערבו=של מים מזרחו=של יין, עירה של מים לתוך של יין ושל יין לתוך של מים יצא, *ר' יהודה אומר בלוג היה מנסך בכל שמונה *זולמנסך אומר לו הגבה ידך שפעם אחד נסך אחד על גבי רגליו ורנמודו כל העם באתרוגיהן. כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת אלא שהיה ממלא מערב שבת חבית של זהב שאינה מקודשת מן השילוח ומניחה בלשכה, נשפכה נתגלתה היה ממלא מן הכיור שהיין והמים מגולין פסולין לגבי מזבח: גמ' מנא הני"מ? אמר רב עינא דאמר קרא (ישעיה יב) ושאבתם מים בששון וגו', תרי מיני חד שמיה ששון וחד שמיה שמחה, אל ששון לשמחה אנא עדיפנא מינך דכתיב ששון ושמחה אל ששון שמחה ישיגו וגו', אל שמחה לששון אנא עדיפנא מינך דכתיב (ישעיה ט) ישמחה ושששון ליהודים אל ששון לשמחה חד יומא שבקוך ושויוך פרוונקא דכתיב (שם) כי בשמחה תצאו אל שמחה לששון חד יומא שבקוך ומלו בך מיא דכתיב (תהלים פא) ושאבתם מים בששון אל ההוא מינא דשמיה ששון לר' אבהו עתידיתו דתמלו לי מים לעלמא דאתי דכתיב ושאבתם מים בששון אל – אי הוה כתיב לששון כדקאמרת השתא דכתיב בששון משמיה דההוא גברא משוינן ליה גודא ומלינן ביה מיא: עלה בכבש ופנה לשמאלו כו':

אחד מעובה ואחד דק • פירש בקונטרס אחד מן הנקבים מעובה מפני שרוצה לומר שהיה הנקב רחב וגדול זה מזה ולשון מעובה משמע שעולי הספל היו עבים ומתוך כך אין המשקה ממהר לצאת:

שהיין והמים מגולין פסולין לגבי מזבח • קשה לי אמאי הוי פסולין הא אמרינן לקמן (דף יב:) דמים שנתערבו ביין כשרים לנסכים ואפילו יין במים אינו מבטל אלא משום דאין מים מתקבלין לגבי מזבח כשיעור שהיין מתקבל לגבי מזבח כדאמרינן בפרק בתרא דתענית (דף כא:) גבי מעיקרא דבפרק דפריך (לקמן י:) ומבריכו במסננת אבל לפי המסקנא מפרקינן משום הקריבהו על לפתחך: **גמ'** הכ"מ • דתוקעין ומריעין בשליחים מים על ניסוך כך פי' הקונט' ושוב יש לפרש דמגלן דמי השילוח בעי ומפרש מדכתיב ממעייני הישועה: כל

ומקיפין ויורדין דרך שמאל *חוץ מן העולה לשלשה דברים הללו שעולין דרך שמאל וחוזרין על העקב ואלו הן ניסוך המים וניסוך היין ועולת העוף בשרבבת במזרח: אלא שהיו משחירין: בשלמא דיין משחיר, דמיא אמאי משחיר? כיון דאמר מר עירה של מים לתוך של יין, ושל יין לתוך של מים יצא של *מים אתי לאשחורי: ומנוקבים כמין ב' תותמין זכר: לימא מתניתין ר' יהודה היא ולא רבנן, דתנן רבי יהודה אומר בלוג היה מנסך כל שמונה, ראי רבנן כי הדדי נינהו? אפי' תימא רבנן חמרא סמיך מיא קלישי הבי נמי מסתברא, דאי רבי יהודה רחב וקצר אית ליה דתניא רבי יהודה אומר שני *קשוואות היו שם אחד של מים ואחד של יין, של יין פיה רחב של מים פיה קצר כדי שיהו שניהם כלין בבת אחת ש"מ: מערבו של מים: ת"ר *מעשה בצדוקי אחד שניסך על גבי רגליו ורנמודו כל העם באתרוגיהן *ואותו היום נפגמה קרן המזבח והביאו בול של מלח וסתמודו לא מפני שהוכשר לעבודה אלא מפני שלא יראה מזבה פגום שכל

כמין שני תומטין דקים (*ואחד) מעובה ואחד דק כדי שיהו שניהם בלין בבת אחת, מערבו של מים מזרחו ושל יין מערבו, עירה של מים לתוך של יין ושל יין לתוך של מים יצא, *ר' יהודה אומר בלוג היה מנסך בכל שמונה *זולמנסך אומר לו הגבה ידך שפעם אחד נסך אחד על גבי רגליו ורנמודו כל העם באתרוגיהן. כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת אלא שהיה ממלא מערב שבת חבית של זהב שאינה מקודשת מן השילוח ומניחה בלשכה, נשפכה נתגלתה היה ממלא מן הכיור שהיין והמים מגולין פסולין לגבי מזבח: גמ' מנא הני"מ? אמר רב עינא דאמר קרא (ישעיה יב) ושאבתם מים בששון וגו', תרי מיני חד שמיה ששון וחד שמיה שמחה, אל ששון לשמחה אנא עדיפנא מינך דכתיב ששון ושמחה אל ששון שמחה ישיגו וגו', אל שמחה לששון אנא עדיפנא מינך דכתיב ושמחתם לשושן ושששון ליהודים אל ששון לשמחה חד יומא שבקוך ושויוך פרוונקא דכתיב כי בשמחה תצאו אל שמחה לששון חד יומא שבקוך ומלו בך מיא דכתיב (תהלים פא) ושאבתם מים בששון אל ההוא מינא דשמיה ששון לר' אבהו עתידיתו דתמלו לי מים לעלמא דאתי דכתיב ושאבתם מים בששון אל – אי הוה כתיב לששון כדקאמרת השתא דכתיב בששון משמיה דההוא גברא משוינן ליה גודא ומלינן ביה מיא: עלה בכבש ופנה לשמאלו כו':

ת"ר *כל העולים למזבח עולין דרך ימין ומקיפין ויורדין דרך שמאל *חוץ מן העולה לשלשה דברים הללו שעולין דרך שמאל וחוזרין על העקב ואלו הן ניסוך המים וניסוך היין ועולת העוף בשרבבת במזרח: אלא שהיו משחירין: בשלמא דיין משחיר, דמיא אמאי משחיר? כיון דאמר מר עירה של מים לתוך של יין, ושל יין לתוך של מים יצא של *מים אתי לאשחורי: ומנוקבים כמין ב' תותמין זכר: לימא מתניתין ר' יהודה היא ולא רבנן, דתנן רבי יהודה אומר בלוג היה מנסך כל שמונה, ראי רבנן כי הדדי נינהו? אפי' תימא רבנן חמרא סמיך מיא קלישי הבי נמי מסתברא, דאי רבי יהודה רחב וקצר אית ליה דתניא רבי יהודה אומר שני *קשוואות היו שם אחד של מים ואחד של יין, של יין פיה רחב של מים פיה קצר כדי שיהו שניהם כלין בבת אחת ש"מ: מערבו של מים: ת"ר *מעשה בצדוקי אחד שניסך על גבי רגליו ורנמודו כל העם באתרוגיהן *ואותו היום נפגמה קרן המזבח והביאו בול של מלח וסתמודו לא מפני שהוכשר לעבודה אלא מפני שלא יראה מזבה פגום שכל

מזבח לחד בספל ונקב לחד בתומטו והכהן מערה בפי הספליס והנסכים מקלחין דרך התומטין ע"ג המזבח ובמזבח היה נקב שבו המים והיין יורדין לפיתין של מזבח שהיו מלוין מלד ועמוקין וזו תימה גדולה מנין לו כל לותו העניין שמחותם על הספליס מקלח על גג המזבח ומסס לנקב המזבח ומסס לפיתין למת הוא דמנקב הספליס יורדין לפיתין כמין שני נקבי התותם ולא שהיה בולע כמין תותם כי ההיא דתנן במסכת מדות (פ"ג מ"ג) גבי דמים ובקרן מערבית דלומית היו שני נקבים כמין שני תומטין דקין שהדמים ניתנין על יסוד מערבית ועל יסוד דלומית ויורדין בהן ומתערבין בתהום ומסת כמין בלימת תותם שהיה עשוי על הנקב מלח יפול עליו דבר לתומטו:

מעובה ואחד דק • פירש בקונטרס אחד מן הנקבים מעובה משמע שרוצה לומר שהיה הנקב רחב וגדול זה מזה ולשון מעובה משמע שעולי הספל היו עבים ומתוך כך אין המשקה ממהר לצאת:

שהיין והמים מגולין פסולין לגבי מזבח • קשה לי אמאי הוי פסולין הא אמרינן לקמן (דף יב:) דמים שנתערבו ביין כשרים לנסכים ואפילו יין במים אינו מבטל אלא משום דאין מים מתקבלין לגבי מזבח כשיעור שהיין מתקבל לגבי מזבח כדאמרינן בפרק בתרא דתענית (דף כא:) גבי מעיקרא דבפרק דפריך (לקמן י:) ומבריכו במסננת אבל לפי המסקנא מפרקינן משום הקריבהו על לפתחך: **גמ'** הכ"מ • דתוקעין ומריעין בשליחים מים על ניסוך כך פי' הקונט' ושוב יש לפרש דמגלן דמי השילוח בעי ומפרש מדכתיב ממעייני הישועה: כל

ת"ר *כל העולים למזבח עולין דרך ימין ומקיפין ויורדין דרך שמאל *חוץ מן העולה לשלשה דברים הללו שעולין דרך שמאל וחוזרין על העקב ואלו הן ניסוך המים וניסוך היין ועולת העוף בשרבבת במזרח: אלא שהיו משחירין: בשלמא דיין משחיר, דמיא אמאי משחיר? כיון דאמר מר עירה של מים לתוך של יין, ושל יין לתוך של מים יצא של *מים אתי לאשחורי: ומנוקבים כמין ב' תותמין זכר: לימא מתניתין ר' יהודה היא ולא רבנן, דתנן רבי יהודה אומר בלוג היה מנסך כל שמונה, ראי רבנן כי הדדי נינהו? אפי' תימא רבנן חמרא סמיך מיא קלישי הבי נמי מסתברא, דאי רבי יהודה רחב וקצר אית ליה דתניא רבי יהודה אומר שני *קשוואות היו שם אחד של מים ואחד של יין, של יין פיה רחב של מים פיה קצר כדי שיהו שניהם כלין בבת אחת ש"מ: מערבו של מים: ת"ר *מעשה בצדוקי אחד שניסך על גבי רגליו ורנמודו כל העם באתרוגיהן *ואותו היום נפגמה קרן המזבח והביאו בול של מלח וסתמודו לא מפני שהוכשר לעבודה אלא מפני שלא יראה מזבה פגום שכל

כמין תומטין דקין • פירש בקונטרס' תומט לחד בספל ונקב לחד בתומטו והכהן מערה (ג) מים בפי הספליס והנסכים מקלחין דרך התומטין ע"ג המזבח ובמזבח היה נקב שבו המים והיין יורדין לפיתין של מזבח שהיו מלוין מלד ועמוקין וזו תימה גדולה מנין לו כל לותו העניין שמחותם על הספליס מקלח על גג המזבח ומסס לנקב המזבח ומסס לפיתין למת הוא דמנקב הספליס יורדין לפיתין כמין שני נקבי התותם ולא שהיה בולע כמין תותם כי ההיא דתנן במסכת מדות (פ"ג מ"ג) גבי דמים ובקרן מערבית דלומית היו שני נקבים כמין שני תומטין דקין שהדמים ניתנין על יסוד מערבית ועל יסוד דלומית ויורדין בהן ומתערבין בתהום ומסת כמין בלימת תותם שהיה עשוי על הנקב מלח יפול עליו דבר לתומטו:

אחד מעובה ואחד דק • פירש בקונטרס אחד מן הנקבים מעובה משמע שרוצה לומר שהיה הנקב רחב וגדול זה מזה ולשון מעובה משמע שעולי הספל היו עבים ומתוך כך אין המשקה ממהר לצאת:

שהיין והמים מגולין פסולין לגבי מזבח • קשה לי אמאי הוי פסולין הא אמרינן לקמן (דף יב:) דמים שנתערבו ביין כשרים לנסכים ואפילו יין במים אינו מבטל אלא משום דאין מים מתקבלין לגבי מזבח כשיעור שהיין מתקבל לגבי מזבח כדאמרינן בפרק בתרא דתענית (דף כא:) גבי מעיקרא דבפרק דפריך (לקמן י:) ומבריכו במסננת אבל לפי המסקנא מפרקינן משום הקריבהו על לפתחך: **גמ'** הכ"מ • דתוקעין ומריעין בשליחים מים על ניסוך כך פי' הקונט' ושוב יש לפרש דמגלן דמי השילוח בעי ומפרש מדכתיב ממעייני הישועה: כ

מסורת השס

שכל מזבח כו'. להכי אין כאן לעבודה שכל המזבח שאין לו קרן וכבש ויסוד וריבוע פסול לעבודה הכי גרסינן קרן אחת של אמה ברוחב אמה לכל קרן, ויסוד דהייט אמה כיסה לשתוה, וריבוע שאינו מרובע, אם חסר אחד מכל אלו פסול ונעשית אמר רב הונא כשחיטת קדשים (זבחים סב.) כל מקום שנאמר תורה אור

זבחים סב. "המזבח" לעכב דהכי משמע "המזבח" זהו המזבח שבעזרה כן והכך בכולהו כתיב "המזבח" - על קרעת המזבח בתגבעך" במלואים (שמות כט) ובכבש כתיב "על פני המזבח" (ויקרא ו) והכבש הוא פניו של מזבח שהוא פתחו ועלייתו וביסוד כתיב "על יסוד המזבח" (שם ח) וברי בוע כתיב "ברבוע יהיה המזבח" (שמות כז): רבי יוסי בר יהודה אומר אף הסובב. מעכבו דקסבר "כרכוב המזבח" זהו הסובב והרי נאמר בו המזבח ורבנן סבירא להו זהו הכיור והכי אמריכן בזבחים בפרק קדשי קדשים (שם): שיתין. תלת שיתות המזבח כנגד מקום הכבשים: ממוקי. מתרי לשון תמך עבר (איוב ה) כמתר ונכסה ממני וכן עד מתי תתמקון (ירמיה ג) תסתרי ממני שתא טעמא ליקרב תלי על שמעלת בי חמוקי ירכיך לשון ירך המזבח (ויקרא ג) : מעשה ידי אומנתו של הקב"ה. גרסינן עליסס כלה דול"ו לת גרסינן ליה כתוספתא והכא נמי לת גרסינן ליה דמתן דחיה ליה שכולן תלי מקורלו וכמקומו תלי לקבול על זחת: קרנת דומי לכרמו. על כרמו: כרם היה לידידי בקרן בן שמן. כתרגומו מוקפה לתיס ובריח כטבעת המרגמין עיזקא (שמות כה) : ויסקלהו. כתרגומו מכרמו כלומר פינה התחתונה מפניהם שלא יסבו בתלמים פן יחטיאו לותם: ויטעהו שורק. כטעו גפנים משובחות ולא זמורה אלא שרקין עלמן זה בית המקדש שהוא שורקן ועיקרו שממכבש לפני המקום: ויבן מגדל בתוכו זה מזבח. כתעשי כמגדל עוז: וגם יקב חצב בו. בתוכו מגדל, יקב' הוא בור תפור, וכן על יקבי המלך (זכריה יד) בית שיחת למלכא לשון שיח ומערה פושי"ן בלע"ז: עול. לרוכה שהיא מלמעלה למטה: בין בבש למזבח. שכבש תרכו ל"ג ומשפע ועולה כו' תמוה עד שהוא למזבח ולא היה רשאי מתובר למזבח אלא לויר מטעו מפסיק ביניהם כדאמר בזבחים (דף קו.) "ועשית עולתיך הבשר והדם" מה דם בזריקה אף בשר בזריקה הא למדת לויר יש בין בבש למזבח ותותו לויר קרוי "בין בבש למזבח" ועול היא בתותו לויר במערבו של בבש בשמונה אמות מערבית של בבש שהבבש רחבו ט"ו אמה ממזרח למערב ותותו אלו שהבבשים יורדין לתוכו שהן נעשין בדלומית מערבית של מזבח ומטקף לבבש מחיצות עד קרקעיתו וקרקעיתו של רפת היית ואין היין נבלע שם וכל נסכי יין של כל השנה יורדין שם והלי אמרת לית ליה שהיו שיתין יורדין עד תהום והכי אמרינן לקמן לית ליה ופליג אדרבנן: פרתי כהונה. ילדיס כהגיס: יין קרוש. שנעשה ונקרש: ושורפין אותו בקדושה. במקום קדוש כעזרה ומתוך השיתין מוליתין אותו שלא יתמלאו השיתין מן הנסכין שכל קרבנות [פסחים נ.] הבבור והשיתי טעונין נסכים מון מתעתה ואלא "ושורפין אותם שתסורין בהגיעה דקדש הוא: שנאמר בקדש הסך. הקש שריפה ניסוכו: מה

לסור כדתניא במכילתא בסוף פרשה ויכתו יתרו לו אמנה גזית בו אין אתה בונה גזית אבל אתה בונה גזית בהיכל ובקודש הקדשים ומה אני מקיים ומקבות והגרזן וכל כלי ברזל לא נאמר אבל אתה בונה גזית אין אתה יכול לומר שבשביל שלא נאמר

מה ניסוכו בקדושה כו'. נת יליף מהכא תנת שבריפתו בקדושה ונת כתיב רחץ לעזרה, מכל מקום אותה מקום פסיעת ליה כדי שנת יתמלאו, ונת נרך קרא: מתי משמע. מהכא שבריפה: לחטיא קדש קדש. ומיכא למימר נמי דמעות הוצאתו מהכא יליף: בתחילה מועלין בהם. מהמוקדשין עד שנתנסכו יש בהם מעילה דקדשי גבוה ניהו: ילדו לשיתין לתן מועלין בהן. למימי תן מועלין כר' אלעזר בר לדוק דתן יורדין לתהום ותפסר לירד ולהביאם: דתיקלע. תס תלה כלי בתוך הביתן וקיבל: ת"ד לימא.

תורה אור

נסכים בתחילה מועלין בהם: משנה היא במעילה פרק ולד חטאת (דף יח.) ומסיק עלה בגמ' בלשונות תחריס שתן כתובים כאן וגירסת הכא עיקר: ומי

כשם שניסוכו בקדושה כך שריפתו בקדושה מאי משמע? אמר רבינא אתיא קדש קדש כתיב הכא °בקדש הסך נסך" וכתיב התם °ושרפת את הנותר באש לא יאכל כי קדש הוא" כמאן [ג"ל אולא הא *(דתניא) *נסכים בתחילה מועלין בהן, ירדו לשיתין אין מועלין בהן] לימא רבי אלעזר בר צדוק היא, דאי רבנן הא נחתו להו לתהום? אפילו תימא רבנן בדאיקלט ואיבא דאמרי לימא רבנן היא ולא ר' אלעזר בר צדוק, דאי רבי אלעזר אכתי בקדושתייהו קיימי? אפילו תימא רבי אלעזר *אין לך דבר שנעשה מצותו ומועלין בו. אמר ריש לקיש בזמן שמנסכין יין על גבי מזבח פוקקין את השיתין לקיים מה שנאמר "בקדש הסך נסך שכר להי" מאי משמע? אמר רב פפא שבר-לשון שתיה לשון שביעה לשון שכרות, אמר רב פפא שמע מינה כי שבע איניש חכרא, מגרוניה שבע, אמר רבא צורבא מרבנן דלא נפישא ליה גמועי רבא אכסא דברכתא אנמע גמועי *דרש רבא מאי דכתיב °מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב: מה יפו פעמותיהן של ישראל בשעה שעולין לרגל בת נדיב-כתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב שנא' °נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם" אלהי אברהם ולא אלהי יצחק ויעקב? אלא אלהי אברהם °שהיה תחילה לגרים חנא דבי רב ענן מאי דכתיב °חמוקי ירכיך" למה נמשלו דברי תורה כיין? לומר לך מה יין בסתר יאף דברי תורה בסתר והיינו דאמר אלעזר מאי דכתיב °הגידו לי נא חידתי" כך עתן לדם לקרא כמו חלאים" כלומר שהיו מתכנסים טובות כמו כוס [זהב] ותלי לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך" עשות משפט זה הדין ואהבת חסד זו גמילות חסדים והצנע לכת עם אלהיך זו הוצאת המת והכנסת כלה-לחופה *והלא דברים ק"ו ומה דברים שדרכן לעשותן בפרהסיא אמרה תורה הצנע לכת, דברים שדרכן לעשותן בצנעא על אחת כמה וכמה אר' אלעזר גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות שנאמר °עשה צדקה ומשפט נבחר לה' מזבח" אר' אלעזר גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה שנאמר °זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד" אם אדם זורע ספק אוכל ספק אינו אוכל אדם, קוצר ודאי אוכל אר' אלעזר אין צדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה שנאמר "זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד" ת"ר בשלשה דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה: צדקה-בממונו, גמילות חסדים-בין בגופו בין בממונו, צדקה-לעניים, גמילות חסדים-בין לעניים בין לעשירים, צדקה-לחיים, גמילות חסדים-בין לחיים בין למתים אר' אלעזר כל העושה צדקה ומשפט כאילו מילא כל העולם כולו חסד שנאמר °אוהב צדקה ומשפט חסד ה' מלאה הארץ" שמא תאמר כל הבא לקפץ קופץ: ת"ל °מה יקר חסדך אלהים" (*חסד ה' מלאה הארץ) וגו' יכול אף ירא שמים כן: ת"ל °וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו" א"ר חמא בר פפא כל אדם שיש עליו *חן בידוע שהוא ירא שמים שנא' "חסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו" אר' אלעזר מאי דכתיב °פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה" תורה שאינה של חסד? אלא תורה לשמה-זו היא תורה של חסד שיש לשמה= זו היא תורה שאינה של חסד אבא דאמרי תורה ללמדה-זו היא תורה של חסד שלא ללמדה-זו היא תורה שאינה של חסד: במעשהו בחול כו': ואמאי נייתי במקודשת? אמר זעירי קסבר אין שיעור למים וכלי שרת מקדשין שלא מדעת ואי

ותא החסד קרא קניר ומוכה קנירה מוכיחה כדמפרש: תחם זורע כו'. ספק ליט לוכל שמח לת יאכה כתרפון וכרך: תלת לפי גמילות חסדים שבה. הצדקה והממונית היא החסד כגון מוליכה לניחו לו מורח שתעלה ט להרבה כגון טחן ט פת תפויה לו בגד ללבוש לו מעות כעת שהכתובה מגיה שלת יוליא מעותיו לאיבוד שטחן לבו ודעתו לטוכחו על עני: זרעו לכם לצדקה: הצדקה היא הזריעה שזורע כדי לקנור ולקבל שכר וקנרו לפי חסד שתקבלו שכר לפי חסד שבה: גמילות חסדים בין בגופו. כגון שמפייד למת, טשתו, קוברו, משמח חתן, מלוה מביאו בדרך: ובממונו. מלוה ט מעות משתילו כליס וכהמה: שמע כל הבא לקפץ. ולעשות לדקה וחסד קופץ ומפיקין ומניחין לו תכסים מהוגיס לכך ת"ל "מה יקר" לייך לתם לב ונוגניס כה למהוגניס: ותמלי נייתי במקודשת. דקת סלקת דעתיה לתן שכלי מקדשן קדושת הגוף ליפסל בליכה תת"כ דעתו שיקדשנו בכלי תו תס יש בהן יותר מכשיעור תין לתויין לכלי ותין הכלי מקדשן לתין מקדשין תלת הרתוי לסס: תין שיעור למים. שתפילו יותר משלשה טגין לתויין לגסך ללת פירסה בהן טיעורת הלכך לתויין לכלי הס וכלי מיד מקדשס דכתיב (שמות נ) כל הנוגע בהס יקדש" ותפילו תיט לוגה שיתקדשן עד מחר, הכלי מקדשן מיד, שלת מדעתס:

ומי

הגהות מהר"ב רנשבורג
א) רש"י ד"ה פוקקין שמא וכו' לף שם צריך לפעור. מלת לפעור נמחק ונ"ב לפעור:

רבינו חננאל

בקדש הסכשם שניסוכו בקדש כך שריפתו בקדש דקי"ל כל בקדש באש תשרף. אסיקנא אין לך דבר שנעשת מצותו ומועלין בו. אמר רבא צורבא מרבנן דלא נפיש חמריה לנסיעת נמועי כי היכי דלישבע נחיריה. עם אלתי אברהם מפני שרוא תולה לגרים. א"ר אלעזר פ"ד תניר לך אדם וגו'. עשות משפט זו הדין ואהבת חסד זו נמ"ח. והצנע לכת עם (ה') אלהיך זו הוצאת המת והכנסת כלה. ומה דברים הללו שדרכן להעשות בפרהסיא אמרה תורה הצנע לכת דברים שדרכן לעשות בצנעא כגון זו דברי תורה עאכו"כ. ועוד אמר גדולה צדקה מכל הקרבנות שנאמר עשה צדקה וגו', תנ"ח גדולת מן הצדקה: ת"ר בג' דברים גמ"ח גדולה מן הצדקה. צדקה לחיים היא ולעניים והיא בממונו. תנ"ח לעניים ולעשירים לחיים ולמתים בגופו ובממונו. והאוהב צדקה ומשפט כאילו מילא העולם חסד שנ' אוהב צדקה ומשפט וחסד וגו'. ר"שמא תאמר כל הבא לקפץ קופץ ת"ל מה יקר חסדך. יכול אף יראי שמים כן ת"ל וחסד ה' בידוע שהוא יראי שמים שנאמר וחסד ה' מעולם ועד שלם על יראיו. ועוד אמרינן מאי דכתיב פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה וגו' תורה ל ש מ ה ותורה ללמדה זו היא תורת חסד. ושאינה כן אינה תורה של חסד: מתני' במעשהו בחול כו' אמאי לייתי בפקודשת

נוסח סנהדרין ומערות ד"ה ג' נקי וחסד

נוסח מיגו לענין טבול יום

מסורת השים

ואי מייתי במקודשת ליפסלו בלינה. הואיל ואיקדשי קדושת הגוף הוו להו כלימורי קרבן: חוקיה אמר. הא דאמי מינה למשמע מינה דאין שיעור למים לכל קידוש אלא מדעת לא מטעין מינה ומטעמא דמתני' דלא מייתי במקודשת-דמאן דמזי להו למחר דשקלי להו מתוך כלי שרת סבר לדעת שיקדשם בלי ניתנו תורה אור

ואי מייתי במקודשת איפסילו להו בלינה אוקימא אמר *כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת וגזירה שמא יאמרו לדעת נתקדשו א"ר ינאי אא"ר זירא אפילו תימא ביש שיעור למים וכלי שרת אין מקדשין אלא מדעת וגזירה שמא יאמרו לקידוש ידים ורגלים מלאן: נשפכה או נתגלתה כו': ואמאי ליעביר במסננת לימא מתני' דלא כר' נחמיה *דתניא

*מסננת יש בו משום גילוי אמר רבי נחמיה אימתי בזמן שהתחתונה מגולה אבל בזמן שהתחתונה מכוסה אע"פ שהעליונה מגולה אין בה משום גילוי מפני שארם נחש דומה לספוג צף ועומד במקומו אפילו תימא רבי נחמיה אימר דאמר ר' נחמיה להדיוט אבל לגבוה מי אמר ולית ליה לרבי נחמיה הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך אמר ה' צבאות":

הדרן עלך לולב וערבה

החליל חמשה ושתה זהו החליל של בית השואבה שאינו דומה לא את השבת ולא את יום טוב: גמ'

(ף מב:) מיהו יש לדחות דבאין עם הזבח שחלי להא נסכים הבאים עם הזבח לא מיפסלי בלינה אלא בזמנו ולא משום דכי ממנו ליליו דכי טימי מקדשי לילה אין ממוסר זמן ומיפסלו בלינה סוף סוף מאחר דקודש לכן נתמלאו יש לט לחושבן כלאו מלאו הקוף כדאמרכן במנחות פ' שתי הלחם (דף ק. ושם) גבי לחם הפנים שסידרו תחר הבצק שחילו הוא על השלחן כמה ימים אין בכך כלום דעשה כמי שסידרו הקוף ור"ל דלא דמי דשחלי הכא לא בעי (ג)כהן בגדי כהונה במילוי ור"ת והלא נלוחים של זהב המחזק שלשה לוגין מקודשת היכה דלא קחני שיהא מקודשת כדקתני גבי חבית ולא קתני שיהו מקדשין תוכן בכלי שרת אחר קודש ניסוך ור"ל היאך היו ממלאין ממי השילוח הא מיפסלי ביוצא כיון דשקדשו בכלי שרת כי היכי דמיפסלי בלינה וכן פי' בקונטרס בהדיא בריש שתי מדות (מנחות פו: ושם) גבי שלחן לכל מקדש ליפסל בלינה וביוצא ובפ' המוצא מקדש (זבחים דף פח.) מפרש בקונטרס לכל מקדשין ליפסל אם יצא חוץ לקלעים או נגע בו טבול יום וגם רביט שלמה פירש פ"ב דזבחים (דף כ: ושם) גבי יציאה מהו שתועיל בקידוש ידים ורגלים כדרך כל הקדשים (נ) הנפסלים ביוצא והשתא קשה ממי דלחומת הלא מיפסלי ביוצא ומיהו אין מכאן קושיא כל כך דאין כלי שרת מקדש בחוץ עד שיכנס לפנים כדאמר שמואל בהדיא בשילהי הזהב (דף פח.) דכלי שרת אין מקדשין אלא מתוכן ואין מקדשין אלא מכפים לכל קשה מפ"ק דמנחות (דף ט. ושם) דפליגי בשלמה חוץ לחומת עזרה לרבים לקיש אמר כשילה דמדכתוב לה בציון פנים כמי שהוא בציון ור' יוחנן אמר פסולה כיון דעשייתה בכלי שרת דכתוב לה בציון פנים מיבעי בציון אלמא אפילו בפנים מקדשת ואפ"ה לא מיפסלה ביוצא וכן מסתבר

חד מני שותפה. בירושלמי מפרש שמשם שותפים רוח הקודש שהשכינה שורה מתוך שמחה דכתיב ויהי כנגן המנגן ותהי עליו רוח ה' ומייתי עובדא דיונה בן אמיתי שהיה מעולי רגלים ובשמחת בית השואבה שרתה עליו שכינה: **וחד** מני חסובה.

גמ' איתמר רב יהודה ורב עינא חד אמר "שואבה" וחד אמר "חשובה" אמר מר זוטרא מאן דאמר שואבה לא משתבש ומאן דאמר חשובה לא משתבש: מאן דאמר שואבה לא משתבש דכתיב °וישאבתם מים בששון ומאן דאמר חשובה לא משתבש דאמר רב נחמן מצוה חשובה היא ובאה מששת ימי בראשית. ת"ר *החליל דוחה את השבת דברי ר' יוסי בר יהודה וחכ"א אף י"ט אינו דוחה אמר רב יוסף מחלוקת בשיר של קרבן: רבי יוסי סבר *עיקר שירה בכלי ועבודה היא ודוחה את השבת ורבנן סברי עיקר שירה בפה, ולאו עבודה היא ואינה דוחה את השבת, אבל שיר של שואבה דברי הכל שמחה היא ואינה דוחה את השבת. אמר רב יוסף מנא אמינא (ו)דרבה דתניא *כלי שרת שעשאן של עץ רבי פוסל ורבי יוסי בר יהודה מכשיר מאי לאו בהא קמיפלגי מאן דמכשיר סבר עיקר שירה בכלי וילפינן מאבובא דמשה ומאן דפסיל סבר עיקר שירה בפה ולא ילפינן מאבובא דמשה, ורבי עיקר שירה=בכלי והכא בדבר אפשר משאי אפשר קמיפלגי מאן דמכשיר סבר *דבין אפשר משאי אפשר ומאן דפסיל סבר (ג)לא דבין אפשר משאי אפשר ואיבעית אימא רבי עיקר שירה בפה, ואין דבין אפשר משאי אפשר, והכא במילף *מנורה "בכללי ופרטי" אין "ברביעי ומיעוטי" לא מיפלגי רבי דריש כללי ופרטי ר' יוסי בר יהודה דריש ריבויי ומיעוטי רבי דריש כללי ופרטי: °ועשית מנורת= כלל, זהב טהור= פרט, מקשה תעשה המנורה= חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת ר' יוסי בר יהודה דריש ריבויי ומיעוטי: "ועשית מנורת= ריבה, זהב טהור= מיעט, מקשה תעשה המנורה= חזר וריבה, ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל, מאי רבי? רבי כל מילי, מאי מיעט? מיעט *של חרס; אמר רב פפא בתראי

גמ' מששת ימי בראשית. דלמא לעיל מיתין נברואו מששת ימי בראשית לקבל הנסכים: **בשיר של קרבן**. בחליל המכה לפני המזבח בשעת ניסוך *(המיס נ) ו)היין לתמיד של שחר וניכוך היין לתמיד של בין הערבים שהלויס עומדין על דוכנם ולומרים שיר תורה אור והחליל מכה לפניהם כדתנן במסכת ערכין (דף י.) בי"ב יום בשנה החליל מכה לפני המזבח ואין לומרים שיר על המזבח חלח על היין כדלמריכן התם ובתוספתא חלילו חלילו בחלק ר' יוסי בר יהודה לומר שהוא דוחה: **עיקר שירה**. שקדבן נבור טעון שיר מן התורה כדלמריכן במסכת ערכין (דף י.) מכמה מקרלות ומבר ר' יוסי עיקר השיר היה חלילו מכה עם השיר וכן כטורות ובנליס הכל כמנין המפורש שם הלכך עבודה היא וכי לתמיד דוחה שבת. שיר שלו נמי דוחה שבת: **בפה**. הלויס לומריס השיר דבר יום ביומו כגון לה' החלקו ומלותה (תהלים כד) ברחשון גדול ה' ומהולל (שם מח) בשני וכן כולם ובשבת שלי לפבר לחליל היו דוחה שלין כלי שיר של קרבן לכ"ע דהי ניחא ורב יוסף דהכא לימוחב מבריימא ופ"ל דמתניתין דערכין ודעירובין הוה מוקי להו רב יוסף כרבי יוסי בר יהודה ומיהו לחכמי קשה דבמוף פ"ק דשבת (פסחים סה.) משמע דמילתא דפשיטא היא דאין שבות במקדש ואפי' ר' נתן דממעיר התם מודה דשבות לריכה היתירו ועוד תנן בפירקין (דף נ:) נבי מקיעות של מקדש דבכל יום היו שם עשרים ואחת תקיעות ואפילו בשבת כדדייק בגמרא דבכל יום תנן" ולא תממיע דפליג שוס תנא ואין לומר להנהו תקיעות דלוריימתא דהא (*דקתני) שלש לפחימת עשריס ותקיעות נמי שלש כדי להבדיל העם ממלחמה דומיא די"ט שחל להיות בערב שבת כדתנן פרק קמא דתענית (דף ט:) י"ט שחל להיות בערב שבת תוקעין ולא מבדילין אבל מקיעין בהם במקלת כדמפרש התם טעמא בגמרא וכל הני דהתם דרבנן ולא גזור במקדש ובמילי התם דכתיב ושלחתם מים בשמחה "גזור וי"ל דלפי שהיה שם רוב כלי שיר מלילים בטרוח מלאכתם בגליס שלריכים לתקן מדיר גזור כהנהו דפי מהכך דסגי בשופר דלא תבא לידי תיקון ותבא לידי עבירה ומקשו למילוי המים כי"ט כדמוכח בפירקין (דף נה:) דפריך לי' הכי ערב שבת שבתוך החג נמי לא ליחסיבי זימנין דלא שכחת כגון דחל יו"ט לחמון של חג בש"ק כלומר דבלרי להו מקיעות משום דלא מקעי למילוי המים והייט טעמא כדפרישנא לפי שרגילין בהו להרבות בשמחה כלי שיר בלא מספר כדתנן בפירקין (דף נה:) גזרו בלא יתקעו כלל: כתנאי

רבינו חננאל

רב יהודא ורב עיינא. חד אמר הוה תני מתני' חשואבה כ ד כ ת י ב ושאבתם מים בששון: וחד אמר הוה תני מתני' ח ש ו ב ה [משום דחשובה] ובאת מששת ימי בראשית: ת"ר חליל דוחה את השבת דברי ר' יוסי בר יהודה. וחכ"א אפי' יו"ט אינו דוחה. אמר רב יוסף מחלוקת בשיר של קרבן. דר' יוסי סבר עיקר שירה בכלי ועבודה היא ודוחה את השבת. ורבנן סברי עיקר שירה בפה, ולאו עבודה היא ואינה דוחה את השבת. אבל שיר של שואבה דברי הכל שמחה היא ואינה דוחה את השבת. אמר רב יוסף מנא אמינא דתניא כלי שרת שעשאן של עץ רבי פוסל ורבי יוסי בר יהודה מכשיר. מאי לאו בהא קמיפלגי מאן דמכשיר סבר עיקר שירה בכלי והאי דפסיל משום דלא כלי שרת הוא ומאן דפסיל סבר עיקר שירה בפה והאי מכשיר משום דכלי שרת הוא. והתניא לא כ"ע עיקר שירה בכלי. ר' ור' יוסי ברבנן אשתר מתאי אשתר פלגי. פ' אבוב אי אשתר לעשותו ממיני מחכות דגרסינן בערכין מ"ב (דף י.). ת"ר אבוב שבמקדש חלק היה דק קטן היה מימות משה היה והיה קולו ערב ונשמע צפורו וחזר קולו כמו שהיה. ואי"ר פפא התם הייטו חליל הייטו אבוב. דתנן *) לא היה מכה באבוב של קנה מפני שקולו ערב כו'. לפיכך אבר אבוב אי אשתר לעשותו ממיני מחכות כשאר כלי שרת שאשתר לעשותן ממיני מחכות. הלכך אמרינן ר' סבר אין דבין כלי שרת שאשתר לעשותן ממיני מחכות. ור' יוסי סבר דבין אשתר משאי אשתר. ואיבעית אימא כ"ע לא ילפינן מאבוב דמשה אי משום דאשתר משאי אשתר או משום דעיקר שירה בפה. והכא במילף ממנורה פליגי ר' דריש כללי ופרטי ר' דריש כללי ופרטי. חזר וכלל. כלל ופרט כו'. מאי מיעט. מיעט של חרס. ר' יוסי ב"ר יהודה דריש ריבויי ומיעוטי. ועשית מנורת ריבה. זהב מיעט. מקשה תעשה חזר וריבה כו': א"ר פפא עיקר שירה בפה אי בכלי

*) גרסינן לה בחליל מכה לפני המזבח וכו' ולא היה מכה בחמוע כו'.

ב א ב מי' פ"ל מכל' בית הבחירה פלכה יח:

רש"ל מ"ז

[תוס' פ"ר ותוס' ערכין פ"ל ע"ב] [לקמן נת. תענית כו. ע"ש מז. ערכין יח.]

ג"ל ד"ה ד"ה: ג"ל ד"ה ד"ה: ג"ל ד"ה ד"ה:

כתנאי עבדי כהנים היו • משנה היא פרק שני דערכין (דף י.) ותימה דהכא מסקינן דל"ש עיקר קירה בפה והכא קתני ריפה דחליל מכה בקמוטה ימי החג ואי לאפקעי בלא קבת וי"ל דהא מפרש טעם משום דלזין שבות במקדש וכירושלמי פריך ומסני ריפה דבי יוסי בר' יהודה היא:

מעלין מדוכן • דלאו עומד על הדוכן אין להקישו מיוחסת וליתן לו מעמד לתשמיש דודאי לוי הוא שמפני דבר זה לא הרגילו עבדים לעמוד עם כי אם לויס כדי שלא יטעו בהם בני אדם להחזיקם כלויס ואינם לויס: **ומ"ד** ישראל הוי • סבר מדוכן ליוחסין מעלין שמפני דבר זה לא הרגילו להעמיד עם עבדים: **קבל לא משעבדום** • שלא נזהרו מלהעמיד עם ישראל: **ומאן** דאמר לוים היו • קסבר אין מעלין על הדוכן מלבדוק אחריו להעלותו ליוחסין הלכך לא מזהרו על כך: **ור' ירמיה** אמר כו': לעיל קאי, לפלוגתא דרבי יוסי ברבי יהודה וכן ופליג אדרב יוסף: **כי גרסינן דרבי יוסי** סבר שמחה יתירה כמי דוחה שבת הואיל ומחמת מצוה היא ובחליל אין לויסור מלאכה שלא שבות בשלמא תיובתא דרב יוסף • יוסי בשיר של שואבה כל קרבן דוחה כו': לשון קושיא וכעין הוא לומר חזינן הכא דכשל שואבה פליגי ואיכא למידק הא כשל קרבן מודו רבנן דדחי: **נימא** תהי תיובתא דרב יוסף • נמי בהא דאמר לעיל בשל קרבן פליגי והכא דייקינן דמודו לרבנן ביה והוי תיובתא בתרתי בשל שואבה הוי תיובתא מדרבי יוסי ובשל קרבן הוי תיובתא מדרבנן: **והוה הדין לקרבן** • ומדרבנן לא תותבינה: **והא קתני מתניתין והוא תליל פי'** • ל"ג והא עלה קתני שלא כדאי: **"והא קתני"**: שלא נתן דבר זה היה • דמשמע להו דבשואבה לא דחי וקתני "והן למעוטי" דקרבן אלמא בשל קרבן מודו: **אחל שיר** ס' ומצורעים ועל ידי כלי דוד שיר ס' קרי ליה: **למחללים ולמשוררים** • והכא לא כתיב כלום **ומצורעים** לאו כלי שיר ניגונו הוא בקישות המחידין והמוספין: **מתני' יורדין לעזרת נשים** • כהנים ולויס יורדין מעזרת ישראל שהיא גבוהה לעזרת נשים שלמעלה הימנה בקיפוד הכר: **ומתקנין** שם תיקון גדול • מפרש בגמרא: **ותרכובה ספלים** של זהב ברחבן • ברחבן כל מעלה ומעלה: **ילדים** • בתורים וכידיהם בלי שמן ועולים כל אחד כסולמו: **מבלאי מכנסי כהנים** ומהמייניהן היו מפקיעין • ממכנסי בגדי הכהנים שהיו משל לבור ומתבלים היכים מפקיעין קורעין לעשות פתילות: **שלא היתה מחיצה מפרת בית** השואבה • לפי שהמטרות גבוהין ממקום חמה* וכר הבית גבוה והתורה זורחת בכל העיר וכולן מזרחי שהוא לסוף עזרת נשים היה נמוך כלאחריהן בסדר יומא (דף סו.) והמטרות טולין למעלה הימנה: ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה, "חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין בפניהם באבוקות

*) [נ"ב דלא שקו גם ממנחת ועיין כתוי"ט שהגיה דכר זה בתימה]

כתנאי (*דתניא) *עבדי כהנים היו דברי ר' מאיר רבי יוסי אומר *משפחת בית הפגרים ומשפחת בית ציפריא ומאמאום היו שהיו משיאין לכהונה ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר לוים היו מאי לאו בהא קא מיפלגי דמאן דאמר *עבדים היו קסבר עיקר שירה בפה ומאן דאמר לוים היו קסבר *עיקר שירה בכלי, ותסברא רבי יוסי מאי קסבר: אי קסבר עיקר שירה בפה אפילו עבדים נמי, אי קסבר עיקר שירה בכלי לוים אין ישראלים לא? אלא *דכולי עלמא עיקר שירה בפה ובהא קא מיפלגי: דמר סבר הבי הוה מעשה ומר סבר הבי הוה מעשה, למאי נפקא מינה למעלין מדוכן ליוחסין ולמעשר' קא מיפלגי: מאן דאמר עבדים היו קסבר אין מעלין מדוכן ליוחסין ולא למעשר ומאן דאמר לוים היו קסבר מעלין מדוכן בין ליוחסין בין למעשר ורבי ירמיה בר אבא אמר מחלוקת בשיר של שואבה דרבי יוסי בר יהודה סבר שמחה יתירה נמי דוחה את השבת ורבנן סברי שמחה יתירה אינה דוחה את השבת אבל בשיר של קרבן דברי הכל עבודה היא ודוחה את השבת מיתיבי שיר של שואבה דוחה את השבת דברי רבי יוסי בר יהודה וחכמים אומרים אף יום טוב אינו דוחה תיובתא דרב יוסף? תיובתא ליכא בשיר של קרבן דברי הכל דוחה את השבת ודוחה את יום טוב אבל בשיר של קרבן דברי הכל דוחה את השבת ליכא תיובתא דרב יוסף-פליגי בשיר של שואבה והוא הדין לקרבן, והאי דקמיפלגי בשיר של שואבה להודיעך כחו דרבי יוסי בר יהודה דאפילו דשואבה נמי דחי, והא קתני זהן חליל של בית השואבה שאינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב זהו דאינו דוחה אבל דקרבן דוחה מני: אי נימא רבי יוסי בר יהודה האמר שיר של שואבה נמי דוחה אלא לאו רבנן, ותיובתא דרב יוסף בתרתי? תיובתא, דמאן דאמר עיקר שירה בכלי דכתיב "ויאמר חזקיהו להעלות העולה להמזבח ובעת החל העולה החל שיר ה' והחצוצרות ועל ידי כלי דויד מלך ישראל" (מ"ט) דמאן דאמר עיקר שירה בפה הכתיב "וידי באחד למחצצרים ולמשוררים להשמיע קול אחד ואבד נמי הא כתיב "ויאמר חזקיהו הכי קאמר החל שיר ה' בפה על ידי כלי דויד מלך ישראל-לבסומי קלא ואידך נמי הא כתיב "ויהי כאחד למחצצרים ולמשוררים הכי קאמר משוררים בכלי אף מחצצרים בכלי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו, "במוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול, מנורות של זהב היו שם, וארבעה ספלים של זהב בראשיהם וארבעה סולמות לכל אחד ואחד וארבעה ילדים מפירחי כהונה ובידיהם כדים של מאה ועשרים לוג שהן מטילין לכל ספל וספל *מבלאי מכנסי כהנים ומהמייניהן מהן היו מפקיעין ובהן היו מדליקין

מעלין מדוכן • דלאו עומד על הדוכן אין להקישו מיוחסת וליתן לו מעמד לתשמיש דודאי לוי הוא שמפני דבר זה לא הרגילו עבדים לעמוד עם כי אם לויס כדי שלא יטעו בהם בני אדם להחזיקם כלויס ואינם לויס: **ומ"ד** ישראל הוי • סבר מדוכן ליוחסין מעלין שמפני דבר זה לא הרגילו להעמיד עם עבדים: **קבל לא משעבדום** • שלא נזהרו מלהעמיד עם ישראל: **ומאן** דאמר לוים היו • קסבר אין מעלין על הדוכן מלבדוק אחריו להעלותו ליוחסין הלכך לא מזהרו על כך: **ור' ירמיה** אמר כו': לעיל קאי, לפלוגתא דרבי יוסי ברבי יהודה וכן ופליג אדרב יוסף: **כי גרסינן דרבי יוסי** סבר שמחה יתירה כמי דוחה שבת בשלמא תיובתא דרב יוסף • יוסי בשיר של שואבה כל קרבן דוחה כו': לשון קושיא וכעין הוא לומר חזינן הכא דכשל שואבה פליגי ואיכא למידק הא כשל קרבן מודו רבנן דדחי: **נימא** תהי תיובתא דרב יוסף • נמי בהא דאמר לעיל בשל קרבן פליגי והכא דייקינן דמודו לרבנן ביה והוי תיובתא בתרתי בשל שואבה הוי תיובתא מדרבי יוסי ובשל קרבן הוי תיובתא מדרבנן: **והוה הדין לקרבן** • ומדרבנן לא תותבינה: **והא קתני מתניתין והוא תליל פי'** • ל"ג והא עלה קתני שלא כדאי: **"והא קתני"**: שלא נתן דבר זה היה • דמשמע להו דבשואבה לא דחי וקתני "והן למעוטי" דקרבן אלמא בשל קרבן מודו: **אחל שיר** ס' ומצורעים ועל ידי כלי דויד מלמא כלי שיר ס' קרי ליה: **למחללים ולמשוררים** • והכא לא כתיב כלום **ומצורעים** לאו כלי שיר ניגונו הוא בקישות המחידין והמוספין: **מתני' יורדין לעזרת נשים** • כהנים ולויס יורדין מעזרת ישראל שהיא גבוהה לעזרת נשים שלמעלה הימנה בקיפוד הכר: **ומתקנין** שם תיקון גדול • מפרש בגמרא: **ותרכובה ספלים** של זהב ברחבן • ברחבן כל מעלה ומעלה: **ילדים** • בתורים וכידיהם בלי שמן ועולים כל אחד כסולמו: **מבלאי מכנסי כהנים** ומהמייניהן היו מפקיעין • ממכנסי בגדי הכהנים שהיו משל לבור ומתבלים היכים מפקיעין קורעין לעשות פתילות: **שלא היתה מחיצה מפרת בית** השואבה • לפי שהמטרות גבוהין ממקום חמה* וכר הבית גבוה והתורה זורחת בכל העיר וכולן מזרחי שהוא לסוף עזרת נשים היה נמוך כלאחריהן בסדר יומא (דף סו.) והמטרות טולין למעלה הימנה:

מעלין

מדוכן עם הלויס אין לריך לבדוק אחריו לא להעלותו מיוחסת וליתן לו מעמד לשמן דודאי לוי הוא שמפני דבר זה לא הרגילו עבדים לעמוד עם כי אם לויס כדי שלא יטעו בהם בני אדם להחזיקם כלויס ואינם לויס: **ומ"ד** ישראל הוי • סבר מדוכן ליוחסין מעלין שמפני דבר זה לא הרגילו להעמיד עם עבדים: **קבל לא משעבדום** • שלא נזהרו מלהעמיד עם ישראל: **ומאן** דאמר לוים היו • קסבר אין מעלין על הדוכן מלבדוק אחריו להעלותו ליוחסין הלכך לא מזהרו על כך: **ור' ירמיה** אמר כו': לעיל קאי, לפלוגתא דרבי יוסי ברבי יהודה וכן ופליג אדרב יוסף: **כי גרסינן דרבי יוסי** סבר שמחה יתירה כמי דוחה שבת בשלמא תיובתא דרב יוסף • יוסי בשיר של שואבה כל קרבן דוחה כו': לשון קושיא וכעין הוא לומר חזינן הכא דכשל שואבה פליגי ואיכא למידק הא כשל קרבן מודו רבנן דדחי: **נימא** תהי תיובתא דרב יוסף • נמי בהא דאמר לעיל בשל קרבן פליגי והכא דייקינן דמודו לרבנן ביה והוי תיובתא בתרתי בשל שואבה הוי תיובתא מדרבי יוסי ובשל קרבן הוי תיובתא מדרבנן: **והוה הדין לקרבן** • ומדרבנן לא תותבינה: **והא קתני מתניתין והוא תליל פי'** • ל"ג והא עלה קתני שלא כדאי: **"והא קתני"**: שלא נתן דבר זה היה • דמשמע להו דבשואבה לא דחי וקתני "והן למעוטי" דקרבן אלמא בשל קרבן מודו: **אחל שיר** ס' ומצורעים ועל ידי כלי דויד מלמא כלי שיר ס' קרי ליה: **למחללים ולמשוררים** • והכא לא כתיב כלום **ומצורעים** לאו כלי שיר ניגונו הוא בקישות המחידין והמוספין: **מתני' יורדין לעזרת נשים** • כהנים ולויס יורדין מעזרת ישראל שהיא גבוהה לעזרת נשים שלמעלה הימנה בקיפוד הכר: **ומתקנין** שם תיקון גדול • מפרש בגמרא: **ותרכובה ספלים** של זהב ברחבן • ברחבן כל מעלה ומעלה: **ילדים** • בתורים וכידיהם בלי שמן ועולים כל אחד כסולמו: **מבלאי מכנסי כהנים** ומהמייניהן היו מפקיעין • ממכנסי בגדי הכהנים שהיו משל לבור ומתבלים היכים מפקיעין קורעין לעשות פתילות: **שלא היתה מחיצה מפרת בית** השואבה • לפי שהמטרות גבוהין ממקום חמה* וכר הבית גבוה והתורה זורחת בכל העיר וכולן מזרחי שהוא לסוף עזרת נשים היה נמוך כלאחריהן בסדר יומא (דף סו.) והמטרות טולין למעלה הימנה:

שעלידן

לויס • לממחת בית השואבה לכל דוכן לשיר דקרבן אלא המוזכח היה כך פירש בקונטרס ובמס' מדות (פ"ב מ"ו) תנן ומייתי לה בפ"ק דיומא (דף סו.) רלב"י אומר מעלה היתה עם גבוהה חמה ודוכן כמין עליה ולומה מעלה היתה בין עזרת ישראל לעזרת כהנים: **קרא**

רבינו חננאל

תנאי היא התנן בערכין פ"ב עבדי כהנים היו דברי ר"מ[ר' יוסי]אומר משפחת בית הפגרים כו' • רבי חנניה בן אנטיגנוס אומר לוים • מאי לאו בהא מיפלגי דמ"ד עבדים היו • פי' אלו המכים באבוב קסבר עיקר שירה בפה והלויים הם משוררים • פי' ואלו המכים באבוב אף על פי שהן עבדים התורו שהרי אין הממיכה עליהן • ומ"ד לוים היו קסבר עיקר שירה בכלי לפיכך לויים היו • ותסברא דבהכי מליגי אי הכי ר' יוסי דקתני כשרין היו מאי קאמר כו' כמו שהוא מפורש בערכין פרק ג' ור' ירמיה בר אבא אמר מחלוקת בשיר של בית השואבה אבל בשיר של קרבן דברי הכל עבודה היא ודחויה שבת מיתיבי חליל של בית השואבה דוחה שבת דברי ר' יוסי בר' יהודה וחכ"א אפילו יו"ט אינו דוחה תיובתא דרב יוסף תיובתא בחליל של בית השואבה אבל בשיר של קרבן דברי הכל דחי ואמינא תיובתא דרב יוסף בתרתי תיובתא פ"ר עיקר שירה בכלי פ"ם דכתיב ויאמר חזקיהו להעלות השלה להמזבח וגו' ופ"ר עיקר שירה בפה פ"ם דכתיב ויהי כאחד למחצצרים ולמשוררים להשמיע קול אחד *) והכי קאמר להעלות העולה קלא • ואידך אמר לך אדרבה משוררים למחצצרים מה מחצצרים בכלי אף משוררים בכלי: **מתני'** מחצאי יו"ט הראשון של חג היו יורדין לעזרת ישראל ומתקנין שם תיקון גדול

*) מכר כתן ונ"ל ואידך נמי כל כחיב ויתמר מזקיהו וגו' ככי קתמר וכו'.

מסורת השס"ם

ערכין י. ליקמן לכהנים: לוים היו • לקמן יכ. [שם יח.] תענית כו. [נעי ב: ושם נסמן] [שם נערכין ע"ב] הגהות הב"ח (ל) בשטנה ממרו כל מי שלא לקח ובו' כמחק וכו' כתיב על שמן של מלה: גליון השס"ם נמרא ניחא תהוי תיובתא דר"י בתרתי כעין זה לעיל דף ד ע"א ובע"ב: [לקמן נב:] זבחים נב. יומא כב.

ג א ב מיי' פ"ג מהלכי כלי המקדש הלכה ג סמג עשין קסה:

ד ג מיי' שם ופ"ב מהלכי תימודי ביאה הלכה כ:

ה ד מיי' פ"ח מהלכות עובד כוכבים יג:

ו ח מיי' פ"ג מהלכות כלי המקדש הל"ו סמג עשין קע:

ז ו מיי' פ"ח מהלכות עובד כוכבים יב:

ח ז מיי' פ"ח מהלכות כלי המקדש הלכה ו:

ט ח מיי' פ"ח מהלכות עובד כוכבים יד:

קרא הגבר תקנו והכריעו ותקעו. תימה דמשמע שמקרות הגבר הולכין למקום מים ות"כ היו נפסלין בלינה דע"כ לא פליגי פ"ב דחבחים (דף כ.) חלת לענין קידוח ידים ורגלים מקרות הגבר ועד לפרת [ת] פסלת בלינה ור"ת היה מכיר (עלמו) נפסלין בעמוד השחר כדמוכח התם ולפי' סילקן מן הכיור לחר קרות הגבר הלד מקום ליה וי"ל דלוונין היו בקטנות ובחגורות ובהסיכת פניהם למערב וגם בחוזק לחחר מילוי והיה מחיר היום קודם שיגיעו לעזרה ועד שיקדשן בכלי לח הוכשרו ליפסל בלינה כדחנן פרק חמשה הנוף במסכת מעילה (דף י.) גבי נסכים ולח על פי שהלטיחים היתה מקודשת מכל מקום חין כלי שרת מקדשין בחוץ לחלת בפנים: ודוך בה ע"ח קחדרלוחו על זה כנגד ע"ח זקנים (ג). (פירוש) מכהדרין תימה הח דחנן פרק קמח דסנהדרין (דף ב ושם) מכהדרי גדולה היתה של שבעים ולחד לכי יהודה תומר שבעים [ות"כ ל' לעשות רק שבעים קחדרלות] ומתוך כך נרחה לפרש שחותה קחדרלה היתה למופלת שבב"ד ולח היה מן החשבון *דלח נלוו לכי קטיל דכי יהודה מחדכי יהודה:

באבוקות של אור שבידיהן ואומרים לפניהם דברי שירות ותושבחת, והלוים בכנורות ובנבלים ובמלחלים ובחלוצרות ובכלי שיר בלא מספר על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים כנגד חמש עשרה (*מעלות) שבתהלים שעליהן לוים עומדין בכלי שיר ואומרים שירה, ועומדו שני כהנים בשער העליון שיורד מעזרת ישראל לעזרת נשים ושני חצוצרות בידיהן, קרא הגבר, תקעו והריעו ותקעו, הגיעו למעלה עשירית תקעו והריעו ותקעו [א] הגיעו לעזרה תקעו והריעו ותקעו (*הגיעו לקרקע [ב] תקעו והריעו ותקעו) היו תוקעין והולכין עד שמגיעין לשער היוצא ממזרח, הגיעו לשער היוצא ממזרח הפכו פניהן ממזרח למערב ואמרו: אבותינו שהיו במקום הזה אחוריהם אל ההיכל ופניהם קדמה ומשתחוים קדמה לשמש ואנו ליה עינינו ר' יהודה אומר היו שונין ואומרין "אנו ליה ולית עינינו": גמ' ת"ר מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו מי שלא ראה ירושלים בחפארתה לא ראה כרך נחמד מעולם מי שלא ראה בהמ"ק בבנינו לא ראה בנין מפואר מעולם מאי היא? אמר אביי ואיתימא רב חסדא זה בנין הורדוס, במאי בניה *אמר (רבא) באבני שישא ומרמרא אבא ראמרי באבני שישא כוחלא ומרמרא אפיק שפה ועייל שפה כי היכי דלקבל סידא, סבר למשעיין בדהבא, אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיתחזי כאדותא דימא חניא *רבי יהודה אומר מי שלא ראה דיופלוסטון של אלכסנדריא של מצרים לא ראה בכבודן של ישראל אמרו כמין בסילקי גדולה היתה סטיו לפנים ממטיו [ג] פעמים שהיו בה (*ששים רבוא על ששים רבוא) כפלים כיוצאי מצרים והיו בה ע"א קתדראות של זהב כנגד ע"א (ה) (של סנהדרי גדולה) כל אחת ואחת אינה פחותה מעשרים ואחד (ו) רבוא) ככרי זהב ובימה של עץ באמצעיתה וחזן הכנסת עומד עליה והסודרין בידו וכיון שהגיע לענות אמן יהלה מניף בסודר וכל העם עונין אמן ולא היו יושבין מעורבין אלא זה בבני עצמן וכספין בפני עצמן ונפחין בפני עצמן °וטרסים בפני עצמן וגרדיים בפני עצמן וכשעני נכנס שם היה מכיר בעלי אומנתו ונפנה לשם ומשם פרנסתו ופרנסת אנשי ביתו אמר אביי וכולהו [ה] קטלינהו [ה] אלכסנדרוס מוקדן מ"ט אינעוש משום דעברי אהאי קרא °לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד ואינהו הדור אתו, כי אתא אשכחינהו דהוו קרו בסיפרא °ישא ה' עליך גוי מרחוק אמר מכדי הדוא גברא בעי למיתי ספינתא בעשרה יומי דילה זיקא ואתי ספינתא בהמשא יומי, נפל עלייהו וקטלינהו: במוצאי יום טוב כו': מאי °תיקון גדול? אמר רבי אלעזר באותה ששנינו *חלקה היתה בראשונה והקיפוה גזוזטרא והתקינו שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה תנו רבנן *בראשונה היו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ והיו באים לידי קלות ראש התקינו שיהו נשים יושבות מבחוץ ואנשים מבפנים ועדיין היו באין לידי קלות ראש התקינו שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה היכי עביד הכי °הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל, אמר רב *קרא אשכחו ודרוש וכתיב °ונתתי פחד וגו' ואומר °ויהי כל העמים אשר אתה בא בקרבם וגו' ואומר °ואשלח את הצרעה לפניך וגו' ואומר °לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי וגו' ואומר °ואשלח את הסרעה וגו' ואומר °ואשלח את הסרעה וגו' ואומר °ואשלח את הסרעה

ומפרה החתן • בגבולת זכריה ומתגבח לעתיד שיספדו על משיח בן יוסף שהרג במלחמת גוג ומגוג וכתיב מספחת בית דוד ונפיהם לבד שפחי׳ בשעת הצער לגרש להבדיל לנשים מנשים : שעסוקין בהספד • בתורה שעה והמקטיר אינו מיקל לשם ומהר ועוד שחין יכל הרע שולט כדקתמר קכל והכירותי

ת לב החכן ולקמן תמר שהקב״ה זכריה יוסף כי׳ תמרה תורה כו׳ : בשן שעסוקין בשמחה • וקרובה לקלות רחש ועוד שיהא״ל שולט עכשיו לח כל שכן : והכיבותי לני חת מלחי דקרנו • יסתכלו בהרוג שלפיהם : וספדו עליו כמספד על היחיד • כשהש המספיד על בן יחיד שהיה לו ומת : לדיקים בולים • שמכריע בשערה שהיה להם לכתוב הרשע הזה בחייהם : כי יפלא בעיני וגו׳ • סיפיה דקרא גם בעיני יפלא : על בוכיה • עכשיו שקורין תירגי״ש : ולכסוף • משחדש במשך תחריו מעט מתגבר והולך בו : מוכני העון בתבלי השוף • בתחלה היו מכיחין לותו עליהם ע״י תכלים שחינן של כלום : וכעבות העגלה • חבל עבה שקושרין בו חת הפרה למחריפה : לספרה של תוק • מספר דבר זה להיום לתק ולזכרון : היום ילדתיך • היום תגלה לבריות שבני חתה : תם רעב שלחך • ילרך הרע רעב ותחב לעבירה : האכילהו לחם • המריחהו במלחמתה של תורה לכתיב לכו לחמו בלחמי (משלי ט) : השקהו מים • תורה לכתיב בה ״הוי כל צמא לכו למים״ (ישעיה נה) : יצלימנו לך • שיהח שלם ילרך עמך ותוהבך ולא יקילך לחבות וליחבד מן העולם : בלפוני • כדמפרש לפון בלבו של חדם : פניו של היה שהקדמוני • המקדם הרחשון שהוח היה שהיו הכל נקבלים שם כיה שכל הנחלים הולכים לתון : ועלה בחקו ולחנתו • ומפני שהעלה בחקה וכרחון שהגיע החומות ונתגרה ביעקב : נקדים ונזיל בחורמת • נכנים בהכמה קודם היום הכמה קרי קדמותת בס״ם : כי הוו פרצי מהדרי • שהיו מפתי עיילום והגיעו לפרצתם דרכיים פירש זה לכתן וזו לכתן : תורמת רמיקה • דרך רחוקה היח בין שתי מקומותיו ולח תפציע עוד לילך יחד : ולומתן בסימה • תילו הייטו יכולים לילך בדרך מחד היה נעים לוות שלמו : לי מלן דסני לי • תם היה שולחי מתייחד עם הלשה לח הוה מני לוקומי לנפשיה מלחבוחו, ועל עלמו היה חומר : תלת נפשיה • נשמן על בריח הלתם כלשה שמתכב ומלטער :

רע

[שייך לעמוד הקודם]

[ערך תמן]

וכיון שהגיע לעטות תמן מניח בסודר וכל העם עוטין תמן • בעכרון* קשיח ליה לרבינו נסים הח דלחמר בריש גמרת המלמה שחכלו (ברכות דף מז.) לין עוטין תמן יחומה והח הכח לח שמעו הברכה לחת בהנפת הסודרין יודעין שהגיע עונת תמן והן עוטין תמן יחומה ומפרש בשם רבנן דבני מערבח שעל מי שהוח חייב ברכה קחמר וכענייטו תמן רוטה לעשת ידי חובתו לריך שישמע ותחר כך יענה תמן ולח יענה תמן יחומה והח דשוטין תמן בהנפת סודרין הייט בקריחת ספר תורה ולח בתפלה ולח בדבר שבלית (ג) מוטיח רבים ידי חובתן וכן מפרש בגמרת דפרקין בירושלמי בימה של עץ בתמוע ותזן הכנסת שליה עמד תחד מהן לקרות היה הממונה מניח בסודרין והם עוטין תמן על כל ברכה וברכה וכברכות ירושלמי כשוף חלו דבריס קחמר חיזו היח תמן יחומה הוטח תמר רב הן הן דחייב לומר ברכה ולח ידע מה הוח עושה ורב כהן לדק נחון תמר חייב לבור לשוף ולשמוע כל ברכה וברכה מפי החזן ותח״כ יענה תמן לתחר שהכלה הברכה מפי המברך״ ועוד יש לומר יודעים היו לטון סדר הברכות שזו תחר זו בסדן שמוטן כסדרן״ : **אם** ברזל הוח מתפוצץ • שהתמר ובפטיש יפוצץ סלע ותימה הח מששע שהפטיש הוח ברזל מפוצץ סלע ומשו כן קשה ממוטת (סנהדרין דף לג. ושם:) דקתמיטין מה ברזל מתמלק לכמה ניעוטים לף מקדיח תחד יוחה לכמה נעמיים וכן קשיח במסכת שבת פרק תמר רבי עקיבח (דף פח: ושם) מה פטיש זה מתמלק לכמה ניעוטים לף כל דיבור ודיבור שיולח מפי הקב״ה מתמלק לשבעים לשון , ובפסיקתח דסנהדרין היה מניח רבינו שמואל ״מתלק״ ולח נרסיטן מתמלק,ולח יתכן להניח כן בלל דמה לו להזכיר הפטיש ס״ל למימר מה סלע מתמלק ועוד דהך דשמעתין משמע שהברזל מפוצץ ולית לגריס הכח לם ברזל הוח מפטפט שהתמר הלח כה דברי כתם ולח מפטפט לת הברזל ולח סלע הוח מתפוצץ שהתמר וכפטיש יפוצץ סלע ולבינו תם מקיים גירסת הספרים ומפרש וכפטיש יפוצץ סלע שהסלע מפוצץ לת הברזל כדלתמרינן בסודרים (״תנדה״) משום בתחד שהקה מפקירין ובח בקורנס נבקע הסדן ונתלק

[ע״ש בגיטין]

[ע״ש בערכין]

[ונ״ע מוספות נרכות מז. ד״ה לין]

רבינו חננאל

ודרש ופפדה תחר משפחות וגו׳ חמר רב יצר הרע בתחלה דומה לחוט של טוביא*). פי׳ הכלי שמשליך האורג בנפש הספכת ועליו השרב כדרך נקרא טוביא ובמקף ד ו ם ה לחוט השנלה שנחמר הבי מושכי העון בחבלי השוח וגו׳ . ו׳ שמות נקרא יצה״ר . הקב״ח קרחו רע שנא׳ כי יצר לב האדם רע מנעוריו. משה קרחו ערל שנחמר ומלתם חת ערלת לבבכם** שלמה קרחו שונא שנחמר חם רעב שונחך וגו׳ . ישעיה קרחו מכשול שנחמר ה ר י מ ו מכשול וגו׳ . יחזקחל קרחו חבן שנחמר והסירותי חת לב האבן . יואל קרחו צ פ ו נ י שנחמר חת הצפוני חרחיק מעליכם וגו׳ ***)וגם זה יצה״ר הצפון בלבו של חדם חרחיק מעליכם שהוח התריב השקרש ראשון ושני ומניח הטומח ומפוזרת ב י ש ר א ל ובתלמידי חכמים יותר מכולם . ו כ ן הנדול מהבירו יצרו נ ד ו ל

*) נרחה דל״ל כוכיח וכ״ה נשרון ערך כוכיח וידוע דע״פ סרוב ד׳ סמרון נתייסד ע״פ גיכסת רבו סרייח ז׳ל .

**) סלכריס נרחים דפסיק דל״ל ומלתם לת ערלת (נכנכס וכמו למיקח גמרת ויק״ל .

***) לולי ל׳ל ונס נכריחת תניח ותת לפסוקי זה יפ״ר .

[נסנהדרין שם:]

[ני׳ שבערך כוביא פי׳ שמשליך בחוכ בנפש כמסכת עליו טעכ כרוך נקרא כוביא]

גליון השי״ם

גמרא יפ״ר בתחילה דומה. פי׳ מדמים רבנו בגמרא פ״ב: שם ג נ מ ר ובסנהדרי • וכן בסמוך (ע״ב) ולחידך וסברתי וכו׳ וכן נרסות דף לב ע״ב כתובות פתוקי יתמוקד יפ״ל ופסיקתה לב פתכן מנכרם ומתני׳ נפס לב כשר :

ישעיה מ

יחזקאל נ

יואל ב

ויצא כח:

ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב על כל חלליהם ויושבו את מדין כאשר צוה ה׳ את משה ואת אלעזר הכהן ואת כל עדת בני ישראל ויסעו משם ויחנו בערבות מואב מעבר לירדן יריחו

ב חנה׳ ב׳ ויהי

קדושין נ:

בל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו

*אמר רבי יצחק יצרו של אדם *מתגבר עליו בכל יום שנאמר °)רק

°) נרחה דע״ל רע

ויסף יהוה אלהים אל קין עוד כי יהרג כל הרגו שבעתים ושם יהוה לקין אות לבלתי הכות כל מצאו׃ ד יצא קין מלפני יהוה וישב בארץ נוד קדמת עדן׃ ה ויהי עוד אדם את אשתו וחלד בן ותקרא את שמו שת כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל כי הרגו קין׃ ו ולשת גם הוא ילד בן ויקרא את שמו אנוש אז הוחל לקרא בשם יהוה׃ ז זה ספר תולדת אדם ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים עשה אתו׃ ח זכר ונקבה בראם ויברך אתם ויקרא את שמם אדם ביום הבראם׃ ט ויחי אדם שלשים שנה ומאת שנה ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת׃ י ויהי ימי אדם אשר חי אחרי הולידו את שת שמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות׃ יא ויהי כל ימי אדם אשר חי תשע מאות שנה ושלשים שנה וימת׃ יב ויחי שת חמש שנים ומאת שנה ויולד את אנוש׃ יג ויחי שת אחרי הולידו את אנוש שבע שנים ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות׃ יד ויהי כל ימי שת אשר חי שתים עשרה שנה ותשע מאות שנה וימת׃ טו ויחי אנוש תשעים שנה וחמש שנים ויולד את קינן׃ טז ויחי אנוש אחרי הולידו את קינן חמש עשרה שנה ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות׃ יז ויהי כל ימי אנוש חמש שנים ותשעים שנה ותשע מאות שנה וימת׃ יח ויחי קינן שבעים שנה ומאת שנה ויולד את מהללאל׃ יט ויחי קינן אחרי הולידו את מהללאל ארבעים שנה ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות׃ כ ויהי כל ימי קינן עשר שנה ותשע מאות שנה וימת׃ כא ויחי מהללאל חמש וששים שנה ויולד את ירד׃ כב ויחי מהללאל אחרי הולידו את ירד שלשים שנה ושמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות׃ כג ויהי כל ימי מהללאל חמש ותשעים שנה ושמנה מאות שנה וימת׃ כד ויחי ירד שתים וששים שנה ומאת שנה ויולד את חנוך׃ כה ויחי ירד אחרי הולידו את חנוך שמנה מאות שנה ויולד בנים ובנות׃ כו ויהי כל ימי ירד שתים וששים שנה ותשע מאות שנה וימת׃ כז ויחי חנוך חמש וששים שנה ויולד את מתושלח׃ כח ויתהלך חנוך את האלהים אחרי הולידו את מתושלח שלש מאות שנה ויולד בנים ובנות׃ כט ויהי כל ימי חנוך חמש וששים שנה ושלש מאות שנה׃ ל ויתהלך חנוך את האלהים ואינו כי לקח אתו אלהים׃ לא ויחי מתושלח שבע ושמנים שנה ומאת שנה ויולד את למך׃ לב ויחי מתושלח אחרי הולידו את למך שתים ושמנים שנה ושבע מאות שנה ויולד בנים ובנות׃ לג ויהי כל ימי מתושלח תשע וששים שנה ותשע מאות שנה וימת׃ לד ויחי למך שתים ושמנים שנה ומאת שנה ויולד בן׃ לה ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה אשר אררה יהוה׃ לו ויחי למך אחרי הולידו את נח חמש ותשעים שנה וחמש מאות שנה ויולד בנים ובנות׃ לז ויהי כל ימי למך שבע ושבעים שנה ושבע מאות שנה וימת׃ לח ויחי נח חמש מאות שנה ויולד נח את שם את חם ואת יפת׃ ויהי כי החל האדם לרוב על פני האדמה ובנות יולדו להם׃ ב ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טבת הנה ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו׃ ג ויאמר יהוה לא ידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה׃ ד הנפלים היו בארץ בימים ההם וגם אחרי כן אשר יבאו בני האלהים אל בנות האדם וילדו להם המה הגברים אשר מעולם אנשי השם׃ ה וירא יהוה כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבת לבו רק רע כל היום׃ ו וינחם יהוה כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו׃ ז ויאמר יהוה אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים כי נחמתי כי עשיתם׃ ח ונח מצא חן בעיני יהוה׃ ט אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלהים התהלך נח׃ י ויולד נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת׃ יא ותשחת הארץ לפני האלהים ותמלא הארץ חמס׃ יב וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ׃ יג ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ׃ יד עשה לך תבת עצי גפר קנים תעשה את התבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר׃ טו וזה אשר תעשה אתה שלש מאות אמה ארך התבה חמשים אמה רחבה ושלשים אמה קומתה׃ טז צהר תעשה לתבה ואל אמה תכלנה מלמעלה ופתח התבה בצדה תשים תחתים שנים ושלשים תעשה׃ יז ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ לשחת כל בשר אשר בו רוח חיים מתחת השמים כל אשר בארץ יגוע׃ יח והקמתי את בריתי אתך ובאת אל התבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך אתך׃ יט ומכל החי מכל בשר שנים מכל תביא אל התבה להחיות אתך זכר ונקבה יהיו׃ כ מהעוף למינהו ומן הבהמה למינה מכל רמש האדמה למינהו שנים מכל יבאו אליך להחיות׃ כא ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל ואספת אליך והיה לך ולהם לאכלה׃ כב ויעש נח ככל אשר צוה אתו אלהים כן עשה׃ א ויאמר יהוה לנח בא אתה וכל ביתך אל התבה כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה׃ ב מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה איש ואשתו והבהמה אשר לא טהרה הוא שנים איש ואשתו׃ ג גם מעוף השמים שבעה שבעה זכר ונקבה לחיות זרע על פני כל הארץ׃ ד כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה ומחיתי את כל היקום אשר עשיתי מעל פני האדמה׃ ה ויעש נח ככל אשר צוהו יהוה׃ ו ונח בן שש מאות שנה והמבול היה מים על הארץ׃ ז ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו אל התבה מפני מי המבול׃ ח מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה ומן העוף וכל אשר רמש על האדמה׃ ט שנים שנים באו אל נח אל התבה זכר ונקבה כאשר צוה אלהים את נח׃ י ויהי לשבעת הימים ומי המבול היו על הארץ׃ יא בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחדש השני בשבעה עשר יום בחדש ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה וארבת השמים נפתחו׃ יב ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה׃ יג בעצם היום הזה בא נח ושם וחם ויפת בני נח ואשת נח ושלש נשי בניו אתם אל התבה׃ יד הם והחית למינה וכל הבהמה למינה וכל הרמש הרמש על הארץ למינהו וכל העוף למינהו כל צפור כל כנף׃ טו ויבאו אל נח אל התבה שנים שנים מכל הבשר אשר בו רוח חיים׃ טז והבאים זכר ונקבה מכל בשר באו כאשר צוה אתו אלהים ויסגר יהוה בעדו׃ יז ויהי המבול ארבעים יום על הארץ וירבו המים וישאו את התבה ותרם מעל הארץ׃ יח ויגברו המים וירבו מאד על הארץ ותלך התבה על פני המים׃ יט והמים גברו מאד מאד על הארץ ויכסו כל ההרים הגבהים אשר תחת כל השמים׃ כ חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויכסו ההרים׃ כא ויגוע כל בשר הרמש על הארץ בעוף ובבהמה ובחיה ובכל השרץ השרץ על הארץ וכל האדם׃ כב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו׃ כג וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם עד בהמה עד רמש ועד עוף השמים וימחו מן הארץ וישאר אך נח ואשר אתו בתבה׃ כד ויגברו המים על הארץ חמשים ומאת יום׃ ח ויזכר אלהים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה ויעבר אלהים רוח על הארץ וישכו המים׃ ב ויסכרו מעינות תהום וארבת השמים ויכלא הגשם מן השמים׃ ג וישובו המים מעל הארץ הלוך ושוב ויחסרו המים מקצה חמשים ומאת יום׃ ד ותנח התבה בחדש השביעי בשבעה עשר יום לחדש על הרי אררט׃ ה והמים היו הלוך וחסור עד החדש העשירי בעשירי באחד לחדש נראו ראשי ההרים׃ ו ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח את חלון התבה אשר עשה׃ ז וישלח את העורב ויצא יצוא ושוב עד יבשת המים מעל הארץ׃ ח וישלח את היונה מאתו לראות הקלו המים מעל פני האדמה׃ ט ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה ותשב אליו אל התבה כי מים על פני כל הארץ וישלח ידו ויקחה ויבא אתה אליו אל התבה׃ י ויחל עוד שבעת ימים אחרים וישלח את היונה מן התבה׃ יא ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה וידע נח כי קלו המים מעל הארץ׃ יב ויחל עוד שבעת ימים אחרים וישלח את היונה ולא יספה שוב אליו עוד׃ יג ויהי בשנת אחת ושש מאות שנה בראשון אחד לחדש חרבו המים מעל הארץ ויסר נח את מכסה התבה וירא והנה חרבו פני האדמה׃ יד ובחדש השני בשבעה ועשרים יום לחדש יבשה הארץ׃ טו וידבר אלהים אל נח לאמר׃ טז צא מן התבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך׃ יז כל החיה אשר אתך מכל בשר בעוף ובבהמה ובכל הרמש הרמש על הארץ הוצא אתך ושרצו בארץ ופרו ורבו על הארץ׃ יח ויצא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו׃ יט כל החיה כל הרמש וכל העוף כל רומש על הארץ למשפחתיהם יצאו מן התבה׃ כ ויבן נח מזבח ליהוה ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור ויעל עלות במזבח׃ כא וירח יהוה את ריח הניחח ויאמר יהוה אל לבו לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעריו ולא אסף עוד להכות את כל חי כאשר עשיתי׃ כב עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף ויום ולילה לא ישבתו׃ ט ויברך אלהים את נח ואת בניו ויאמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ׃ ב ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים בכל אשר תרמש האדמה ובכל דגי הים בידכם נתנו׃ ג כל רמש אשר הוא חי לכם יהיה לאכלה כירק עשב נתתי לכם את כל׃ ד אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו׃ ה ואך את דמכם לנפשתיכם אדרש מיד כל חית אדרשנו ומיד האדם מיד איש אחיו אדרש את נפש האדם׃ ו שפך דם האדם באדם דמו ישפך כי בצלם אלהים עשה את האדם׃ ז ואתם פרו ורבו שרצו בארץ ורבו בה׃ ח ויאמר אלהים אל נח ואל בניו אתו לאמר׃ ט ואני הנני מקים את בריתי אתכם ואת זרעכם אחריכם׃ י ואת כל נפש החיה אשר אתכם בעוף בבהמה ובכל חית הארץ אתכם מכל יצאי התבה לכל חית הארץ׃ יא והקמתי את בריתי אתכם ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול ולא יהיה עוד מבול לשחת הארץ׃ יב ויאמר אלהים זאת אות הברית אשר אני נתן ביני וביניכם ובין כל נפש חיה אשר אתכם לדרת עולם׃ יג את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ׃ יד והיה בעננני עב על הארץ ונראתה הקשת בענן׃ טו וזכרתי את בריתי אשר ביני וביניכם ובין כל נפש חיה בכל בשר ולא יהיו עוד המים למבול לשחת כל בשר׃ טז והיתה הקשת בענן וראיתיה לזכר ברית עולם בין אלהים ובין כל נפש חיה בכל בשר אשר על הארץ׃ יז ויאמר אלהים אל נח זאת אות הברית אשר הקמתי בין כל בשר אשר על הארץ׃ יח ויהי בני נח היצאים מן התבה שם וחם ויפת וחם הוא אבי כנען׃ יט שלשה אלה בני נח ומאלה נפצה כל הארץ׃ כ ויחל נח איש האדמה ונטע כרם׃ כא וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה׃ כב וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ׃ כג ויקח שם ויפת את הבגד וישימו על שכם שניהם וילכו אחרנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחרנית וערות אביהם לא ראו׃ כד ויקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן׃ כה ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו׃ כו ויאמר ברוך יהוה אלהי שם והי כנען עבד למו׃ כז יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם והי כנען עבד למו׃ כח ויחי נח אחרי המבול שלש מאות שנה וחמשים שנה׃ כט ויהי כל ימי נח תשע מאות שנה וחמשים שנה וימת׃ י ואלה תולדת בני נח שם חם ויפת ויולדו להם בנים אחרי המבול׃ ב בני יפת גמר ומגוג ומדי ויון ותבל ומשך ותירס׃ ג ובני גמר אשכנז וריפת ותוגרמה׃ ד ובני יון אלישה ותרשישה כתים ודודנים׃ ה מאלה נפרדו איי הגוים בארצתם איש לשונו למשפחתם בגוייהם׃ ו ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען׃ ז ובני כוש סבתה ורעמה וסבתכא ובני רעמה שבא ודדן׃ ח וכוש ילד את נמרד הוא החל להיות גבר בארץ׃ ט הוא היה גבר ציד לפני יהוה על כן יאמר כנמרד גבור ציד לפני יהוה׃ י ותהי ראשית ממלכתו בבל וארך וכלנה בארץ שנער׃ יא מן הארץ ההוא יצא אשור ויבן את נינוה ואת רחובות עיר ואת כלח׃ יב ואת רסן בין נינוה ובין כלח הוא העיר הגדלה׃ יג ומצרים ילד את לודים ואת ענמים ואת להבים ואת נפתחים׃ יד ואת פתרסים ואת כסלחים אשר יצאו משם פלשתים ואת כפתרים׃ טו וכנען ילד את צידון בכרו ואת חת׃ טז ואת היבוסי ואת האמרי ואת הגרגשי׃ יז ואת החוי ואת הערקי ואת הסיני׃ יח ואת הארודי ואת הצמרי ואת החמתי ואחר נפצו משפחות הכנעני׃ יט ויהי גבול הכנעני מצידון בבאך גררה עד עזה בבאך סדמה ועמרה ואדמה וצבויים עד לשע׃ כ אלה בני חם למשפחתם ללשנתם בארצתם בגוייהם׃ כא ולשם ילד גם הוא אבי כל בני עבר אחי יפת הגדול׃ כב בני שם עילם ואשור וארפכשד ולוד וארם׃ כג ובני ארם עוץ וחול וגתר ומש׃ כד וארפכשד ילד את שלח ושלח ילד את עבר׃ כה ולעבר ילדו שני בנים שם האחד פלג כי בימיו נפלגה הארץ ושם אחיו יקטן׃ כו ויקטן ילד את אלמודד ואת שלף ואת חצרמות ואת ירח׃ כז ואת הדורם ואת אוזל ואת דקלה׃ כח ואת עובל ואת אבימאל ואת שבא׃ כט ואת אופיר ואת חוילה ואת יובב כל אלה בני יקטן׃ ל ויהי מושבם ממישא בבאך ספרה הר הקדם׃ לא אלה בני שם למשפחתם ללשנתם בארצתם לגוייהם׃ לב אלה משפחת בני נח לתולדתם בגוייהם ומאלה נפרדו הגוים בארץ אחר המבול׃ יא ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים׃ ב ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם׃ ג ויאמרו איש אל רעהו הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה ותהי להם הלבנה לאבן והחמר היה להם לחמר׃ ד ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם פן נפוץ על פני כל הארץ׃ ה וירד יהוה לראת את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם׃ ו ויאמר יהוה הן עם אחד ושפה אחת לכלם וזה החלם לעשות ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות׃ ז הבה נרדה ונבלה שם שפתם אשר לא ישמעו איש שפת רעהו׃ ח ויפץ יהוה אתם משם על פני כל הארץ ויחדלו לבנת העיר׃ ט על כן קרא שמה בבל כי שם בלל יהוה שפת כל הארץ ומשם הפיצם יהוה על פני כל הארץ׃ י אלה תולדת שם שם בן מאת שנה ויולד את ארפכשד שנתים אחר המבול׃ יא ויחי שם אחרי הולידו את ארפכשד חמש מאות שנה ויולד בנים ובנות׃ יב וארפכשד חי חמש ושלשים שנה ויולד את שלח׃ יג ויחי ארפכשד אחרי הולידו את שלח שלש שנים וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות׃ יד ושלח חי שלשים שנה ויולד את עבר׃ טו ויחי שלח אחרי הולידו את עבר שלש שנים וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות׃ טז ועבר חי ארבע ושלשים שנה ויולד את פלג׃ יז ויחי עבר אחרי הולידו את פלג שלשים שנה וארבע מאות שנה ויולד בנים ובנות׃ יח ופלג חי שלשים שנה ויולד את רעו׃ יט ויחי פלג אחרי הולידו את רעו תשע שנים ומאתים שנה ויולד בנים ובנות׃ כ ורעו חי שתים ושלשים שנה ויולד את שרוג׃ כא ויחי רעו אחרי הולידו את שרוג שבע שנים ומאתים שנה ויולד בנים ובנות׃ כב ושרוג חי שלשים שנה ויולד את נחור׃ כג ויחי שרוג אחרי הולידו את נחור מאתים שנה ויולד בנים ובנות׃ כד ונחור חי תשע ועשרים שנה ויולד את תרח׃ כה ויחי נחור אחרי הולידו את תרח מאה ותשע עשרה שנה ויולד בנים ובנות׃ כו ויחי תרח שבעים שנה ויולד את אברם את נחור ואת הרן׃ כז ואלה תולדת תרח תרח הוליד את אברם את נחור ואת הרן והרן הוליד את לוט׃ כח וימת הרן על פני תרח אביו בארץ מולדתו באור כשדים׃ כט ויקחו אברם ונחור להם נשים שם אשת אברם שרי ושם אשת נחור מלכה בת הרן אבי מלכה ואבי יסכה׃ ל ותהי שרי עקרה אין לה ולד׃ לא ויקח תרח את אברם בנו ואת לוט בן הרן בן בנו ואת שרי כלתו אשת אברם בנו ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען ויבאו עד חרן וישבו שם׃ לב ויהיו ימי תרח חמש שנים ומאתים שנה וימת תרח בחרן׃ יב ויאמר יהוה אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך׃ ב ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה׃ ג ואברכה מברכיך ומקללך אאר ונברכו בך כל משפחת האדמה׃ ד וילך אברם כאשר דבר אליו יהוה וילך אתו לוט ואברם בן חמש ושבעים שנה בצאתו מחרן׃ ה ויקח אברם את שרי אשתו ואת לוט בן אחיו ואת כל רכושם אשר רכשו ואת הנפש אשר עשו בחרן ויצאו ללכת ארצה כנען ותבאנה ארצה כנען׃ ו ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה והכנעני אז בארץ׃ ז וירא יהוה אל אברם ויאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת ויבן שם מזבח ליהוה הנראה אליו׃ ח ויעתק משם ההרה מקדם לבית אל ויט אהלה בית אל מים ועי קדם ויבן שם מזבח ליהוה ויקרא בשם יהוה׃ ט ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה׃ י ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרים לגור שם כי כבד הרעב בארץ׃ יא ויהי כאשר הקריב לבוא מצרים ויאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את׃ יב והיה כי יראו אתך המצרים ואמרו אשתו זאת והרגו אתי ואתך יחיו׃ יג אמרי נא את אחתי למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך׃ יד ויהי כבוא אברם מצרימה וירא המצרים את האשה כי יפה היא מאד׃ טו וירא אתה שרי פרעה ויהללו אל פרעה ותקח האשה בית פרעה׃ טז ולאברם היטיב בעבורה ויהי לו צאן ובקר וחמרים ועבדים ושפחות ואתנות וגמלים׃ יז ויגע יהוה את פרעה נגעים גדלים ואת ביתו על דבר שרי אשת אברם׃ יח ויקרא פרעה לאברם ויאמר מה זאת עשית לי למה לא הגדת לי כי אשתך היא׃ יט למה אמרת אחתי היא ואקח אתה לי לאשה ועתה הנה אשתך קח ולך׃ כ ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אתו ואת אשתו וכל אשר לו׃ יג ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו ולוט עמו הנגבה׃ ב ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב׃ ג וילך למסעיו מהנגב ועד בית אל עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה בין בית אל ובין העי׃ ד אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשנה ויקרא שם אברם בשם יהוה׃ ה וגם ללוט ההלך את אברם היה צאן ובקר ואהלים׃ ו ולא נשא אתם הארץ לשבת יחדו כי היה רכושם רב ולא יכלו לשבת יחדו׃ ז ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט והכנעני והפרזי אז יושב בארץ׃ ח ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני וביניך ובין רעי וביני רעיך כי אנשים אחים אנחנו׃ ט הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי אם השמאל ואימנה ואם הימין ואשמאילה׃ י וישא לוט את עיניו וירא את כל כבר הירדן כי כלה משקה לפני שחת יהוה את סדם ואת עמרה כגן יהוה כארץ מצרים באכה צוער׃ יא ויבחר לו לוט את כל כבר הירדן ויסע לוט מקדם ויפרדו איש מעל אחיו׃ יב אברם ישב בארץ כנען ולוט ישב בערי הכבר ויאהל עד סדם׃ יג ואנשי סדם רעים וחטאים ליהוה מאד׃ יד ויהוה אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפונה ונגבה וקדמה וימה׃ טו כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה ולזרעך עד עולם׃ טז ושמתי את זרעך כעפר הארץ אשר אם יוכל איש למנות את עפר הארץ גם זרעך ימנה׃ יז קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה׃ יח ויאהל אברם ויבא וישב באלני ממרא אשר בחברון ויבן שם מזבח ליהוה׃ יד ויהי בימי אמרפל מלך שנער אריוך מלך אלסר כדרלעמר מלך עילם ותדעל מלך גוים׃ ב עשו מלחמה את ברע מלך סדם ואת ברשע מלך עמרה שנאב מלך אדמה ושמאבר מלך צבויים ומלך בלע היא צוער׃ ג כל אלה חברו אל עמק השדים היא ים המלח׃ ד שתים עשרה שנה עבדו את כדרלעמר ובשלש עשרה שנה מרדו׃ ה ובארבע עשרה שנה בא כדרלעמר והמלכים אשר אתו ויכו את רפאים בעשתרת קרנים ואת הזוזים בהם ואת האימים בשוה קריתים׃ ו ואת החרי בהרם שעיר עד אל פארן אשר על המדבר׃ ז וישבו ויבאו אל עין משפט היא קדש ויכו את כל שדה העמלקי וגם את האמרי היושב בחצצון תמר׃ ח ויצא מלך סדם ומלך עמרה ומלך אדמה ומלך צבויים ומלך בלע היא צוער ויערכו אתם מלחמה בעמק השדים׃ ט את כדרלעמר מלך עילם ואת תדעל מלך גוים ואת אמרפל מלך שנער ואת אריוך מלך אלסר ארבעה מלכים את החמשה׃ י ועמק השדים באר באר חמר ויפלו שמה מלך סדם ועמרה ויתרו הנשארים הרה׃ יא ויקחו את כל רכוש סדם ועמרה ואת כל אכלם וילכו׃ יב וילכדו את לוט ואת רכושו בן אחי אברם וילך והוא יושב בסדם׃ יג ויבא הפליט ויגד לאברם העברי והוא שכן באלני ממרא האמרי אחי אשכל ואחי ענר והם בעלי ברית אברם׃ יד וישמע אברם כי נשבה אחיו וירק את חניכיו ילידי ביתו שמנה עשר ושלש מאות וירדף עד דן׃ טו ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם וירדפם עד חובה אשר משמאל לדמשק׃ טז וישב את כל הרכוש וגם את לוט אחיו ורכושו השיב וגם את הנשים ואת העם׃ יז ויצא מלך סדם לקראתו אחרי שובו מהכות את כדרלעמר ואת המלכים אשר אתו אל עמק שוה הוא עמק המלך׃ יח ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון׃ יט ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון קנה שמים וארץ׃ כ וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידך ויתן לו מעשר מכל׃ כא ויאמר מלך סדם אל אברם תן לי הנפש והרכוש קח לך׃ כב ויאמר אברם אל מלך סדם הרימתי ידי אל יהוה אל עליון קנה שמים וארץ׃ כג אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני העשרתי את אברם׃ כד בלעדי רק אשר אכלו הנערים וחלק האנשים אשר הלכו אתי ענר אשכל וממרא הם יקחו חלקם׃ טו אחרי הדברים האלה היה דבר יהוה אל אברם במחזה לאמר אל תירא אברם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד׃ ב ויאמר אברם אדני יהוה מה תתן לי ואנכי הולך ערירי ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר׃ ג ויאמר אברם הן לי לא נתת זרע והנה בן ביתי יורש אתי׃ ד והנ

רע כל היום · כל היום רעתו מוספת : ה' לא יעזבנו בידו · בתריה כתיב : מעזל זה · יצר הרע : לבו למים · נמשלה תורה למים וכתיב לכנים שחקו מים : דברי כתב · והתם מפעפע תמ הכרזל והייט מתפוץ ניתוץ ממנו : עבדו · יהל"ר הוא עבדו של תדם שתם רלה הרי הוא מסור בידו שנאמר "ותתה ממשל בו": בתענית"ת · (ב) תלמוד "ביתת הוא ת"ש ב"ת ג"ז ד"ז הרי עשיריות י"ל כ"פ ל"ע מ"ם הרי מאות ק"ך ר"ך ת"ם הרי תלפים ונשתרו הכ"ך שלת היה לה"ת בן זוג בעשיריות ולת לטו"ן בן זוג במאות לפי תורה אור סדר התותיות ולת לכ"ף בן זוג

[קדושין ג: ע"ש]

בתלפים ותכרס יתד נמלת דרך תלף בית זה שהדה מטן סמ"ך מן מ"ם במקום מ"ם ה"ת מן ו ה"ן במקום ט"ן דלי"ת מן ד"ץ במקום ו"י ועוד ה' במקום ט"ן : בתענים · תענוי בעלמת : בקרבם · [שם] ממעמ נמוע בלבם : הלך · עובר דרך עליו ותיכו מתחכמן עמו : תורת · תחכמתי : תים · בעל שעיה הבית : ויבא הלך · בדוד ובת שבע גם קלי דקתמר ליה נביא לדוד על ידי יוב רע הבא תליו : תבר קטן · גוייה כיגיגד : מעביטו · בתמרים : רעב · ע"ב שבע · בכת תלם : גלות · שהגלה תת ישראל : לת היה · תיו כדי תמגלי והלוחי לת היה : תהיים לשודדים · תלו ערבייה השוכנים בתחליס במדברות ורועים מקנה כל ימיהם וכתיב סיפיה דקרא לתתר בניה וגו' כלומר הוא עלמו גרס לו הרגזתו שהביאם בעולם : מה לי פה · זו היא שמועה מרבותי : ותתר הרעתי · ריבת דקרא לוסיפה הגלוה והגדתה לתקבלה ותתר הרעתי בריתתי תת יהי הרע המתניאים וגרמתי להם כל זתת : שלשה מקבלות · המעידין שהעוטות והזכיות בידו ותוכן הלבנות תרבים · תומנים : מניחים שניהם תרבים לבנין בית המקדש תליהו תרם תבן שבנה מזבח בהר הכרמל ומציו שהוא עתיד להקריב עליו : וכהן לדק · הוא שם · בן נח ונקרא תרם ויחזק תרם תת טורף (ישעיה מא) ובברהמים רבה (פ' מ"ג) מפרש ליה במלכי לדק שבת לקראת תברהם וברכו וחיזקו וקרלו תרם על שם בנין התיבה שבנה עם תבניו: תלה הקרבנות תתר זרו · בתריה כתיב : שפיל לסיפיה דקרת · דתלה הקרנות ויבתו תלה להחריב תותם לסופו : *תמר רב שתם בהדי חנת בתנדתת למה לי · תה לי תלטו בהגדה בקי הוא בהגדה ממני ולת תוכל לו: שבעה רועים ושמנה נסיכים · לת ידעתי בהם טעם כמדומה לי דלמרינן בעלמת וינתק להיכן תזל להציל בניו מדינה של גיהנם כדכתיב כי תתה לתביו (מדרש ילקוט מיכה ס) : עמוס ופפניה · מן הגבוהים היו : תדם שת ומתושלת · מן הלדיקים שהיו קודם המבול שלת מתו עד דור תטף

[נדרים נ: ע"ש]

[שם]

[ע"ז ה: ע"ש]

[ע"ש]

[ופיין שבת ספ:]

[תוספתת דיומת פ"ת]

[נפ"י ויתת ואליהו ומשיח וכ"ת וילקוט]

[ויק' פרש"י בכרכות י. ד"ה שפיל]

כדכתיב (נחמיה ד) תז הומל וגו' מתומלת לדיק גמור היה כדתמרינן בתלק (סנהדרין דף קח:) שבעת ימים שבתו לדור המבול הן ימי תבלו של מתושלת : לכולהו · לתרבעת הילדים דהוו שלשים לכל תד : והן משובחין · בדבר זה היו משובחים בכתם יותר מבנה של מרתת : בת בייתום · כהן היה : עקב בלב גדול · הוליכן בכבש בגתת עקב רגל תחר בלב גדול של תביתה ודרך טוסתי מסתתי לרון : ולת הניתוהו תתיו תכהנים · להוליך אני תבריס תלת בתמיני תתם בסדר יומת (דף כו:) פר קרב בכ"ד משום ברוב עם הדרת מלך : לי משום יוקרת · כובד המשוי : תנך יקירי טפי · שתי יריכות כתיו כבידות משלשים לוג : כבכם ומרובע · הבכם היה משפע בשיפוע תורך קרוב לתרבע תמות שיפוע לכל לתה גובה דשלשים ותלשים תתה תורך לתשפה גובה :

ים

ונחלק הקורבנות ומפרישין לת נחלק ממקומו היינו הוא דכתיב וכפטים יפותן סלע הסלע יפותן תת הפטים ומפרישין הוא תבן ספיר ותע"ג דלת כתב יפותן סלע הרבה פסוקים יש בענין זה תבניס שתקו מים (יהוש יל) פירושו שתקו תותן מים וקלת קשה להכת מדמה פטים ליהי"ר וכהנהו מדמי פטים לדברי תורה כשנהלכין וכשכת ומתה ת"ש דמקרת תחד יולת לכמה טעמים וקשה לפירוש ר"ש דברים מסכת תענית (דף ז.) תמר כל תלמיד תכם שיהו קשה כברזל תיט תלמיד תכם שנאמר כפטים יפותן סלע הלמת פטים קשה ומפותן תת הסלע* :

[ע"ש בסנהדרין דף ק: ד"ה תם]

משביעו · שמרבה בסמים ביום ובלילה הת מייתי לה בתלק (סנהדרין דף קז.) גבי עובדת דוד שתמר בתגני ה' וכפני דקתמר מיד לעת ערב ויקס דוד ממלך מטכבו ותמר רב יהודה תמר רב שהפך מטכבו של לילה למטכבו של יום וגמעלמה ממנו הלכה דתמר רבי יוחנן תבר קטן יש בו בתדם : תקה

יוחנן אבר קטן יש לו לאדם מרעיבו שבע,משביעו רעב שנאמר °כמרעיתם ויישבעו וגו'.אמר רב חנא בר אחא: אמרי בי רב-ארבעה מתרעד עליהן הקב"ה שבראם ואלו הן: גלות בשדים ויישמעאלים ויצר הרע ולום דכתיב °ועתה מה לי פה נאם ה' כי לקח עמי חנם וגו' לשדי דכתיב °)הן ארץ כשדים זה העם לא היה ישמעאל דכתיב °ישלילו אהלים לשודדים ובטוחות למרגיזי אל לאשר הביא אלוה בידו יצר הרע דכתיב °ואשר הרעתי *אמר רבי יוחנן אלמלא שלש מקראות הללו נתמוטטו רגליהם של שונאיהן של ישראל: אחת דכתיב ואשר הרעתי אחד דכתיב °הנה כתומר ביד היוצר כן אתם וגו' ואיזה °והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר רב פפא אמר אף מהאי נמי °ואת רוחי אתן בקרבכם וגו' .°)וירא ני ארבעה חרשים" מאן ניגהו ארבעה חרשים? אמר רב חנא בר ביונא אמר רבי שמעון חסידא מישיח בן דוד ומשיח בן יוסף ואליהו וכהן צדק,מתיב רב ששת אי הכי היינו דכתיב °ויאמר אלי אלה הקרנות אשר זרו את יהודה,הני *לשובה אתו? א"ל שפיל לסיפיה דקרא "ויבואו אלה להחריד אותם לידות את קרנות הגוים הנושאים קרן אל ארץ יהודה לזרותה וגו' א"ל בהדי חנא באגדתא למה לי. °והיה זה שלום אשור כי יבא בארצנו וכי ידרוך בארמנותינו והקמנו עליו שבעה רועים ושמנה נסיכי אדם מאן ניגהו שבעה רועים דוד באמצע אדם שת ומתושלח-מימינו, אברהם יעקב ומשה בשמאלו ומאן ניגהו שמנה נסיכי אדם ישי ושאול ושמואל עמוס וצפניה *)צדקיה *ומשיח ואליהו:ארבעה סולמות כו': תנא גובהה של מנורה חמשים אמה (כו') : וארבעה ילדים של פרחי כהונה ובידיהם כדי שמן של מאה ועשרים לוג : איבעיא להו מאה ועשרים לוג (ג) כולהו או דלמא לכל חד וחד? תא שמע ובידיהם כדי שמן של שלשים שלשים לוג שהם כולם מאה ועשרים לוג: תנא והן משובחין היו יותר מבנה של מרתא בת בייתוס,אמרי על *בנה של מרתא בת בייתוס שהיה נוטל שתי יריכות של שור הגדול באלף זוז ומהלך עקב בצד גודל ולא הניחוהו אחיו הכהנים לעשות כן משום °ברב עם הדרת מלך.מאי משובחים-אילימא משום יוקרא,הני יקירי טפי? אלא דהתם בבש ומרובע ולא זקוף,הכא סולמות וזקוף טובא : ולא היה חצר בירושלים :

*) ג"ל חזקיהו °)שמות כה, °°) זכריה ג

אשה

דגהות הב"ח

(ג) גמ' מתה ופשרים לוג לכולהו : (ב) רש"י ד"ה בתענית"ת. ג"ל זהו פירוש הערוך תגל רבי"ו פירש גם"ת וכתו שבתענית כתי תין יעקב :

הימנו ומתגבר עליו להחזיקו שנאמר צופה דשע לצדיק וגו' אם פגע בך מנוול זה פירוש הוא יצה"ר ס ש כ ח ו לבית המדרש · אם וכו' זה' לא יעזבנו בידו · שכן בא"ם ב"ח קורין לסהדה מנין פירוש בנון א"ת ב"ש ג"ד ד"ק · וא"ל ב"ם ג"ן ד"ס וביוצא בהן · ואלו האותיות של א"ם ב"ח כה הן א"ם ב"ח ג"ט ד"י ה"צ כ"ק ל"ע מ"ם ק"ת ר"ש · הן האותיות שאצל סמ"ך ה"א דל"ת ת"א שהוא סדרה יבא מהן מנין וכן הילוף · אמר רבא בתהלה קראו אורח הלך ובסוף קראו אורח ובמקו אישו · שנאמר ויבא הלך לאיש העשיר וגו' · א"ר יוחנן אבר יש באדם מרעיבו שבע משביעו רעב : ד' הקב"ה מתחרם שבראן באלו יש הרעה אלו הן כשדים נלות וישמעאלים נלות ויצה"ר כשדים הן ארץ כשדים זה העם לא היה אילמלא ג' מקראות הללו נתמוטטו רגלי שונאי ישראל ואשר הרעותי וכתיב כי הנה כתומר ביד היוצר וגו' וכתיב והסירותי וגו' · דב פפא אמר זאת נמי דכתיב ואת רוחי אתן וגו' · ד' חרשים משיח בן דוד משיח בן יוסף אליהו וכהן צדק · (ד' חרשים משיח בן דוד שבעה רועים משיח בן יוסף) שבעה רועים דוד באמצע אדם שת מתושלח סימינו שברהם יעקב ומשה משמאלו [שמונה] נסיכי אדם ישי שאול ושמואל . עמוס צפניה חזקיהו ואליהו ומשיח : פיס' וסנהדרין של זהב היו שם: ופשלין בראשיהם כו' ד' ילדים מפרחי כהונה זבידיהן כדי שמן של ק"כ לוג ואוקימנא ביד כל אחד כד שמן של ל' לוג הכל ק"כ לוג · ואלו הילדים שהיו עולין במעלות ובידיהן כד של ל' לוג היו משובחין מבן סרוא בת בייתוס שהיה נוטל ב' יריכות של שור גדול הלקוח באלף כסף בידו אחת ומהלך עקב בצד גודל ושלה בהן במובה שהכהן היה עולה בכבש שאינו זקוף · ואלו הילדים כשהן זקופין : פיס' מבלאי מכנסי הכהנים והמחייניהם היו משקיעין : ירושלמי מבלאי מכנסי כ"ג היו מדליקין נרות שבמנים ממכנסי כהן הדיוט היו מדליקין נרות מבחוץ כתיב להעלות נר תמיד שיעורו לומר אין לך דבר שעושה שלתבת אלא משתים · מדו משקיעין תירגם ר' תני משפלין : תנן לא היתה חצר בירושלים שלא היתה מאירה

יש מהם לומרים • היינו דמקבחתא דמתני' דמקבחין להקב"ה על כך: תנו רבנן מסיד הוי חסיד מעיקרו: שלא ביישה בו. כל חסיד הוי חסיד מעיקרו: שלא ביישה בו. שלא יבושו עבירה בילדותו לביים לה זקנותו: שם לחי כחן הבל כחן. לוקח היה לרבים[שלא יתגאו] בשמו של הקב"ה שם לחי כחן כחן הבל כחן=כל זמן שחי חפץ בבית הזה ובקיומי שרויה בו יהא כבודו קיים ויבלו הבל כחן ושם שחטוהו ואכלוהו שכיבתי מי יבא כחן: הכי גרסינן בהוספתא הוא שיה לומר למקום שחי תוכב שם רגלי מוליכות אותי שם לחסד ולרחמים • ונראה לי שחף כחן לריך לגרסה כן משום דלחמר ר' יוחנן בחרה רגלותי דכר חיובים בו' ותי לח גרסינן ליה מחי לייכת דר' יוחנן הכח: שלפה על פני המים: שחחכו לח רחמו רוחם ופיגנו בו למים והכיר בו שהוח רוחם ופיגנו בו עכשיו למים כיוצח בו: למה לה על לחטפת לחטפך • על שהלפת גלגולות של לחרים במים לחטפך לליפוך לחרים עכשיו: לסוף מציפיך יטופון • עוד יבח יום וליפו גולגולתם של חלו שהרגוך: לחתר דמתבעי • למקום שהרגוך עליו למות בו משם הוח מתבקש ליטול כשמתו: תמן מוביליו יתיה • לשם רגלי מוליכות חותו: תרי כותחי • על שם שהיו יפים קרי להו הכי: לחיומרך ותחיה • פסוק הוח במלכים שהיו סופרים לשלמה: דקח בעו מיעלי • חלו מתבקשים ממני למעלה שהגיע זמנם למות ולח היה יכול ליטול בשמתם ביון שלח נגזר עליהם למות כי חם בשער לו: מסריהו • שלמה: לשעיריס • לשדים שהוח היה מלך עליהם כדכתי' (דה"ב כג) ויסב שלמה על כסח ה' למלך שמלך על העליונים ועל התחתונים: לחמניהו למחוחת דלוו • עיר שחין מלחך המות שולט בתוכה כדחמרינן בסוטה (דף מו:): ערבין ביה • בשמים מסלמין ערבותן ומוליכין חותו למקום שמתבקש שם: קני גולני • של שתי ידיו ונסנן עליהן עד שסחוה וטשק חת הרלפה לקיים מה שנחמר כי רט עבדיך חת חבניה (תהלים קב): וזו קילה • החמורה בכתובים דחמר מר *קילה על חפים חין לו להסתפק להגיע לחרץ גופו חלח פניו בלבד מי שיודע ויכול לעשות כן וכדומה על רבן שמעון לח היה לחד מעומדי עזרה יכול לעשות כן חלח הוח: לימלט • נעשה חיגר לפי שכשזקף גופו מחליו וליט כשנן על ידיו בחוקה לדחוף גופו למעלה ונחלח כל חומס זקיפתו על מתניו: יציח • יזכוק לשון כמטחוי קשה (נרחשים כח): לדברים • כמס' תעניח (דף כה.) עליח ויבחה לך במרוס ולי לחה מסגיח על כניך: הח והח נרמח ליה • נעשה בחטחח דברים ונעשה בשעת המחורע כדחמרינן במסכת שבת (דף נב.) כפל תורח חחד לסכינה: קמיה דרבי • בביתו שהיה נשיח ומכבדין חותו לשמחו שהיה דותק תמיד בגרת שכינה ובחוליו כדחמרינן בנדרים (דף נ:) יומח דמחיך ליה רבי לחלי פורענות לעלמח: שבור מלכח • מלך פרס היה: מזני חמרח • כוסות זכוכית מלחים יין ולין היין בשפך: רבי יהושע בן חנניה • מן הלויים *)המשוערים היה כדחמר בערכין (דף יח:) וכבר הלך *ר"ש בן גוזנדח לסייע לח ר' יהושע בן חנניה בהגפת דלתות: מלקין לחותו • שנשבע לשוח ומשעה שילחת שבועה מפיו הרי הוח כנשבע על הטמוד של לחן שהוח של זהב שלחף זה נשבע על דבר שחי לחפשר וכשבועות (דף כפ.) חנן להייטו שבועה שוח וחייבים על זדונה מכות וכגון שהתרו בו: כשעה שכרת דוד שיתין • ולח שכירת ליה ממשפח ימי כרלחים שכרלו ולי שכירת ליה שמח נחמלטו טפר לו לרוכות ונריך לכרוסן: קפח תהומח • לשון המסוס למעלה וילף "ויקף הכרול" מתרגמינן וקפף פרגלח (מלכים ב ו): ר"ל רב חסדח לדידיה הוחל ומדכרתן הכי לימחר: מי לימא דידע כו'. דוד לח היה מורה הלכה בפני רבו לחימופל והוח היה שם:

*) [ר"ל מהנוסרים]

אשה היתה בוררת חיטין לשמחת בית השואבה • פירוש בשעת הקרבת החיכח מעילה. בשמן ופחילה היו של פריך היכך בוררת החיכח מעילה בשמן ופחילה היו של הקדש ומחני דקול ומרחה וריח לין בהן משום מעילה וקשה דבפרק כל שעה (פסחים דף כו. ושם) חמרינן עלה מעילה הוח לריכה הח חיסורח חיכח ו"ל דבורכת לחו חוקח חלח כלומר היתה יכולה לברור מרוב לורה: אם לחי כחן • פירש בקונטרס שהיה הלל לומר בשמו של הקב"ה חבל בירושלמי מסמע שהיה לומר על עלמן דכתיב ולקילוסיו הוח לריך לומר וכי היה לריך לשבחו והכתיב "לחך חלפין יסמכוני" ומחני דכעבד יפרחל היה לומר וחביב עליו קילוסן של יפרחל מן הכל שנחמר (שמוחל ג כג) ונעשם זמירות יפרחל וכתיב (תהלים כב) ותחה קדוש יושב תהלות יפרחל פירוש שהיה לומר בשבח עלמו שחני חוהב לישרחל וחיכו הח דחמר לה הוח ראה גלגולת חחת שצפה על פני המים חמר לה דחטפת חטפוך ומטיפיך יטופון חמר רבי יוחנן רגלוהי דבר חיניש חינון ערבין ביה לחתר דמיתבעי תמן מוביליו יתיה • הנהו תרתי כושחי דהוו קיימי קמי שלמה °חליחרף ואחיה בני שישח-סופרים דשלמה הוו, יומח חד חזיה למלחך המות דהוה קח עציב ח"ל חמחי עציבת? ח"ל דקח בעו מינחי הני תרתי כושחי דיתבי הכח, מסריהו לשעירים שדרינהו למחוחא דלוו כי מטו למחוחא דלוו שכיבו, למחר חזיה מלחך המות דהוה קבדח, ח"ל חמחי בריחת? ח"ל בחתר דבעו מינחי תמן שדרתינהו, מיד פתח שלמה ואמר "רגלוהי דבר חיניש חינון ערבין ביה לחתר דמיתבעי תמן מוביליו יתיה חניח *חמרו עליו על רבן שמעון בן גמליחל בשביל שמחת בית השואבה היה נוטל שמנה חבוקות של חור וזורק חתת ונוטל חתת וחין נוגעות זו בזו וכשהוח משחחוה נועץ שני גודליו בחרץ ושוחחה ונושק חת הרלפה וזוקף וחין כל בריה יכולה לעשות כן וזו היח קידה *לוי חחד קידה קמיה דרבי ויסולע, והח גרמח ליה והחמר רבי חלעזר לעולם חל יסיח חדם דברים כלפי מעלה שחרי חדם גדול המיח דברים כלפי מעלה ויסולע ומנו לוי? הח והח גרמח ליה. לוי הוה *מטייל קמיה דרבי בחמני סכיני שמוחל קמיה שבור מלכח בחמניח מזגי חמרח חבני קמיה (*דרבח) בחמניח ביעי וחמרי לה בחרבעה ביעי חניח חמר ר' יהושע בן חנניה בשחיינו שמחים שמחת בית השואבה לח ראינו שינה בעינינו כיצד שעה ראשונה חמיד של שחר משם לחפלה משם לקרבן מוסף משם לחפלת המוספין משם לבית המדרש משם לחכילה ושתיה °משם לחפלת המנחה משם לחמיד של בין הערבים מכחן ואילך לשמחת בית השואבה חיני *והחמר רבי יוחנן *שבועה שלח חישן שלשה ימים מלקין חותו ויישן לחלתר? חלח הכי קחמר לח טעמנו טעם שינה דחדו מנמנמי חכחפה דהדדי: חמש עשרה מעלות: חמר ליה רב חסדח לההוח מדרבנן דהוי קמסדר חגדתח קמיה ח"ל *שמיע לך הני חמש עשרה מעלות כנגד מי חמרם דוד? ח"ל הכי חמר *רבי יוחנן בשעה שכרה דוד שיתין קפח תהומח ובעי למשטפח עלמח חמר דוד חמש עשרה מעלות והורידן, חי הכי °חמש עשרה מעלות יורדות מיבעי ליה? חמר ליה הוחיל ואדכרתן (מלתח) הכי חתמר *בשעה שכרה דוד שיתין קפח תהומח ובעח למשטפח עלמח חמר דוד מי חיכח דידע חי שרי למכתב שם חחכפח

(ר"ל מהנוסרים)

ותכתי מעכה ויש מכן לומרים וכו' חלו כעלי תשובה כפ"ל ופי' בתוספתה וירושלמי וברש"י כתן ובפרק"ק ב"ה נחנן וכן

[תוספתה פ"ד ע"ב]

[תוספתה שם]

הגהות הב"ח

(ל) גמרא שם חתה תכח על ביתי:

תמות פ"ב מ"ו

[תוספתה שם]

מגילה כב: מעניח כה.

[ג' כתובים מפלל] [פ"ל דרבה]

שמועות כה. נדרים טו. יומח קכה:

[פ"ל מי שפיע וכ"ל בילקוט מכלים רמז תתע"ח וכ"ל במדרש יעקב]

מכות י"ג.

[נחרכין יח:]

גליון השס גמרא לגיהנם • עיין יחזקחל פ"ם דכלחים וכם לגיהנם כמגחה • שם מכם לחפלח המגחה • בחכוכת חכ"ג מ"כ סימן קפ"ח כניה פוגיח זו מכם לחמיד של כין כשכיכים מכם לחפלח מגחה • ועיין בחכוכת כלמ"ע סימן י"ד:

נוסח מה אמרו בגמרא השמחה בשמחת בית השואבה

נוסח חמש עשרה מעלות בגמרא חפירת חפירת בגיחון דוד המלך

רבינו חננאל

חני יכולה אשה לברר חטים לאור המערכה ולא היו מועלות דא"ר שימון ריש ומראה וקול אין בהן משום מעילה ר' יקולות נשמעין מיריחו קול שער הגדול שנפתח. קול המנריפה. [ערכין יח] רב ושמואל חד אמר עשרה נקבים היו בם וכל נקב מוציא מאה מיני זמר וחד אמר מאה נקבים היו בם וכל נקב מוציא(פ"ו)[עשרה] מיני זמר מדברי שניהם המנריפה היתה מוציאה אלף מיני זמר [קול העץ] שעשה בן קסין מוכני לכיור. קול נביני כרזי קול החלל. קול הצלצל קול כ"ג ביוה"כ בשעה שאומר אנא השם. ריח פטום הקטורת. מראה כראמר ר' חייא בר אבא הוא נבל הוא כנור ניסן יחידות בין זה לזה. ולמה נקרא שמם נבל מפני שמנבל כל מיני זמר ועוב זה אורלם חסידים ואנשי מעשה שלא מעמו מעם חטא בילחתם כ"ש בוקעתם. *) חסידים בעלי תשובה. הלל הזקן כך היה חומי עבדין בשתו הוה אמר רבי קילוסין דהללו צריך והכתיב אלף אלפין ישמשוניה וכר' הוה חמי לן דעבדין בכושר הוה אמר הכי(אי אנגלינמולן)[דאי לא אנן הכא מאן הכא]. אע"פ שיש בכמה קילוסין למניי חביב עליו קילוסי ישראל יותר מן הכל דכתיב ונעים זמירות ישראל ואתה קדוש יושב תהלות ישראל. ר'חייא רבה אחוי כריע, קדרבי ונפסח ונתרפא. לי אחוי קידה בריעה קמי רבי ונפסח ולא נתרפא. הלל ראחנו לגולת אחת צפה על פני המים [אמר לה] על דאמשאך עסיפוך וראמשך ישטפון. הנהו תרי טשיא כו'. א"ר יוחנן רנלוהי דבר איניש אינון שרוצין ליה לאחר דמתבעי תמן מובלן יתיה. כשהיה משתחוה רשב"ג היה נוער שני גודליו ושוחה ונושק פני רלפה וזוקף ומה שאין אחר יכול לעשות כך וזו היא הקידה. לי היה מפלל קמי דרבי בחמני סכיני חניא א"ר יהושע בן חנניה כ ש ה י נ ו מתעסקין בשמחת בית השואבה לא ה י נ ו ראין שינה בעינינו. שעה ראשונה להתיר של שחר ומשם לחפלת השחר ומשם לחפלת המוספין ומשם לחפלת המנחה ומשם לביהמ"ד. ומשם לאכילה ושתיה ומשם לחתיר של בין הערבים מכאן ואילך לשמחת בית השואבה. ואפיקנא מאי לא ראינו שינה בחרדמה אלא שינה כעין נמנום: מ"ר מעלות כו' בשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא ובעא למשטפא עלמא

*) ר"ל דע"י ים מכן לומרים וכו' חלו כעלי תשובה כפ"ל ופי' בתוספתה וירושלמי וברש"י כתן ובפרק"ק.

יג א מיי' פ"ה מהלכות שמועות הלכה כ סמג לחוין רלה טוש"ע י"ד סימן רלו סעיף ד:

יד א מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הלכה יח סמג עשין יח טוש"ע א"ח סימן סח סעיף ט:

טו ב מיי' פ"ו מהלכות כלי מקדש הל"ו ס:

טז ג מיי' שם הלכה ו:

[ני' בעניך וקא נבני מיא פי' מפיקים מים ושוקין ומי' תוספות בכורות מד: ד"ה לף וכי' בעמיקו ונבעי מינ']

רבינו חננאל

למשקף עלמא נשא אחיתופל ק"ל בעצמו ואמר מה לעשות שלום בין איש לאשתו אמר הקב"ה שמי הנכבר שנכתב ביפהה ושרא לעשות שלום בשלם על אחת כמה וכמה כתב שם אחספא ושרא אחתומא ונחית [שיחתר אלפי גרמידי] ואמר דוד פ"ו מעלות ואפיק להו למיא פ"ו אלפי גרמידי: קרא הגבר כו' ירושלמי תרגום רב עליה דר' שילא קרא הגבר [אכריז כרוזא] אמר ליה ר' שילא קרא תרגולא • א"ל רב תרגולא (נביני כרוז) בן גבר על נעילת שערים את לן למימר קד-א תרגולא: דגיש למעלה העשיריה [בעי רבי ירמיה] דנחתי חשמה או לא *) ומקו העשרה תיקו: כתיב אותיהם אל היכל ה' ופניהם קדמה • מפרשין עצמן ומתרגין כלפי מעלה כו' • ועכשיו אנו אומרים אנו ליה מדרים ולו עינינו פיחלות: מתני' אין פותחין במקדש ואין מוסיפין על ג' ש"א תקיעות במקדש לא יפחות משבע ולא יוסיף על שש עשרה כו' ירושלמי תרגום רב יהודה אמר לא יפחות משבע ואין מוסיפין על ט"ו ובמאי פליגי ומפרישנא ר' יהודה חשיב תקיעה ותרועה ותקיעה אחת הן קשבר שלשתן אחת נמצאו כששוגין בששוגין כ"א הן לרבי יהודה שבע והם"ח הן פ"ו ומפרש פעם י"ח ובשמונה עד ס"ם [דר"י] קדושי שלשתן כאחת וס"ם דתנא דידן דקא חשיב תקיעה אחת ותרועה אחת ותקיעה אחת לכל אחת בבני עצמה וחשיב לתקיעתא בבל יום כ"א ובע"ש בתוך התוב ס"ח ופשוטין דברי כל אחד מהן ואין צריכין פירושא אבל הא דאמר רב כהנא אין בין תקיעה

ג) נרמב"ם ד"ל דמתני' מפקפ ומקי מעמדה לו דלמת דמיות פעמים ומקי מחמקפ כו' .

ולף כוה ליה למיכתב בע"ל ומיהות סהיכל כדכתיב בריעת דקרע וסהם פתח מהכן :

רבי יהודה סבר תקיעה ותרועה תקיעה אחת היא • מכאן רמזו לפירוש הקונטרס לפרק במה מדליקין (שבת דף לה: ושם) גבי שם תקיעות בע"ש שכולן בסדר תקיעה ותרועה ותקיעה והא דקתני התם התחיל לתקוע תקיעה שניה תקיעה לאו דוקא דתרועה היא דהא קתני מתניתין שלש להבטיל את העם ממלאכתן וי' יהודה לית ליה תשיב לה תקיעה ולא קתני ולא כלום אלא ודאי לרבי יהודה להבטיל את העם מן המלאכה היא שהוא גדול בין זו לזו כדאמר בסוף במה מדליקין (ג"ו שם) :

אחספא ונשדיה בתהומא ומנח ליכא דקאמר ליה מידי, אמר דוד: כל דידע למימר ואינו אומר יתנק בגרונו, נשא אחיתופל ק"ו בעצמו: "ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים, לעשות שלום לכל העולם כולו על אחת כמה וכמה אמר ליה שרי, כתב שם אחספא ושרי לתהומא ונחית תהומא שיתסר אלפי גרמידי כי חוי דנחית טובא - אמר: כמה דמידלי מפי מירמב עלמא אמר חמש עשרה מעלות, ואסקיה חמיסר אלפי גרמידי ואוקמיה באלפי גרמידי. אמר עולא ש"מ סומבא דארעא אלפי גרמידי, והא חזינן דכרינן פורתא "ונפקי מיא? אמר רב משרשיא התם מסולמא דפרת:

ועמדו כהנים בשער העליון שיורד כו': בעי ר' ירמיה: למעלה עשירית דנחית חמשה ולא אשרה או דלמא דנחית עשרה ולא אי חמשה תיקו. *תנו רבנן ממשמע שנאמר °ופניהם קדמה אינו יודע שאחוריהם אל היכל ה' אלא מה תלמוד לומר °אחוריהם אל היכל ה' "מלמד שהיו פורעין עצמן ומתריזין כלפי מטה: אנו ליה וליה עינינו כו': איני *והאמר רבי זירא *כל האומר שמע שמע כאילו אמר מודים מודים! אלא הבי אמרי המה משתחוים קדמה ואנו ליה (ה) (אנחנו מודים) ועינינו ליה מיחלות: מתני' *אין פותחין מעשרים ואחת תקיעות במקדש ואין מוסיפין על ארבעים ושמנה. בכל יום היו שם עשרים ואחת תקיעות במקדש: שלש לפתיחת שערים ותשע לתחילת של שחר ותשע לתחילת של בין הערבים, ובמוספין היו מוסיפין עוד תשע, יבערב שבת היו מוסיפין שש: *שלש להבטיל את העם ממלאכה ושלש להבדיל בין קדש לחול ערב שבת שבתוך החג היו שם ארבעים ושמנה שלש לפתיחת שערים שלש לשער העליון ושלש לשער התרתין ושלש למילוי המים ושלש על גבי מזבח תשע לתחילת של שחר ותשע לתחילת של בין הערבים ותשע למוספין שלש להבטיל את העם מן המלאכה ושלש להבדיל בין קודש לחול: גמ' *מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא ר"י אומר הפותח לא יפתוח משבע והמוסיף לא יוסיף על שש עשרה במאי קא מיפלגי ר"י סבר תקיעה תרועה תקיעה אתה היא ורבנן סברי תקיעה לתוד ותרועה לתוד ורבי יהודה אמר קרא °ותקעתם תרועה "(*וכתיב תרועה יתקעו הא כיצד תקיעה ותרועה אתה היא) ורבנן הדוא לפשוטה לפניה ולאחריה הוא דאתא (ור' יהודה לפניה ולאחריה מנליה נפקא ליה משנית) ורבנן כמאי מעמיתיה דכתיב °יבהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו" ואי ס"ד תקיעה תרועה אתה היא אמר רחמנא פלגא דמצוה עביד ופלגא לא עביד! ור' יהודה ההוא לסימנא בעלמא הוא דאתא ורבנן סימנא הוא ורחמנא שויה מצוה, במאן אולא הא דאמר *רב כהנא "אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום" כמאן כרבי יהודה (אי רבי יהודה) פשיטא מהו

[שבת קטו. מכות יא. נדרים סו: מוליז קמא.]

[שבת קטו. מכות יא. נדרים סו: מוליז קמא.]

יומא מז. קדושין עב:

ברכות נב: מגילה כה.

[מכילין י.]

שבת קיד:

[מכילין י.]

[מכילין י. סוטה מב: ע"ש]

רש"י מ"ו וס"ע אלמא תרועה ותקיעה אחת היא ור"ל ר"ש

[מכילין י.]

ר"ע מ"ו

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ואנו ליה מתחוים ועיניו :

(ב) רש"י ד"ה מתחילה וכו' שהיו עומדים פתח היכל ה' כעבדים ומתחה לים לחזוייהם על היכל ה' וגו'

נוסח א

1. מספר תקיעות (ורגיעות) טעין גיאון

2. מתי ר' יהודה ורבנן

מהו דתימא אפילו כרבנן ולאפוקי מדרבי יוחנן דאמר *שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא קמ"ל ואימא הכי נמי אם כן מאי ולא כלום: ע"ש שבתוך החג בו': ואילו למעלה עשירית לא קתני,מתניתין מני? רבי אליעזר בן יעקב היא דתניא שלש למעלה עשירית ר' אליעזר בן יעקב אומר *שלש על גבי המזבח האומר למעלה עשירית אינו אומר ע"ג המזבח והאומר ע"ג המזבח אינו אומר למעלה עשירית מ"ט דר' אליעזר בן יעקב? כיון דתקע לפתיחת שערים,למעלה עשירית למה לי? דתקע,האי לאו שער הוא, הלכך ע"ג המזבח עדיף ורבנן סברי כיון דתקע למילוי המים, ע"ג המזבח למה לי, הלכך למעלה העשירית עדיף כי אתא [ר'] אמא בר חנינא מדרומא אייתי מתניתא בידיה ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצוצרות" שאין ת"ל "יתקעו" שכבר נאמר "ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם" ומה ת"ל "יתקעו" הכל לפי המוספין תוקעין הוא תני לה והוא אמר לה לומר שתוקעין על כל מוסף ומוסף תנן [ע"ש שבתוך החג היו שם מ"ח] ואם איתא ליתני "שבת שבתוך החג משכחת לה חמשין וחד" אי זידא לפי שאין תוקעין לפתיחת שערים בשבת אמר *רבא מאן הא דלא חש לקימחא חדא "דבכל יום" תנן ועוד אי נמי כהדדי" נינהו ליתני "שבת שבתוך החג היו שם ארבעים ושמונה" דשמעת מינה תרתי: שמעת מינה דרבי אליעזר בן יעקב ושמעת מינה דר' אחא בר חנינא אלא אמר *רבא לפי שאין תוקעין למילוי מים בשבת דבצרי טובא נמי "ר"ה שחל להיות בשבת" דהא איכא תלתא מוספין: מוסף דר"ה מוסף דר"ח מוסף דשבת? ע"ש שבתוך החג איצטריך ליה לאשמעינן כדרבי אליעזר בן יעקב, אלו מי קאמר 'ליתני הא ולא ליתני הא, ליתני הא וליתני הא? *חנא ושייר מאי שייר דהאי שייר? שייר "ערב הפסח

מהו דתימא אפילו כרבנן ולאפוקי מדרבי יוחנן–דאמר *שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא קמ"ל ואימא הכי נמי אם כן מאי ולא כלום: ע"ש שבתוך החג בו': ואילו למעלה עשירית לא קתני,מתניתין מני? רבי אליעזר בן יעקב היא דתניא שלש למעלה עשירית ר' אליעזר בן יעקב אומר *שלש על גבי המזבח האומר למעלה עשירית אינו אומר ע"ג המזבח והאומר ע"ג המזבח אינו אומר למעלה עשירית מ"ט דר' אליעזר בן יעקב? כיון דתקע לפתיחת שערים,למעלה עשירית למה לי? דתקע,האי לאו שער הוא, הלכך ע"ג המזבח עדיף ורבנן סברי כיון דתקע למילוי המים, ע"ג המזבח למה לי, הלכך למעלה העשירית עדיף כי אתא [ר'] אמא בר חנינא מדרומא אייתי מתניתא בידיה "ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצוצרות" שאין ת"ל "יתקעו" שכבר נאמר "ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם" ומה ת"ל "יתקעו" הכל לפי המוספין תוקעין הוא תני לה והוא אמר לה לומר שתוקעין על כל מוסף ומוסף תנן [ע"ש שבתוך החג היו שם מ"ח] ואם איתא ליתני "שבת שבתוך החג משכחת לה חמשין וחד" אי זידא לפי שאין תוקעין לפתיחת שערים בשבת אמר *רבא מאן הא דלא חש לקימחא חדא "דבכל יום" תנן ועוד אי נמי כהדדי" נינהו ליתני "שבת שבתוך החג היו שם ארבעים ושמונה" דשמעת מינה תרתי: שמעת מינה דרבי אליעזר בן יעקב ושמעת מינה דר' אחא בר חנינא אלא אמר *רבא לפי שאין תוקעין למילוי מים בשבת דבצרי טובא נמי "ר"ה שחל להיות בשבת" דהא איכא תלתא מוספין: מוסף דר"ה מוסף דר"ח מוסף דשבת? ע"ש שבתוך החג איצטריך ליה לאשמעינן כדרבי אליעזר בן יעקב, אלו מי קאמר 'ליתני הא ולא ליתני הא, ליתני הא וליתני הא? *חנא ושייר מאי שייר דהאי שייר? שייר "ערב הפסח

אי

ההלל שלש תקיעות כדתנן נגעלו ללחות העזרה ותקעו וכרישו ותקעו וכן בכל פרק ופרק נמלא להלל אחד תשע תקיעות וכן לכל כת וכת ואין לך כת שלא היתה גומרת הלל אחד לרבנן נמלא לשלשה כתות שלשה הללות וכבן כ"ו תקיעות לפילו כשלא היו שותות לח ההלל כלל וכשהיו שותות נפיקי תקיעות טובא שלא כדי לפסוקי ליה קאמר דשייר והא דתנן אין מוסיפין על מ"ח הוה ליה למימני דמוסיפין כגון היכא דשותא לח ההלל אבל בלאו הכי פרכינן עלה מערב הפסח אחל להיות בשבת דנפיקי לרבי יהודה ולרבנן ומאי כיון דליתיה בכל שנה לא קא חשיב ומה שפיכת בקונטרס שהכת קורלה לח הלל לא היתה הכת קורלה שלא כלוים קורלים וכן היתה בתוספתא דפסחים לוים היו עומדים על דוכן ואומרים לח ההלל בשיר לח גמרו שנו ולח שנו גמרו שלא כלוים מיומים ל"י יהודה מיומים על כת לוים לא הגיעה לומר להבבי כלומר לא הגיעו לוים לומר להבבי בשחיטת פסחיהן:

מי

ערב

מהלל דתימא אפילו כרבנן ולאפוקי מדרבי יוחנן–דאמר *שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא קמ"ל ואימא הכי נמי אם כן מאי ולא כלום: ע"ש שבתוך החג בו': ואילו למעלה עשירית לא קתני,מתניתין מני? רבי אליעזר בן יעקב היא דתניא שלש למעלה עשירית ר' אליעזר בן יעקב אומר *שלש על גבי המזבח האומר למעלה עשירית אינו אומר ע"ג המזבח והאומר ע"ג המזבח אינו אומר למעלה עשירית מ"ט דר' אליעזר בן יעקב? כיון דתקע לפתיחת שערים,למעלה עשירית למה לי? דתקע,האי לאו שער הוא, הלכך ע"ג המזבח עדיף ורבנן סברי כיון דתקע למילוי המים, ע"ג המזבח למה לי, הלכך למעלה העשירית עדיף כי אתא [ר'] אמא בר חנינא מדרומא אייתי מתניתא בידיה "ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצוצרות" שאין ת"ל "יתקעו" שכבר נאמר "ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם" ומה ת"ל "יתקעו" הכל לפי המוספין תוקעין הוא תני לה והוא אמר לה לומר שתוקעין על כל מוסף ומוסף תנן [ע"ש שבתוך החג היו שם מ"ח] ואם איתא ליתני "שבת שבתוך החג משכחת לה חמשין וחד" אי זידא לפי שאין תוקעין לפתיחת שערים בשבת אמר *רבא מאן הא דלא חש לקימחא חדא "דבכל יום" תנן ועוד אי נמי כהדדי" נינהו ליתני "שבת שבתוך החג היו שם ארבעים ושמונה" דשמעת מינה תרתי: שמעת מינה דרבי אליעזר בן יעקב ושמעת מינה דר' אחא בר חנינא אלא אמר *רבא לפי שאין תוקעין למילוי מים בשבת דבצרי טובא נמי "ר"ה שחל להיות בשבת" דהא איכא תלתא מוספין: מוסף דר"ה מוסף דר"ח מוסף דשבת? ע"ש שבתוך החג איצטריך ליה לאשמעינן כדרבי אליעזר בן יעקב, אלו מי קאמר 'ליתני הא ולא ליתני הא, ליתני הא וליתני הא? *חנא ושייר מאי שייר דהאי שייר? שייר "ערב הפסח

אי

ההלל שלש תקיעות כדתנן נגעלו ללחות העזרה ותקעו וכרישו ותקעו וכן בכל פרק ופרק נמלא להלל אחד תשע תקיעות וכן לכל כת וכת ואין לך כת שלא היתה גומרת הלל אחד לרבנן נמלא לשלשה כתות שלשה הללות וכבן כ"ו תקיעות לפילו כשלא היו שותות לח ההלל כלל וכשהיו שותות נפיקי תקיעות טובא שלא כדי לפסוקי ליה קאמר דשייר והא דתנן אין מוסיפין על מ"ח הוה ליה למימני דמוסיפין כגון היכא דשותא לח ההלל אבל בלאו הכי פרכינן עלה מערב הפסח אחל להיות בשבת דנפיקי לרבי יהודה ולרבנן ומאי כיון דליתיה בכל שנה לא קא חשיב ומה שפיכת בקונטרס שהכת קורלה לח הלל לא היתה הכת קורלה שלא כלוים קורלים וכן היתה בתוספתא דפסחים לוים היו עומדים על דוכן ואומרים לח ההלל בשיר לח גמרו שנו ולח שנו גמרו שלא כלוים מיומים ל"י יהודה מיומים על כת לוים לא הגיעה לומר להבבי כלומר לא הגיעו לוים לומר להבבי בשחיטת פסחיהן:

מי

ערב

רבינו חננאל

תקיעה לתרועה ולתקיעה ולא כלום צריכא פירושא לאוקמא כרבי יהודה ואילו לא ולא כלום הוה אמרינן לאפוקי מדרבי יוחנן דאמר שמע מ' תקיעות במ' שעות יצא בא רב כהנא לומר שאם ריחק הרבה ביניהם לא יצא לפיכך פירש ולא כלום לתודיע דהכי סבירא ליה דכולהי חדא חשיבן כר' יהודה: מתני' ע"ש שבתוך החג היו כו'. ואמרי' מתני' ר' אליעזר בן יעקב היא מדלא תעלה העשירית, דתניא] ר"א בן יעקב אומר ג' לגבי מזבח כו מ' תשעירית אינו מצריך כלום לגבי מזבח והמצריך ג' לגבי מזבח והוא רבי אליעזר בן יעקב אינו מצריך כלום למעלה העשירית. כי אתא רב אחא בר חנינא מדרומא אתא ואייתי מתניתא בידיה דתקיני בה הכל לפי המוספין [תוקעין]. ופירשה הוא בעצמו שתוקעין על כל מוסף ומוסף [תשע תקיעות] בפני עצמן ומקשינן עלה ותא דשבת שבתוך החג דאיכא מוסף דהג ומוסף דשבת ואע"ג מדלית ליה מ"ח ג' לתפעיל העם מן המלאכה כו'[ג'] להבדיל בין קדש לחל שאין תוקעין בהן בשבת ונשתיירו מ"ב ופ'. למוסף של שבת הרי נ"א ליתני בפתני' שבת שבתוך החג היו שם נ"א תקיעות ופריק ר' זירא אין תוקעין על פתיחת שערים. בשבת הרי פ' פ' ג' לתבעיל ג' להבדיל ג' לתפעיל ג' לפתיחת שערים אשיק הללו ושיל פ' של מוסף של שבת הוו מ"ב ופ'. ובא רבא ואמר מאן הוי דלא חייש לקחזיה שלא שימש כל צרכו ולא ידע שמעתא ז' ואחי לפרוקין לן לא חזי דתניא בכל יום תגן ואפי' בשבת. ועוד מוף מוף כי מדלית ג' להבדיל את העם ג' שערים ושילת פ' למוסף של שבת ושיין לה מ"ח ואי איתא לידך אחא בר חנינא ליתני (ע"ש) [שבת] שבתוך החג היו שם מ"ח ואשמעינן מתני' ר"א בן יעקב ואשמעינן נמי דר' אחא בר חנינא. ונרדוף דברי רבי זירא ופירק רבא אליבא דרבי אחא ואמר לפי שאין תוקעין על מילוי המים בשבת. פ' שאין מילוי המים בשבת. דתנן כמעשהו בחול כו'. אלא שהיה מפלא מע"ש חבית של זהב שאינה מקדשת מן השילוח בשבת ואין שם תקיעה על מילוי המים ולא על שער [העליון] ולא על שער התחתון כו'. ושית אתריני להבבי ולהבדיל בין קדש לחל וכיון דמדלית הני מ"ע נשתיירו כ"א דבכל יום ג' דלבעי פוכה. ופ' למוספי שבת יום' למוספי הרי מ"ב ובצרי לתי פוכא

נוסח (עז נה.) אי תיקעינן עד כל מוסף ומוסף

(א) גי' הגר"א נה. ◇ סי' ונ"ל ע"ש ראיה ואיתא עד כל מוסף ומוסף

לפיכך לא תני [שבת] שבתוך החג דהוה לא משתכחה בה מ"ח. ומקשינן תוב וליתני ר"ה שחל שבת ושל ר"ה דאינן כ"ז תקיעות. ג' לפתיחת שערים ופ' למוסף של בין הערבים מ"ח ואי איתא לידך אחא ליתני ר"ה שחל בשבת הוו שם מ"ח. ותפרקין איצטריך ליה למיתני ע"ש שבתוך החג לאשמעי' ג' לגבי מזבח ומתניתין ר' אלימור בן יעקב היא. ולית ר"ה שחל להיות בשבת לאשמעי' הא דר' אחא בר חנינא. ודהיינו אין הכי נמי מיהו תנא הדא ושייר אתריתי. מאי שייר דהאי שייר שייר ערב הפסח נמי איתא ביה מ"ח תקיעות כ"א ושדיין לא נשלמה שחיטת פסחים של כל כת משלשין את הלל נמצאו שתוקעין על כל כת פ' תקיעות הנ' כתות כ"ג תקיעות הנה מ"ח תקיעות בערב הפסח ושייר ולא שנאוה במשנתנו וכשם ששייר

אי משום ערב הפסח לאו שיורא הוא דהא מני רבי יהודה היא *דאמר מימיהם של כת שלישית לא הגיעה לומר °אהבתי כי ישמע ה'" מפני שהיו עמה מעטין (*הא אוקימנא) דלא כר' יהודה, ודלמא האי תנא סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא? אלא מאי שייר דהאי שייר—שייר ערב הפסח שחל להיות בערב שבת אפילו שית ועייל שית: (ואין מוסיפין על מ"ח: ולא, והא איכא ערב הפסח שחל להיות בשבת דאי לרבי יהודה חמשין וחדא אי לרבנן חמשין ושבע, כי קתני, מידי דאיתיה בכל שנה ערב הפסח שחל להיות בשבת דליתיה בכל שנה ושנה לא קתני, אמר ע"ש שבתך החג מי איתיה בכל שנה-זימנין דלא משכחת ליה והיכי דמי כגון שחל יום טוב ראשון בערב שבת? כי מקלעין יום טוב ראשון בערב שבת מדחי דחינן ליה מאי טעמא כיון דאיקלע יו"ט הראשון של חג להיות בע"ש יהו"כ אימת הוי-בחד בשבתא הלכך דחינן ליה, ומי דחינן ליה והא תנן *חלבי שבת קריבין ביוה"כ ואמר רבי זירא כי הוינן בי רב בבבל הוה אמרי הא דתניא *יום הכפורים שחל להיות ערב שבת לא היו תוקעין ובמוצאי שבת לא היו מבדילין דברי הכל היא, כי סליקית להתם אשכחתיה לרבי יהודה בריה דר' שמעון בן פזי דיתיב וקאמר-ר"ע היא? לא קשיא הא רבנן הא אחרים היא דתניא *אחרים אומרים אין בין עצרת ואין בין ראש השנה לראש השנה אלא ארבעה ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת חמשה ימים לראש השנה של ראש חדש שחל להיות בשבת שיר חדש? אמר רב ספרא מאי "דוחה" דוחה לקדם, ואמאי תדיר ושאינו תדיר קודם? אמר ר' יוחנן לידע שהוקבע ראש חדש בזמנו, והאי היכירא עבדינן הא היכירא אחריתא עבדינן (*דתניא) *הלבי תמיד של שחר ניתנין מחצי כבש ולמטה *במזרח ושל מוספין ניתנין מחצי כבש ולמטה *במערב ושל ראש חדש ניתנין תחת כרכוב המזבח ולמטה ואמר במולאי שבת: ואמר ר' זירא. התם כתלו קטרים: כי הוינן בבבל הוה אמרי הא דתניא יוה"כ שחל להיות בע"ש לא היו מבדילין. ולהבדיל מעשה היום הכפורים נמי לתו מלאכה עביד: ובמולאי שבת. ומה הל יוה"כ להיות במולאי שבת: לא היו מבדילין. על הכוס בין קודש לקודש כדרך שמבדילין מבשת ליו"ט דהתם הוה שהיולא תמור והכא הכא קבל כלן הכא תמיד כיולא לעולם כל ליסור מלאכה והוה אמרינן דברי הכל היה בין לרבי שמעון בין לר"ע דפליגי נבי מלבי שבת קריבין ביוה"כ מיתוקמא: כי סליקית להתם אשכחתיה לרבי יהודה בריה דר' שמעון בן פזי דיתיב וקאמר ר"ע היא. התם מפרש למילתיה מיהו שמעינן מי מבריימה דחל יוה"כ במולאי שבת: הא רבנן הא אחרים. מתני'-לבנן דפליגי אדאחרים ואמרי מעברין אהדש לעולם כל שבת לא מקלע ר"ח בע"ש ואתי יוה"כ אחר השבת ודחינן ליה וכן הבי נמי מסתברא בין מלפניה בין מלאחריה: ירושלמי, בפ' מגילה בתחילה ליה כאן הל להיות בשני בשבת ולא הל להיות בשבת דאי הל בשני הל צומא רבא בחד בשבתא ואי בחד בשבתא צומא רבא בעיוכתא הלכך לא מקלע יו"ם ראשון בע"ש לעולם. ומקשינן אני דלא הייל יוה"כ בשבת לעולם. ותנן בסוכה שבת פרק אלו קשרים חלבי שבת קריבין ביוה"כ. ואי"ר זירא כי הוינן בבבל הוה אמרינן הא דתנן יוה"כ שחל להיות בע"ש לא היו מבדילין ובמ"ש לא היו מבדילין דברי הכל היא אלמא חייל יוה"כ בשבת לעולם. ותנן בסוכה שבת פרק אלו קשרים חלבי שבת קריבין ביוה"כ. ואי"ר זירא כי הוינן בבבל הוה אמרינן הא דתנן יוה"כ שחל להיות בע"ש לא היו מבדילין ובמ"ש לא היו מבדילין דברי הכל היא אלמא

ואמר

בנון שחל יו"ט הראשון של חג להיות בערב שבת. דתין מקיעות של שמחה בית המוקדש דומיא יו"ט של ע"ש שהתקיעות של בעלה ממלכות דומיא יו"ט דכתיב בסוף פ"ק דמולין (דף כו:) והכעס פי' בריש פירקין:

אלא ר' ימיס בלבד. דקסבר אין מעברין את החדש לעולם ומולה הולכיס לפי המולדות ובפרק ב' דערכין (דף ט: ושם) פריך לתיכא יומא דשפי לתלת סנין ואיכא יומא דמלקיס לתלתין סנין לפי שים עליין שמוסה שעות ותקע"ו חלקיס ושולות השעות יום אחד לסוף שלש שנים והחלקיס שולין ליום לסוף שלשים שנה ומשני כיון דליתא בכולי שני לא קתניב:

ואמאי תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם. בלח רב ספרא יכול להקשות כן:

דתניא תבדי תמיד ניתנין מחלי ככש ולמטה ושל מוספין ניתנין מחלי ככש ולמטה במזרח ושל ראש חדש ניתנין על כרכוב המזבח ולמטה. והיה שנים כן בסוף מסכת שקלים (פ"ח מ"ח) ונירסת הספרים שלפנינו גרוסה:

תיקון

יח א מיי' פ"ח מהל' שבת הלכה כא סמג לאוין סה:

יט ב סמג עשין מג:

כ ג מיי' פ"ו מהלכות תמידין הלכה י:

כא ד מיי' שם הל' ג:

רבינו חננאל

זו לך שייר ר"ח שחל להיות בשבת ואמרינן לא יכלת למימר הכי דאיתלך למימר משנתנו ר' יהודה היא דאמר מימיה של כת שלישית לא הגיעה לאהבתי כי ישמע ה' מפני שעמה מעטין ואין לתן פסחים הרבה כדי שיתעכבו בהן ולא משכחת בע"ש לרבי יהודה אלא מ"ב תקיעות הלכך לאו שיורא הוא ואמרינן והא אמרת מתני' דלא כר' יהודה דמתניתין קתני מ"ח ור' יהודה תני מ"ו ופרקינן האי תנא סבר לה כוותיה בערב הפסח שאין שם אלא שתים ום' תקיעות ופליג עליה בחדא בתקיעות דחשיב כל תלתא חד' הלכך שיורא דערב הפסח לאו שיורא הוא. ואקשינן והא איכא ערב הפסח שחל להיות בערב שבת דמשכחת אפילו לרבי יהודה מ"ח תקיעות כיצד כ"א שבכל יום ויום לבת ראשונה ויום לבת שניה וכו' לשלישית הרי כאן מ"ב ג' לתוספל ג' לתבדיל ג' בין קדש לחל אלא שיויריה הא נמי ל"ח שחל בשבת שיויריה ואהדרינן לאקשויי אהא דתנן ואין מוסיפין על מ"ח ולאו תחא איכא ערב הפסח שחל בשבת דאית לתן כ"א תקיעות שבכל יום וי"ח לב' כתות וג' לשלישית הרי מ"ב וש' לתוספי שבת הרי נ"א אליביה דרבי יהודה ולרבנן דמוסיפין ששה לבת השלישית הרי נ"ן תקיעות. ופרקינן כיון דליתא בכל שנה לא שכיחא בכל השנה *) דומנין דמקלע יו"ם ראשון בע"ש ואין תוקפין למילתי הכתם ביו"ם ולא משכחת לה מ"ח תקיעות בע"ש ופרקינן כי מקלע ר"ח בע"ש אתי יוה"כ אחר השבת דחדינן ליה וכן הבי נמי כי מקלע ברביעי אתי יוה"כ בע"ש. ודחינן לתו דלא למקלע יוה"כ בסדר בשבת בין מלפניה בין מלאחריה: ירושלמי, בפ' מגילה בתחילה ליה כאן הל להיות בשני בשבת ולא הל להיות בשבת דאי הל בשני הל צומא רבא בחד בשבתא ואי בחד בשבתא צומא רבא בעיוכתא הלכך לא מקלע יו"ם ראשון בע"ש לעולם. ומקשינן אני דלא הייל יוה"כ בסדר בשבת ובשבת לעולם. ותנן בסוכה שבת פרק אלו קשרים חלבי שבת קריבין ביוה"כ. ואי"ר זירא כי הוינן בבבל הוה אמרינן הא דתנן יוה"כ שחל להיות בע"ש לא היו מבדילין ובמ"ש לא היו מבדילין דברי הכל היא אלמא

---

*) נרסה דחסר כדברי רבינו ופ"ל פ"ט שבסוף כתב נמי מי שיחל כבל שנה דומנין.

פסחים סד.

וחא אמרת לישנא דלא כרבי יהודה

סוכה קג. [יומא סו.]

[סוכה קיז.]

[תוספתא ערכין פ"ב] שבת פה: ר"ה יב: [ובף כ.] ערכין ט.

שקלים פ"א פ"ה פ"ז במורה ופ"ט במורה וכ"ה כתובים

הגהות הב"ח

(ל) תוס' ד"ה אי משום ובפי' אלא שיורא הוא ומיהו נסתפק ניחא:

ומ"ר יוחנן. לכך סודרין תורן למעלה מעזר לכריס להרחות שהן תקונין והלודיע שהוקבע החדש בזמנו: יכול כשם שתוקעין. על מוסף של ר"ח בפני עצמו כשחל בחול ועל מוסף שבת בפני עצמו כשהיה לבדה: כך תוקעין על כל מוסף ומוסף. כשחלו להיות יחד: ק"ל וברחמי תדשיכם. גבי תקיעות תורה אור כתיב וביום שמחתכם ובמועדיכם וברחמי תדשיכם ותקעתם וגו': הוקבעו כל המדשים כולן. לענין תקיעות שתקיעותיהן שוות: שני לחמים. ר"ח ור"ה וקרייה רחמנא תדשכם מכר כתיב לענין תקיעות: בחדשו של מועד. דכתיב: מה היו לחמיים. כשיר המוספין: ברחשון. ביום הראשון דתוש"מ: לחמרים הבו לה' וגו'. כל המזמור על שם שהיום תחלת שממת בית המוקדש להייט כבוד ועז וכחותו מזמור "קול ה' על המים" על שם ניסוך המים: ולבסוף אתר כן. וכל המזמור דכרי כבוחין הן לנתספים לעזרה למעלת התג ומשמיט שממת התג ומוכיחים מה לך לבא לביתי זה עם שאר עמי אם ליך חוזר בתשובה וכחותו מזמור כתיב זבח ולחלים תודה ושלם לענין נדרין על שחג הסוכות זמן כל שאחר הוא לשלם רגלים כשהרן וסוף המזמור זובח תודה יכבדנני ושם דרך שראלו וגו': מי יקום לי עם מרעים. וביו בוערים במזמור אחד שם וביו [סנהדרין ז:] בוערים מוקדם ומי יקום לי מלמור ושם מקדימין את המאוחר ודרשה בעיני מפני שפרשת "מי יקום לי" מדברת על לרחון שהיו מקובדין בבית שני שחת מלכי פרס ומלכי יון ומלכי רומי ואף על פי כן אינן נמנעים מלשמות שמחת מלכם ומתפללים "מי יקום לנו להצילנו מן המרעים החלה לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי שם למרתי מעה רגלי וגו' שרעפי בקרבי תמומיך ישעשעו כלומר אף לפי לרחוקו אין לנו ממנין מלבד להשתעשע בתמומיך וכו' עד סוף המזמור ולמחר ביום בוערים שם מפני שעכשיו זמן מתנות עניים שהוא זמן לסוף זמן לקט שכחה ופאה ומעכר עני וכשמניעין ימים החלרונים לפרוש ולשוב לבתיהם קורין לפניהם להוכיחם שיעשרו כראוי ותש"פ שהמעשרות בגמה ולא יאמרו מי רוחנו ומי יודענו לכך אומר ביו בוערים שם שהומרים בלבם מי יגיד מעשיו הטוב אין הלא יאמר שם יוצר נין הלא יביו היוצר גוים הלא יוכיח וגו' עד מי יקום לי: הסירותי מסבל שכמו. דכרי הנמומין הן שם תזכו בגרה קלחה ואחלוק לעבך בשחר רעם לבחך על מי מריבה כו' על המים שבירותיו עליהם כתב לפי מה שאני בוחרך לפסוק לך על שם שמפללין על הגשמים ולריכים לשם וכתיב בזמזור זה אלהי המעלך מלרן מלרים הרחב פיך ואמלאהו שאחלה לכם ברכה וסוף המזמור ויאכילהו מחלב חטה וגו': יעמדו כל מוסדי ארץ. במזמור אלהים נגד בעבדת אל ואומרים כל המזמור על שם שכתוב בו עני וקם אלהיקו אל מעשרות שכך הוא אלהים בחולין לדק. מעלך וחן לו בפרק הזרוע (דף קלד.) לף ידעו ולף יביו ומי שחיט טוחן לבו להכין לכך בחשבה יהללו זו מיחה כדחנן (חגה פ"ה מ"ם) בחרבעה פרקים הדבר מתרבה כו' בחולאי החג שבכל שנה מפני גזל מחטת עניים וגורם קללה לעולם ורעבון שיעמדו כל אחסני ארן. ואם חל שבת באחד מהן. ידחו שיר המועד מלפני שיר שבת: ימעמו ידחה. שהוא שיר שהיה לוחרין וגדחה מפני שחמרו בחחד בשבת שיר שהיה לוחר לומר בחמול אחין מדלגין סדר השיר ובפני שיר של חחד בשבת נמנו החחרון נדחה: הומבב"ו. סימן סדר הפרשיות הוא ומחליף להקדים שחירותי לעשו בוערים בשם: וסימנך. שלח חטחה ליחה סימן של רב ספרא: חמבחה דספרי. גדולי תנאים ונשיא רגילים להלך במבוי של מלמדי תינוקות שהתינוקות ותוחיהם מעויין אלנלס לף כאן מי שמנו ספרא היה סימנו הומבב"ו שהומה לחיבה: תיובתא דר' אחא. דאמר תוקעין על כל מוסף דלמא דאמר לכל אחד בשבת אירו וכשה קחני "יעמדו ידחה" אלמא לף אמרו בשבת של חול המועד אלא שיר של אחד בשבת נמנו החחרון נדחה: הומבב"ו. סימן סדר הפרשיות הוא ומחליף להקדים שחירותי לעשו בוערים בשם: וסימנך. שלח חטחה ליחה סימן של רב ספרא: חמבחה דספרי. גדולי תנאים ונשיא רגילים להלך במבוי של מלמדי תינוקות שהתינוקות ותוחיהם מעויין אלנלס לף כאן מי שמנו ספרא היה סימנו הומבב"ו שהומה לחיבה: תיובתא דר' אחא. דאמר תוקעין על כל מוסף דלמא דאמר לכל אחד בשבת אירו וכשה קחני "יעמדו ידחה" אלמא לף אמרו בשבת של חול המועד אלא שיר של אחד בשבת נמנו החחרון נדחה: ומחני' אתקין אמימר בנהרדעא דלולי דלחי בשבת.

כה א מיי' פ"ג מהל' תמידין ומוספין הלכה יב:

כו ב מיי' שם הל' יג:

כז ג מיי' פ"ד מהלכות כלי המקדש הלכה ד סמג עשין קנב:

כח ד מיי' שם הלכה ה ופ"ד מהל' תמידין הלכה יב:

כט ה ו מיי' פ"ד מהל' כלי המקדש הלכה ה:

נוסח ראשון

חלוקת המשמרות בקרבנות היחיד

ובחילוק לחם הפנים • וזוקק בחילוקו שוין לכל סילוקו וסילוקו והקטרת הבזיכין למסדר הקבוע דהכי תניא בתוספתא לחם הפנים עבודתו במסדר הקבוע ולחילוקו כל המשמרות והיינו טעמא משום דבגמרא מדקאין ליה חלק כחלק יחבלו מקמע לחילוקה רבים רחמנא ולא לעבודה ומוסף שבת לא מפרקא מקריבין מידי ושיירא והוי כמלא דמאר קרבנות לגבוי וכי קאמר בגמרא לחלוקי פר העלם דבר על גבוי ושעירי ע"ז הוה מני לחלוקי מוסף שבת דהדיא קתני בתוספתא שהוא למסדר הקבוע והא דמרכה לחם הפנים טפי דילחבו מסמע מידי דלחילה הוא עיקרו והיינו לחם הפנים שכבר נעשה מעותו מסכת שבועות שמלדונו על הסלען ואינו מתוסר מנחה לגלן לחלוק לחי מסוס הקטרת בזיכין להמיר לחם קלחיין ואין עבודה זו בגוף הלחם: עד

מתני' יו"ט הרלחנון של חג כו' • וכל המשמרות שוות לגרגל ומשם עשרה מהם מקריבין שם עשרה כהמות הללו: נשמיינו כו' • דכל המשמרות זוכות בכוזות הכלות ממחת הרגל וחין ממחר על לוחה שבת יכולה לעכב עליהן כדלמרינן תורה אור בגמרא: יום הרלחנון • שהיו שמונה משמרות ל"ד כבשים שבה משמרות מן המוסף היו מקריבין שני כבשים כל לחת מהן הרי שנים עשר כבשים: והשלר • שנים הלוחרות מקריבות לחת לחת: כשני • שנחמעט לחת מן הפרים וכשחיירו חשנה משמרות ל"ד כבשים: חמשה מהם מקריבים שנים שנים • הרי עשרה: והשלר • לרבעה הלוחרות מקריבות לחת לחת: כשלישי • שנחמעט עוד לחד מן הפרים וכשלרו עשרה משמרות ל"ד כבשים: לרבעה מקריבין שנים שנים • דהוו להו שמונה: והשלר לחד לחד • שנה כבשים לשנה משמרות: כשביעי כולן שוין • כל המשמרות המקריבות כבשים שוות שכל לחת מקרבת לחד שהרי לימה חלת שבעה פרים ולימה שנים ועשיר לחד לעשרה משמרות [תוספתא פ"ד] שנחיירו ל"ד כבשים לפיים לכרגלים • בשמיני מוזרים [ר"ל אלעזר] פר לחד ולחל לחד ושבעה כבשים הקריבים בשמיני חין קריבים כסדר קרבנות חבל שקרבו לפי סדר משמרות כדבעינן לפרושי במסקנת חלת כל המשמרות בחות ומפיסות עליהן כמו שמפיסין בשלר רגלים שחין קרבנותיהן מרוזין להקריבן לפי הסדר ולהשוות בהן כל המשמרות לף בשמיני כולן מפיסין והזוכה בפיים מקריבו וכסדר יומה (דף כב.) מפרש הילף מפיסין: לשרו מי שהיה מקריב למחר יום פרים לח היה מקריב למחר [תוספתא פ"ב] כבשים לח היה מקריב למחר [מנחות פה.] נפשך... ושרת" יכול אף בשאר ימות השנה כן? תלמוד לומר "מאחר שעריך" לא אמרתי אלא *בשעה שבל ישראל גבנסין בשער אחד: ובחילוק לחם הפנים כו': תנו רבנן [מנין שבל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים תלמוד

מתני' *יום טוב הראשון של חג היו שם י"ג[3] פרים אילים[2] שנים ושעיר אחד נשתיירו שם י"ד כבשים לשמונה משמרות ביום ראשון ששה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בשני חמשה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בשלישי ד' מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד ברביעי שלשה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בחמישי שנים שנים מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בששי אחד מקריב שנים והשאר אחד אחד בשביעי כולן שוין, בשמיני חזרו לפיים כברגלים. אמרו מי שהקריב פרים היום לא יקריב למחר אלא חזרין חלילה: **גמ'** נימא מתני' רבי היא ולא רבנן

דתניא פר הבא בשמיני בתחילה מפיסין עליו דברי רבי וחכמים אומרים אחת משתי משמרות דלא שלשו בפרים עושה אותו? אפילו תימא רבנן אמטו שתי משמרות לא אפסי בעי? כמאן אולא הא דתניא *כל המשמרות שוות ומשלשות חוץ משני משמרות ששונות ואין משלשות נימא רבי ולא רבנן? אפי' תימא רבנן מאי "לא שלשו"? בפרי החג, ומאי קמ"ל? הא קמ"ל מי שהקריב פרים היום לא יקריב למחר אלא חוזרין חלילה, א"ר (*אלעזר) הני שבעים פרים כנגד מי? כנגד שבעים אומות, פר יחידי למה? כנגד אומה יחודה, משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו עשו לי סעודה גדולה, ליום אחרון אמר לאוהבו עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך. א"ר יוחנן אוי להם לעובדי כוכבים שאבדו ואין יודעין מה שאבדו, בזמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר עליהן, ועכשיו מי מכפר עליהן? **מתני'** *בשלשה פרקים בשנה היו, כל משמרות שוות באימורי הרגלים ובחילוק לחם הפנים. בעצרת אומר לו "הילך מצה, הילך חמץ". משמר שומנו קבוע הוא מקריב תמידין נדרים ונדבות ושאר קרבנות צבור ומקריב את הכלי; **גמ'** אימורי הרגלים של גבוה נינהו? אמר רב חסדא מה שאמור ברגלים ת"ר מנין שכל המשמרות שוות באימורי הרגלים ת"ל "ובא בכל אות[ן] נפשו... ושרת" יכול אף בשאר ימות השנה כן? תלמוד לומר "מאחר שעריך" לא אמרתי אלא *בשעה שבל ישראל גבנסין בשער אחד: ובחילוק לחם הפנים כו': תנו רבנן [מנין שבל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים תלמוד

נוסח שני

חלוקת קרבנות ולחם הפנים בחג

רבינו חננאל

הרביעי והרביעי דהוא משמיר קורא וביום השני וביום השלישי • וכן מוכירין חרי עניני ובשביעי קורא ביום הששי וביום השביעי וכן בתפלה: **מתני'** יום [טוב] הראשון שהיו שם י"ג פרים כו' פי' בכל הרגלים בכל המשמרות של כהנים באות לחג (יהיה החלות) לחיות כולן מקריבין קרבנות של הגל וכשם שכולן מקריבין כך היו כולן חלוקין ביו"ט הראשון של חג חיו שם לי' בהמות י"ג פרים וב' אילים ושעיר אחד הרי ט"ו וי"ד כבשים הפרים והאילים והשעיר חלקן ט"ו משמר בהמה אחת נשארו י"ד כבשים לה' משמרות שש משמרות מקריבין ב' ב' כבשים [הרי י"ב כבשים] ושתי משמרות מקריבין א' א' יום שני חסרו הפרים י"ב פרים ואילים ב' ושעיר א' ט"ו בהמות לט"ו כבשים לט' משמרות מקריבין ב' ב' יהרי מקריבין א' א' יום ג' י"א פרים וב' אילים ושעיר י"ד בהמות ל"ד כבשים לה' משמרות ונשתיירו י"ד כבשים לה' משמרות ד' משמרות מקריבין ב' ב' ושתי משמרות מקריבין א' א' • וכן סדר כל יום עד שביעי ובשביעי כולן שוין כי ז' פרים לו' משמרות הב' אילים לב' משמרות ושעיר ל מ ש מ ר הרי י' ונשתיירו י"ד כבשים ל"ד כבשים ב' ב' כבש אחד בשמיני חזרו לפיים כרגלים • ופלג רבי ורבנן לענין פר הבא בח' דרבי סבר מפיסים עליו כל השמורות בכל הרגלים וחכמים סברי אין מפיסין עליו אלא ב' משמרות שלא שילשו בפרי חג והן מפיסין עליו בלבד לפי שפרי החג כולן הן ע' ותנן מי שהיה מקריב בפרים היום לא היה מקריב למחר אלא חזרין חלילה ללכך כשחולק את ע' פרים ל"ד משמרות נמצאו ביד כ"ב ב' פרים לכל משמר ו מ ש מ ר נשארו ב' משמרות בידם ב' ב' ואלו הן ב' שלא שילשו בפרים ומתני' לא אכרעא דאתיא נמי כרבנן והא דתניא כל המשמרות כולן שוות ומשלשות בשרים חוץ מב' משמרות ששונות ואינן משלשות איכא דאוקמא בפרי חג החשבונא בעלמא קמ"ל אבל בפר דשמיני משמרת אחת מהן תרתי דאמרן שקלא ביה ולא פליגא אדרבנן ואיכא למאן דאמר כרבי: **מתני'** בשלשה פרקים בשנה היו כל המשמרות שוין באימורי הרגלים ובחילוק לחם הפנים אלא באחת מן המשמרות כולן • ובעצרת נמי שתי הלחם לכ"ד משמרות היו מתחלקות ואפרי לראש המשמר הא לך מצה דהוא מן לחם הפנים והא לך חמץ דהוא משתי הלחם • פי' אימורי הרגלים האמור בקרבנות הרגלים כגון הפאה צבור וכיוצא בו דתנן בהו דנאכלין לזכרי כהונה לפנים מן הקלעים וכל תוכות הבאות מחמת הרגל ברגל אבל שלמת דבורה נינהו ודאמר רב חסדא מאי אימורי [הרגלים] מה שאמור ברגלים ותלמודא מבי יבא הלוי מאחד ונו' ושרת בשם ה' ונו' • בשעה שכולן נבנסים

כנ"ל מאורות

כנ"ל מאורות

כנ"ל מאורות

תלמוד לומר חלק כתלק · כתיב ההוא קרא לגופיה כתיב דלעיל מיניה כרגל : חלק לחכילה · שוה בכולן כחילוק עבודה לתרבי לעיל מובח בכל לוחם נפקו וברית · ומתי לחכילה · לילמדך לתלמודין · לילמדך דקרבנות · לקבועי תמידות וזה וזה : מהחם נפקא לכהן המקריב · מהחם נפקא לכהן המקריב · לחומה וגו' · מי שעובדה לוכלה וכיון לתרבי לעבודה פסיעה למיכל כמי שלכלי : חלת לחם הפנים · לילמדך לרבוי אחין בו שוה עבודה לחם שכבר נעשית עבודתו מכשת שבבית : יכול לא תהו מחומת הבחות אלא מחמת הרגל ברגל · יהו זוכין בעבודתן ויחלוקו : ת"ל לבד ממכרין · תון ממה שמכרו לכהם הורה אור

זה לזה : ומה מכרו לכהם זה לזה · דקתלמוד לומר °חלק כחלק יאכלו" כחלק עבודה כלומר שהיתו ביניהם שיהו מתחלקין כל אחד בשבתו קבוע : חלי בשבתי ואתה בשבתך · ונדרים ונדבות וקרבנות לבור לחיתהו בשאר ימות השנה ·והרי הן למשמר המתחל ליתנהו בכלל הרגל אלא יהו זוין בהן אלא למשמר שבאותו שבוע יהו בשבתי ימות השנה הלכך על כרחך לא אתרבו "מחלק כחלק יאכלו" אלא מתחלקות דקרא דכר שאין בו אלא לחיכה והיינו לחם הפנים דחיכה היא כל עבודה לים היא : סוכה ותח"כ זמן · מי אלא כיון שהחיינו בעשייתה שהיתה עשויה ועומדת ומניח בפרק לולב וערבה (לעיל דף מו.) כשנכנס ליכב מבערב שהיה סוכה וזמן ואתר רב סוכה· לימת בריתת והדר זמן : זמן תדיר · שוטג בכל הרגלים : דברים שבין ב"ש וב"ה בשעורה · דברים שנחלקו בהלכות שעורה : מבערב על היום · כשהקדש בערבי שבתות קודש היום תחילה ואתר כך ברכת היין : שהיום גורם ליין שיבת · שאם לא מפני קדוש לא היה נזקק לכוס לפני שעורה : וכבר קדם היום· כלומר ועוד עשה אתר שקדש היום מלילו משהשיכה ועדיין יין לא בא לפניו : שהיין גורם לקידוש שתאמר · שאם לא היה לו יין לא היה מקדש בכדי והוא הדין נמי למקדש על הפת מקדישין ברכת הפת מהאי טעמא שהפת במקום יין : לימת רב · דאמר מוכח היום עדיפת מתדיר דאמר כבית שמאי : וכבה בה"ש · דאמר תדיר עדיף : אלא שהיום גורם ליין · דאמר מוכח היום עדיפת : אי אלא סוכה · אי אלא סוכה דתדיר עדיף : ואתר כך זמן · ואתר כך ברכת היין : אלא מאי · לאתויי פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים : והוא מקריב את הכל : לאתויי מאי · לאתויי קיין המוכה : מתני' יום טוב הסמוך לשבת בין מלפניה בין לאתריה היו כל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים · חל להיות יום אחד [להפסיק] בינתים משמנו קבוע היה נוטל עשר חלות והמתעכב נוטל שתים ·ובשאר ימות השנה *הנכנס נוטל שש והיוצא נוטל שש רבי יהודה אומר הנכנס נוטל שבע והיוצא נוטל חמש הנכנסין חולקין בצפון והיוצאין בדרום בילנה לעולם חולקת בדרום ושבעתה קבועה וחלונה סתומה : גמ' מאי מלפניה ומאי מלאתריה אילימא לפניה יום טוב ראשון לאתריה יום טוב אתרון היינו שבת שבתוך החג: אלא לפניה יום טוב אתרון לאתריה יום טוב ראשון, מ"ט: כיון דהני מקדמי והני מאתרי תיקנו רבנן מילתא כי היכי דניכלו בהדי הדדי : חל יום אחד והני

עד כאן לא קאמרי ב"ה התם אלא שהיין גורם לקידוש שתאמר · תימה הא קאמרי ב"ה דהיין מדיר ויש לא מטעם זה לחודיה קודמת לחובת היום דניחא מטעם זה יקדים זמן לסוכה, ושמא היכ בא לייסב דברי הכ אלא לפי דבריו בדין הוא לפי טעמי בית הלל :

והלכתא סוכה ותח"כ זמן · והלא מייתינן לסתם מתני' דקתני חילך מלה חילך ממן מ"ש מתניב כמי לחם הפנים מובח היום לחך על פי סתם מכשת שבבית

רבינו חננאל

נכנסים בשער אחד ויוצאים . ולמדנו דלחם הפנים [מרכתיב] הלך כהלכך יאכלו השוה (בין) אכילה לעבודה מה עבודה פי' עבודה של אמורי הרגלים שאמרנו בה שכל המשמרות שוין בחילוקה כן הלך אכילת לחם הפנים *) ובא בכל לוקחין ממנו) טלן אות נפשו אף אכילה כיוצא בה · והני מילי ברגלים אבל בשאר ימות השנה לבר מסכריה כי' מה מכרו אבות זה לזה אני בשבתי ואתה בשבתך כל המשמרות שוכה בכל הקרבנות הבאות. בשבתה : פיסקא אימר רב אסר מוכה ואח"כ זמן . פירוש מקדים ומברך לישב בסוכה ואח"כ זמן סבר חיובא דיומא עדיף לאקדומה · רבה בר בר חנה אמר זמן ואתר כך סוכה סבר תדיר קודם לרב אמר לך הא הודאה בעלמא הוא ולית ביה תדיר קודם **) וחלוקת ב"ש וב"ה קמו בה רב ורבה בר רב הונא וכל חד מיניהו אסיק ס מ ר ה כתרוויהו ואתינן לאכרועי מדתנן הילך [מצה] תחלת הויא תדירה והדר חסץ דהוא חיובא דיומא ואמר לך רב תנאי היא ואסיקנא כרב והלכתא סוכה ואח"כ זמן : מתני' יו"ם הסמוך לש ב ת מלפניה כו' מאי לפניה ומאי לאתריה · פירוש יו"ם הנאתרן שחל בע"ש זהו לפניה ואם חל יו"ם הראשון להיות באתר בשבת זהו לאתריה · מ"ם כיון דהתני לא סגי להו אלא דקתני אתי והני לא סגי דלא מעכבי תקינו רבנן להו לחם הפנים אבל יום טוב הראשון לפניה יום טוב אתרון לאתריה [היינו] שבת שבתוך השבוע ואגן בעינן שתהא שבת לרגל המסובה ואינה מן הרגל [רק] כיון שאי אפשר לבאין שלא יקדימו בו בשבת בזמן שהוא לפני הרגל ואי אפשר שלא יתעכבו עד אתר בשבת בזמן שהוא אתר הרגל תקנו חכמים ל ש א ר משמרות לחלוק בלחם הפנים · ויש מי שאומר יו"ם סמוך ל ש ב ת מלפניה כגון דמקלע יו"ם באתר בשבת · כל יו"ם דהוא צריכין משמרות לאחוריו עד בתר שבתא תקינו להו רבנן לכל המשמרות לחלוק בלחם הפנים :

נוסח מכון ירושלים מתי אי סוכה ואח"כ זמן - אי זמן ואח"כ סוכה

נוסח הדפוס למשמר הנכנס ולמשמר היוצא

[יומא יח.]

[מי' כתובות יב:]

[מי' תוי"ט]

ל א מיי' פ"ז מהלכות סוכה הלכה יב סמג עשין מג טוש"ע א"ח סימן תרמב סעיף ג :

לא ב מיי' פכ"ע מהל' שבת הלכה ו סמג עשין כח טוש"ע א"ח סימן רעח סעיף י :

לב ג מיי' פ"ד מהל' תמידין הלכה יב :

לג ד מיי' שם הל' יג :

לד ה מיי' שם הל' יב :

מתני' חל [יום] אחד להפסיק בינתים כו' : פיסקא אחד מימי התול (יום) להפסיק בין יו"ם לשבת ווהו בינתים כאשר פירש הנח והוא המביא לידי עיכוב כו' עד המתעכב נוטל פי שנים · פי' כגון שחל יו"ם האחרון להיות בחמישי בשבת ויש במשמרות מי שעיירותיהן רחוקות ומצניעין מלבאת בע"ש ומתאחרות וצריך להתעכב עד אחד בשבת ווו היא משמר המתעכב כזה ששנינו משמר שומנו קבוע והוא משמר היוצא ומשמר הנכנס נוטל י' חלות והמתעכב כגון זה שפירשנו למעלה נוטל שתים וכן בזמן שחל יו"ם (האחרון) הראשון בשני בשבת נמצא משמר היוצא מתעכב (לאתר) [משום התנ] שאינו יכול לילך ולחזור בו ביום

*) נרמה דהכר כאן ליזה תיבות ו"ל כמו דבעבודה כולן מולקין כפ דכתיב ונפן בכל לוחם נפשו ובכתי לחם אלילה כיוצא בו. **) נרמה דלעיל וס"ד דתלמודת דכתלוקת ב"ש וב"ה קמו כפ רב וכו' .

לה א מיי' פ"ד מהל' תמידין ומוספין הלכה ט:

בוצינא טבא מקרא. מפני הזיעה הוא האומר לחבירו לעשה קטנה לי טפח להגיה עד שאגדל ואיעשה קרא דמיחה טוב ל' ליעלה מיד שמא לאחר זמן יתארע בו זה לו שמא לא יצטרך זה לזה כך פי' בקונטרס ופ"ה מפרש דעל כרחך בוצינא וקרא שני מינים הם דקטופין מתרגמינן בוציגא ולעשה היינו קרא כדמוכח בגדליס פרק האומר מן המובחל (דף נח.) דאמרינן מאי לעשה הכמוהו קרי קרקופי וקטופין ודילונין ד' מינים כדמוכח במסכת כלאים (פ"ג מ"ה) דמגן טובא אדם קיפוח ולעשה כתוך גומא ל' ובלבד שהכא זו טפח לגד זו וזו טפח לגד זו וטפח שער על זו לכאן ושער על זו לכאן ושוד לריחה מהא דאמרינן בפרק שלשה שחלטו (נדרים דף מה.) בוציגא מקטפי' ידיע מאמר דלאחר שנגמר הפרי נקרא בוציגא ואומר ר"ת שהקיפוס מין פרי קטן מלעשה שממהר להתבשל ויכול לחולטו מיד והלעשה גדולה ואינה ממהרת להתבשל ואין יכול לחולטה עד לאחר זמן ואוהב אדם דבר מועט לחלאר מדבר מרובה לאחר זמן:

[וע"ש תוס' כתובות סב:]

הדרן עלך החליל
וסליקא לה מסכת סוכה

רבינו חננאל

ביום *) הלכך נטל ב' חלות יחידות ושאר כל יומות השנה הנכנס נטל ו' והיוצא נטל ו' ר' יהודה אומר הנכנס נותן באי שבת נוטלין ו' חלות שתים יחידות על יוצאי השבת בשכר הנפת דלחות שהיוצאין פותחו והבאין צריכין למגור ו' ו"ה' ששנינו הנכנס נוטל ו' בשכר הנפת דלחות ואמרינן לימא ליה משמר היוצא למשמר הנכנס נוחלוק י"ב חלות ו' ו' וכן בשבת הבאה תחלקו אותן עם המשמר הנכנס ר' ו' זהו פירוש דל בדל פירוש לישנא קלילא הוא מן דלי ודילך כלומר לא תיסב דילי כי היכי דלא לישקול בשבת הבאה דילך ודחינן אמר אביי ברגינא טב מקרא כלומר הנאה הבאה עכשיו ואפילו היא מרופפת כגון הנאת קישואין שהיא קפנה ואוכלה מיד ואין בה רבוחר באוכלתה מיד מאכילת דלעת שהיא צריכה איחור עד שתחבשל בזהר הקדוח ואפילו היא פחות מן הדקדוק כך אני שוב לי ב' חלות בשבת זו יותר מהמשה לשבת אחרת. אמר רב יהודה ובמוספין חולקין ואיתותב רב יהודה ונתברר כי המוספין של משמר היוצא הן בלבד: מתני' הנכנסין חולקין בצפון והיוצאין בדרום בילגה לעולם חולקת בדרום ואחלונה פחותה. פי' בילגה שם המשמר. ומסקנא דשמעתין מפני ששחרית ולא באה בשבת בקדש לעבוד עבודתה קנסוה חכמים בחולנה ובמבעתה ובחלוקה פי' בחלוקה שחלוקת בדרום לעולם נראית יוצאת לעולם מבעתה קבועה מידוש שחרית לכל משמר מבעת של ברזל קבועה בקרקע ומידושו שקורין חבל ברזלי השור ומכניסין חבל החוא במבעת ומושכין החבל משם ומשלין השור בניתותא דהייטינן לימוק אבריה. ומידוש בחלמוד א"י רב אמר משום ר' יהודה מבעות שעשו רחבות מלמטן וצרות מלמעלן. ושנינו במתיתא ס"נ מבעות היו לצפון של מובח שש המזרחים של ד' ד' וי"א ד' של שש. שש שעליהן שוחפין את הקרשים ותנא בתוספתא כ"ר מבעות היו שם כנגר כ"ר משמרות למה אלו חלוטות של לחם שהיו נוחנין בהן כלי שיר חזק ולחי חלוטות כתיבי. ועוד תנן במתניתא בפרק שנחה שיחון כ"ג העביר הזדיית המעשר ואף הוא כיפל את המעודרין ואת הנוקפין ומידוש בחלמוד בענין הנוקפין אמר רחבה שהיו מפרשין לעגל בין קרניו כדי שיפול לו דם מיניו. ובא הוא ואמר לעשות כך. משום דמחזי כמוסא מתניתא תנא שהיו מכין העגל בין קרניו כדרך [שפרשין] לע"ז אמר להן יוחנן כ"ג עד מתי אתם מאכילין למזבח נבלות והא שהעשות ניבוד. אלא אימא מרפות הזישיון שמא ניקב קרסן של מזה מה עשה תיקן להם מבעות בקרקע כאשר פירשתי כבר למעלה ענין המבעות והלוטות של כתים היו נוחנין בהן בניהוח ולא היו מניחין עליהם אלא מכנסים בלבד והלוטות היו שם ומכוחב בהן תשמיש הכלים וכך היו להן הלוטות להם בהן מכינים שעושחפין בהן דתנן ופ"ו אמת מן הדרום והוא היה נקרא בית התליעות ששם נוגנין את המכינין וקנסו בילגה ששחרית לבוא בשלשתן על אלו נאמר אני לרשע ואני לשכנו אשרי לצדיק אשרי לשבנו:

*) נראני לגיטו מגמר כמתעבה סיטו מגמר סיוגא ומעל שמי מלוח לגד מם מגוטל מלך כמלך בעגר מלוח שם מגמר שכנגם.

הדרן עלך החליל וסליקא לה מסכת סוכה

גמ' והני מילי מאי עבידתייהו · תרי' יוחנן קאי לאמר שכנגם טעם מקרא · מפני הזיעה הוא האומר לחבירו לעשה קטנה לי טפח להגיה עד שאגדל ואיעשה קרא דמיחה טוב ל' ליעלה מיד שמא לאחר זמן יתארע בו זה לו שמא לא יצטרך זה לזה כך פי' בקונטרס ופ"ה מפרש דעל כרחך בוצינא וקרא שני מינים הם דקטופין מתרגמינן בוציגא ולעשה היינו קרא כדמוכח בגדליס פרק האומר מן המובחל (דף נח.) דאמרינן מאי לעשה הכמוהו קרי קרקופי וקטופין ודילונין ד' מינים כדמוכח במסכת כלאים (פ"ג מ"ה) דמגן טובא אדם קיפוח ולעשה כתוך גומא ל' ובלבד שהכא זו טפח לגד זו וזו טפח לגד זו וטפח שער על זו לכאן ושוד לריחה מהא דאמרינן בפרק שלשה שחלטו (נדרים דף מה.) בוציגא מקטפי' ידיע מאמר דלאחר שנגמר הפרי נקרא בוציגא ואומר ר"ת שהקיפוס מין פרי קטן מלעשה שממהר להתבשל ויכול לחולטו מיד והלעשה גדולה ואינה ממהרת להתבשל ואין יכול לחולטה עד לאחר זמן ואוהב אדם דבר מועט לחלאר מדבר מרובה לאחר זמן:

[וע"ש תוס' כתובות סב:]

הדרן עלך החליל
וסליקא לה מסכת סוכה

רבינו חננאל

ביום *) הלכך נטל ב' חלות יחידות ושאר כל יומות השנה הנכנס נטל ו' והיוצא נטל ו' ר' יהודה אומר הנכנס נותן באי שבת נוטלין ו' חלות שתים יחידות על יוצאי השבת בשכר הנפת דלחות שהיוצאין פותחו והבאין צריכין למגור ו' ו"ה' ששנינו הנכנס נוטל ו' בשכר הנפת דלחות ואמרינן לימא ליה משמר היוצא למשמר הנכנס נוחלוק י"ב חלות ו' ו' וכן בשבת הבאה תחלקו אותן עם המשמר הנכנס ר' ו' זהו פירוש דל בדל פירוש לישנא קלילא הוא מן דלי ודילך. כלומר לא תיסב דילי כי היכי דלא לישקול בשבת הבאה דילך ודחינן אמר אביי ברגינא טב מקרא. כלומר הנאה הבאה עכשיו ואפילו היא מרופפת כגון הנאת קישואין שהיא קפנה ואוכלה מיד ואין בה רבוחר באוכלתה מיד מאכילת דלעת שהיא צריכה איחור עד שתחבשל בזהר הקדוח ואפילו היא פחות מן הדקדוק כך אני שוב לי ב' חלות בשבת זו יותר מהמשה לשבת אחרת. אמר רב יהודה ובמוספין חולקין ואיתותב רב יהודה ונתברר כי המוספין של משמר היוצא הן בלבד: מתני' הנכנסין חולקין בצפון והיוצאין בדרום בילגה לעולם חולקת בדרום ואחלונה פחותה. פי' בילגה שם המשמר. ומסקנא דשמעתין מפני ששחרית ולא באה בשבת בקדש לעבוד עבודתה קנסוה חכמים בחולנה ובמבעתה ובחלוקה פי' בחלוקה שחלוקת בדרום לעולם נראית יוצאת לעולם מבעתה קבועה מידוש שחרית לכל משמר מבעת של ברזל קבועה בקרקע ומידושו שקורין חבל ברזלי השור ומכניסין חבל החוא במבעת ומושכין החבל משם ומשלין השור בניתותא דהייטינן לימוק אבריה. ומידוש בחלמוד א"י רב אמר משום ר' יהודה מבעות שעשו רחבות מלמטן וצרות מלמעלן. ושנינו במתיתא ס"נ מבעות היו לצפון של מובח שש המזרחים של ד' ד' וי"א ד' של שש. שש שעליהן שוחפין את הקרשים ותנא בתוספתא כ"ר מבעות היו שם כנגר כ"ר משמרות למה אלו חלוטות של לחם שהיו נוחנין בהן כלי שיר חזק ולחי חלוטות כתיבי. ועוד תנן במתניתא בפרק שנחה שיחון כ"ג העביר הזדיית המעשר ואף הוא כיפל את המעודרין ואת הנוקפין ומידוש בחלמוד בענין הנוקפין אמר רחבה שהיו מפרשין לעגל בין קרניו כדי שיפול לו דם מיניו. ובא הוא ואמר לעשות כך. משום דמחזי כמוסא מתניתא תנא שהיו מכין העגל בין קרניו כדרך [שפרשין] לע"ז אמר להן יוחנן כ"ג עד מתי אתם מאכילין למזבח נבלות והא שהעשות ניבוד. אלא אימא מרפות הזישיון שמא ניקב קרסן של מזה מה עשה תיקן להם מבעות בקרקע כאשר פירשתי כבר למעלה ענין המבעות והלוטות של כתים היו נוחנין בהן בניהוח ולא היו מניחין עליהם אלא מכנסים בלבד והלוטות היו שם ומכוחב בהן תשמיש הכלים וכך היו להן הלוטות להם בהן מכינים שעושחפין בהן דתנן ופ"ו אמת מן הדרום והוא היה נקרא בית התליעות ששם נוגנין את המכינין וקנסו בילגה ששחרית לבוא בשלשתן על אלו נאמר אני לרשע ואני לשכנו אשרי לצדיק אשרי לשבנו:

*) נראני לגיטו מגמר כמתעבה סיטו מגמר סיוגא ומעל שמי מלוח לגד מם מגוטל מלך כמלך בעגר מלוח שם מגמר שכנגם.

הדרן עלך החליל וסליקא לה מסכת סוכה